

ΘΕΟΔΩΡΗΤΟΥ ΜΟΝΑΧΟΥ
ΑΓΙΟΡΕΙΤΟΥ

Η ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΑΚΗ ΕΥΜΜΕΤΟΧΗ ΕΝ ΑΓΙΩ ΟΡΕΙ

“ Μετά φόβου Θεοῦ,
πίστεως καὶ ἀγάπης
προσέλθετε. ”

Θεία Λειτουργία.

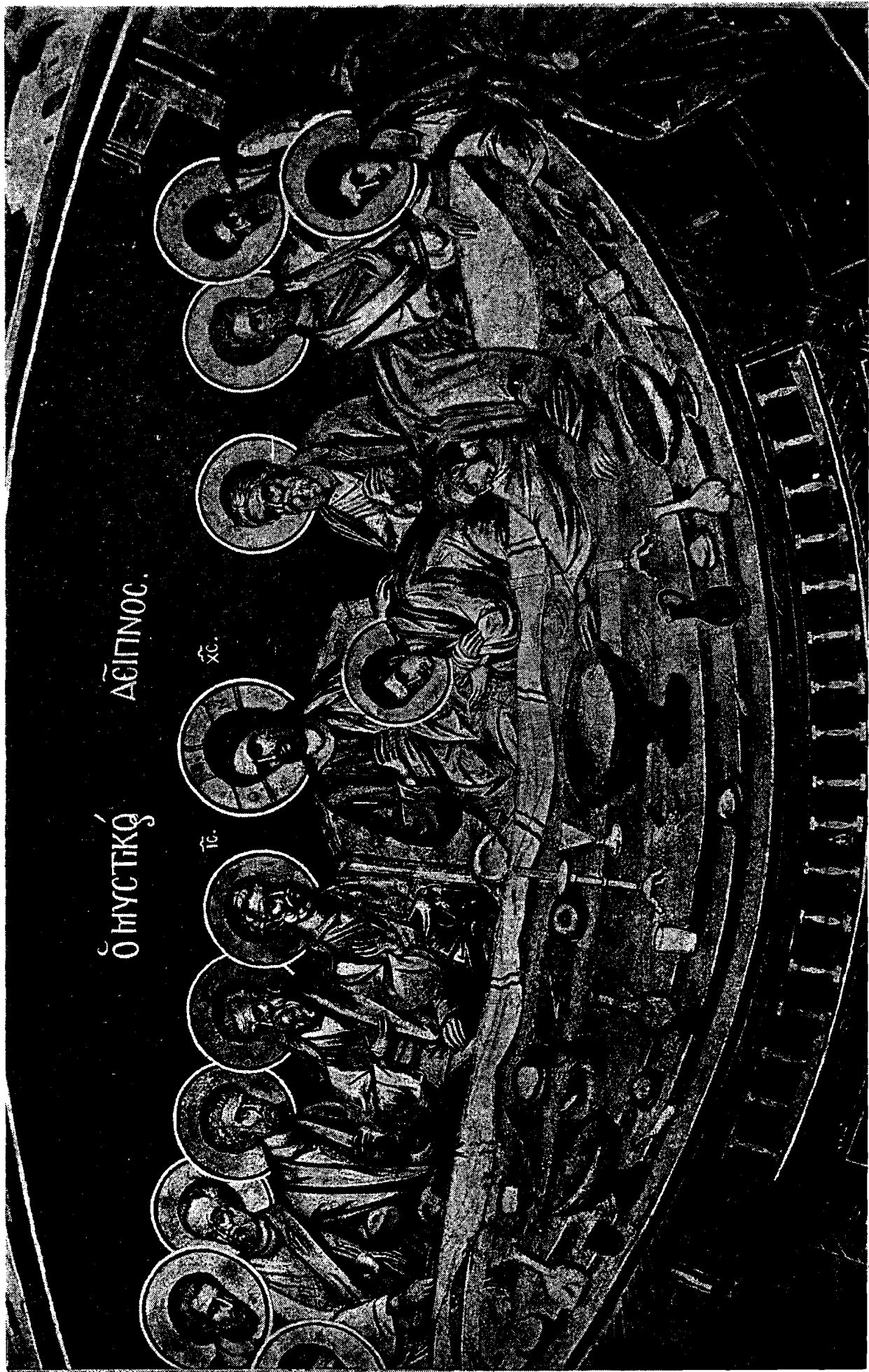
“ Ἡ ἐμὴ ἀπολογία
τοῖς ἐμὲ ἀνακρί-
νουσιν αὕτη ἐστί. ”

Α' Κορινθ. Θ' 3.

ΦΔΕΙΝΟΝ ΑΠΟΛΟΓΗΜΑ
ΕΠΙ ΤΗΣ ΕΝ ΛΘΩ ΑΝΤΙΛΟΓΙΑΣ
ΠΕΡΙ “ΚΑΝΟΝΙΚΗΣ” ΠΡΟΣΕΛΕΥΣΕΩΣ ΤΩΝ ΠΙΣΤΩΝ
ΕΝ ΤΗ ΘΕΙΑ ΚΟΙΝΩΝΙΑ

(Υπό τὸ φῶς τῶν Ἱερῶν Κανόνων καὶ τῆς συνόλου
Ἱερᾶς Παραδόσεως)

Ὁ ΜΥΣΤΙΚὸς ΔΕΙΠΝΟΣ.

π. χ.

«Τοῦτο ποιεῖτε εἰς τὴν ἐμὴν ἀνάμνησιν», Ὁ Κύριος.

ΘΕΟΔΩΡΗΤΟΥ ΜΟΝΑΧΟΥ
ΑΓΙΟΡΕΙΤΟΥ

Η ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΑΚΗ ΕΥΜΜΕΤΟΧΗ ΕΝ ΑΓΩ ΟΡΕΙ

“ Μετά φόβου Θεοῦ,
πίστεως καὶ ἀγάπης
προσέλθετε. ”

Θεία Λειτουργία.

“ Ἡ ἐμὴ ἀπολογία
τοῖς ἐμὲ ἀνακρί-
νουσιν αὕτη ἐστί. ”

Α' Κορινθ. Θ' 3.

ΦΑΕΙΝΟΝ ΑΠΟΛΟΓΗΜΑ
ΕΠΙ ΤΗΣ ΕΝ ΔΘΩ ΑΝΤΙΛΟΓΙΑΣ
ΠΕΡΙ “ΚΑΝΟΝΙΚΗΣ” ΠΡΟΣΕΛΕΥΣΕΩΣ ΤΩΝ ΠΙΣΤΩΝ
ΕΝ ΤΗ ΘΕΙΑ ΚΟΙΝΩΝΙΑ

(Υπό τὸ φῶς τῶν Ἱερῶν Κανόνων καὶ τῆς συνόλου
Ἱερᾶς Παραδόσεως)

Νεοφύτῳ Ἱεροδιακόνῳ τῷ Κανσοκαθηβίτῳ

ἀνδρὶ ἐναρέτῳ καὶ τῆς Ἀγιορειτικῆς Μούσης ἐξάρχῳ,
ἐπὶ τῇ 200ετηρίδι (1772—1972) τῆς ὑπ' αὐτοῦ συγγραφῆς
τοῦ πρώτου περὶ «συνεχοῦς θείας Μεταλήψεως» ἔργου,
τὸ παρὸν πόνημα ταπεινῶς ἀφιερῶ.

Θ. Μ. Α.

ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΣΥΝΕΧΟΥΣ ΘΕΙΑΣ ΜΕΤΑΛΗΨΕΩΣ*

Περὶ τοῦ δεῖν τοὺς πιστοὺς συχνῶς τῶν θείων κοινωνεῖν μυστηρίων, καὶ πρὸς τοὺς διὰ δῆθεν εὐλάβειαν ἀποστρεφομένους ἐν τῇ θείᾳ συνάξει τὴν τῶν μυστηρίων Μετάληψιν.

Προοίμιον τοῖς ἐντευξομένοις.

«Ἡ τῶν πιστῶν Ἐκκλησία, ᾧ φιλιαναγνωστα, οἶκος ἐστὶ Θεοῦ ζών-
τος⁽¹⁾, ἐποικοδομουμένη ἐπὶ τῷ θεμελίῳ τῶν Ἀποστόλων καὶ Προφητῶν⁽²⁾
θεμέλιος δὲ αὐτῆς καὶ λίθος ἀκρογωνιαίος Ἰησοῦς ὁ Χριστὸς⁽³⁾ ὁ δ' αὐτὸς
καὶ οἰκοδόμος⁽⁴⁾.

Συνεργοὺς δὲ τῆς οἰκοδομῆς ἔχει προηγουμένως μὲν καὶ ἐν τῷ κοινῷ
οὐς ἔθετο ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ Ἀποστόλους, Προφήτας, Εὐαγγελιστάς, Ποιμέ-
νας καὶ Διδασκάλους⁽⁵⁾. ἐπομένως δὲ καὶ ἀνά μέρος, καὶ ἓνα ἕκαστον τῶν
πιστῶν⁽⁶⁾, δούς καὶ γὰρ τῶν ἐν αὐτῷ οἰκοδομουμένων πιστῶν, ᾧ μὲν τοῦτο,
ᾧ δὲ ἐκεῖνο τὸ χάρισμα κατὰ τὸ μέτρον καὶ τὴν ἀναλογίαν τῆς πίστεως⁽⁷⁾,
καὶ αὖ τῷ μὲν, πέντε τάλαντα· τῷ δὲ δύο, τῷ δὲ ἓν, ἕκαστῳ κατὰ τὴν ἰδίαν
δύναμιν⁽⁸⁾ κελεύει μὴ εἰς κενὸν τὴν χάριν δέξασθαι⁽⁹⁾, μηδὲ κατορύττειν,
ἀλλ' ἕκαστον ἐν ἧ ἐκλήθη τάξει⁽¹⁰⁾ πραγματεῦσθαι τὸ τοῦ Κυρίου ἀργύ-
ριον, βάλλοντας αὐτὸ τοῖς τραπεζίταις ἀκαπήλευτόν τε καὶ ἄδολον⁽¹¹⁾ καὶ
ἀπλῶς, ὡς παραδέδοται⁽¹²⁾.

Τοιγαροῦν καὶ ἡμεῖς τοῦ Σώματος τῆς τοῦ Χριστοῦ ἐκκλησίας, εἰ καὶ
πολλοστόν, ἀλλ' οὖν μέλος τυγχάνοντες⁽¹³⁾, ἀνάγκην ἔσχομεν συνεισενεγ-
κεῖν τῷ πλησίον εἰς οἰκοδομὴν ἡμέτερον μὲν οὐδέν· τί γὰρ ἔχει τις ἡμῶν ὁ
κύβητος ἔλαβεν⁽¹⁴⁾; ὑπόμνησιν δὲ τινα, ὧν ἡ μὲν τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησία ὑπ' αὐ-
τοῦ τε τοῦ Κυρίου καὶ τῶν θεοκηρύκων Ἀποστόλων καὶ τῶν πνευματοφόρων
Πατέρων παραλαβοῦσα, τοῖς ἰδίῳις τέκνοις σωτηριωδέστατα ἐκκληρονόμησεν,
ἡ δὲ τῶν πολλῶν πρόληψις οὐχ ὅπως ἠλόγησεν, ἦττον γὰρ ἂν ἦν τὸ δεινόν,

(*) Πρόκειται περὶ τῶν προλεγομένων τοῦ πρώτου συγγραφέντος περὶ συνεχοῦς
θείας Μεταλήψεως ἔργου (1772), ὑπὸ Νεοφύτου τοῦ Καυσοκαλυβίτου καὶ εἰσέτι
ἀνεκδότου. Ὅρα σχετικῶς καὶ τὰ ἐν τῇ σημ. 35 ἀναφερόμενα.

1) Α' Τιμ. γ' 15., Α' Κορινθ. γ' 16. 2) Ἐφεσ. 6' 20. 3) Α' Κορινθ. γ' 11, καὶ ι' 14, Ματθ. ιστ' 18, Α' Πέτρ. 6' 6. 4) Ματθ. ιστ' 18, Πραξ. ιε' 16, Παρουμ. θ' 1. 5) Α' Κορινθ. γ' 9 καὶ ιβ' 28, Ἐφεσ. δ' 11, Πραξ. κ' 38, Ἰωάνν. ια' 16, Α' Πέτρ. ε' 1. 6) Α' Θεσσ. ε' 11-14, Κολασ. γ' 16, Ματθ. ιη' 15, Γαλ. στ. 1, Α' Πέτρ. γ' 15, Ρωμ. ιε' 14, Ἐβρ. ε' 12, Α' Κορινθ. ιδ' 35 καὶ ιβ' 25. 7) Α' Κορινθ. ιβ' 8, Ἐφεσ. δ' 7, Ρωμ. ιβ' 6, Α' Πέτρ. δ' 10. 8) Ματθ. κε' 15. 9) Β' Κορινθ. στ' 1. 10) Α' Κορινθ. ιδ' 40. 11) Β' Κορινθ. 6' 17 καὶ δ' 2. 12) Α' Κορινθ. ια' 13, καὶ ιε' 3, Λουκ. α' 2, Κολασ. 6' 6, Γα-
λατ. α' 8, Α' Πέτρ. δ' 11. 13) Α' Κορινθ. ιβ' 27. 14) Α' Κορινθ. δ' 7.

ἀλλὰ καὶ ὀλεθριώτατα ἐκαινοτόμησεν μετάραισα ὄρια αἰώνια, ἃ ὁ χορός, μᾶλλον δὲ ὁ Θεὸς τῶν Πατέρων ἡμῶν ἔθετο.

Ἦν γὰρ ἡ τοῦ Χριστοῦ ἐκκλησία καθ' ἑκάστην μεγαλώνυμον σύναξιν τοῖς πιστοῖς παρατίθεται πνευματικὴν τοῦ ἐπουρανίου ἄρτου τράπεζαν⁽¹⁵⁾ καὶ συγκαλοῦσα μετὰ ὑψηλοῦ κηρύγματος, λέγει, ἔλθετε φάγετε τὸν ἐμὸν ἄρτον, καὶ πίετε οἶνον ὃν κεκέρακα ὑμῖν⁽¹⁶⁾, ταύτην ἢ τῶν πολλῶν ραθυμία παραιτουμένη, ἵνα μὴ λέγω κατὰ τοὺς ἱεροὺς κανόνας ἀποστρεφόμενη⁽¹⁷⁾, οὐ μέχρι τῆς παραιτήσεως ἔστη, ἀλλὰ καὶ καιροὺς ὠρισμένους, ἧς αὐτὸς τε ἕκαστος τῶν πιστῶν κύριός ἐστι⁽¹⁸⁾, προσόδου νομοθετήσασα, δὶς ἢ τὸ πολὺ τρίς τοῦ ἐνιαυτοῦ τοὺς πιστοὺς ἀξιοῦσθαι τῶν θείων μυστηρίων ἐξέδωκεν, οὐκ ἀπὸ τοῦ Εὐαγγελίου, οὐκ ἀπὸ τῶν Ἀποστολικῶν ἢ Συνοδικῶν ἢ Πατερικῶν Κανόνων ἢ συγγραμμάτων τοῦτο ἀποδεικνύσα, ἀλλὰ μᾶλλον καὶ ὑπεναντίως τῷ τε Εὐαγγελίῳ καὶ τοῖς Ἀποστολικοῖς καὶ Συνοδικοῖς κανόσι καὶ κανονικοῖς Πατράσι τὰ ἀπὸ καρδίας αὐτῆς, ὡς ἂν εἶποι τὸ γράμμα τὸ ἱερόν⁽¹⁹⁾, ἐρευγομένη.

Ταύτην τοιγαροῦν τὴν παρὰ τῆς ἀλόγου προλήψεως τῆ τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησία προσφάτως ἐπεισκωμάσασαν νομοθεσίαν τοῦ δὶς, ἢ τὸ πολὺ τρίς, καὶ ὀλέθριον καινοτομίαν καὶ τῆς τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας ἀλλοτρίαν, ἢ ἀνά χειρας σοι ἐπίτομος πραγματεία γραφικῶς τε ἅμα καὶ κανονικῶς ἐξελέγχουσα, ἅπαν τὸ ταυτησί τῆς καινοτομίας μεираκιῶδες ὕψωμα καὶ ψαμμῶδες ὀχύρωμα ὅπλοις δυνατοῖς τῷ Θεῷ καθαιρεῖ.

Δι' ὃ αὐτὸς μαθὼν ἐκ τοῦ λόγου, ὡς τὸ διδάσκειν, ἐν μὲν ἐκκλησία, οὐ τοῦ παντός⁽²⁰⁾· καθ' ἓνα δὲ καὶ κατ' οἶκον καὶ διδάσκειν⁽²¹⁾, καὶ τὰ προφανῆ τῶν ἀπηγορευμένων ἐλέγχειν⁽²²⁾, ἀλλὰ καὶ μέχρι θανάτου ὑπὲρ ἀληθείας μάχεσθαι⁽²³⁾, παντὸς τοῦ δυναμένου τυγχάνει, καὶ ὅτι τὸ ἐφησυχάζειν τοῖς τοιοῦτοις, τῶν συμπραττόντων ἐστί⁽²⁴⁾ καὶ τὴν ἀλήθειαν προδιδόντων, μὴ μοι τὸν τοῦ λόγου πατέρα, ὅστις τε καὶ ὁποῖος τε εἶη περισκόπει, ἀλλὰ τῶν λεγομένων μᾶλλον τὸ εἰλικρινὲς καὶ δόκιμον καὶ χρυσοῦ δι-κην πεπυρωμένου καταμανθάνων, τὴν ἀγαθὴν μερίδα ἐπίλεξαι, τῶν λόγων, τοὺς μὲν τῷ Θεῷ σε ὀπωσοῦν προσεγγίζοντας, ὡς θείους δηλονότι, ἐνστερνιζόμενος· τοὺς δὲ διὰ δῆθεν εὐλάβειαν τοῦ Θεοῦ σε ἀπομακρύνοντας, ὡς ὀλεθρίους ἀποτροπιαζόμενος».

15) Η' καὶ Θ' Ἀποστ. Κανόνες, Ἰωάνν. στ' 51. 16) Παροιμ. Θ' 1. 17) Κανὼν Β' Ἀντιοχείας. 18) Α' Κορινθ. ιθ' 25. 19) Ἡσαίου η' 19, Ἱερ. ιδ' 14, Ἰεζεκ. ιγ' 3, Ἐφεσ. ε' 11, Λευϊτικ. ιθ' 17. 20) Α' Κορινθ. ιβ' 29, Ἰακώβ γ' 1. 21) Α' Θεσσαλ. ε' 11. 22) Ματθ. ιη' 15, Ἐφεσ. ε' 11, Λευϊτικ. ιθ' 17. 23) Σειράχ δ' 28, Ἰωήλ ιγ' 11. 24) Ψαλμ. μθ' 21.

ΠΡΟΛΕΓΟΜΕΝΑ ΤΗΣ ΠΑΡΟΥΣΗΣ ΕΚΔΟΣΕΩΣ

Τῇ εὐλογίᾳ τοῦ πνευματικοῦ μου πατρὸς ἀνέλαβον τὴν σύνταξιν τῆς παρουσίας μελέτης, διαπραγματευομένης τὸ πολυωφελές τῆς συνεχοῦς θείας Μεταλήψεως, ὡς καὶ τὸν τρόπον προετοιμασίας τοῦ μέλλοντος νὰ μεταλάβῃ πιστοῦ, βάσει τῶν ἱερῶν Γραφῶν καὶ τῆς πανσεβάστου Ὁρθοδόξου Παραδόσεως.

Τὸ παρὸν ἀποτελεῖ συγχρόνως καὶ Ἄπολογία τοῦ γράφοντος ὡς καὶ τινῶν ἀδελφῶν ἱερομονάχων καὶ Μοναχῶν, ἀπάντων κατηγορηθέντων ἐπὶ καταφρονήσει τοῦ θεσμοῦ τῆς πρὸ τῆς θείας Μεταλήψεως νηστείας.

Πόθεν ἡ λαβὴ πρὸς ἔναρξιν τῆς πνευματικῆς ταύτης ἀντιλογίας; Ἡ συμμόρφωσις ἡμῶν πρὸς τὸν σκοπὸν τῆς τελέσεως τῆς θείας Λειτουργίας, ἣτις τελουμένη θὰ ἐκπληροῦται μόνον διὰ τῆς συμμετοχῆς τῶν πιστῶν εἰς τὸ ὑπερφυέστατον μυστήριον τῆς Θ. Εὐχαριστίας. Ὡς ὁμῶς τυγχάνει γνωστόν, μεγίστη ἐμφανίζεται ἡ κλίμαξ τῶν προσερχομένων εἰς τὸ Μυστήριον· μεγίστη ὡς πρὸς τὴν ποικιλίαν τῆς συχνότητος προσελεύσεως, μεγίστη καὶ ὡς πρὸς τὴν ποικιλίαν τῆς προετοιμασίας τούτων, τῆς ἀξιότητος, τελικῶς, παραμενούσης γνωστῆς μόνον τῷ τὰ κρύφια εἰδότει Θεῷ ἡμῶν.

Καὶ ὅσον μὲν ἀφορᾷ εἰς τὴν ψυχικὴν προετοιμασίαν τοῦ πιστοῦ, ἐπικρατεῖ γενικῶς ταυτότης ἀντιλήψεων καὶ ἔλλειψις πάσης διαφωνίας, παρὰ τὸν ὑποβιβασμὸν αὐτῆς, ἰδίᾳ ἐν τοῖς ἀπλουστέροις, ἀρκουμένοις περισσότερον εἰς τὸ δεύτερον σκέλος τῆς προετοιμασίας, ἥτοι τῆς σωματικῆς τοιαύτης, διὰ τὴν ὁποίαν, δυστυχῶς, ἡ ποικιλία τῶν γνωμῶν ἐξικνεῖται μέχρι σημείου ἀληθοῦς... Βαβυλωνίας!

Μίαν τοιαύτην λοιπόν, σύγχρονον πνευματικὴν ἀντιλογίαν καὶ συγκρουσιν θὰ παρακολουθήσῃ ὁ ἀναγνώστης εἰς τὰς σελίδας τοῦ παρόντος, ἀναφορικῶς πρὸς τὴν ἀπαιτουμένην σωματικὴν προετοιμασίαν οὐχὶ τῶν ἀραιῶς καὶ κατὰ διαστήματα — ἐνταῦθα ἐπικρατεῖ καὶ πάλιν πλήρης ταυτότης καὶ συμφωνία — ἀλλὰ τῶν συχνῶς ἢ ἀδιορίστως προσερχομένων εἰς τὴν Θ. Κοινωνίαν πιστῶν.

Οἱ ἡμέτεροι ἀντίπαλοι οὐ μόνον ἀρνοῦνται ἡμῖν τὸ δικαίωμα τῆς ἐλευθερίας προσελεύσεως, ἥτοι τῆς δυναμένης ἐν οἵανδήποτε ἡμέρᾳ νὰ ἐπιτελεσθῇ κατὰ τὸ Χρυσοστομικόν: «κύριον ἐποίησε τὸν προσιόντα πάσης ἡμερῶν παρατηρήσεως ἀπαλλάξας αὐτόν», ἀλλ' ἀποδοκιμάζουν εἰσέτι καὶ τὸ τῆς συχνότερας τοιαύτης, ἐμποδίζοντες ποικίλως τὴν συμμετοχὴν διὰ διαφόρων ἀντικανονικῶν ἐθῶν καὶ ἐθίμων, ὅλως ἀγνώστων εἰς τὴν ζωὴν οὐ μόνον τῆς πρώτης Ἐκκλησίας, ἀλλὰ καὶ τῆς συνόλου πνευματικῆς βιοτῆς τῆς Ὁρθοδοξίας. Ἐλεγχόμενοι δὲ διὰ τὸ σαθρὸν τῆς ἐπικλήσεως τῶν ἀνωτέρω ἐθῶν, ἀποκρίνονται τοσοῦτον ἀντιπα-

ραδοσιακῶς καὶ ἀκρίτως, ὥστε νὰ βεβαιουῖται πᾶς τις, λίαν εὐκόλως, περὶ τῆς ἀναληθοῦς καὶ πεπλανημένης διδαχῆς των ὡς καὶ τῆς ὄντως «ἀμ- μώδους» καὶ σ υ κ ο φ α ν τ ι κ ῆ ς ἐπιχειρηματολογίας των(α).

Εἰς δὲ τὸ ἐρώτημα: πόθεν ἡ τοιαύτη ποικιλία γνωμῶν καὶ διατί; ἀπαντῶμεν ὅτι ἡ ἐξήγησις τούτου εὐρίσκεται καὶ ἐπιτυγχάνεται μόνον διὰ τῆς ἱστορικῆς παρακολουθήσεως τῆς στάσεως τῶν πιστῶν ἔναντι τοῦ, κατὰ τὴν βουλήν τοῦ Θεοῦ καὶ τῆς Ἐκκλησίας του, ἀείποτε προσφερομένου τοῖς ἀξίοις «Μυστικοῦ Δείπνου τοῦ Υἱοῦ τοῦ Θεοῦ».

Ἡ πρώτη Ἐκκλησία μὲ τὰς «ἀγάπας» αὐτῆς καὶ τὸν πολὺ πρὸς Θεὸν ἔρωτα, ὡς δι' Οὐρανίου Μάννα ἔτρεφε σχεδὸν καθημερινῶς δι' αὐτοῦ τὰ τέκνα της. Παρερχομένων τῶν αἰώνων, ἡ ἀραιώσις τῆς προσελεύσεως ἐγένετο αἰσθητοτέρα, μάλιστα μετὰ τὴν τῆς βασιλευούσης πτώσιν (1453), κορυφωθείσα εἰς τοὺς μετ' αὐτὴν αἰώνας. Τὰ αἴτια; πολλὰ καὶ ποικίλα: ψυχρότης πίστεως καὶ εὐλαβείας· ὁ Ὀθωμανικὸς ζυγὸς· φιλότῃς καὶ φαυλότῃς βίου· ποικίλη ἀπαιδευσία καὶ λιμὸς λόγου Θεοῦ μὲ τὰς συμπαρομαρτούσας ἀντιπνευματικὰς προλήψεις καὶ ἔθιμα· ὁ τῶν παθῶν προσωπικὸς ἐκάστου ἐσμός, δεσμὸς καὶ πόλεμος· ἰδιαίτατα ὅμως ὁ πάσης ἀληθείας καὶ εὐεργετικῆς διὰ τὸν ἄνθρωπον ὁδοῦ, πολέμιος καὶ διαστροφεὺς Διάβολος.

Ἀπατήσας οὗτος πρὸ αἰώνων τὸ τοῦ Θεοῦ «βασιλικὸν δημιούργημα» καὶ διὰ «βρώσεως πονηρᾶς» ἀποστήσας τῆς ἐν Παραδείσῳ τρυφῆς, παρὰ τὴν ἐντολήν τοῦ πλάσαντος: «οὐ φάγεσθε ἀπ' αὐτοῦ... ἵνα μὴ ἀποθάνητε», ὁ αὐτὸς νῦν προσπαθεῖ διὰ ποικίλων μέσων καὶ σχήματι μόνον «εὐλαβειῶν», ν' ἀποστήσῃ τοῦτον τῆς «ἀθανάτου τρυφῆς», ἐπ' ἀδετήσει καὶ πάλιν τῆς Κυριακῆς ἐντολῆς: «ἐὰν μὴ φάγητε τὴν σάρκα τοῦ Υἱοῦ τοῦ ἀνθρώπου καὶ πίνητε αὐτοῦ τὸ αἷμα, οὐκ ἔχετε ζωὴν ἐν ἑαυτοῖς».

Πρὶν διακοσίων ἀκριβῶς ἐτῶν ἀπὸ τὴν σήμερον, ἀνὴρ ἐνάρετος καὶ σοφὸς ἀπωδύρετο τὴν τῆς ἐποχῆς του «τρισεπάρατον» συνήθειαν τοῦ δις ἡ

(α) Τονίζομεν τοῦτο ἤδη καὶ ἐκ τῶν προλεγομένων, διότι εἶναι ΑΠΙΣΤΕΥΤΟΣ ἢ ΣΥΓΧΥΣΙΣ πάντων τῶν καθ' ἡμῶν συγγραψάντων, οἵτινες ΜΗ ΔΥΝΑΜΕΝΟΙ (;) νὰ διακρίνουν καὶ καλῶς ἐγνοήσουν τὸ περὶ συνεχοῦς θείας Μεταλήψεως κήρυγμα τῆς Ἐκκλησίας — ὑπὸ τῶν προλήψεων καὶ ἐθῶν ἀγόμενοι ὡσεὶ ἀνελεύθεροι δέσμοι — ἀπαιτοῦν ὅπως ἐφαρμόζηται αὕτη (ἦτοι ἡ συνεχῆς θ. Μετάληψις) μ ὂ ν ο ν κατόπιν νηστείας ὠρισμένων ἡμερῶν, ἀγνοοῦντες τὴν ἰλαροτραγικὴν ἀντινομίαν τῶν λόγων των, ἐφ' ὅσον τυχὸν ἐφαρμογὴ τοιαύτης νηστείας ὀριστικῶς ΑΠΟΚΛΕΙΕΙ τὴν ἐφαρμογὴν τῆς σ υ γ ε χ ο ῦ ς Μεταλήψεως !!...

Καὶ ἐνῶ, ἐπανειλημμένως τονίζομεν ὅτι, ἡ νηστεία τὴν ὁποῖαν ἀπαιτοῦν δύναται καὶ ΕΠΙΒΑΛΛΕΤΑΙ νὰ ἐφαρμόζηται ἀπὸ τοὺς ἀ ρ α ι ῶ ς προσερχομένους, ἐκεῖνοι, ἀδιαφοροῦντες τελείως διὰ τὴν ἰσχυρὰν καὶ σάφη ταύτην διευκρίνησιν, καὶ μετὰ πάσης ἀνειλικρινείας πολιτευόμενοι, μ ε τ α φ έ ρ ο υ ν τοὺς ἀναφερομένους εἰς τοὺς συνεχῶς μεταλαμβάνοντας λόγους ἡμῶν εἰς τοὺς κατὰ ἀραιὰ διαστήματα προσερχομένους εἰς τὸ Μυστήριον, μὲ μοναδικὸν σκοπὸν τὴν δημιουργίαν συγχύσεως καὶ τῆς ἐν συνεχείᾳ χαλκεύσεως ἐπιχειρημάτων καθ' ἡμῶν, ὡς δῆθεν ἀνατροπέων τοῦ ἱερωτάτου θεσμοῦ τῆς νηστείας! Οὐδέποτε ἄλλοτε ἢ πρόληψις, τὸ πάθος, ἡ δοκησιοσοφία καὶ ἡ ἀμάθεια δὲν ἀπετέλεσαν μέτωπον τοσοῦτον «ἄρραγές» καὶ σύμφωνον μετὰ τοῦ... Ἀντικειμένου, ὡς θὰ ἴδωμεν ἐν πλάτει κατὰ τὴν ἀνάπτυξιν τῆς παρουσίας μελέτης.

τρὶς τοῦ ἐνιαυτοῦ μεταλαμβάνειν. Σήμερον τῶν ὄρων βελτιωθέντων κατὰ πολὺ, δι' ἀτρύτων ἀγώνων καὶ θυσιῶν ὀσίων ἀνδρῶν τοῦ ἱεροῦ ἡμῶν τόπου, καὶ πάλιν, ἐν τούτοις, ἐπικράτεια ἀντιπνευματικῶν ἐθῶν καὶ προλήψεων καλύπτει πλῆθος πολὺ τῶν εὐσεβοῦντων, μοναχῶν καὶ κληρικῶν, καὶ μάλιστα ἐν τόπῳ ἀγίῳ καὶ ἱερῷ, ἐν τόπῳ μυστικῷ καὶ τῆς Θεομήτορος κλήρω!

Μὴ ἐπιθυμοῦντες νὰ ἀσχοληθῶμεν μὲ τὴν θεωρητικὴν καὶ μόνον τοῦ Μυστηρίου τούτου θεώρησιν, κατεβάλλομεν πᾶσαν προσπάθειαν ὅπως καλύψωμεν διὰ τοῦ παρόντος ἐπιτακτικὰς ἀνάγκας οὐ μόνον τῆς ἀγιορειτικῆς πολιτείας, ἀλλὰ καὶ πλήθους εἰσέτι εὐσεβοῦντων ἐν τῷ «κόσμῳ» πιστῶν(β), ἀμφοτέρων ἀγομένων ἀκουσίως καὶ οἰονεὶ δυναστικῶς ὑπὸ «τυπικῶν» καὶ τύπων, ὅλως ἐναντίων πρὸς τὴν γνησίαν Παράδοσιν τῆς Ὁρθόδοξου Ἐκκλησίας.

Μόνον διὰ τῆς προσεκτικῆς τοῦ παρόντος μελέτης, θὰ ἀντιληφθῆ ὁ ἀγαπητὸς ἀναγνώστης ὅτι ἡ προκειμένη εὐχαριστιακὴ ἀντιλογία οὐδὲν τὸ ἐπουσιῶδες ἢ λεπτομερειακὸν περιέχει, ἀλλ' ἀφορᾷ εἰς κατὰ κυριολεξίαν θέμα οὐσίας καὶ ζωῆς, ἐὰν βεβαίως πιστεύωμεν ὅτι ἡ ἀληθὴς χριστιανικὴ πολιτεία συνιστᾷ οὐσίᾳ τὴν πλέον ὑγιᾶ ὑπαρξιακὴν θεώρησιν καὶ ἀξιοποίησιν τοῦ ἀνθρωπίνου βίου, ὅστις αἰέποτε θὰ «λαμπρύνεται καὶ καθαίρεται» διὰ τῆς «δεσποτικῆς ξενίας καὶ ἀθανάτου τραπέζης» τὴν ὁποίαν ἀφθόνως καὶ συνεχῶς προσφέρει ἡμῖν ἡ ἀπειρος ἀγάπη καὶ συγκατάβασις τοῦ Θεοῦ!

Ἐνῶ τὸ περιεχόμενον τυγχάνει γενικοῦ ἐνδιαφέροντος, ὡς ἔχοντος ἄμεσον σχέσιν μὲ τὴν λατρείαν, ἢ προβληματολογία τοῦ ἐν τούτοις, ἀφορᾷ ἰδιαιτέρως εἰς ἀφιερωμένας ψυχάς, ὁποῖαι τῶν Μοναχῶν καὶ Μοναζουσῶν, δυναμένων ἀδολεσχεῖν ἐν οἴκῳ Κυρίου, ἐν τόπῳ ἀγίῳ Αὐτοῦ... Καὶ εἶναι πολὺ γνωστὸν ὁποῖος μόχθος καὶ βία ἀπαιτεῖται διὰ τὴν ἀπόκτησιν τῆς ἱερᾶς ταύτης ἀδολεσχίας ἐν μέσῳ εἰκοστῷ αἰῶνι! Τίς ὅμως, πάλιν, τρόπος ὑπάρχει ἀνώτερος καὶ ἀποτελεσματικώτερος πρὸς καταπολέμησιν τοῦ φρονήματος τοῦ κόσμου καὶ εἰδικῶς τοῦ αἰῶνος τούτου ἀπὸ τὴν λειτουργικὴν ζωὴν καὶ λατρείαν; Τὰ σύγχρονα «εἰδῶλα» μὲ τὴν τεραστίαν προσελκυστικὴν τῶν δυνάμιν, ἀλλὰ καὶ ἡ ποικίλη «ἀλαζονεία τοῦ βίου» ἢ συμμαχοῦσα αἰείποτε πρὸς τὸ ἐν ἡμῖν «φρόνημα τῆς σαρκός», μόνον εἰς τὴν εὐχαριστιακὴν συναξίν δύνανται νὰ εὔρουν τὸν ἰσχυρὸν τῶν ἀντίπαλον, τὸν δυναμικὸν τῶν καταλυτῆν. Καὶ ὡς ἐπιτυχῶς σημειοῖ σύγχρονος Σέρβος θεολόγος, «τὸν κόσμον μόνον ὁ Θεὸς δύναται νὰ νικήσῃ. Διὰ τῆς λατρείας καὶ τῆς μετανοίας ὁ ἄνθρωπος ἀποκτᾷ τὴν δυνάμιν τοῦ Θεοῦ, τὸν νοῦν τοῦ Χριστοῦ, τὸ καθολικὸν φρόνημα καὶ τὸ ἦθος τῆς Ἐκκλησίας. Μὲ αὐτὸ μόνον νικᾶται ὁ πονηρὸς, ὁ κόσμος καὶ ἡ σάρκα. Αὐτὸ ἰσχύει διὰ κάθε χριστιανόν, ἰδιαιτέρως δὲ διὰ τὸν Μοναχόν».

Εἰς αὐτὸν τὸν Μοναχὸν ἢ μᾶλλον τοὺς Μοναχοὺς τοὺς ἀποτελοῦντας

(β) Ἐννοοῦμεν κυρίως τοὺς ἀδελφοὺς ἡμῶν Παλαιοημερολογίτας πιστοῦς, οἱ ὁποῖοι κυριολεκτικῶς δυναστεύονται ὑπὸ ἀντικανονικῶν ἐθῶν καὶ ἐθίμων, ἀναφορικῶς πρὸς τὸ προκειμένον θέμα, ὡς θὰ ἴδωμεν πλατύτερον περαιτέρω.

τὴν ἐκλεκτὴν στρατείαν τοῦ οὐρανοῦ βασιλέως ἐν μέσῳ γενεᾶς σχολιάς, καὶ ἰδίᾳ τοῖς νέοις ἐξ αὐτῶν καὶ δὴ τοῖς Ἀγιορείταις, ἁ φ ι ε ρ ο ὕ τ α ι τὸ παρὸν κατὰ δεύτερον λόγον, οἵτινες νέοι(γ) ἀποτελοῦν καὶ τὴν ἐλπίδα ἐνὸς καλλιτέρου μέλλοντος, ἀναφορικῶς πρὸς τὸν ἀνδρικὸν ἐν Ἑλλάδι Μοναχισμόν.

Κατὰ τὴν σύνταξιν τῆς παρούσης Ἀπολογίας προσεπαθήσαμεν νὰ συνδυάσωμεν τὸ ἐπιστημονικῶς ἀκριβές μετὰ τῆς ἀπλότητος, ἀποβλέποντες κυρίως εἰς τὴν κάλυψιν τῶν ὑπαρχουσῶν πρακτικῶν ἀναγκῶν, καὶ οὐχὶ εἰς θεωρητικὰς ἐκζητήσεις καὶ σχολαστικότητας, πρᾶγμα λίαν ἀντιπαθές καὶ δι' αὐτὸν εἰσέτι τὸν κατ' ἐπίγνωσιν πιστὸν τῆς ἐποχῆς ἡμῶν. Προσεπαθήσαμεν ἐπίσης, πάσῃ δυνάμει, ν' ἀποφύγωμεν ἀναπτύξεις ἰδίων κρίσεων καὶ τῆς ἡμετέρας διανοίας κυημάτων, τὰ πάντα ἀντλήσαντες ἐκ τοῦ ἀλαθρήτου «ιεροῦ διδασκαλείου» τῆς παντίμου Ὁρθοδοξίας.

Ἐπάρχοντες ἐρασταὶ τοῦ εὐγενοῦς καὶ ἐκζητητικοῦ τῆς ἀληθείας διαλόγου, θ' ἀποτελέσει μεγίστην ἱκανοποίησιν ἡμῶν, ἐὰν τὸ παρὸν γίνῃ αἰτία μιᾶς εὐρυτέρας ἐξετάσεως καὶ συζητήσεως ἐπὶ «κανονικῶν», ἐννοεῖται, πάντοτε θάσεων, καθ' ὅσον δι' ἡμᾶς, τὸ περιεχόμενον τοῦ ἀποτελεῖ καὶ θὰ ἀποτελῇ τὴν πεμπτουσίαν μιᾶς ὄντως «λειτουργικῆς ἀναγεννήσεως».

Ἡ ἀναφορὰ γεγονότων καὶ συναφῶν ὀνομάτων ἐν τῷ παρόντι, δὲν ἀποβλέπει εἰς προσωπικόν τι ἢ μικροχαρὲς πάθος, ἀλλ' ἡ ἀνάγκη τῆς ἱστορικῆς ἀναδιπλώσεως τοῦ μακρὰν καὶ ἐγγὺς παρελθόντος ὠδήγησεν ἡμᾶς ἀφεύκτως εἰς τοῦτο. Οἱ ἀντικείμενοι ἡμῖν θὰ παραμένουν πάντοτε ἀγαπητοί, κατὰ τὴν Κυριακὴν ἐντολήν. Οὐδόλως ὅμως δικαιούμεθα νὰ ἀνεχθῶμεν καὶ σιωπήσωμεν δι' ὅτι παρὰ τὴν διδαχὴν τῆς Ἐκκλησίας οὗτοι διεκήρυξαν εἰς βάρος τῆς ἀληθείας καὶ τῆς ὀρθοδόξου ἡμῶν συνειδήσεως.

Περαίνοντες τὰ προλεγόμενα ἡμῶν, διὰ τῆς τελικῆς προτάσεως τὴν ὁποίαν εἶχομεν παραθέσει καὶ ἐν τῇ πρώτῃ ἡμῶν Ἀπολογία - Ἀναιρέσει, κατὰ Πάσχα τοῦ 1970, ἐπαναλαμβάνομεν ταύτην αὐτουσίαν καὶ ἐνταῦθα.

«Ἡ παρούσα κυκλοφορεῖ οὐχὶ μὲ τὴν ἐπιθυμίαν δικαιώσεως ἡμῶν ὑπὸ π ἄ ν τ ω ν, ἀλλ' ἐξ ἱεροῦ πρὸς τὴν ἀ λ ῆ θ ε ι α ν καθήκοντος καὶ σεβασμοῦ τῶν ἱερῶν τῆς Ἐκκλησίας Κανόνων ὑ π ἔ ρ τὰ τοπικὰ ἔθιμα, ἐφ' ὅσον ταῦτα ἤθελον διατελεῖ ἐν ἀντιθέσει πρὸς τὴν ζωὴν καὶ τὴν δ ι ὀ α σ κ α λ ί α ν τῶν Ἀγίων Πατέρων».

Ἔγγραφον ἐν τῇ ἱερᾷ καὶ σεβασμίᾳ Σκήτῃ τῆς Θεοπρομήτορος Ἁγίας Ἀννης, τῆς ἐν τῷ Ἀγιονύμφῳ Ὄρει τοῦ Ἁθωνος, ἐν ἔτει σωτηρίῳ 1972.

Θ. Μ. Α.

(γ) Τονίζομεν ἰδιαιτέρως τὴν συμβολὴν τῶν νέων διὰ τὸ μέλλον τοῦ Ἑλλαδικοῦ Μοναχισμοῦ —ἐφ' ὅσον θεβαίως ἤθελον ἀναπτυχθῆ παρὰ διεξόδους ὑδάτων διαυγῶν καὶ ποσῶν— θαρρήσαντες ἐκ τῆς συγχρόνου στάσεως τούτων ἔναντι τῆς παναιρέσεως τοῦ Οἰκουμενισμοῦ, καθόσον Οἱ ΝΕΟΙ κυρίως σήμερον πρωταγωνιστοῦν τῆς ἀνθενωτικῆς ἀντιδράσεως, ὡς δύναται τις νὰ ἀντιληφθῆ καὶ ἐκ μιᾶς μόνον ἐπισκέψεως τῶν ἱερῶν Σκητῶν καὶ Μονῶν τοῦ γεραροῦ Ἁθωνος.

Π Ε Ρ Ι Ε Χ Ο Μ Ε Ν Α

ΠΡΟΛΕΓΟΜΕΝΑ ΧΕΙΡΟΓΡΑΦΟΥ 1772	σελ.	7
ΠΡΟΛΕΓΟΜΕΝΑ ΤΗΣ ΠΑΡΟΥΣΗΣ ΕΚΔΟΣΕΩΣ	»	9
ΠΙΝΑΞ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ	»	13
ΒΡΑΧΥΓΡΑΦΙΑΙ	»	16

ΜΕΡΟΣ ΠΡΩΤΟΝ

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Α΄.	Σύστασις τοῦ Μυστηρίου τῆς θείας Εὐχαριστίας καὶ ἡ πράξις τῆς Ἀρχαίας Ἐκκλησίας.	»	17
ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Β΄.	Ἡ βίωσις τοῦ Μυστηρίου παρὰ τῶ Μοναχισμῶ καὶ εἰδικῶς ἐν Ἀγίῳ Ὄρει.	»	25
ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Γ΄.	Τὸ κίνημα τῶν Κολλυβάδων καὶ τὰ αἴτια τῆς γενέσεώς του.	»	39
ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Δ΄.	Ταπεινοὶ σπινθῆρες ἀναζωπυρώσεως τῆς καλλίστης συνηθείας.	»	44
ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ε΄.	Ἡ σύγχρονος πνευματικὴ σύγκρουσις.	»	52

ΜΕΡΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟΝ

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Α΄.	Ἀφορίζει ἡ Ἐκκλησία τοὺς ὄντας ἐν τῇ θείᾳ Λειτουργίᾳ καὶ μὴ μεταλαμβάνον- τας ;	»	83
ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Β΄.	Ἀφορίζει ἡ Ἐκκλησία μόνον τοὺς ἐν τῇ Λειτουργικῇ Συνάξει τῆς Κυριακῆς ὄν- τας καὶ μὴ μεταλαμβάνοντας, ἢ πράττει τοῦτο καὶ διὰ πᾶσαν Λειτουργίαν αὐτῆς ;	»	99
ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Γ΄.	Ὅταν ἡ πλειονότης τοῦ ἐκκλησιάσματος δὲν μεταλαμβάνῃ, ἢ ἐξιλαστήριος θυσία ἀπόλλυσι τῆς ἑαυτῆς ἀξίαν ;	»	117

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Δ΄.	Αἱ Ὀρθόδοξοι Ὁμολογίαι τοῦ 17ου αἰῶ- νος «ὠκονόμησαν» ὄντως τοὺς ἱεροὺς Κα- νόνας (Θ΄ Ἀποστολικὸν καὶ Β΄ Ἀντιο- χείας), ὥστε νὰ θέσουν τούτους εἰς «μὴ ἰσχύν»; »	131
ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ε΄.	Τὰ ἐν τῷ ἔργῳ « Περὶ τῆς συνεχοῦς θεί- ας Μεταλήψεως » περιεχόμενα, ἀποτε- λοῦν προτροπὰς καὶ ἐμφάσεις τῶν συγ- γραφέων, ἧ ἐκφράζουν τὴν « κανονικὴν » φωνὴν τῆς Ἐκκλησίας; »	141
ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΣΤ΄.	Προκειμένου ὁ πιστὸς νὰ μεταλάβῃ τὴν Κυριακὴν, ὑποχρεοῦται εἰς τὴν ἀνέλαιον δίαιταν τοῦ Σαββάτου; »	151
ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ζ΄.	Προκειμένου ὁ πιστὸς νὰ προσέλθῃ εἰς τὰ ἄχραντα Μυστήρια ἐν οἰανδήποτε ἡμέρᾳ, ποίαν νηστείαν διδάσκεται ὑπὸ τῆς Ἐκ- κλησίας ὅπως τηρήσῃ προηγουμένως; »	165
ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Η΄.	Ὁ συνεχῶς καὶ ἀδιορίστως προσερχόμε- νος εἰς τὴν θείαν Κοινωνίαν ὑποχρεοῦται ἐτέρας τινὸς νηστείας πλὴν τῶν ὑπὸ τῆς Ἐκκλησίας νενομοθετημένων καὶ τῆς « εὐχαριστιακῆς » τοιαύτης; »	177
ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Θ΄.	Ὁ ὅρος « Μακρακισμὸς » ἔχει σχέσιν τι- νὰ μὲ τὴν κατηγορίαν τῶν πιστῶν, οἵτι- νες μεταλαμβάνουν συνεχῶς ἐφαρμόζον- τες τὴν « κατὰ δύναμιν νηστείαν »; »	203
ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ι΄.	Ὅταν συμφώνως πρὸς τὴν διδασκαλίαν τῆς Ἐκκλησίας, πιστὸς τις μεταλαμβάνῃ συνεχῶς, ἐνῶ τινὲς ἢ καὶ πολλοὶ τῶν ἐκκλησιαζομένων σκανδαλίζονται διὰ τοῦτο λόγῳ ἀγνοίας ἢ ἐπικρατοῦντος ἀν- τιθέτου ἔθους, πρέπει οὗτος νὰ συμμορ- φοῦται πρὸς τὰς ἀπαιτήσεις των; »	211
ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΑ΄.	Τὸ νὰ πιστεύῃ τις καὶ βιοῖ τὴν συνεχῆ θείαν Μετάληψιν, συνιστᾷ τοῦτο προση- λυτισμὸν διὰ πράξεως ἐκφραζόμενον; »	223

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΒ΄.	Ἐθιμον ἄγραφον, τοπικόν ἢ γενικόν, εἶναι δυνατόν ν' ἀντικαθιστᾶ ἢ πολλῶ μᾶλλον νὰ καταργῇ « κανονικὴν » διάταξιν ἢ Εὐαγγελικὴν διδαχὴν τῆς Ἐκκλησίας ;	» 229
ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΓ΄.	Μόνον οἱ τέλειοι καὶ τῆς ἀρετῆς τὸν ἄσταχυν ἑκατοστεύοντα φέροντες δύνανται νὰ μεταλαμβάνουν ἐλευθέρως καὶ « συνεχῶς » ἢ καὶ οἱ ἀτελεῖς καὶ τῆς μερίδος τῶν « τριάκοντα » τυγχάνοντες μαθηταί ;	» 237
ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΔ΄.	Ὁ μέγας ἐν ἱεροδιδασκάλοις Ἀθανάσιος ὁ Πάριος ὡς καὶ αἱ Πατριαρχικαὶ Ἐγκύκλιοι τῶν ἐτῶν 1800 καὶ 1819, ἐπικροτοῦν τὴν ἐλευθέραν πρόσοδον τῶν πιστῶν εἰς τὸ Ποτήριον τῆς Ζωῆς, ἢ ἀντιθέτως θέτουσιν φραγμοὺς καὶ ὄρια εἰς τὴν χρῆσιν τοῦ Μυστηρίου ;	» 249
ΕΠΙΛΕΓΟΜΕΝΑ		» 259
ΠΙΝΑΚΕΣ ΟΝΟΜΑΤΩΝ ΚΑΙ ΘΕΜΑΤΩΝ		» 269

Β Ρ Α Χ Υ Γ Ρ Α Φ Ι Α Ι

- Ε. Ε. = Εἰσηγητικὴ Ἐκθεσις Ἱεροκοινοτικῆς Ἐπιτροπῆς.
- Ε. Θ. = Μοναχοῦ Θεοκλήτου Διονυσιάτου « Ἀνοικτὴ Ἐπιστολή ».
- Ρ. Π. = Γ. Ράλλη — Μ. Ποτλῆ : « Σύνταγμα Θείων καὶ Ἱερῶν Κανόνων », Τόμοι Α'—ΣΤ', Ἀθήνησιν 1852—59.
- Σ. Θ. Μ. = Μακαρίου Κορίνθου — Νικοδήμου Ἀγιορείτου : Περὶ τῆς συνεχοῦς θείας Μεταλήψεως, Ἐκδ. Σ. Σχοινᾶ, Βόλος 1961.
- Ε. Ε. Θ. Λ. = Ἀρχιμ. Γερβασίου Παρασκευοπούλου : Ἑρμηνευτικὴ Ἐπιστάσια τῆς θείας Λειτουργίας. Πάτριαι 1958.
- Χ. Ν. = Νεοφύτου τοῦ Καυσοκαλυβίτου, Ἱεροδιακόνου : Περὶ τῆς συνεχοῦς Μεταλήψεως. Ἐν κώδικι Ἀκαδημίας Βουκουρεστίου 988, φ. 225α—260β. Ἡ ἀρίθμησις τοῦ ἑνταῦθα κατὰ σελίδα.
- Η. Θ. Ε. = Ἠθικὴ καὶ Θρησκευτικὴ Ἐγκυκλοπαιδεΐα. Ἐκδ. Α. Μαρτίνου. Ἀθήναι 1962—68, Τόμοι 12.
- Ρ. Γ. = Ἑλληνικὴ Πατρολογία J. P. MIGNE. Parisiis 1857 ἔ.
- Ρ. Λ. = Λατινικὴ Πατρολογία J. P. MIGNE. Parisiis 1844 ἔ.
- ΔΣΜν = Ἰωάννου Καρμίρη, Δογματικὰ καὶ Συμβολικὰ μνημεῖα τῆς Ὁρθοδόξου Καθολικῆς Ἐκκλησίας, Τόμ. Α'—Β'.
- Π. = Ἱερὸν Πηδάλιον ὑπὸ Ἀγαπίου ἱερομονάχου καὶ Νικοδήμου Μοναχοῦ Ζάκυνθος 1864^β.
- MEYER = Ph. Meyer : Die Haupturkunden für die Geschichte der Athoskloster. Amsterdam 1965².
- ΒΕΠΕΣ = Βιβλιοθήκη Ἑλλήνων Πατέρων καὶ ἐκκλησιαστικῶν συγγραφέων. Ἀθήναι 1952 ἔ.
- DM = Al. Dmitrievskij, Opisanie liturgitseskich rukopisej. Vol I, Hildesheim 1965².

ΜΕΡΟΣ ΠΡΩΤΟΝ
ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΠΡΩΤΟΝ

ΣΥΣΤΑΣΙΣ ΤΟΥ ΜΥΣΤΗΡΙΟΥ ΤΗΣ ΘΕΙΑΣ ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΑΣ
ΚΑΙ Η ΠΡΑΞΙΣ ΤΗΣ ΑΡΧΑΙΑΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ

Ἐξορισθέντος τοῦ Πρωτοπλάστου τοῦ Παραδείσου τῆς τρυφῆς, οὐδέποτε ἔπαυσεν οὗτος καὶ οἱ υἱοὶ αὐτοῦ τὴν μετὰ νοσταλγίας ἀναζήτησιν τῆς ἀπολεσθείσης μακαριότητος καὶ μετὰ Θεοῦ κοινωνίας, μέσῳ ἐξιλαστηρίων θυσιῶν καὶ ποικίλων προσευχῶν⁽¹⁾ αἴτινες διὰ τῶν αἰώνων ἐγένοντο πνευματικῶτεραι, κορυφωθείσαι ἐν τῷ προσώπῳ τοῦ ἀρχαίου Ἰσραήλ.

Ἐνῷ δὲ ποικίλα ὑπῆρχον τὰ αἰσθητοποιοῦντα τὴν λατρείαν τοῦ πρώτου ἀνθρώπου στοιχεῖα⁽²⁾, μεταξὺ τούτων ἐξαιρετον θέσιν κατεῖχε ἰδιαίτερος ἡ θ υ σ ί α. Κατ' αὐτήν, ἡ ἔκχυσις τοῦ αἵματος τοῦ θυομένου ζώου ἐθεωρεῖτο λίαν ἀναγκαῖον στοιχεῖον καὶ οἶονεὶ τὸ ἅπαν πρὸς τελείωσιν καὶ ἐπιτυχῆ ἔκβασίν της⁽³⁾.

Καίτοι τὸ ἀρχαῖον Ἰσραήλ διεκρίνετο ἐξ ὅλων τῶν μονοθεϊστικῶν θρησκειῶν, οὐ μόνον διὰ τὴν ἐξ Ἀποκαλύψεως δημιουργίαν του ἀλλὰ καὶ τὴν πνευματικότητα τῆς λατρείας του, τὴν μεγαλοπρέπειαν τοῦ Ναοῦ του καὶ τὴν τῶν προσφερομένων θυσιῶν ἀρίστην ποιότητα καὶ ποικιλίαν, ἐν τούτοις, πάντα ταῦτα ἀπετέλουν σκιάς τῶν μελλόντων νὰ συμβοῦν, προτυπώσεις καὶ εἰκονίσεις⁽⁴⁾ τῆς τελειοτάτης καὶ μοναδικῆς θυσίας. Ἦτις ἐπρόκειτο ν' ἀπαλ-

1. «Καὶ ἐγένετο Ἄβελ ποιμὴν προβάτων, Κάϊν δὲ ἦν ἐργαζόμενος τὴν γῆν. Καὶ ἐγένετο μεθ' ἡμέρας ἤνεγκε Κάϊν ἀπὸ τῶν καρπῶν τῆς γῆς θυσίαν τῷ Κυρίῳ, καὶ Ἄβελ ἤνεγκε καὶ αὐτὸς ἀπὸ τῶν πρωτοτόκων τῶν προβάτων αὐτοῦ καὶ ἀπὸ τῶν στεάτων αὐτῶν». Γεν. δ', 3-4.

2. Π. Τρεμπέλα. «Ἀρχαὶ καὶ χαρακτῆρ τῆς Χριστιανικῆς λατρείας» Ἀθῆναι 1962, σελ. κη'.

3. Ἑβραῖους θ', 19-20.

4. Προτυπώσεις τοῦ Μυστηρίου ἔχομεν ἱκανὰς ἐν τῇ Π. Διαθήκῃ· οὐ μόνον τὴν τοῦ Μελχισεδέκ δεξίωσιν ὑπὸ τοῦ πατριάρχου Ἀβραάμ «ἄρτω καὶ οἴνῳ» γενομένην, ἀλλὰ καὶ οἱ τῆς προθέσεως ἄρτοι, καὶ τὸ ἐν τῇ ἐρήμῳ «μάννα» τὴν θεῖαν Εὐχαριστίαν, κατὰ τοὺς ἁγίους Πατέρας ὑπεδήλουν, ὧν σπουδαιότερα, ἡ θυσία τοῦ πασχαλίου ἀμνοῦ δι' ἣν ὁ ἱερὸς Χρυσόστομος ἀναφέρει τὰ κάτωθι πνευματικώτατα.

«Καὶ ἐκεῖνοι μὲν οὕτω διὰ τί; Ἴν' ὅταν ἐπερωτήσῃ σε ὁ υἱός σου, τί ἐστὶ τοῦτο, εἴπῃς, ὅτι τοῦτο τοῦ προβάτου τὸ αἷμα ἐπέχρισε ταῖς φλιαῖς τῶν θυρῶν, καὶ διέφυγε τὸν θάνατον ὃν ὁ ὀλοθρεύων ἐπήγαγε τοῖς κατὰ τὴν Αἴγυπτον ἄπασιν· καὶ διὰ τὸ αἷμα τοῦτο οὐκ ἴσχυσεν εἰσπηδῆσαι καὶ τὴν πληγὴν ἐπαγαγεῖν. Ἐκεῖνοι οὖν ἄκοντες, ὧδε δὲ ἐκὼν θύεται Χριστός. Διὰ τί; Ἐπειδὴ τ ὕ π ο ς ἦν ἐκεῖνο τοῦ πνευματικοῦ. Καὶ ἵνα μάθῃς, ὄρα ὅση ἡ συγγένεια. Ἄμνος καὶ ἀμνός, ἀλλ' ὁ μὲν ἄλογος, ὁ δὲ λογικός· πρόβατον καὶ πρόβατον, σκιά καὶ ἀλήθεια· ἀλλ' ἐπέφανεν ὁ τῆς δικαιοσύνης ἥλιος, καὶ ἡ σκιά πέπαυται· ἡλίου γὰρ ὄντος κρύπτεται ἡ σκιά. Διὰ τοῦτο ἀμνός καὶ ἐν τῇ τραπέζῃ τῆς μυστικῆς, ἵνα τῷ αἵματι αὐτοῦ ἁγιαζώμεθα. Διὸ τοῦ ἡλίου ἐλθόντος λύχνος μηκέτι φαίνεται. τ ὕ π ο ι

λάξη πάντας ὄσους «διὰ παντός τοῦ ζῆν ἔνοχοι ἦσαν δουλείας»⁽⁵⁾, «τοῦ Θεοῦ περὶ ἡμῶν κρεῖττον τι προβλεψαμένου». (Ἑβρ. 1α', 40).

Ὁ Ἀπόστολος τῶν ἐθνῶν ἀπευθυνόμενος πρὸς τοὺς ὁμοεθνεῖς αὐτοῦ Ἑβραίους καὶ ὑποδεικνύων τὴν πνευματικότητα καὶ μοναδικότητα⁽⁶⁾ τῆς καινῆς θυσίας τοῦ Ἰησοῦ, ἔγραφεν : «Εἰ γὰρ τὸ αἷμα ταύρων καὶ τράγων καὶ σποδὸς δαμάλεως ραντίζουσα τοὺς κεκοινωνημένους ἀγιάζει πρὸς τὴν τῆς σαρκὸς καθαρότητα, πόσω μᾶλλον τὸ αἷμα τοῦ Χριστοῦ, ὃς διὰ Πνεύματος αἰωνίου ἑαυτὸν προσήνεγκεν ἄμωμον τῷ Θεῷ, καθαρῆ τὴν συνείδησιν ὑμῶν ἀπὸ νεκρῶν ἔργων εἰς τὸ λατρεύειν Θεῷ ζῶντι;» (Ἑβρ. θ', 13-4). Τὴν θυσίαν ταύτην ἐκδιηγούμενοι καὶ οἱ εὐαγγελισταὶ προτάσσουν αὐτῆς τὴν ὑπὸ τοῦ Κυρίου παράδοσιν τοῦ ὑπερφυεστάτου Μυστηρίου τῆς θείας Εὐχαριστίας, ἐν τῷ μοναδικῷ καὶ θείῳ ὑπερώῳ τῆς Σιών. «Ἐσθιόντων δὲ αὐτῶν λαβῶν ὁ Ἰησοῦς τὸν ἄρτον καὶ εὐχαριστήσας ἔκλασε καὶ ἐδίδου τοῖς μαθηταῖς καὶ εἶπε· λάβετε φάγετε· τοῦτό ἐστι τὸ σῶμα μου· καὶ λαβῶν τὸ ποτήριον καὶ εὐχαριστήσας ἔδωκεν αὐτοῖς λέγων· πίετε ἐξ αὐτοῦ πάντες· τοῦτο γάρ ἐστι τὸ αἷμα μου τὸ τῆς Καινῆς Διαθήκης τὸ περὶ πολλῶν ἐκκυνόμενον εἰς ἄφεσιν ἁμαρτιῶν.» (Ματθ. κοτ', 26-8, Μάρκ. ιδ', 23-4).

Παραδοθὲν ἔκτοτε ὅπως τελεῖται διηνεκῶς καὶ μέχρι τῆς Δευτέρας αὐτοῦ Παρουσίας⁽⁷⁾, θὰ προσφέρῃ εἰς τὰ πιστὰ τέκνα τῆς Ἐκκλησίας τὸν «ἐπιούσιον ἄρτον»⁽⁸⁾ συντηρῶν αὐτὰ ἐν τῇ ζωῇ τῆς χάριτος καὶ τοῦ ἁγιασμοῦ, ἕως

γὰρ ἦσαν τῶν μελλόντων τὰ γεγονότα». (Λόγ. εἰς τὴν προδοσίαν τοῦ Ἰούδα, ὁμιλ. β'. ἔκδ. Montf. Τόμ. 2α, στ. 463Ε').

Διὰ τοῦτο ὀρθῶς παρετηρήθη, «ὅτι διὰ τὸν Ἰησοῦν Χριστὸν ἡ σύστασις τοῦ θειοτάτου τούτου Μυστηρίου δὲν ἦτο ἔργον στιγμιαίας τινὸς ἐπινοήσεως ἀλλ' ἔργον οὐσιῶδες τοῦ σχεδίου τῆς θείας Προνοίας». Π. Τρεμπέλα, Δογμ. τόμ. Γ', σελ. 151, σημ. 31.

5. Ἑβρ. β', 15.

6. «Ἀλλὰ δι' ἡμᾶς τοὺς πιστεύοντας εἰς τὴν θεότητα τοῦ ἐνανθρωπήσαντος Υἱοῦ τοῦ Θεοῦ, τοῦ χρηματίσαντος καὶ ἰδρυτοῦ τοῦ Χριστιανισμοῦ, ἡ χριστιανικὴ θρησκεία δὲν εἶναι ἀπλῶς ἡ ὠραιότερα καὶ περισσότερον ἐξευλιγμένη μεταξὺ τῶν λοιπῶν, εἰς τὴν ὁποίαν διὰ φυσικῆς πτήσεως ἀνήχθησαν λογάδες τινὲς τῆς ἀνθρωπότητος, ἀλλ' ὀφείλεται εἰς εἰ δ ι κ ἦ ν θ ε ί α ν καὶ μυστηριώδη Ἀποκάλυψιν, ἀποβλέπουσαν εἰς ἀπολύτρωσιν τοῦ ἐκπεσόντος ἀνθρώπου καὶ εἰς δημιουργίαν ὑπερφῶ τῆς ἐν Χριστῷ κτίσεως. Ὡς τοιαύτη, λοιπόν, θρησκεία ὁ Χριστιανισμὸς ἐπόμενον ἦτο νὰ παρουσιάσῃ καὶ λατρείαν τελειότεραν πάσης ἄλλης, κεκαθαυμένην παντὸς κατωτέρου καὶ παχυλοτέρου στοιχείου, ἐκφράζουσαν δὲ καὶ ἐνσωματοῦσαν τὸ ἀνώτερον καὶ πνευματικὸν περιεχόμενον τῆς ἐν αὐτῷ θείας Ἀποκαλύψεως καὶ ἀνυψοῦσαν τὸν λάτρην ἐγγύτερον τοῦ Θεοῦ, ὅσον οὐδὲ μία ἄλλη». Π. Τρεμπέλα, «Ἀρχαὶ καὶ χαρακτῆρ τῆς Χρ. Λατρείας», σελ. 217.

7. Α'. Κορινθ. 1α', 24-6, Λουκ. κβ', 19. Καὶ ὁ ἱερὸς Χρυσόστομος. «Καὶ καθάπερ Μωυσῆς φησί, τοῦτο μνημόσυνον ὑμῖν αἰώνιον, οὕτω καὶ αὐτός, εἰς ἐμὴν ἀνάμνησιν ἕως ἂν παραγένωμαι» P.G. 58,739.

8. Ἐκζητοῦντες παρὰ τοῦ Θεοῦ ἐν τῇ Κυριακῇ Προσευχῇ τοῦ «Πάτερ ἡμῶν» τὸν ἄρτον ἡμῶν τὸν «ἐπιούσιον» οὐδὲν ἕτερον ἐπιζητοῦμεν εἰμὴ τὸν ἴδιον τὸν Χριστόν, ὅστις καὶ εἶναι «ὁ ἄρτος ὁ ζῶν ὁ ἐκ τοῦ οὐρανοῦ καταβάς» ἢ, ὡς ὁ ἴδιος σαφέστερον εἶπεν : «σὰρξ μου ἀληθῶς ἐστὶ βρωσικὴ καὶ τὸ αἷμά μου ἀληθῶς ἐστὶ πόσις» (Ἰωάνν. στ' 55).

οὐ ἀπολαύσῃ τοῦτο «καινόν», πληρούμενον «ἐν τῇ βασιλείᾳ τοῦ Θεοῦ» (9).

Ἐπακολουθεῖ ἡ ἐπικύρωσις καὶ τελείωσις τῆς Νέας Διαθήκης διὰ μοναδικῆς θυσίας καὶ προσφορᾶς⁽¹⁰⁾, οὐκὶ πλέον τῇ βοηθείᾳ αἵματος μόσχων καὶ ἀμνῶν, ἀλλὰ «τοῦ ἰδίου αὐτοῦ αἵματος», «καθάπερ ἀμνοῦ ἀσπίλου», ὅστις ἴνα «ἀγιάσῃ τὸν λαὸν αὐτοῦ, ἔξω τῆς πύλης ἔπαθεν»⁽¹¹⁾, «βαφαῖς ἐρυθραῖς... ταῖς ἀφροσίμοις ἡμῶν βασιλικῶς ὑπογράψαι φιλανθρωπευσάμενος»⁽¹²⁾.

Διὰ πάντα ταῦτα ἡ θεία Εὐχαριστία ὡς θυσία τελειωτάτη, ἀναίμακτος καὶ πνευματικῆ, ἀπετέλεσε τὸ κέντρον τῆς λατρείας τῆς Χάριτος, καταργήσασα εἰς τὸ παντελὲς τὰς τελετουργίας τῆς Π. Διαθήκης⁽¹³⁾, ἀναδειχθεῖσα

Παραθέτομεν ἐπ' αὐτοῦ τὰς ἐρμηνευτικὰς θέσεις μεγάλων πατέρων τῆς Ἐκκλησίας, πρὸς πληρεστέραν κατανόησιν τοῦ ὑπερφυεστάτου «ἄρτου τῆς ζωῆς».

α'. «Ὁ ἄρτος ὁ κοινὸς οὐκ ἔστιν ἐπιούσιος· ἄρτος δὲ οὗτος ὁ ἅγιος ἐπιούσιος ἔστιν ἀντὶ τοῦ, τὴν οὐσίαν τῆς ψυχῆς καταστησόμενος· οὗτος δὲ ὁ ἄρτος εἰς πᾶσαν σου τὴν οὐσίαν ἀναδίδεται εἰς ὠφέλειαν σώματος καὶ ψυχῆς» (Κύριλλ. Ἱερ. Κατ. 5).

β'. «Ἡ εὐχὴ ἦν ὁ Κύριος ἐδίδαξεν οὐδὲν γήϊνον ἔχει, ἀλλὰ πάντα οὐράνια καὶ εἰς ψυχῆς ὠφέλειαν βλέποντα, καὶ αὐτὸ τὸ δοκοῦν μικρὸν εἶναι καὶ αἰσθητόν· μάλιστα μὲν περὶ τοῦ θείου λόγου, ἔδοξε σοφοῖς ἀνδράσιν εἰρηῖσθαι, τοῦ τὴν ἀσώματον ψυχὴν τρέφοντος καὶ εἰς τὴν οὐσίαν αὐτῆς τρόπον τινὰ κερνωμένου καὶ χωροῦντος· διὸ ἐπιούσιος ἄρτος εἴρηται τοῦ τῆς οὐσίας ὀνόματος μᾶλλον τῇ ψυχῇ ἢ τῷ σώματι ἀρμόττοντος». (Ἰσιδ. Πηλουσ. ἐπιστ. 281).

γ'. «Δεξώμεθα γὰρ κατ' εὐχὰς οὕτω πολιτευόμενοι, καθάπερ ἄρτον ἐπιούσιον τε καὶ ζωτικὸν διατροφήν τῶν ἡμετέρων ψυχῶν καὶ συντήρησιν τῆς τῶν χαρισθέντων ἡμῖν ἀγαθῶν εὐεξίας, τὸν εἰπόντα λόγον! «ἐγὼ εἰμι ὁ ἄρτος ὁ ἐκ τοῦ οὐρανοῦ καταβάς, καὶ ζωὴν διδοὺς τῷ κόσμῳ», ἀναλόγως ἡμῖν τοῖς τρεφομένοις δι' ἀρετῆς καὶ σοφίας πάντα γινόμενον» (Μάξιμ. Ὁμολογ. ἐρμ. εἰς τὸ «Πάτερ ἡμῶν»).

δ'. «Οὗτος ὁ ἄρτος ἔστιν ἡ ἀπαρχὴ τοῦ μέλλοντος ἄρτου, ὅς ἔστιν ἐπιούσιος· τὸ γὰρ ἐπιούσιος δηλοῖ ἢ τὸν μέλλοντα, τούτέστιν τὸν τοῦ μέλλοντος αἰῶνος, ἢ τὸν πρὸς συντήρησιν τῆς οὐσίας ἡμῶν λαμβανόμενον· εἴτε οὖν οὕτως, εἴτε οὕτως, τὸ τοῦ Κυρίου σῶμα προφανῶς λεχθήσεται» (Ἰωάνν. Δαμασκ. «Ἐκδοσις Ὁρθοδ. πίστεως» Βιβλ. 4, κεφ. 14).

ε'. «Καὶ τὸ σῶμα τοῦ Χριστοῦ ἄρτος ἐστὶν ἐπιούσιος, οὐ μεταλαμβάνειν ἀκατακρίτως εὐχόμεθα». (Θεοφ. Βουλγ. ἐρμηνεία εἰς τὸ πάτερ ἡμῶν, κεφ. στ').

Ἐκ τῶν νεωτέρων παράβαλε: Un Moine de l' église d' Orient. «Jesus» ed Chevetogne 1962, 6 P. 132).

9. Ματθ. κοτ' 29, Πρβλ. τὸ ἀναστάσιμον τροπάριον: «Ἦ Πάσχα τὸ μέγα καὶ ἱερώτατον, Χριστέ, ὧ σοφία καὶ Λόγε τοῦ Θεοῦ καὶ Δύναμις· δίδου ἡμῖν ἐκτυπώτερον σου μετασχεῖν ἐν τῇ ἀνεσπέρῳ ἡμέρᾳ τῆς Βασιλείας σου».

10. «Μιᾷ γὰρ θυσίᾳ τετελείωκεν εἰς τὸ διηνεκὲς τοὺς ἀγιαζομένους». Ἐβρ. 1', 14.

11. Ἐβρ. 1γ' 12.

12. Δοξ. ἐσπερινοῦ Γ' Κυριακῆς τῶν Νηστειῶν.

13. «Ἄλλ' ἡ νέα λατρεία παρουσιάζεται ἐν σχέσει πρὸς τὴν παλαιὰν καὶ ὡς ριζοσπαστικὴ ἐπανάστασις καὶ ἀνατροπὴ. Ἡ περιτομή, ἣτις ἦτο μεμαρτυρημένη καὶ ἀπαιτηθεῖσα ὑπ' αὐτοῦ τοῦ Θεοῦ σφραγὶς τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης, δὲν ἔχει πλέον καμμίαν ἀξίαν διὰ τὸν νέον Ἰσραὴλ, παρὰ τῷ ὁποίῳ ἀντικατεστάθη διὰ τοῦ βαπτίσματος... Αἱ ζωοθυσίαι πᾶσαι καὶ αὐτὴ ἔτι τῆς ἡμέρας τοῦ ἐξιλασμοῦ, τῶν ὁποίων τὸ αἷμα ἄπαξ τοῦ ἐνιαυτοῦ εἰσήγετο ὑπὸ

Χριστοκεντρική και Τριαδική^(13α), τὸν δὲ κοινωνοῦντα τῆς θυτηρίου αὐτῆς τροφῆς «θεοποιούσα» καὶ «ἀρραβῶνα» παρέχουσα εἰσόδου ἐν τῇ καινῇ καὶ προσδοκωμένη βασιλεία τοῦ Θεοῦ⁽¹⁴⁾.

Ἀκριβῶς διὰ τοῦτο καὶ ἡ πρώτη Ἐκκλησία, ἐφαρμόσασα πιστῶς τοὺς λόγους τοῦ Ἰδρυτοῦ αὐτῆς, προσέφερε *κ α θ' ἐ κ ά σ τ η ν* τοῖς πιστοῖς «σῶμα καὶ αἷμα Χριστοῦ», κατὰ τὴν διαβεβαίωσιν τοῦ ἱεροῦ συγγραφέως τῶν Πράξεων.

«Ἦσαν, γράφει, προσκαρτεροῦντες τῇ διδαχῇ τῶν Ἀποστόλων καὶ τῇ κοινωνίᾳ καὶ τῇ κλάσει τοῦ ἄρτου καὶ ταῖς προσευχαῖς» (Πραξ β', 42). Εἰς τὸ ἀνωτέρω γεγονός πρέπει ν' ἀναζητήσωμεν ὀλόκληρον τὸ μεγαλεῖον τῶν πρώτων Χριστιανῶν, οὐ μόνον εἰς περιόδους εἰρήνης ἀλλὰ καὶ καλεπωτάτων διωγμῶν, πρᾶγμα ὅπερ ἐξέπληττεν Ἰουδαίους καὶ Ἐθνικοὺς διὰ τὸ λαμπρὸν τοῦ βίου των, τὴν παρρησίαν τῆς ὁμολογίας των, τὴν μεταξύ των ἀγάπην, τὰ ὁποῖα ὡς μαγνήτης εἴλκων τοὺς μακρὰν τῆς Ἐκκλησίας, ἐνῶ ὁ Κύριος «προσετίθει τοὺς σωζομένους καθημέραν τῇ Ἐκκλησίᾳ». (Πραξ. β', 47).

Ὁ καθηγητὴς π. Ἰ. Ρωμανίδης, ἀναφερόμενος ἐπὶ τοῦ ἀνωτέρω γεγονότος, γράφει: «Τὸ ἀκριβὲς νόημα τοῦ νὰ εἶναι τις μέλος τοῦ σώματος τοῦ Χριστοῦ μὲ τὴν ἔννοιαν τοῦ γίνεσθαι, δύναται νὰ κατανοηθῇ καὶ ἐκ τοῦ γεγονότος ὅτι εἰς καιροὺς *δ ε ι ν ῶ ν δ ι ω γ μ ῶ ν* οἱ Χριστιανοὶ τῶν πρώτων αἰώνων διεκινδύνευον τὴν ζωὴν των διὰ νὰ παραστοῦν κατὰ τὴν Εὐχαριστίαν. (Dix: The shape of the Liturgy, σελ. 141 - 155). Ἄν καὶ μετελάμ-

τοῦ ἀρχιερέως τῶν Ἰουδαίων εἰς τὰ ἅγια τῶν ἁγίων, κατηργήθησαν ὡς σκιῶδεις καὶ στερούμεναι πραγματικῆς δυνάμεως, μία δὲ μόνη διεκηρύχθη ὡς ἀληθὴς καὶ αἰωνία, ἡ ἐν τῇ κλάσει τοῦ ἄρτου προσφερομένη ὡς ἀναπαράστασις τῆς μιᾶς θυσίας τοῦ Ἐσταυρωμένου Μεσσίου.

Κατηργήθη λοιπὸν καὶ τὸ Ἰουδαϊκὸν Θυσιαστήριον, μετ' αὐτοῦ δὲ καὶ ἡ λευιτικὴ ἱερωσύνη καὶ ὅλαι αἱ τελεταὶ τοῦ Ναοῦ μετὰ πασῶν τῶν ἑορτῶν, τῶν ἐκουσῶν καθαρῶς Ἰουδαϊκὸν χαρακτῆρα, οἷαι ἡ Σκηνοπηγία καὶ αἱ ἑορταὶ τῶν Φώτων, τῶν Ἐγκαινίων, τῶν Πουρὶμ κλπ., καθὼς καὶ οἱ νομηνιαὶ καὶ αὐτὸ ἔτι τὸ Σάββατον, ὅπως τοῦτο ἐωρτάζετο ὑπὸ τοῦ Ἰσραὴλ, ἥλλαξαν δὲ ἐξ ὀλοκλήρου περιεχόμενον καὶ χροιάν καὶ αἱ δύο διατηρηθεῖσαι ἐκ τῆς παλαιᾶς Οἰκονομίας ἑορταὶ τὸ Πάσχα καὶ ἡ Πεντηκοστή, προσαρμοσθεῖσαι εἰς τὰ τῆς νέας Οἰκονομίας μυστηριώδη γεγονότα, τὰ Πάθη καὶ τὴν Ἀνάστασιν τοῦ Κυρίου ἐξ ἐνός καὶ τὴν κάθοδον τοῦ ἁγίου Πνεύματος ἐξ ἐτέρου». (Π. Τρεμπέλα, μνημ. ἔργ. σελ. 73 - 4).

13α. «Οὕτως ἐν συμπεράσματι δυνάμεθα νὰ εἴπωμεν ὅτι ἡ τέλεισις τοῦ εὐχαριστηριακοῦ Μυστηρίου ἀποτελεῖ τὴν *φ α ν ἐ ρ ω σ ι ν* τῆς Τριαδικῆς οἰκονομίας: ὁ Πατὴρ εὐδοκεῖ εἰς τὴν θυσίαν τοῦ Υἱοῦ καὶ ἀποδέχεται αὐτήν, ὁ Υἱὸς τὴν *π ρ ο σ φ ἔ ρ ε ι* καὶ *π ρ ο σ φ ἔ ρ ε τ α ι* ἐν αὐτῇ, καὶ τὸ Πανάγιον Πνεῦμα τὴν *κ α θ α γ ι ά ζ ε ι* καὶ τὴν *τ ε λ ε ι ο ἱ*». Ἱερομ. Γρηγορίου, «Ἡ λειτουργία τῆς Εὐχαριστίας τοῦ Θεοῦ», Ἀθῆναι 1971, σ. 85.

14. «Διὰ τοῦτο τὸ σῶμα (τοῦ Χριστοῦ σ. ἡμ.) οὐκέτι γῆ καὶ σποδὸς ἐγώ, οὐκέτι αἰχμάλωτος, ἀλλ' ἐλεύθερος· διὰ τοῦτο τοὺς οὐρανοὺς ἐλπίζω, καὶ τὰ ἐν αὐτοῖς ἀπολήψεσθαι ἀγαθά, τὴν ἀθάνατον ζωὴν, τὴν τῶν ἀγγέλων λῆξιν, τὴν μετὰ Χριστοῦ ὁμιλίαν». Ἰωάνν. Χρυσοστ. P.G. 61, 203. Παράβαλε καὶ πρεσβ. Ἰωάννου Ρωμανίδου, «Τὸ προπατορικὸν ἁμάρτημα», σελ. 126 - 7, Ἀθῆναι 1957.

βανον καθημερινῶς κατ' οἶκον ἐκ τῶν τηρουμένων στοιχείων τοῦ μυστηρίου ἡ σ θ ά ν ο ν τ ο τ ῆ ν ὑ π ο χ ρ έ ω σ ι ν νὰ παρευρίσκωνται κατὰ τὴν ὁμαδικὴν συγκέντρωσιν τῆς Ἐκκλησίας, διότι κατὰ τὴν συγκέντρωσιν αὐτὴν τὸ σῶμα τοῦ Χριστοῦ συνεχῶς μορφοῦται ὑπὸ τοῦ Πατρὸς, ὁ ὁποῖος ἀποστέλλει τὸ Πνεῦμα του, διὰ νὰ μορφώσῃ τὸ σῶμα τοῦ Χριστοῦ. Ἡ ἀπουσία ἀπὸ τὴν ἐπίκλησιν τῆς Ἐκκλησίας πρὸς τὸν Θεὸν νὰ ἀποστείλῃ τὸ Πνεῦμα του, διὰ νὰ ποιήσῃ τὸν ἄρτον καὶ τὸν οἶνον σῶμα καὶ αἷμα τοῦ Χριστοῦ, ὥστε δι' αὐτῶν νὰ τραφῇ τὸ σῶμα τοῦ Χριστοῦ καὶ νὰ ἐνωθῇ διὰ τῆς κοινωνίας τοῦ ἐνὸς Πνεύματος, ἐσήμαινε καταστροφὴν τῆς σφραγίδος τοῦ πνεύματος καὶ ἀποκοπὴν ἀπὸ τοῦ σώματος τοῦ Χριστοῦ.

Ἡ ἀπουσία ἐκ τῶν συγκεντρώσεων ἔνεκα φόβου, ἐθεωρεῖτο ὡς κάτι παράλογον, διότι οἱ Χριστιανοὶ ἐν τῷ βαπτίσματι ἔχουν ἀποθάνει ἐν κόσμῳ. Αὕτῃ πρέπει νὰ εἶναι ἡ μόνη λογικὴ ἐξήγησις τῆς πράξεως τῆς Ἐκκλησίας νὰ ἀποβάλλῃ τοὺς μὴ μετέχοντας τῆς εὐχαριστηριακῆς λατρείας καὶ κοινωνίας, ἀκόμη καὶ κατὰ τοὺς χρόνους τῶν διωγμῶν»⁽¹⁵⁾.

Τίς δὲν διαβλέπει εἰς τὰς ἀνωτέρω γραμμὰς τὸν φλογερὸν πόθον τῶν πιστῶν οἱ ὁποῖοι προκειμένου νὰ μεθέξουν τῶν «θεοποιῶν χαρίτων» τοῦ «καινοῦ τῆς ἀμπέλου γεννήματος», ἠδιαφόρουν εὐχαρίστως καὶ δι' αὐτὴν εἰσέτι τὴν ζωὴν των;

Ἅποία σήμερον διαφορὰ! Διότι οὐ μόνον οἱ ἐν κόσμῳ πιστοί, μὴ δυνάμενοι ἐκ ποικίλων λόγων νὰ μεταλάβουν ἴστανται ἀδιάφοροι ἐνώπιον τοῦ προσφερομένου βασιλικοῦ δεῖπνου, — ἐννοεῖται ὁσάκις ἐκκλησιάζονται — ἀλλὰ καὶ οἱ ἐν Μοναστηρίοις, κυρίως, ἀσκούμενοι, ἐκ τῶν ἀδιαλείπτως προσφερομένων ἀναιμάκτων θυσιῶν, εἰς ἐλαχίστας ἀπολαμβάνουν τοῦ οὐρανοῦ Δώρου, ἀρ-

15. Ἡ ἀνθρωπολογία τοῦ Μεγάλου Εὐχολογίου, «Κιβωτός», Ἀπρίλιος 1955 καὶ ἐξ. Τὸ παρατεθὲν ἀπόσπασμα μόνον εἰς Ἀγγλικήν, ἐν τῷ: «The Greek Orthodox Theological Review. 1954. Ἐνδεικτικῶς ἀναφέρομεν καὶ τὰ ἐξῆς σημαντικὰ, γραφέντα ὑπὸ τοῦ ἀρχιμ. Ἡλ. Μαστρογιαννοπούλου:

«Ἐὰν ὁ πόθος τοῦ βαπτίσματος ἦτο τὸ πρῶτον ἰσχυρὸν αἶσθημα, ποῦ ἐννοιωθεν ὁ προσερχόμενος εἰς τὴν ἀρχαίαν Ἐκκλησίαν, ὁ πόθος τῆς θείας Κοινωνίας ἦτο ἐκεῖνος ποῦ διεπότιζεν ὀλόκληρον τὴν ἐφεξῆς ζωὴν του. Δὲν εἶναι ὑπερβολὴ νὰ εἴπῃ κανεὶς, ὅτι οἱ ἀρχαῖοι Χριστιανοὶ ἐζοῦσαν μὲ τὸν ἱερὸν αὐτὸν πόθον. Γερᾶτοι εἶναι οἱ τόποι τῆς ἀρχαίας λατρείας, ἰδίως αἱ κατακόμβαι, ἀπὸ σύμβολα ἀλληγορικὰ τῆς οὐρανοῦ τροφῆς τῶν πιστῶν... Ἄλλ' ὁ πόθος τῆς σ υ ν ε χ ο ῦ ς θ ε ί α ς Κ ο ι ν ω ν ί α ς δὲν εἰκονίζεται μόνον εἰς ἀρχαίας ἐπιγραφάς. Ἦτο μιὰ ζωντανὴ πραγματικότης. Ἐκεῖνο ποῦ συνιστοῦσε ὁ μέγας ἐρμηνευτὴς τοῦ μυστηρίου ἅγιος Ἰγνάτιος εἰς τοὺς Ἐφεσίους: «σπουδάχετε συχνότερον συνέρχεσθαι εἰς εὐχαριστίαν Θεοῦ», τὸ βλέπομεν εἰς τὴν καθημερινὴν ζωὴν τῶν ἀρχαίων Χριστιανῶν. Ὅχι μόνον κάθε Κυριακὴν, ἀλλὰ καὶ κατὰ τὰς καθημερινὰς ἐκοινώνουν...

«Δὲν ἠμποροῦμε νὰ ζήσωμε χωρὶς νὰ τελοῦμε τὸν θεῖον δεῖπνον! Δὲν ἠμπορεῖ νὰ ὑπάρξῃ Χριστιανὸς χωρὶς τὴν θεῖαν Εὐχαριστίαν!» Αὐτὴν τὴν μεγαλειώδη διακήρυξιν τῶν μαρτύρων τῆς Καρχηδόνας ἐνώπιον τοῦ ἀνθυπάτου Ἀντωνίου (11 Φεβρ. 304 μ.Χ.) ἀπευθύνει μὲ ἕνα στόμα ὀλόκληρος ἡ Χριστιανοσύνη τῶν πρώτων αἰώνων». (Ἡ ἐκκλησία τῶν Μαρτύρων, Ἀθῆναι 1959, σ. 101-3).

κούμενοι εἰς μίαν ἀπλῆν καὶ μόνον παρακολούθησιν, ἐξομοιωθείσης οὕτω τῆς θείας Λειτουργίας μὲ τὰς ἀκολουθίας τοῦ ἑσπερινοῦ ἢ τοῦ ὄρθρου, καὶ μάλιστα ἐπὶ ἀποδόσει ἡσσοнос ἐπισημότητος, καθόσον ἐνῶ ἐκεῖναι τελοῦνται εἰς τὸν κεντρικὸν ναὸν (Καθολικόν), δι' αὐτὴν εἶναι ἀρκετὸν ἐν παρεκκλήσιον ἐκ τῶν πολλῶν ὑπαρχόντων τοιούτων!

Ὅπως ἡ ἀρχαία Ἐκκλησία εἶχε πλήρως ἀντιληφθῆ τὴν σπουδαιότητα τοῦ Μυστηρίου! Τοῦτο πιστοποιεῖται εὐκόλως καὶ ἐκ τοῦ γεγονότος τῆς τοποθετήσεώς του ἐν τῷ κέντρῳ τῆς λειτουργικῆς αὐτῆς ζωῆς, καταστάντος οὕτω τὸ κατ' ἐξοχὴν ἀντικείμενον λατρείας τῶν πιστῶν.

Διὰ τὴν πρώτην Ἐκκλησίαν ἦτο ἀδιανόητος ἡ τέλεισις τοῦ Μυστηρίου ἄνευ συμμετοχῆς τῶν τέκνων τῆς εἰς αὐτό. Ἡ μὴ μετοχὴ εἰς τὸ Δεῖπνον ἔθεωρεῖτο ἀ π ο κ ο π ῆ ἐκ τοῦ σώματος τοῦ Χριστοῦ. «Ἐν τῇ Εὐχαριστίᾳ ἡ Ἐκκλησία προσεύχεται ὡς σῶμα Χριστοῦ καὶ ὄχι ἀτομικιστικῶς. Ἀποτελεῖ ἀντίφασιν νὰ ἔχωμεν κατ' αὐτὴν μὴ μεταλαμβάνοντας, διότι ἐνῶ οὗτοι μετέχουν τῶν εὐχαριστηριακῶν προσευκῶν διὰ τὴν σωτηρίαν καὶ τὴν κοινωνίαν, ἐν τῇ πράξει δὲν μεταλαμβάνουν τῆς ζωῆς τοῦ Χριστοῦ». (Ἰ. Ρωμανίδου, αὐτόθι) (16). Ἀκριβῶς διὰ τοῦτο ἡ Ἐκκλησία, οὐ μόνον διὰ κανόνων (17), ἀλλὰ καὶ διὰ τῶν σαλπύγγων τοῦ πνεύματος, τῶν πνευματοφόρων καὶ ἀγίων αὐτῆς πατέρων καὶ διδασκάλων, ἐδίδαξε τὸν πιστὸν λαὸν αὐτῆς τὴν ἀναγκαιότητα τῆς συμμετοχῆς του εἰς τὸ ὑπερφυῆς Μυστήριον, διὰ τὴν ἐν Χριστῷ ἀναγέννησιν καὶ σωτηρίαν του.

Πλὴν τῶν ἀναφερθέντων χωρίων τῆς Καινῆς Διαθήκης, δι' ὧν μαρτυρεῖται ἡ καθημερινὴ προσέλευσις τῶν πιστῶν εἰς τὰς «κλάσεις τοῦ ἄρτου», ἤδη ἀπὸ τῶν ἀποστολικῶν Πατέρων καὶ ἐντεῦθεν, συνεχῆ ἔχομεν τὴν μαρτυρίαν τῆς τῶν πιστῶν συμμετοχῆς ἐν τῷ Μυστηρίῳ.

Καὶ ἐνῶ ὁ Ἰουστίνος ὁ φιλόσοφος καὶ μάρτυς ὁμιλεῖ περὶ τῆς κ α τ ἂ Κ υ ρ ι α κ ῆ ν συναγωγῆς τῶν πιστῶν ἐπὶ τὸ αὐτὸ πρὸς μετάληψιν τῶν ἁγία-

16. «Ἐπειδὴ ἡ κοινωνία ἔχει παύσει νὰ εἶναι αὐταπόδεικτος ὀλοκλήρωσις τοῦ Εὐχαριστηριακοῦ μυστηρίου (τὰ 90% τῶν εὐχαριστηριακῶν μας λειτουργιῶν τελοῦνται χωρὶς νὰ μεταλάβῃ κανεὶς), ἀνεπτύχθη μία πρόσθετος καὶ οὐσιαστικῶς ἀνεξάρτητος θεολογία τῆς Εὐχαριστίας ὡς θυσίας, ἐγκύρου καθ' ἑαυτήν, ἀνεξαρτήτως τῆς παρουσίας ἢ τῆς συμμετοχῆς τοῦ λαοῦ». Ἀλεξ. Σμέμαν, «Θεολογία τῆς Εὐχαριστίας» ἐν: «Θεολογία» — Πνευματικὸν Συμπόσιον. Ἀθῆναι 1962, σ. 116. Τὰ ἀνωτέρω τονίζει ἐσχάτως καὶ ὁ ἐν Παρισίοις ὀρθόδοξος θεολόγος Olivier Clement μὲ χαρακτηριστικὰς ἐμφασιν.

Un des scandales majeurs de l'Orthodoxie contemporaine est que les theologiens dissar-
tent sur l' «ecclesiologie eucharistique» tandis qu' à la plupart des liturgies personne ne com-
munie (il ya beacoup d' exceptions, je le sais; n' empêche que c' est un fait massif). Contacts
1971, No 76, p. 404.

17. Πλὴν τῶν 8ου καὶ 9ου Ἀποστολικῶν κανόνων, ὁ 2ος Ἀντιοχείας, οἱ 66ος καὶ 80ὸς τῆς Ἐκτῆς Οἴκουμ. Συνόδου, ὡς ἐπίσης καὶ ὁ 11ος τῆς Σαρδικῆς, ἐπιβάλλουν τὴν συ-
χνὴν προσέλευσιν καὶ συμμετοχὴν εἰς τὴν θεῖαν Εὐχαριστίαν ἀ φ ο ρ ῖ ζ ο ν τ ε ς τοῦς
ἄνευ σοβαροῦ λόγου μὴ προσερχομένους, ἢ ὄντας ἐν αὐτῇ καὶ μὴ μεταλαμβάνοντας, καίτοι
δυναμένων προσελθεῖν.

σμάτων (Α΄ Ἀπολ. 66, 2) αἱ μαρτυρίαι εἰς τοὺς μετ' αὐτὸν αἰῶνας πληθαίνουν σφόδρα, τὸ πυκνότερον τῶν προσελεύσεων διατρανοῦται εἰς τὴν Τράπεζαν τοῦ Κυρίου, τὴν ἀγιάζουσαν καὶ θεοποιούσαν. Ἡ ἀρχαία Λειτουργία π.χ. τοῦ ἁγίου Κλήμεντος, μᾶς παραδίδει ὡς ἐξῆς τὸ γεγονός τῆς Μεταλήψεως.

«Καὶ μετὰ τοῦτο μεταλαμβάνετω ὁ ἐπίσκοπος· ἔπειτα οἱ πρεσβύτεροι καὶ οἱ διάκονοι καὶ οἱ ὑποδιάκονοι καὶ οἱ ἀναγνώσται καὶ οἱ ψάλται καὶ οἱ ἀσκηταί, καὶ ἐν ταῖς γυναιξίν αἱ διακόνισσαι καὶ αἱ παρθένοι καὶ αἱ κῆραι, εἶτα τὰ παιδιά, καὶ τότε πᾶς ὁ λαὸς κατὰ τάξιν καὶ μετὰ αἰδοῦς καὶ εὐλαβείας ἄνευ θορύβου»⁽¹⁸⁾.

Ἄς ἴδωμεν ὅμως πῶς ὁ καθηγητὴς Π. Τρεμπέλας περιγράφει ἐκφραστικώτατα τὸ «συνεχῶς» τοῦτο προσέρχεσθαι τῆς ἀρχαίας Ἐκκλησίας εἰς τὸ Ποτήριον τῆς Ζωῆς. «Ἐνωρίτατα ἐξ ἄλλου γίνεται λόγος περὶ καθ' ἑκάστην ἡμέραν κοινωνίας τοῦ Μυστηρίου, τοῦ μὲν Μεγάλου Βασιλείου «καλὸν καὶ ἐπωφελεὲς» κηρύττοντος τὸ κοινωνεῖν καθ' ἑκάστην, καὶ βεβαιοῦντος, ὅτι ἐν τῇ κατ' αὐτὸν παροικίᾳ ἐκοινωνοῦν «τέταρτον» καθ' ἑβδομάδα, ἦτοι «ἐν τῇ Τετράδι καὶ τῇ Παρασκευῇ καὶ τῷ Σαββάτῳ καὶ τῇ Κυριακῇ», τοῦ δὲ Τερτυλλιανοῦ μαρτυροῦντος, ὅτι καθ' ἑκάστην ἐτελεῖτο ἡ θεία Εὐχαριστία, ἰδίᾳ δὲ κατὰ τὴν Τετάρτην καὶ τὴν Παρασκευήν, καὶ τοῦ Κυπριανοῦ συνεπαβεβαιοῦντος, ὅτι καθημερινῶς τὴν Εὐχαριστίαν ὡς τροφὴν σωτηρίας λαμβάνομεν, ἀλλὰ καὶ τοῦ Ἀμβροσίου πληροφοροῦντος περὶ τῆς κατὰ τὴν Ἐκκλησίαν τῶν Μεδιολάνων πράξεων, καθ' ἣν ὁ Χριστὸς καθ' ἑκάστην αὐτῷ μετεδίδοτο.

»Θεωρούμενος δὲ ὁ τῆς Εὐχαριστίας ἄρτος ἤδη ὑπὸ τοῦ Τερτυλλιανοῦ ὡς ὁ ἐν τῇ Κυριακῇ προσευχῇ «ἄρτος ἡμῶν ὁ ἐπιούσιος», «ὁ ἐπὶ τὴν οὐσίαν τῆς ψυχῆς κατατασσόμενος», κατὰ Κύριλλον τὸν Ἱεροσολύμων, ἡ ἄρτος ὁ καθημερινὸς panis quotidianis ὡς καθ' ἡμέραν λαμβανόμενος, παρέχει βάσιν εἰς τὸν συγγραφέα τοῦ De Sacramentis νὰ προβάλη τὸ ἐρώτημα καὶ μετ' αὐτὸ τὴν προτροπήν. «Ἐὰν καθημερινῶς ἐστὶν ὁ ἄρτος, διατί τοῦτον μετὰ ἔτος ὀλόκληρον λαμβάνεις; Λάμβανε καθ' ἑκάστην, ὅτι καθ' ἑκάστην σοι πρόκειται. Οὕτω ζῆθι, ἵνα ἦς ἄξιος καθ' ἑκάστην νὰ κοινωνῆς. Ὅστις δὲν εἶναι ἄξιος καθ' ἡμέραν νὰ λαμβάνῃ, δὲν εἶναι ἄξιος οὐδὲ μετὰ παρέλευσιν ἔτους νὰ λάβῃ». «Δογματικὴ», τόμ. γ', σελ. 148⁽¹⁹⁾.

The Liturgies of s. Mark, s. James, s. Clement, s. Chrysostom, s. Basil. Ed. Rev. J. M. Nealle, London 1859. p. 107. Φωτ. ἐπανέκδ. 1969 ὑπὸ A.M.S. Press N.Y.

Κατὰ ἀρμενικὸν ἐπίσης λειτουργικὸν τύπον, ἦτοι κατὰ τὴν λεγομένην Λειτουργίαν τοῦ Ἁγίου Ἀθανασίου, ὁ διάκονος παρακελεύει: «Ἀσπάσασθε ἀλλήλους ἐν φιλήματι ἀγίῳ καὶ οἱ μὴ δυνάμενοι ἐν ὑμῖν μετασχεῖν τοῦ θείου τούτου Μυστηρίου ἐξέλθετε ἔξω τῶν θυρῶν καὶ δέεσθε». Ε. Θεοδώρου, Σημειώσεις Λειτουργικῆς, Ἀθῆναι 1971, σ. 85, πολυγραφ.

19. Μ. Βασίλ. ἐπιστ. 93 πρὸς Πατρικίαν μοναχὴν Μ. 32, 484. Tertul. De idol. 7, Deodorat M. L. 1, 745, 1286, Cyr. De orat domin. 18. «Eucharistiam quotidie ad cibum salutis accipimus», M.L. 4, 549, Ambros. In psal. 118, serm 18, 26. M.L. 15, 461. «Christus quotidie ministratur». Tertul. De orat 6. M.L. 1, 1263, Κύριλλ. Ἱεροσολύμων. Μυστ. Κατηχ. 5 § 15. Μ. 33, 1120. Si quotidianus est panis, cur post annum ille sumis... ? Accipe quotidie, quod quotidie tibi prosit. Sic vive, ut quotidie mereris accipere. Qui non meretur quotidie accipere nor meretur post annum accipere». De sacram. V. 25.

Εἰς τὰς ἀκολουθούσας σελίδας τοῦ παρόντος θὰ ἔχωμεν τὴν εὐκαιρίαν νὰ ἀναφερθῶμεν πολλάκις ἐπὶ παρομοίων ἐνδείξεων, αἵτινες διήκουσαι διὰ μέσου τῶν αἰώνων μέχρι τοῦ νεοφανοῦς ἀγίου Νεκταρίου τοῦ ἐν Αἰγίνῃ (+ 1920), θὰ διασαλπίζουν τὴν συνέχειαν τῆς ἀ λ η θ ο ῦ ς Π α ρ α δ ὁ σ ε ω ς ἐν τῇ ἐφαρμογῇ τῆς σ υ ν ε χ ο ῦ ς θείας Μεταλήψεως.

Θὰ ἦτο ἀδιανόητον ἡ Ἐκκλησία νὰ ἐνεργήσῃ διαφορετικῶς. Ὁ ἀπολεσθεὶς Παράδεισος, ἐν τῇ εὐσπλαχνίᾳ τοῦ Θεοῦ, παρείχεται ὑπὸ τὴν νέαν μορφήν τῆς θείας Λειτουργίας εἰς τὰ τέκνα Της, πρὸς παρηγορίαν, πρὸς θέωσιν, ὡς «ἀντίδοτον τοῦ μὴ ἀποθανεῖν»· ἦτο δυνατόν ὡς Μήτηρ νὰ ἀδιαφορήσῃ καὶ ἐγκαταλείψῃ ταῦτα λιμώττοντα; (²⁰).

20. Τὸ οὐσιῶδες ὅμως τῆς θ. Λειτουργίας δὲν εἶναι οἱ καρποὶ τῆς αὐτοῦ. Ἴσως εἰς τὸ τέλος - τέλος δὲν πρέπει νὰ ὀμιλῶμεν περὶ καρπῶν, ἀλλὰ περὶ καρποῦ. Καὶ ὁ καρπὸς αὐτὸς εἶναι ἡ κοινωνία τοῦ ἀνθρώπου μετὰ τοῦ Κυρίου. Αὕτῃ ἡ κοινωνία συνιστᾷ τὴν οὐσίαν τῆς θ. Λειτουργίας. Δὲν θὰ ἦτο ἴσως πολὺ τολμηρὸν ἂν ἐλέγαμεν ὅτι εἰς ἀντικατάστασιν τοῦ ἀπολεσθέντος παραδείσου ὁ θεὸς ἐχάρισεν εἰς τὸν ἄνθρωπον τὴν θ. Λειτουργίαν. Εἰς τὸ κέντρο τῆς, ὡς ἄλλο δέντρο ζωῆς, εὐρίσκεται τὸ Αἷμα τοῦ Δεσπότου. Καὶ μακάριοι οἱ τρώγοντες ἐκ τοῦ καρποῦ τούτου». Θεία Λατρεία, Δ' Συνέδριον «Ἐφεσος» Ἀθῆναι, 1964, σελ. 53).

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΔΕΥΤΕΡΟΝ

Η ΒΙΩΣΙΣ ΤΟΥ ΜΥΣΤΗΡΙΟΥ ΕΝ ΤΩ ΜΟΝΑΧΙΣΜΩ

ΚΑΙ ΕΙΔΙΚΩΣ ΕΝ ΑΓΙΩ ΟΡΕΙ

Ἡ πνευματικὴ πολιτεία τοῦ ἀληθοῦς μοναχοῦ, μὴ ἀρκουμένη εἰς τὰ οἰκειὰ μέτρα τῆς ἀσκήσεως, ἀδιαλείπτως ἐπιζητεῖ τὴν θεῖαν ἀρωγὴν, διὰ προσευχῶν καὶ τῆς κατὰ τὸ δυνατόν συχνότερας συμμετοχῆς εἰς τὴν Τράπεζαν τοῦ Θεοῦ⁽²¹⁾.

Καὶ πῶς εἶναι δυνατόν νὰ συμβῇ ἄλλως, ὅταν αὐτὸς ὁ Σωτὴρ ἡμῶν ἐν τῷ Εὐαγγελίῳ σαφῶς ἐδήλωσεν ὅτι, «χωρὶς ἐμοῦ οὐ δύνασθε ποιεῖν οὐδέν» (Ἰω. ιε', 5), καὶ «ἂν μὴ φάγητε τὴν σάρκα τοῦ υἱοῦ τοῦ ἀνθρώπου καὶ πῖντε αὐτοῦ τὸ αἷμα, οὐκ ἔχετε ζωὴν ἐν ἑαυτοῖς»; (Ἰω. στ', 53).

Ὁ ἀρχαῖος μοναστικὸς κόσμος βιώσας μετὰ πάσης συνεπειᾶς τὸ σωτηριῶδες τῆς συνεχοῦς προσελεύσεως καὶ συμμετοχῆς εἰς τὸν Δεῖπνον τοῦ Υἱοῦ τοῦ Θεοῦ, ἀφῆκε πολυτιμοτάτας εἰς ἡμᾶς ὑποθήκας τὰς ὁποίας πολύτιμοι ἱστορικοὶ δέλτοι διέσωσαν μέχρι τῆς σήμερον. Παραθέτομεν ἐν βραχύτητι τὰς σπουδαιότερας τῶν πηγῶν, τὰς ὁποίας ἐκρίναμεν ὡς πλέον ἀρμοδίας, καὶ αἴτινες ἐν πολλῇ σαφηνείᾳ καὶ χάριτι ἀποστοματίζουν πάντα τοὺς ἐναντίως φρονοῦντας καὶ πράττοντας.

α'. Τὰ εἰς τὸν ἅγιον Παχώμιον ὑπὸ τοῦ ἀγγέλου παραγγελθέντα, περιλαμβάνον καὶ τὰ ἐξῆς: «Ἐκαστος αὐτῶν ἐκέτω μηλωτὴν αἰγείαν, εἰργασμένην, ἧς ἄνευ μὴ ἐσθιέτωσαν. Ἀπιόντες δὲ εἰς τὴν κοινωσίαν κατὰ **Σάββατον καὶ Κυριακὴν**, τὰς ζώνας λυέτωσαν, τὴν μηλωτὴν ἀποτιθέτωσαν καὶ μετὰ κουκουλίου μόνον εἰσιέτωσαν...»⁽²²⁾.

β'. Ἐν τῷ Γεροντικῷ (ἔκδ. Ἀστέρος σελ. 123), ἀναγινώσκομεν: «Ἐχουσι γὰρ ἔθος οἱ Αἰγύπτιοι πατέρες, τὸν λεβίτωνα εἰς ὃν λαμβάνουσι τὸ ἅγιον σκῆμα, καὶ τὸ κουκούλιον, φυλάττειν ἕως θανάτου καὶ ἐν αὐτοῖς ἐνταφιάζεσθαι, κατὰ **Κυριακὴν** μόνον εἰς τὴν Ἀγίαν Κοινωσίαν φοροῦντες αὐτὰ καὶ εὐθέως συστέλλοντες».

21. «Τετρωμένος καρδίαν εἰμι ἐγώ· ἐξέτηξέ με ὁ ζῆλος σου, ἠλλοίωσέ με ἡ ἀγάπη σου, Δέσποτα· δέσμός εἰμι τῷ ἔρωτί σου· ἐμπλησθεῖν σου τῶν σαρκῶν· κορεσθεῖν τοῦ ζωηροῦ καὶ θεοποιῦ αἵματός σου· ἀπολαύσαιμι τῶν ἀγαθῶν· κατατρυφήσαιμι τῆς θεότητος». (Ἰωάνν. Δαμασκηνοῦ, *M.P.G.* 96, 817).

22. Ὁ ἱστορικὸς Σωζομενὸς ἀναφερόμενος εἰς τὸ ἀνωτέρω γεγονός σημειοῖ:
«Διφθέρας δὲ ἀμφιέννυσθαι (τοὺς Παχωμιανοὺς μοναχοὺς) καὶ τῆρας ἐρίνας τὰς κεφαλὰς σκέπεσθαι (ἢ δέλτος προσέτατε)... Τῇ δὲ πρώτῃ καὶ τελευταίᾳ ἡμέρᾳ τῆς ἑβδομάδος, ἐπὶ κοινωσίᾳ τῶν θείων μυστηρίων τῷ θυσιαστηρίῳ προσιόντας, τὰς ζώνας λυεῖν, καὶ τὰς διφθέρας ἀποτίθεσθαι». *M.P.G.* 67, 1072. Παράβαλε καὶ τὰ ὑπὸ Εὐσεβίου Καισαρείας γραφόμενα περὶ τῆς κατὰ Κυριακὴν μεταλήψεως ἐν *P.G.* 24, 701.

γ'. Ὁ ἅγιος Παχώμιος ἐν τῷ 17ῳ ἄρθρῳ τοῦ «Κανονισμοῦ» του ἀναφέρει: «Τὴν Κυριακὴν καὶ τὴν σὺναξιν, καθ' ἣν θὰ γίνῃ ἡ μετάδοσις τῆς θείας Μεταλήψεως, οὐδεὶς ἕτερος δικαιούται νὰ ψάλλῃ, πλὴν τοῦ προεστῶτος καὶ τῶν πρεσβυτέρων, οἵτινες ἔχουσιν ἀξίαν τινά». (Δ. Πετρακάκου, «Οἱ μοναχικοὶ θεσμοὶ ἐν τῇ ὀρθ. Ἀνατολικῇ Ἐκκλησίᾳ», Τόμ. Α'. Λειψία 1907, σ. 100).

δ'. Ὁ ὄσιος Νεῖλος ὁ ἀσκητὴς παραδίδει:

«Πάσης ἀπέχου φθορᾶς, καὶ τοῦ μυστικοῦ δείπνου πᾶσα ν ἡμέραν μέτεχε. Οὕτω γὰρ Χριστοῦ τὸ σῶμα τὸ ἡμέτερον γίνεται». P.G. 79, 1372-3.

ε'. Ὁ μέγας ἀσκητὴς Ποιμὴν φέρεται ἐν τῷ Γεροντικῷ, σελ. 88, ἀναφέρει τὰ κάτωθι: «Ὁν τρόπον ἐπιποθεῖ ἡ ἔλαφος ἐπὶ τὰς πηγὰς τῶν ὑδάτων... οὕτω καὶ οἱ μοναχοί, ἐν τῇ ἐρήμῳ καθεζόμενοι, καίονται ὑπὸ τοῦ ἰοῦ τῶν πονηρῶν δαιμόνων καὶ ἐπιποθοῦσι τὸ Σάββατον καὶ τὴν Κυριακὴν, ὥστε ἐλθεῖν ἐπὶ τὰς πηγὰς τῶν ὑδάτων· τουτέστιν ἐπὶ τῷ σῶμα καὶ αἷμα τοῦ Κυρίου, ἵνα καθαρισθῶσιν ἀπὸ τῆς πικρότητος τοῦ πονηροῦ».

στ'. Ὁ ἐπίσκοπος Ἐλενουπόλεως Παλλάδιος ἐν τῷ «Λαυσαϊκῷ» αὐτοῦ, ἀναφέρει τὸ ἐξῆς λίαν χαρακτηριστικόν:

«Οἱ γὰρ σὺν αὐτῷ (Ἀπολλῶ) ἀδελφοί, οὐ πρότερον τῆς τροφῆς μετελάμβανον, πρὶν ἢ τῆς εὐχαριστίας τοῦ Χριστοῦ κοινωνήσωσι· ἔθος γὰρ τοῖς μεγάλοις, μὴ πρότερον τροφήν προσίεσθαι τῇ σαρκί, πρὶν ἢ τὴν πνευματικὴν τροφήν τῇ ψυχῇ παραδοῦναι· αὕτη δὲ ἐστὶν ἡ τοῦ Χριστοῦ κοινωνία, καὶ ὅτι δεῖ, εἰ δυνατόν, τοῖς μοναχοῖς καθ' ἑκάστην ἡμέραν τῶν μυστηρίων τοῦ Χριστοῦ κοινωνεῖν· ὁ γὰρ μακρύνων ἑαυτὸν ἀπὸ τούτων, μακρύνεται ἀπὸ τοῦ Θεοῦ· ὁ δὲ συνεχῶς τοῦτο ποιῶν, τὸν Σωτῆρα συνεχῶς ὑποδέχεται». P.G. 34, 1148. Τὸ αὐτὸ διηγεῖται ὅτι ἐνεργεῖτο καὶ παρά τινος θαυμαστοῦ ἀββᾶ Ὡρ, ἡγουμένου χιλίων ἀδελφῶν, οἵτινες καθημερινῶς μετελάμβανον.

ζ'. Ὁ καθηγητὴς Ἰ. Φωκυλίδης γράφων τὴν ἱστορίαν «τῆς Ἱερᾶς Λαύρας Σάββα τοῦ ἡγιασμένου», εἰς τὴν οὐκ ἑστίδα τῶν προλεγομένων, ἀναφέρει ὅτι κατὰ Σάββατον, Κυριακὴν καὶ ἑορτὰς συνήρχοντο πάντες οἱ μοναχοὶ καὶ τῶν πέριξ λαυρῶν καὶ μετελάμβανον ἐν τῷ κεντρικῷ Ναῷ τῆς τοῦ Ὁσίου Μονῆς. (Παρὰ Μοναχῷ Θεοδοσίῳ, μνημ. ἔργ. σελ. 109)⁽²³⁾. Συμπερασματικῶς δὲ ἀναφέρει τὰ ἐξῆς ὁ ἀνωτέρω συγγραφεύς: «Ἀπόδειξις ὅτι οἱ παλαιοὶ μοναχοὶ ἐτέλουν τὴν θείαν Λειτουργίαν μὲ ἀποκλειστικὸν σκοπὸν νὰ μεταλάβουν».

η'. Ἐρχόμενοι εἰς τὸν 9ον αἰῶνα θαυμάζομεν καὶ πάλιν τὴν συνέχειαν τῆς ἀγίας ταύτης συνηθείας, καίτοι ἡ ἀμέλεια καὶ πνευματικὴ νωθρότης ἐπολέμει καὶ τότε, ὡς πάντοτε, τοὺς παρέχοντας ἀφορμὰς καὶ αἰτίας πρὸς τοῦτο. Εἰς τὴν ἀκολουθοῦσαν περικοπὴν τῶν Κατηχήσεων τοῦ ἀγίου Θεοδώρου τοῦ Στουδίτου, περιγράφεται ἀναγλύφως ἡ Μυστηριακὴ ζωὴ καὶ τάξις τοῦ περιω-

23. Παράβαλε Α. Dmitrievskij, *Opisanie...*, τόμ. Α, σελ. 223. Ἀρχιμ. Χρυσσοστ. Παπαδοπούλου, Αἱ διατάξεις τοῦ Ἁγίου Σάββα, Ἐκκλησιαστικὸς Φάρος 1921 (Κ) σελ. 142, *Byzantinische Zeitschrift*, III, 1894, σελ. 169.

νόμου κοινοβίου, τὸ ὁποῖον συνεχίσαν τὰς «Παραδόσεις»⁽²⁴⁾ τῆς Λαύρας τοῦ ἁγίου Σάββα, ἔμελλε νὰ ἀποβῆ ὑπόδειγμα καὶ διὰ τὴν μετὰ δύο αἰῶνας ἐναρξασμένην κοινοβιακὴν βιοτὴν τοῦ ἱεροῦ Ἁθωνος.

«Πολλὰ ἰσχύει τὰ δάκρυα, ἢ κατάνυξις, καὶ γε πρὸ πάντων, καὶ μετὰ πάντων ἡ Μετάληψις τῶν ἁγιασμάτων, περὶ ἣν οὐκ οἶδα ὅπως, ὀρῶν ὑμᾶς ἀμελῶς διακειμένους, λίαν θαυμάζω· κἂν μὲν παρῆ Κ υ ρ ι α κ ῆ, προσερχομένους τοῖς μυστηρίοις· ἂν δὲ ἐν ἑτέρᾳ ἡμέρᾳ γένηται σύναξις, οὐδαμῶς ὑπαντῶντας, καίτοι γε ἐν τῷ Μοναστηρίῳ, κ α θ' ἑ κ ά σ τ η ν ἡ μ έ ρ α ν ἑ ξ ὀ ν ῆ ν τ ῶ β ο υ λ ο μ έ ν ω κ ο ι ν ω ν ε ἶ ν...»

» Ἄλλ' εἰ καὶ γέγονεν, πρὸς γοῦν τὸ ἐξῆς, παρακαλῶ ἀσφαλιώμεθα, εἰδότες τὴν δύναμιν τοῦ δωρήματος, καὶ ὅσον ἐνδέχεται, καθαιρόμενοι, μετέχωμεν τῶν ἁγιασμάτων· κἂν τύχη ἐργοχείρῳ ἡμᾶς σχολάζειν, ἐπὶ τὴν σημαντὴρ μηνύση, καταλιμπάνειν τὸ ἔργον καὶ μετέχειν τοῦ δώρου ἐν πολλῇ προθυμίᾳ· καὶ τοῦτο, ὡς οἶμαι, μᾶλλον δὲ ὡς τὸ ἀληθές ἔχει, πάνυ βοηθήσει ἡμῖν τῇ παρασκευῇ τῆς μεταλήψεως, φυλάττεσθαι καθαρούς. Τῇ γὰρ ἀδιαφορίᾳ τοῦ μὴ κοινωνεῖν, πῶς οὐκ ἀλωσώμεθα πάθει; γενήσεται δὲ ἡμῖν καὶ ἐφόδιον ζωῆς αἰωνίου». (Κατ. 107η, τῇ Τετάρτῃ τῆς Ε' ἑβδομάδος)⁽²⁵⁾.

Ἐκ τῆς ἀνωτέρω περικοπῆς ἐξάγονται ἀδιάστως τὰ κάτωθι συμπεράσματα:

24. «Αἱ παραδόσεις τοῦ ὁσίου Σάββα τοῦ ἡγιασμένου, γραφεῖσαι τὸ ἔτος 533 (Μ. Γεδεών, «Βυζαντινὸν Ἑορτολόγιον», σ. 269), ἀπετέλεσαν τὸ Κτιτορικὸν Τυπικὸν τῆς τοῦ Ὁσίου Μονῆς. Αἱ παραδόσεις αὗται, ἀναφερόμεναι εἰς τὴν ἐσωτερικὴν διακυβέρνησιν τῆς Λαύρας καὶ τῶν ἄλλων Μοναστηρίων, τὰ ὁποῖα εἶχεν ἰδρύσει ὁ Ὁσιος, ὑπετέθη, ἐφ' ὅσον ἐθεωροῦντο ὡς ἀπολεσθεῖσαι, ὅτι περιεῖχον τὰς λειτουργικὰς διατάξεις τοῦ Ἱεροσολυμιτικοῦ Τυπικοῦ, δι' ὃ καὶ οἱ ἀναθεωρήσαντες αὐτὸ ἐν Κωνσταντινουπόλει κατὰ τὸν ἰβ' - ἰγ' αἰῶνα ὑπέγραψαν τοῦτο Τυπικὸν τοῦ Ἁγίου Σάββα ἀναθεωρηθὲν ὑπὸ τοῦ Πατριάρχου Σωφρονίου τὸ πρῶτον καὶ εἶτα ὑπὸ Ἰωάννου τοῦ Δαμασκοῦ... Οὕτω διαμορφωθὲν τὸ Ἱεροσολυμιτικὸν Τυπικὸν τῆς Λαύρας τοῦ Ὁσίου Σάββα ἐπεκράτησε τὸν ἰε' αἰῶνα εἰς ἅ π α σ α ν τὴν Ἀνατολικὴν Ἐκκλησίαν διὰ τε τὰς μονὰς καὶ τὰς κόσμον ἐκκλησίας· προσπάθεια δὲ τοῦ Συμεὼν Θεσσαλονίκης, ὅπως ἐπαναφέρῃ διὰ τὴν λατρείαν τὰς ἀσματικὰς ἀκολουθίας τῆς Κων)λεως, ἀπέτυχεν». («Τυπικὸν» ὑπὸ Γ. Μπεκατώρου εἰς Η.Θ.Ε., τόμ. ΙΙ, σ. 901 - 2. Παράβαλε «Ἡ Λειτουργία μας», Ἀθῆναι 1963, σ. 97).

25. «Μὴ οὐ μεταλαμβάνομεν κ α θ' ἑ κ ά σ τ η ν τοῦ ἀχράντου σώματος καὶ αἵματος τοῦ Χριστοῦ; καὶ τί ἕτερον γλυκύτερον εἶη ἂν τῆς ἁγίας κοινωνίας, χαριζούσης ζωὴν αἰώνιον τοῖς κοινωνοῦσι μετὰ καθαροῦ συνειδότος; » (Θεοδ. Στουδίτου, Κατ. Β' Κυριακῆς τῶν Νηστειῶν, ἔκδ. Ζαχαρίου Ἱερ. Μικραγιαννανίτου, Ἑρμοῦπολις, σ. 666). Μὴ δὲ νομίση τις ὅτι ἀναφέρων ὁ ἅγιος καθημερινὴν θείαν Κοινωνίαν, προϋπέθετε σ υ ν ε χ ῆ ἂ ν ἑ λ α ἰ ο ν δ ἰ α ἰ τ α ν· οὐδὲν τούτου ἀναληθέστερον. Οἱ ἀκολουθοῦντες λόγοι του εἰς τὴν Παρασκευὴν τῆς ἀρχῆς τῆς νηστείας τῶν Χριστουγέννων, ἀποδεικνύουν τοῦτο σαφέστατα. «Οὕτω φυλάττωμεν ἡμεῖς ἄπερ προεῖρηκα, καὶ μετὰ τῆς ὑποτακτικῆς ἡμῶν καταστάσεως ἐκλέξωμεν μεθ' ὑπομονῆς τὰ ἐπερχόμενα καὶ διακοσμήσωμεν τὸν κοινοβιακὸν κανόνα, καθότι ἐστὶ νενομοθετημένος, καὶ ἐσθίοντες καὶ πίνοντες καὶ μονοφαγοῦντες καὶ διφαγοῦντες, οὐχὶ μόνον ἄρτον καὶ ὄσπρια, ἀλλὰ καὶ οἶνον καὶ ἔλαιον, ἐνίοτε δὲ καὶ ἰχθύας μετὰ τῆς προσηκούσης ἐγκρατείας». (Αὐτ. σελ. 500). Ἐν τούτοις, τὰ ἀνωτέρω, οὐδὲν ἡμπόδιζον τὸν ἅγιον νὰ προτρέπῃ εἰς καθημερινὴν θείαν Κοινωνίαν. Τὸ Τυπικὸν τοῦ Ὁσίου Θεοδώρου ἀκολουθήσας πιστῶς καὶ ὁ πατὴρ ἡμῶν Ἀθανάσιος, οὐδαμοῦ ἐμ-

α'. Ἡ συχνὴ καὶ δὴ καθημερινὴ θ. Μετάληψις ἐν τῷ κοινοβίῳ τοῦ ἁγίου Θεοδώρου ἦτο ἐλευθέρα καὶ μάλιστα ἐπαινετέα.

β'. Δὲν ὑπῆρχε τακτὴ ἡμέρα, πολλῶ μᾶλλον δὲν ἐπεβάλλετο ὠρισμένη καὶ μοναδικὴ τοιαύτη, ἀλλὰ ὁ «κατὰ δύναμιν καθαιρόμενος» ἠδύνατο νὰ μεθέξη τοῦ Ποτηρίου τῆς Ζωῆς, χωρὶς νὰ κωλύεται ἀπὸ παρατηρήσεις ἡμερῶν καὶ εἰδικῶν πρὸς τοῦτο νηστειῶν. Ὁ ἅγιος, ὡς καθηγούμενος, ἐπευλόγει σοφῶς πάντα τὰ ἀνωτέρω.

γ'. Τὸ τρίτον συμπέρασμα ἐξάγεται ἐκ τῶν ἐπιτιμίων τοῦ ἁγίου Θεοδώρου, διὰ τοὺς ἀδιαφοροῦντας πρὸς τὰς παραινέσεις του. Ἐν τῷ 10ῳ ἐπιτιμίῳ ἀναγινώσκομεν: «Ὁ μὴ κοινωνῶν κατ' ἰδίαν γνώμην, ἀφοριζέσθω ἡμέραν μίαν», ἧτοι σαφέστατα διακρίνωμεν τὴν ἐφαρμογὴν τοῦ Θ' ἀποστολικοῦ κανόνος, ὡς καὶ τὸν 31ον τοῦ Μ. Βασιλείου, τὸν ὀρίζοντα: «Εἴ τις ἐν ἡμέρᾳ προσφορᾶς κωλύει ἑαυτὸν τῆς κοινωνίας παρὰ τὴν γνώμην τοῦ ἀρχιμανδρίτου, γενέσθω ἀπευλογίας» (P.G. 31, 1305 - 1316) (26).

Ἐν τῷ 31ῳ κανόνι τοῦ αὐτοῦ ἁγίου Θεοδώρου ἀναγινώσκομεν: «Εἴ τις ἐν ἡμέρᾳ τῆς λειτουργίας, οὐ μεταλαμβάνει, εἰπάτω τὸ αἴτιον· εἰ δὲ μὴ εἴποι νηστευέτω ὀψέ, ποιῶν μετανοίας». Καὶ εἰς τὸν 61ον κανόνα τοῦ ἰδίου πατρός: «Μοναχὸς ἢ κοσμικὸς μὴ ὦν ἐπιτετιμημένος, καὶ ἀμελήσας ἡμέρας τεσσαράκοντα μὴ κοινωνῆσαι, ἐνιαυτὸν χωριζέσθω τῆς Ἐκκλησίας». (P.G. 99, 1735 - 57).

Ἐξ ὅλων τῶν ἀνωτέρω διακρίνεται σαφῶς, ὡς εἵπομεν, ἡ προσπάθεια τῆς τηρήσεως τοῦ Θ' ἀπ. κανόνος, τοῦ ἐκφράζοντος οὐ μόνον τὸν σκοπὸν τῆς θ. λειτουργίας ἀλλ' ὑποδεικνύοντος ἅμα καὶ τὸν ἀπαραίτητον πνευματικὸν ἐφοδιασμὸν τοῦ πιστοῦ, ἢ τήρησις τοῦ ὁποίου ἀπετέλει συνεχῆ φροντίδα τῶν ποιμένων τῆς Ἐκκλησίας καὶ τοῦ Μοναχισμοῦ τοῦ παρελθόντος.

θ'. Συμεῶν ὁ Νέος Θεολόγος ὡσαύτως, περὶ πολλοῦ ποιεῖται τὴν χρῆσιν τοῦ θειοτάτου Μυστηρίου, τὰ ὑπερφυῆ αὐτοῦ χαρίσματα γευθεὶς ἐκ τῆς μοναχικῆς του κουρᾶς καὶ ἐντεῦθεν, ὡς μᾶς πληροφορεῖ ὁ τὸν βίον αὐτοῦ συγγραψας Νικήτας Σιτηθᾶτος (Ἄπαντα ἔκδ. Δ. Ζαγοραίου 1886, σελ. 5). Σημειωτέον δὲ ὅτι ἐκάρη καὶ ἠσκήτευσεν ἐν τῇ περιωνύμῳ Μονῇ τοῦ Στουδίου, ἔνθα τό, πνευματικώτατον αὐτῆς Τυπικὸν διευκάλυψε τὰ μέγιστα τὴν πνευμα-

φαίνεται νὰ κωλύη τὴν ἐλευθέραν πρόσσodon εἰς τὸ Μυστήριον, ἐνῶ ἐξ ἀντιθέτου Ἡ «Ἐποτύπωσις» αὐτοῦ, ἰδίᾳ εἰς ὅ,τι ἀφεύρα τὴν νηστείαν τῶν μοναχῶν, παρουσιάζει καταπληκτικὴν ὁμοιότητα μετὰ τὴν τοιαύτην τοῦ μεγάλου ἀναμορφώτου τῆς τοῦ Στουδίου Μονῆς. Παράβαλε: Θ. Στουδίτου: α) «Ἐποτύπωσις» ἐν M.P.G. 99, στ' 1704 - 1790, β) τὴν ΝΖ ἐπιστολὴν τοῦ ὁσίου πρὸς: «Πλάτωνι οἰκείῳ Πατρὶ» ἐν M.P.G. 99, στ' 1116 AB. Ἄθανασίου τοῦ ἐν Ἄθῳ, «Ἐποτύπωσις», ἐν Ph. Meyer, Athos die Haupturkunden, Amsterdam 1965², σελ. 137. Παράβαλε καὶ τὰ ἐν τῇ παραγράφῳ XXXIII λεγόμενα τῆς Λαυσαϊκῆς Ἱστορίας, σελ. 177 τῆς ἐκδόσεως Ἀθηνῶν 1970.

Ταῦτα γράφομεν ἰδιαίτερος διὰ τοὺς λέγοντας μετὰ στόμφου τό: «ἂν θέλῃς συνεχῆ θείαν Κοινωνίαν, νήστευε καὶ συνεχῶς»!

26. Ἀπευλογία. = τὸ μὴ λαμβάνειν ἀντίδωρον λόγῳ τιμωρίας. Ὅρα σχετικῶς σκόλια εἰς Ἡ' κανόνα Θεοφίλου Ἀλεξανδρείας καὶ Θ' κανόνα Νικηφόρου Κων)λεως. Ἐπίσης Θ' ἐρώτησιν Μοναχῶν τινων πρὸς τὸν Πατριάρχην Κων)λεως Νικόλαον, ἰδίως τὰ τῆς σημειώσεως ἅπαντα τὰ ἀνωτέρω εὔρηται ἐν τῷ Πηδαλίῳ.

τικὴν πτεροφύησιν τοῦ μελλοντικοῦ αἵετοῦ τοῦ μυστικοῦ τῆς Ἐκκλησίας στερεώματος. Μεταφέρομεν ὀλίγας φράσεις ἐκ τοῦ 52ου λόγου τῆς ἀνωτέρω ἐκδόσεως : «Μαζῆ μὲ τὰ ἀγαθὰ ὅπου εἶναι θησαυρισμένα εἰς τοὺς οὐρανοὺς, εἶναι καὶ τὸ αἷμα τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, ὅπου κ ά θ ε ή μ έ ρ α ν τὰ βλέπομεν, καὶ τὰ τρώγομεν καὶ τὰ πίνομεν», σελ. 266.

Τοιαύτας λοιπὸν παρακαταθήκας λαβόντες ἐκ τοῦ ἐνδόξου παρελθόντος οἱ ἐναρξάμενοι τὸν κοινοβιακὸν βίον ἐν Ἀγίῳ Ὄρει, δὲν ἦτο δυνατὸν νὰ ἐνεργήσουν διαφόρως πρὸς αὐτάς, πολλῶ δὲ μᾶλλον νὰ διατεθοῦν ἐχθρικῶς καὶ νὰ τὰς ἀπορρίψουν. Οὕτως ἐν τῷ βίῳ τοῦ Ἀγίου Ἀθανασίου τοῦ ἐν Ἀθῶ, συγγραφέντος παρά τινος Ἀθανασίου Λαυριώτου, ἐπὶ τῆς ἡγουμενίας Εὐστρατίου, διαδόχου τοῦ ὀσίου Ἀθανασίου, ἀναγινώσκομεν τοὺς ἐξῆς λόγους τοῦ στρατηγοῦ Νικηφόρου Φωκᾶ καὶ μετ' ὀλίγον αὐτοκράτορος γενομένου Κων)λεως, πρὸς τὸν πνευματικὸν του πατέρα ἅγιον Ἀθανάσιον :

«Καὶ ὑπεσχέθη μὲν ὁ Νικηφόρος τὴν κουρὰν τῷ Ἀθανασίῳ, ἀλλὰ διὰ τοῦτο εἶπε, σὺ ἔπρεπε νὰ ἐπισπεύσης εἰς Ἀθῶνα νὰ κτίσης ἐκ τῶν πρώτων ἐν ἡσυχαστήριον διὰ τρία πρόσωπα, καὶ ἐκεῖθεν εἰς μικρὰν ἀπόστασιν, νὰ κτίσης μίαν μεγάλην ἐκκλησίαν εἰς τιμὴν τῆς Ὑπεραγίας Θεοτόκου διὰ νὰ κοινωνῶμεν ἐκεῖ ἐκ ά σ τ η ν Κ υ ρ ι α κ ῆ ν τῶν ἀχράντων Μυστηρίων». (Ἐκ τῆς ἰδιαίτερας βιογραφίας τοῦ ἀγίου, ὑπὸ μοναχοῦ Παύλου Λαυριώτου, ἱατροῦ. 1961³, σ. 8.)⁽²⁷⁾.

Ἐτέρα ἐπίσης ἔνδειξις τῆς καθ' ἑβδομάδα, τούλάχιστον, θείας Μεταλήψεως τῶν μοναχῶν τῆς Λαύρας τοῦ ἀγίου Ἀθανασίου, ἔστω, τὸ κατωτέρω χωρίον τοῦ ἀγίου, ἔνθα δι' ἀπλοῦν παράπτωμα ἐχωρίζετο ὁ πταίσας μοναχὸς ἐπὶ τρεῖς ἑβδομάδας τῶν «ἀγιασμάτων». Καὶ μόνον ἐξ αὐτοῦ ἀρκεῖ ν' ἀποδειχθῆ, εἰδικῶς διὰ τὸ ἅγιον Ὄρος, ἡ ψευδὴς διδαχὴ τῆς δῆθεν ἐξ ὑπαρχῆς παραδοθείσης τάξεως τοῦ ἀραιῶς μεταλαμβάνειν, πρᾶγμα τὸ ὁποῖον μετὰ φανατισμοῦ ὑπεστήριζον οἱ ἀντικολληβάδες. Βεβαίως, σήμερον, ἐσημειώθη ἰκανὴ πρόοδος ἐν συγκρίσει πρὸς τοὺς παρελθόντας αἰῶνας· ἐν τούτοις καὶ αὕτη, συγκρινομένη πρὸς τὸ διαυγὲς ὕδωρ τῆς ἀνοθεύτου πατερικῆς διδαχῆς, δὲν παύει νὰ παρουσιάζεται ὡς «ὔδωρ θολερὸν καὶ ἄτοπον»...

Παραθέτομεν νῦν, τὴν τοῦ ἀγίου Ἀθανασίου σχετικὴν περικοπὴν : «... καὶ εἰ μὲν κατὰ συναρπαγὴν ἢ καὶ τινα μικροψυχίαν συναπαχθεῖς ταῖς ἰδίαις ἀπαιδευσίαις τὸν ἀδελφὸν ξενόκουρον ὠνείδισεν, ἀφορίζεσθαι τῆς ἐκκλησίας ἐπὶ τρισὶν ἑβδομάσιν, ἀ π ε χ ό μ ε ν ο ν δ η λ ο ν ό τ ι τ ῶ ν ἀ γ ι α σ μ ά τ ω ν , μ ῆ τ ε δ ῆ συνεισέναι καὶ κοινῆς τραπέζης μεταλαμβάνειν τοῖς ἀδελ-

27. Τὰ παρόμοια ἀναφέρει καὶ ὁ χειρόγραφος κῶδιξ τοῦ «Κυρίλλου», τοῦ ἐν Καρυαῖς Κελλίου «Ἀγία Τριάς» τῆς Μ. Λαύρας.

«Δέομαί σου τῆς ὁσιότητος, πρῶτον μὲν οἰκοδομῆσαι ἡμῖν κελλία ἡσυχαστικά, θεμελιῶσαι δὲ καὶ ναόν· καὶ ἀπαρτίσαι αὐτὸν εἰς κοινόβιον· ὡς ἂν, ἐγὼ μὲν καὶ σὺ, μετὰ τῶν ἐτέρων τριῶν ἀδελφῶν, ἐν τοῖς ἡσυχαστικοῖς κελλίοις μονάζωμεν· τῇ δὲ Κυρίᾳ ἡμέρα, κατερχώμεθα ἅμα εἰς τὴν Λαύραν καὶ τῶν θείων ἀγιασμάτων μεταλαμβάνομεν». Ὁ κῶδιξ φέρει ἡμερομηνίαν «ἐν ἔτει 1360 ἰνδικτ. ιγ', κατὰ μῆνα Δεκέμβριον» (Παρὰ Θεοδοσίῳ Μοναχῷ Ἀγιοπαυλίτῃ, Ὁ ἀγνοημένος θησαυρὸς, σ. 105).

φοῖς, ἀλλ' ἰδίᾳ οἴνου καὶ ἐλαίου χωρὶς διαιτᾶσθαι καὶ μετανοεῖν»⁽²⁸⁾.

Διὰ τὴν μετὰ τοῦ ἁγίου Ἀθανασίου περίοδον, σπουδαία πηγὴ τυγχάνει ἢ τῶν Μοναστηριακῶν τυπικῶν ὑπαρξίς, ἔνθα ἀναγλύφως ἐμφανίζεται ἡ μυστηριακὴ ζωὴ τοῦ Μοναχισμοῦ τῆς ὑπ' ὄψει περιόδου. Αἱ γνωσταὶ συλλογαὶ τῶν Miklosich⁽²⁹⁾ καὶ Dmitrienskij⁽³⁰⁾, ὡς καὶ αἱ σχετικαὶ ἔρευναι τοῦ S. Salaville ἀποδεικνύουν περιτράνως τὴν ὑπάρχουσαν καλλίστην συνήθειαν τῆς συνεχοῦς θείας Μεταλήψεως.

Οὕτως ἐπίσημοι καὶ μεγαλοπρεπεῖς βυζαντιναὶ Μοναί, ὡς τοῦ Φιλανθρώπου Σωτήρος, τῆς Εὐεργέτιδος, τῆς Καλῆς Ἑλπίδος, τῆς Κοσμοσωτέρας, τοῦ Ἥλιου Βωμῶν, τοῦ Μακαιρᾶ τῆς Κύπρου, ἐτέλουν σχεδὸν καθημερινῶς τὴν θεϊαν Εὐχαριστίαν μετὰ συχνοτάτης συμμετοχῆς τῶν ἀσκουμένων ἐν αὐταῖς⁽³¹⁾.

Ἄλλος σημαντικὸς ἀγιορειτικὸς σταθμὸς, μετὰ τὸν μέγαν ἰδρυτὴν τῆς Μ. Λαύρας, τυγχάνει ἡ ζωὴ καὶ δρᾶσις τοῦ θεολογικωτάτου Γρηγορίου τοῦ Παλαμᾶ (14ος αἰὼν), ὅστις οὐ μόνον ἐβίωσεν τὸ συνεχῶς μεταλαμβάνειν^(31α) ἀλλὰ καὶ ἐδίδαξεν τοῦτο, ἀρχιεπίσκοπος γενόμενος τῆς Θεσσαλονίκης.

«Ἡμέραν μίαν τῆς ἑβδομάδος, ἥτις Κυριακὴ καλεῖται, γράφει ὁ ἀγιορεΐτης ἅγιος καὶ σοφός, διὰ τὸ ἀνατεθειμένην εἶναι τῷ Κυρίῳ, κατ' αὐτὴν ἀναστάντι ἐκ νεκρῶν... ἐν ἣ πάν γήϊνον ἀργήσει ἔργον· ταύτην τοίνυν τὴν ἡμέραν ἀγιάσεις, καὶ βιωτικὸν πᾶν ἔργον οὐ ποιήσεις χωρὶς τῶν ἀναγκαίων... καὶ μελετήσεις ἐν πάσαις ταῖς ἐντολαῖς καὶ δικαιώμασι τοῦ Κυρίου... καὶ προσκαρτερήσεις ἐν αὐτῇ τῷ Θεοῦ ναῶ, καὶ ταῖς ἐν αὐτῷ συνάξεις παραμενεῖς, καὶ μετὰ λήψεϊ ἐν εἰλικρινεῖ πίστει καὶ ἀκατακρίτῳ συνειδότι τοῦ ἁγίου σώματος καὶ αἵματος Χριστοῦ... Καὶ οὕτω τὴν ἡμέραν τῶν Σαββάτων ἀγιάσεις· σαββατίζων τὴν τῶν κακῶν ἀπραξίαν· τῆ Κυριακῆ δὲ τὰς νενομισμένας μεγάλας ἑορτὰς συνάψεις τὰ αὐτὰ πρᾶττων καὶ ἀπὸ τῶν αὐτῶν ἀπερχόμενος». (Ἐκ τῆς 4ης ἐντολῆς τοῦ Δεκαλόγου τῆς κατὰ Χριστὸν Νομοθεσίας)⁽³²⁾.

28. MEYER, σελ. 112. Παράβαλε: Μοναχοῦ Νικοδήμου Νεοσκητιώτου: Ὁσίου Ἀθανασίου τοῦ Ἀθωνίτου: Τυπικόν, Διατύπωσις, Ὑποτύπωσις. Α'. Ἅγιον Ὅρος — Ἀθήναι 1972, § 14, στ. 4-9.

29. F. Miklosich et J. Muller, Acta et Diplomata Graeca medii aevi sacra et profana, τόμ. I-VI, Vindobonae 1860-1890, ὡς καὶ φωτοτ. ἀνατύπωσις Χ. Σπανοῦ.

30. A. Dmitrienskij, Opisanie liturgitseskich rukopiseg..., τόμ. I. Τυπικά, Κίεβ 1895. Ἄνατ. Georg Olms, Hildesheim 1965. Διὰ λεπτομερείας βλέπε: Κ. Μανάφη, μνημ. ἔργον. σελ. 9-18.

31. Ἄρχ. Ἡλία Μαστρογιαννοπούλου, Φάρμακον Ἀθανασίας, σελ. 118, ἔκδ. 1959^α.

31α. P.G. 151, στ. 547 D.

32. Ὁ αὐτὸς ἅγιος ἐν τῇ ε' ἐντολῇ τοῦ δεκαλόγου ἀναφερόμενος, παρατηρεῖ: «...σπεύσεις δὲ διὰ παντὸς τοῦ θίου πνευματικὸν ἔχειν πατέρα, καὶ ἐξαγγέλλειν αὐτῷ πᾶν ἀμάρτημα καὶ πάντα λογισμὸν, καὶ λαμβάνειν τὴν ἰατρούριαν καὶ τὴν ἄφεσιν· ταύτην τὴν ἐντολὴν οἱ βαλόντες εἰς πρᾶξιν, ἥτις ἐστὶν ἡ κυρίως ἐτοιμασία, ΥΠ' ΟΥΔΕΝΟΣ ΚΩΛΥΘΗΣΟΝΤΑΙ τῆς κοινωνίας τῶν θείων Μυστηρίων· δοκι-

Ἐτέρα ἐπίσης σαφειστάτη μαρτυρία περὶ τῆς ἐν Ἀγίῳ Ὁρει τάξεως ἀναφορικῶς μὲ τὴν θεϊαν Μετάληψιν, παρέχει εἰς ἡμᾶς ὁ μέγας τῆ ἀρετῆ καὶ παιδείας ἅγιος Κάλλιστος ὁ Ξανθόπουλος († 1363) ὁ ἐν τῇ σκῆτει τοῦ Μαγουλά ἀσκητεύσας (ἐναντι τῆς Μονῆς Φιλοθέου) καὶ μαθητῆς διατελέσας τοῦ ἁγίου Γρηγορίου τοῦ Σιναΐτου, τοῦ ἐλθόντος ἐκ τῆς Παλαισπινῆς ἐρήμου καὶ εἰς τὸν ἱερὸν Ἄθωνα παραμείνας ἐφ' ἱκανὸν διάστημα. Οὗτος λοιπὸν ὁ θεῖος Κάλλιστος, ὁ καὶ Πατριάρχης Κων)λεως μετὰ ταῦτα διατελέσας, ἀναφερόμενος εἰς τὸ Μυστήριον τῆς Εὐχαριστίας καὶ παραθέτων τὰς γνώμας τῶν μεγάλων τῆς Ἐκκλησίας φωστήρων Βασιλείου, Χρυσοστόμου, Νεΐλου, Μακαρίου, Ἀπολλώ, Ἰ. Βοστρηνοῦ, οἵτινες ἐκ συμφώνου διδάσκουν τὸ συνεχὲς τῆς Μεταλήψεως, καταλήγει ὡς ἑξῆς εἰς τὴν ἑαυτοῦ προσωπικὴν γνώμην:

«Οὐδὲν δὲ οὕτω πρὸς τε ψυχῆς κάθαρσιν, καὶ φωτισμὸν νοός, καὶ σώματος ἁγιασμόν, καὶ ἀμφοτέρων πρὸς τὸ θεϊότερον μεταστοιχείωσιν καὶ ἀθανασίαν· ναὶ μὴν, καὶ πρὸς ἀποτροπὴν παθῶν καὶ δαιμόνων, ἢ μᾶλλον οἰκειοτέρως εἰπεῖν, πρὸς ἔνωσιν καὶ Θεοῦ ὑπερφυᾶ τε συνάφειαν καὶ ἀνάκρασιν, συνεργεῖ καὶ συμβάλλεται ἡμῖν, ὡς ἡ ἐξ εἰλικρινοῦς καρδίας τε διαθέσεως, καὶ ἐφικτὸν ἀνθρώπῳ **σ υ ν ε χ ῆ ς μ ε τ ἄ λ η ψ ι ς κ αὶ κ ο ι ν ω ν ῖ α** τῶν ἁγίων, ἀχράντων καὶ ἀθανάτων καὶ ζωοποιῶν μυστηρίων· αὐτοῦ τε φαμέν τοῦ τιμίου σώματος καὶ αἵματος τοῦ Κυρίου καὶ Θεοῦ καὶ Σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ». (P.G., 147, 793. «Περὶ τῶν αἵρουμένων ἡσυχως βιώναι καὶ μοναστικῶς»).

Διὰ τῶν τριῶν τούτων μεγάλων φωστήρων καὶ ἁγιορειτῶν πατέρων, πιστοποιεῖται εἰκόλως ἢ κατὰ Κυριακὴν καὶ ἑορτὰς ἐλευθέρα θεία Μετάληψις, ἐνῶ τὸ συνεχὲς καὶ ἀδιάλειπτον, αὐτῆς **ἐ δ ι δ ἄ σ κ ε τ ο** λαϊκοῖς καὶ μοναχοῖς, ὡς αἴτιον σωτηρίας καὶ θεώσεως.

Ἡ ἐπελθοῦσα μετὰ ταῦτα Ὄθωμανικὴ κατοχὴ, ἐπέφερε οὐ μόνον ὑλικὴν ἐξαθλίωσιν εἰς τὴν πρῶην σφριγῶσαν Βυζαντινὴν αὐτοκρατορίαν, ἀλλὰ καὶ παντελεῖ πνευματικὴν καθίζησιν. Ἡ ἐπακολουθήσασα πλήρης τῆς παιδείας ἔλλειψις³³ προεκάλεσε συγχρόνως καὶ ἀνάλογον ἠθικὴν ἀμβλυνσιν παρὰ τῷ λαῷ. Οἱ διάφοροι μισσιονάριοι τοῦ Πάπα συνηγωνίζοντο τὴν τῶν Τούρκων ἀπλησίαν· ἡ διαφορὰ ἦτο εἰς τὸ ὅτι οἱ μὲν ἐπεζήτουν χρυσὸν καὶ σάρκαν, οἱ δὲ τὴν πνευματικὴν ὑποδούλωσιν τοῦ Γένους, ἦτοι τὸν βίαιον φραγκισμόν αὐτοῦ, πρᾶγμα τὸ ὁποῖον συνίστα τὴν δεινότεραν τῶν ἀπειλῶν.

Τὸ Ἅγιον Ὁρος δυστυχῶς δὲν ἠδυνήθη νὰ παραμείνῃ ἀνεπηρέαστον ἐξ ὅλης αὐτῆς τῆς ἀθλιότητος. Κατὰ τὴν ἐποχὴν ταύτην δημιουργεῖται τὸ

μαζέτω γὰρ φησιν ὁ θεῖος Ἀπόστολος, ἄνθρωπος ἑαυτόν, καὶ οὕτως ἐκ τοῦ ἄρτου ἐσθίετω καὶ ἐκ τοῦ ποτηρίου πανέτω· οὐ γὰρ εἶπε πληθυνέτω ἄνθρωπος τὰς ἡμέρας αὐτοῦ, ἀλλὰ δοκιμαζέτω, μὴ ἀναξίως προσερχέσθω, ἀμαρτίας ἔχων, αἵτινες τὸ **μ ὄ ν ο ν** καὶ **κ υ ρ ῖ ω ς** κώλυμά ἐστι. Παρὰ Ἄθαν. Παρίψ, Ἐπιτομή... Δογμάτων..., σελ. 393. Ἐκδ. 1804.

33. «Ὁ κληρὸς ἐν Ἑλλάδι εὐρέθη μετὰ τὴν ἐπανάστασιν ἐν καταστάσει βαθείας ἀμαθείας, ἐν ἣ καὶ ὁ λοιπὸς τῆς ἀνατολῆς κληρὸς ἐτέλει». (Διομήδους Κυριακοῦ, Ἐκκλ. ἱστορία, Τόμος Γ', σελ. 187. Παράβαλε καὶ Τρύφωνος Εὐαγγελίδου, Ἡ παιδεία ἐπὶ Τουρκοκρατίας, Ἀθῆναι 1936, Τόμοι Α, Β, ἐν ᾧ καὶ ἡ λοιπὴ βιβλιογραφία.

ἀντικανονικὸν σχῆμα τῆς ἰδιορρύθμου μοναχικῆς πολιτείας, ἐνῶ συγχρόνως ἀναφαίνεται ἡ «ἐπίσημος» πλέον διακοπὴ τῆς συχνῆς εἰς τὸ Μυστήριον προσελεύσεως. Διὰ μὲν τὸ πρῶτον ὁμιλοῦσι σαφῶς οἱ περὶ Ἁγίου Ὁρους ἱστορικοί, ἐνῶ διὰ τὸ δεύτερον, τὰ κείμενα εἶναι ὀλιγώτερα καὶ αἱ πληροφορίες των οὐχὶ πλήρεις. Πάντως καὶ ἐκ τῶν ὀλίγων αὐτῶν τεκμηρίων αἱ ἐνδείξεις εἶναι σαφεῖς ὅτι ἡ κακίστη συνήθεια τοῦ τριῶς ἢ δεκάκις, τὸ μέγιστον, μεταλαμβάνειν κατ' ἐνιαυτόν, ἔχει ἤδη ἀποκτήσει μεγάλην ἰσχύν.

Ἐγράψαμεν ἀνωτέρω «ἐπίσημον» διακοπὴν, διὰ τὸν λόγον ὅτι αὕτη εἶχεν ἴδη ἀρχίσει νὰ δημιουργηθῆται ἀκριβῶς μετὰ τὸ τελικὸν σχίσμα Ἀνατολικῆς καὶ Δυτικῆς Ἐκκλησίας (1054). Πόθεν τοῦτο δῆλον; Ἐκ τῶν γραφομένων τοῦ μεγάλου ὁσίου καὶ διδασκάλου τῆς Ἐκκλησίας Νικοδήμου τοῦ Ἀγιορείτου, ὅστις ἐπικαλούμενος πρὸς ἐπίρρῳσιν τῶν λεγομένων του καὶ τὰς μαρτυρίας τῶν μεγάλων Πατριαρχῶν τῆς Ἀνατολῆς Μελετίου Πηγᾶ καὶ Δοσιθέου Ἱεροσολύμων, γράφει τὰ ἀκόλουθα:

«Ἡ γονυκλισία δὲ αὕτη, καθ' ἣν ἐπάνω εἰς τὰ γόνατα προσευχόμεθα, Εὐαγγελικὴ οὔσα, Ἀποστολικὴ καὶ Πατρικὴ, σφαλερῶς καὶ ἀκανονίστως ἐσηκώθη ἀπὸ τὴν ἡμετέραν Ἐκκλησίαν· ὁμοίως καὶ ἡ συνέχεια τῆς θείας Μεταλήψεως Κανονικὴ καὶ Ἀποστολικὴ καὶ Πατρικὴ οὔσα, *κακῶς καὶ παρανόμως καὶ ἐπιβλαβῶς* ἐσηκώθη ἀπὸ ἡμᾶς· καὶ ἴσως τοῦτο ἔγινεν, ἐπειδὴ οἱ ἰδικοί μας μετὰ τὸ σχίσμα, ἀντιφερόμενοι μὲ ἄλογον καὶ μὴ κατ' ἐπίγνωσιν ζῆλον κατὰ τῶν Λατίνων, καὶ τὰ καλῶς καὶ κανονικῶς ἔχοντα παρ' ἐκείνοις ἔθη καὶ νόμιμα ἀπέβαλον κακῶς καὶ ἀδιακρίτως» (καὶ ὄρα τὸν Πηγᾶν ἐν τῷ τέλει τοῦ τρίτου Βιβλίου· καὶ τὸ προοίμιον τοῦ Τόμου τῆς Ἀγάπης).

»Τὰ κακόδοξα φρονήματα, καὶ τὰ παράνομα ἔθη τῶν Λατίνων καὶ τῶν ἄλλων αἵρετικῶν πρέπει νὰ μισῶμεν καὶ νὰ ἀποστρεφώμεθα· εἴ τι δὲ εὐρίσκεται ἐν αὐτοῖς ὀρθῶς ἔχον καὶ ὑπὸ τῶν κανόνων τῶν ἱερῶν Συνόδων βεβαιούμενον, τοῦτο δὲν πρέπει νὰ μισῶμεν καὶ νὰ ἀποστρεφώμεθα, ἵνα μὴ λάθωμεν καὶ αὐτοὺς τοὺς κανόνας μισοῦντες καὶ ἀποστρεφόμενοι. Ὅθεν ὅποιος θέλει νὰ ἀκολουθῆ εἰς τοὺς κανόνας, βλέπει ἐν αὐτοῖς ὅτι συγχωρεῖται νὰ μεταχειρίζονται καὶ τὰ δύο, καὶ ἡ γονυκλισία, καὶ ἡ *συνέχεια τῆς Κοινωνίας*. *Κακῶς λοιπὸν καὶ ἀνοήτως* ποιοῦσιν τινές, θέλοντες νὰ ἐμποδίσουν τοὺς θέλοντας συνεχῶς κοινωνεῖν· εὐρίσκοντες γὰρ τὴν ὑποσημείωσιν ὅπου ἐγὼ ἔχω εἰς τὸν 90ον κανόνα τῆς 6ης Οἰκουμενικῆς, καὶ ἀναγινώσκοντες αὐτὴν μὲ τυφλὸν νοῦν, ἰδοὺ, λέγουσιν, ἐδῶ γράφεται ὅτι ἐσηκώθη ἀπὸ τὴν Ἐκκλησίαν ἡ γονυκλισία, καὶ ἡ συνέχεια τῆς Κοινωνίας· ὥστε συνεχῶς δὲν πρέπει τινὰς νὰ μεταλαμβάνη. Ὡ τῆς ἀνοίας τῶν ταῦτα λεγόντων! Ἀδελφοί, σεῖς ὅπου λέγετε ταῦτα, ἔπρεπε νὰ στοχασθῆτε ὅτι λέγεται μὲν ἐκεῖ ὅτι ἐσηκώθησαν ἀπὸ τὴν Ἐκκλησίαν ταῦτα, ἀλλὰ παρὰ τίνων; τῶν ἀντιφερομένων ἰδικῶν μας μὲ θερμὸν ζῆλον εἰς τὰ ἔθιμα τῆς Δυτικῆς Ἐκκλησίας· ταῦτ' οὖν εἰπεῖν, ἐσηκώθησαν ταῦτα κακῶς, ἀκανονίστως καὶ μὲ ἄλογον καὶ ἀδιάκριτον ζῆλον. Ὅθεν παύσατε εἰς τὸ ἐξῆς λαλοῦντες τοιαῦτα ἀσύνετα λόγια». (Ἐορτοδρόμιον, ἐρμ. εἰς τὴν θ' ὠδὴν τοῦ Ἰαμβικοῦ κανόνος τῆς Πεντηκοστῆς, ἐκδ. Βενετίας 1836, σελ. 584, σημ. I).

Κατὰ συνέπειαν δυνάμεθα μετὰ μεγάλης πιθανότητος νὰ εἰπώμεν μετὰ τοῦ ἀγίου ὅτι, ἀρχῆς γενομένης ἐκ τῆς ἐποχῆς τοῦ οὐκίσματος καὶ ἐντεῦθεν, ἡ καλλίστη συνήθεια τῆς συνεχοῦς Κοινωνίας «σφαλερῶς καὶ ἀκανονίστως ἐσηκώθη ἀπὸ τὴν ἡμετέραν Ἐκκλησίαν». Ἡ ἀκολουθήσασα ἄλωσις τῆς βασιλίδος τῶν πόλεων ἐκράτυνε τὸ ἀντικανονικὸν ἔθιμον ὥστε ἐν τῇ ἐποχῇ τοῦ ρέκτου καὶ φιλογενοῦς μοναχοῦ Ἀγαπίου τοῦ Κρητῶς (1600 - 1670), νὰ ἔχη πλεον παγιωθῆ παρὰ τοῖς Ἀθωνίταις τὸ δεκάκις τοῦ ἐνιαυτοῦ, χωρὶς νὰ θεωρῆται κἂν ὡς ψυχρότης ἢ ἀσέβεια τὸ δις ἢ τρίς τοῦ ἐνιαυτοῦ! Μάρτυς ἀψευδέστατος τῶν λεγομένων ὁ ἀνωτέρω λόγιος μοναχός, ὁ ἀντάξιος πρόδρομος τοῦ μεγάλου Νικοδήμου καὶ τῆς Ἀθωΐτιδος γῆς φιλόπονος πνευματικῆ μέλισσα. Ἴδου τὸ σχετικὸν κείμενόν του:

«Εἰς τὸ "Ἅγιον" Ὅρος οἱ Μοναχοὶ ἰδιῶται ἔχουσι συνήθειαν νὰ νηστεύουν, ὅταν θέλουν νὰ κοινωνήσουν ἀπὸ τὴν Δευτέραν ἕως τὸ Σάββατον κρασί καὶ λάδι καὶ τὰ ἐπίλοιπα, καὶ τρώγουσι μόνον μίαν φοράν τὴν ἡμέραν ξηροφαγίαν, ἡγουν ψωμί καὶ νερὸν μὲ ἄψητα λάχανα καὶ τὴν παρασκευὴν πίνουσι μέγα ἀγίασμα διὰ προκάθαρσιν καὶ τὸ Σάββατον κοινωνοῦσιν ἀγρυπνοῦντες ὅλην τὴν περασμένην νύκτα προσευχόμενοι. Αὐτὴν τὴν τάξιν πρέπει νὰ φυλάγετε καὶ ἐσεῖς οἱ κοσμικοί. Μάλιστα οἱ **μ ο ν α χ ο ἰ κ ο ι ν ω ν ο ὕ σ ι δ ἔ κ α φ ο ρ α ῖ ς τ ὸ ν χ ρ ὸ ν ο ν**, καὶ ἐσεῖς μεταλαμβάνετε μόνον δύο φοραῖς, καὶ πάλιν δὲν εἴσθε ἄξιοι νὰ κάμετε ὀλίγην ἐγκράτειαν» (Ἀμαρτωλῶν Σωτηρία ἔκδ. Βενετίας 1893, σελ. 203).

Καὶ ἀλλαχοῦ ἀπευθυνόμενος πρὸς τοὺς ἐν κόσμῳ χριστιανούς, γράφει: «Ἦγουν νὰ πηγαίνης ὄλαις ταῖς Κυριακαῖς, Δεσποτικαῖς ἑορταῖς, καὶ ἄλλαις ἑορταῖς μεγάλων ἀγίων εἰς τὴν ἀκολουθίαν τῆς Ἐκκλησίας, ἐσπερινόν, ὄρθρον καὶ Λειτουργίαν, νὰ ἐξομολογήσαι, νὰ κοινωνῆς κἂν τρεῖς φοραῖς τὸν χρόνον, νὰ νηστεύης τὰς νηστισίμους ἡμέρας...» (Αὐτ. σελ. 14).

Ἐν τούτοις διὰ τὸν δυνάμενον νὰ παρατηρήσῃ τὸ πνεῦμα τοῦ συγγραφέως, θὰ ἴδῃ ὅτι κεκαλυμμένως ἐκήρυσσε καὶ οὗτος τὴν συνεχῆ θεῖαν Μετάληψιν, δι' ὧσων γράφει ἐν τῷ αὐτῷ ἔργῳ. Τὸ περιβάλλον εἰς τὸ ὁποῖον ἔζη καὶ ἡ ἤδη ἰσχυροποιηθεῖσα ἀντικανονικὴ συνήθεια δὲν ἐπέτρεπον εἰς τὸν ἄνδρα νὰ ἐκφρασθῆ ἐλευθέρως... «... ὅτι δὲν ἠμπορεῖς νὰ δείξῃς μεγαλύτεραν εὐχαριστίαν πρὸς τὸν Κύριον, ὥσπερ νὰ κοινωνήσῃς ἀξίως τὴν σάρκα του... Καὶ ἂν οὕτως ἔχη, διατί νὰ μὴν ἔρχεσαι **κ α θ' ἐ κ ά σ τ η ν** εἰς ταύτην τὴν θαυμασίαν Τράπεζαν; (σελ. 201). Καὶ κατωτέρω: «Ὑπαγε μετὰ ταπεινώσεως καὶ κοινώνησον **ὀ σ ά κ ι ς** κάμης τὴν προετοιμασίαν ὅπου ἐγράψαμεν... (ἦτοι ἀποφυγῆ μίσους καὶ ἀκαθαρσίας). Καὶ πάλιν: «Ὁ Χρυσόστομος λέγει ὅτι ὁ καιρὸς τῆς Κοινωνίας δὲν εἶναι ἡ ἡμέρα τῆς ἑορτῆς, ἀλλὰ ἡ καθαρότης τῆς συνειδήσεως, καὶ ὅστις κοινωνεῖ **κ α θ' ἐ κ ά σ τ η ν ἡ μ έ ρ α ν μ έ τ ἤ ν π ρ έ π ο υ σ α ν** προετοιμασίαν ἔχει μισθόν» (34) (σελ. 201).

34. «Τοῦτο ἐστὶ τὸ δεινόν, ὅτι οὐ καθαρῶτητι διανοίας, ἀλλὰ διαστήματι χρόνου τὴν ἀξίαν ὀρίζεις τῆς προσόδου, καὶ τοῦτο εὐλόγηται εἶναι νομίζεις τὸ μὴ πολλακις προσελ-

Παρερχομένου τοῦ χρόνου τὸ ἀντικανονικὸν ἔθος λαμβάνει ἰσχὺν νόμου· ὁ σκύμνος ἐγένετο λέων καὶ ὁ Θ' ἀποστ. κανὼν κατάβρωμα τῆς ἀπλήστου καὶ ἀδηφάγου ἐπιθυμίας του... Τὰ ἔτη παρέρχονται. Κατὰ τὴν ἐπομένην τοῦ Ἀγαπίου ἑκατονταετηρίδα, δρᾷ εἰς ἕτερος μέγας λόγιος ἀγιορείτης. Πρόκειται περὶ τοῦ ἀγνώστου σχεδὸν τελείως τὴν σήμερον, ἱεροδιακόνου Νεοφύτου τοῦ Καυσοκαλυβίτου (1713 - 1784), καὶ πρώτου ἀρχηγοῦ τῶν περιωνύμων «Κολλυβάδων», εἰς ὃν καὶ ἀφιερῶσαμεν τὴν παροῦσαν μελέτην.⁽³⁵⁾

Μετὰ τῆς χαρακτηριζούσης αὐτὸν χρυσοῦς εὐγλωττίας, μᾶς παραδίδει τὰ ἐξῆς ἀναφορικῶς μετὰ τὴν προκειμένην περίοδον:

«Ἦν γὰρ ἡ τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησία καθ' ἑκάστην μεγαλύνουμον σύναξιν τοῖς πιστοῖς παρατίθεται πνευματικὴν τοῦ ἐπουρανίου ἄρτου τράπεζαν καὶ συγκαλοῦσα μετὰ ὑψηλοῦ κηρύγματος λέγει, ἔλθετε φάγετε τὸν ἐμὸν ἄρτον καὶ πίετε οἶνον ὃν κεκέρακα ὑμῖν, ταύτην ἡ τῶν πολλῶν ραθυμία παραιτουμένη, ἵνα μὴ λέγω κατὰ τοὺς ἱεροὺς κανόνας ἀπο-

θεῖν, οὐκ εἰδώς, ὅτι τὸ ἀναξίως προσελθεῖν, κἂν ἅπαξ γένηται, ἐκηλίδωσε· τὸ δὲ ἀξίως, κἂν πολλάκις ἔσωσεν· οὐκ ἔστι τόλμα τὸ πολλάκις προσιέναι, ἀλλὰ τὸ ἀναξίως, κἂν ἅπαξ τοῦ παντὸς χρόνου προσέλθῃ... Διατί γὰρ χρόνῳ τὸ πρᾶγμα μετερχόμεθα; **χ ρ ό ν ο ς π ρ ο σ ό δ ο υ ἔ σ τ ω ἡ μ ῖ ν τ ό κ α θ α ρ ό ν σ υ ν ε ἰ δ ό ς**». Ἰ. Χρυσ. ὁμλ. στ' εἰς τὴν α' πρὸς Τιμόθεον.

35. Νεόφυτος ὁ Καυσοκαλυβίτης, ἐκ Πατρῶν Πελοποννήσου (1713 — 1784), ὑπῆρξεν ἐν τῇ ἐποχῇ του ὁ λογιώτερος ἀνὴρ τῆς Ἀγιορειτικῆς μούσης. Σπουδάσας ἐν τῇ Πατριαρχικῇ Ἀκαδημίᾳ καὶ τῇ Σχολῇ τῆς Πάτμου, ἐγένετο τελικῶς καὶ μαθητὴς Εὐγενίου τοῦ Βουλγάρου, σχολαρχοῦντος εἰς Ἰωάννινα. Ἐλθὼν ἐν συνεχείᾳ εἰς Ἅγιον Ὄρος, κείρεται μοναχὸς ἐν τῇ περιωνύμῳ Σκήτῃ τῶν Καυσοκαλυβίων, λαθὼν ἔκτοτε τὴν ἐπωνυμίαν τοῦ Καυσοκαλυβίτου.

Τὸ 1749 ἀναλαμβάνει τὴν σχολαρχίαν τῆς ἰδρυθείσης Βατοπαιδινῆς Σχολῆς ἐν Ἀγίῳ Ὄρει, παραδόσας μετ' ὀλίγον τὴν διεύθυνσίν της εἰς τὸν πρῶτον αὐτοῦ διδάσκαλον, Εὐγένιον Βούλγαριν. Δημιουργηθείσης τῆς ἑριδος τῶν «Κολλυβάδων» γίνεται ὁ πρῶτος ἔξαρχος τῶν συντηρητικῶν μοναχῶν, παραδόσας ἅμα τῇ ἀναχωρήσει του ἐξ Ἀγίου Ὄρους τὴν σκυτάλην τοῦ εὐγενοῦς ἀγῶνος εἰς τὸν ἀντάξιόν του Ἀθανάσιον τὸν Πάριον. Παραμείνας ἐφ' ἱκανὸν ὡς σχολάρχης εἰς Χίον καὶ Ἀνδριανούπολιν, ἀπέρχεται τελικῶς εἰς Βουκουρέστιον, Τρανσυλβανίαν καὶ πάλιν Βουκουρέστιον, ἔνθα διορισθεὶς διδάσκαλος τῆς γραμματικῆς εἰς τὴν «Αὐθεντικὴν Σχολὴν τοῦ Ἀγίου Σάββα», παραμένει μέχρι τοῦ θανάτου αὐτοῦ, ἀρνηθεὶς τὴν προσφερθεῖσαν εἰς αὐτὸν διεύθυνσιν τῆς Πατριαρχικῆς Οἴκου-μενικῆς Ἀκαδημίας», λόγῳ γῆρατος καὶ ἀσθενειῶν.

Ἐπῆρξε πολυγραφώτατος. Ἐκ τῶν ἐκδεδομένων ἔργων του ἀναφέρομεν τὸ «Ἀνατροπὴ τῆς Θρησκείας τῶν Ἑβραίων», Ἰάσιον 1818, καὶ τὸ ἐκ 1400 σελίδων ὑπόμνημά του εἰς τὸ δ' βιβλίον τῆς γραμματικῆς τοῦ Θεοδώρου Γαζῆ, Βουκουρέστιον 1768. Τὰ ἀνέκδοτα αὐτοῦ εἶναι πολυάριθμα. Μεταξὺ τούτων προέχουν ἡ «Ἐπιτομὴ τῶν ἱερῶν κανόνων» ἐκ 1227 σελίδων, «Περὶ τῆς συχνῆς θείας Μεταλήψεως» καὶ «Περὶ τῆς ἀναϊμάκτου θυσίας».

Ἐκ τοῦ «Περὶ τῆς συχνῆς θείας Μεταλήψεως» ἔργου, δημοσιεύομεν ἐν τῷ παρόντι, διὰ πρώτην φοράν, ἱκανὰ ἀποσπάσματα. Ἀποτελεῖ τὸ πρωτότυπον τῆς ἀνωνύμου ἐκδόσεως τοῦ 1777, ὅπερ τυπωθὲν πέντε ἔτη ἀργότερον τοῦ χειρογράφου, ἐν γλώσσει συγχρόνῳ καὶ δημῳδῳ, ἄνευ οὐδεμιᾶς ὁμῶς ἀλλοιώσεως τοῦ περιεχομένου, ἀπετέλεσε καὶ τὴν κυρίαν πηγὴν τοῦ ὁμωνύμου ἔργου τῶν ἀγίων Μακαρίου — Νικοδήμου, καίτοι ἀνωνύμως καὶ τούτου κυκλοφορήσαντος, ὡς θέλομεν ἀποδείξει ἐν πλάτει προσεχῶς, διὰ τῆς κυκλοφορίας τοῦ πρωτοτύπου ἔργου, τοῦ ἐν ἔτει 1772 συγγραφέντος.

στρεφομένη, οὐ μέχρι τῆς παραιτήσεως ἔσται, ἀλλὰ καὶ καιροὺς ὠρισμένους, ἧς αὐτὸς ἕκαστος τῶν πιστῶν κύριός ἐστι προσόδου νομοθετήσασα, δις ἢ τὸ πολὺ τρεῖς τοῦ ἐνιαυτοῦ τοὺς πιστοὺς ἀξιοῦσθαι τῶν θείων μυστηρίων ἐξέδωκεν, οὐκ ἀπὸ τοῦ Εὐαγγελίου, οὐκ ἀπὸ τῶν Ἀποστολικῶν ἢ Συνοδικῶν ἢ Πατερικῶν κανόνων ἢ συγγραμμάτων τοῦτο ἀποδεικνύσα, ἀλλὰ μᾶλλον καὶ ὑπεναντίως τῷ τε Εὐαγγελίῳ καὶ τοῖς Ἀποστολικοῖς καὶ Συνοδικοῖς κανόσι καὶ κανονικοῖς πατράσι τὰ ἀπὸ καρδίας αὐτῆς, ὡς ἂν εἴποι τὸ γράμμα τὸ ἱερόν, ἐρευγομένη». (X.N. σ. 2).

Ἦτοι τὸ ἀναφερθὲν ὑπὸ τοῦ Ἀγαπίου δεκάκις τοῦ ἐνιαυτοῦ, εἰς τὴν ἐποχὴν τοῦ Νεοφύτου ἀποτελεῖ ἐξαιρέσειν δι' ὀλίγους, ἐνῶ τὸ δις καὶ τρεῖς ἀπέβη πανίσχυρον καὶ καθολικόν! Εἰς τοιοῦτον πνευματικὸν σκότος εἶχεν ὀδηγηθῆ ὁ ἱερός ἡμῶν Τόπος, ἀγόμενος ὡς ἄφωνον θῦμα ὑπὸ τῆς κακίστης συνηθείας, ἣτις κρινομένη καὶ ἀπὸ τοὺς σημερινοὺς ὑπερμάχους τοῦ «τριμήρου» ἐχαρακτηρίσθη ὡς «ἐπικρατοῦσα πλάνη»! Ἐν τῷ μεταξὺ οἱ πνευματικοὶ τοῦ Ἄθωνος, οἱ «βιγλάτορες» οὔτοι τοῦ νοητοῦ ποιμνίου τῆς Ἐκκλησίας τοῦ Χριστοῦ, εἶχον ἐγκαταλείψει τὰ πρόβατά των βορὰν εἰς τὸν «ἀθῶνον» «μηρμυκολέοντα». Ἀπαίδευτοι καὶ μελέτης ἄμοιροι, ἐπότιζον ἀντὶ νὰ τρέφουν τὰ τέκνα των ἐπότιζον οὐχὶ τὸ «ἀλλόμενον εἰς ζωὴν αἰώνιον» ὕδωρ, ἀλλ' «ἀνατροπὴν θολερὰν», σκότους ἀντὶ φωτὸς ὑπηρεταὶ γενόμενοι³⁶).

Γεγονὸς πάντως εἶναι ὅτι ἡ ἐπικρατοῦσα κατάστασις ἐπέδρασεν δυσμενῶς οὐ μόνον εἰς τὸν κῶρον τῆς εὐσεβείας, διὰ τῆς ψυχρᾶς στάσεως τῶν μοναχῶν ἔναντι τῆς Εὐχαριστιακῆς δοξολογίας τοῦ Θεοῦ, ἀλλὰ καὶ εἰς τὴν περιοχὴν τοῦ δόγματος, ἦτοι τῆς ἀκριθείας τῆς πίστεως. Παραθέτομεν δείγματά τινα καὶ τῆς ἐτέρας ταύτης θλιβερᾶς εἰκόνας τῆς ὄντως χαλεποῦς ἐκείνης περιόδου.

Οὕτως ἐν ἔτει 1650 «... ἡ Μονὴ τῆς Λαύρας προσέφερεν εἰς τοὺς ὀπαδοὺς τοῦ ἁγίου Ἰγνατίου (Ἰησοῦίτας) μικρὰν ἐκκλησίαν, ἀγρούς, ἀμπέλους καὶ κατάλληλον κῶρον παρὰ τὰ τεῖχη αὐτῆς πρὸς ἴδρυσιν μονῆς». Ἐπίσης «κατὰ τὰ μέσα τοῦ 17ου αἰῶνος (ἦτοι τὴν ἐποχὴν τοῦ Ἀγαπίου. σ. ἡμ.), ὡς ἐμφαίνεται ἐξ ἐγγράφων σφζομένων ἐν τῷ ἀρχεῖῳ τῆς ἐν Ρώμῃ Ἱερᾶς Συνόδου ὑπὲρ τῆς διαδόσεως τῆς πίστεως, τὰ μοναστήρια τοῦ Ἄθω ἐπανειλημ-

36. Ὁ ἅγιος Νικόδημος ἀναφέρων τοὺς λόγους οἵτινες τὸν ὤθησαν εἰς τὴν σύνταξιν τοῦ Ἱ. Πηδαλίου ἀναφέρει καὶ τὰ ἐξῆς χαρακτηριστικά: «Δὲν ὑπεφέραμεν, ἀγαπητοί, νὰ βλέπωμεν εἰς πολλὰ πολλῶν πνευματικῶν χυδαιονομοκάνονα χειρόγραφα, κατακερματισμένους τοὺς ἱεροὺς κανόνας, νενοθευμένους, ψευδεπιγράφους, ἄλλους ἀντ' ἄλλων, καὶ τὰς ἐρμηνείας τῶν ἐξηγητῶν ἀντὶ τῶν κυρίως κανόνων ἐκλαμβανομένας, καὶ τὸ χειρότερον, ὅτι καὶ τὰς ἐρμηνείας ταύτας περιέχοντα, διεφθαρμένας, παρεξηγημένας καὶ ἀλλόκοτά τινα ἐσφαλμένα διδασκούσας. Ἐξ ὧν τί ἐτίκτετο; καρπὸς θανατηφόρος βεβαιότατα, καὶ ἀπωλείας παραίτιος ψυχικῆς, καὶ εἰς τοὺς κακῶς διορθουμένους πνευματικούς, καὶ εἰς τοὺς κακῶς διορθουμένους ἁμαρτωλοὺς... Ὅθεν ἡμεῖς διὰ νὰ θεραπεύσωμεν τὰ θανατηφόρα ρεύματα ταῦτα διὰ τῶν ὁποίων ἐποτίζοντο οἱ ἀδελφοί μας ἀνατροπὴν θολερὰν κατὰ τὸν προφήτην, ἐσπουδάσαμεν νὰ ἀναδράμωμεν εἰς τὰς πρώτας πηγὰς, καὶ ἀπὸ ἐκεῖ νὰ ἐξαντλήσωμεν γλυκύτατα, καθαρὰ, καὶ ζωηφόρα τὰ ὕδατα». (Προλεγόμενα Ἱ. Πηδαλίου, σ. 12).

μένως ἐκάλεσαν τοὺς Ἰησουίτας, ὅπως ιδρύσουν ἐν τῷ Ἀγίῳ Ὄρει σχολὴν διὰ τὴν πνευματικὴν κατάρτησιν τῶν μοναχῶν!! Τὸ ἀνωτέρω ἐπετεύχθη ὑπὸ τοῦ Ἑλληνοσὺνίου ἱερομονάχου Κανάκη Ρώσση, ὅστις ἔγραφε πρὸς τὴν ἁγίαν ἔδραν (20 Φεβρ. 1636), ὡς διευθυντῆς τῆς ἰδρυθείσης ὑπ' αὐτοῦ σχολῆς, τὰ κάτωθι:

«Ἐστω εἰς γνῶσιν τῆς ὑμετέρας ἐκλαμπρότητος ὅτι εὐρίσκομαι ἤδη εἰς τὸ Πρωτῆτον μὲ δέκα μαθητάς, οἱ ὅποιοι σπουδάζουν διάφορα μαθήματα, τινὲς δὲ ἐξ αὐτῶν καὶ τὰ περὶ Μυστηρίων, διότι πολλοὶ εἶναι οἱ ἀγνοοῦντες τὴν περὶ Μυστηρίων διδασκαλίαν. Ἐπίσκοπός τις, (Ὁρθόδοξος) ἐλθὼν πρὸς ἐπίσκεψιν τῶν μονῶν, ἠκροάσθη πολλάκις τῶν μαθημάτων»...

Δυστυχῶς ὅμως καὶ οἱ «ἐπίσημοι» τῆς Ὁρθοδοξίας ἄνδρες, δὲν εὐρίσκοντο εἰς καλλιτέραν μοῖραν. Παντοῦ ὁ πλόκαμος τῆς ἀπαιδευσίας καὶ ἀποξενώσεως ἐκ τῶν πατερικῶν πηγῶν εἶχεν ἀμβλύνει θανασίμως τὸ ὀρθόδοξον αἰσθητήριον. Τὸ κατωτέρω ἀπόσπασμα ἐξ ἐπιστολῆς τοῦ Μεγάλου Ρήτορος τῆς Μεγάλης Ἐκκλησίας Ἰωάννου, πρὸς τὸν Μητροπολίτην Ἀμασειας, ὄν καὶ θερμῶς παρακαλεῖ ὅπως περιποιηθῆ τοὺς ἐπισκεπτομένους αὐτὸν δύο καπουτσίνους ἱερομονάχους, ὁμιλεῖ εὐγλώττως: «... Διότι γινώσκει καλῶς ἡ ἀρχιερωσύνη σου, ὅτι ἀπὸ εὐλαβείας μεγάλης ὁποῦ ἔχουσι εἰς τὰ θεῖα λειτουργοῦσι καθημερινῶς καὶ διὰ τὴν ἀγάπην μας φρόντισε νὰ ἔχουν τόπον ἢ ἔξω εἰς κανένα παρεκκλησιδίου, ὅπου δὲν ψάλλεται ἢ, εἰς καὶ μίαν ἐκκλησίαν ἀφ' οὗ τελειώσει ἡ ἀκολουθία καὶ εὐγεί ὁ λαὸς εἰς ἓν μέρος νὰ ἔχουν θέλημα νὰ προσεύχονται καὶ νὰ κάμουν καὶ τὴν ἱερὰν λειτουργίαν, καὶ λογιάζω ἡ πανιερότης σου νὰ ἡξεύρη πολλὰ καλλὰ (sic), ἐὰν δὲν τὸ ἡξεύρουσιν ἄλλοι, πῶς αὐτὸ δὲν εἶναι ἔξω λογαριασμοῦ, διότι τοῦτο γίνεται ἀκωλύτως εἰς πολλοὺς τόπους, εἰς Ἱεροσόλυμα, εἰς Ἀλεξανδρείαν καὶ ἄλλους τόπους, εἰς μίαν ἐκκλησίαν ψάλλουσιν εἰς ἓν μέρος ἀνατολικοὶ καὶ εἰς ἄλλο δυτικὸί...» 1653ῳ Μαΐῳ 13.

Ὁ μέγας ρήτωρ τῆς Μεγάλης Ἐκκλησίας Ἰωάννης
καὶ φίλος σὸς ἐν Χριστῷ.

Δέον νὰ σημειωθῆ ὅτι καὶ ὁ Πρωτέκδικος τῆς Μεγάλης Ἐκκλησίας εἶχετο τῶν αὐτῶν φρονημάτων, ὡς ἐμφαίνεται ἐξ ἐπιστολῆς του πρὸς τὸν μητροπολίτην Νεοκαισαρείας Σαμουήλ:

«... Καὶ εἰς τοῦτο μὴν ἀμφιβάλλεις τίποτε καὶ ξηπάζεσαι ὡσὰν κάποιους μωροὺς ὁποῦ βάνουσι διαφορὰν ἐκεῖ ὁποῦ λειτουργήσουν ἱερεῖς τῆς δυτικῆς ἐκκλησίας· αὐτὰ τὰ λέγουν οἱ μωροὶ ἄνωρωποί...».

Ἐὰν λοιπὸν ὁ Μ. Ρήτωρ καὶ ὁ Μ. Πρωτέκδικος τῆς Κωνσταντινουπόλεως εἶχον τοιαύτας ἀντιλήψεις καὶ φρονήματα, πῶς νὰ εὐρίσκετο εἰς καλλιτέραν μοῖραν ὁ ἐπίσκοπος Πάρου - Νάξου Ἰωσήφ, ὅστις εἰς χορηγουμένην ὑπ' αὐτοῦ ἄδειαν εἰς καπουτσίνους ἱερομονάχους, ἔγραφε καὶ τὰ κάτωθι:

«Τὸ τῆς πνευματικῆς πατρότητος λειτούργημα μετ' ἐπισκοπικῆς ἐκκωρήσεως δεδομένον εἶναι τῶν ἐναρέτων καὶ λογίων ἱερῶν ἀνδρῶν, τῶν ἐπὶ σεμνοῦ (sic) καὶ θεαρέστου πολιτείας πορευομένων. Τούτου χάριν καὶ ἡ ἡμετέρα ταπεινότης ἀνατίθησι τὸ μυστήριον τοῦτο καὶ ἀναγκαῖον ἔργον τῶν

πανοσιωτάτων και λογιωτάτων ιερῶν ἀνδρῶν Καπουτζίνων, τῶν ἐν τῷ ἄστει τῆς περιφήμου ταύτης πόλεως Ναξίας οἰκούντων, τοῦ ἀναδέχεσθαι και διακρίνειν τοὺς λογισμοὺς και τὰ ποικίλα πάθη πάντων τῶν εἰς ἐξομολόγησιν αὐτοῖς προσερχομένων και οἰκονομεῖν τὴν σωτηρίαν και μετάνοιαν αὐτῶν, ὡς συνεργοὶ και ὑπηρεταὶ παρὰ Θεοῦ δοθείσης ἡμῖν πνευματικῆς και ἀποστολικῆς ταύτης Χάριτος, ἐπὶ σωτηρία τῶν ἀνθρωπίνων ψυχῶν. Πρὸς τούτοις δὲ ἔχειν ἄδειαν και ἐλευθερίαν διδάσκειν μετὰ παρρησίας τοὺς λόγους τοῦ Κυρίου και νοθετεῖν πάντας τοὺς ἐν τῇ ἡμετέρῃ ταύτῃ θεοφυλάκτῳ ἐπαρχία, δηλονότι Ναξίαν και Πάρον οἰκοῦντας· συνιστῶμεν οὖν αὐτοῖς πρὸς πάντας ὑμᾶς τοὺς εὐσεβεῖς και ὀρθοδόξους χριστιανούς, εὐλαβεστάτους ἱερεῖς, πανοσιωτάτους Καθηγουμένους, ὀσιωτάτους ἱερομονάχους, και μοναχοὺς, εὐγενεστάτους ἄρχοντας και ἄπαξ ἀπλῶς εἰς πάντας τοῦ χριστεπωνύμου πληρώματος, ἵνα ἀγαπᾶτε, τιμᾶτε, και εὐλαβεῖσθε αὐτοὺς ὡς δὴ ἐναρέτων και ὀσίων ἀνδρῶν τυγχάνει, ὅπως λάβητε τὸν ἄξιον μισθὸν παρὰ τοῦ παντοδυναμοῦ και ἐλεήμονος Θεοῦ... » 1651, Μαρτίου 1η⁽³⁷⁾.

Διατὶ ἐγράψαμεν πάντα τὰ ἀνωτέρω; Ἀπλῶς πρὸς ἀπόδειξιν ὅτι ἡ ἀραιὰ θ. Μετάληψις δὲν ἦτο τὸ μόνον κακὸν τῆς ἐποχῆς ἐκείνης· ὑπῆρχε και ἡ ἑτέρα, σοβαρωτέρα δὲ ἔκπτωσις, και εἰς τὸ πεδῖον τῆς ὀρθοδόξου πίστεως· τὸ ἐν κακὸν χειρότερον τοῦ ἄλλου...

Ἴδου διατὶ τὸ δις ἢ τρις τοῦ ἐνιαυτοῦ δὲν ἐπολεμεῖτο ἢ κἂν ἐθεωρεῖτο ἀντικανονικόν. Ἴδου διατὶ ἡ ἀκλὺς δὲν ἐδιώκετο και ἡ ὄρασις τῆς ἀληθείας ἐκρύπτετο. Τὸ φῶς τῶν ιερῶν κανόνων ἤργει· τὰ πάντα εὐρίσκοντο ἐν ἀταξία πολλῇ. Σὺν τούτοις, ἡ παρουσία ἀνδρῶν πεπαιδευμένων και τῆς παραδόσεως ἐραστῶν, οἱ ὁποῖοι και θὰ ἠδύναντο νὰ προκαλέσουν τὴν ἀπαιτουμένην ἀφύπνησιν, οὐδαμοῦ ἐφαίνετο...⁽³⁸⁾.

37. Π. Γρηγορίου, Σχέσεις Καθολικῶν και Ὀρθοδόξων, Ἀθῆναι 1958, σελ. 12-3, 162-3, 170, 196-7. Παράβαλε ἐπίσης: Χ. Γιανναρᾶ, Ὀρθοδοξία και Δύση..., Ἀθῆναι 1972, σ. 56 ἐξ.

38. Θὰ ἦτο ὄντως παράλειψις ἐὰν δὲν ἐμνημονεύομεν ἐνταῦθα τοῦ ἔργου «Π ο ι μ ε ν ι κ ὸ ς α ὕ λ ὸ ς» πόνημα Προκοπίου Μεγαλοσπηλαιώτου, τὸ ὁποῖον κυκλοφοροῦσαν τὴν παροῦσαν ἱστορουμένην περίοδον και ἐπιτυχῶν εὐρυτάτης κυκλοφορίας παρὰ τῷ λαῷ, ἠδυνήθη νὰ διαφύγη τῆς φοβερᾶς προλήψεως τοῦ ἀραιῶς μεταλαμβάνειν, σημειῶν τὰ κάτωθι πνευματικώτατα εἰς τὸν λόγον τῆς Κυριακῆς τῶν Βαΐων.

«Πλησίασε εἰς τὴν ἱερὰν Τράπεζαν, ὅπου σοῦ ἠτοίμασεν ὁ Σωτὴρ τοῦ κόσμου, διὰ νὰ σοῦ δυναμώσῃ τὴν ψυχὴν, νὰ σοῦ φωτίσῃ τὸν νοῦν, νὰ σοῦ καθαρῖσῃ τὰς αἰσθήσεις. Και ἀγκαλὰ αὐτὴ ὀμιλεῖ εἰς τοῦτον τὸν τρόπον εἰς ἓνα πιστόν, μετὰ τὸ στόμα τῶν πνευματικῶν τῆς και τῶν διδασκάλων τῆς, ποῖος δὲν βλέπει ὅμως ὅτι αὐτὴ ἐπιθυμεῖ νὰ ζῶσιν ὅλοι οἱ πιστοὶ μετὰ ἐκείνην τὴν χριστιανικὴν καθαρότητα, διὰ νὰ ἠμπορῶσι νὰ μεταλαμβάνωσι κ α θ ε κ ἄ σ τ η ν ἡ μ ἔ ρ α ν; Ἐγὼ δὲν θέλω νὰ σᾶς φέρω ἐδῶ εἰς μαρτυρίαν τὰς διδασκαλίας τῶν ἁγίων Πατέρων τῆς Ἐκκλησίας μας, ὅπου σᾶς παρακινούσι ὅλοι συμφῶνως νὰ τρέφετε τὰς ψυχὰς σας σ υ ν ε χ ῶ ς μετὰ αὐτὴν τὴν ἱερὰν κοινωνίαν, διὰ νὰ μὴ μακρύνω τὸν λόγον μου...».

«Ὅταν ὁ χριστιανὸς καθορίζῃ καλὰ τὸν ἑαυτὸν του μετὰ μίαν καλὴν μετάνοιαν, και μετὰ μίαν ὀρθὴν ἐξομολόγησιν, ἄς πλησιάσῃ σ υ ν ε χ ῶ ς εἰς τὴν τράπεζαν τοῦ Κυρίου, μᾶς

Ὁ Θεὸς ὅμως καὶ αἱ πρεσβεῖαι τῶν Ἀγιορειτῶν ἀγίων δὲν ἀφῆκαν τὸν ἱερὸν Ἔθνα ἔρημον πάσης ἀναγεννητικῆς αὔρας. Παρεῖδεν πρὸς καιρὸν τὸν λαὸν Του, ἀλλ' οὐκ «ἐγκατέλειπεν τοὺς ὁσίους Αὐτοῦ...».

λέγει ὁ Ἀπόστολος... διότι ὅποιος μεταλαμβάνει σ υ ν ε χ ῶ ς, συνεχῶς καθαρίζει ἀκόμα τὴν συνείδησίν του, μὲ τὴν ἱερὰν ἐξομολόγησιν... ἕνας χριστιανὸς ὅπου ἀγαπᾷ νὰ ἀποφεύγῃ τὰ μιάσματα τῆς ἁμαρτίας, ὅσον περισσότερο αἰσθάνεται νὰ ἐνοχλῆται ἀπὸ ταῖς ἐπιθυμίαις τῶν παθῶν, τόσο περισσότερο πρέπει νὰ πλησιάζῃ π λ έ ο ν σ υ ν ε χ ῶ ς, διὰ νὰ ἠμπορῆ νὰ ἐναντιώνεται εἰς τὰ διαστικὰ στρατεύματα τῆς ὀρέξεώς του, μὲ ἐκεῖνο τὸ σπαθὶ τοῦ οὐρανοῦ ἄρτου», σελ. 498-505, ἐκ τῆς δευτέρας ἐν Λειψία ἐκδόσεως τοῦ 1780.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΤΡΙΤΟΝ

ΤΟ ΚΙΝΗΜΑ ΤΩΝ ΚΟΛΛΥΒΑΔΩΝ ΚΑΙ ΤΑ ΑΙΤΙΑ ΤΗΣ ΓΕΝΕΣΕΩΣ ΤΟΥ

Ἄρχομένου τοῦ 18ου αἰῶνος, εἰς τὸν ἱερὸν Ἄθωνα ἡ κακίστη συνήθεια τῆς ἀποχῆς ἐκ τοῦ θειοτάτου Μυστηρίου εὕρισκετο εἰς τὸ κατακόρυφον. Ὁ τόπος τῆς λατρείας τοῦ Θεοῦ καὶ ἰδιαίτερος κληρὸς τῆς Παναγίας ἐφέρετο αἰχμάλωτος ἔθους πονηροῦ, πρὸς μεγίστην χαρὰν τοῦ Διαβόλου, ὅστις καθημερινῶς καίρων συνέλεγε τὰ «δράγματα» τῆς ψυχοφθόρου σοπορᾶς του!... Πρέπει πάντως νὰ σημειωθῇ ὅτι κατὰ τὴν αὐτὴν περίοδον τὸ Ἅγιον Ὄρος ἔχει νὰ παρουσιάσῃ καὶ πληθὺν ὀσιακῶν μορφῶν καὶ ὑπάρξεων τελείως ἀφιερωμένων τῷ Θεῷ, αἱ ὁποῖαι καὶ ἀπετέλουν τὰ εὐώδη ἄνθη τοῦ νοητοῦ λειμῶνος τῆς Θεοτόκου. Τὸ ἀνωτέρω περιγραφέν ἔθιμον ὡς καὶ ἡ τοῦ ἰδιορρύθμου παρουσία ἀπετέλουν τὰς ζωηροτέρας κηλίδας του, αἵτινες ἔφθειρον ὄντως τὸ κάλλος καὶ ἠλλοίουν τὴν φήμην αὐτοῦ ὡς φύλακος τῶν ἱερῶν καὶ παντίμων Ὁρθοδόξων Παραδόσεων.

Κάτι περίπου ἀνάλογον τῆς σημερινῆς θλιβερωτάτης καταστάσεως, καθ' ἣν ἐνῶ κηρύσσεται ἐπὶ δεκαετίας ἡ αἵρεσις τοῦ Οἰκουμενισμοῦ, καὶ δὴ ἐκ τοῦ Οἰκουμενικοῦ Θρόνου, οἱ πλείονες τῶν Ἀθωνιτῶν περὶ ἄλλων «τυρβάζουν», ἀρνούνται νὰ μιμηθοῦν τοὺς πατέρας αὐτῶν οἱ ὁποῖοι ἐπροτίμων νὰ θυσιάσουν καὶ τὴν ζωὴν των αὐτὴν παρά νὰ «συγκοινωνήσουν» τοῖς ἔργοις τοῦ σκοτούς...

Ἄλλ' ἰδοῦ! Ἡ θεία Πρόνοια παρουσιάζει ἀφορμὴν ὥστε νὰ ἐγερθοῦν ἄνδρες «ἐπιθυμῶν», θεολογικῶς ἄριστα συγκεκροτημένοι καὶ ἐγκρατεῖς τῆς λειτουργικῆς ζωῆς καὶ τῶν ὑγιῶν τυπικῶν τῆς Ἐκκλησίας, οἱ ὁποῖοι ἀγωνισθέντες πάσῃ ψυχῇ καὶ καρδίᾳ, ἠδυνήθησαν νὰ προσφέρουν εἰς τοὺς ἐπιγενεστεροὺς των τὴν ἀνατολὴν μιᾶς ἐλπιδοφόρου ἀνοίξεως. Ὑπὸ τῶν ἀντιπάλων των ἐκλήθησαν σκωπτικῶς «Κολλυβάδες»³⁹, ἐπίθετον ὅπερ διὰ τὴν ἀξίαν τῶν ἀνδρῶν οἵτινες τὸ ἔφερον, ἔμελλε τοῦ λοιποῦ νὰ σημαίνει τὸν

39. «Ποία τις ἡ κοινότης αὕτη τῶν Κολλυβάδων μοναχῶν, οὐ τοῦ παρόντος, διότι ἡ παρέκθασις τόσον μακρὰ θὰ ἦτο, ὥστε θὰ ἐχρησίμευε ὡς πύλη πρὸς ἔξοδον τοῦ ἡμετέρου ἀρθριδίου. Σημειῶ μόνον ἐνταῦθα, ὅτι τὸ σκωπτικὸν ἐπίθετον ἀναξίως ἐδόθη αὐτοῖς ὑπὸ φθονερῶν τοῦ μοναστικοῦ βίου ἀπτήνων, λόγῳ ὅτι ἐκεῖνοι δὲν ἠνεύχοντο, καὶ ὁ κ α ί ω ς, τὰ ἐν ταῖς Κυριακαῖς Κόλλυβα καὶ μνημόσυνα, ἐπιμένοντες ἵνα ταῦτα γίνωνται ἐν τοῖς Σάββασι καὶ ταῖς καθημεριναῖς, κατὰ τὴν ἀρχαίαν τῆς Ἐκκλησίας τάξιν, καὶ ὅτι τῶν Κολλύβων ἦσαν ἐκ τῶν παλαιῶν λογίων Πατέρων, ὁ Κορίνθου Μακάριος ὁ Νοταρᾶς, ἅγιος τιμώμενος, ὁ Ἀθανάσιος ὁ πάριος καὶ Νικόδημος ὁ πολυγραφήτατος, ὁ Κύριλλος, ὁ Ἡλίας, ὁ Ἀρσένιος, καὶ ἄλλοι ἐνάρετοι πατέρες». Καὶ ἐπιλέγει χαρακτηριστικῶς: «Ψυχοσάββατον ὑπάρχει, ἀλλὰ ψυχοκυριακὴν ἠκούσατε ποτέ σας Χριστιανοί;» (Ἄλ. Παπαδιαμάντη, «Νεκρολογία εἰς τὸν Γέροντα Διονύσιον»).

ἐραστήν τῶν ἱερῶν παραδόσεων καὶ ἀμύντορα πάσης ἐπιβλαβοῦς καὶ λυμαντικῆς τῆς ἀγίας Ὁρθοδοξίας καινοτομίας⁽⁴⁰⁾.

Ἐὰν ὅμως ἀφορμὴ τῆς ἔριδος ἐστάθῃ ἢ ἀλλαγὴ τῆς τῶν μνημοσύνων ἡμέρας, ὡς καὶ ἡ περὶ θείας Μεταλήψεως ἐπικρατοῦσα πλάνη, ἐν τούτοις τὰ αἴτια ἦσαν βαθύτερα καὶ οὐσιωδέστερα. Ὁ Κ. Μπασσιᾶς ἐρμηνεύων πνευματικῶς τὴν ἰσχυρὰν ταύτην διένεξιν τοῦ παρελθόντος, σημειοῖ λίαν ἐπιτυχῶς:

«Ἡ Σκιάθος εἶχε γίνεи Σκευός ἐκλογῆς. Πῶς εἶχε προτιμηθεῖ ἀπὸ τῶν ἄλλων τόπων νὰ γίνῃ κιβωτός, ὅπου θὰ φύλαγε τὴν καθαρώτερη παράδοση τῆς Ὁρθοδοξίας, ὅταν αὐτὴ ἢ Ὁρθοδοξία γνώρισε δύσκολες ἡμέρες καὶ σ' αὐτὴν ἀκόμα τὴν ἀκρόπολὴ τῆς, τὸν Ἄθωνα; Γιατὶ ἀπ' τὸν Ἄθωνα φύγανε κατατρεγμένοι καὶ διωγμένοι οἱ κολλυβάδες, οἱ μοναχοὶ δηλαδὴ ποὺ δὲν δεχτήκανε νὰ μπεῖ τὸ ἀμαρτωλὸ πνεῦμα τοῦ κόσμου στὸ μοναχικὸ βίον καὶ νὰ τὸν νοθέψῃ μὲ συμβιβασμοὺς ποὺ τὸν ἀλλοιώνανε. Γιὰ τοὺς ἀμύητους, τοὺς πολλοὺς, ἡ ἐλπίδα τῶν Κολλυβάδων στάθηκε «τρικυμία ἐντὸς ποτηρίου ὕδατος». Ὅμως δὲν ἦτανε τέτοια. Ἦτανε τρικυμία φοβερή. Ἡ «Συνεχὴς Μετάληψις» καὶ ἡ τέλεσις τῶν μνημοσύνων τὸ Σάββατον κί' ὄχι τὴν Κυριακὴν, ποὺ ζητούσανε οἱ Κολλυβάδες δὲν ἦτανε στενόκαρδη προσήλωσι οὐδέ τύπος. Πίσω ἀπὸ τὰ δύο τοῦτα αἰτήματα κρυβότανε τὸ σοβαρώτερον αἶτημα τῆς Ὁρθοδοξίας: Ἡ Παράδοση. Οἱ Κολλυβάδες ἐκφράζανε τὸν ἀγῶνα τῆς Ὁρθοδοξίας νὰ κρατήσῃ τὴν ἱερά τῆς παράδοσι ἀνόθευτη ἀπὸ συμβιβασμοὺς, ποὺ θὰ νοθεύανε καὶ τὴν μορφή καὶ τὴν οὐσία τῆς. Γιατὶ μορφή καὶ οὐσία στὴν Ὁρθοδοξία εἶναι ἀλληλένδετα καὶ κάθε ρωγμὴ στὴ θαυμαστὴ τούτῃ ἐνότητα εἶναι φοβερὸ τραῦμα. Στὴν Σκιάθῳ λοιπὸν προσφεύγουνε οἱ Κολλυβάδες μοναχοί, τὰ γνήσια τέκνα δυὸ ἀγίων, τοῦ ἀπὸ Κορινθίας Μακαρίου Νοταρᾶ, καὶ τοῦ Νικοδήμου τοῦ Ἁγιορείτη καὶ τοῦ Ἀθανασίου τοῦ Παρίου. Σ' αὐτὴν βρίσκει καταφυγὴ τὸ ἀνόθευτο πνεῦμα τῆς Ὁρθοδοξίας» (Κ. Μπασσιᾶ, «Ὁ Παπαδιαμάντης» Ἀθῆναι 1962, σελ. 29).

Ἡ Ἐκκλησία τῆς Κωνσταντινουπόλεως παρασυρθεῖσα ἀπὸ τὰς διαβολὰς τῶν ἀντικολλυβάδων καὶ πρὸς τούτοις, παλαίουςα συνεχῶς πρὸς διατήρησίν τῆς ἐν μέσῳ λαοῦ ἀλλοθρήσκου καὶ βαρβάρου, μακρὰν δὲ τῆς παραδοσιακῆς ἀτμοσφαιράς τοῦ Ἁγίου Ὁρους βιοῦσα, δυστυχῶς δὲν ἠδυνήθη νὰ ἐκτιμήσῃ ὀρθῶς τὴν σοβαρότητα καὶ τὸν χαρακτῆρα τῆς συγκρούσεως. Παλινωδήσασα εἰς τὰς ἀποφάσεις τῆς⁽⁴¹⁾, τελικῶς διὰ τῆς ἐγκυκλίου τοῦ ἐθνομάρτυρος Πα-

40. Εἰς τὴν σημερινὴν ἐποχὴν, ὡς τοιοῦτους θὰ πρέπη νὰ χαρακτηρίσωμεν ἀσφαλῶς, πάντας τοὺς ὀπωσδήποτε ἀντιδρῶντας εἰς τὴν ὑπὸ τῶν «ὀρθοδόξων» προκαθημένων καὶ λοιπῶν σιγούντων ἐπισκόπων, προδοσίαν τῆς ὀρθοδόξου πίστεως, ἥτις ὑπόλως ἐνεργεῖται ἀπὸ δεκαεπιῶν διὰ τῆς λεγομένης «Οἰκουμενικῆς Κινήσεως». Οὗτοι, παρὰ τὴν πληθὺν τῶν χλευαζόντων ὑπεναντίων, θὰ πρέπη νὰ ἐγκαυχῶνται ἐκ τῆς προσωνυμίας τοῦ «ἀ ν θ ε ν ω τ ι κ ο ὦ». Πρόδρομοί των, καίτοι περὶ τῆς αὐτῆς αἰρέσεως ὁ λόγος, οἱ εὐσεβεῖς καὶ σκωπτικῶς κληθέντες «Παλαιοημερολογίται», ὁ ἀπλοῦς καὶ «διδασκὸς Θεοῦ» Ὁρθόδοξος ἑλληνικὸς λαός, τὸ λείμμα τοῦτο τῆς εὐσεβείας καὶ ἀκριθείας τῆς πατρώας πίστεως, ἐν μέσῳ γενεᾶς μοιχαλίδος καὶ διεστραμμένης...

41. Ἐπὶ ἐν συνόλῳ Πατριαρχικὰ Γράμματα ἐξεδόθησαν κατὰ τὴν διάρκειαν τῶν

τριάρχου Γρηγορίου τοῦ Ε' (1819), ἐξέφρασε τὴν τελικὴν κρίσιν τῆς ἡ ὁποία, παρὰ ταῦτα, οὐδόλως εἰσηκούσθη τοῦ πονηροῦ ἐθίμου καταστάντος νόμου ἰσχυροτάτου... (42).

Ἡ ἔξοδός των εἶχε πρὸ πολλοῦ πλέον καταστῆ ἀναγκαστικὴ (43). Ἡ θεία Πρόνοια, συνοδεύσασα τούτους εἰς τὰς ἀπανταχοῦ διασποράς των, ἀνεδείκνυε δραστηρίους καὶ «προκόπτοντας εἰς τὸ ἀγαθόν, ὥστε ὁ Παπαδιαμάντης εἶς ἀμερόληπτος ἀλλὰ καὶ ἐπαῖων τῶν ἐκκλησιαστικῶν πραγμάτων κριτής,

συγκρούσεων (1754-1819), δι' ὧν προσεπάθησεν ἡ ἐν Κων)λει Ἐκκλησία νὰ συμβιβάσῃ τὰς διίσταμένας ἀπόψεις. Δυστυχῶς ὅμως οἱ ἀντικολληβάδες ἡρμήνευον ταῦτα ὡς δικαιούντα μ ὄ ν ο ν τὰς ἑαυτῶν ἀπόψεις, διὸ καὶ ἐσυνέχιζον μετὰ πείσματος νὰ διώκουν τοὺς ἐναντία φρονούοντας, μέχρι σημείου νὰ ἐπιτύχουν κατόπιν σειρᾶς ψευδοκατηγοριῶν καὶ μυθευμάτων τὸν ὑπὸ τῆς Μεγάλης Ἐκκλησίας ἀφορισμὸν καὶ καθαίρεσιν των!...

Τὸ ἐὰν οἱ πνευματικοὶ ἀρχηγοὶ τῶν ἀσκητικῶν τούτων ἀνδρῶν ἠγάσασαν, (Μακάριος - Νικόδημος), ἢ ποικιλοτρόπως εἰργάσθησαν διὰ τὸ δοῦλον γένος (Ἀθανάσιος, Νεόφυτος) μέχρι πέρατος τοῦ βίου των, τοῦτο ἀποτελεῖ ἐτέραν ἱστορίαν...

42. «Τὸ κίνημα τοῦ Ἑουχασμοῦ καὶ τὸ κίνημα τῶν Κολληβάδων πὸ σταθῆκανε οἱ πνευματικοὶ πρόγονοι τοῦ Παπαδιαμάντη, ἦταν ἡ πεμπουσία τῆς Ἀγιορειτικῆς ἄσκησης. Καὶ ὅμως ἡ μεγάλη μάζα τῶν Ἀγιορειτῶν δὲν ἀκολούθησε οὔτε τοὺς πρώτους, οὔτε τοὺς δευτέρους. Κι' ὄχι μονάχα δὲν τοὺς ἀκολούθησε, ἀλλὰ στάθηκε ἐχθρική καὶ πρὸς τοὺς πρώτους καὶ πρὸς τοὺς δευτέρους. Οἱ δυνάμεις τοῦ σκοταδιοῦ δὲν παρατάνε εὐκόλα τ' ἄρματα, οὔτε ὑποτάζονται. Πολεμοῦνε. Κι' ἄλλοτε μοιάζουν μὲ σκιάχτρα πὸ ἀμποδᾶνε τὸν ἄνθρωπο νὰ σιμώσει τὸν ἐνσαρκωμένο Λόγο, ἀπαράλλακτα ὅπως τὰ σκιάχτρα τρομάζουνε τὰ πουλιὰ καὶ τὰ διώχνουνε μακρὰ ἀπ' τοὺς καρποὺς τῶν δέντρων, κι' ἄλλοτε γίνονται οἱ φοβεροὶ πειρασμοὶ πὸ δοκιμάζουνε τὸ πνεῦμα του». (Κ. Μπασσιᾶ, μνημ. ἔργον, σελ. 63). Παράβαλε καὶ τοὺς λίαν ὑπὲρ τῶν Κολληβάδων ἐπαινετικοὺς λόγους τοῦ καθηγουμένου Φιλοθέου Ζερβάκου, ἐν τῇ ὑπ' αὐτοῦ συγγραφείσῃ βιογραφίᾳ τοῦ «δασίου Ἀρσενίου τοῦ Νέου» σελ. 17. Ἀθῆναι 1960.

43. «Εὐρέθησαν τότε εἰς ἓνα Κελλίον (διηγεῖται ὁ Ἀθανάσιος ὁ Πάριος, ἐν τῷ χειρογράφῳ αὐτοῦ ἔργῳ «Δήλωσις τῆς περὶ τῶν ἐν Ἀγίῳ Ὀρει ταραχῶν ἀληθείας»), μερικοὶ ἀδελφοὶ ἐκ τῶν διωκομένων, δέκα ἢ καὶ δεκαπέντε τὸν ἀριθμὸν οἵτινες συνεσκέποντο τὸ τί ποιῆσαι διὰ τὰς τόσας καταδρομὰς εἰς αὐτούς. Καὶ ὕστερον ἀπὸ πολλοὺς λόγους, ἠγέρθη κάποιος ἐτερόφθαλμος, ἀσκητικώτατος καὶ ἐνάρετος Καππαδόκης κατὰ γένος, αὐτόχθων Καισαρεύς.

Οὗτος, ὄχι μόνον γραμματικὴν ἔλαβε εἰς χεῖρας πώποτε, ἀλλ' οὐδὲ τὴν κοινὴν γλῶσσαν ἐλάλει ὀρθῶς. Ἀπὸ δὲ τὴν μακρὰν ἄσκησιν καὶ μελέτην, ἔμαθε τὰ κοινὰ γράμματα, καὶ οὕτως ἐκ τῆς πολλῆς ἡουσίας, τόσῃν πείραν ἀπέκτησεν εἰς τὰ ἐκκλησιαστικά, καὶ τόσον κατενόει τὰ ἑλληνικὰ βιβλία, ὥστε ἐποίει τοὺς σπουδαίους, ἵνα αἰσχύωνται. Ἦν λοιπὸν καὶ οὗτος εἰς τῶν διωκομένων. Διὰ τοῦτο εἰς τὸ ρηθὲν Κελλίον, ἔνθα εἶχον τὴν συνέλευσιν, ἠγέρθη αὐτὸς εἰς τὸ μέσον, καὶ βαλὼν μετάνοιαν, ἐζήτηι συγχώρησιν ἀναχωρῆσαι ἐκ τοῦ Ἀγίου Ὀρους· οἱ δὲ λοιποὶ ἔλεγον αὐτῷ· διατί, πάτερ, φεύγεις ἀφ' ἡμῶν; Τότε λέγει αὐτοῖς· φεύγω, ἀδελφοί, ἵνα μὴ φονεύσῃ μέ τις, καὶ ὡς ἐκ τούτου ἐπέμβω κἀγὼ εἰς τὸ κρῖμα τοῦ φόνου, ὡς μὴ δοὺς τόπον τῇ ὀργῇ... Τότε οἱ ἀδελφοὶ εὐχόμενοι εἰς αὐτὸν τὸ κατευδὸδιον ἀπεχωρίσθησαν. Καὶ λοιπὸν φυγῶν ἐκεῖθεν, κατῆλθεν εἰς Δάφνην· καὶ εὐρῶν πλοῖον ὑδριώτικον διὰ τὰς νήσους, εἰσῆλθεν εἰς αὐτό, ἵνα πλεύσῃ, ὅπου ὁ Θεὸς ὀδηγήσῃ αὐτόν».

(Παρά: Ἀρσενίου Κοττέα, «Φρυκτώριον ἐν τοῖς χαλεποῖς καιροῖς» σελ. 230, Πειραιεύς 1935).

νά γράφη τὰ κατωτέρω: «Εἶχαν ἀλλάξει τὰ πράγματα ἐντὸς ὀλίγων ἐτῶν. Ὁ παπᾶ - Γρηγόριος, ὁ ἀσκητής, εἶχε κατέλθει ἀπὸ τὰ ὑψηλὰ κράσπεδα τοῦ Ἄθω, μαζί μὲ τὸν γέροντά του τὸν παπᾶ - Νήφωνα καὶ τριακοντάδα ἄλλων μοναχῶν. Ἐπλευσαν εἰς τὴν γενέθλιον νῆσον τοῦ Γρηγορίου, τὴν Σκιάθον, κί' ἐκεῖ εἰς τὸ ρέμα τῆς Ἀγαλλιανοῦς ἔκτισαν ὠραῖον, θαυμασίον μοναστήρι, Πατριαρχικόν, σταυροπηγιακόν, μὲ περικαλλῆ καὶ λεπτοτάτης φιλοκαλίας ναό. Τόσον ὠραῖον, ὥστε κατὰ τοὺς χρόνους ἐκείνους, περὶ τὰς ἀρχὰς τοῦ ἸΘ' αἰῶνος, ἐφημίζετο καὶ ἐνέπνεε σεβασμὸν βαθύτερον καὶ ἀπὸ τὰς μονὰς τοῦ Ἄθωνος»...

»Ὁ μεγάλος ὀρθόδοξος μαχητής Κωνσταντῖνος Οἰκονόμος ὁ ἐξ Οἰκονόμων εἰς μίαν ἐπιστολὴν του πρὸς τὸν Ἡγούμενο τῆς Μονῆς Εὐαγγελιστρίας, τὸν Φλαβιανό, γραμμένο στὰ 1817, ὀνομάζει τοὺς πατέρας τῆς Μονῆς «οὐρανόφρονες» καὶ τὴ Μονὴ «Καταφύγιον τῆς ἀληθοῦς ἀρετῆς» καὶ «Σκηνὴ Σιών, ἣν ἔστησε ὁ Κύριος ἐν μέσῳ τῆς κοιλάδος τῆς ματαιότητος». (Κ. Μπασιτᾶ, αὐτ. σελ. 32).

Ἐν τούτοις ὁ θεολόγος κ. Χαρ. Τζώγας, δὲν ἐρυθρίασε νὰ παρουσιάσῃ τούτους ὅτε μὲν ὡς «ἀλκοολικούς» ὅτε δὲ ὡς «ἀγύρτας θαυματοποιούς»...⁽⁴⁴⁾.

Ἴδου ποῦ ὀδηγεῖ ἡ μεροληψία, ἡ α - ρισιὸ ἀντίθεσις πρὸς ὅ,τι ὑψηλὸν καὶ πνευματικὸν τοῦ ἔργου τῶν ὑπερόχων ἐκείνων ἀνδρῶν· μὴ δυνάμενοι νὰ τοὺς μιμηθῶμεν, εἰρηνεύομεν ἑαυτοὺς ὑβρίζοντες καὶ «ὄμφακα» ἀποκαλοῦντες τὸν «βότρυν τὸν πέπειρον» τῆς ἀγίας διακονίας των...

Οἱ σύγχρονοι ἐρευνηταὶ τοῦ βίου καὶ τῆς δράσεώς των, ἐκ συμφώνου πάντες ἐξύμνησαν τὴν ὁσιότητα καὶ τὴν βαθυτάτην ἀναμορφωτικὴν των παρουσίαν μεταξὺ τοῦ ἑλληνικοῦ Λαοῦ, ὁ ὁποῖος μόλις ἔχων ἐλευθερωθῆ τῆς ἐπαράτου Ὀθωμανικῆς δυναστείας, μετ' ἐπιθυμίας διψώσης γῆς ἐδέχετο τὸν ὑετὸν τῆς πνευματικῆς των διδασκαλίας⁽⁴⁵⁾. Ὁ ἀσκητικὸς καὶ τῆς Παραδό-

44. Ἡ περὶ μνημοσύνων ἔρις ἐν Ἀγίῳ Ὄρει κατὰ τὸν ἸΗ'. αἰῶνα. Δρ. διατριβή, σελ. 135, 138. Θεσσαλονίκη 1969.

45. «Ἐὰν ὁ 18ος αἰὼν ἀρχίζει στὴν Πάτμο μὲ τὴν ὑπέροχη ἐκείνη πλειάδα τῶν ἰδρυτῶν τῆς Πατμάδος, ὁ ἴδιος αἰὼν τελειώνει μὲ μίαν ἄλλην ἐμπνευσμένη ὀμάδα ἀσκητῶν τοῦ πνεύματος. Εἶναι αὐτοὶ ποὺ κατέβηκαν ἀπὸ τὸ Ἅγιον Ὄρος μετὰ τὴν ἔριδα τῶν Κολλυθῶν καὶ σκορπίσθησαν στὰ νησιά τοῦ Αἰγαίου, γιὰ νὰ ἀνάψουν μιὰ φωτιὰ ἀναγεννήσεως καὶ ἐπιστροφῆς στὴν ἀρχαία ζωὴ καὶ παράδοσι τῆς Ἐκκλησίας.

ἀρχιπέλαγος καὶ ἔσπειραν τὸν δυναμικὸ σπόρο μιᾶς βαθειᾶς πνευματικότητος μὲ ρίζες Ἀπὸ τὴν Χίο μέχρι τὴν Πάτμο καὶ ἀπὸ τὴν Σιάθο μέχρι τὴν Ἰκαρία ὥργωσαν τὸ πατερικὸς, ἀσκητικὸς καὶ λειτουργικὸς. Ἔτσι μιὰ ἀγιορείτικη διαφορὰ ἔγινε ἀφορμὴ γιὰ μιὰ πλουσία καὶ ἀνοικτὴ σπορά. Ἀξίζει νὰ παρακολουθήσῃ κανεὶς πῶς διασταυρώθηκαν οἱ Κολλυθάδες, οἱ καινούργιοι αὐτοὶ ἀργοναῦτες στὰ διάφορα νησιά καὶ πῶς ἐτράβηξε τίς μεγάλες καρδιές τους τὸ ἀγιασμένο νησί τῆς Ἀποκαλύψεως». (Ἡλία Μαστρογιαννοπούλου, «Ἅγιες μορφὲς στὴν Πάτμο», Ἀθῆναι 1966, σελ. 33).

Βλέπε σχετικῶς καὶ εἰς περιοδικόν: Le Messenger Orthodoxe, 1971, τεύχος 2ον, σελ. 35, ἔνθα σημειοῦνται καὶ τὰ ἑξῆς.

«Le XIX siècle vit à Patmos l'eclosion d'une sainteté nouvelle, celles des «athletes de l'Esprit», moines venus pour la plupart s'installer dans l'île à la suite du schisme athonite des «Colyvades», qui dispersa à travers la mer Egée un bon nombre de veligieux, porteurs de re-

σεως έραστής Παπαδιαμάντης, έκφωνών τόν επικήδειον εἰς τόν ἱερέα πατέρα του ἐν ἔτει 1895, γράφει καὶ τὰ ἀκόλουθα, ἐρμηνεύων τὴν ἀγαθωτάτην των ἐπίδρασιν παρὰ τῷ λαῷ.

«Διότι στολισμένους μὲ καθαρὰν ἀπαγγελίαν, ἀπλοῦς καὶ ἀπέριττος τοὺς τρόπους, καθαρὸς καὶ σεμνὸς ἐν τῇ περιβολῇ προσέδιδεν ἀφελῆ μεγαλειότητα εἰς τὰς ἐκκλησιαστικὰς ἀκολουθίας, ἐπειδὴ καὶ οὗτος, ὡς πάντες οἱ ἀρχαιότεροι τῆς νήσου ἐφημέριοι, ἐδιδάχθησαν τὴν τῶν μυστηρίων τέλεσιν παρὰ τῶν ἱεροπρεπῶν ἐκείνων Κολλυβάδων, οἵτινες εἶχον ἰδρύσει κατὰ τὸ τέλος τοῦ παρελθόντος αἰῶνος τὴν Μονὴν τοῦ Εὐαγγελισμοῦ ἐν τῇ νήσῳ, φυτώριον γενομένην τῶν σεμνῶν τῆς νήσου μας ἱερέων τότε, οἵτινες φιλακόλουθοι, ἀπλοῖ, ἐνάρετοι, ἀπέλαυον τῆς ἀγάπης καὶ τοῦ σεβασμοῦ τῶν κατοίκων, οὐδεμίαν προσποίησην, ἢ ὑπόκρισιν, ἢ ἐπιδεικτικὴν κενότητα ἐμβλεπόντων εἰς τὸν ἱερατικὸν βίον των».

Ἡ ὠραιότατη Σκιάθος εὐτυχῶς δὲν ἀπετέλεσε τὸν μοναδικὸν τόπον ὅστις ἀπήλαυσε τῆς πνευματικῆς διδαχῆς των. Ὑδρα, Χίος, Πάρος, Πάτμος, Λειψοί, Ἰκαρία προσέφερον γῆ καὶ ὕδωρ εἰς τοὺς ἐργάτας τοῦ πνεύματος καὶ τῆς εὐσεβείας, τοὺς λαμπρῶς ἀποδείξαντας ὅτι ἡ πίστις ἡμῶν τῶν Ὁρθοδόξων δὲν εἶναι «νεκρὸν γράμμα», ὡς θαυμαστικῶς ἀπεφάνη καὶ αὐτὸς ὁ παπικὸς L. Petit⁽⁴⁶⁾. Καὶ οὕτως, ὅτι δὲν ἠδυνήθησαν νὰ προσφέρουν εἰς γῆν ἱεράν καὶ μυστικὴν, ἐκαλλιέργησαν εἰς χέρσον καὶ κοσμικὴν, πλὴν καλῆς προαιρέσεως, ἑκατοστεύουσα τὸν σπόρον καὶ μὴ πνίγουσα τοῦτον δι' ἀκανθῶν ἐγώισμοῦ καὶ ἐμπαθείας... Ἡ μνήμη των ἔστω αἰωνία, καὶ ἡ βιοτὴ των λαμπρὸν πρὸς μίμησιν ὑπόδειγμα, διὰ πᾶσαν ἑλληνικὴν ψυχὴν ἀγαπῶσαν τὴν Ὁρθοδοξίαν καὶ τὰς ἱεράς τῆς Ἐκκλησίας παραδόσεις.

nouveau. Makarios Notaras appartenait à ce groupe».

Διὰ λεπτομερείας τοῦ κινήματος τῶν Κολλυβάδων: Νικοδήμου Ἀγιορείτου, «Ὁμολογία πίστεως», Βενετία 1819, Ἀθῆναι 1972., Γ. Βερίτη, «Οἱ δυὸ Ἀλέξανδροι καὶ τὸ κίνημα τῶν Κολλυβάδων», Ἀκτῖνες 1943, σελ. 100 ἐξ., Σπ. Μακρῆ, ἄρθρον «Κολλυβάδες» εἰς Η.Α.Ε. τόμ. 7, σελ. 742-5., Δ. Μπατιστάτου, «Κολλυβάδες» εἰς «Σάλπιγξ Ὁρθοδοξίας». τεῦχος Σεπτ. 1970 ἐξ. Χαρ. Τζώγα, «Ἡ περὶ μνημοσύνων ἔρις ἐν Ἀγίῳ Ὁρει κατὰ τὸν ΙΗ' αἰῶνα» Θεσσαλονίκη 1969. (Δρ. Διατριβή).

Κ. Παπουλίδη, Τὸ κίνημα τῶν Κολλυβάδων, Ἀθῆναι 1971, ἔνθα δικαίως ἐλέγχεται καὶ τὸ ἔργον τοῦ Χ. Τζώγα, ὡς μονομερὲς καὶ μεροληπτικόν.

46. Ὁ ἀνωτέρω θεολόγος, ἀναφερόμενος διὰ τοῦ ἄρθρου του: *La grade controverse des Colybes*, εἰς τὴν ὑπ' ὄψει πνευματικὴν σύγκρουσιν, ἐσημείου τὰ κάτωθι ἐκφραστικά, ἐν ἔτει 1899.

Décidément, le respect du passé s'efface de jour en jour devant l'invasion progressive de l'esprit mercantile. La Grande Eglise n'en déclarera pas moins, à la prochaine occasion, qu'elle est immuable dans le rituel comme dans le dogme. O bonne foi, tu n'es qu'un vain nom!»

(Echos d'Orient, Vol. 2, p. 331).

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΤΕΤΑΡΤΟΝ

ΤΑΠΕΙΝΟΙ ΣΠΙΝΘΗΡΕΣ ΑΝΑΖΩΠΥΡΩΣΕΩΣ ΤΗΣ ΚΑΛΛΙΣΤΗΣ ΣΥΝΗΘΕΙΑΣ

Μετὰ τὴν κρίσιν τῆς 18ης καὶ 19ης ἑκατονταετηρίδος ὁ εἰκοστὸς αἰὼν εὔρει τὸ Ὅρος ἐν πλήρει ἀκμῇ ἐξ ἐπόψεως ἐμψύχου ὑλικοῦ. Δώδεκα περίπου χιλιάδες μοναχῶν ἐγκατεσπαρμένοι εἰς τὰς εἴκοσι μεγαλοπρεπεῖς ἱερὰς Μονὰς, τὴν δωδεκάδα τῶν ἱερῶν Σκητῶν καὶ τὰς ἑκατοντάδας τῶν Κελλίων του, συγκροτοῦν τὸ Βυζαντινὸν μεγαλεῖον τοῦ γεραροῦ Ἄθωνος.

Μεταξὺ τῶν ἀσκουμένων συγκαταλέγονται ὑπέροχαι μορφαὶ ὑψηλῆς πνευματικότητος καὶ ἀσκητικῆς βίας, διανοούμενοι καὶ ἐρασταὶ τοῦ νοεροῦ μέλιτος τῆς ἡσυχίας, ἄνδρες ἀγάπης καὶ διοικητικῶν χαρισμάτων. Ἐν τούτοις, παρ' ὄλην τὴν προεργασίαν τῶν παρελθουσῶν γενεῶν, τὸ ἐφάμαρτον ἔθιμον τῆς μὴ ἐλευθερίας προσόδου εἰς τὴν Εὐχαριστιακὴν Τράπεζαν, συνεχίζεται. Οἱ ἀγῶνες τῶν ὁσίων Κολλυβάδων, εἶχον ἐπιτύχει νὰ ἐλαττώσουν μόνον τὸν χρόνον ἀποχῆς ἐκ τοῦ Ποτηρίου. Τὸ προσέρχεσθαι ὄμως κατόπιν τριημέρου τοῦλάχιστον ἀνελαίου διαίτης, καὶ δὴ μόνον ἐν Σαββάτῳ, ἴσχυον καὶ ἰσχύουν κραταίως μέχρι τῆς σήμερον. Ὁ λόγιος καὶ δραστήριος ἠγούμενος τῆς ἱερᾶς Μονῆς Ἐσφιγμένου, ἀρχιμ. Γεράσιμος Σμυρνάκης, ἀναφερόμενος πρὸ ἑβδομηκονταετίας περίπου, εἰς τὰ πνευματικὰ καθήκοντα τῶν Ἀγιορειτῶν μοναχῶν, ἔγραφεν: «Καθ' ἕκαστον δὲ δεκαπενθήμερον κατόπιν τριημέρου ἢ τετραημέρου νηστείας καὶ ἐξομολογήσεως κοινωνοῦσι τῶν Ἀχράντων Μυστηρίων πάντες οἱ ἐν Κοινοβίοις καὶ ἀσκητηρίοις πατέρες, ἴσως δέ τινες καὶ τῶν ἐν ταῖς Ἰδιορρύθμοις, τὴν δὲ Μεγάλην Τεσσαρακοστὴν κατὰ Σάββατον»⁽⁴⁷⁾.

Ἦτοι, ἔχομεν νέαν παράδοσιν, διάφορον τῆς ἐποχῆς τοῦ Ἀγαπίου καὶ Νεοφύτου, ἀσφαλῶς καλλιτέραν λόγῳ τῶν ἀμετρήτων θυσιῶν καὶ ἀτρύτων κόπων τῶν ἀειμνήστων καὶ ἐναρέτων Κολλυβάδων, πλην ὄμως εἰσέτι τραγικὴν, ἰδίως διὰ τοὺς ἐφιεμένους μιᾶς συνεπεστέρας Μυστηριακῆς ζωῆς καὶ παρὰ ταῦτα ἀναγκαστικῶς διακοπτομένης, λόγῳ τῶν σκανδαλιζομένων συμμοναστῶν των... Οὕτω, εἰς ἅπασαν τὴν ἔκτασιν τοῦ ἱεροῦ Τόπου, ὁ στρατωνισμὸς ἐν τῇ Μυστηριακῇ προσελεύσει ἀποτελεῖ κάτι τὸ φυσικόν, παρὰ τὸ γεγονὸς τῆς παραβάσεως πληθύος ἱερῶν κανόνων προκειμένου νὰ ἐπιτευχθῇ οὗτος!...

Ἐν τούτοις ὑπῆρξε καὶ μία εὐλογημένη ἐξαίρεσις! Ἐξαίρεσις θεωρία καὶ πράξις ἐκφρασθεῖσα, διότι πολλοὶ ἦσαν καὶ τότε ὡς καὶ τὴν σήμερον, οἱ θεωρητικῶς δεχόμενοι τὴν ἀναγκαιότητα τῆς συνεχοῦς ἢ ἐλευθέρας βίας

47. Τὸ Ἅγιον Ὅρος, σελ. 347, Ἀθῆναι 1903.

Μεταλήψεως, πλὴν ὅμως τηροῦντες σιγὴν βαθυτάτην καὶ τὴν ἀλήθειαν ἀνυπεράσπιστον ἐγκαταλείποντες... Πρόκειται περὶ τοῦ εὐλαβεστάτου ἀσκητοῦ καὶ Ἱερομονάχου π. Γερασίμου, τοῦ ἐν τῇ ἐρημικῇ Σκῆτῃ τοῦ ἀγίου Βασιλείου διερχομένου τὸν ἀσκητικὸν δίαυλον ἀπὸ τοῦ ἔτους 1930 περίπου, ὁμοῦ μετὰ τῶν ὑποτακτικῶν του Εὐθυμίου καὶ Μαξίμου τῶν μοναχῶν.

Ἡ ἀκροτάτη ὅμως ἐρημία ἢ περιβάλλουσα πάντοθεν τὸ ἱερὸν ἡσυχαστήριον των, οὐδόλως ἠμπόδισεν τὸν Πονηρὸν νὰ ἐνσπείρῃ τὰ ζιζάνιά του νὰ προκαλέσῃ ταραχὴν ὀνόματι εὐλαβείας, ὥστε νὰ ἐγερθοῦν συνασκηταὶ του καὶ νὰ τὸν κατηγορήσουν ὡς ἀσεβοῦντα πρὸς τὸν θεομὸν τῆς νηστείας, καὶ καταλυτὴν ἄρα τῶν ἱερῶν παραδόσεων καὶ τῆς σεμνῆς εὐκοσμίας τῆς νηστευούσης ψυχῆς!... Ὁ λόγος; Ἡ συχνὴ προσέλευσις αὐτοῦ καὶ τῶν ὑποτακτικῶν του εἰς τὸ ὑπερφυῆς Μυστήριον τῆς θείας Εὐχαριστίας. Ἦτο ἀδιανόητον, διὰ τοὺς καλοὺς κατὰ τὰ ἄλλα μοναχοὺς, νὰ προσέρχεται τις εἰς τὴν θ. Μετάληψιν ἄνευ προηγουμένης τριημέρου ἀνελαίου διαίτης. Εἰς μάτην διεμαρτύρετο ὁ εὐλαβὴς ἱερεὺς ὅτι ἐνῶ πιστεύει θερμῶς εἰς τὸν θεομὸν τῆς νηστείας, τοῦτο οὐδόλως τὸν ἐμποδίζει νὰ προσέρχεται ὁ ἴδιος ὡς καὶ οἱ ὑποτακτικοὶ του συχνάκις εἰς τὸ Ποτήριον τῆς Ζωῆς καὶ πολλάκις καθημερινῶς. Ἡ ἐγκράτεια εἶναι ἀρκετὴ, ἐτόνιζεν ὁ ἐρημίτης τοῦ Ἁγίου Βασιλείου, διὰ τοὺς συνεχῶς μεταλαμβάνοντας καὶ τὰς διατεταγμένας τῆς Ἐκκλησίας νηστείας, τηροῦντας. Οὐδεὶς παρὰ ταῦτα ἤθελεν νὰ πεισθῇ εἰς τοὺς λόγους του. Οἱ συνασκηταὶ καὶ τῷ ζήλω ὁμόφρονες πατέρες, ἐξ ἀγνοίας ἀσφαλῶς κινούμενοι, ἀντέλεγον ὅτι τὸ τοιοῦτον ἀποτελεῖ σκάνδαλον, κατάλυσιν τοῦ θεσμοῦ τῆς πρὸ τῆς θ. Μεταλήψεως νηστείας, ἀνατροπὴν τῶν παραδόσεων, καὶ ὑπεράνω ὅλων, βλασφημίαν πρὸς τὸ ἐπικρατήσαν τόσα ἔτη ἔθος τοῦ ἱεροῦ τόπου⁽⁴⁸⁾.

Ἡ διαφόρησαν τελείως ἐνώπιον τῆς βοώσης πραγματικότητος τοῦ παρομοίως προσέρχεσθαι συνεχῶς καὶ μεταλαμβάνει μόνον δι' ἐγκράτεια, ἀναριθμητῶν ἱερομονάχων καὶ Καθηγουμένων! Διὰ τοὺς συνεχῶς προσερχομένους ἱερεῖς ἐδέχοντο ἐξαίρεσιν, οὐχὶ ὅμως καὶ διὰ τοὺς ἐν τῇ ἰδίᾳ τάξει ἀνήκοντας, ἤτοι τῶν συνεχῶς μεταλαμβάνόντων, μοναχοὺς, Παρὰ τὰς ἐπανειλημμένας πολυώρους συζητήσεις, ἢ διάστασις ἤρχισε νὰ παγιοῦται πληροφορήθεισα τοῦτο ἡ διοίκησις τῆς Ἱ. Μονῆς Μ. Λαύρας, προφανῶς τῇ εἰσηγήσει τῶν σκανδαλιζομένων, προκειμένου νὰ ἐπιβάλλῃ τὴν εἰρήνην μετὰ τῶν διίσταμένων, ἐκάλεσε τὸν ἱερομόναχον εἰς προφορικὴν ἀπολογία ἐνώπιον τῆς Γεροντικῆς αὐτῆς Συντάξεως.

Ὁ ἐραστὴς τῆς συνεχοῦς θείας Μεταλήψεως ὑπήκουσεν εὐχαρίστως, καὶ παρουσιασθεὶς ἐνώπιον τῶν διοικητικῶς προϊσταμένων του (διότι πνευματικῶς ἐκοινώνει μόνον μετὰ τῆς Ἐκκλησίας τῶν Παλαιοημερολογιτῶν, ποιμαινομένην τότε ὑπὸ τοῦ εὐσεβεστάτου καὶ ἡρωϊκοῦ ἀγωνιστοῦ τῆς Ὁρθο-

48. Δέον νὰ σημειωθῇ ὅτι τὸ «σκάνδαλον» ἀνεφέρετο εἰς τοὺς ὑποτακτικοὺς τοῦ πάπα - Γερασίμου· διὰ τὸν ἴδιον οὐδεὶς λόγος (!)· ἱερεῖς εἶχον συνηθίσει νὰ βλέπουν δι' ἐγκρατείας λειτουργοῦντας, μοναχοὺς ὅμως προσερχομένους διὰ ταύτης εἰς τὸ Μυστήριον οὐδόλως ἠνεύχοντο...

δοξίας, πρώην Φλωρίνης Χρυσοστόμου), ἀπελογήθη ἐν ἀπλότητι καὶ σαφηνείᾳ. Μὴ εὐρόντες οἱ Γέροντες οὐδὲν τὸ ἀπᾶδον εἰς τοὺς λόγους του, ἐζήτησαν συμπληρωματικῶς ἔγγραφον ἔκθεσιν τῶν προφορικῶς ἀναπτυχθέντων, πρὸς μίαν βεβαιότεραν ἐξέτασιν καὶ λύσιν τοῦ ὄλου θέματος.

Συμμορφούμενος πλήρως εἰς τὴν ἀνωτέρω ἀπόφασιν τῆς Μονῆς, ἀποστέλλει κατ' Ἰούνιον τοῦ 1944 προσωπικὴν ἀπολογία ἀπολογίαν συγκειμένην ἐκ 13 σελίδων, περιέχουσα ἀναλυτικῶς τὴν διδαχὴν τῆς Ἐκκλησίας ἀναφορικῶς πρὸς τὴν συνεχῆ θεῖαν Μετάληψιν καὶ τὰς ἀπαιτούμενας δι' αὐτὴν προϋποθέσεις πνευματικῆς καὶ σωματικῆς προετοιμασίας τοῦ πιστοῦ.

Ἡ Ἱ. Μονὴ κατόπιν τούτου, βεβαιωθείσα διὰ τὸ Ὁρθόδοξον τῶν φρονημάτων τοῦ ἀνδρὸς καὶ ἱκανοποιηθεῖσα πλήρως ἐκ τῆς ἀπουσίας πάσης ἀνικανονικότητος ἢ πλάνης ἐν τοῖς γραφομένοις του, ἀφῆκε τοῦτον νὰ ἀπολαμβάνῃ «τὸ Ποτήριον τοῦ Σωτηρίου», ἐπικαλούμενος τὸ ὄνομα Κυρίου τὸ εὐλογητόν!...

Πρὶν ἢ παρακολουθήσωμεν τὴν ἐξέλιξιν τῶν γεγονότων, παραθέτομεν ἐνδεικτικῶς σημεῖα τινὰ ἐκ τῆς ἀπολογίας του πρὸς τὴν Ἱ. αὐτοῦ Μονήν, προκειμένου νὰ ἀντιληφθῇ ὁ ἀναγνώστης, ἀφ' ἑνὸς τὸ Ὁρθόδοξον φρόνημα τοῦ ἀνδρὸς καὶ ἀφ' ἑτέρου τὸν παραλογισμόν τῶν ἀποκαλούντων αὐτὸν ἀσεβῆ καὶ αἰρετικόν.

«Σεβαστοὶ Γέροντες, εὐλογεῖτε.

Ἐπειδὴ ἡ ἀπόφασις τῆς Ἱερᾶς Ὑμῶν Συνάξεως τῆς 23 τρ. μηνὸς (Ἰούνιος 1944), κατόπιν τῆς προφορικῆς ἀπολογίας μου ἀναφορικῶς πρὸς τὴν κατηγορίαν μου εἶναι ὅπως ἀπολογηθῶ καὶ ἐγγράφως, λόγῳ τῆς ἀνάγκης πρὸς λεπτομερεστέραν ἐξέτασιν τοῦ ἐν λόγῳ ζητήματος, διὰ τοῦτο ὑπακούων εἰς τὴν σεβαστὴν ἀπαίτησίν Σας, παραθέτω κατωτέρω τὰ ἐξῆς:

Σεβαστοὶ Γέροντες, ὡς γνωστόν, κατηγοροῦμαι ὅτι φρονῶ, διαδίδω καὶ κηρύττω, τὰ αἰρετικὰ φρονήματα τοῦ Μακράκη καὶ δυσφημοῦμαι ὡς Μακρakisτής. Ἐνεκα δὲ τούτου δηλῶ ὅτι: τὸ τοιοῦτον δι' ἐμὲ εἶναι ἀνύπαρκτον τελείως, καθότι ἐγὼ μετὰ τῆς συνοδείας μου, ὁμολογῶ ἐνώπιον Θεοῦ καὶ ἀνθρώπων, ὅτι, χάριτι θείᾳ, πιστεύω, δέχομαι καὶ ἐφαρμόζω μόνον ἐκεῖνα ὅσα ἡ Ὁρθόδοξος Ἀνατολικὴ τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησία ἐθέσπισεν. Ὡσαύτως ἀποπτύω πᾶσαν αἴρεσιν, καινοτομίαν καὶ πλάνην, καθὼς καὶ τὰ αἰρετικὰ καὶ βλάσφημα φρονήματα τοῦ ἐσχάτως ἀναφανέντος καὶ κανονικῶς καταδικασθέντος αἰρετικοῦ Ἀπ. Μακράκη...

Ὡς αἰτίαν οἱ κατηγοροῦντες με προβάλλουσι τὴν παρ' ἡμῶν ἐφαρμογὴν τῆς συχνῆς ἢ συνεχοῦς θείας Μεταλήψεως, παρὰ τὴν ἐπικρατοῦσαν σημερινὴν συνήθειαν καὶ τὰ Τυπικά, θεωροῦντες τὸ τοιοῦτον ὡς φρόνημα Μακρakisτικόν! Ἦδη θ' ἀποδείξωμεν διὰ τῶν κάτωθι μαρτυριῶν... ὅτι ἡ συνεχὴς Θεία Κοινωνία εἶναι φρόνημα καὶ δίδαγμα τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας». Ἀκολουθεῖ δεκασέλιδος δακτυλογραφημένη παράθεσις Γραφικῶν καὶ πατερικῶν μαρτυριῶν ἐπικροτουσῶν τὴν πορείαν του, καταλήγουσα ὡς ἐξῆς:

«Ἀπὸ πάντων λοιπὸν τούτων, ὡς καὶ τῆς ἀναφερομένης Πατριαρχικῆς Ἐγκυκλίου, ἥτις γνωστοποιεῖ ὅτι χρέος ἔχουσι οἱ εὐσεβεῖς ἐν ἐκάστη ἱερᾷ

Μυσταγωγία νὰ μεταλαμβάνωσι τὰ θεῖα Μυστήρια κ.λ.π.», ἐξάγεται τὸ ἀκριβὲς καὶ αὐτονόητον συμπέρασμα ὅτι: ἐὰν ἡ ἐφαρμογὴ τῆς τριημέρου πρὸ τῆς θείας Μεταλήψεως νηστείας εἶναι ἀπαραίτητος, ὀριστικὴ καὶ ἐπιβλητικὴ, τότε καθίσταται ἀδύνατος ἡ ἐφαρμογὴ πάντων τῶν ἀνωτέρω εἰρημένων κειμένων καὶ συνεπῶς, οὐδεὶς περὶ συνεχοῦς θείας Μεταλήψεως λόγος ἔπρεπε νὰ ἐγίνετο, ἐνῶ, ὡς καταφανῶς ἀποδεικνύεται, ὅλως τὸ ἐναντίον συμβαίνει...

Ἡ συνηθισμένη ὁμῶς σήμερον νηστεία πρὸ τῆς θείας Μεταλήψεως δὲ ν π ρ έ π ε ι ν ἄ π α ρ ο ρ ᾱ τ α ι ὑπὸ τῶν κατὰ ἄραια διαστήματα μεταλαμβανόντων, καθ' ὅτι οὗτοι δύνανται αὐτὴν ἀρμοζόντως νὰ ἐφαρμόσουν...» (σελ. 11).

Ἀργότερον (1946), ἔκρινε σκόπιμον, ὅπως ἀποστείλῃ τὴν ἀνωτέρω ἀπολογίαν του καὶ πρὸς τὴν σεβαστὴν Σύνοδον τῶν Γ.Ο.Χ. Ἑλλάδος, ἐκφράζων ἅμα τῇ θλίψει του διὰ τὴν συνεχιζομένην διακοπὴν κοινωνίας μετὰ τῶν ἐνταῦθα Ζηλωτῶν πατέρων, οἵτινες ἐνεργοῦντες ἐρήμην ταύτης ἀπέκοψαν ἀ ν τ ι κ α ν ο ν ι κ ῶ ς καὶ παρὰ πᾶσαν ἀρμοδιότητα, αὐτὸν καὶ τὴν συνοδείαν του, πάσης ἐκκλησιαστικῆς κοινωνίας. Ἡ ἀπάντησις τοῦ Προέδρου τῆς Ἱ. Συνόδου ἄψογος καὶ Κανονικὴ, ἤλθε νὰ ἐπιβραβεύσῃ τοὺς πολυετεῖς ἀγῶνας τοῦ εὐσεβοῦς Ἱερομονάχου.

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΕΚΚΛΗΣΙΑ
ΓΝΗΣΙΩΝ ΟΡΘΟΔΟΞΩΝ ΧΡΙΣΤΙΑΝΩΝ
ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

Ἀριθμ. Πρωτοκ. 2397

Ἐν Ἀθήναις τῇ 1ῃ Ἰουλίου 1946.

Τῷ Πανοσιολογιωτάτῳ Ἱερομονάχῳ
Γερασίμῳ Ἀγιοβασιλείατῃ

Τέκνον ἐν Κυρίῳ ἀγαπητῷ καὶ περισπουδάστῳ εὐλογίαν ἀπονέμομεν.

Τὸ ὑπὸ ἡμερομηνίαν 15 Μαΐου γράμμα μετὰ τοῦ ἐπισυνημένου ὑπομνήματος ἐκομισάμεθα τὴν 10ην τρέχοντος μηνὸς Ἰουνίου.

Τὸ περιεχόμενον τοῦ γράμματος τῆς ἡμετέρας περισπουδάστου Πανοσιολογιότητος ἀνεγνώσθη ἐπὶ Συνόδου μετ' ἐπιστασίας καὶ ἐνδιαφέροντος πατρικοῦ. Εἰς ἀπάντησιν ἤκοντες προαγόμεθα, ἀφ' ἐνὸς μὲν νὰ ἐκφράσωμεν τὴν Πατρικὴν εὐαρέσκεϊαν τῆς Συνόδου διὰ τὴν Κανονικὴν ἀκρίβειαν, ἣν τηρεῖ ἡ ὑμετέρα Πανοσιολογιότης καὶ ἡ Συνοδεία της εἰς τὸ ζήτημα τῆς Ἀγίας Κοινωνίας, ὡς καὶ διὰ τὴν λίαν ἐπιτυχῆ καὶ ἐμπεριστατωμένην ἀνάπτυξιν τοῦ ζητήματος ὑπ' Αὐτῆς, καὶ ἀφ' ἑτέρου τὴν λύπην, ἀλλὰ καὶ τὴν ἀπορίαν ἡμῶν, πῶς ἡ Κανονικὴ αὕτη ἀκρίβεια ἐσκανδάλισε τινὰς τῶν Ζηλωτῶν μέχρι τοῦ σημείου, ὥστε νὰ διακόψωσι τὴν Ἐκκλησιαστικὴν ἐπικοινωνίαν μετ' Αὐτῆς.

Ἡ θλίψις ἡμῶν αὕτη ἀποβαίνει ἔτι ἀλγεινότερα, ὅταν ἀναλογισθῶμεν τοὺς λόγους, τοὺς προκαλέσαντας τὴν διακοπὴν, οἵτινες λόγοι ἔδει μᾶλλον νὰ ἐνισχύσωσι τὸν δεσμόν μετὰ τῶν Ζηλωτῶν, ἐχόντων ὡς ἔμβλημα εἰς τὸν Ἱερὸν ἀγῶνα, ὃν ἐντίμως καὶ εὐόρκως ἀγωνίζονται ἐπὶ τῶν ἐπάλλεξων τῆς Ὁρθοδοξίας, τὴν Κανονικὴν ἀκρίβειαν.

Ἐφ' ᾧ καὶ συσκεφθέντες Συνοδικῶς ἀπηυθύναμεν ἀξιόχρῳ ποιμαντορικῇ προνοίᾳ εἰς τοὺς Ζηλωτὰς τὰ δέοντα, δι' ὧν διαφωτίζοντες αὐτοὺς ἐπὶ τοῦ ἐπιδίκου ζητήματος, συνιστῶμεν Πατρικῶς, ὅπως διαφωτίσωσι καὶ οὕτω τοὺς σκανδαλισθέντας ἐξ αὐτῶν, ἐπὶ τῇ συχνῇ καὶ συνεχεῖ μεταλήψει τῶν τιμίων Δώρων, καὶ ὑποδείξωσιν εἰς αὐτοὺς τὸ ἄτοπον καὶ ἀντικανονικὸν τῆς διακοπῆς τῆς Ἐκκλησιαστικῆς ἐπικοινωνίας μετὰ τῶν ἐπιδικόντων τὴν Κανονικὴν ἀκρίβειαν.

Ἐπὶ τούτοις συχαίροντες τῇ Ὑμετέρα Πανοσιολογιότητι μετὰ τῆς Συνοδείας τῆς ἐπὶ τῇ Κανονικῇ ἀκριβείᾳ, ἣν τηρεῖτε εἰς τὴν θείαν Κοινωνίαν, εἰς ἣν συχνῶς καὶ συνεχῶς προσέρχεσθε μετὰ καθαροῦ συνειδότος, εὐχόμεθα ὑμῖν ὑγείαν καὶ πᾶσαν πνευματικὴν προκοπὴν καὶ ἐπίδοσιν ἐν τῷ Χριστῷ, Οὐ ἡ χάρις, ἡ εἰρήνη καὶ τὸ ἄπειρον ἔλεος, σὺν τῇ Πατρικῇ ἡμῶν εὐλογία, εἴη μεθ' ὑμῶν καὶ τῶν ἀποτελούντων τὴν Συνοδείαν ὑμῶν.

Ἐκ μέρους τῆς Συνόδου

Ὁ πρῶην Φλωρίνης Χρυσόστομος.

Παρὰ ταῦτα, οὐδόλως ἠθέλησαν νὰ πεισθῶσιν οἱ ἐκκλησιαστικῶς ὁμόφρονες αὐτῷ Ζηλωταὶ πατέρες. Εἰς τοῦτο ἀσφαλῶς τὰ μέγιστα συνετέλεσεν καὶ ἡ παράνομος ἀπόκρυψις καὶ μὴ κυκλοφορία τοῦ ἀνωτέρω ἀναφερθέντος Συνοδικοῦ διαφωτιστικοῦ γράμματος, δι' οὗ ὁ ἀρχιεπίσκοπος προσεπάθει νὰ πείσῃ καὶ εἰρηνεύσῃ τοὺς ἀπλουστέρους τῶν μοναχῶν, περὶ τῆς Κανονικότητος τῆς πνευματικῆς πορείας τοῦ Ἱερομονάχου Γερασίμου.

Ἡ εὐθύνη τοῦ ἀποκρύψαντος τὴν ποιμαντορικὴν ἐπιστολὴν γραμματέως τοῦ Ἱ. Συνδέσμου καθίσταται εἰσέτι μεγαλυτέρα λόγῳ τῆς συντάξεως ὑπ' αὐτοῦ ἐπιστολῆς, ἐκ μέρους τῶν ἀγιορειτῶν Ζηλωτῶν, ἧτις σταλεῖσα ἀπαντητικῶς εἰς τὸν κυρὸν Χρυσόστομον καὶ πάσης ἀναληθείας γέμουσα, πείθει τὸν ἀρχιεπίσκοπον περὶ τῆς τεχνηέντως παρουσιασθείσης «ἀσεβείας» τοῦ ἀνδρός, ὅστις ἐνεφανίζετο ἐν αὐτῇ, ὡς καταλύοντος τὰ πάντα ἀφ' ἑσπέρας, καὶ τὴν πρῶϊαν προσερχομένου εἰς τὴν θείαν Μετάληψιν εἰς κατάστασιν οἰονεὶ μέθης... (49).

49. Τὸ κατωτέρω παρατιθέμενον κείμενον, ἀποσταλὲν πρὸς τὸν ἀγιοβασιλειάτην Ἱερομόναχον ὑπὸ τῶν ἀντιδικούντων αὐτῷ Ζηλωτῶν πατέρων, ἐκφράζει λίαν χαρακτηριστικῶς τὴν ὑπ' αὐτῶν ἀποδιδομένην ἐρμηνείαν εἰς τὸν ὄρον ἐγκράτεια. Δεδομένου δὲ ὅτι ἐξήταζον ταύτην, ἀνεξαρτήτως τῶν λεγομένων ὑπὸ τοῦ ἀνδρός, ὅστις σαφῶς ἐτόνιζεν ὅτι ἡ χρῆσις τῆς ἀναφέρεται μόνον εἰς τοὺς συνεχῶς μεταλαμβάνοντας, ἐδημούργουν δίδυμον παρανόησιν, πόρρω ἀπεχούσης τῆς ἀληθείας!... Ὁ Πονηρὸς πάνυ δικαίως θὰ ἐχειροκρότει, ἀγαλλιώμενος ἐπὶ τῇ διασπαρείᾳ συγχύσει...

«...» Ἡ δὲν σημαίνει κατάργησιν τῆς πρὸ τῆς Θ. Μεταλήψεως νηστείας καὶ τὸ γραφόμενον ἐν τῇ προκειμένῃ πρὸς τοὺς Ζηλωτὰς Πατέρας Ὑμετέρα «ὕπομνηματικῇ ἐκθέσει» ὅτι, «ἡ πρὸ τῆς Θείας Κοινωνίας νηστεία ἱερο-κανονικῶς ἀδιόριστος οὔσα, δύναται πολ-

Καὶ ταῦτα πάντα, διότι ἡρμήνευον τὴν ἐγκράτειαν ὡς σημαίνουσιν κατά-
λυσιν πάντων μ ἔ χ ρ ι κ ὀ ρ ο υ, ἀγνοῦντες, ὡς ἀπλοῖ, ὅτι ἡ ἀρετὴ τῆς
ἐγκρατείας εἶναι τιμία καὶ μεγίστη, οὐδόλως προξενούσα π α ν δ α ι σ ί α ν,
ἢ «ξεφάντωμα», ἀλλ' ἀσκητικὴν λιτότητα, διατηροῦσα ἀπλῶς τὸν ἐργάτην αὐ-
τῆς εἰς ζωὴν, πρὸς ἐκτέλεσιν τῶν ἔργων τῆς ἀρετῆς. Ὁ Μ. Βασίλειος εἶναι
λίαν σαφῆς ἐπὶ τοῦ προκειμένου: «Ἐγκράτεια δὲ λέγομεν οὐ πάντως τὴν παν-
τελῆ ἀποχὴν τῶν βρωμάτων (τοῦτο γὰρ βιαία τίς ἐστὶν διάλυσις τῆς ζωῆς),
ἀλλὰ τὴν ἐπὶ καθαιρέσει τοῦ φρονήματος τῆς σαρκὸς πρὸς τὸν τῆς εὐσεβείας
σκοπόν, ἐπιτετηδευμένην ἀποχὴν τῶν ἡδέων». P.G. 31, 960.

Ἐὰν δὲ ληφθῆ ὑπ' ὄψιν, ὅτι ὁ ἀγιορείτης ἐρημίτης (ἡσυχαστῆς) μοναχός,
ο ὕ δ ἔ π ο τ ε γεύεται κρέατος, οἱ δὲ ἐν τῇ ἐρήμῳ τοῦ ἀγίου Βασιλείου
σπανιάκις μετέχουσι καὶ ἰχθύος, καὶ δεδομένου ὅτι πλὴν τῶν νενομοθετημέ-
νων νηστειῶν τοῦ ἐνιαυτοῦ, ἀπέχουσι ἐλαίου κατὰ πᾶσαν Δευτέραν, Τετάρ-
την καὶ Παρασκευὴν, εὐκόλως δύναται τις ν' ἀντιληφθῆ τὸ παράλογον τῆς
ἀπαιτήσεως συνεχοῦς ἀνελαίου διαίτης, ἀπὸ τὸν δυνάμενον νὰ μετέχη συν-
εχῶς καὶ ἀδιορίστως εἰς τὸν Μυστικὸν Δεῖπνον τοῦ Θεοῦ!

Ὁ Πρόεδρος τῆς Συνόδου μὴ ἐξετάσας περαιτέρω διὰ τὴν ἀλήθειαν τῶν
ἀποδιδομένων εἰς τὸν Ἱερομόναχον κατηγοριῶν, ἀλλ' ἀγαθότητι κινούμενος,
πιστεύσας δὲ τὰς ἐν τῷ γράμματι περιεχομένας κατηγορίας, ἀποστέλλει νέαν
πρὸς αὐτὸν ἐπιστολήν, ἀνακαλῶν τὴν προηγουμένην αὐτοῦ συμφωνίαν καὶ
ἐπικρότησιν...

Κατόπιν τούτου ἡ διακοπεῖσα ἐκκλησιαστικὴ κοινωνία μεταξὺ αὐτοῦ καὶ
τῶν συναδέλφων του Ζηλωτῶν ἐσυνεχίσθη μετὰ πάσης ἀκριβείας, παρὰ τὰς
προσπαθείας συνδιαλλαγῆς, ἃς κατέβαλλεν, ἐπιθυμῶν τούλάχιστον τὴν ἐν τῇ
Καλύβῃ του ἐλευθερίαν⁵⁰), ὥστε νὰ ἐκτελῆ τὰ ἱερατικὰ αὐτοῦ καθήκοντα
ἐναντι τοῦ Μυστηρίου ἄνευ «περιτομῶν» καὶ ἀγνώστων ἐν τῇ ἱερᾷ παραδόσει
περιορισμῶν. Ἡ ἀπάντησις τῶν ἀντιφρονούντων ἤρχετο πάντοτε στερεότυπος:
«συμμόρφωσις εἰς τὸ παραδοθὲν ἔθος».

λάκις νὰ κατέλθῃ μέχρι σημείου ἀπλῆς ἐγκρατείας»; Καὶ ὅταν, κατὰ τὴν Ὑμετέραν δι-
δασκαλίαν ταύτην, φάγη κανεὶς ὀλίγον καὶ μὲ ἐγκράτειαν, τοῦ ἀνοίξῃ δὲ ἡ ὄρεξις —κατὰ
τὸ δὴ λεγόμενον «τρώγοντας ἔρχεται ἡ ὄρεξις»— δὲν τρώγει καὶ περισσότερο ὥστε νὰ
φθάσῃ καὶ εἰς τὸν κόρον καὶ εἰς τὴν μέθην; Ποῖος δὲ θὰ θέσῃ αὐτῷ μέτρον ἢ φραγμὸν
εἰς τὸ τρώγειν καὶ πίνειν, ἀφοῦ ὁ Ἅγιος, Ἐρημίτης καὶ Πνευματικὸς ὁ Ἁγιοβασιλειάτης
τοῦ εἶπεν, ὅτι δὲν χρειάζεται νηστεία πρὸ τῆς Θ. Μεταλήψεως; Ἡ δὲν εἶναι ἐπόμενον
καὶ νὰ προσέλθῃ οὗτος εἰς αὐτὴν χωρὶς - ἐκ τῆς μέθης - νὰ δύναται νὰ ἴδῃ οὐδὲ τὸ ἅγιον
Ποτήριον καὶ τὸν κρατοῦντα αὐτὸ Ἱερέα, οὐδὲ καὶ τὴν μύτη του ἀκόμη;»;

(Σελὶς 1-2 τῆς ὑπὸ ἡμερομηνίαν 15 Αὐγούστου 1950 ἐπιστολῆς τοῦ Ἱ. Συνδέσμου
πρὸς τὸν Ἱερομόναχον Γεράσιμον Ἁγιοβασιλειάτην). Ἀποτελουμένη αὕτη ἐξ ἑπτὰ με-
γάλων δακτυλογραφημένων σελίδων, ὑπεγράφητο ὑπὸ τοῦ Προέδρου, καὶ τοῦ Γραμμα-
τέως αὐτῆς Ἀντωνίου Μουστάκα - Καυσοκαλυβίτου. Ἐκοινοποιεῖτο δὲ τῇ Ἱ. Συνόδῳ
Γ.Ο.Χ. Ἑλλάδος, εἰς τοὺς Ἀγιορείτας πατέρας καὶ «ἅπαντας τοὺς Γνησίους Ὁρθοδόξους
Χριστιανούς»!! Ἡ «κακοδοξία», ὡς ἐπίστευον, ἔπρεπε πάση θυσίᾳ νὰ στηλιτευθῆ τὸ δυ-
νατὸν εὐρύτερον...

50. «Ἐπιθυμοῦντες, τέλος, ὅπως ἐξαλείψωμεν καὶ τὴν περίπτωσιν χάριν τῆς ὁποίας

Με πλήρη συναίσθησιν τῆς ἐπιτελέσεως τοῦ ἱερατικοῦ αὐτοῦ καθήκοντος ἐν τῷ χειρισμῷ τοῦ κανονικοῦ τούτου θέματος, ἀπέρχεται πρὸς Κύριον τὸ ἔτος 1967, ἵνα λάβῃ τὴν ἐν οὐρανοῖς δικαίαν ἀμοιβὴν τῆς ὀρθοδόξου - Κανονικῆς ὁμολογίας του, προκρίνας πάσης ἄλλης ἐπιγείου τιμῆς τῶν δι' ὄνειδισμῶν καὶ χωρισμῶν «μακαρισμὸν» τοῦ Κυρίου.

Ὁ ὑποτακτικὸς αὐτοῦ Μάξιμος Μοναχός, παραλαβὼν τὴν ἀνωτέρω «τιμίαν» παρακαταθήκην, προχειρίζετο ὀλίγον ἀργότερον εἰς πρεσβύτερον (1969), κατὰ τὴν δοθεῖσαν εἰς αὐτὸν εὐλογία.

Ἀκολουθῶν τὸ πρόγραμμα τοῦ σεβασμίου προκατόχου του, ὁμοῦ μετὰ τοῦ ὑποτακτικοῦ του π. Βασιλείου, καὶ ἐν ἀκοινωνησίᾳ εἰσέτι διατελοῦντες τῶν λοιπῶν συναδέλφων των Ζηλωτῶν, συνεχίζουν νὰ προσφέρουν, σχεδὸν κα-

διίστανται αἱ μεταξὺ ἡμῶν ἀπόψεις, θεωροῦμεν ἀναγκαῖον νὰ διευκρινήσωμεν πρὸς πλήρη καὶ σαφῆ ἀντίληψιν, ὅτι: α', ...

β'. Ὡς πρὸς τὸ πρὸ τῆς Θείας Κοινωνίας θέμα, τῆς ἐν γένει δηλονότι «προετοιμασίας», φρονοῦμεν καὶ ἀποδεχόμεθα ὅτι τοῦτο ἀποτελεῖ τὸν μόνον οὐσιώδη παράγοντα καὶ τὸ ἀπαραίτητον πνευματικὸν στοιχεῖον καὶ προϋπόθεσιν πρὸς ἐνσυνείδητον συμμετοχὴν εἰς τὸ ἱερώτατον τῆς Θείας Εὐχαριστίας Μυστήριον. Τὸ θέμα ὅμως τοῦτο, δύναται νὰ ρυθμισθῇ ἕκαστος τῶν πιστῶν μετὰ τοῦ ἰδίου αὐτοῦ πνευματικοῦ πατρὸς, ὡς μόνου ὑπευθύνου καὶ ἀρμοδίου, ἰδίᾳ δὲ ὡς πρὸς τὰ μέσα καὶ τὸν τρόπον τῆς ψυχικῆς αὐτῶν καθάρσεως καὶ τοῦ ἐν γένει ἐξαγνισμοῦ των...

Παρὰ ταῦτα πάντα, Σεβαστοὶ ἀδελφοὶ καὶ Πατέρες, ἐὰν νομίζητε καὶ ὑπευθύνως κρίνητε ὅτι τὸ κανονικὸν τοῦτο δικαίωμα δυνάμεθα ν' ἀσκῶμεν μόνον μεταξὺ τῆς ὑφ' ἡμῶν Συνοδείας καὶ ἐντὸς τοῦ ἡμετέρου Ἑσχασηρίου καὶ οὐκ κατὰ τὸν μεταξὺ ἡμῶν συνεκκλησιασμόν, τότε, δὲν ἔχομεν παρὰ νὰ ὑποστῶμεν, εἰ καὶ ἀκουσίως, τὴν πνευματικὴν ταύτην στέρησιν, ἐνὸς οὕτω μόνον νομίζετε ὅτι δύναται νὰ ἐξαφανισθῇ ἡ μεταξὺ ἡμῶν ὑφισταμένη πνευματικὴ διάστασις. (Ἐκ τῆς ὑπὸ ἡμερομηνίαν 11.11.1966 ἐπιστολῆς τοῦ Ἱερομ. Γερασίμου πρὸς «Τὴν ἐποπεύουσαν Σὴν Ἐπιτροπὴν τῆς Μοναστικῆς Ἀδελφότητος Ζηλωτῶν Ἁγίου Ὁρους». Εἰς Κατουνάκια, σελὶς 2).

Ἡ ἀπάντησις ἦτο καὶ πάλιν ἁ ρ ν η τ ι κ ή. Ἡ ὑποχώρησις ἔπρεπε νὰ γίνῃ «ἀνευ ὄρων». Συνεπῶς ο ὑ δ ἐ ἐν τῇ Καλύβῃ αὐτοῦ ἠδύνατο νὰ μεταλαμβάνῃ τὴν Συνοδεία του, ὅτε ἐβούλετο, ἀλλ' ὅτε ἐ π ἐ τ ρ ε π ε τὸ ἐπικρατοῦν ἔθος!

Δὲν εἶχε σημασίαν δι' αὐτοὺς ὅτι οἱ ἱεροὶ κανόνες ἰσχύουν ὑπὲρ τὰ τυπικά, οὐδὲ ὅτι ὁ Γέροντας ἢ ὁ Ἠγούμενος μᾶς ἀδελφότητος τυγχάνει ὁ μόνος ἀρμόδιος καὶ ὑπεύθυνος διὰ τὴν ἐν γένει πορείαν αὐτῆς. Ὁχι! Ἡξίουσαν ὅπως οὗτος παραιτηθῇ τελείως τῆς δικαιοδοσίας του ταύτης, διὰ νὰ ρυθμίζουσιν ἐκεῖνοι τὴν προσέλευσιν εἰς τὴν θεῖαν Τράπεζαν τῶν ὑποτακτικῶν του, προβάλλοντες συγχρόνως τὴν γελοῖαν ἅμα καὶ αὐθαίρετον πρόφασιν: «Πρέπει νὰ κόψῃ τὸ θέλημά του, ἐφ' ὅσον σκανδαλίζονται οἱ πατέρες!...».

Τὶ καὶ ἂν ἡ ἀπαίτησις αὕτη ἀντίκειται πρὸς τὰς «κανονικὰς» τῆς Ἐκκλησίας διατάξεις, τὴν πατερικὴν διδασκαλίαν καὶ τὴν ἐκπλήρωσιν τοῦ σκοποῦ τῆς θείας Λειτουργίας; Τί, λέγομεν, καὶ ἂν οἱ χωρίζοντες τὸν ἀνωτέρω σύγχρονον μάρτυρα τῆς ἀληθείας παπα-Γεράσιμον, τὸν γνήσιον μαθητὴν καὶ ὑπρέτην τῶν ἱερῶν τῆς Ἐκκλησίας κανόνων, καθίστανται δημιουργοὶ σκίσματος μὲ τὰς φοβερὰς συνεπείας διὰ τὴν πνευματικὴν των ζωὴν; Τί καὶ ἂν ἡ ἔκτη Οἰκουμενικὴ Σύνοδος διὰ τοῦ δευτέρου αὐτῆς κανόνος ἀφορίζει καὶ καθαιρεῖ πάντα ὅστις θὰ καινοτομήσῃ ἢ ἀνατρέψῃ ἱερὸν κανόνα τῶν πρὸ αὐτῆς ἀγίων Συνόδων; Ἐκεῖνοι παρέμενον καὶ παραμένουν ἄχρι τῆς σήμερον ἀμετακίνητοι εἰς τὰς ἀπόψεις των, μὴ δεχόμενοι οὐδεμίαν ἐξέτασιν τοῦ θέματος, διδασκῶν ἢ ὑπόδειξιν τῆς παραλόγου ἀπαιτήσεώς των.

θημερινῶς, τὴν ἀναίμακτον Θυσίαν, πρὸς δόξαν Θεοῦ καὶ ἐπαδαψίλευσιν οὐρα-
νίων δωρεῶν ἐπὶ τῆς ἀπαραμυθῆτου καὶ ἀποκρότου ταύτης Σκήτης τοῦ ἱεροῦ
Ἰθωνος, πλὴν λίαν ἡσυχαστικῆς καὶ τροφοῦ πληθῆος νηπτικῶν καὶ βιαστῶν
τοῦ πνεύματος πατέρων.

Δυστυχῶς ἡ ἱστορία τῶν Κολλυβαδικῶν ἐπανελαμβάνετο ἐσχάτως ἐν σμι-
κρογραφίᾳ!⁽⁵¹⁾ Τίς κατόπιν τούτου θ' ἀπεδείκνυε τὸ δίκαιον; τίς θὰ διεξε-
δίκει τὴν ταπεινωθεῖσαν ὑπόληψιν τῶν ἱερῶν κανόνων καὶ τῆς ἐν προκειμένῳ
σεβασμίας ἱερᾶς Παραδόσεως; Δυστυχῶς ἡ ἀναλήθεια ἐφέρετο ἐπιπολάζουσα,
ἐνῶ ὑποβρύχιος καὶ οἴωνει τεταπεινωμένη παρέμενε ἡ τῆς Ἐκκλησίας διαυ-
γεστάτη διδαχὴ.

Διὰ τοῦτο ἀκριβῶς, ἡ παροῦσα ἔκδοσις ὡς προελέχθη, ἀποσκοπεῖ εἰς τὸ νὰ ἔρῃ κατὰ
τὸ δυνατόν τὸ μέχρι σήμερον ὑπάρχον «κάλυμμα» ἐπὶ τῇ ἀναγνώσει τῶν σχετικῶν ἱερῶν
λογίων, ὥστε πᾶς κ α λ ὅ π ι σ τ ο ς ἀναγνώστης ν' ἀντικρύσῃ γυμνὴν τὴν ἀλήθειαν
καὶ συμμορφούμενος πρὸς αὐτήν, γυμνώσει καὶ οὗτος τὸν γυμνώσαντα τοὺς πιστοὺς Διά-
βολον ἀπὸ τὰς δωρεὰς τοῦ Μυστηρίου ἐπὶ τόσας ἑκατονταετηρίδας!...

51. «Κατὰ τὸ 1750 παρουσιάσθη ἐν Ἀγίῳ Ὁρει τὸ ζήτημα τῶν Κολλύβων ἐξ αἰτίας
τοῦ ὁποίου διηρέθησαν οἱ Μοναχοὶ εἰς δύο μερίδας: εἰς τοὺς ἐν ταῖς Κυριακαῖς τελοῦν-
τας μνημόσυνα τῶν κεκοιμημένων... καὶ εἰς τοὺς κατὰ τὰ Σάββατα τελοῦντας αὐτά,
στηριζομένους ἐπὶ τῆς ἀρχαίας ἐκκλησιαστικῆς παραδόσεως καὶ ἔχοντας συνηγοροῦντας
αὐτοῖς τοὺς τότε ἐν ἀρετῇ καὶ παιδείᾳ διαπρέποντας ἐν Ἀγίῳ Ὁρει: Μακάριον τὸν Κο-
ρίνθου, Νικόδημον τὸν Ἀγιορείτην, Ἀθανάσιον τὸν Πάριον, Νεόφυτον τὸν Καυσοκαλυ-
βίτην, Χριστόφορον τὸν Προδρομίτην καὶ πολλοὺς ἄλλους.

Οἱ τηρηταὶ τῆς ἀρχαίας ἐκκλησιαστικῆς παραδόσεως ὑπέστησαν μαρτύρια ὀλόκληρα
ὑπὸ τῶν ἀντιφρονούντων ἐνισχυομένων μάλιστα καὶ ἐξ ἐνὸς ἀλόγου ἀφορισμοῦ τῆς Μο-
νῆς Μ. Λαύρας...

Τί; μεγάλο πρᾶγμα ἦτο ἐὰν παρεβίαζον ὀλίγον τὴν παράδοσιν οἱ μακάριοι ἐκεῖνοι
καὶ ἐτέλουν τὰ μνημόσυνα καὶ κατὰ τὴν Κυριακὴν; Δὲν τὸ ἔπραξαν ὅμως προτιμήσαντες
τὸν θάνατον προξενήσαντα αὐτοῖς τὴν αἰώνιον ζωὴν καὶ τὸν στέφανον τοῦ μαρτυρίου.
Καὶ ἀπόδειξις τῆς πρὸς αὐτοὺς εὐαρεσκείας τοῦ Θεοῦ, εἶναι ἡ ἀγιότης τὴν ὁποίαν ἐβρά-
βευσεν εἰς τὰ λείψανα αὐτῶν, καὶ ἐξ αὐτῶν (sic) πηγάζουσαι θαυματουργίαι».

Τίς ὁ τὰ ἀνωτέρω γράφων; «Ἡ Ἀπολογία τῶν ἐν Ἀγίῳ Ὁρει Ζηλωτῶν πατέρων»
τοῦ ἔτους 1934, σελ. 35-6, ἔνεκα τοῦ κατ' αὐτῶν κυκλοφορήσαντος Λαυρεωτικοῦ τινος
φυλλαδίου. Τυχάνουν ὀρθὰ καὶ ὀρθόδοξα; Ἀναμφιβόλως. Εὐθὺς ὅμως προκύπτουν τὰ
ἐρωτήματα: Διατί δὲν τηροῦν καὶ ὅσα περὶ τῆς συνεχοῦς Θ. Κοινωνίας οἱ μακάριοι ἐκεῖ-
νοι ἔγραψαν; Διατί δὲν ἀναφέρουν ὅτι ἐδιώχθησαν καὶ διὰ τὰς ὑπὲρ αὐτῆς πεποιθήσεις
των, ἀλλ' ἐπαινοῦν μ ὄ ν ο ν τὴν περίπτωσιν τῶν μνημοσύνων; Εἶναι δυνατόν ποτὲ
ἢ «γνησιότης» καὶ ὁ «ζῆλος» νὰ ἀποκρύπτουν τὴν ἀλήθειαν; Ἀσφαλῶς οὐδέποτε. Τὸ
μόνον συνεπῶς ὅπερ καὶ ἀπομένει εἶναι ἡ ὅσον τὸ δυνατόν συντομωτέρα σ υ μ μ ὁ ρ-
φ ω σ ι ς πρὸς τοὺς λόγους καὶ τὰ ἔργα τῶν ἀνωτέρω ἐγκωμαζομένων ὁσίων, ὥστε οἱ
ἀνωθεν ἀναφερθέντες τίτλοι νὰ μὴ ἀνταποκρίνονται μόνον εἰς τὸ τῆς ὀρθῆς πίστεως φρό-
νημα, ἀλλὰ καὶ εἰς τὸ τῆς λειτουργικῆς ζωῆς καὶ εὐσεβείας καθῆκον. Τὸ εὐχόμεθα ἐκ
καρδίας.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΠΕΜΠΤΟΝ

Η ΣΥΓΧΡΟΝΟΣ ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΗ ΣΥΓΚΡΟΥΣΙΣ

Ἡ ἱερὰ Σκήτη τοῦ ἁγίου Βασιλείου κειμένη ἄνωθεν τῆς περιοχῆς τῶν ἀσκητικῶν Κατουνακίων, καὶ εἰς μὲν τὰ δεξιὰ αὐτῆς ἔχουσα τὴν Σκήτην τοῦ Καυσοκαλυβίων, ἀριστερὰ δὲ τὴν τῆς Ἀγίας ᾽Αννης, ἐξ ἧς ἤρξατο καὶ ἡ περιώνυμος Κολλυβαδικὴ ἔρις, ἀποτελεῖ ὄντως λαμπρὰν «palaestram virorum sanctorum» ἄχρι τῆς σήμερον.

Μεταξὺ τῶν ἀσκουμένων εἰς τὰς ἀνωτέρω ἱερὰς Σκήτας πατέρων, καὶ κατὰ τὰ παρελθόντα τελευταῖα ἔτη, ἐνεφανίσθησαν εὐάριθμοι μοναχοί, οἱ ὁποῖοι ἐκ τῆς ἐν κόσμῳ ἤδη βιοτῆς των εἶχον ἐθισθῆ εἰς τὸ συνεχῶς μεταλαμβάνειν κατὰ Κυριακὴν καὶ ἑορτάς. Ἐλθόντες εἰς τὸν ἱερὸν ᾽Αθωνα μετὰ θλίψεως ἠναγκάσθησαν, ἀντὶ νὰ αὐξήσουν νὰ διακόψουν τὴν ἀνωτέρω τάξιν, ἐπιβαλλόμενοι εἰς μίαν κατὰ δεκαπενθήμερον καὶ σπανίως καθ' ἑβδομάδα Θ. Μετάληψιν, καὶ ταύτης π ἄ ν τ ο τ ε ἐν Σαββάτῳ, ἀπαγορευομένης αὐστηρῶς τῆς ἐν Κυριακῇ προσελεύσεως καθ' ὅλον τὸν ἐνιαυτόν, μὲ μίαν μοναδικὴν ἐξαίρεσιν, τῆς Κυριακῆς τοῦ ἁγίου Πάσχα!

Καὶ ὅτι οἱ ἀνωτέρω ἐπεθύμουν σφοδρῶς τὴν ἀλλαγὴν τοῦ ὑπάρχοντος ἔθους καὶ τὴν ἐπιστροφὴν εἰς τὸν χρυσοῦν κανόνα τῆς Ἐκκλησίας, ἦτοι τῆς ἐ λ ε υ θ έ ρ α ς π ρ ο σ ό δ ο υ, οὐδεὶς ὁ ἀντιλέγων· παρὰ ταῦτα οὐδέποτε ἐξέφρασαν δημοσίᾳ, προφορικῶς ἢ γραπτῶς τὴν ἐπιθυμίαν των ταύτην, εὐελπιστοῦντες εἰς μίαν καλλιτέραν αὔριον... Ὅσάκις ὄμως ἠθέλησαν, παρὰ τὰ κρατοῦντα, νὰ μεταλαμβάνουν ἐν Κυριακῇ ἡμέρᾳ ἢ ἑορταστικῇ τινα ἀγρυπνία, ἐδέχθησαν πάραυτα τὸν χαρακτηρισμὸν τοῦ «αἵρετικοῦ - Μακρακιστοῦ» ὑπὸ τῶν ἐναντίως φρονούντων συνασκητῶν των! Καίτοι ἔβλεπον τὴν πρωτάκουστον ἀντίδρασιν, ἐτόλμησαν παρὰ ταῦτα, εἰς ἱκανὰς περιπτώσεις, τὴν ἀνωτέρω «παραφωνίαν», διὸ καὶ γοργῶς ἤρχισε νὰ διαδίδεται ἡ φήμη τῆς ἐμφανίσεως «νέων ὁπαδῶν τῆς αἵρέσεως τοῦ παπα - Γερασίμου»...

Ἡ θεία ὄμως Πρόνοια, ἢ τὰ πάντα προνοουμένη καὶ ἐπιβλέπουσα, ἔκρινε καλὸν τὸ «ἀπηγορευμένον» κήρυγμα νὰ ἠκήσῃ δημοσίως καὶ δι' ἀλλεπαλλήλων γεγονότων ν' ἀκουσθῆ καὶ «ἐπὶ τῶν δωμάτων» ὅτι, οὐδὲ ὡς λογισμός, ἦτο ἐπιτρεπτόν νὰ λεχθῆ καὶ εἰς τὸν πνευματικὸν εἰσέτι...

Ἡ ἀφορμὴ ἐδόθη ὄλως ἀπροόπτως. Ἐρὶς ἐκοπάσασα ἐντὸς ἀγιορειτικῆς Καλύβης, εἶχεν ὡς ἀποτέλεσμα ν' ἀναφερθῆ ὁ Γέρων αὐτῆς εἰς τὴν κυρίαρχον Μονὴν τῆς Μ. Λαύρας κατὰ τοῦ ἀνυποτάκτου, ὡς ἔλεγε, πλὴν λίαν Ὁρθόδοξου ὑποτακτικοῦ του ἱερέως, ὡς πρεσβεύοντος τὴν ἀνωτέρω χαρακτηρισθεῖσαν νόσον... Κατὰ τὴν διαμαρτυρίαν του ὁ ἀνωτέρω Γέρων προσέθηκεν ὅτι αἴτιος τῆς μετὰ τοῦ ὑποτακτικοῦ του συγκρούσεως τυγχάνει ὁ Ἱερομόναχος Μάξιμος, ὅστις ἐν τῇ προσπάθειᾳ διαδόσεως τῶν ἰδεῶν του ἐνισχύεται καὶ ὑπὸ τινων

μοναχῶν ἐκ τῶν πλησίον κειμένων ἱερῶν Σκητῶν, ὀπαδῶν τῆς συνεχοῦς θείας Κοινωνίας καὶ καταλυτῶν τῆς πρὸ αὐτῆς «ἀγνιζούσης» νηστείας...

Κατόπιν τούτου, ἡ Ἱ. Μονὴ Μ. Λαύρας ὄλως ἀκρίτως ἔθετεν εἰς κυκλοφορίαν τὰ εὐθὺς κατωτέρω δημοσιευόμενα αὐτῆς Γράμματα (Νο 583 καὶ 614), ἄ ν ε υ ο ὕ δ ε μ ι ᾱ ς προηγουμένης ἐξετάσεως, γραπτῆς ἢ προφορικῆς, τῶν κατηγορουμένων ἐπὶ Μακρακισμῶ μοναχῶν, ἢ τούλάχιστον τοῦ φερομένου ὡς «ἀρχηγοῦ» καὶ πρωταιτίου, Ἱερομ. Μαξίμου!

Ἱερὰ Μονὴ Μεγίστης Λαύρας

τοῦ Ἁγίου Ἀθανασίου

Ἁγιον Ὄρος.

Ἀριθμ. Πρωτ. 583.

Ἐν Μεγίστῃ Λαύρᾳ τῇ 3ῃ Σεπτεβρίου 1969.

Πρὸς

Τὸν Παν-τον Γερ. Μάξιμον Ἱερομ. Ἀγιοβασιλειάτην

Εἰς Ἁγιον Βασίλειον.

Παν-τατε,

Διαδίδεται εὐρέως ὅτι προσηλυτίζετε τοὺς μοναχοὺς καὶ μεταδίδετε αὐτοῖς τὰς ὑμετέρας ἰδεολογίας καὶ τὰς δοξασίας τοῦ Μακράκη καὶ φέρετε ἐν διαστάσει τὰς συνοδίας πρὸς τοὺς Γέροντας καὶ τ' ἀνάπαλιν, ὡς συνέβη εἰς τὸν ἐν Κατουνακίοις ἡμέτερον ἀγιογραφικὸν Οἶκον «Γέννησις τοῦ Χριστοῦ» τοῦ Γέροντος Κλήμεντος καὶ ἀλλαχοῦ.

Διὸ ἀποφάσει τῆς καθ' ἡμᾶς Ἱερᾶς Συνάξεως νὰ παύσητε ἀμέσως τὴν προπαγάνδαν τοῦ προσηλυτισμοῦ καὶ τῆς μεταδόσεως τῶν ἰδεολογιῶν σας καὶ τῶν δοξασιῶν τοῦ Μακράκη, καὶ νὰ περιορισθῆτε εἰς τὰ μοναχικά σας καθήκοντα, ὡς ἀρμόζει εἰς ἐρημίτας καὶ ἡσυχαστάς, διότι ἐν ἐναντίᾳ περιπτώσει θὰ εὐρεθῶμεν εἰς τὴν ἀναπόδραστον ἀνάγκην, νὰ ἐφαρμόσωμεν τὰ ὑπὸ τοῦ Νόμου ἐνδεικνυόμενα μέτρα, ὅπερ καὶ ἀπευχόμεθα, νὰ ἐπιβάλλωμεν κυρώσεις εἰς νεοχειροτονηθέντα ἱερέα.

Μετὰ πατρικῶν εὐχῶν

Οἱ Ἐπίτροποι τῆς Ἱερᾶς καὶ Σεβασμίας Μονῆς Μεγίστης Λαύρας τοῦ Ἁγίου Ἀθανασίου.

Γέρων Ἱερόθεος

Προηγούμενος Ἀθανάσιος

Προηγ. Γαβριήλ ἁ.α., Γέρων Ὀνούφριος.

Καὶ τὸ μὲν ἀνωτέρω ἔγγραφον ἀπέστειλε ἡ Ἱ. Μ. Μ. Λαύρας προσωπικῶς καὶ μόνον εἰς τὸν κατηγορούμενον Ἱερομόναχον, τὸ ἀμέσως ἐπόμενον ὅμως, δημοσιευόμενον ἔγγραφον, ἐκυκλοφόρησεν **δ η μ ο σ ί ᾱ** εἰς ἅπασαν τὴν ὑπ' αὐτῆς περιοχὴν δοκοῦσα ὅτι οὕτως ἐνεργεῖ ἐν πάσῃ ποιμαντικῇ εὐταξίᾳ, παραθεωρήσασα τελείως καὶ τὸ Εὐαγγελικὸν εἰσέτι «μεταξὺ σοῦ καὶ αὐτοῦ μόνου», σκάνδαλον προπιθεῖσα βαρύτατον ταῖς ψυχαῖς τῶν ἀπλῶν καὶ ἀκάκων μοναχῶν.

ΙΕΡΑ ΜΟΝΗ ΜΕΓΙΣΤΗΣ ΛΑΥΡΑΣ
ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΑΘΑΝΑΣΙΟΥ
ΑΓΙΟΝ ΟΡΟΣ

Μεγίστη Λαύρα τῆ 17ῃ Σεβρίου 1969

Ἀριθμ. Πρωτ. 614

Πρὸς

Ἀπαντὰ τὰ Ἡμέτερα Ἱερά Καθιδρόματα

Φέρεται εἰς γνῶσιν Ὑμῶν ὅτι: κατηγγέλη τῇ Ἱερῇ ἡμῶν Μονῇ ἐγγράφως καὶ προφορικῶς ὅτι, ὁ ἐξ Ἁγίου βασιλεῦος νεοχειροτονηθεὶς Ἱερομόναχος Μάξιμος ἤρχισε διὰ τῆς προπαγάνδας νὰ προσηλυτίσῃ καὶ νὰ μεταδώσῃ τὰς ἰδεολογίας του καὶ τὰς δοξασίας τοῦ Μακράκη, αἰτίνας εἶνε γινώσται εἰς πάντας Ὑμᾶς, εἰς τοὺς μοναχοὺς τοῦ Ἁγίου Ὄρους καὶ οἱ τῆς περιφερείας τῆς Ἱερᾶς ἡμῶν Μονῆς, ἔχον συνεργούς καὶ δορυφόρους εἰς τὸν προσηλυτισμὸν καὶ διάδοσιν τῶν ἰδεολογιῶν του, ἐκ Κουσκοκαλυβίων μὲν τὸν μοναχὸν Παντελεήμονα καὶ τὸν Ἱεροδ. Ἀνάκιον, ἐκ δὲ τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἁγίας Ἑλλάδος τὸν Γέροντα Καλλιπικὸν καὶ τὴν συνοδίαν αὐτοῦ Θεοδώρητον Μοναχόν, ἐκ τῶν σαθρῶν κηρυγμάτων τῶν εἰρημένων, οἱ μοναχοὶ τῆς περιφερείας μας εὐρίσκονται ἐν πλήρει ἀναστατώσει. ὁ Ἱερομ. Χρυσάνθος δέσων νὰ ἐπιστρέψῃ εἰς τὴν μετάνοιάν του, ἄλλως θὰ ἐπιβλήθωσιν αὐστηραὶ κυρώσεις εἰς ἀμφοτέρους τοὺς Ἱερομόναχους Μάξιμον καὶ Χρυσάνθον, ἐπισυνάπτομεν καὶ ἀντίγραφον ἐγγράφου τῆς Ἐκκλησίας τῶν γνησίων ὀρθοδόξων χριστιανῶν ὑπ' ἀριθμ. 2439, ἵνα λάβητε γνῶσιν, πῶς καταδικάζει καὶ αὐτὰ τὰ ἀμαρτωλά κηρύγματα καὶ τὰς δοξασίας τοῦ Ἱερομ. Μαξίμου καὶ τῶν δορυφόρων αὐτοῦ. -

Καταστηλιτευόμεν τὰ ἀμαρτωλά κηρύγματα καὶ τὰς σαθρὰς πράξεις τῶν εἰρημένων, καὶ δηλοῦμεν δι' ὑστάτην φορὰν, ὅτι δεόν νὰ παύσῃ τὴν προπαγάνδαν καὶ τὸν προσηλυτισμὸν, διότι ἄλλως ἂν φωραθῶσιν ἢ ἀπλῶς καταγγελθῶσιν ὅτι ἐξακολοθοῦσι τὴν προπαγάνδαν καὶ τὸν προσηλυτισμὸν, τότε θὰ εἰσηγηθῶμεν εἰς τὴν Ἱεράν Κοινότητα τὴν ἀπέλασιν αὐτῶν ἐξ Ἁγίου Ὄρους ἄρθρον 184 Καταστατικοῦ Χάρτου Ἁγίου Ὄρους καὶ τὴν ἐκπόρῃσιν τῶν καλυβίων καὶ τῶν Μουχαστηρίων, καὶ ἔστω πρὸς γνῶσιν αὐτῶν καὶ συμμόρφωσιν. -

μετὰ πατρικῶν εὐχῶν.

Οἱ Ἐπίτροποι τῆς Ἱερᾶς καὶ Σεβασμίας Μονῆς
Μεγίστης Λαύρας τοῦ Ἁγίου Ἀθανασίου

Γεμινός
Προηγ. Ἀδωνάσιος, α.α. Προηγ. Χαριστορατζός
Προηγ. Παναγιώτης καὶ Ἱερ. Θεοφάνης

Ὡς ἦτο φυσικόν, ἡ εὐρυτάτη κυκλοφορία τοῦ δευτέρου τούτου ἐγγράφου, οὐ μόνον κατεθорύβησε τοὺς ἀγνοοῦντας μοναχοὺς καὶ ἠρέθισε τοὺς ὑπεναντίους, ὡς ἐπὶ Κολλυβάδων τὸ πάλαι, ἀλλ' ἠνάγκασε καὶ τοὺς κατηγορουμένους ν' ἀπολογηθοῦν. Εὐτυχῶς ἐπεκράτησε παρ' αὐτοῖς ψυχραιμία καὶ πνεῦμα μετριοφροσύνης, ὅπερ καὶ τοὺς ὠδήγησεν οὐχὶ εἰς ἀνοικτὴν ἐπιστολικὴν ἀπάντησιν ὡς θὰ ἔδει, ἀλλ' εἰς ἰδιωτικὴν δι' ἐπιστολῶν διαμαρτυρίαν, πρὸς τὴν κατηγοροῦσα κυρίαρχον Ἰ. Μονήν, εἰς ἣν καὶ ὑπήγοντο διοικητικῶς.

Παραθέτομεν κατωτέρω τὰς ἐπιστολάς μετὰ τῶν ὑπογραφῶν τῶν κατηγορουμένων, πρὸς ἀσφαλῆ διαπίστωσιν τοῦ ὀρθοδόξου φρονήματος ἀλλὰ καὶ τῆς παρρησίας των, ἐν τῇ ὁμολογίᾳ τῶν Κανονικῶν θεσπισμάτων τῆς Ἐκκλησίας.

Ἐν τῇ Ἱερᾷ Σκῆτῃ τῆς Ἀγίας Τριάδος - Κausοκαλυβίων τῇ 26.9.1969.

Τῇ Σεβασμίᾳ καὶ ἱερᾷ Μονῇ Μεγίστης Λαύρας.

Σεβαστοὶ Γέροντες, εὐλογεῖτε.

Εὐσεβάστως καὶ υἱικῶς, ἐρχόμεθα διὰ τοῦ παρόντος νὰ γνωρίσωμεν Ὑμῖν, ὅτι περιῆλθεν εἰς χεῖρας ἡμῶν, ἡ ἐγκύκλιος ἐπιστολὴ τῆς καθ' Ὑμᾶς Γεροντικῆς συνάξεως, εἰς ἣν ἐφιστᾶτε τὴν προσοχὴν τῶν πατέρων, ἀπὸ τὰς ἡμετέρας, δῆθεν, Μακρακιστικὰς δοξασίας.

Φρίττομεν πρὸ τοῦ θράσους τῶν δεινῶν συκοφαντῶν μας καὶ ραδιούργων αὐτῶν ρασοφόρων, εἰς τῶν ὁποίων τὰς καρδίας οὐκ ἔστι φόβος Θεοῦ. Διὰ τοῦτο ἐντόνως διαμαρτυρόμεθα, μετὰ ἱερᾶς ἀγανακτήσεως, μὴ ἀνεχόμενοι τὴν μομφὴν τοῦ αἰρετικοῦ. Εἰς ἀπάντησιν, ἀποκηρύττομεν τὸν Ἀπόστολον Μακράκην καὶ τοὺς ὁπαδοὺς του, καὶ πάντας τοὺς λέγοντας παρὰ τὰ διατεταγμένα ὑπὸ τῆς Μιᾶς, Ἀγίας, Καθολικῆς καὶ Ἀποστολικῆς Ἐκκλησίας, εἰς τὰ ὁποῖα, ὡς τέκνα γνήσια Αὐτῆς, ἐμμένομεν πιστοὶ καὶ ἐδραῖοι ἄχρι θανάτου.

Ὅσον ἀφορᾷ δὲ εἰς τὸ θέμα τῆς Θ. Μεταλήψεως, ἐκπλησσομεθα διὰ τὴν παχυλὴν ἄγνοιάν των, διότι περὶ τούτου ἐπανελημμένως ἔχει ἀποφανθῆ δι' ἱερῶν κανόνων ἡ Ὁρθόδοξος Ἀνατολικὴ Ἐκκλησία, ἀπὸ τῶν Ἀποστολικῶν χρόνον ἕως τὴν σήμερον, οἵτινές εἰσι Θεόπνευστοι καὶ ἔχουσι κῦρος ἀναμφισβήτητον. Τὸ θέμα, λοιπόν, εἶναι παλαιὸν καὶ λελυμένον, καὶ δὴ ἐν Ἀγίῳ Ὁρει, ἐπανῆλθεν ἐπὶ Κολλυβάδων, ὅποτε κατεφάνη ἡ ὀλεθρία πλάνη τῶν ἀντιφρονούντων καὶ ἐθριάμβευσαν διὰ μίαν εἰσέτι φορὰν οἱ θεῖοι καὶ ἱεροὶ κανόνες.

Τὸ ἀκραιφνῶς Ὁρθόδοξον τοῦτο φρόνημα τῶν Κολλυβάδων, ἔχομεν καὶ ἡμεῖς ὡς γνήσια τέκνα αὐτῶν, καὶ πιστῶς ἀκολουθοῦμεν. Οἱ Κολλυβάδες, ὡς γνωστόν, διὰ τὸ φρόνημά των τοῦτο κατεδιώχθησαν ὑπὸ τῶν τότε κακοφρόνων ἀγιορειτῶν. Ὅθεν τὸ πρᾶγμα δὲν μᾶς ξενίζει, διότι ἀνακύκλῃσι τῶν γεγονότων γίνεται, καὶ ἡ ἱστορία τοῦ Ἀγίου Ὁρους ἐπαναλαμβάνεται. Ἀποροῦμεν ὅμως πῶς, ἐνῶ τοὺς Ἀγίους Μακάριον Νοταρᾶν, ἀρχιεπίσκοπον Κορίνθου καὶ Νικόδημον Ἀγιορείτην, τιμᾶτε ὡς Ἀγίους, τὴν ἀγίαν καὶ Ὁρθοδο-

ξοτάτην διδασκαλίαν των περὶ «τῆς Συνεχοῦς θείας Μεταλήψεως», καταπολεμεῖτε ὡς «Μακρακιστικὴν» !!

Σὰς παραπέμπομεν εἰς τὴν ἀπόφασιν τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου (ἐπὶ Πατριάρχου Νεοφύτου 1789 - 1794). Ἀπευθυνόμενος τότε ὁ Πατριάρχης μετὰ τῆς ἱερᾶς Συνόδου του δι' ἐγκυκλίου ἐπιστολῆς πρὸς τὸν ἅγιον Μακάριον Νοταρᾶν, ἀρχιεπίσκοπον Κορίνθου, ἐγκρίνει τὸ παρ' αὐτοῦ ἐκδοθὲν βιβλίον «Περὶ συνεχοῦς θείας Μεταλήψεως», εἰς τὸ ὁποῖον ἀναλύεται διεξοδικῶς τὸ θέμα τοῦτο. Ἐπανειλημμένως ἐγκρίνει τὸ βιβλίον τοῦτο τὸ Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον καὶ ἡ Ἐκκλησία τῆς Ἑλλάδος. Διὰ τὴν παραδοχὴν καὶ διάδοσιν ὑφ' ἡμῶν, τοῦ ἀκραιφνῶς ὀρθοδόξου τούτου βιβλίου, ἡμεῖς σήμερον κρινόμεθα.

Θεμέλιος καὶ ἀκρογωνιαίος λίθος τοῦ πονήματος τούτου τοῦ ἁγίου Μακαρίου εἶναι ὁ Θ' Ἀποστολικὸς κανὼν, ἔχων οὕτω: «Π ἄ ν τ α ς τοὺς εἰσιόντας πιστοὺς καὶ τῶν Γραφῶν ἀκούοντας, μὴ παραμένοντας δὲ τῇ προσευχῇ καὶ τῇ ἀγίᾳ Μεταλήψει, ὡς ἀταξίαν ἐμποιοῦντας τῇ ἐκκλησίᾳ, ἀφορίζεσθαι χρή». Καὶ ὁ Β' κανὼν τῆς ἐν Ἀντιοχείᾳ Συνόδου, ἐχούσης κύρος Οἰκουμενικῆς ὑπογραμμίζει:

«Π ἄ ν τ α ς τοὺς εἰσιόντας εἰς τὴν ἐκκλησίαν καὶ τῶν ἱερῶν Γραφῶν ἀκούοντας, μὴ κοινωνοῦντας δὲ εὐχῆς ἅμα τῷ λαῷ, ἢ ἀποστρεφομένους τὴν μετάληψιν τῆς εὐχαριστίας κατὰ τινὰ ἀταξίαν, τούτους ἀποβλήτους γίνεσθαι τῆς ἐκκλησίας, ἕως ἂν ἐξομολογησάμενοι καὶ δείξαντες καρποὺς μετανοίας καὶ παρακαλέσαντες τυχεῖν δυνηθῶσι συγγνώμης...»!

Ἐν ὀλίγοις, οἱ ἱεροὶ οὗτοι κανόνες ἀφορίζουν τοὺς παρισταμένους εἰς τὴν θ. Λειτουργίαν καὶ μὴ μεταλαμβάνοντας. (Ἐννοεῖται μὴ ἔχοντας κανονικὸν κώλυμα, δὲν προσέρχονται εἰς τὴν μετάληψιν τῶν Ἀχράντων Μυστηρίων - ὅστις εἶναι ὁ κύριος σκοπὸς τῆς θ. Λειτουργίας - τάχα ἀπὸ ταπείνωσιν καὶ εὐλάβειαν).

Διὰ δὲ τὴν νηστείαν τὴν πρὸ τῆς θ. Κοινωνίας, ἅπαντες οἱ ἅγιοι πατέρες, ὁμοφώνως διδάσκουσι, ὅτι αὕτη δέον νὰ εἶναι ἢ «κατὰ δύναμιν νηστεία», διὰ τοῦτο οὐδαμοῦ εὐρίσκεται κανὼν διορίζων νηστείαν πρὸ τῆς θ. Κοινωνίας.

Διὰ τοὺς ὑποστηρίζοντας τὴν συνήθειαν τοῦ τριημέρου, ἅπαντᾶ ὁ ἅγιος Μακάριος, ὅτι εἶναι κακὴ συνήθεια ἢ ὁποία προσκρούει εἰς τοὺς ἱεροὺς κανόνας, (9ον ἀποστ., 2ον Ἀντιοχείας καὶ 6θον τῆς 6ης Οἰκουμενικῆς, ὅστις ἀπαιτεῖ καθημερινὴν μετάληψιν τὴν Διακαινήσιμον Ἑβδομάδα).

Καὶ ὅπου ὑπάρχει ἔγγραφος νόμος, ἐκεῖ ἡ συνήθεια εἶναι πονηρὰ καὶ ἀπόβλητος. Ὁ ἅγιος Νικόδημος εἰς τὸ Ἰ. Πηδάλιον λέγει αὐτολεξεῖ:

«Ὅτι, ἔνθα οὐκ ἔστι κανὼν ἢ ἔγγραφος νόμος, κρατεῖ ἢ καλὴ συνήθεια, ἢ ὀρθῶ λόγῳ καὶ πολλοῖς ἔτεσι δοκιμασθεῖσα, καὶ μ ἢ ἔ γ γ ρ ἄ φ ω κ α ν ὄ ν ι ἢ ν ὄ μ ω ἔ ν α ν τ ι ο υ μ ἔ ν η τάξιν κανόνος καὶ νόμου ἐπέχουσα». Αὕτη, ἡ διδασκαλία τῆς Ἐκκλησίας: «εἰ δέ τις δοκεῖ φιλόνηκος εἶναι, ἡμεῖς τοιαύτην συνήθειαν οὐκ ἔχομεν, οὐδὲ αἱ ἐκκλησίαι τοῦ Θεοῦ». (Α' Κορινθ. ΙΑ', 16).

Ἐπιπροσθέτως ἔχομεν νὰ παρακαλέσωμεν ὑμᾶς, ὅπως μᾶς ἀποστείλητε ἀντίγραφον τῆς καταγγελίας μὲ τὰ ὀνόματα τῶν κατηγορῶν μας, ὅπως ἐνεργήσωμεν διὰ τὰ περαιτέρω, ἵνα ἀποδειχθῇ ἡ συκοφαντία καὶ ἀνακληθῇ ἡ προσ-
αφθεῖσα μομφή, καὶ ἀποκατασταθῇ, ἡ τόσον ἐπιπολαίως, ἀμαυρωθεῖσα ὑπό-
ληψίς μας.

Ἐπισυνάπτομεν τὴν συνοδικὴν ἔγκρισιν τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου ἐπὶ τοῦ βιβλίου τοῦ ἁγίου Μακαρίου «Περὶ τῆς συνεχοῦς θ. Μεταλήψεως», τὸ ὁποῖον καὶ ἡμεῖς ἐνστερνιζόμεθα ἀσπασίως.

Εὐελπιστοῦντες ὅτι θὰ τύχωμεν τῆς δεούσης προσοχῆς, διατελοῦμεν μετὰ τοῦ προσήκοντος σεβασμοῦ.

Ἱεροδιάκονος Ἱακᾶκιος Μπαρόλας
Μοναχὸς Παντελεήμων Μπίτρας
Μοναχὸς Ἀρτέμιος

Εἰς τὸ ἀμέσως ἐπόμενον γράμμα τοῦ Ἱερομονάχου Γέροντος Μαξίμου, ὁ ἀναγνώστης νοερῶς ἀνατρέχει οὐ μόνον εἰς τὰ τῆς προσφάτου συγκρού-
σεως γεγονότα, ἀλλὰ καὶ εἰς τὰ τοῦ παρελθόντος, τὰ ὁποῖα ἡ ἰδία Ἱ. Μονὴ
ὑπέμνησε τεχνηέντως διὰ τῆς κυκλοφορίας τῆς διαφωνούσης μ ὀ ν ο ν ἐπι-
στολῆς τοῦ πρώην Φλωρίνης κυροῦ Χρυσσοστόμου.

Ὁ ἀνωτέρω Ἱερομόναχος Μάξιμος, γνώστης τῶν θλιβερῶν γεγονότων καὶ τοῦ
κακοπίστου χειρισμοῦ των ὑπὸ τῶν ἐνταῦθα ἐξάρχων Ζηλωτῶν κατὰ
τὸ παρελθόν, ἀναιρεῖ λίαν ἐπιτυχῶς καὶ τήν, δίκην μορμολυκείου, ἐπσειομέ-
νην Συνοδικὴν ἐπιστολήν, ἀποδεικνύων δεόντως τὴν ἄχρι τοῦδε Εὐχαριστια-
κὴν του βιοτήν, ὡς οὔσα ἱεροκανονικῶς σύμφωνος καὶ τῇ συνόλῳ Ἱερᾶ Παρα-
δόσει ἐναρμονίως συνεπομένη.

ΙΕΡΟΝ ΗΣΥΧΑΣΤΗΡΙΟΝ
«ΑΓΙΟΣ ΒΑΣΙΛΕΙΟΣ»
Ι. Μ. ΜΕΓΙΣΤΗΣ ΛΑΥΡΑΣ

Τῇ 30ῃ Ὀκτωβρίου 1969

Πρὸς

Τὴν Σην Ἐπιτροπὴν τῆς Ἱερᾶς καὶ Σεβασμίας
Μονῆς Μεγίστης Λαύρας τοῦ Ἁγίου Ἀθανασίου
ΕΙΣ ΙΕΡΑΝ ΜΟΝΗΝ ΜΕΓΙΣΤΗΣ ΛΑΥΡΑΣ

Σεβαστοὶ Γέροντες,

Λίαν προσηκόντως, γνωρίζω Ὑμῖν ὅτι, ἔλαβον γνῶσιν τῶν ὑπ' ἀριθμ.
583 καὶ 614 καὶ ὑπὸ ἡμερομ. 3 καὶ 17 παρελθ. μηνὸς ὑμετέρων Μοναστηρια-
κῶν ἐγγράφων.

Ἐπὶ τοῦ περιεχομένου αὐτῶν, προάγομαι ὅπως, κατ' ἀρχήν, εὐσεβάστως
ὑποβάλω τὸ υἱικὸν παράπονόν μου καὶ τὴν ἀπορίαν, ὅτι: Πῶς χωρὶς νὰ
κληθῶ καὶ δώσω ἐξηγήσεις ἐπὶ τῶν κατ' ἐμοῦ ἐν αὐτοῖς καταγγελλομένων,

τόσον ανεπιφυλάκτως υίοθετήθησαν ταῦτα, κατ' ἀντίθεσιν, μάλιστα τοῦ γνωμικοῦ τῆς Θέμιδος, «Μηδενὶ δίκην δικάσης, πρὶν ἀμφοῖν μῦθον (τὴν ἱστορίαν) ἀκούσης». Προσέτι, ἐπιθυμῶ νὰ γνωρίσω ὅτι, τὰ ἐξαπολυθέντα, ὡς ἄνω, ὑμέτερα ἔγγραφα, ὄντα πλήρη βαρυτάτων πνευματικῶν κατηγοριῶν καὶ ἐκφράσεων, ἀλγεινὴν, τῷ ὄντι, προεξένησαν ἐντύπωσιν, εἰς πάντα, δικαίως ἀποροῦντα καὶ διερωτώμενον, συνεπῆ γνώστην καὶ ὑπεύθυνον ἐπὶ τῶν ἐκκλησιαστικῶν ζητημάτων, ἔνεκα τοῦ ἄνευ «κανονικοῦ λόγου» δημιουργηθέντος, ἐν προκειμένῳ, ματαίου πνευματικοῦ σάλου, ἢ ἀποφυγῆ καὶ πρόληψις τοῦ ὁποίου κάλλιστα ἡδύνατο, ἀλλὰ καὶ νῦν δυναμένου, νὰ ἐπιτευχθῆ, μόνον ἐφ' ὅσον τὸ προκείμενον θέμα διευθετηθῆ βάσει οὐκὶ διαφόρων ἀνευθύνων «διαδόσεων», προσωπικῶν ἀντιλήψεων ἢ «τυπικῶν» στοιχείων, ἀλλὰ «κανονικῶν» ἐκκλησιαστικῶν - κριτηρίων καὶ ἐπιχειρημάτων.

Ἐπὶ τοῦ περιεχομένου τῶν διαληφθέντων ὑμετέρων ἐγγράφων, εἰς τὰ ὁποῖα γίνεται λόγος περὶ δῆθεν ὑπ' ἐμοῦ ἀσκήσεως «προσηλυτισμοῦ» εἰς τὰς πεπλανημένας δοξασίας τοῦ Μακράκη, ἀ ν α φ ἔ ρ ο μ α ι εἰς τὴν ἀπὸ 26.6.1944 προὑποβληθεῖσαν καὶ εὕρισκομένην παρ' Ὑμῖν ἔγγραφον ἀ π ο λ ο γ ί α ν τοῦ ἀειμνήστου Γέροντός μου Γερασίμου καὶ ἐμοῦ - τῆς Συνοδείας αὐτοῦ - καὶ δ η λ ῶ καὶ αὐθις ὅτι οὐ μόνον δὲν ἀποδέχομαι ἀλλὰ κατὰ δ ι κ ἄ ζ ω ἀπολύτως τὰς κακοδοξίας τοῦ Μακράκη, ἃς θεωρῶ α ἱ ρ ε τ ι κ ἄ ς, πολλῶ δὲ μᾶλλον ὅτι οὐδέποτε διενήργησα προσηλυτισμὸν τῶν κακοδόξων ἀπόψεων αὐτοῦ.

Ἐδραία καὶ ἀκλόνητος, βεβαίως, ὡς ἀπολύτως ὀρθὴ καὶ κανονικὴ, εἶναι ἢ περὶ τῆς «Συνεχοῦς Θείας Μεταλήψεως» πεποιθήσίς μου, ὡς οὕτω πρὸ 25 ετίας, ἤδη, ἔχομεν πρὸς Ὑμᾶς ἐγγράφως ἀπολογηθῆ, διευθετηθέντος ἔκτοτε τοῦ θέματος τούτου. Ἡ τυχὸν ὅμως ἀποδοχὴ τῆς κανονικῶς ἐδραιωμένης πεποιθήσεώς μου ταύτης καὶ ἐκ μέρους τοῦ Μακράκη, οὐδαμῶς προσεπιμαρτυρεῖ τὴν ἐκ μέρους μου ἀποδοχὴν καὶ τῶν λοιπῶν ἄκρως πεπλανημένων καὶ καθ' ὀλοκληρίαν αἰρετικῶν ἀπόψεων αὐτοῦ. Τούτων δεδομένων, δὲν πρέπει νὰ γίνεται σύγχυσις τοῦ περὶ «Συνεχοῦς Θείας Μεταλήψεως» κανονικοῦ θέματος, μὲ τὰς κακοδοξίας τοῦ Μακράκη!

Δ η λ ῶ προσέτι, ὅτι τὴν περὶ τοῦ ζητήματος τούτου πεποιθήσίν μου, ἐφαρμόζω ἀπολύτως ἐν ἐ μ α υ τ ῶ, οὐδέποτε ὅμως ἐ π ι β ἄ λ λ ω εἰς ἕτερον ταύτην, ἀλλ' ἀπλῶς ἐκφράζω τὴν περὶ τούτου ἄποψίν μου, ὅταν καὶ ὁσάκις ἐρωτηθῶ. Ἐπιτραπήτω μοι δὲ νὰ φρονῶ, ὅτι καὶ ἐὰν ἐκήρυττον τοῦτο —ὄπερ δὲν συμβαίνει εἰς τοὺς μὴ ὑπὸ τὴν ἡμετέραν πνευματικὴν δικαιοδοσίαν ὑπαγομένους— τὸ τοιοῦτον, δὲν θ' ἀπετέλει ἴδιον ἐμοῦ κήρυγμα ἢ φρόνημα, ἅτε μὴ ἀντιστρατευόμενον πρὸς τὰς ἐπ' αὐτοῦ διατάξεις τῆς Ἐκκλησίας καὶ τῶν Ἀγίων Πατέρων, πολλῶ δὲ μᾶλλον δὲν θ' ἀπετέλει προσηλυτισμὸν, ἦτοι «Δί' ἀπατηλῶν μέσων προσπάθειαν πρὸς διείσδυσιν εἰς τὴν θρησκευτικὴν συνείδησιν ἐτέρων, πρὸς τὸν σκοπὸν μεταβολῆς τοῦ περιεχομένου αὐτῆς». (Νομικὸς ὁρισμὸς προσηλυτισμοῦ).

Δικαίως, συνεπῶς, δύναμαι νὰ ἐκφράσω τὸ παρόπονον, ὅτι αἱ πρὸς Ὑμᾶς εἰσηγήσεις τρίτων, αἱ συντελέσασαι εἰς τὴν διατύπωσιν τῶν ἐν λόγῳ δύο

ὑμετέρων ἐγγράφων, θίγουσι τὴν ὑπόστασίν μου ὡς ὀρθοδόξου Χριστιανοῦ, δεδομένου ὅτι μὲ κατατάσσουσιν εἰς τὴν κατηγορίαν τῶν αἰρετικῶν!! Διατηρῶ δὲ ἀμφιβολίας τινὰς περὶ τοῦ ἔαν τοῦτο εἶναι δικαίωμα τῶν ἐν λόγῳ τρίτων, τὰ ὀνόματα καὶ τὰς καταγγελίας τῶν ὁποίων θὰ παρεκάλουν ὅπως γνωρίσω, ἵνα συστηθῶσιν αὐτοῖς τὰ δέοντα, οἵτινες δὲν εἶναι ἀμέτοχοι εὐθύνων διὰ τὴν προσγενομένην μοι προσβολήν. Εὐκταῖον, πάντως, θὰ ἦτο νὰ γίνῃ ὑφ' ὅλων ἀντιληπτόν, ὅτι δὲν εἶναι δικαίωμα ἐκάστου νὰ προβαίῃ εἰς τοιαύτας κατ' ἐμοῦ τοσοῦτον ἀνυποστάτους καταγγελίας ἄνευ προσωπικῆς εὐθύνης, καὶ ὅτι τοῦτο, δημιουργεῖ ἀντίστοιχον δικαίωμα ἐμοῦ νὰ ζητήσω ἀρμοδίως προστασίαν, πολλῶ δὲ μᾶλλον ἔαν συνεχισθῇ ἢ κατ' ἐμοῦ αὕτη ἀνίερος συκοφαντία, παρὰ τὰς προαναφερθεῖσας εἰλικρινεῖς δηλώσεις καὶ ὁμολογίας μου καὶ τά, ὡς κάτωθι, προσκομιζόμενα ἀναμφισβήτητα ἐπίσημα κανονικὰ στοιχεῖα τῆς Ὀρθοδόξου θεολογικῆς ἐπιστήμης.

Σεβαστοὶ Γέροντες,

Ἐπὶ τῆς οὐσίας τοῦ προκειμένου θέματος, δὲν ὑφίσταται λόγος ν' ἀπασχολήσω Ὑμᾶς ὧδε, διότι ἡ περὶ τούτου ἀνάπτυξις εὐρίσκεται «λίαν ἐμπεριστωμένη» εἰς τὴν προαναφερθεῖσαν ἀπολογία ἡμῶν, ἀλλὰ καὶ ἐξ ἑτέρου διότι αἱ ἐπισημασθέντες ἐν τῇ παρούσῃ περισιπούδαστοι καὶ ἀθροιστικαὶ γνωματεύσεις τῆς τε Θεολογικῆς Σχολῆς τοῦ Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης καὶ Καθηγητῶν τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν, αἱ βάσει τῶν πηγῶν τῆς Ἐκκλησίας ἐξαχθεῖσαι, ἡλίου φαεινότερον ἀποδεικνύουσι τὸ κανονικῶς ἀβάσιμον καὶ οὐσία ἀνυπόστατον τῶν κατ' ἐμοῦ τόσον ἀνευθύνως καταγγελλομένων, ἐνῶ ἐπιρρίπτουν πληθεῖς φῶς καὶ ἀποσαφηνίζουσι «κανονικῶ ἐρείσματι», ἅπαντα τὰ σημεῖα, ἅτινα προκαλοῦσι πᾶσαν παρανόησιν, διαφωνίαν, διχογνωμίαν καὶ διένεξιν.

Ἐκφράζεται, ὅθεν, ἐκ τούτου ἡ εὐχὴ καὶ ἐλπίζεται, ὅτι θέλει κατανοηθῆ, ὅτι ἡ ἐπὶ τοῦ θέματος τούτου μόρφωσις ὀρθῆς καὶ ἐνσυνειδήτου γνώμης καὶ πεποιθήσεως, δύναται νὰ ἐπιτευχθῇ μόνον διὰ τῆς ἀποδοχῆς τῶν Κανονικῶν Ἐκκλησιαστικῶν Διατάξεων, τῶν σαφῶς ἐπὶ τούτῳ ἀποφαινομένων. Ἐντελλόμεθα ἄλλως τε πρὸς τοῦτο ὑπὸ τῶν Ἀγίων Συνόδων, ἐνόσω ἐν τοῖς «προλεγόμενοις» αὐτῶν διακελεύεται ὅτι: Οἱ Ἱεροὶ Κανόνες, πρὸς τοὺς ὁποίους «ἀπλῶς καὶ ἀδιορίστως πρέπει νὰ πειθώμεθα», ἰσχύουσιν ὑπὲρ «τὰ τυπικά».

Ἐπὶ δὲ τῶν περὶ «παραδόσεως» λεγομένων καὶ ὑποστηριζομένων, ἡ ὀρθὴ ἀποψις οὕτως ἔχει: Ἡ Ἐκκλησία, «ἐνθα οὐκ ἔστι κανῶν» ἢ ἔγγραφος νόμος, παραδέχεται καὶ συνιστᾷ, τότε (νὰ) κρατῆ ἢ καλὴ συνήθεια ἢ ὀρθῶς λόγῳ καὶ πολλοῖς ἔτεσι δοκιμασθεῖσα καὶ μὴ ἐ ν α ν τ ι ο υ μ ἐ ν η ἐγγράφῳ Κανόνι ἢ νόμῳ, τάξιν Κανόνος καὶ νόμου ἐπέχουσα». Τὸ αὐτὸ βεβαιοῖ καὶ ὁ Μέγας Βασίλειος: Τὸ ἔθος, (ἐννοεῖ ὅ,τι δὲν καθορίζεται ἐγγράφως) λέγειν, νόμου δύναμιν ἔχει πλὴν, τὸ ὑπὸ τῶν Ἀγίων ἀνδρῶν παραδοθέν. Ἐπι δὲ καὶ ἡ συνήθεια, ὡς ἔγγραφος νόμος ἰσχύει, ἀλλ' οὐχ ἀπλῶς καὶ ἀδιορίστως καὶ πάντοτε, ἀλλ' ὅταν αὕτη εἶναι ἔννομος, εὐλογος καὶ δικαία καὶ στηρίζεται καὶ βεβαιοῦται ὑπὸ τοῦ ἐγγράφου νόμου. Π ρ έ π ε ι δ έ α ὔ τ η — ἡ σ υ ν ἦ θ ε ι α — ν ἄ ἀ θ ε τ ἦ τ α ι, ὅ τ α ν ἀ ν τ ί κ η τ α ι α ὔ τ ῳ. Τοῦτ' αὐτὸ ὁμοίως ἰσχύει καὶ

διὰ τὰ παρὰ τῶν Κτιπόρων ἐν τοῖς Μοναστηρίοις Τυπικά, ἢ καὶ διὰ τὰ κατὰ μέρος καὶ τοπικά, διὰ τὰ ὁποῖα, «στέργειν ὀφείλουσιν εἰ μήπου τοῖς Κανόσιν ἐναντιοῦνται». (Συνοδικὰ Προλεγόμενα).

Πᾶσα, συνεπῶς, παράδοσις, τυπικόν, τάξις, συνήθεια, ἢ οἰαδήποτε ἀπαίτησις, ἐναντιομένη εἰς Κανονικάς, Ἐκκλησιαστικάς Διατάξεις — ἔστω καὶ «δι' εὐλάβειαν τάχα» ἦν οἱ Πατέρες «ἀποστροφὴν» θεωροῦσι (βλ. ἐρμηνείαν Β' Καν. τῆς ἐν Ἀντιοχ.) καὶ εἰδικώτερον, πᾶν ὅ,τι — πλὴν περιπτώσεως ἐκκλησ. ἐπιτιμίου — δημιουργεῖ μὴ κανονικὸν «κώλυμα» καὶ ἀ π ο κ λ ε ί ε ι, οὕτω, τὴν συμμετοχὴν τῶν πιστῶν εἰς τὸ Μυστήριον τῆς Θ. Εὐχαριστίας ἐν οἰαδήποτε μὲν ἡμέρᾳ, ἰδίᾳ δὲ ἐν τῇ «ἡμέρᾳ τοῦ Κυρίου», τὴν Κυριακὴν ἢ τὴν Διακαινήσιμον ἑβδομάδα καὶ καθιστᾶ, ἐκ τούτου, ἀνεκπλήρωτον τὸν σκοπὸν τῆς ἐπιτελέσεως τοῦ Θείου Μυστηρίου, ἐναντιοῦται δὲ πρὸς τὰς ἐν προκειμένῳ διατάξεις τῶν Ἱερῶν Κανόνων καὶ τῇ Πατερικῇ Διδασκαλίᾳ, «πρέπει νὰ ἀθετηται».

Κατὰ ταῦτα, δυνάμει τῶν ἀναντιρρήτων ἐπισήμων τούτων στοιχείων, πᾶς Πνευματικὸς Πατήρ, ὅπως ἀσφαλῶς καὶ ἀκωλύτως, δικαιοῦται καὶ ὑποχρεοῦται νὰ ρυθμίσῃ τὴν θέσιν αὐτοῦ ἐναντι τοῦ βασικοῦ καὶ κεφαλαιώδους ἐκκλησιαστικοῦ θέματος τῆς Θ. Εὐχαριστίας. Τὴν δέ, ἐπ' αὐτοῦ, ὑπεύθυνον κατεύθυνσιν τοῦ πνευματικοῦ αὐτοῦ ποιμνίου, τὴν βασιζομένην, ὡς προελέχθη, ἐπὶ τῶν ἐγγράφων κανονικῶν θεσμῶν τῆς Ἐκκλησίας «κατὰ ἄδειαν καὶ κρίσιν αὐτοῦ», οὐ δεῖ εἶναι συγχωρητὸν νὰ ἐπικρίνῃ ἢ νὰ ἐλέγξῃ, δεδομένου ὅτι δὲν δικαιοῦται νὰ ἐπεμβαίῃ ἐπὶ πνευματικῶν θεμάτων ἀφορώντων ποιμνιον ἑτέρας πνευματικῆς δικαιοδοσίας, καθόσον οὐδεμίαν ὑποχρέωσιν καὶ εὐθύνην ὑπέχει δι' αὐτό.

Ἡ ἀνωτέρω Ὁρθόδοξος Κανονικὴ ἄποψις, ἐπερείδεται καὶ συμπορεύεται ἀπολύτως μετὰ τῆς ἐν φωτοτυπία ὑποβαλλομένης ὧδε ὑπ' ἀριθ. 2397 καὶ ἀπὸ 1-7-1946 Συνοδικῆς ἀποφάσεως τῆς «Ἑλληνικῆς Ἐκκλησίας τῶν Γ.Ο.Χ.».

Ἡ Ἐκκλησιαστικὴ αὕτη Ἀρχή, εἰς τὴν ὁποίαν, υἱικῶς καθήκοντι, ἀνεφέρθημεν ἀπὸ 15-5-1946, διὰ τῆς ἀποφάσεώς της ταύτης, ἀνακρίνασα «μετ' ἐπιστάσις καὶ ἐνδιαφέροντος Πατρικοῦ» τὸ περιεχόμενον τῆς ἡμετέρας πρὸς Ὑμᾶς προειρημένης ἀπολογίας, ἀντίγραφον τῆς ὁποίας ἐπανυποβάλλομεν τῇ παρουσίᾳ, ἐχαρακτήρισε τὴν ἐν αὐτῇ ἀνάπτυξιν τοῦ διαπραγματευομένου ζητήματος τῆς θείας Κοινωνίας, «λίαν ἐπιτυχῆ καὶ ἐμπεριστατωμένην» καὶ ἐκφράζει τὴν «Πατρικὴν εὐαρέσκειαν τῆς Συνόδου», συγχαίρουσα καὶ ἐπευλογοῦσα διὰ τὴν «Κανονικὴν ἀκρίβειαν», ἥνπερ ὁμολογεῖ ὅτι τηρῶμεν, βάσει τῶν ὑφ' ἡμῶν καὶ μετὰ πάσης λεπτομερείας ἐν τῇ ἐν λόγῳ ἀπολογίᾳ ἀναφερομένων ἀπαραιτήτων προϋποθέσεων προετοιμασίας (βλέπε ἐν σελίδι 9 ἕως 13).

Ἐνταῦθα, ἄξιον προσοχῆς τυγχάνει ὅτι, ἢ ἐν λόγῳ Ἱερὰ Σύνοδος, οὕτω διατυπώνουσα τὴν ἐτυμηγορίαν αὐτῆς, δηλοῖ σαφῶς ὅτι, ἐκ τῶν ἀνωτέρω ἐγγράφων ἀπολογητικῶν ἡμῶν δηλώσεων, α) οὐκ ἔστιν ἐκρίνεν καθ' ἡμῶν ἐπίμεμπτον σημεῖον ἢ περίπτωσιν «σαθροῦ καὶ ἀμαρτωλοῦ κηρύγματος, προπαγάνδας καὶ προσηλυτισμοῦ», ἢ διάδοσιν «ἰδίῶν ἡμῶν ἰδεολογιῶν καὶ Μα-

κρακιστικῶν δοξασίων», ὡς τόσον ἀνυποστάσως κατηγορούμεθα, ἀλλὰ β) «ἐκφράζει τὴν λύπην καὶ τὴν ἀπορίαν αὐτῆς, πῶς ἡ κανονικὴ αὕτη ἀκρίβεια ἐσκανδάλισε τινὰς τῶν Ζηλωτῶν μέχρι τοῦ σημείου ὥστε (οὔτοι) νὰ διακόψωσι (ἄνευ τῆς ἐγκρίσεως τῆς Προϊσταμένης Ἐκκλ. αὐτῶν Ἀρχῆς, ἀλλὰ μᾶλλον Προτεσταντικῶ Δικαίῳ) τὴν ἐκκλησιαστικὴν ἐπικοινωνίαν μεθ' ἡμῶν». γ) Συνεπεΐα τῆς, ἐκκλησιαστικῶς, ἀντικανονικῆς καὶ παρανόμου ταύτης πράξεως τῶν Ζηλωτῶν, ἀπὸ τῆς ἀπορίας «ἀξιοχρέωποιμαντορικῆ προνοΐα» τὰ δέοντα πρὸς «διαφώτισιν» αὐτῶν καὶ ὅπως «ὑποδειχθῆ» πρὸς αὐτοὺς «τὸ ἄτοπον καὶ ἀντικανονικὸν τῆς διακοπῆς τῆς ἐκκλησιαστικῆς ἐπικοινωνίας... μεθ' ἡμῶν».

Λυπηρὸν ὅμως τυγχάνει τὸ καταπληκτικὸν γεγονός, ὅτι τόσον ἡ Συνοδικὴ αὕτη ἀπόφασις ὅσον καὶ ἡ ἐν αὐτῇ ἀναφερομένη διαφωτιστικὴ ἐγκύκλιος, διὰ τῶν προβαλλομένων ἐπιχειρημάτων καὶ Πατρικῶν παραινέσεων, δὲν κατέστη δυνατόν νὰ μεταπείσουν τοὺς ἀμετακινήτως ἐμμένοντας εἰς τὰς ἰδίαις αὐτῶν γνώμας! Τοῦτο συνάγεται ἐκ τοῦ ὅτι: Ἀντὶ τῆς ὀφειλομένης ἐνταῦθα ὀλοπροθύμου καὶ καλοπροαιρέτου ὑπακοῆς, πειθαρχίας καὶ συμμορφώσεως πρὸς τὰς συστάσεις τῆς ἀνωτέρω Ἐκκλησιαστικῆς Ἀρχῆς, ὁ παραλήπτης τῆς ἐν λόγῳ ἐγκυκλίου, εἷς καὶ οὗτος ἐκ τῶν ἐν Ἀγίῳ Ὁρει ἐγκαταβιούντων, ὅπως ἠθελήμενος, ἔκρινε σκόπιμον τὴν μὴ κυκλοφορίαν καὶ κοινοποίησιν αὐτῆς, πρὸς τῶν σκοπῶν ἀποτροπῆς τοῦ διαφωτισμοῦ καὶ ἀποσκανδαλισμοῦ τῶν συνειδήσεων τῶν Πατέρων — Μοναχῶν, οἵτινες, σημειωτέον, ἔχουσαν πλήρη ἀγνοίαν τοῦ περιεχομένου αὐτῆς, μέχρι σήμερον!!

Πρὸς τούτοις καὶ ἵνα ὅπως, ἐπὶ τῷ τέλει, ἐπιτευχθῆ ἡ ἀνάκλησις τῆς πρώτης Συνοδικῆς Διαγνώμης διὰ δευτέρας τοιαύτης, ἀπετολήθη ἡ κατασκευασθεῖσα «ἀπάντησις τοῦ Ι.Σ. τῶν Ζηλωτῶν», πεποικιλμένη μὲ ὅσας ἐσφαλμένας καὶ ἀναληθεῖς «πληροφορίας» ἦτο δυνατόν νὰ προσδώσουν καθ' ἡμῶν ἀντίθετον ἐντύπωσιν, ἐκείνης ἣν ἡ ἐν λόγῳ Ἱερὰ Σύνοδος ἀρχικῶς ἀπέκόμισεν.

Ἡ περιώνυμος αὕτη «ἀπάντησις», δέον ἐπίσης νὰ σημειωθῆ, ὅτι ἐτηρήθη ἐξ ἀρχῆς καὶ συνεχίζει νὰ τηρῆται εἰσέτι ἀπόρρητος καὶ μυστικῆ, ἀρνηθέντες τοῦ συντάκτου αὐτῆς νὰ γνωστοποιήσῃ εἰς ἡμᾶς ταύτην, ἵνα μὴ γνωσθῆ, οὔτω, εἰς τοὺς ἀγαθὴν προαίρεσιν ἔχοντας Πατέρας, τόσον ὁ ἐπιδιωκόμενος δι' αὐτῆς σκοπός, ὅσον καὶ τὸ ἀναληθές, ἵνα μὴ εἴπω κακόβουλον καὶ συκοφαντικόν, περιεχόμενον αὐτῆς, τὸ ἀποτελοῦν τὰς «πληροφορίας τοῦ Συνδέσμου», αἵτινες, κατὰ μαρτυρίαν λίαν ἀξιοπίστου Μοναχοῦ, ἀναγνώσαντος, ὑπὸ τραγικὰς συνθήκας, τὴν ἀπάντησιν ταύτην, μεταξὺ τῶν ἄλλων, ἀναφέρουν: α) Ὅτι —δῆθεν— «κηρύττομεν στεντορεῖα τῆ φωνῆ»... ἀνευλαβῆ πολιτείαν καὶ διδασκαλίαν, ἥτοι, ὅτι δυνάμεθα νὰ καταλύωμεν... ἄκουσον! ἄκουσον! «ψητὸ γὰ ἰδαρὸ»!!! κλπ. καὶ β) ὅτι —δῆθεν— ὁ ἀείμνηστος ἡμῶν Γέροντας ἦτο «διανοητικῶς ἀνισόρροπος», ἦτο τοῦ «Ματθαίου» καὶ δὲν εἶχε σχέσιν μὲ τὸν «Σύνδεσμον». Ἐπίσης, ὅτι —δῆθεν— ἡ προρρηθεῖσα Ἱ. Σύνοδος δικαίως ἡμᾶς, κινδυνεύει νὰ κατηγορηθῆ ὅτι ἐμ-

φορεῖται ὑπὸ Μακρακιστικῶν φρονημάτων, κ.λ.π., ὡς καὶ πλεῖστα ὅσα ἦτο δυνατὸν νὰ ἐκμαιεύσουν εἰς τὸ μετὰ πῆσεων καὶ κατὰ παραγγελίαν τελικῶς ἐκδοθὲν ὑπ' ἀριθ. 2439 22-8-1946 Συνοδικὸν ἔγγραφον, ἐπὶ καταφανεῖ, βεβαίως, μειώσει τοῦ Συνοδικοῦ κύρους καὶ Ἀρχιερατικοῦ γοήτρου τῆς Ἐκκλησίας τῶν Γ.Ο.Χ., χωρὶς κἂν ν' ἀνακριθῶμεν ἡμεῖς περὶ τοῦ ὑποστατοῦ ἢ ὅχι τῶν καθ' ἡμῶν «πληροφοριῶν τοῦ Συνδέσμου».

Τούτων οὕτως γενομένων, ἔτι μᾶλλον ἔγκυρος, κανονική, ἰσχυρὰ καὶ ἐκτελεστή, θεωρεῖται καὶ ὑπάρχει ἡ ἀνεπηρέαστος ὑπ' ἀριθ. 2397 πρώτη Συνοδικὴ Διαγνώμη, ἣτις, οὐδόλως σημαίνει ὅτι ἀνακαλεῖται διὰ τῆς δευτέρας τοιαύτης, ἄτε ἀκουσίως ἐπαβεβαιούσης τό, ἐξαιρέσει «κακῆς χρήσεως», ἔγκυρον τοῦ πλήρους κανονικοῦ περιεχομένου τῆς πρώτης, διὰ τῆς χαρακτηριστικῶς δηλωτικῆς φράσεως: «Ἐν Ὁσιώτατε ἡ Ἱερά Σύνοδος προήχθη εἰς τὴν ἀπόφασιν νὰ συγχαρῆ τὴν σὴν Ὁσιότητα εἰς τὸ ζήτημα τῆς Θείας Κοινωνίας, τοῦτο ὀφείλεται εἰς τὴν ἐντύπωσιν ἣν ἀπεκόμισεν αὕτη ἐκ τῆς ἐπιστολῆς αὐτῆς, (καὶ ἐξ ὅσων, βεβαίως, ὁμολογοῦμεν καὶ δηλοῦμεν καὶ «λίαν ἐμπεριστατωμένως ἀναπτύσσομεν» ἐν τῇ συνυποβαλλομένῃ ἀπολογητικῇ ἡμῶν πραγματείᾳ) ὅτι πρόκειται περὶ ζηλωτοῦ ἐγκρίτου, πιστοῦ καὶ εὐσεβοῦς κληρικοῦ, κ.λ.π.». Τὸ δὲ ἀπευκταῖον ὑπόλοιπον τοῦ περιεχομένου αὐτῆς, ὡς π.χ. τὰ —δῆθεν— περὶ «ἀνατροπῆς καὶ ἀθετήσεως τῶν Θείων καὶ Ἱερῶν Κανόνων καὶ Σεπτῶν Παραδόσεων...», ὅπερ ἐπὶ τὸ πλεῖστον ἐλέγχεται «κανονικῶς» ἀνακριβὲς καὶ ἀβάσιμον, τοῦτο, λέγομεν, ἂ ν ἡ κ ε ι ἐξ ὀλοκλήρου καὶ ἀφορᾷ εἰς τοὺς κατασκευαστὰς καὶ παραγγελιοδότας τῶν, περὶ ὧν ἀνωτέρω ἀνεφέραμεν, «πληροφοριῶν τοῦ Συνδέσμου», ἐκ τῶν ὁποίων τοῦτο καὶ προέρχεται.

Σεβαστοὶ Γέροντες,

Ἦναγκάσθην νὰ μακρύνω διὰ τῶν ἐν τῇ προηγουμένῃ σελίδι ἀναφερομένων λεπτομερειῶν, ἢ πρὸς Ὑμᾶς ἐνημέρωσις τῶν ὁποίων κρίνεται ὡδε ἀναγκαῖα, ἐκ τοῦ λόγου ὅτι ἡ Ὑμετέρα Πανοσιολογιότης ἀγνοοῦσα, βεβαίως, τὰς, ἀδιανοήτους διὰ πάντα εὐσυνείδητον Χριστιανόν, συνθήκας ὑφ' ἃς ἐξεδόθη τὸ περὶ οὗ ὁ λόγος, κατ' ἐλήθειαν, ἔγγραφον, κ α λ ο π ι σ τ ῖ α ὠ θ ο υ μ ἔ ν η, ἐπεσύναψε τοῦτο ἐν τῷ ὑπ' ἀριθ. 614 17-9 ἐ.ἔ. ἐγγράφῳ αὐτῆς, ὑπολαβοῦσα ὅτι, οὕτω, ἦτο δυνατόν, ἐξ αὐτοῦ καὶ μόνου, νὰ εὐσταθήσῃ καὶ «θ ε μ ε λ ι ω θ ῆ» (ἄρθρον 7 παρ. 3 Ν. Δ)τος) ἢ ἐν αὐτῷ διατυπωθεῖσα καθ' ἡμῶν κατηγορία.

Διὰ τῶν ἐν τῇ παρουσίᾳ, ὄθεν, προσκομιζομένων Ὑμῖν κανονικῶν, σαφῶν καὶ συγκεκριμένων ἀπολογητικῶν ἡμῶν στοιχείων καὶ πραγματικῶν περιστατικῶν, ἐν οἷς καὶ τὸ ὡσαύτως ἐπισυναπτόμενον, ἐν φωτοτυπία, Συνοδικὸν ἔγγραφον τῆς ὑπερορίου Ρωσικῆς Ἐκκλησίας, δι' ὧν καταδείκνυται τὸ ἀναληθὲς καὶ ἀνυπόστατον τῶν καθ' ἡμῶν καταγγελλομένων, εὐελπιστοῦμεν ὅτι θέλετε μορφώσει πλήρη καὶ ὀρθὴν γνώμην καὶ ἀνεπηρέαστον κρίσιν ἐπὶ τοῦ προκειμένου θέματος, σύμφωνον οὔσαν τὸσον μὲν ταῖς Κανονικαῖς Διατάξεσι, τῇ Πατερικῇ Διδασκαλίᾳ καὶ ταῖς ἰσχυούσαις ἀποφάσεσι τῆς Μεγάλῃς τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας, ὧν σχετικὸν ἀπόσπασμα συνυποβάλλω, ὅσον καὶ τῇ ἀπὸ 25ε-

τίας Ὑμετέρᾳ Μοναστηριακῇ ἀποφάσει, τῇ ληφθείσῃ τῇ Γεροντικῇ Γνώμῃ τῶν προκατόχων Σεβαστῶν Ὑμῶν Συναδέλφων, ἐν πλήρει συνέσει καὶ εὐθυκρισίᾳ διευθετησάντων τό, ὅ λ ω ς μ α τ α ί ω ς ἐ π α ν α κ ι ν ῆ θ έ ν, ἐν προκειμένῳ ζήτημα, ὑπ' ὄψιν, ἀσφαλῶς, λαβόντων, τὰς ρητὰς διατάξεις τοῦ ἄρθρου 7 παράγρ. 3 τοῦ Νομ. Δ/τος τῆς 10-7-1926, καθ' ὅ, «οὐδεμία ποινὴ ἐπιβάλλεται ἄνευ Νόμου ἢ Ἰ ε ρ ο ὕ Κ α ν ό ν ο ς θ ε μ ε λ ι ο ὕ ν τ ο ς α ὐ τ ῆ ν...».

Οὕτω θέλει ἀνακοπῇ ὁ συνεχιζόμενος μῶμος, ὅτι ἡ Ἀγιορειτικὴ ἀντίληψις καὶ νοοτροπία τίθεται ἀντιμέτωπος καὶ μάχεται οὐχὶ μόνον κατὰ τῶν ἀποδεχομένων καὶ ἐφαρμοζόντων τὰς περὶ «Συνεχοῦς Θείας Μεταλήψεως» κανονικὰς ἀπόψεις τῆς Ἐκκλησίας καὶ τῶν Ἀγίων Πατέρων, ἀλλὰ καὶ κατ' αὐτῆς ταύτης τῆς ὑποστάσεως τῆς ἐκπληρώσεως τοῦ σκοποῦ τῆς ἐπιτελέσεως τοῦ Ἀγιωτάτου Μυστηρίου τῆς Θείας Εὐχαριστίας.

Μὲ τὴν ἰδιαιτέραν υἱϊκὴν παράκλησιν ὅπως διατεθῆτε καὶ ἀπαλείψητε, καθ' ὃν προσήψατέ μοι τρόπον, τοὺς ἐναντίον μου ἐγγράφους καὶ πάνυ ἀσταθεῖς ἐλεγχθέντας κατηγορητικοὺς χαρακτηρισμοὺς, πρὸς ἀποκατάσασιν τῆς βαθύτατα προσβληθείσης ὀρθοδόξου συνειδήσεώς μου καὶ ἐπανασύνδεσιν τῆς μεθ' Ὑμῶν ἀγάπης, ἀφοσιώσεως καὶ εὐγνωμοσύνης, ἅπερ ἀπεριορίστως ἐπιθυμῶ νὰ διατηρῶ διὰ τὸ πρὸς με ἀείποτε ἐπιδειχθὲν ἀμέριστον ἐνδιαφέρον Ὑμῶν, μ ε τ ῆ ν δ ῆ λ ω σ ι ν δὲ ὅπως ἡ παροῦσα μου λογισθῆ καὶ π ρ ο φ ο ρ ι κ ῆ ἀ π ο λ ο γ ί α μ ο υ, εἰς περίπτωσιν καθ' ἣν, τυχόν, θέλω κληθῆ πρὸς τοῦτο ἐπὶ τῆς προκειμένης ὑποθέσεως, διατελῶ:

Λίαν βαθυσεβάστως, μετ' ἀγάπης καὶ ἀφοσιώσεως.
Ἱερομόναχος Μάξιμος Ἀγιοβασιλειάτης
μετὰ τῆς Συνοδείας μου: Βασιλείου Μοναχοῦ.

Ε Π Ι Σ Υ Ν Α Π Τ Ο Μ Ε Ν Α

- 1) Ἀντίγραφον ἡμετέρας ἀπολογητικῆς πραγματείας, πρὸς Ἱερὰν Μονὴν Μεγίστης Λαύρας ἀπὸ 26-6-1944.
- 2) Ἀπόσπασμα ἀποφάσεων Οἰκουμενικῶν Πατριαρχῶν: α) Νεοφύτου Ζ' καὶ β) Γρηγορίου τοῦ Ε' (1800 καὶ 1819).
- 3) Φωτοτυπία Συνοδικοῦ ἐγγράφου Ἐκκλησίας Γ.Ο.Χ. ὑπ' ἀριθ. 2397 ἀπὸ 1-7-1946.
- 4) Φωτοτυπία Συνοδικοῦ ἐγγράφου, Ὑπερορίου Ρωσικῆς Ἐκκλησίας ἀπὸ 28-5-1969.
- 5) Θεολογικὴ Γνωμάτευσις Καθηγητοῦ Πανεπ. Ἀθηνῶν κ. Σ. Ἀγουρίδου ὑπὸ ἡμερομηνίαν 17-10-1969 καὶ
- 6) Γνωμάτευσις Θεολογικῆς Σχολῆς Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης, ὑπὸ ἡμερομηνίαν 12-11-1969.

Ἡ ἐπομένη τρίτη καὶ τελευταία ἐπιστολὴ τοῦ Γέροντος Καλλινίκου, ἐ-

ρευνώσα δεοντολογικῶς καὶ οὐχὶ ἱστορικοκανονικῶς τὸ θέμα, συμπληροῖ ἐν τούτῳ τὰς ἐτέρας δύο, σύντρεϊς οὕτω γενόμεναι ἐναργεστάτη καὶ ἀνάγλυφος ἀποδείξεις τῆς ὀρθοδόξου πορείας των.

Ἐν τῇ Ἱερᾷ Σκῆτῃ τῆς Θεοπρομήτορος Ἀγίας Ἐκκλησίας τῆς Ἀθηνῶν τῆς 6-11-1969

Τοῖς

Ἀγίοις καὶ πανοσιολογιωτάτοις Ἐπιτρόποις τῆς Ἱερᾶς καὶ Σεβασμίας Μονῆς τῆς Μεγίστης Λαύρας τοῦ Ἀγίου Ἀθανασίου.

ΕΝΤΑΥΘΑ

Ἁγιοὶ Γέροντες, μετὰ υἱικοῦ σεβασμοῦ λαμβάνομεν τὴν τιμὴν νὰ ἀναφέρωμεν Ὑμῖν τὰ κάτωθι:

Μετὰ βαθυτάτης θλίψεως ἀνεγνώσαμεν τὸ Ὑμέτερον ἐγκυκλιῶδες γράμμα πρὸς τὰ ἀπανταχοῦ παραρτήματα Ὑμῶν, ἐνθα λευκῶς καὶ ἐλευθέρως καὶ ἐπροκαλύπτως καλούμεθα «αἵρετικοί», «Μακρακισταί», ὡς ἐνεργοῦντες προσηλυτισμὸν διὰ μέσου «σαθρῶν» καὶ «βλασφημῶν» κηρυγμάτων.

Ἐπειδὴ ἀνεγνώσαμεν τὰς ἀποσταλείσας Ὑμῖν ἀπολογίας τοῦ Γέροντος Ἱερομονάχου Μαξίμου καὶ Γέροντος Διακο-Ἀκακίου, δὲν ἐπιθυμοῦμεν νὰ σᾶς καταπονήσωμεν μὲ ταῦτολογίας· ἀπλῶς δηλοῦμεν ὅτι συμφωνοῦμεν ἀπολύτως πρὸς τὴν ἱστορικὴν καὶ Κανονικὴν ἀνάπτυξιν τοῦ θέματος, ἣν ποιοῦνται εἰς τὰς ἀναφορὰς των οἱ ἀνωτέρω, μόνον εἰδικούς τινες σοβαρωτάτους κινδύνους θ' ἀναφέρωμεν, οἵτινες προκαλοῦνται καὶ ἀναφύονται διὰ πᾶσαν περίπτωσιν ἀθετήσεως τῶν Κανονικῶν διατάξεων τῆς Ἐκκλησίας ἡμῶν, ἐπὶ τοῦ προκειμένου θέματος.

Τοὺς ἀνωτέρω λόγους θὰ τοὺς παρουσιάσωμεν ὅσον ἔνεστι περιληπτικώτερον, διότι ἡ πλήρης ἀνάπτυξις των θὰ ἀπῆται τὴν δημιουργίαν ὀλοκλήρου πραγματείας.

α') Κατ' ἀρχὴν τὸ τριήμερον καταργεῖ τὴν τιμητικὴν καὶ νενομοθετημένην θέσιν τῆς Κυριακῆς ἐν τῇ ἐορτολογικῇ τάξει τῆς Ἐκκλησίας· δημιουργεῖ μίαν «Μωσαϊκότητα» ἀντινομοθετοῦσαν εἰς τὰς τῶν ἱερῶν κανόνων ἐντολὰς· δημιουργεῖ τὴν ψευδαἴσθησιν τῆς ἀξιοῦσας τῶν ἔργων διὰ τὴν προσέλευσιν εἰς τὴν θ. Κοινωνίαν, ἣτις θ. Κοινωνία θ' ἀποτελεῖ πάντοτε τὸ κατ' ἐξοχὴν «Δ ὦ ρ ο ν» τοῦ Θεοῦ πρὸς τὸν ἄνθρωπον· συνεχῶς ἐμποδίζει τὴν προσέλευσιν εἰς τὸ θεῖον Μυστήριον διὰ τὰς περισσοτέρας τῶν Δεσποτικῶν καὶ λοιπῶν ἁγίων ἐορτὰς!

β') Προκαλεῖ τὸν «εὐνοουχισμὸν» τῆς πνευματικῆς τροφοδοσίας διὰ τοῦ θειοτάτου Μυστηρίου, ὅπερ ἀποτελεῖ τὸ α καὶ τὸ ω τῆς πνευματικῆς ζωῆς, περιοριζομένης εἰς τὸ ἄ π α ξ τῆς ἐβδομάδος, ὅσονδῆποτε καὶ ἂν τυγχάνῃ τις κεκαθαρμένος καὶ προητοιασμένος, τὸ κατ' ἄνθρωπον, διότι ἀπλούστατα ἀδυνατοῦν νὰ χωρέσουν δύο τριήμερα ἐντὸς μιᾶς ἐβδομάδος!!

γ') Ἐπιτρέπει διὰ τῆς κακῆς ἐπικρατήσεώς του ὡς τρόπου πλέον καθωρισμένου καὶ ἐκ τῶν προτέρων, τὴν εἴσδυσιν εἰς τὴν ἐσωτερικὴν ζωὴν ἱερῶν Μονῶν καὶ συνοδειῶν, αἵτινες ἀδυνατοῦν, καίτοι ἐπιθυμοῦν νὰ προσέλθουν ἐν

Κυριακῇ ἢ ἑορτῇ ἐν τῷ Μυστηρίῳ, λόγῳ τοῦ σ κ α ν δ ά λ ο υ τῶν ἀλλέως πιστευόντων.

Τὰ ἐπιχειρήματα τῶν ἀκολουθούντων τὸ τριήμερον, ὅτι δῆθεν «θὰ προκαλέσῃ σκάνδαλον εἰς τοὺς πολλοὺς» ἢ κατάργησίς του, καὶ ἄς «τὸ διακρατήσωμεν διὰ τὴν εἰρήνην τοῦ Τόπου», οὐδεμιᾶς ἔχονται βαρύτητος. Διατί οἱ τοιοῦτοι δὲν ὑπολογίζουν τὸν συνεχῆ σκανδαλισμὸν τοῦ λοιποῦ πληρώματος τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας, (παραλείπομεν τοὺς λοιποὺς ἑτεροδόξους ἐπικριτάς), τὸ ὁποῖον ἐπισκεπτόμενον τὸν ἅγιον ἡμῶν τόπον, ἀναχωρεῖ μὲ τὰς χειρίστας τῶν ἐντυπώσεων, πιστοποιοῦν ὅτι τιμᾶται τὸ Ἰουδαϊκὸν Σάββατον ὑπὲρ τὴν Κυριακὴν, τὴν ἡμέραν τοῦ Κυρίου; (σημειωτέον δὲ ὅτι μέρος τούτου προσέρχεται μὲ τὴν ἐπιθυμίαν τοῦ μονάσαι).

Τί θὰ εἴπουν ἰδιαιτέρως οἱ ἐχθροὶ τοῦ Ἀγίου Ὁρους ὅταν, τιτλοφορούμενον ὡς «Φάρος τῆς Ὁρθοδοξίας» καὶ ἡμεῖς ἀκριβεῖς τηρηταὶ τῶν Ἱερῶν Παραδόσεων — αἵτινες οὐδόλως συνηγοροῦν ὑπὲρ τοῦ τριημέρου ἀλλ' ἀγνοοῦν παντελῶς τοῦτο — δὲν δυνάμεθα νὰ διακρίνωμεν τὰς ἀληθεῖς ἀπὸ τὰς ψευδεῖς τοιαύτας;

Δηλοῦμεν δὲ ἐνταῦθα καὶ γραπτῶς, ὅτι οὐδόλως ἐπιθυμοῦμεν τὴν κατάργησίν του διὰ τοὺς θέλοντας τιμᾶν τοῦτο· ἀπλῶς δὲν ἀνεχόμεθα νὰ τὸ ἐπιθέτουν ὡς ζυγὸν εἰς τὸν τράχηλον ἡμῶν, πάσῃ βίᾳ καὶ ἀνελευθερίᾳ σπουδάζοντες νὰ τηρῆται καὶ εἰς τὰς ἰδίαις ἡμῶν Καλύβας!

δ') Τὸ ἐπιχείρημα ὅτι οἱ παλαιοὶ χριστιανοὶ καὶ μοναχοὶ ἦσαν πλέον ἐνάρετοι, ἐνῶ οἱ τῆς σήμερον δὲν δύνανται νὰ ἐφαρμώσουν τοὺς ἱεροὺς κανόνας, προσφέρει τὸ μεγαλύτερον ὄπλον εἰς τὰς χεῖρας τῶν ἐχθρῶν τῆς Ἐκκλησίας, οἵτινες ὑπὸ τὸ λάβαρον τοῦ «Μοδερνισμοῦ» καὶ τῆς «Ἐκκοσμηκείσεως» καὶ τῶν ἡθῶν τῆς ἐκκλησιαστικῆς ζωῆς, θὰ εἴπουν μὲ τὴν σειρὰν των:

«Πολὺ καλῶς, κύριοι· διὰ τοῦτο ἐπιθυμοῦμεν καὶ τὸν τέταρτον γάμον, τὴν κατάργησιν τοῦ Μοναχικοῦ βίου, τὴν συντόμευσιν τῶν ἱερῶν ἀκολουθιῶν, κ.λ.π., διὰ τὸν ἀπλούστατον λόγον, ὅτι οἱ παλαιότεροι ἢ δ ὕ ν α ν τ ο νὰ τὰ ἐφαρμῶζουν, δυστυχῶς, ὅμως, οἱ τῆς σήμερον ἀ δ υ ν α τ ο ὕ ν!»...

Περαίνοντες, σημειοῦμεν εὐσεβάστως, ὅτι καὶ ἕτεροι πολλοὶ ἐκ τῶν ἀδελφῶν ἡμῶν, ἐν ταῖς ἱεραῖς Μοναῖς καὶ Σκήταις, στενάζουσι κάτωθεν τῆς «περιτομῆς» ταύτης, τῆς ἀγνώστου εἰς τὴν ζωὴν τῆς Ἐκκλησίας μέχρι τοῦ 16ου αἰῶνος. Ἡ Ὀθωμανικὴ κατοχὴ καὶ ἡ γενικὴ πτώσις τοῦ ἕθους καὶ ἡ ἀμάθεια, ἐπέφερον τὴν διακοπὴν τῆς καλλίστης καὶ ἐπιβεβλημένης τάξεως τοῦ κατὰ Κυριακὴν καὶ ἑορτὰς μεταλαμβάνειν, καὶ διὰ τὴν ὁποῖαν (τάξιν) κατηγοροῦμεθα ὡς ἐπιθυμοῦντες νὰ ἐφαρμώσωμεν.

Ἐπὶ τούτοις ἐπιθυμοῦμεν καὶ αὐθις νὰ δηλώσωμεν ὅτι πιστεύομεν εἰς τὸν ἱερώτατον θεσμὸν τῆς νηστείας, καὶ προετοιμασίας πρὸ τῆς θείας Κοινωνίας διὰ τῆς κατὰ δύναμιν νηστείας, ἀπορρίπτομεν τὰς κακοδοξίας τοῦ Μακράκη καὶ δεχόμεθα ὅπως ἡ πνευματικὴ ἡμῶν πορεία καὶ προσέλευσις εἰς τὸ Μυστήριον κατευθύνωνται ὑπὸ τοῦ πνευματικοῦ.

Εὐελπιστοῦντες, ὅτι λίαν συντόμως θὰ ἀρθῇ ὑπὸ τῆς Ὑμετέρας Πανοσιολογιότητος ἢ ἄνευ προηγουμένης ἐξετάσεώς μας εὐρέως κυκλοφορήσασα,

καὶ δὴ ἐγγράφως, μομφὴ τοῦ αἰρετικοῦ, ὥστε καὶ πάλιν ν' ἀποκατασταθῆ τὸ εἰρηναῖον εἰς τὰς σχέσεις ἡμῶν μετὰ τῆς Σεβαστῆς καὶ Ἱερᾶς ἡμῶν Μονῆς, καὶ ἡ ἀλήθεια σὺν τῇ δικαιοσύνῃ ἐπανέυρουν τὴν ἀνάπαυσίν των εἰς τὰς ὑπηρεσίας τοῦ ἱεροῦ Ἄθωνος, ἔνθα δικαιοτάτα πρέπει νὰ στεγάζωνται, φρυκτωροῦσαι ἀπανταχοῦ τὸ ὑπέρχρονον φῶς τῆς Ὁρθοδόξου Ἀληθείας,

διατελοῦμεν μετὰ βαθυτάτου σεβασμοῦ.

Γέρων Καλλίνικος Μοναχός, μετὰ τῆς συνοδείας μου,
Θεοδωρήτου Μοναχοῦ.

Παρὰ τὴν κατὰ πάντα Κανονικὴν τοποθέτησιν τοῦ θέματος ὑπὸ τῶν ἡμετέρων ἐπιστολῶν, ὡς καὶ τῶν συναποσταλέντων συνημμένως γνωμιατεύσεων τῶν θεολόγων καθηγητῶν τῶν Πανεπιστημίων Ἀθηνῶν καὶ Θεσσαλονίκης, καὶ τῆς προστεθείσης αὐτοῖς ἀργότερον (14.1.70) Γνωμοδοτήσεως τοῦ Καθηγητοῦ τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν κ. Κ. Μουρατίδου, οἱ προϊστάμενοι τῆς Μ. Λαύρας συνέχιζον νὰ θεωροῦν τὴν πορείαν ἡμῶν ἀντικανονικὴν καὶ σκανδαλίζουσαν! Οὐδόλως δ' ἤργησαν ν' ἀποδείξουν τοῦτο καὶ ἐμπράκτως διὰ μίαν εἰσέτι φοράν.

Ἐγκυκλιώδης ἐπιστολή, συνταχθεῖσα ἅμα τῇ λήψει τῶν ἡμετέρων ἀπαντήσεων, ἀποστέλλεται πρὸς ἅπαντα τὰ ἱερὰ καθιδρύματα τῆς Ἱ. Μονῆς, προτρέπουσα ἅπαντας τοὺς συσκητιώτας ἡμῶν, ὅπως πάσῃ σπουδῇ καὶ δυνάμει ἀποφεύγουν τὴν μεθ' ἡμῶν κοινωνίαν, πρὸς πρόληψιν μασμοῦ ἐκ τῶν ἡμετέρων «φθοροποιῶν» κηρυγμάτων. Σημειωτέον ὅτι εἶχε μεσολαβήσει προφορικῆ συνεξήγησις ἐξάρχων τῆς Ἱ. Μονῆς μετὰ τινων ἐκ τῶν κατηγορουμένων. Δυστυχῶς ὅμως οὐδὲν κατωρθώθη· οἱ ἀντιπρόσωποι ἐπέμενον εἰς τὸ «ν' ἀφήσωμεν τὸ Πηδάλιον καὶ τοὺς Κανόνας» καὶ νὰ ὑπογράψωμεν τὴν πλήρη ἀποδοχὴν καὶ ὑπακοὴν εἰς τὸ ἐπικρατοῦν ἔθος τοῦ τριημέρου. Τοῦτο ὅμως ἦτο ὄλως ἀδύνατον νὰ γίνῃ ἐκ μέρους ἡμῶν. Καίτοι τὰ παρελθόντα ἔτη ὑπεφέραμεν τὴν ἀντικανονικὴν «βασιλείαν» τοῦ περιωνύμου τριημέρου, νῦν, μετὰ τὴν ἀποδοθεῖσαν κατηγορίαν τοῦ αἰρετικοῦ, πᾶσα ἀποδοχὴ τούτου ὡς «οὐδαμοῦ προσκρούοντος» καὶ «μὴ ὄντος ἀντιπνευματικοῦ», θὰ ἐδήλου αὐτομάτως ὅτι ὄντως εἴμεθα προσηλυτισταὶ καὶ «προπαγανδισταί», κήρυκες ξένων πρὸς τὴν διδαχὴν τῆς Ἐκκλησίας φρονημάτων καὶ διὰ τοῦτο δημοσίᾳ μετανουοῦντες!

Ἡ κατωτέρω ἐπιστολή τῆς Μ. Λαύρας ὁμιλεῖ σαφῶς τὸ π ὤ ς ἀκριβῶς θεωρούμεθα ὑπ' αὐτῆς... Τίς δὲν ἀνπλαμβάνεται κατόπιν τούτου ὅτι πᾶσα ἀποδοχὴ τῶν κατηγοριῶν θ' ἀπετέλει τὴν μεγαλυτέραν προσβολὴν πρὸς τὴν συμφωνοῦσαν ἡμῖν Ἱ. Παράδοσιν καὶ τοὺς ὑπὲρ αὐτῆς ἀγωνισθέντας πρὸ ἡμῶν ὁσίους πατέρας;

Ἱερὰ Μονὴ Μεγίστης Λαύρας
τοῦ Ἁγίου Ἀθανασίου
Ἱ. Ἁγίου Ὄρους

Ἐν Μεγίστῃ Λαύρᾳ τῇ 9ῃ Νοεμβρίου 1969

Ἄριθμ. Πρωτ. 711.

ΕΓΚΥΚΛΙΟΣ

Πρὸς

Ἄπαντα τὰ Ἡμέτερα Ἐξαρτήματα

Ἐν συνεχείᾳ τῆς ὑπ' ἀριθμ. 614/17.9.1969 ἐγκυκλίου τῆς Ἱερᾶς ἡμῶν Μονῆς, γνωρίζομεν Ὑμῖν ὅτι: ὁ Ἱερομ. Γέρων Μάξιμος ἐξ Ἁγίου Βασιλείου καὶ οἱ συνεργάται αὐτοῦ Παντελεήμων καὶ Ἀκάκιος Ἱεροδ. Καυσοκαλυβίται, καὶ Γέρων Καλλίνικος μετὰ τῆς συνοδείας αὐτοῦ Μοναχοῦ Θεοδωρήτου ἐκ τῆς ἡμετέρας Ἱερᾶς Σκήτης τῆς Θεοπρομήτορος Ἁγίας Ἄννης, οὐκὶ μόνον δὲν ἔπαυσαν τὴν μετάδοσιν τῶν ἰδεολογιῶν των καὶ τῶν δοξασιῶν τοῦ Μακράκη, ἀλλ' ἐπεξέτειναν τὰς ἐνεργείας αὐτῶν δραστηρίως, ὡς τεκμαίρεται, ἐκ τῶν λεγομένων των εἰς τὴν ἐξαρχίαν τῆς Ἱερᾶς ἡμῶν Μονῆς καὶ εἰς ἄλλους ὅτι: δὲν δύνανται ν' ἀποδεχθῶσι τὴν ἀπὸ πολλῶν ἐτῶν ὑπάρχουσαν ἐν Ἁγίῳ Ὄρει τάξιν καὶ συνήθειαν, καὶ ὅτι ἐμμένουν εἰς τὰς ἰδεολογίας των, ἀπορρίπτοντες συγχρόνως τὴν τριήμερον ἀποχὴν εἰς τῶν μετ' ἐλαίου καὶ οἴνου ἐδεσμάτων, προκειμένου νὰ μεταλάβωσιν τῶν ἀκράντων μυστηρίων, ἀνέφερον δὲ παραδειγματικῶς καὶ τὰ ἐξῆς: ὅτι δύνανται τὴν πρωτὴν τοῦ Σαββάτου νὰ κοινωνήσουν, τὴν μεσημβρίαν νὰ καταλύσουν, τὸ ἑσπέρας νὰ ἐγκρατευθῶσι καὶ τὴν Κυριακὴν νὰ προσέλθωσιν εἰς τὴν θείαν Κοινωνίαν, ἴδετε καὶ θαυμάσετε νηστευτὰς τῆς ἐρήμου!!!, ὅπου οἱ πρόγονοι αὐτῶν ἐνήστευον οὐκὶ τρεῖς ἡμέρας ὅταν ἐπρόκειτο νὰ μεταλάβουν τῶν ἀκράντων μυστηρίων, ἀλλ' ὄλην τὴν ἑβδομάδα, καὶ μετελάμβανον τὸ Σάββατον, διότι οὐδὲν Σάββατον νηστεύεται, ἐκτὸς τοῦ Μεγάλου Σαββάτου.

Οὗτοι ἐξεμεταλλεύθησαν καὶ τὴν ἐπεικείαν τῆς Ἱερᾶς ἡμῶν Μονῆς, ἣν ἐπεδείξατο εἰς αὐτούς, νὰ χορηγήσῃ καλύβας καὶ νὰ ἐγγράψῃ εἰς ὁμόλογα, εἰς ἃ ρητῶς ἀναφέρεται «διάγοντες κατὰ τοὺς κανόνας καὶ τύπους τῆς ἀσκητικῆς ζωῆς, φυλάττοντες ἀπαράβατα τὰς τάξεις καὶ ἔθιμα τῆς Ἱερᾶς Σκήτης καὶ προσφέροντες τὴν ὀφειλομένην ὑποταγὴν καὶ εὐπειθείαν πρὸς τὸ Ἱερὸν ἡμῶν Μοναστήριον», τῶν ἀνωτέρω παραβάται καὶ ὑπονομευταὶ τυγχάνουσιν οὗτοι ὡς καὶ τῶν ἄρθρων 134 καὶ 139 τοῦ Καταστατικοῦ Χάρτου τοῦ Ἁγίου Ὄρους, πρὸς τούτοις εὐθύνην οὐ τὴν τυχοῦσαν ὑπέχουσι καὶ οἱ Γέροντες αὐτῶν, ὡς ὁ Γέρων Παντελεήμων Καυσοκαλυβίτης ὁ ἐπὶ 71 ἔτους ἔχων ἐν Καυσοκαλυβίῳ, τοιαύτην ἀνατροφὴν καὶ ἐκπαίδευσιν παρέχει εἰς τὰ πνευματικά του τέκνα, νὰ εἶναι παραβάται τῶν ἐθίμων καὶ κανόνων τῆς Σκήτης, διὰ τῆς μεταδόσεως τῶν ἰδεολογιῶν των καὶ λοιπῶν, ὡς ἀνωτέρω ἐλέχθη, καὶ ἐφ' ὅσον ἀπεδείχθη τοιοῦτος, (sic) ⁽⁵²⁾, διὰτὶ δὲν τὸν συμμορφώνει, παρὰ

52. Ἀκολουθεῖται ἡ συντακτικὴ καὶ γραμματικὴ μορφή τοῦ πρωτοτύπου.

τὸν ἀνέχεται νὰ ἐνοπεύρῃ τὰ ζιζάνια, νὰ προσηλυτίζη καὶ νὰ προπαγανδίζη, καὶ ἐκ τῶν τοιούτων ἐνεργειῶν τοῦ εὐρίσκονται ἐν ἀναστατώσει, καὶ ἀγανακτήσει, ἅπαντες οἱ πατέρες τῆς ἡμετέρας περιφερείας.

Ὁ Γέρων Μάξιμος Ἱερομ. Ἀγιοβασιλειάτης, ἔχων τὸ μικρόβιον τοῦ μὴ νηστεύειν πρὸ τῆς θείας Μεταλήψεως, ἀπὸ τὸν μακαρίτην Γέροντα αὐτοῦ Γεράσιμον Ἱερομ., κατεχράσθη τῆς καλωσύνης τῆς Ἱερᾶς ἡμῶν Μονῆς, καὶ μόλις ἐχειροτονήθη ἱερεὺς ἄρχισε προπαγανδίζων καὶ προσηλυτίζων, διὰ τῆς μεταδόσεως τῶν ἰδεολογιῶν τοῦ καὶ λοιπῶν, (τοῦ μὴ νηστεύειν πρὸ τῆς θείας μεταλήψεως) ὡς ἐκληρονόμησεν ἀπὸ τὸν Γέροντά του, ὡς ἄνω ἐλέχθη, ὄνειρευόμενος νὰ γίνῃ ἀρχηγὸς τῆς αἵρέσεως αὐτοῦ, διὸ καὶ ἐτοιμάζει δωμάτια, ἄνευ ἀδείας τῆς Μονῆς, διὰ νὰ κατοικήσωσιν οἱ προσήλυτοι αὐτοῦ, καὶ πρῶτον θῦμα αὐτοῦ ὑπῆρξεν ὁ Ἱερομ. Χρῦσανθος ἐκ τῆς συνοδίας τοῦ Γέροντος Κλήμεντος Κατουνακιώτου, τὸν ὁποῖον ὀφείλει νὰ ἀποδιώξῃ ἀμέσως, διὰ νὰ μὴ ἔχη κυρώσεις.

Οἱ Ἀγιαννανῖται Γέρων Καλλίνικος μετὰ τῆς συνοδίας αὐτοῦ Μοναχοῦ Θεοδωρήτου, πόθεν ἤντησαν τὰς εἰρημένας ἰδεολογίας καὶ δοξασίας; ἀγνοοῦμεν, δὲν θέλομεν ὅμως νὰ πιστεύσωμεν ὅτι: παρέλαβον ταύτας παρὰ τοῦ Γέροντος Ἀκινδύνου, καθότι οὗτος εἶχε Γέροντα αὐστηρόν, καὶ μέχρι σήμερον οὔτε κὰν ἠκούσθη ἔχων τοιαῦτα φρονήματα· ἐπομένως ἐξ Ἀγίου Βασιλείου καὶ παρὰ τοῦ Γέροντος Μαξίμου Ἱερομ. ἐδιδάχθησαν πάντα ταῦτα.

Σήμερον δηλοῦσιν ἀπεριφράστως ὅτι, ἡ τριήμερος νηστεία πρὸ τῆς θείας μεταλήψεως δὲν εἶνε τίποτε, καὶ δέον νὰ καταργηθῇ, συνεπῶς κατ' αὐτοὺς δέον νὰ ξεφαντώνωμεν καὶ ἀμέσως νὰ προσερχώμεθα πρὸς λῆψιν τῶν ἀκράντων μυστηρίων, καὶ οὕτω ὑπερέβημεν καὶ αὐτοὺς τοὺς καταφρονητὰς τῶν θείων, ἢ νὰ μὴ εἴπωμεν ἄλλην βαρυτέραν φράσιν, καὶ αὐριον θὰ μᾶς ἐνοπεύρῳσιν ἄλλας δοξασίας καὶ ἰδεολογίας αὐτῶν, πρὸς ἀναταραχὴν, ἀγανάκτησιν καὶ ἀναστατάωσιν πάντων τῶν μοναχῶν τῶν ἐνασκουμένων ἐν τῇ περιφερείᾳ τῆς Ἱερᾶς ἡμῶν Μονῆς, ὡς ἐγένετο εἰς τὸ παρελθὸν μὲ τοὺς κολλυβάδες, μνημόσυνα καὶ λοιπά. Διὸ δηλοῦμεν αὐτοῖς ὅτι ἀρκετὰ ἠνέχθημεν αὐτοὺς καὶ τὰς διδασκαλίας αὐτῶν, καὶ δέον νὰ συμμορφωθῶσιν μὲ τὰ ἦθη καὶ ἔθιμα τῆς Ἱερᾶς ἡμῶν Μονῆς καὶ τῶν ἡμετέρων Ἱερῶν Σκητῶν καὶ ἐν γένει τοῦ Ἀγίου Ὁρους, ἄλλως δέον νὰ ἀπέλθωσιν τῶν ὀρίων τῆς Ἱερᾶς ἡμῶν Μονῆς, διότι δὲν ἐπιθυμοῦμεν τὴν διὰ τῆς Ἱερᾶς Κοινότητος ἀπέλασιν αὐτῶν, ὡς διαλαμβάνει τὸ 184 ἄρθρον τοῦ Καταστατικοῦ Χάρτου τοῦ Ἀγίου Ὁρους, καὶ ὀφείλουσιν ἐντὸς 10ημέρου νὰ δηλώσωσιν ἐγγράφως ὅτι συμμορφοῦνται μὲ τὰ ἦθη καὶ ἔθιμα τῆς Ἱερᾶς ἡμῶν Μονῆς καὶ τῶν ἐξαρτημάτων αὐτῆς καὶ νὰ ἀποπτύσωσιν τὰς καινοφανεῖς ἰδεολογίας των καὶ δοξασίας των, διότι ἐν ἐναντία περιπτώσει, παρελθούσης τῆς προθεσμίας ταύτης, θὰ ἀναφερθῶμεν τῇ Ἱερᾷ Κοινότητι διὰ τὰ περαιτέρω, ὡς διαλαμβάνει τὸ 184 ἄρθρον τοῦ Καταστατικοῦ Χάρτου Ἀγίου Ὁρους, καὶ ἔστω πρὸς γνῶσιν καὶ συμμόρφωσιν.

Καὶ ἤδη ἀποτεινόμεθα πρὸς τοὺς ὀρθοφρονοῦντας ν' ἀπέχωσιν ἀπὸ τὴν ζύμην καὶ λύμην (σαθρὰ κηρύγματα καὶ λοιπά) τῶν εἰρημένων, ἐχόντων

ἀλλότρια φρονήματα, καὶ νὰ περιφρονησῶσι τούτους τελείως, ἵνα μὴ ἐκ τῆς συναναστροφῆς μεταδώσῃσι τὸ μικρόβιον τῆς καταργήσεως τῆς τριημέρου νηστείας πρὸ τῆς θείας μεταλήψεως καὶ εἰς ἄλλους, καὶ ὅ,τι ἄλλο φρονοῦσι ἀλλότριον, πρὸς τὰ ἥθη καὶ ἔθιμα τῶν ἡμετέρων ἐξαρτημάτων καὶ τῆς Μονῆς, ἴσως ἐκ τῆς συμπεριφορᾶς ὑμῶν πρὸς αὐτούς, συναισθανθῶσι τὸ σφάλμα των, εἰς ὃ περιέπεσον καὶ ἐπανορθώσῃσι τοῦτο.

Πρὸς τούτοις ἐφιστῶμεν τὴν προσοχὴν τῶν Ἀγίων Δικαίων τῶν ἡμετέρων Σκητῶν, καὶ παρακαλοῦμεν ἵνα κρατῶσι ἐνήμερον τὴν Ἱερὰν ἡμῶν Μονήν, ἐπὶ τῆς ἐν γένει καταστάσεως τῶν Σκητῶν καὶ δὴ ἐπὶ τῆς εἰρημένης ὑποθέσεως, ἄρθρον 156 Καταστατικοῦ Χάρτου τοῦ Ἀγίου Ὁρους.

Ἐπὶ τούτοις διατελοῦμεν μετὰ πατρικῶν εὐχῶν.

Οἱ Ἐπίτροποι τῆς Ἱερᾶς καὶ Σεβασμίας Μονῆς Μεγίστης Λαύρας
τοῦ Ἀγίου Ἀθανασίου.

Γέρων Ἱερόθεος

Προηγούμενος Ἀθανάσιος

Προηγούμενος Γαβριήλ.

Παρατηρεῖται δηλαδὴ ἐνταῦθα ἀκριβῆς ἐπανάληψις καὶ μίμησις τῶν ἐνεργειῶν τῶν πάλαι προϊσταμένων τῆς Μ. Λαύρας, ἐπὶ τῆς γνωστῆς ἔριδος τοῦ 18ου αἰῶνος. Ὁ ἐπισταμένως ἀσχοληθεὶς ἐσχάτως, μὲ τὴν ἀνωτέρω θλιβεράν καὶ ἔνδοξον ἅμα ἀγιορειτικὴν σελίδα, - πλὴν λίαν ἀντιπαραδοσιακῶς - θεολόγος κ. Χαρ. Τζώγας, ἀναφερόμενος ἐπὶ τῆς παραλλήλου σκητῆς τοῦ παρελθόντος σημειοῖ:

«Τῆς συζητήσεως προαγομένης ἐν τῇ σκῆτι τῆς Ἀγίας Ἀννης, οἱ προεστῶτες τῆς Λαύρας, εἰς τὴν ὁποίαν ὑπήγετο ἡ σκῆτι, πρὸς σωφρονισμὸν τῶν Κολλυβάδων, οἱ ὅποιοι ἐθεωροῦντο ὅτι ἤναψαν τὸ πῦρ τῆς ἔριδος, ἐξέδωσαν ἀφορισμὸν κατ' αὐτῶν. Ὁ ἀφορισμὸς οὗτος ἐπέφερε μεγάλην ταραχὴν καὶ σύγχυσιν εἰς τὴν τάξιν αὐτῶν, καθότι ἀπέκοπεν αὐτούς ἐκ τῆς ἀγιορειτικῆς κοινότητος καὶ μὲ ἀπειλὴν ἐπιτιμίου ἐπρόσταζε τοὺς λοιποὺς μοναχοὺς νὰ μὴ συναναστρέφονται αὐτούς, οὔτε εἰς τὴν ἐκκλησίαν νὰ δέχωνται αὐτούς, ἀλλ' οὔτε εἰς τὰ κελλία αὐτῶν καὶ ἀκόμη περισσότερο νὰ μὴ ἐπιτρέπουν εἰς αὐτούς νὰ ἀλέθουν εἰς τὸν κοινὸν μύλον» (μνημ. ἔρ. σελ. 72) (53).

53. «Διαμαρτυρόμεθα ὅλην τὴν ἱερὰν ἀδελφότητα, ὅτι οἱ σεβασμιώτατοι προεστῶτες τῆς ἁγίας Λαύρας ἐξέδωκαν ἀφορισμὸν ἀπάνθρωπον καὶ σκληρὸν ἐναντίον μας, ἀκρίτως παντάπασι καὶ χωρὶς καμμίαν ἐξέτασιν, χωρὶς δηλ. νὰ παρασταθῶσιν εἰς τὸ κριτήριον καὶ τὰ δύο μέρη, καθὼς ἦτο ἀνάγκη νὰ κάμωσιν εἰς τόσα τρομερὰ ἐγκλήματα, τὰ ὁποῖα μόνον τὸ ὑπέριτον κριτήριον τῆς ἱερᾶς Συνόδου ἀνακρίνει καὶ κατακρίνει κανονικῶς. Αὐτοὶ καὶ ἀλόγως καὶ ἀνεξετάστως, ὡς εἶπομεν, ἐξέδωκαν ἀπάνθρωπον ἀφορισμὸν ἐναντίον μας, ἀπὸ τὸν ὁποῖον ἠκολούθησαν καὶ ἀκολουθοῦν τόσαι ταραχαὶ καὶ σκάνδαλα!» (Ἀθανασίου Παρίου, «Διαμαρτυρία τῶν ἀδίκως κατηγορηθέντων ὡς καινοτόμων ὑπὸ τῶν Ἀγιαννιτῶν», ἐν κωδ. Μον. Παντελ. 5716 209, φ. 32α., παρὰ Χ. Τζώγα, μνημ. ἔργ. σελ. 73 σημ. 35).

Τίς δὲν διαβλέπει εἰς τὰ ἀνωτέρω τὴν ἀνακύκλησιν καὶ πάλιν τῆς Ἱστορίας; Κατόπιν τῆς προεκταθείσης ἐπιστολῆς τῆς Ἱ. Μονῆς, ἔπρεπε πλέον «κάπου ἄλλου» ν' ἀναζητήσωμεν ὀρθοφροσύνην καὶ ἀμερόληπτον κρίσιν τοιοῦτον ὄργανον ἐν Ἀγίῳ Ὁρει, εὐθὺς μετὰ τὴν Ἱ. Μονήν, ἦτο ἡ Ἱερὰ Κοινότης, ἥτις συγκροτουμένη ἐκ τῶν εἴκοσι ἀντιπροσώπων τῶν Ἱ. Μονῶν, ἀπετέλει καὶ τὸ «Ἐφετεῖον» ὡς θὰ ἐλέγομεν, διὰ τὰς διαφορὰς μεταξὺ Μονῶν καὶ ἐξαρτηματικῶν μοναχῶν αὐτῶν. Ἐπειδὴ δὲ συμφώνως τῷ Καταστατικῷ Χάρτει τοῦ Ἀγίου Ὁρους ἢ ἀλληλογραφία τῶν ὑποτελῶν μετὰ τῆς Ἱερᾶς Κοινότητος ἐνεργεῖται μέσῳ τῆς Μονῆς τῆς μετανοίας των, ἀπεφασίσαμεν ὅπως, ὁμοῦ μετὰ τῆς ἡμετέρας ἀναφορᾶς πρὸς τὴν Ἱ. Κοινότητα, συναποστείλωμεν εἰδοποιήσιν τινὰ ἐπιστολὴν καὶ πρὸς τὴν Μονήν, ἐπιστῶντες τὴν προσοχὴν αὐτῆς ἐπὶ τοῦ δημιουργηθησομένου σάλου. Διὰ τοῦ τρόπου τούτου, ἠθελήσαμεν διὰ μίαν εἰσέτι φορὰν ὅπως ἀποδοθῆ εἰρηναία λύσις, χωρὶς τοῦτο νὰ γίνῃ εἰς βάρος τῶν ἱερῶν κανόνων, πρὸς τοὺς ὁποίους οἱ πάντες ὀφείλομεν ὑπακοὴν καὶ συμμόρφωσιν. Τὸ κείμενον τῆς εἰδοποιητηρίου - συμβιβαστικῆς ἐπιστολῆς εἶχεν ὡς ἀκολούθως:

Ἐν Ἀγίῳ Ὁρει τῇ 17ῃ Νοεμβρίου 1969

Τῇ ἡμετέρᾳ

Κυριάρχῳ Ἱερᾷ Μονῇ Μεγίστης Λαύρας
τοῦ Ἀγίου Ἀθανασίου

Ἱεροσολογιώτατοι Γέροντες,

Ἐνεκα ἀδιαφορίας Ὑμῶν ἐπὶ ἡμετέρων πρὸς Ὑμᾶς ἀπαντητικῶν - ἀπολογητικῶν ἀναφορῶν καὶ εἰς ἀπάντησιν 711 προσφάτου Μοναστηριακῆς ἐγκυκλίου Ὑμῶν, δηλοῦμεν ὅτι: Ὑφ' Ὑμῶν δημιουργηθὲν θέμα καθ' ἡμῶν κατηγορίας, ἀναγκάζει ἡμᾶς διαμαρτυρηθῶμεν ἀρμοδίως πρὸς ἀποκατάστασιν δυσφημηθείσης ὀρθοδόξου ἡμῶν ὑπολήψεως.

Ἐκ τούτου προκληθησομένη δυσμενεστάτη ἐντύπωσις καὶ πέραν πανελληνίου κοινῆς γνώμης, παρουσιάσῃ πνευματικὴν κατάπτωσιν Ἀγίου Ὁρους εἰς βάρος καὶ ἐπὶ ἀνεπανορθώτῳ ζημίᾳ πνευματικῆς ὑποστάσεως αὐτοῦ.

Πρὸς πρόληψιν πνευματικοῦ διασурμοῦ Ἱεροῦ ἡμῶν Τόπου, ἐπιβάλλεται, βάσει ἀνωτέρω δηλώσεών μας, ὅπως, ἅμα λήψῃ παρόντος, ἀνακαλέσῃ τὰ ὑμέτερα: 583 - 614 - καὶ 711 ἔγγραφα, ἵνα ἀποκατασταθῇ βαθύτατα πληγεῖσα ὀρθόδοξος ἡμῶν συνείδησις, ὅπερ καὶ αὐτοδικαίως ἀξιοῦμεν.

Οὕτως ἀποφευχθῆ δημιουργία ἐπαπειλουμένου σκανδάλου καὶ ἀπαλλαγῆτε ἀκεραίας ἐπωμιζομένης πνευματικῆς εὐθύνης δι' ἐπακόλουθα περαιτέρω νομίμων ἐνεργειῶν.

Ὑφ' Ὑμῶν, τυχόν, ἄρνησις ἐσχάτης ταύτης εἰρηνευτικῆς ἡμῶν προσπάθειας, ἥτοι ἀπόρριψις ἐκ τοῦ νόμου προβλεπομένης ἀνακλήσεως ἀνυποστάτου κατηγορίας ἡμῶν ὡς «Μακρακιστῶν», ἀναγκάζει ἡμᾶς ἀναφερθῶμεν, ἱεραρχικῶς, τὸ κατ' ἀρχὰς Ἱερὰν Κοινότητα, πρὸς Ἡν ἐσώκλειστον ἡμῶν

ἀναφορὰν παρακαλοῦμεν ὅπως, συνωδὰ τῷ ἄρθρῳ 23 τοῦ Κανονισμοῦ Ἱερᾶς Κοινότητος (1938) διαβιβάσῃτε.

Διατελοῦμεν προσηκόντως.

Ἵπογραφαί.

Δυστυχῶς ὅμως, ὡς τὰ πράγματα ἀπέδειξαν, ἡ Ἱ. Μονὴ ἀπέρριψε τὴν συνδιαλλαγὴν μὲ ἀποτέλεσμα τὸ θέμα νὰ ὀδηγηθῆ πρὸς ἐξέτασιν εἰς τὴν ἱερὰν «ἀμφικτυονίαν» τοῦ Τόπου. Ἡ Μ. Λαύρα ἀποστέλλουσα πρὸς Αὐτὴν τὸν φάκελλον τῆς ὑποθέσεως (τὸ κατ' ἀρχὰς ἐλλιπῆ καὶ τῇ πιέσει ἡμῶν ἀργότερον πλήρη), συναπέστειλεν, ὡς ὄφειλεν, καὶ τὴν κατωτέρω ἡμετέραν ἀναφορὰν δι' ἧς ἠτούμεθα τὴν ἀνάληψιν καὶ διεκδίκασιν τοῦ ἐπιδικου θέματος ὑπὸ τῆς Ἱερᾶς Κοινότητος.

Ἐν Ἀγίῳ Ὄρει τῇ 16 Νοεμβρίου 1969.

Διὰ τῆς ἱερᾶς ἡμῶν Μετανοίας
Ἱερᾶς Μονῆς Μεγίστης Λαύρας.

Πρὸς

Τὴν Σεβαστὴν ΙΕΡΑΝ ΚΟΙΝΟΤΗΤΑ ΑΓΙΟΥ ΟΡΟΥΣ
ΚΑΡΥΑΣ

Πανοσιολογιώτατοι Ἅγιοι Ἀντιπρόσωποι,

Λίαν προσηκόντως, φέρεται εἰς γνῶσιν Ὑμῶν διὰ τοῦ παρόντος ὅτι, ἐπὶ τοῦ θέματος τῆς λειτουργικῆς ζωῆς καὶ θεολογίας, παρατηρεῖται, ὡς γνωστόν, ἐν τῷ Ἱερῷ ἡμῶν Τόπῳ, τὸ ἀκόλουθον γεγονός:

1) Ἡ ἐπιτέλεσις τοῦ Μυστηρίου τῆς Θείας Εὐχαριστίας, τὸ πλεῖστον, γίνεται ἄνευ τῆς συμμετοχῆς εἰς τὰ Τίμια Δῶρα, ἀρκουμένων τῶν παρισταμένων εἰς τὴν ἀπλήν παρακολούθησιν καὶ λῆψιν ἀντιδώρου.

2) Ἀπαγορεύεται ρητῶς, ἡ διὰ τῆς Θείας Κοινωνίας συμμετοχὴ εἰς τὸ ἱερώτατον τοῦτο Μυστήριον ἐν ἡμέρᾳ Κυριακῇ.

3) «Διορίζεται» ὡς ἐπίσημος ἡμέρα συμμετοχῆς, ἡ ἡμέρα τοῦ Σαββάτου, καὶ

4) Ἐπιβάλλεται ὡς δικαίωμα συμμετοχῆς εἰς τὴν Θείαν Κοινωνίαν, ὁ «ἀπαράβατος ὅρος» (sine qua non) τῆς τριημέρου νηστείας ἐξ ἀνελαίου τροφῆς.

Τὰ ἀνωτέρω, ὡς εἰκός, ἀντιστρατεύονται:

α) Εἰς τὰς οἰκείας διατάξεις τῶν Ἱερῶν Κανόνων.

β) Εἰς τὴν ἐπὶ τούτῳ σύμφωνον διδασκαλίαν τῶν Ἀγίων Πατέρων.

γ) Εἰς τὴν λειτουργικὴν ζωὴν καὶ τάξιν τῆς Εκκλησίας, καὶ

δ) Εἰς αὐτὸν τοῦτον τὸν σκοπὸν τῆς τελέσεως τοῦ Ἱεροῦ τῆς Θείας

Εὐχαριστίας Μυστηρίου, ἀποτρέποντες τὴν «πλήρωσιν» αὐτοῦ (τοῦ σκοποῦ), διὰ τοῦ ἀποκλεισμοῦ τῆς συμμετοχῆς εἰς τὴν Θεϊαν Κοινωνίαν.

Ἐπειδὴ ὅπως ἐκ τούτου, ἀφ' ἐνὸς μὲν εὐρύτητα ἐκτίθεται ἡ πνευματικὴ ὑπόστασις καὶ ἀποστολὴ τοῦ Ἱεροῦ ἡμῶν Τόπου, ἀφ' ἑτέρου δέ, διότι ἡ ἐφαρμογὴ τῶν ἀνωτέρω ἀναγκάζει ἡμᾶς νὰ παραβῶμεν τὰς τῆς Ἐκκλησίας διατάξεις, κατ' ἀντίθεσιν τῶν ὑπαγορευσέων τῆς συνειδήσεως ἡμῶν, θεωροῦμεν καθῆκον ὅπως ἐφαρμόζωμεν τὰ ἐπὶ τοῦ θέματος τούτου «Κανονικῶς» ἐντελλόμενα.

Ἡ ἐν τοῖς ἰδίοις ἡμῶν Κελλίοις ἔννομος αὕτη ἐφαρμογὴ, ἐπιθυμοῦμεν νὰ τονίσωμεν, ὅτι ἀφορᾷ εἰς ἡμᾶς αὐτοὺς καὶ μόνον, μὴ ἀποβλέπουσα εἰς οὐδένα σκοπὸν καὶ βλέψιν γενικωτέρας ἐπιβλητικῆς ἐπικρατήσεώς της.

Ἡ πρᾶξις ἡμῶν αὕτη, σύμφωνος οὔσα καὶ ἀνταποκρινομένη πρὸς τὴν ιδιότητα καὶ ὑψηλὴν ἡμῶν ἀποστολήν, οὐκ ἰσχυρῶς ἐξετιμήθη, ὡς μὴ ὤφειλεν, ὑπὸ τῆς Προϊσταμένης Μοναστηριακῆς ἡμῶν Ἀρχῆς, ἀλλὰ ὅπως ἀνερμηνεύτως, σφοδρῶς κατεκρίθη διὰ τῶν ὑπ' ἀριθμ.:

α) 583, 3)9)69 β) 614, 17)9)69 καὶ γ) 711, 9)11)69 ἐγκυκλίων ἐγγράφων αὐτῆς, ἄνευ οὐδεμιᾶς προηγουμένης ἡμῶν ἐξετάσεως, δι' ὧν ἀπεριφράστως καὶ ὅπως ἀνυποστάτως, θεωρεῖ καὶ ἀποκαλεῖ ἡμᾶς «αἰρετικούς - Μακρακιστάς», «προσηλυτιστάς», «προπαγανδιστάς», «καταφρονητὰς τῶν θείων» κ.λ.π.

Πρὸς τούτοις, καταπιεζόμεθα καὶ ἀπειλούμεθα δι' ἀπελάσεως ἐξ Ἁγίου Ὄρους ὅπως ἐγκαταλείψωμεν τὴν ἀνωτέρω, καθηκόντως ὑπαγορευομένην ἐφαρμογήν τῆς «Κανονικῆς» μυστηριακῆς ζωῆς, καὶ πάλιν τονίζομεν, ἐν τοῖς ἰδίοις ἡμῶν Κελλίοις, υἰοθετήσωμεν δὲ καὶ συμμορφωθῶμεν πρὸς συνηθείας ἥκιστα ἀνταποκρινομένας τῷ Κανονικῷ τῆς Ἐκκλησίας Δικαίῳ.

Τὸ ἐνταῦθα παρατηρούμενον γεγονός, σημειωτέον, ἀποτελεῖ μοναδικότητα καταφανοῦς ἀντιθέσεως καὶ ἀντινομίας ἐν τῇ συνόλῳ χορείᾳ καὶ πορείᾳ τῶν αὐτοκεφάλων Ὁρθοδόξων Ἐκκλησιῶν, αἵτινες ἅπασαι διακρατοῦσι τὴν ἀπ' αἰώνων ὑπὸ τῶν Ἱερῶν Κανόνων καὶ Ἁγίων Πατέρων νομοθετηθεῖσαν τάξιν περὶ τοῦ τρόπου καὶ τοῦ χρόνου τῆς προσόδου ἐν τῷ Θείῳ τῆς Εὐχαριστίας Μυστηρίῳ.

Σαφῶς καὶ ἀναγλύφως πάντα τὰ ἀνωτέρω, ἐκφράζονται παρὰ τοῦ μεγάλου διδασκάλου τοῦ Γένους καὶ τῆς Ἐκκλησίας, Ἀθανασίου τοῦ Παρίου, εἰδικῶς δ' ἀσχοληθέντος ἐπὶ τοῦ προκειμένου θέματος, γράφοντος ἐπὶ λέξει τὰ ἐπόμενα:

«... σὺ δέ μοι γίνωσκε ἀγαπητέ, ὅτι ὄντως πλάνη καὶ αἵρεσις ἐστὶ, τὸ κωλύειν καὶ διώκειν τοὺς πιστοὺς τῆς Θείας Τραπέζης ὅτε βούλονται...».

Ἐν τῇ προσπάθειᾳ ἡμῶν ὅπως ἐπεξηγήσωμεν καὶ ἐνημερώσωμεν τὴν Προϊσταμένην ἡμῶν Ἀρχὴν περὶ τῆς ὅπως ἀδίκου καὶ ἀνυποστάτου καθ' ἡμῶν κατηγορίας, προέβημεν εἰς λεπτομερεῖς ἀπολογητικὰς ἀναφορὰς, δι' ὧν καταφανῶς ἀποδεικνύεται ἡ «Κανονικὴ» ὑπόστασις τῶν ἐν προκειμένῳ

ἡμετέρων πεποιθήσεων, ἐπικροτουμένων διὰ γνωματεύσεων: α) Θεολογικῆς Σχολῆς Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης καὶ β) Καθηγητῶν τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν.

Ὅθεν, ἐπειδὴ, παρὰ ταῦτα ἡ Κυρίαρχος Ἱερὰ ἡμῶν Μονὴ εἰς οὐδὲν ἐλογίσατο τὰ προσκομισθέντα αὐτῇ ἐπίσημα ἀπολογητικά - ἀπαντητικά ἡμῶν στοιχεῖα, οὐ μὴν ἀλλὰ, ἄνευ οὐδενὸς «κανονικοῦ ἐρείσματος» ἢ «νομοτύπου» κατὰ τὸν Κ.Χ. Ἀγίου Ὁρους, Μοναστηριακῆς Αὐτῆς ἀποφάσεως καὶ ἐπὶ τοῦ Ἱεροῦ Κανόνος θεμελιουμένης, (ἄρθρ. 7 παρ. 3) συνεχίζει, ὅπως ἀντικανονικῶς καὶ παρανόμως, διὰ τοῦ συστήματος ἐξαπολύσεως ἐγκυκλίων ἀνὰ σύμπαν τὸ Μοναχικὸν πλήρωμα τῆς ἐπικρατείας Αὐτῆς, δυσφημοῦσα τὴν ὀρθόδοξον ἡμῶν ὑπόστασιν, κατατάσσουσα ἡμᾶς εἰς τὴν τάξιν τῶν «αἵρετικῶν - Μακρακιστῶν» καὶ ἐπὶ ἀπειλῇ μάλιστα ἀπελάσεως ἡμῶν,

δ ι ἄ τ α ὕ τ α

μεθ' ἱερᾶς ἀγανακτήσεως ἐντόνως διαμαρτυρόμεθα, διὰ τοῦ παρόντος, ἐπὶ τῇ καθ' ἡμῶν τηρουμένῃ, ὡς ἄνω, στάσει τῶν Προϊσταμένων τῆς Ἱερᾶς Μονῆς Μεγίστης Λαύρας τοῦ Ἀγίου Ἀθανασίου τῶν ἀπαρτιζόντων τὴν Γερωντικὴν Αὐτῆς Σύναξιν, καὶ μὲ τὴν ἐπιφύλαξιν παντὸς νομίμου ἡμῶν δικαιώματος, ἀξιοῦμεν παρ' Αὐτοῖς τὴν ἄμεσον ἀνάκλησιν τῶν προαναφερθέντων Μοναστηριακῶν ἐγκυκλίων ἐγγράφων, πρὸς ἀποκατάστασιν τῆς προσβληθείσης ὀρθοδόξου ἡμῶν θρησκευτικῆς ὑπολήψεως.

Παραλλήλως, δηλοῦμεν, ὅτι, ἅ π α σ α ν τ ἡ ν ἐ ν γ έ ν ε ι ε ὑ θ ὕ ν η ν ἔναντι τοῦ δημιουργηθέντος σάλου καὶ τῶν ἐξ αὐτοῦ μελλουσῶν ἐπιπτώσεων ἐν τῇ συνόλῳ κοινῇ γνώμῃ, θέλουσι φέρει οἱ τούτου δημιουργοὶ τελείαν καὶ ἀκεραίαν, συνωδὰ τῷ ἐκδοθέντι ἐν ἔτει 1800 Πατριαρχικῷ Σιγίλιῳ Νεοφύτου τοῦ Ζ', σαφῶς καθορίζοντι ὅτι:

«... Ὅσοι δὲ ἀντιλέγουσι περὶ τούτου καὶ διαταράσσουσι καὶ δύσφημα ὀνόματα ἐπιλέγουσι τοῖς ἀ δ ι ο ρ ί σ τ ω ς καὶ σ υ ν ε χ ῶ ς κ ο ι ν ω ν ο ὕ σ ι ν ἀδελφοῖς, τοῖς τῶν Ἱερῶν Κανόνων ἐπιτιμίαις πρὸς αὐτοὺς ὑποβάλλουσι.»

Εὐελπιστοῦντες ὅτι ἐν τῇ Πατρικῇ Ὑμῶν προνοία καὶ εὐθυκρισία θέλετε ἀνταποκριθῆ ἐπὶ τῶν ἐν προκειμένῳ προσδοκιῶν τῆς Μητρὸς Ἐκκλησίας, ἐπ' ἀγαθῷ τοῦ Ἱεροῦ ἡμῶν Τόπου,

Βαθυσεβάστως διατελοῦμεν:

1) Ἱερομόναχος Μάξιμος	6) Ἱερομόναχος Χρῦσανθος
(Κατουνακιώτης)
2) Μοναχὸς Βασίλειος
(Ἀγιοβασιλειᾶται)	7) Μοναχὸς Καλλίνικος
3) Ἱεροδιάκονος Ἀκάκιος	8) Μοναχὸς Θεοδώρητος
(Ἀγιαννανῖται)
4) Μοναχὸς Ἀρτέμιος	
5) Μοναχὸς Παντελεήμων
(Καυσοκαλυβῖται)	

Μετὰ τὴν λήψιν τῆς ἡμετέρας ἀναφορᾶς ἡ Ἱ. Κοινότης συνεστήσατο δι-

μελῆ ἐπιτροπὴν, ἐκ τῶν ὀσιολογιωτάτων Μοναχῶν Θεοκλήτου Διονυσιάτου καὶ Εὐθυμίου Καρακαλλινού, εἰς οὓς καὶ παρέδωκε τὸν πλήρη φάκελλον τῆς ὑποθέσεως πρὸς ἐξαγωγὴν κανονικοῦ πορίσματος καὶ ἀποδείξεως τῆς ἀληθείας. Πρὸς διευκόλυνσιν τοῦ ἔργου τῆς ἀνωτέρω ἐπιτροπῆς, καὶ κατόπιν προφορικῆς παρακλήσεως ἐνὸς ἐκ τῶν μελῶν τῆς, ἀπεστείλαμεν τὴν ἐπομένην **δ ι ε υ κ ρ ί ν η σ ι ν** ὑπὸ ἡμερομηνίαν 27 Ἰανουαρίου 1970, δι' ἧς ἀνεπτύσσομεν ἐπίμαχον σημεῖον τοῦ ὄλου θέματος λεπτομερέστερον.

Ἐν Ἀγίῳ Ὄρει τῇ 27ῃ Ἰανουαρίου 1970.

Π ρ ὸ ς

Τὴν Ἱεροκοινοτικὴν - Εἰσηγητικὴν Ἐπιτροπὴν ἐπὶ τοῦ ὑπὸ κρίσιν ἐκκρεμοῦντος ἡμετέρου θέματος, Παν)τους Ἀντιπροσώπους τῶν Ἱερῶν Μονῶν Ἀγίου Διονυσίου καὶ Καρακάλλου, Γέροντας: **ΘΕΟΚΛΗΤΟΝ ΚΑΙ ΕΥΘΥΜΙΟΝ.**

Κ Α Ρ Υ Α Σ.

Πανοσιολογιώτατοι,

Ἐπιθυμοῦντες ὅπως ὑποβοηθήσωμεν Ὑμᾶς εἰς τὴν εὐγενῆ Ὑμῶν προσπάθειαν διὰ τὴν ἐπίτευξιν ἀδιαβλήτου πορίσματος ἐπὶ τῆς ἡμετέρας ὑποθέσεως, θέτομεν ὑπ' ὄψει τῆς Ὑμετέρας Πανοσιολογιότητος τὰ ἀκόλουθα:

Ἐπειδὴ ἐν ταῖς ἀναφοραῖς ἡμῶν παρελθ. ἔτους, μεταξὺ τῶν ἄλλων, ἀναφερόμεθα εἰς σημεῖα τινα, μᾶλλον παρερμηνευθέντα, πρέπον καὶ ἐπιανάγκες θεωροῦμεν ὅπως, διὰ τῆς παρουσίας, διασαφήσωμεν καὶ δηλώσωμεν, ὅτι :

Διὰ τὴν προσέλευσιν τῶν πιστῶν εἰς τὴν Θεῖαν Κοινωνίαν, ἀπαιτεῖται, ἀφ' ἐνὸς μὲν πνευματικῆ, ἀφ' ἑτέρου δὲ σωματικῆ προετοιμασία. Καὶ διὰ μὲν τὴν πνευματικὴν προετοιμασίαν, τοῖς πᾶσι τυγχάνουσι γνωστοὶ οἱ ὄροι ἐπιτυχίας αὐτῆς, ἧτοι : ἐξομολόγησις, καθαρότης λογισμῶν, μνησικακίας καὶ προσωπικῆς ἐμπαθείας ἀποχή, κ.λ.π. κ.λ.π., οἵτινες ἀείποτε τυγχάνουσι ὀριστικοὶ καὶ ἀπαιτητέοι παρὰ πᾶσι.

Διὰ τὴν δευτέραν δέ, ἧτοι τὴν σωματικὴν προετοιμασίαν, αὕτη, ἀείποτε θὰ ποικίλη, ἐξαρτωμένη, τὸ μὲν ἐκ τῆς πνευματικῆς ἐνηλικιώσεως τοῦ προσερχομένου πιστοῦ, τὸ δέ, ἐκ τῆς σωματικῆς ἀντοχῆς αὐτοῦ.

Ἡ παρατηρουμένη αὕτη διάφορος τάξις τῶν πιστῶν, ἐκ τῆς ἀναλόγου πνευματικῆς γνώσεως καὶ καταστάσεως αὐτῶν, — ἰδίᾳ ἔναντι τοῦ Μυστηρίου τῆς Θεῖας Εὐχαριστίας — δημιουργεῖ κλίμακά τινα, ὡς πρὸς τὴν σωματικὴν προετοιμασίαν, ἧτις ἄρχεται, διὰ μὲν τοὺς τακτικῶς καὶ «ἀδιορίστως» κοινωνοῦντας, ἐκ τῆς ἐγκρατείας, (1) περατοῦται, δέ, διὰ τοὺς ἀραιῶς ἢ καὶ κατὰ

ΥΠΟΣΗΜΕΙΩΣΙΣ (1) :

Λέγοντες ὅτι ἡ σωματικὴ προετοιμασία διὰ τοὺς «ἀδιορίστως» κοινωνοῦντας ἄρχεται διὰ τῆς ἐγκρατείας, οὐδόλως ἐννοοῦμεν ὅτι ἀποκλείεται καὶ πᾶς διαφορετικὸς τρόπος καὶ πέραν τοῦ ὀρίου τούτου, ἧτοι τῆς ἀναλόγου ἢ καὶ «κατὰ δύναμιν νηστείας» ὑπὸ οἴου-δήποτε βουλομένου, ἐφ' ὅσον, ἐκ τούτου, θὰ ἦτο δυνατόν νὰ μὴ προσκρούσῃ εἰς τὸ ἀκώλυτον τῆς ἐλευθέρας προσελεύσεως εἰς τὴν Θεῖαν Κοινωνίαν.

ώρισμένα διαστήματα, διὰ τῆς νηστείας ἀναλόγων ἡμερῶν, ταύτης ρυθμιζομένης ὑπὸ τοῦ μόνου δικαιουμένου ὅπως καθορίσῃ τοῦτο πνευματικοῦ πατρὸς αὐτῶν.

Οὕτω δὲ μόνον καθίσταται δυνατὴ, ἀφ' ἑνὸς μὲν ἡ «ἀδιόριστος», ἀκώλυτος καὶ ἐλευθέρα προσέλευσις τοῦ πιστοῦ εἰς τὴν Θεῖαν Κοινωνίαν, συνφδὰ ταῖς Κανονικαῖς Διατάξεσι καὶ τῇ Πατερικῇ Διδασκαλίᾳ, ἀφ' ἑτέρου δὲ ἐπιτυγχάνεται ἡ πλήρωσις αὐτοῦ τούτου τοῦ σκοποῦ τῆς ἐπιτελέσεως τοῦ Μυστηρίου τῆς Θείας Εὐχαριστίας, χωρὶς δηλαδὴ ἡ πρὸς τοῦτο ἐνδεικνυμένη ὡς ἄνω ἀνάλογος σωματικὴ προετοιμασία νὰ καταστῇ αἰτία ἀποκλεισμοῦ ἐλευθέρως καὶ ἀκωλύτου συμμετοχῆς αὐτοῦ εἰς τὸ Ἱερώτατον τοῦτο Μυστήριον.

Ἐκ τῶν ἀνωτέρω, σαφῶς καταφαίνεται ὅτι, ἡ, ὡς προερρέθη, ἀνάλογος ἐφαρμογὴ τόσοσ τῆς ἐγκρατείας ὅσον καὶ τῆς νηστείας, ἀποτελοῦν ὄντως, τὰ ἀπαραίτητα στοιχεῖα διὰ τὴν σωματικὴν προετοιμασίαν τοῦ πιστοῦ καὶ τὴν προσέλευσιν αὐτοῦ εἰς τὴν Θεῖαν Κοινωνίαν.

Μετὰ τοῦ προσήκοντος σεβασμοῦ
(Ἵπογραφαί).

Παρήλθεν μετὰ τὴν ἀποστολὴν τοῦ ἀνωτέρου ἐγγράφου, μὴν ὀλόκληρος, ὁπότε καὶ ἔρχεται μετὰ ταῦτα εἰς τὸ φῶς τῆς δημοσιότητος ἡ Εἰσηγητικὴ Ἔκθεσις, ἔργον τῆς ἀνωτέρω διμελοῦς ἐπιτροπῆς. Συνέκειτο ἐκ 14 μεγάλων πολυγραφημένων σελίδων, δι' ὧν ἐθίγοντο ἅπασαι σχεδὸν αἱ πλευραὶ τοῦ θέματος ὑπὸ τὸ πρῖσμα καὶ μ ὄ ν ο ν τῶν ἐπικρατούντων ἐθνῶν καὶ ἐθίμων, οὐδόλως ὅμως καὶ ὑπὸ τὸ πνεῦμα τῆς Ἱερᾶς Παραδόσεως τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας!

Τὸ θλιβερόν ὅμως δὲν ἦτο μόνον αὐτό. Τὸ νὰ ἐκπέσωσι τῆς ἀληθείας δύο ἀπλοῖ μοναχοί, οὐ θαυμαστόν· τὸ νὰ ἐγκρίνη ὅμως τὴν ἀνωτέρω Ἔκθεσιν ὀλόκληρος ἡ Ἱερὰ Κοινότης, ἔστω καὶ ἀνεπισήμως, παραβλέπουσα τὴν ἐπὶ τοῦ προκειμένου πλουσίαν καὶ ἀντίθετον πατερικὴν γραμματεῖαν, τοῦτο ὄντως συνιστᾷ τι τὸ θλιβερόν καὶ ἀξιόδακρυ. Τὸ ὅτι παρεδέχθη τὴν Εἰσηγητικὴν Ἔκθεσιν ἡ Ἱ. Κοινότης, τρανὸν δεῖγμα εἶναι τὸ παραπιθέμενον ἔγγραφον Αὐτῆς πρὸς τὴν Μονὴν Μ. Λαύρας, εἰς ἣν ἀναγγέλλουσα τὴν ἔκδοσιν ταύτης, τὴν παρακαλεῖ φιλαδέλφως ὅπως, καλοῦσα τοὺς «π λ α ν η θ έ ν τ α ρ» ἐξαρτηματικοὺς μοναχοὺς, ἀποτρέψῃ τούτους τῆς ἀλυσάσης αὐτοὺς «πλάνης» καὶ «ἑτεροδιδασκαλίας», παιδαγωγὸν καὶ ὁδηγὸν εἰς τοῦτο ἔχουσα τὸν πάσης ἀντικανονικότητος γέμοντα καρπὸν τῆς μνημονευθείσης εἰσηγητικῆς ξυνωρίδος! (54).

54. Δέον νὰ σημειωθῇ ὅτι ἡ κυκλοφορήσασα ἀνωτέρω Ε.Ε. δὲν ὑπεγράφετο ὑπὸ τῆς Ἱ. Κοινοτήτος, οὐδ' ἔφερεν ἀριθμὸν πρωτοκόλλου αὐτῆς, οὐδέ τινα ἑτέραν ἐνδειξιν ὅτι ἀπετέλει τὸ «πιστεύω» Τῆς ἐπὶ τοῦ προκειμένου. Ἀπλῶς ἐχαρακτηρίζετο ὑπὸ τὰ στοιχεῖα: Π)11)25.2.1970. «ΕΚΘΕΣΙΣ ΙΕΡΟΚΟΙΝΟΤΙΚΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ἀναφερομένης εἰς τοὺς καταγελλομένους ὑπὸ τῆς Ἱ. Μ. Μεγ. Λαύρας ἐξαρτηματικούς, ὡς κηρύσσοντας ἑτεροδιδασκαλίαν ἐπὶ τοῦ θέματος τῆς Θ. Κοινωνίας». Ἦτοι, ἐκ προοιμίου τὸ ἴδιον αὐ-

Ἱερὰ Κοινότης
Ἀγίου Ὄρους
Ἄ θ ω

Καρυαὶ τῆ 3ῃ Μαρτίου 1970

Ἀριθμ. Πρωτ. 31)Κ

Τοῖς Πανοσιολογιωτάτοις Ἐπιτρόποις τῆς
Ἱερᾶς καὶ Σεβ. Μονῆς Μεγίστης Λαύρας.
Εἰς Αὐτήν

Τὴν Ὑμετέραν Πανοσιολογιότητα
ἀδελφικῶς ἐν Κυρίῳ κατασπαζόμεθα.

Διὰ τῆς παρουσίας γνωρίζομεν Ὑμῖν φιλαδέλφως, ὅτι ἡ καθ' ἡμᾶς Ἱερὰ Κοινότης, ἐν τῇ ἐπιθυμίᾳ αὐτῆς, ὅπως εἰς τὸ θιγόμενον ζήτημα, ἐν τῇ ἀπὸ 7.12.1969 καὶ ὑπ' ἀριθμ. 757 ἐπιστολῇ ὑμῶν, δοθῆ μιὰ διαφωτιστικὴ καὶ ἐν ταύτῳ ἀπρόσβλητος, ἐκ μέρους τῶν π λ α ν ω μ έ ν ω ν ἐξαρτηματικῶν ἀδελφῶν τῆς ὑμετέρας Πανοσιολογιότητος, λύσις, καὶ τακτοποιηθῆ τοῦτο ὀριστικῶς, ὥστε νὰ ἐκλείψωσιν αἱ ἀφορμαὶ τῶν σκανδάλων, ἀνέθηκεν εἰς ἐπιτροπὴν, ἀποτελουμένην ἐκ τῶν Πανοσιολογιωτῶν Ἀντιπροσώπων τῶν Ἱ. Μονῶν, Ἀγίου Διονυσίου καὶ Καρακάλλου, Γερόντων κ.κ. Θεοκλήτου καὶ Εὐθυμίου, ὅπως ἐξετάσῃ πολυπλευρῶς τοῦτο, καὶ ὑποβάλλῃ ἡμῖν σχετικὴν ἐκθεσιν, ἣν καὶ ἐπισυνάπτομεν.

Κατόπιν τῆς προσεκτικῆς μελέτης ταύτης, ἦν ἐκρίναμεν ἐμπεριστάτω-

τῆς κείμενον, ὡμίλει περὶ τοῦ προχείρου καὶ ἀβασανίστου τῶν συντακτῶν τῆς, δεδομένου ὅτι αἱ «ἐτεροδιδασκαλίας» δὲν ἀνεφέροντο εἰς τὸ θεῖον Μυστήριον, ὡς ἔγραφεν, ἀλλ' εἰς τὸν τρόπον προετοιμασίας τοῦ μέλλοντος νὰ μεταλάβῃ πιστοῦ, καὶ δὴ τῆς σωματικῆς τοιαύτης.

Ἀσφαλῶς οὐ μόνον ὁ τίτλος ἀλλὰ καὶ τὸ περιεχόμενον ὠδήγησαν λίαν φρονίμως τὴν Ἱ. Κοινότητα νὰ τὴν υἰοθετήσῃ μ ό ν ο ν εἰς τὸ συνοδευτικὸν Αὐτῆς ἔγγραφον πρὸς τὴν Μ. Λαύραν, μὴ ἐπιτρέψασα τὴν ἐν συνεχείᾳ ἐλευθέραν κυκλοφορίαν καὶ διασπορὰν αὐτῆς ὑπὸ τὴν σφραγίδα καὶ ὑπογραφὰς τῶν Ἀντιπροσώπων Αὐτῆς. Ἀκριβῶς τὸ ἀνωτέρω γεγονός ἐνάγκασε καὶ ἡμᾶς ἐν τῇ «Ἀπολογία» ἀλλὰ καὶ τὴν παροῦσαν πληρεστέραν ἀναίρεσιν, ν' ἀπευθυνώμεθα πρὸς τοὺς συντάκτας καὶ συγγραφεῖς αὐτῆς κ υ ρ ί ω ς, καὶ δευτερευόντως πρὸς τὴν μερικῶς υἰοθετήσασαν Ἱ. Κοινότητα.

Τοῦτ' ὅμως ἐνάγκασε τὸ ἐν ἐκ τῶν μελῶν τῆς ἐπιτροπῆς, τὸν μοναχὸν Θεόκλητον Διονυσιάτην, νὰ παραπονεθῆ ἐν τῇ «Ἀνοικτῇ Ἐπιστολῇ» αὐτοῦ, γράφων: «Ἀπὸ τὴν στιγμήν τῆς ἐγκρίσεως τῆς Ἐκθέσεως ἡ Ἐπιτροπὴ ἔπαυσε εὐθυνομένη. Τὴν θέσιν τῆς κατέλαβεν ἡ Ἱ. Κοινότης, ἥτις τὰ ἐκεῖ γραφόμενα υἰοθέτησεν ὡς ἰδικόν τῆς φρόνημα, ὡς ἰδικὴν τῆς διδασκαλίαν, ἀναδεχθεῖσα ὅλην τὴν εὐθύνην τῆς Ἐκθέσεως. Καὶ ἔκτοτε ἡ Ἐπιτροπὴ, καλυπτομένη ὑπὸ τῆς ἀνωτάτης Ἀρχῆς τοῦ Ἱ. Τόπου, ἐξηφανίσθη. Ἀκριβῶς ὅπως συμβαίνει μὲ τὰ νομοθετήματα Ἐκκλησίας καὶ Πολιτείας, ὅπου οἱ συντάκται τῶν ἀφανίζονται μετὰ τὴν ψήφισίν των» (σελ. 1).

«Ὁρθῶς ἀπεκρίθη» ὁ ὀσιολογιώτατος μὲ τὴν ἑσπερίαν διαφοράν ὅτι τὰ ἀναφερόμενα νομοθετήματα μετὰ τὴν ψήφισίν των δ ἐ ν φ έ ρ ο υ ν τὰς ὑπογραφὰς τῶν συνταξάντων ταῦτα, ἀλλὰ τὴν ἐπίσημον σφραγίδα τοῦ Κράτους ἢ τῆς Ἐκκλησίας. Συνεπῶς πόρρω ἀπέχει τὸ παράδειγμά του τῆς ἀναγκαίας ἀ ν α λ ο γ ί α ς. Τὴν διαφοράν ταύτην καὶ ἡμεῖς συνιδόντες, δ ε ό ν τ ω ς συνεμορφώθημεν καὶ ἐν τῇ παρελθούσῃ καὶ ἐν τῇ παρουσίᾳ ἀναίρεσει.

μένην καὶ ἐρμηνεύουσιν τὸ πνεῦμα τοῦ ἐπικρατοῦντος ἐν Ἀγίῳ Ὁρει καθεστῶτος, ἐν τῷ θέματι τῆς Θ. Εὐχαριστίας, ἀπεφασίσαμεν ὅπως πολυγραφηθῆ καὶ σταλῆ εἰς ἱκανὰ ἀντίγραφα πρὸς τὴν Ἱερὰν Μονήν, καὶ δι' αὐτῆς εἰς τὰς Ἱερᾶς Σκήτας τῆς δικαιοδοσίας της μὲ τὴν σύστασιν, ὅπως συμμορφωθῶσι πρὸς τὸ περιεχόμενον αὐτῆς. ἵνα ἀποκατασταθῆ ἢ διαταραχθεῖσα, ἐκεῖσε εἰρήνη.

Παραλήλως δὲ ἀπεφασίσθη, ὅπως παρακληθῆ ἡ ὑμετέρα Πανοσιολογιότης καὶ καλέσῃ τοὺς καταγγελλομένους ὑπ' αὐτῆς ἐξαρτηματικούς Μοναχοὺς καὶ συστήσῃ ἀπόλυτον συμμόρφωσιν πρὸς τὴν κρατοῦσαν τάξιν, βάσει τῆς ἐν λόγῳ ἐκθέσεως, ἄλλως γνωρίσῃ αὐτοῖς τὴν ἐπικρεμαμένην ἀπειλὴν ἀποπομπῆς των, ἐν ἀρχῇ ἐκ τῶν καλυβῶν αὐτῶν, δυνάμει τοῦ 139ου ἄρθρου τοῦ Καταστατικοῦ Χάρτου Ἀγίου Ὁρους, ἀργότερον δὲ ἐνδεχομένην χρῆσιν τοῦ 184ου ἄρθρου ὑπὸ τῆς Ἱερᾶς Κοινότητος, ἀρχῆς γενομένης ἐκ τοῦ πρωταίτιου τῆς ἐ τ ε ρ ο δ ι δ α σ κ α λ ί α ς καὶ π ρ ο σ η λ υ τ ι σ μ ο ὦ Ἱερομ. Μαξίμου.

Ἐπὶ τούτοις διατελοῦμεν μετὰ τῆς ἐν Χριστῷ φιλαδελφείας.

Ἄπαντες οἱ ἐν τῇ κοινῇ Συνάξει Ἀντιπρόσωποι καὶ Προϊστάμενοι τῶν εἴκοσιν Ἱερῶν Μονῶν τοῦ Ἀγίου Ὁρους Ἀθω.

Ἐπὶ τοῦ ὡς ἄνω ἐγγράφου ἔχομεν νὰ παρατηρήσωμεν τὰ ἐξῆς θλιβερώτατα:

α'. Ἡ Ἱερὰ Κοινότης ἐν τῇ ἀνωτέρῳ φάσει τῆς ὑποθέσεως, συμφώνως τῷ Καταστατικῷ Χάρτει τοῦ Ἀγίου Ὁρους ἀλλὰ καὶ τῷ Εὐαγγελίῳ, διεδραμάριζεν τὸν ρόλον τοῦ «κρίνοντος τρίτου», ἥτοι μεταξὺ ἡμῶν καὶ τῆς κυριάρχου Μονῆς. Εἰς τὴν εὐαγγελικὴν γλῶσσαν ἡ μεσολάβησις αὕτη ἐκτίθεται οὕτως: «Ἐὰν δὲ μὴ ἀκούσῃ, παράλαβε μετὰ σοῦ ἕτι ἓνα ἢ δύο, ἵνα ἐπὶ στόματος δύο μαρτύρων ἢ τριῶν σταθῆ πᾶν ῥῆμα». (Ματθ. ΙΗ'. 16). Ἐνταῦθα ὁ εἰς ἢ δύο ἐγένοντο εἴκοσι, ὅσα δηλονότι καὶ τὰ μέλη τῆς Ἱερᾶς Κοινότητος. Συνεπῶς π ρ ὸ ς τ ἰ νὰ πολυγραφηθῆ ἢ ἐγκριθεῖσα Ε.Ε. καὶ νὰ διασπαρῆ οὐ μόνον εἰς τὰς Ἱ. Σκήτας τῆς Μ. Λαύρας, ἀλλὰ καὶ εἰς ὀλόκληρον τὸν ἱερὸν Ἀθωνα, π ρ ο τ ο ὦ κᾶν ἡμεῖς γνωρίσωμεν ταύτην;

β'. Τὸ γραφόμενον ἐπίσης ἐν τῷ σχετικῷ ἐγγράφῳ, ἥτοι ὅτι ἀποστέλλεται εἰς τὰς ἱερὰς Σκήτας «ὅπως συμμορφωθῶσι πρὸς τὸ περιεχόμενον αὐτῆς» τ ἰ σ η μ α ἰ ν ε ἰ; Νὰ συμμορφωθῶσι ποῖοι; ἀσφαλῶς ἡμεῖς, διότι οἱ λοιποὶ τῶν ἀδελφῶν μοναχῶν ἠκολούθουν τὸ ἔθος. Ἐφ' ὅσον, λοιπόν, δ ἰ ἢ ἡ μ ᾱ ς ἢ συγγραφὴ τῆς Ἐκθέσεως, δ ἰ ἢ ἡ μ ᾱ ς ἢ διανομὴ αὐτῆς, δ ἰ α τ ἰ ἢ ἡμεῖς νὰ μὴ τὴν ἴδωμεν κᾶν, ἀλλὰ νὰ τὴν προμηθευθῶμεν ἐκ Καρεωτικοῦ τινος Κελλίου μετὰ π ᾶ ρ ο δ ο ν ἢ μ ε ρ ῶ ν ἀ π ὸ τ ῆ ς κ υ κ λ ο φ ο ρ ἰ α ς τ ῆ ς;

γ'. Καὶ ἡ μὲν Ἱ. Μονὴ λαβοῦσα ταύτην, διέσπειρεν ἀπανταχοῦ, πλὴν ἐκείνων δ ἰ ἂ τ ο ὺ ς ὀ π ο ἰ ο υ ς καὶ ἐγγράφῃ, δ ἰ ὀ ὄ ς ἅπας ὁ κόπος τῶν συντακτῶν καὶ ἰδρώς! Διὰ τὴν Μ. ὅμως Λαύραν, ἢ ἀνωτέρω ὑπέρβασις καὶ ἀταξία, οὐ μοναδικὸν γεγονός διὰ τὴν παροῦσαν ὑπόθεσιν ἢ

τῆς ἀνωτέρω ὁμῶς Ἱ. Κοινότητος, παράλληλος τῆς Ἱ. Μονῆς, διαγωγή, πῶς θὰ ἠδύνατο νὰ χαρακτηρισθῆ με τὰς ἠπωτέρας τῶν λέξεων; Ἄς κρίνη καὶ ἐκλέξη ὁ ἀναγνώστης καὶ μόνον.

Καὶ ταῦτα μὲν τὰ «εὐφημα ρήματά τε καὶ ἔργα» τῆς Ἱ. Κοινότητος καὶ ἡμετέρας Μονῆς. Ἡμεῖς δὲ τί; Ἀπλῶς ἀναγνώσαντες τὸ κείμενον τῆς Ε.Ε. ἐφρικήσαμεν ἐνώπιον τῶν ἀναληθειῶν καὶ παραποιήσεων, οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ πλήρους καταστρατηγήσεως τῆς ἱεροκανονικῆς εὐταξίας τῆς Ἐκκλησίας. Ἐν βραχεῖ διαστήματι συνεγράψαμεν ἀναιρετικὴν αὐτῆς πραγματείαν, τὴν ὁποίαν ὡς «Ἀπολογία» καὶ «Ἀναίρεσιν» ἄμα, ἀπεστείλαμεν εἰς τὴν Ἱ. Κοινότητα καὶ Μονήν, ὑπὸ ἡμερομηνίαν 30 Μαρτίου 1970.

Τὰ ἀποτελέσματα ἐκ τῆς κυκλοφορίας τῆς ἡμετέρας «Ἀπολογίας» ὑπῆρξαν τὰ κάτωθι:

α'. Ἡ Ἱ. Μονὴ ἀπέστειλεν ἡμῖν τὸ ὑπ' ἀριθμ. 253)3.5.70, ἔγγραφον αὐτῆς⁽⁵⁵⁾ δι' οὗ ἐκρινόμεθα «ἀ ν ε π ι θ ὑ μ η τ ο ι» καὶ ἔπρεπε ν' ἀπομα-

55. Ἱερὰ Μονὴ Μεγ. Λαύρας

Ἐν Μεγίστῃ Λαύρᾳ τῇ 3ῃ Μαΐου 1970.

τοῦ ἁγίου Ἀθανασίου

Ἁγιον Ὅρος.

Πρὸς

Ἀριθμ. Πρωτ. 253.

Τοὺς Ὀσιωτάτους Ἱερομονάχους Μάξιμον καὶ Χρῦσανθον καὶ Μοναχοὺς Καλλίνικον, Θεοδώρητον, Βασίλειον, Παντελεήμονα καὶ Ἀρτέμιον καὶ Ἀκάκιον Ἱεροδιάκονον.

Ὀσιώτατοι,

Εἰς ἀπάντησιν ὑμετέρων ἐπιστολῶν γνωρίζομεν Ὑμῖν ὅτι: Ἐπειδὴ παρ' ὅλας τὰς παραινέσεις, προτροπὰς καὶ συστάσεις τῆς Ἱερᾶς ἡμῶν Μονῆς, νὰ παύσητε τὸν προσηλυτισμὸν καὶ τὴν μετάδοσιν τῶν ἰδεολογιῶν Σας καὶ νὰ συμμορφωθῆτε μετὰ τὰ ἤθη καὶ ἔθιμα τῆς Ἱερᾶς ἡμῶν Μονῆς, τῶν ἐξαρτημάτων αὐτῆς καὶ ἐν γένει τοῦ Ἁγίου Ὁρους, καὶ Ὑμεῖς οὐδεμίαν μεταμέλειαν ἐδείξατε. Ἐπειδὴ ἐμμένετε πεισιμόνως εἰς τὰ σαθρὰ Ὑμῶν κηρύγματα, τὸν προσηλυτισμὸν εἰς τὰς ἰδεολογίας Σας καὶ εἰς τὰς δοξασίας τοῦ Μακράκη καὶ τῆς καταργήσεως τῆς τριμέρου νηστείας πρὸ τῆς θείας Μεταλήψεως. Ἐπειδὴ δὲν σέβεσθε τὰς ἀποφάσεις τῆς Ἱερᾶς Κοινότητος καὶ τῆς Ἱερᾶς ἡμῶν Μονῆς. Ἐπειδὴ αὐτοεκκλήθητε ἀντίρρτοι μὴ προσερχόμενοι εἰς τὴν Ἱερὰν ἡμῶν Μονήν, ὁσάκις καλεῖσθε, ὅπως συνέβη κατὰ τὴν 17ην Μαρτίου 1970, καίτοι ἐκλήθητε ἅπαντες, προσῆλθον μόνον ὁ Γέρον Καλλίνικος καὶ ὁ Μοναχὸς Παντελεήμων, προφασιζόμενοι διαφόρους προφάσεις ἐν ἀμαρτίαις, καὶ τινες ἐξ Ὑμῶν ἐκρησινώθησαν κατὰ τὰς ὑπογραφὰς αὐτῶν, τὰ κοσμικὰ ἐπίθετα, ἀντὶ νὰ χρησιμοποιήσουν τὰ ἀρμόζοντα ἐπίθετα, ὡς λόγου χάριν ἀντὶ Ἱεροδ. Ἀκάκιος Καυσοκαλυβίτης ὑπέγραφε Μπαρόλας, ἐπομένως μόνος του ἀπεκόπη τῆς ἀδελφότητος τῆς Σκήτης Καυσοκαλυβίων, τὸ ἴδιο ἔπραξε καὶ ἡ συνοδία αὐτοῦ Μοναχὸς Ἀρτέμιος, καὶ ἐπειδὴ διὰ τὴν πρόληψιν τῆς περαιτέρω ἐξαπλώσεως καὶ μεταδόσεως τοῦ μίσματος Ὑμῶν, ἤχθη ἡ καθ' ἡμᾶς Ἱερὰ Σύναξις εἰς τὴν λήψιν ἀποφάσεως, ἐξαντληθείσης πλέον καὶ τῆς ἐλαχίστης ἐπεικειᾶς αὐτῆς, νὰ δηλώσῃ Ὑμῖν κατηγορηματικῶς ὅτι: ὀφείλετε ἀνυπερθέτως νὰ ἐγκαταλείψητε τὴν περιφέρειαν (τὰ ὄρια) τῆς Ἱερᾶς ἡμῶν Μονῆς, ὡς ἀ ν ε π ι θ ὑ μ η τ ο ι, καὶ ἔστω πρὸς γνῶσιν καὶ συμμόρφωσιν Ὑμῶν.

Οἱ Ἐπίτροποι τῆς Ἱερᾶς καὶ Σεβασμίας Μονῆς

Μεγίστης Λαύρας τοῦ Ἁγίου Ἀθανασίου.

Προηγούμενος Κωνσταντῖνος

Προηγούμενος Καλλίστρατος

Προηγούμενος Γαβριήλ.

κρυνθῶμεν τῶν ὀρίων αὐτῆς. Ἀποκαλούμεθα ἐν αὐτῷ «μιάσματος προπαγανδισταί» καὶ «ἀντάρται» διατι δὲν ἠδυνήθημεν νὰ παρουσιασθῶμεν — λόγῳ τῆς ὑπαρχούσης κακοκαιρίας — ἐνώπιον τῆς Γεροντίας αὐτῆς κατὰ τὴν ὀρισθεῖσαν ἡμέραν (Μαρτίου 17), καὶ ἔνεκα τῆς χρήσεως τοῦ κοσμικοῦ ἐπιθέτου, κατὰ τὴν ὑπογραφὴν δύο ἐκ τῶν ἡμετέρων κατηγορουμένων ἀδελφῶν!!!

β'. Ὁ μοναχὸς Θεόκλητος Διονυσιάτης, ὁ εἷς ἐκ τῆς διμελοῦς ἐπιτροπῆς, ἐκυκλοφόρησε πολυγραφημένην «Ἀνοικτὴν Ἐπιστολὴν» πρὸς τοὺς ἔξ ἐκ τῶν κατηγορουμένων, (ἐκ σελ. 11, ὑπὸ ἡμερ. Δευτέρα τοῦ Θωμᾶ 1970), δι' ἧς ἐπειράτο δι' ἀπέλπιδων προσπαθειῶν, ν' ἀναιρέσῃ τὰς ἡμετέρας θέσεις⁽⁵⁶⁾.

Αἱ μετὰ ταῦτα ἐξελίξεις εἶχον ὡς ἀκολούθως. Τινὲς τῶν συγκαταδιωκόμενων ἀδελφῶν «βαρυνθέντες τὰ σκάνδαλα» καὶ τὰς συνεχεῖς τῶν συνασκητῶν των ἀκάρπους συζητήσεις, ἀνεχώρησαν τῶν «μετανοιῶν» των μυρίοις ὑποβληθέντες κόποις καὶ στενοχωρίαῖς, προκειμένου νὰ ἐπαναρχίσουν δημιουργοῦντες τὴν μοναστικὴν των «καλιὰν» εἰς ἑτέραν περιοχὴν τοῦ Ἀγίου Ὁρους.

Οἱ λοιποί, παραμείναντες εἰς τὰς Μετανοίας αὐτῶν⁽⁵⁷⁾, ἐδέχοντο μὲ τὴν ἀνατολὴν τοῦ 1971 ἐκ τῆς Μ. Λαύρας τὰ ἀπολυτήριά» των, πρὸς βίαιαν ἀπομάκρυνσιν ἐκ τῶν Καλυθῶν των. Ἀρνηθέντες τὴν παραλαβὴν των, ἐθυροκολλήθησαν «πάσῃ νομοτύπῳ τάξει» καὶ ἔκτοτε τῇ προστασίᾳ καὶ μόνῳ τῆς Πολιτικῆς Διοικήσεως⁽⁵⁸⁾, διέρχονται τὰς ἡμέρας των, τῷ Θεῷ, ὄση δύναμις, λατρεύοντες καὶ τὴν Ὁρθόδοξον πίστιν διακονοῦντες, εὐχόμενοι ἅμα «ὑπὲρ τῶν ἀγαπώντων καὶ μισούντων αὐτούς»...⁽⁵⁹⁾.

56. Τὰ ἀνωτέρω κείμενα ἴτοι τὴν «Εἰσηγητικὴν Ἐκθεσιν» καὶ τὴν «Ἀνοικτὴν Ἐπιστολὴν», θὰ ἠδυνάμεθα εὐκόλως νὰ παραθέσωμεν αὐτούσια ἐν εἴδει «Παραρτήματος», ἐν τῇ παρούσῃ ἐργασίᾳ. Ἐπειδὴ ὅμως γέμουσι ταπεινοτάτων προσωπικῶν ἀντεγκλήσεων, προχειρότητος καὶ ὑποκειμενισμοῦ, καὶ πρὸς ἀποφυγὴν καταβιβασμοῦ τῆς σοβαρότητος τοῦ θέματος εἰς ἀπλοῦν «κουτσομπολίῳ», παραθέτομεν μετὰ πάσης πιστότητος μόνον τὰς σοβαρωτέρας καὶ ἐξωτερικῶ ἐνδύματι «κανονικότητος» κεκοσμημένας θέσεις τῶν ἀνωτέρω, καὶ τὰς ὁποίας θέσεις ὁ ἀναγνώστης τοῦ παρόντος θὰ παρακολουθήσῃ εἰς τὸ ἐπόμενον Β' Μέρος τοῦ βιβλίου, ἔνθα καὶ ἀναιροῦνται μία πρὸς μίαν.

57. Ἦτοι ἡ ἔρημος τοῦ Ἀγίου Βασιλείου καὶ ἡ Ἱ. Σκήτη τῆς Ἀγίας Ἀννης.

58. Ἐνταῦθα δέον νὰ σημειωθῇ ὅτι αἱ προσπάθειαι τῆς Ἱ. Μονῆς Μεγίστης Λαύρας πρὸς ἐκτέλεσιν τῶν καθ' ἡμῶν ἀποφάσεών της, προσέκρουσαν ἐξ ὑπαρχῆς εἰς τὴν σὺφρονα κριτικὴν τῆς Πολιτικῆς Διοικήσεως, ἥτις οὐ μόνον ἠρνήθη τὴν ἐκτέλεσιν τοιούτων καθ' ἡμῶν μέτρων, ἀλλ' ἐχαρακτήρισε ταῦτα νομικῆς ὑποστάσεως ἄμοιρα, ὡς ληφθέντα ἄνευ τῆς νενομισμένης διαδικασίας, ἴτοι κατὰ παράβασιν τῆς ἰσχυοῦσης καθεστηκυίας νομοθεσίας.

Παρὰ ταῦτα ἡ Μονὴ Μ. Λαύρας συνεχίζει τὴν αὐτὴν καθ' ἡμῶν τακτικὴν, ἐξακολουθοῦσα νὰ παραθεωρῇ τὴν ἀνωτέρω ὑγιᾶ στάσιν τῆς πολιτικῆς ἀρχῆς τοῦ Τόπου, ἀδιαφοροῦσα τελείως διὰ τὰς γενομένας εἰς αὐτὴν ἐγγράφους συστάσεις.

59. Παράβαλε σχετικῶς ἱεροῦ Νικοδήμου: «Ὁμολογία πίστεως» σελ. 94.

ΜΕΡΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟΝ

Εἰς τὸ δεύτερον μέρος τῆς ἀνα χεῖρας συγγραφῆς περιλαμβάνεται ἡ ἀναίρεσις τῶν ἐπιχειρημάτων τῆς Ἱεροκοινοτικῆς Εἰσηγητικῆς Ἐκθέσεως, ὡς καὶ τῶν κυριωτέρων σημείων τῆς μετ' αὐτὴν κυκλοφορησάσης ἀνοικτῆς ἐπιστολῆς τοῦ ἐνὸς τῶν μελῶν αὐτῆς, Μοναχοῦ Θεοκλήτου Διονυσιάτου, ἀμφοτέρων ὑπεραμυνομένων τῶν τοπικῶν ἔθῶν καὶ ἔθιμων. Προσεπαθήσαμεν διατηροῦντες τὸ σαφές καὶ σύντομον, νὰ μὴ καταπονήσωμεν τὸν ἀναγνώστην μὲ ἐπουσιώδεις λεπτομερείας, παρὰ τὸ «ἀκανθῶδες» ἐνίων ἐκ τῶν ἀναιρουμένων θ έ σ ε ω ν. Πιθανόν, ἡ πρώτη ἀνάγνωσις τούτου νὰ μὴ τὸν ἱκανοποιήσῃ πλήρως, ἢ μᾶλλον νὰ φανῇ αὐτῷ ξενικὴ πως καὶ γριφώδης. Μετὰ τὴν δευτέραν ἐπανάληψιν τοῦ κειμένου, εὐελπιστοῦμεν ὅτι θ' ἀρχίσῃ νὰ δημιουργῆται ἱκανὴ οἰκειότης πρὸς αὐτό, ἡ δὲ κτηθεῖσα πείρα θὰ τὸν ὀδηγήσῃ εὐκόλως εἰς τὴν πλήρη κατανόησιν τοῦ ἐπιδιωκομένου σκοποῦ τοῦ παρόντος, ἥτοι τὴν ἐπιθυμίαν ἐπικρατήσεως ὑπὲρ πάντα τὰ τυπικά, ἔθιμα καὶ ἀνθρωπίνους συνηθείας καὶ προλήψεις, τῶν Ἱερῶν τῆς Ἐκκλησίας Κανόνων, τῶν ὁποίων, ὡς προσφυέστατα ἐχαρακτήρισεν τις, ἐκάστη κεραία «εἶναι ἐνδεδυμένη τὴν καταπόρφυρον ἀλουργίδα τῆς Ὁρθοδοξίας».

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΠΡΩΤΟΝ

Ἄφορίζει ἡ Ἐκκλησία τοὺς ὄντας ἐν τῇ Θεῖα Λειτουργίᾳ
καὶ μὴ μεταλαμβάνοντας ;

ΘΕΣΙΣ Α. ΕΙΣΗΓΗΤΙΚΗΣ ΕΚΘΕΣΕΩΣ

«Ὡς πρὸς τὴν σημασίαν τῶν Ἰ. Κανόνων Η', Θ' Ἀποστολ. καὶ Β' Ἀντιοχείας, τῶν σχετικῶν πρὸς τὸ ἡμέτερον θέμα, παραπέμπομεν εἰς τὴν ἐρμηνεϊάν τοῦ Βαλσαμῶνος. (Σύνταγμα τῶν θείων καὶ Ἰ. Κανόνων Ράλλη καὶ Ποτλῆ, Τόμ. Β' σελ. 12 καὶ 14, ὡς καὶ Γ' Τόμ. σελ. 127 - 8.)» Ε.Ε. σ. 6.

Α Π Α Ν Τ Η Σ Ι Σ

Παραθέτομεν ἐν πρώτοις τὰ σχετικὰ κείμενα τῶν Η' καὶ Θ' Ἀποστολικῶν κανόνων πρὸς δυνατότητα παρακολουθήσεως, ὑπὸ τοῦ ἀναγνώστου, τῆς ἐρμηνευτικῆς ἢ μὴ δεινότητος τοῦ σχολιαστοῦ Βαλσαμῶνος.

«Εἴ τις ἐπίσκοπος ἢ πρεσβύτερος ἢ διάκονος, ἢ ἐκ τοῦ καταλόγου τοῦ ἱερατικοῦ, προσφορᾶς γενομένης, μὴ μεταλάβοι, τὴν αἰτίαν εἰπάτω καὶ ἐὰν ἢ εὐλογος, συγγνώμης τυχανέτω, εἰ δὲ μὴ λέγοι, ἀφορίζεσθω, ὡς αἴτιος βλάβης γενόμενος τῷ λαῷ, καὶ ὑπόνοιαν ἐμποίησας κατὰ τοῦ προσενέγκαντος, ὡς μὴ ὑγιῶς ἀνενέγκαντος». (Η' Ἀπ. Κανών).

«Πάντας τοὺς εἰσιόντας πιστοὺς, καὶ τῶν Γραφῶν ἀκούοντας, μὴ παραμένοντας δὲ τῇ προσευχῇ καὶ τῇ ἀγίᾳ Μετάληψι, ὡς ἀταξίαν ἐμποιοῦντας τῇ Ἐκκλησίᾳ, ἀφορίζεσθαι χρή». (Θ' Ἀπ. Κανών).

Ἐπὶ τῶν ἀνωτέρω κανόνων, ὁ Βαλσαμῶν, τὸν ὁποῖον σημειωτέον ἢ Ε.Ε. ἐξέλεξε π ρ ο τ ι μ ῆ σ α σ α ἐκ πάντων τῶν λοιπῶν ἐρμηνευτῶν, σημειοῖ :

«Τὰ περὶ τοῦ Η' καὶ Θ' κανόνος ἄλλοι μὲν ἄλλως ἡρμήνευσαν, ἡμεῖς δὲ ἄλλως ὅθεν καὶ συνάπτοντες τὰ περὶ τούτων λέγομεν, ὅτι οἱ μὲν συναριθμούμενοι τῷ ἱερατικῷ καταλόγῳ καὶ ὑπουργοῦντες εἰς τὰ τῶν ἀγιασμάτων μυστήρια, μὴ μεταλαμβάνοντες προσφορᾶς γενομένης, ἀφορίζονται, εἰ μὴ εὐλογον εἴπωσιν αἰτίαν· οἱ δὲ μὴ χειριζόμενοι τὰ ἅγια ἐν τῷ θυσιαστηρίῳ ἱερωμένοι, καὶ πάντες οἱ λαϊκοὶ πιστοὶ μὴ περιμένοτες, ἤτοι μὴ προσκαρτεροῦντες μέχρι τέλους, καὶ ἔστ' ἂν ἡ ἀγία γένηται μετάληψις παρὰ τῶν ἀξίων, ὡς ἄτακτοι ἀφορίζονται· τὸ γὰρ λέγειν ἡμᾶς ὀφείλειν πάντας τοὺς πιστοὺς λαϊκοὺς, καὶ τοὺς μὴ χειριζομένους τὰ ἅγια ἱερωμένους καθεκάστην μεταλαμβάνειν τῶν ἀγιασμάτων, εἰ δὲ μὴ, ἀφορίζεσθαι, οὔτε τῷ κανόνι δοκεῖ, οὔτε δυνατόν ἐστι γενέσθαι· διὰ τοῦτο γὰρ καὶ ὁ Θ' κανὼν εἶπε τοὺς μὴ παραμένοντας πιστοὺς κολάζεσθαι, καὶ οὐ προσέθετο τοὺς μὴ μεταλαμβάνοντας. Οὕτως ἐρμήνευσον τοὺς κανόνας κατὰ τὸν Β' κανόνα τῆς ἐν Ἀντιοχείᾳ συνόδου». (Ἐρμ. Η' Ἀποστ.).

Ἐκ τῆς ἀνωτέρω ἐρμηνείας ἐξάγονται τὰ ἐξῆς συμπεράσματα :

α'. Ὁ ἐρμηνευτὴς διακρίνει σαφῶς ἐν τῷ ἐκκλησιάσματι, ἀξίους καὶ ἀ ν α ξ ί ο υ ς πρὸς θείαν Μετάληψιν.

β'. Θεωρεῖ ἀξίους ἀφορισμοῦ τοὺς κληρικούς καὶ λαϊκοὺς οἵτινες δὲν παραμένουν μέχρι τέλους ἐν τῇ θ. Λειτουργίᾳ, ἕως ὅτου νὰ μεταλάβουν οἱ ἅξιοι.

γ'. Τοὺς παραμένοντας μέχρι τέλους καὶ μὴ μεταλαμβάνοντας, τοὺς θεω-

ρεῖ ἀνευθύνους, διότι ὡς γράφει, δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ μεταλαμβάνουν πάντες οἱ πιστοὶ «καθεκάστην».

δ'. Πρὸς ἐπίρρῳσιν τῆς ἀνωτέρω θέσεώς του ἐπικαλεῖται τὸν Θ' Ἀποστολικὸν κανόνα, ὁ ὁποῖος κατ' αὐτόν, «εἶπε τοὺς μὴ παραμένοντας πιστοὺς κολάζεσθαι, καὶ οὐ προσέθετο τοὺς μὴ μεταλαμβάνοντας».

Ἄς ἴδωμεν νῦν, τὴν ὀρθότητα ἢ μὴ τῶν ἀνωτέρω.

Κατ' ἀρχήν, ὁ Θ' Ἀπ. κανὼν ἀναφέρει τὰ ἀ κ ρ ι β ῶ ς ἐ ν α ν τ ῖ α, τῶν λεγομένων ὑπὸ τοῦ Βαλσαμῶνος ἐν τῇ ἀνωτέρω δ' θέσει. Καὶ τοῦτο, διότι δὲν ὁμιλεῖ μόνον περὶ μὴ παραμενόντων, ἀλλὰ καὶ μ ἢ μ ε τ α λ α μ β α ν ὄ ν τ ω ν : Τοῦτο ἀσφαλῶς διεπίστῳσε καὶ ὁ ἴδιος κατὰ τὴν ἐρμηνείαν του, διὸ καὶ παρατηρεῖ :

«Ὁ τοῦ παρόντος κανόνος διορισμὸς δριμύτατός ἐστιν· ἀ φ ο ρ ῖ ζ ε ι γὰρ τοὺς ἐκκλησιάζοντας καὶ μὴ παραμένοντας μέχρι τέλους, μ ἢ δ ἔ μ ε τ α λ α μ β ἄ ν ο ν τ α ς. Καὶ ἄλλοι δὲ κανόνες παρομοίως διορίζονται, πάντα ἐτοίμους εἶναι καὶ ἀξίους τῆς μεταλήψεως, καὶ τοὺς ἐπὶ τρισὶ Κυριακαῖς μὴ μεταλαμβάνοντας, ἀφορίζουσι». (Ρ.Π., Β', 13-4).

Ἦτοι ἔχομεν ἐνταῦθα καταφανῆ ἐρμηνευτικὴν ἀντίθεσιν, ἀναγνωριζομένην καὶ ὑπὸ τοῦ ἰδίου τοῦ ἀτυχοῦς ἐρμηνευτοῦ. Ὁ ἱερός Νικόδημος, ἐρμηνεύων τὸν αὐτὸν Θ' Ἀποστ. κανόνα, γράφει :

«Συνέχειαν τῆς θείας Μεταλήψεως διδάσκει ὁ παρὼν κακῶν. Εἰ δὲ καὶ ὁ Βαλσαμῶν, εἰς τὸν Η' Ἀποστολικὸν λέγει ὅτι, εἶναι ἀδύνατον νὰ μεταλάβουν οἱ Χριστιανοὶ καθ' ἐκάστην, ἰδοὺ ὅπου ἐ π ι σ τ ο μ ῖ ζ ε τ α ι ἀπὸ τὸν παρόντα Κανόνα, καὶ ἄκων ὁμολογεῖ πῶς εἶναι δριμύτατος, διότι ἀφορίζει τοὺς φεύγοντας καὶ μὴ μεταλαμβάνοντας. Πῶς γὰρ οἱ θεῖοι Ἀπόστολοι ἤθελαν νὰ νομοθετήσουν πρᾶγμα ἀδύνατον; ἔπειτα ὁ κανὼν δὲν λέγει καθ' ἐκάστην, ἀλλὰ τοὺς μὴ παραμένοντας τῇ ἀγίᾳ Μεταλήψει, ὅταν δηλαδὴ τελῆται ἡ θεία Λειτουργία. Τοὺς δὲ παρεξηγοῦντας τὸν κανόνα, καὶ λέγοντας ὅτι ἀφορίζει τοὺς μὴ καρτεροῦντας εἰς τὴν λειτουργίαν, ἕως οὔ νὰ μεταλάβωσιν οἱ ἄξιοι, ἐ π ι σ τ ο μ ῖ ζ ε ι Ματθαῖος ὁ Βλάσταρις, στοιχείῳ Κ', κεφαλ. κε' λέγων : «Ἐγὼ νομίζω, ὅτι οἱ παλαιοὶ Χριστιανοί, καθὼς ἐσπούδαζον νὰ πιστεύωσιν ὀρθά, παρομοίως ἐσπούδαζον καὶ νὰ πολιτεύωνται ὀρθά. Διὰ τοῦτο καὶ πολλὰ κατὰ ἔθιμα ὅπου ἀναφέρουσιν οἱ θεῖοι κανόνες, συνηθιζόμενα εἰς τοὺς τότε καιροὺς, αὐτὰ τῶρα εἰς τοὺς ἐδικοὺς μας εἶναι ἀλλοιότικα καὶ διαφορετικά. Τόσον μᾶς ἐκατέστησεν ἡ διστραμμένη καὶ ἀμελημένη ζωὴ ὅπου ζῶμεν, ὥστε οὐδὲ νὰ πιστεύωμεν ἂν καμμίαν φορὰν οἱ Χριστιανοὶ ἔφθασαν εἰς τόσην ἀρετὴν, ὅπου νὰ μεταλαμβάνουν συνεχῶς εἰς κάθε λειτουργίαν ὅπου ἐγίνετο»⁽⁶⁰⁾).

Συνεπῶς ἡ γ' καὶ δ' θέσις τοῦ Βαλσαμῶνος, κατόπιν τῶν ἀνωτέρω, κρίνονται ὡς ἀ ν α λ η θ ε ῖ ς. Δεδομένου δὲ ὅτι διακρίνει ἀξίους καὶ ἀνάξιους ἐν τῷ ἐκκλησιάσματι, οἱ δεῦτεροι, ἦτοι οἱ ἀνάξιοι, κατὰ τὴν γ' θέσιν τοῦ Βαλσαμῶνος, τυγχάνουν ἀνεύθυνοι ἐφ' ὅσον λαμβάνουν ἀντίδωρον. Τί

60. Σημείωσις ἐν τῷ Θ' Ἀποστ. Κανόνι τοῦ Ἱ. Πηδαλίου.

ὁμῶς τοὺς καθιστᾶ ἀναξίους δὲν μᾶς διασαφεῖ· ἀπλῶς λέγει ὅτι εἶναι ἀδύνατον νὰ μεταλαμβάνουν ὅλοι «καθεκάστην». Ἀπορριφθείσης ὁμῶς τῆς ἐρμηνείας τοῦ «καθεκάστην» ὡς ἐσφαλμένης, ἀπομένει νὰ ἴδωμεν ποία αἰτία δημιουργεῖ, κατόπιν τούτου, τὸ ἀδύνατον τῆς προσελεύσεως. Ὁ αὐτὸς Βαλσαμῶν διασαφεῖ ἑαυτὸν πληρέστερον περὶ τοῦ προκειμένου, ἐν τῇ ιζ' ἀποκρίσει αὐτοῦ πρὸς τὸν Πατριάρχην Ἀλεξανδρείας Μᾶρκον, ἐρωτήσαντα τὰ κατωτέρω :

α'. «Ἡ τῶν θείων ἀγιασμάτων μετάληψις αὐθαίρετός ἐστι πᾶσι τοῖς μὴ κεκωλυμένοις μοναχοῖς κληρικοῖς τε καὶ λαϊκοῖς, ὥστε δύνασθαι τούτους καθ' ἑκάστην σχεδὸν δι' αὐτῆς ἀγιάζεσθαι, ἢ ὡς ὑπὸ στάθμης ζυγοστατεῖται τὸ δώρημα ; »

β'. «Ἀλλὰ καὶ τοῖς ἐκκλησιάζουσιν ἀναγκαστική ἐστὶ τοῦ ἀγαθοῦ ἢ μετάληψις ἢ προαιρετέα καὶ αὐτοκέλευστος ; » Ἡ ἀπάντησις τοῦ Βαλσαμῶνος, διὰ μὲν τὸ πρῶτον σκέλος τῆς ἐρωτήσεως εἶναι : «Ὡς νενόμισται δίδοσθαι τοῖς ἀξίοις τὰ ἀξιώματα, οὕτω καὶ τοῖς ἀγίοις τὰ ἅγια. Ὅσοι γοῦν διὰ καθαρότητα βίου τῆς θείας μεταλήψεως τὴν ὁδὸν ἑαυτοῖς ἐξωμάλισαν, ἀπαρεμπίστω δέχθησονται ». Διὰ δὲ τὸ β' σκέλος, τὸ ἔχον σχέσιν πρὸς τοὺς ἐκκλησιαζομένους γενικῶς, («τοῖς ἐκκλησιάζουσιν»), γράφει :

«Ἐκκλησιάζειν μὲν γὰρ τοὺς πιστοὺς μέχρι τέλους τῆς θείας ἱεροτελεστίας, καὶ τῆς τελευταίας τοῦ ἱεουργοῦντος εὐχῆς, καὶ τοῦ ἀντιδώρου τῆς μεταλήψεως, ψηφιζόμεθα· καὶ τοῖς οὕτω μὴ ποιοῦσιν τὴν ἐκ τοῦ κανόνος ἐπισησίμεν ἀγανάκτησιν· μεταλαμβάνειν δὲ αὐτοὺς οὐκ ἀναγκάζομεν, διὰ τὴν τῆς συνειδήσεως βάσανον» (Ρ.Π., Δ', σελ. 461).

Ἦτοι ἀπαλλάσσονται τοῦ ἀφορισμοῦ «τῆς τοῦ κανόνος ἀγανακτήσεως» πάντες οἱ ἔχοντες κώλυμά τι προσωπικόν, ὑποκειμενικόν, καὶ συνεπῶς ἀνήκοντες διὰ τοῦτο εἰς τὴν κατηγορίαν τῶν «μὴ δυναμένων μετασχεῖν», παρὰ τὴν διαφορὰν των πρὸς τοὺς ἀπέχοντας ὁμοίως τῶν ἀγιασμάτων «δι' εὐλόγους αἰτίας», συμφώνως τῷ Η' Ἀποστολικῷ κανόνι⁶¹).

Τοῦτο διασαφεῖ ὁ ἴδιος πληρέστερον εἰς τὴν ἐρμηνείαν τοῦ Β' Ἀντιοχείας, ἀναφερόμενος εἰς τὸ ἀντίδωρον, καὶ γράφων : «Διὰ τὴν ἀπειλήν, ὡς ἔοικε, τοῦ Η' κανόνος καὶ Θ' τῶν ἁγίων Ἀποστόλων, ἀλλὰ μὴν καὶ τοῦ παρόντος, ἐπενοήθη ἡ τοῦ ἀντιδώρου διάδοσις· ὥστε πᾶσαν ἀνάγκην ἔχειν καὶ αὐτοὺς, τοὺς μὴ δυναμένους μεταλαμβάνειν τῶν ἁγίων

61. Ἐκ τῶν μέχρι τοῦδε λεχθέντων, δυνάμεθα νὰ σημειώσωμεν τὰς ἐξῆς τέσσαρας καταστάσεις πιστῶν, αἵτινες καὶ δημιουργοῦν αἰτίαν ἀποχῆς τῶν Θ. ἀγιασμάτων.

α'. Δι' εὐλόγον αἰτίαν», ἤτοι ὅταν φάγη ἢ πῖη τις ἐξ ἀπροσεξίας τι ὀλίγον πρὸ τῆς Θ. Κοινωνίας κλπ. Ὁ Η' ἀποστολ. κανὼν διὰ τὸν μὴ μεταλαμβάνοντα ἔνεκα τοιαύτης ἢ παρομοίων αἰτιῶν, σημειοῖ χαρακτηριστικῶς : «συγγνώμης τυγχανέτω», καὶ ὁ Νεόφυτος : «Ἡ μὲν γὰρ εὐλόγος αἰτία, ὅποια ποτὲ ἂν ᾖ, ἀνεπιτίμητος ἐστὶ παρὰ τῷ κανόνι...»

β'. Διὰ «βάσανον συνειδήσεως». Αὕτη συνιστᾶ τὴν Παύλειον καὶ Πατερικὴν ἄμα δοκιμασίαν («δοκιμαζέτω ἄνθρωπος ἑαυτὸν...»), εἰς τὴν ὁποίαν καὶ ὑποβάλλει ἑαυτὸν πᾶς πιστὸς πρὸ τῆς Θ. Μεταλήψεως. Θετικὴ ἀπάντησις αὐτῆς σημαίνει

καὶ ζωοποιῶν μυστηρίων, προσκαρτερεῖν μέχρι τέλους τῆς θείας ἱεροτελεστίας» (Ρ - Π., Γ', σελ. 128) (62).

Ἦτοι κατὰ τὸν Βαλσαμῶνα, πάντες οἱ μετέχοντες τοῦ ἀντιδώρου καὶ οὐκὶ τοῦ Δ ὡ ρ ο υ (ἦτοι τῶν θείων ἀγιασμάτων), ἀνήκουν εἰς τοὺς μὴ «δυναμένους μεταλαβεῖν» διὰ τοῦτο καὶ ἀπαλλάσσονται τῆς τοῦ «κανόνος ἀγα-

συμμετοχῆ εἰς τὸ Μυστήριον, ἐνῶ τὸ ἐναντίον δηλοῖ ἡ ἀρνητικὴ τοιαύτη. Τὴν δευτέραν ἐξέφρασε καὶ ὁ Βαλσαμῶν, δικαιολογήσας τοὺς μὴ δυναμένους προσελθεῖν εἰς τὸ Μυστήριον. Ἀρνητικὴ ἦτοι ἀπάντησις τοῦ πνευματικοῦ τούτου δικαστηρίου, φανεροὶ τὴν ὑπαρξίν ἐφαμάрту ψυχικῆς καταστάσεως, μὴ εἰσέτι ἐξαγορευθείσης, μακρὰν ὅμως τῶν μυστηρίων δυναμένης νὰ διακρατήσῃ τὸν πιστόν, λόγῳ ἀκριβῶς τῆς ὑπάρξεως διαφόρων ἀμαρτημάτων (μέθης, κλοπῆς, πορνείας κλπ.), ἅτινα καὶ ἀποτελοῦν «κανονικὰ κωλύματα» ἐμποδίζοντα τὴν προσέλευσιν.

γ'. Δι' «ἐπιτίμιον» ἦτοι λόγῳ τῆς ὑπὸ τοῦ πνευματικοῦ πατρὸς ἐπιβληθείσης ἀποκῆς ἐκ τοῦ μυστηρίου ἐπί τι χρονικὸν διάστημα δι' ἐξαγορευθείσαν ἀμαρτίαν. Οἰκοθεν νοεῖται ὅτι μετὰ τὴν λῆψιν τοῦ ἐπιτιμίου πρέπει νὰ διακόπτεται καὶ ἡ «βάσανος τῆς συνειδήσεως», ἄλλως ἔχομεν περιδεῆ ἢ παθολογικὴν κατάστασιν.

δ'. Διὰ δὴ θεν εὐλάθειαν, ἦν οἱ θεῖοι πατέρες «ἀποστροφήν», ὡς εἶδομεν, ἀπεκάλεσαν. Ὅρα καὶ σημ. 64. Ἐκ πάντων τῶν ἀνωτέρω μόνον ἡ πρώτη περίπτωσης τυγχάνει ἀνεπιτίμητος, χωρὶς τοῦτο νὰ σημαίη ὅτι ὁ πιστὸς θὰ πρέπει ν' ἀποβάλλῃ ποτὲ τὴν συναίσθησιν τῆς παντοτεινῆς ἀναξιότητος του ἐνώπιον τῆς μεγαλειώδους δωρεᾶς τοῦ προσφερομένου εἰς τὸ πλάσμα τοῦ Θεοῦ!

62. Ἐνταῦθα πρέπει νὰ σημειωθῇ ὅτι ἀρχικῶς δὲν ὑφίστατο ἡ σήμερον τελουμένη διανομὴ τοῦ ἀντιδώρου, ἀλλ' οἱ μὴ δυνάμενοι μεταλαμβάνειν λόγῳ ἐπιτιμίου, ἐξήρχοντο εἰς τὸν Νάρθηκα μετὰ τῶν κατηκουμένων, ἀφ' ἧς στιγμῆς ἤρχιζον αἱ εὐχαὶ τῶν πιστῶν. Ὁ ἱερός Χρυσόστομος εἰς τοὺς μὴ ἐκ τῶν ἐπιτιμουμένων ὑπακούοντας, ἔλεγεν: «Ὅσοι μὴ μετέχουσι ἐν μετανοίᾳ εἰσίν. Εἰ τῶν ἐν μετανοίᾳ εἶ, μετασχεῖν οὐκ ὀφείλεις· ὁ γὰρ μὴ μετέχων, τῶν ἐν μετανοίᾳ ἐστί. Τίνος οὖν ἔνεκεν λέγει (ὁ διάκονος), ἀπέλθετε οἱ μὴ δυνάμενοι δεηθῆναι, οὐ δὲ ἔσθηκας ἰταμῶς; Ἀλλ' οὐκ εἶ τοῦτῶν, ἀλλὰ τῶν δυναμένων μετέχειν, καὶ οὐδὲν φροντίζεις, οὐδὲν ἠγάγῃ τὸ πρᾶγμα;» (Ὁμιλ. Γ' πρὸς Ἐφεσ).

Ἐπὶ τῶν ἀνωτέρω ἀναφερόμενος ὁ ἀείμνηστος Νικηφόρος Καλογεράς, πρώην ἀρχιεπίσκοπος Πατρῶν, ἀδελφὸς τῆς ἐν Ἀγίῳ Ὁρει Μονῆς τοῦ Ξενοφώντος καὶ καθηγητῆς τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν, γράφει τὰ κάτωθι:

«Μετὰ τὸ τέλος τῆς τῶν κατηκουμένων λειτουργίας, ὁ διάκονος πάντας μὲν τοὺς κατηκουμένους καὶ τοὺς ὑπὸ ἐκκλησιαστικῆν ποινην διατελοῦντας ἐκέλευεν, ἵνα ἐξέλθωσι τοῦ ἱεροῦ ναοῦ, πάντας δὲ τοὺς πιστοὺς προῦκάλει εἰς τὸ παραμένειν ἐν τῇ ἤδη ἀρχομένῃ λειτουργίᾳ τῶν πιστῶν καὶ μεταλαμβάνειν τῶν ἀκράντων μυστηρίων... Ἐκοινωνοῦν, λοιπόν, πάντες ἀνεξαιρέτως ὡς καὶ τὰ παιδία αὐτὰ» (σελ. 431 τῆς «Χριστιανικῆς Ἀρχαιολογίας», ἔκδ. Ἀθηνῶν 1901. περὰ Θεοδοσίῳ Μοναχῶ: «Ὁ ἀγνοημένος Θεσαυρὸς» σελ. 210).

Ἀργότερον δέ, ἐπειδὴ τινες ἐκ τῶν πιστῶν, ὄντες μετὰ τῶν κατηκουμένων ἐν τῷ νάρθηκι, ὡς μὴ μεταλαμβάνοντες, ἐξήρχοντο πρὸ τῆς λήξεως τῆς θ. λειτουργίας ἀταξίαν οὕτω ἐμποιοῦντες, διὰ τοῦτο, ὡς καὶ ὁ Βαλσαμῶν σημειοῖ «ἐπενοήθη ἡ τοῦ ἀντιδώρου διάδοσις». Οὕτω καὶ οἱ μὴ δυνάμενοι μεταλαβεῖν, ὑπεχρεοῦντο νὰ παραμένουν ἄχρι πέρας τῆς ἱεροτελεστίας πρὸς λῆψιν τοῦ ἀντιδώρου, ἵνα «ἐκ χειρὸς ἱερατικῆς λαμβάνειν αὐτὸ εἰς ἀγιασμόν» (Ρ—Π. Γ', 128). Ὅρα σχετικῶς καὶ λέξιν ἀντίδωρον εἰς Η.Θ.Ε. ἄρθρον τοῦ καθηγητοῦ τῆς Λειτουργικῆς Δ. Μωραΐτου, τόμ. Ζ', σελ. 863-4.

νακτήσεως». Οἱ ἄλλοι; Οἱ ἄλλοι, ὡς ἀνήκοντες εἰς τοὺς ἀξίους «ἀπαρεμποδίστως δεχθήσονται» κατὰ τοὺς ἰδίου αὐτοῦ λόγους.

Καὶ γεννᾶται νῦν, τὸ ἐξῆς ἐρώτημα : εἰς περίπτωσιν ἀρνήσεως τῶν «ἀξίων» ὅπως μεθέξουν τοῦ Ποτηρίου, καίτοι ἀνήκουν, ὡς εἵπομεν εἰς τοὺς ἄνευ ἐπιτιμίου ὄντας, τί θὰ συμβῆ; Τότε «ἐπισημαίνεται ἡ τοῦ κανόνος ἀγανάκτησις» κατ' αὐτῶν, συμφώνως τῇ προαναφερθείσῃ ἐρμηνείᾳ τοῦ Θ' Ἀποστολικοῦ κανόνος καὶ τῇ ιζ' ἀποκρίσει τοῦ ἰδίου Βαλσαμῶνος πρὸς τὸν Ἀλεξανδρεῖας Μᾶρκον : «Ἐν τῇ ἀνωτέρῳ ἀποκρίσει καταλήγων σημειοῖ : «Εἰ μὲν οἱ ἐκκλησιάζοντες εὐθὺς μετὰ τὰ ἅγια Εὐαγγέλια αὐθαιρέτως ὑποχωρήσουσιν οὐκ αἰτιαθήσονται· εἰ δὲ μετὰ τὴν καταρχὴν τῆς ἀναιμάκτου θυσίας καὶ μυστικῆς, ὡς ἄτακτοι καὶ σκανδαλισταί, δικαίως ἀφορισθήσονται». (Ρ - Π., Δ', σελ. 461).

Αὕτη τυγχάνει ἡ ἐπὶ τοῦ προκειμένου ἐρμηνευτικῆ τοποθέτησις τοῦ Βαλσαμῶνος, ἥτις πιθανὸν διὰ τοὺς ἀπλουστέρους νὰ διατηρῆ τὸ πολύστροφον καὶ δυσδιάκριτον· ἐν τῇ ἐρμηνείᾳ ὅμως τοῦ ββου κανόνος τῆς βης Οἰκουμένης, τὸν ὁποῖον καὶ θὰ ἐξετάσωμεν μετ' ὀλίγον, ὁ ἐρμηνευτὴς γίνεται σαφέστερος συμφωνῶν μετὰ τῶν λοιπῶν ἐπισημῶν ἐρμηνευτῶν.

Ἄς ἴδωμεν ὅμως, ἐν συνεχείᾳ, τὸν αὐτὸν Βαλσαμῶνα, κατὰ πόσον ἐπιτυχῶς ἢ μὴ, ἐρμηνεύει καὶ τὸν Β' κανόνα τῆς ἐν Ἀντιοχείᾳ Συνόδου, καὶ τοῦ ὁποίου τὴν ἐρμηνείαν ἀποδέχεται ὀλοκληρωτικῶς ἡ Ε.Ε. Παραθέτομεν κατωτέρω τὸ πρῶτον αὐτοῦ μέρος τὸ ὁποῖον καὶ μόνον ἔχει σχέσιν πρὸς τὸ ἡμέτερον θέμα.

«Πάντας τοὺς εἰσιόντας εἰς τὴν Ἐκκλησίαν καὶ τῶν ἱερῶν Γραφῶν ἀκούοντας, μὴ κοινωνοῦντας δὲ εὐχῆς ἅμα τῷ λαῷ, ἢ ἀποστρεφομένους τὴν ἀγίαν μετάληψιν τῆς εὐχαριστίας κατὰ τινὰ ἀταξίαν, τούτους ἀποβλήτους γίνεσθαι τῆς Ἐκκλησίας, ἕως ἂν ἐξομολογησάμενοι καὶ δείξαντες καρποὺς μετανοίας, καὶ παρακαλέσαντες, τυχεῖν δυνηθῶσι συγγνώμης...». Ἐρμηνεύων τὰ ἀνωτέρω ὁ Βαλσαμῶν, σημειοῖ :

«Ἐν τῷ Η' καὶ Θ' ἀποστολικῷ κανόνι ἡρμηνεύθη, τίνες εἰσὶ οἱ μὴ παραμένοντες τῇ προσευχῇ καὶ τῇ ἀγίᾳ μεταλήψει, καὶ πῶς κολάζονται... Σὺ δὲ ἀνάγνωθι τὰ ἐν τοῖς ρηθεῖσιν ἀποστολικοῖς κανόσι γραφέντα, καὶ κατ' ἐκεῖνα νόει καὶ τὸν παρόντα κανόνα· καὶ εἰπέ· ὅτι οὐ λογισθήσονται ἀποστρεφόμενοι τὴν ἀγίαν μετάληψιν οἱ μυσαιτόμενοι αὐτὴν ἢ ὡς τινες εἶπον, οἱ δι' εὐλάβειαν καὶ ταπεινοφροσύνην ἀποφεύγοντες ταύτην· (οἱ μὲν γάρ, οὐ μόνον ἀφορισθήσονται, ἀλλὰ καὶ ἀποκηρυχθήσονται ὡς αἰρετικοί· οἱ δέ, συγγνώμης ἀξιωθήσονται διὰ τὴν εὐλάβειαν καὶ τὴν εἰς τὰ ἅγια ἀξίαν φειδώ), ἀλλ' ἐκεῖνοι, οἵτινες ἀπὸ καταφρονήσεως καὶ ἀλαζονείας ἀπὸ τῆς Ἐκκλησίας ἐξέρχονται, πρὸ τῆς ἀγίας μεταλήψεως ἀσυντάκτως, καὶ οὐ καρτεροῦσιν ἰδεῖν τὴν τῶν ἀγίων μυστηρίων θείαν μετάληψιν». Οὕτως κατὰ τὸν ἀνωτέρω ἐρμηνευτὴν :

α'. Ἄξιοι ποινῆς ἀφορισμοῦ⁶³) τυγχάνουν οἱ «ἐξερχόμενοι ἀσυντά-

63. «Σημείωσαι δέ, ὅτι τρία εἶδη εἶναι ἀφορισμοῦ. Ὁ μὲν γὰρ θεῖός ἐστι, περὶ οὗ εἴρηται διὰ τὸν Παῦλον, ὅτι ἦτο ἀφωρισμένος ἐκ κοιλίας μητρὸς του παρὰ Θεοῦ

κτως» πρὶν ἢ γίνῃ ἡ θεία μετάληψις ὑπὸ τῶν ἀξίων.

β'. Οἱ μυσσάττομενοι τὴν θείαν Κοινωνίαν πρέπει νὰ θεωρηθοῦν ὡς αἰρετικοί.

γ'. Οἱ παραμένοντες καὶ παρακολουθοῦντες τὴν ὑπὸ τῶν ἀξίων λαμβανομένην θείαν Κοινωνίαν, μὴ ὅμως μεταλαμβάνοντες, πρέπει νὰ τύχουν συγγνώμης, ἐφ' ὅσον πράττουν τοῦτο, ἐξ εὐλαβείας καὶ ταπεινοφροσύνης πρὸς τὰ ἅγια Μυστήρια. Σχολιάζοντες τὰς ἀνωτέρω ἀπόψεις τοῦ ἀνδρός, παρατηροῦμεν ὅτι : Ἡ τρίτη θέσις αὐτοῦ τυγχάνει ἀ π ό θ λ η τ ο ς, καίτοι ἐμμέσως καταλογίζει εὐθύνην εἰς τοὺς ἐξ εὐλαβείας μὴ μεταλαμβάνοντας διὰ τῶν λέξεων «συγγνώμης ἀξιωθήσονται». Καὶ τοῦτο, διότι πολλοὶ τῶν πιστῶν θὰ ἐπλανῶντο προφάσει «εὐλαβείας» καὶ «ταπεινοφροσύνης» ἀπέχοντες τοῦ θείου Ποτηρίου, ἐνῶ τῇ οὐσίᾳ θὰ διετέλουν θύματα τοῦ Πονηροῦ ὅστις ἀείποτε εἰς τοιαύτας στιγμάς, θὰ τοὺς ἐδίδασκε τὸ μεγαλειῶδες καὶ φρικτὸν τῆς θείας Κοινωνίας, ὡς ἐπίσης τὴν ἀρετὴν τῆς ταπεινοφροσύνης καὶ εὐλαβείας ἐκδηλουμένης ἐμπράκτως διὰ τῆς... ἀποκῆς!... Ὁ ἅγιος Νικόδημος ἐν τῇ ἐρμηνείᾳ τοῦ ἀνωτέρω κανόνος εἶναι λίαν σαφής :

«Συμφώνως μὲ τὸν Θ' Ἀποστολικὸν κανόνα καὶ ὁ παρῶν κανὼν διορίζεται. Λέγει γὰρ ὅτι πρέπει νὰ ἀφορίζωνται ἀπὸ τὴν Ἐκκλησίαν οἱ χριστιανοὶ ἐκεῖνοι, ὅπου πηγαίνουν μὲν εἰς τὴν Ἐκκλησίαν ἐν τῇ θείᾳ Λειτουργίᾳ, καὶ ἀκούουσι τὰς Γραφάς, δὲν συμπροσεύχονται⁽⁶⁴⁾ δὲ μὲ τοὺς πιστοὺς, ἢ

εἰς τὸ Εὐαγγέλιον (Ρωμ. ια') ὁ δέ, εὐλογος καὶ κανονικός, ὁ κατὰ Κανόνας γενόμενος καὶ τρίτος ὁ ἄλογος, ὁ παρὰ Κανόνας γενόμενος. Ὁ μὲν οὖν ἀφορισμὸς ὁ παρὰ τῶν πάλαι γενόμενος, περιέχει χωρισμὸν ἢ τῶν Μυστηρίων, ἢ τῆς Ἐκκλησίας καὶ προσευχῆς τῆς μετὰ τῶν πιστῶν, ἢ τῆς συναναστροφῆς τῶν κληρικῶν, ἀπὸ τοὺς ὁμοταγεῖς συγκληρικούς των, ὡς εἶπομεν ἐν τῇ ἐρμηνείᾳ τοῦ 10ου Ἀποστολικοῦ. Ὁ δὲ νῦν γενόμενος ἀφορισμὸς (ἦτοι τοῦ ΛΒ' Ἀποστ. κανόνος), περιέχων χωρισμὸν ἀπὸ τῆς ἀγίας καὶ ὁμοουσίου Τριάδος... δὲν ἔχει ὁμοιότητα μὲ τὸν ἀφορισμὸν τῶν παλαιῶν, ἀλλ' ἔρχεται νὰ ἦναι ὅμοιος μὲ τὸ ἀνάθεμα» (Σημ. 2α ἐν τῷ ΛΒ' Ἀποστ. Κανόνι).

Δέον νὰ σημειωθῇ ὅτι τὸ ἀνωτέρω ἀνάθεμα ὁ μὲν θεῖος Παῦλος τετράκις ἐν ταῖς ἐπιστολαῖς του φέρεται χρησιμοποιοῦσας, οἱ δὲ ἱεροὶ κανόνες ἐνδεκάκις. (Ἔρα Προλεγόμενα τῆς ἐν Γάγγρα Συνόδου, σημ. 4η).

Ἔρα ἐφεξῆς ἀπαντᾶται ἡ λέξις ἀφορισμὸς, ἀφορίζεσθαι, θὰ σημαίη τὸ ἐπιτίμον τῆς μὴ συμμετοχῆς εἰς τὴν θείαν Κοινωνίαν. Προσθετέον ὅτι ὁ ἀφορισμὸς οὐδόλως συνιστᾷ ἔκφρασιν μίσους τῆς Ἐκκλησίας πρὸς τὰ τέκνα τῆς, ἀλλ' ἐξ ἀντιθέτου γνησίας ἀγάπης ἣτις ὁδηγεῖ εἰς σωτηρίαν· μόνον οἱ ἀμελεῖς ἢ νόθοι γονεῖς δὲν παιδεύουν τὰ τέκνα των, «ἐν Κυρίῳ».

64. Τὸ «δὲν συμπροσεύχονται» ἐνταῦθα ἔχει τὴν ἔννοιαν τοῦ «δὲν παραμένουν εἰς τὰς εὐχὰς τῶν πιστῶν αἱ ὁποῖαι ἀκολουθοῦν μετὰ τὰ ἀγιογραφικὰ ἀναγνώσματα» Ὁ παραμείνας εἰς τὴν λειτουργίαν τῶν πιστῶν ἔπρεπε καὶ νὰ μεταλάβῃ. Εἰς τοῦτο ἀκριβῶς ἐγκρίεται τὸ μέγα σφάλμα τοῦ Βαλαμῶνος, τὸ τοσαύτην εἰς τοὺς μεταγενεστέρους δημιουργῆσαν σύγχυσιν, εἰς τὸ ὅτι ὑπέλαβεν ὅτι ὁ κανὼν δὲν ἀφορίζει τοὺς παραμένοντας παθητικῶς ἐν τῇ θ. λειτουργίᾳ καὶ μὴ μεταλαμβάνοντας (ἐρμ. Θ' Ἀπ.) ἢ πάλιν παραμένοντας καὶ μὴ μεταλαμβάνοντας λόγῳ «εὐλαβείας ἢ ταπεινοφροσύνης (ἐρμ. Β' Ἀντ.), ἀλλὰ μόνον τοὺς ἀπερχομένους τελείως ἐκ τοῦ Ναοῦ». Ὁ Κ. Καλλίνικος ἐλέγχων τὰς ἀνωτέρω ἀπόψεις τοῦ Βαλαμῶνος, γράφει:

ἀποστρέφονται τὴν θεῖαν Μετάληψιν, ἤτοι δὲν μεταλαμβάνουν, ὅχι διὰ καμμίαν εὐλογον αἰτίαν, ἀλλὰ διὰ ἀταξίαν τινά. Ὅχι ὡς μισοῦντες καὶ συγχαινώμενοι τὴν θεῖαν Κοινωνίαν, ἄπαγε! (διότι ἂν οὕτως αὐτὴν ἀποστρέφοντο, ὅχι μόνον εἰς ἀφορισμόν, ἀλλὰ καὶ εἰς ἀνάθεμα τέλειον οἱ τοιοῦτοι ἤθελον καταδικασθοῦν), ἀλλὰ διὰ ταπεινώσιν καὶ εὐλάβειαν τὰ χα, ἀποφεύγοντες αὐτήν. Τοῦτο γὰρ ἀποστροφὴν οἱ Πατέρες ὠνόμασαν, κατὰ τὸν ὑπερφυῆ Ζωναρᾶν». Ἦτοι οἱ λόγοι ταπεινοφροσύνης καὶ εὐλαβείας κρίνονται τελείως ἀπαράδεκτοι καὶ ἐκφραστικοὶ οὐχὶ εὐσεβοῦς διαθέσεως τοῦ πιστοῦ, ἀλλ' ἀπότοκα τῆς ποικίλης ἀγνοίας, ραθυμίας⁽⁶⁵⁾ καὶ τῆς τοῦ Πονηροῦ συνεργίας. Ὁ ἅγιος Κύριλλος Ἀλεξανδρείας ἀναφερόμενος ἐπ' αὐτοῦ παρατηρεῖ:

«Ἄς ἡξεύρουν οἱ χριστιανοὶ ὅσοι ἀμελοῦσι νὰ πηγαίνουν εἰς τὴν Ἐκκλησίαν νὰ μεταλαμβάνουν καὶ πολὺν καιρὸν χωρίζονται ἀπὸ τὴν κοινωνίαν, ὅτι προφασίζονται μίαν πλαστὴν καὶ ἐπιζήμιον εὐλάβειαν, ἃς ἡξεύρωσι λέγω, ὅτι ἐπειδὴ δὲν μεταλαμβάνουν, ὑστεροῦνται τὴν αἰώνιον ζωὴν μὴ θέλοντες νὰ ζωοποιηθοῦν· καὶ αὐτὴ ἡ παραίτησις, ἣν νομίζουν ὅτι κάμνουν ἀπὸ εὐλάβειαν, γίνεται εἰς αὐτοὺς παγὶς ψυχόλεθος καὶ ἐπιβλαβὲς σκάνδαλον...»⁽⁶⁶⁾.

«Καὶ ὅτι τὸ «μὴ παραμένοντας τῇ ἀγ. Μετάληψει» δηλοῖ ἐν τῷ κανόνι τούτῳ οὐχὶ παθητικὴν ἀπλῶς μέχρι τέλους τῆς λειτουργίας παραμονήν, ἀλλὰ πλήρη συμμετοχὴν εἰς τὸ μυστήριον, ἡρμήνευσεν ἤδη σαφῶς ἄλλος κανὼν, ὁ 2ος τῆς Ἀντιοχείας, ἐπαναλαβὼν ἐπὶ τὸ σαφέστερον καὶ πλατύτερον οὕτω: «Πάντας τοὺς εἰσιόντας εἰς τὴν ἐκκλησίαν τοῦ Θεοῦ καὶ τῶν ἱ. Γραφῶν ἀκούοντας, μὴ κοινωνοῦντας δὲ εὐχῆς ἅμα τῷ λαῷ, ἢ ἀποστρεφόμενους τὴν Μετάληψιν τῆς Εὐχαριστίας κατὰ τινὰ ἀταξίαν, τούτους ἀποβλήτους γίνεσθαι τῆς Ἐκκλησίας». Καὶ μάλα δικαίως.

»Διότι πρὸς τί μέχρι σήμερον ἐκφωνοῦνται τὰ κατηχούμενα καὶ παρακελεύονται οἱ ἀτέλεστοι νὰ ἀπουρηθῶσιν ἀπὸ τοῦ μυστηριώδους μέρους; (μέχρι δὲ τοῦ 10ου αἰῶνος καὶ οἱ ἐν ἐπιτιμῳ ὄντες; σημ. ἡμετ.). Παραμένων τις ἐν τῇ ἱερουργίᾳ, μετέχων τῶν μυστηριακῶν ὕμνων καὶ εὐχῶν, λαμβάνων μέρος εἰς ὅλας τὰς ψυχικὰς ἀναβάσεις, ὧν κατάντημα τυγχάνει ἡ ἔνωσις μετὰ τοῦ Θεοῦ καὶ εἶτα μὴ μεταλαμβάνων, εἶνε ὡς νὰ ἀναστρέφῃ τὴν πρῶραν χωρὶς νὰ εἰσέλθῃ εἰς τὸν ἐνώπιόν του λιμένα πρὸς ὃν κατηθύνετο, εἶνε ὡς νὰ φθάσῃ τὴν κορυφὴν τοῦ Θαβῶρ καὶ νὰ μὴ συλλαλήσῃ μὲ τὸν Χριστόν· εἶνε τὸ αὐτό, ἔλεγεν ὁ Χρυσόστομος, ὡσὰν νὰ προσκληθῇ τις εἰς ἐστίασιν, νὰ νίψῃ τὰς χεῖρας, νὰ κατακλιθῇ, νὰ γείνη ἕτοιμος πρὸς τὴν τράπεζαν καὶ ὑστερον νὰ μὴ μετὰσχη, ὑβρίζων τὸν καλέσαντα, ὅποτε καὶ θὰ ἦτο προτιμότερον ἐὰν καθόλου δὲν προσήρχετο».

(«Ὁ Χριστιανικὸς Ναὸς καὶ τὰ τελούμενα ἐν αὐτῷ» σελ. 392, Ἀθῆναι 1958).

65. Ὁ πολὺς Νεόφυτος μετὰ ἀπὸ ἰκανώτατον διαλεκτικὸν συλλογισμόν τῆς ἐνοχῆς τῶν διὰ δῆθεν εὐλάβειαν ἀποστρεφόμενων, ἤτοι παραιτουμένων τὴν Θ. Μετάληψιν, καταλήγει: «Περὶ μὲν οὖν τῆς τῶν εὐλαβῶν τούτων καὶ ἀνευλαβῶν καὶ ἀντιφατικῆς εὐλαβείας ἀπόχρη οἶμαι τὰ εἰρημένα, δείξαντος τοῦ λόγου τὸ διὰ δῆθεν εὐλάβειαν παραιτεῖσθαι τὴν τῶν μυστηρίων μετάληψιν, ραθυμίας ἀληθῶς δὲν πρὸς ἀλάυμια». X. N. σ. 10.

66. Παραθέτομεν ἐνταῦθα τὸ πρωτότυπον κείμενον τοῦ ἱεροῦ πατρὸς ἐν μείζονι ἐκτάσει ἢ ἀνωτέρω.

«Ἄλλ' εἴπερ ἐσμέν τῆς αἰώνιου ζωῆς ἐρασταί, εἰ τὸν τῆς ἀθανασίας κορηγὸν ἐν αὐτοῖς ἔχειν εὐχόμεθα, μὴ κατὰ τινὰ τῶν ἀμελεστέρων τὸ εὐλογεῖσθαι παραι-

Ὁ ἅγιος Μακάριος Κορίνθου σχολιάζων τοὺς ἀνωτέρω λόγους τοῦ θείου Κυρίλλου, γράφει: «Ἄρκετὰ ὁ θεῖος Κύριλλος καὶ Ἰωάννης ὁ Ζωναρᾶς ἠλεγξαν τῶν ἀμελῶν τὴν ν ο μ ι ζ ο μ ε ν η ν εὐλάβειαν, ἡ ὁποία δὲν γεννᾷ καρπὸν ὠφελείας καὶ σωτηρίας, ἀλλὰ θάνατον ψυχικὸν καὶ στέρησιν παντελῆ τῆς αἰωνίου ζωῆς, ἥτις προξενεῖται ἀπὸ τὴν συχνὴν κοινωνίαν τῶν θείων μυστηρίων. Ἐπειδὴ ὅσοι εἶναι κατ' ἀλήθειαν εὐλαβεῖς, ὄχι μόνον δὲν καταφρονοῦσι τοὺς λόγους τοῦ Κυρίου, καὶ τόσους ἱεροὺς Κανόνας Ἀποστολικοὺς καὶ Συνοδικούς, καὶ τῶν κατὰ μέρος ἀγίων, ἀλλ' οὔτε εἰς τὴν διάνοιάν των δέχονται τοῦτο, φοβούμενοι τὸ κρίμα καὶ τὴν καταδίκην τῆς παρακοῆς» (Σ.Θ.Μ. σελ. 89). Συνεπῶς καὶ ἡ νέα ἐρμηνευτικὴ προσπάθεια τοῦ Βαλαμῶνος ὅπως ἀθώωση τοὺς ἐξ «εὐλαβείας» καὶ «ταπεινοφροσύνης» ἀπέχοντας τοῦ Ποτηρίου τῆς Ζωῆς, ἐκρίθη πολλαχῶς ἀδόκιμος⁽⁶⁷⁾.

τούμεθα, μηδὲ παγίδα καὶ βρόχον ἡμῖν ἐξαρτυτέτω τὴν ἐ π ι ζ ῆ μ ι ο ν ε ὑ λ ἄ β ε ι α ν ὁ θαθὺς εἰς πανουργίαν διάβολος· καὶ γὰρ γέγραπται, φησιν, «ὁ ἐσθίων ἐκ τοῦ ἄρτου καὶ πίνων ἐκ τοῦ ποτηρίου ἀναξίως, κρίμα ἐαυτῷ, ἐσθίει καὶ πίνει»· δοκιμάσας δὲ κατ' ἑμαυτόν, οὐκ ἄξιον ὄντα βλέπω. Πότε τοίνυν ἄξιός ἐστι; καὶ παρ' ἡμῶν ὁ τοῦτο λέγων ἀκούσεται· πότε σαυτὸν παραστήσῃ τῷ Χριστῷ; Εἰ γὰρ μέλλεις ἀεὶ καταπτοεῖσθαι τοῖς ὀλισθήμασιν, ὀλισθαίνων δὲ οὐκ ἂν ποτε παύσῃ (τίς γὰρ συνήσει παραπτώματα κατὰ τὸν ἅγιον ψαλμωδόν;) ἀμέτοχος εὐρεθήσῃ παντελῶς ἀίδιως σῶζοντος ἀγιασμοῦ». (Ἐρμ. εἰς τὸ κατὰ Ἰωάννην, βιβλ. 4ον, κεφ. 2).

67. Πρὸς δὲ τοὺς δικαιολογουμένους μὲ ρήματα οἷα τὰ κατωτέρω: «Ἄλλ' ἡμεῖς, φασίν, οὔτε κατὰ τὸν Πέτρον οὔτε κατὰ τοὺς ἐν τῇ ἐρήμῳ ἀγνώμονας Ἑβραίους, ἀλλὰ κατὰ τὸν ἑκατόνταρχον ἐκεῖνον παραιτούμενοι τὸν Κύριον, καὶ ἐπαινούμεθα μάλιστα, ἐφ' οἷς εὐλαβῶς πρὸς αὐτὸν λέγομεν: «Κύριε οὐκ εἰμὶ ἰκανὸς ἵνα μου ὑπὸ τὴν στέγην εἰσέλθῃς τῆς ψυχῆς», ὁ πολὺς Νεόφυτος ὁ Καυσοκαλυβίτης, ἀποστομοῖ διὰ τῶν κάτωθι Γραφικῶν καὶ Πατερικῶν ἀποδείξεων :

«Ἄλλ' ὁ μὲν ἑκατόνταρχος ἐκεῖνος οὐκ ἦν ἰκανὸς ὑποδέξασθαι τὸν Κύριον ὡς οὐκ Ἰσραηλίτης, ἀλλ' ἐθνικὸς ὢν, οὐ εἰς μὲν ἔνδειξιν, ἧς εἶχε πίστεως, εἶπε πειραστικῶς ὁ Κύριος τό: «Ἐγὼ ἐλθὼν θεραπεύσω αὐτόν», εἰς δὲ τὴν οἰκίαν πορευόμενος, οὐδὲ σκυλεῖς, οἶμαι, εἰσῆλθεν ἄν, ὡς οὐδὲ εἰς τὴν τοῦ βασιλικοῦ φαίνεται εἰσελθόν, καίτοι παρακαλούμενος ὑπ' αὐτοῦ· «οὐκ ἀπεστάλη γάρ, φησίν, εἰμὴ εἰς τὰ πρόβατα τὰ ἀπολωλότα οἴκου Ἰσραὴλ».

Ἐμᾶς δὲ τοὺς νέους Ἰσραηλίτας ἀνευθύνους ὄντας ἰκάνωσεν ὁ Κύριος, χαρισάμενος ἡμῖν πάντα τὰ παραπτώματα, καὶ ἀγιάσας καὶ δικαιώσας ἡμᾶς διὰ τῆς πίστεως ἐν τῷ αὐτοῦ αἵματι, καὶ εὐλογήσας ἡμᾶς ἐν πάσῃ εὐλογίᾳ πνευματικῇ, καὶ δοὺς ἡμῖν πνεῦμα υἱοθεσίας ἐν ᾧ κράζομεν, Ἀββᾶ ὁ Πατήρ. Ἡμεῖς μὲν οὐκ ἰκανοὶ ἐσμέν ἀφ' ἑαυτοῖς, ἡ δὲ ἰκανότης ἡμῶν, φησὶν ὁ Ἀπόστολος, ἀπὸ τοῦ Θεοῦ, τοῦ ἀφιέντος ἡμῖν πᾶσαν, ὡς εἴρηται, τὴν ὀφειλήν, ἐὰν μόνον πεσόντες παρακαλέσωμεν αὐτόν...

Τὰ μὲν οὖν τοῦ ἑκατοντάρχου λέγοντες καὶ αὐτοὶ ἐπαινούμεθα, ὡς ἐπιγνώμονες ὢν ὀφείλομεν μυρίων ταλάντων, ἢ ὁσωνδηποτοῦν δηναρίων... πα ρ α ι τ ο ὑ μ ε ν ο ι ὅμως κατ' ἐκεῖνον καὶ αὐτοὶ τὸν Κύριον, καὶ κ α τ α κ ρ ι ν ὀ μ ε θ α ὡς ἀγνώμονες, διὰ τῆς ὑποπαρατήσεως μνήμονα προφανῶς ἐλέγχοντες τὸν ἀμνήμονα, καὶ μνησικακὸν τὸν ἀμνησιάν τῆς ὀφειλῆς φιλανθρώπως χαρισάμενον. Οὐδὲ γάρ, οὐδ' ὁ θεῖος Χρυσόστομος λέγων μὴ εἶναι ἰκανὸς παρηγεῖτο· αὐτὸ μὴν ἀλλ' οὐδ' ὁ θεῖος Ἀπόστολος οὐκ ἰκανὸς εἰμὶ λέγει καλεῖσθαι Ἀπόστολος, παρηγεῖτο τὰ τῆς ἀποστολῆς, ἀλλ' ἔλεγεν «οὐαί μοι ἐστὶν μὴ εὐαγγελίζωμαι».

Προσκαλούμενοι τοίνυν, δεῖ λέγειν μὲν εὐγνωμόνως τὰ τοῦ ἑκατοντάρχου, πράττειν

Τοῦτο ἀντελήφθη ἀσφαλῶς καὶ ὁ ἴδιος ἀτυχῆς ἐρμηνευτής, διὸ καὶ ἐν τῇ ἐρμηνείᾳ τοῦ ββου κανόνος τῆς θης Οἰκουμενικῆς Συνόδου, δι' οὗ διορίζεται τοῖς πιστοῖς καθημερινῇ θεία Μετάληψις ἐν τῇ Διακαινησίμῳ ἑβδομάδι, γράφει, οἶονεὶ κεφαλαίων καὶ διορθῶν ἑαυτὸν, τὰ κατωτέρω:

«Σημείωσαι οὖν ὅτι π ά ν τ ε ς οἱ πιστοὶ ὀ φ ε ἰ λ ο υ σ ι ἐν ἐτοιμότητι εἶναι τοῦ μεταλαμβάνειν τῶν ἀγίων μυστηρίων κ α θ ε κ ά σ τ ῆ ν, εἰ δυνατόν, καθὼς καὶ ἐν ἑτέροις κανόσι τοῦτο προεῖρηται»! (Ρ.Π. Β', σ. 461).

Αἱ ἀναφερθεῖσαι παρὰ ταῦτα ἀσάφεια καὶ ἐναντιότητες εἰς τὰς ἐρμηνευτικὰς θέσεις τοῦ Βαλσαμῶνος, ἠνάγκασαν τὸν σοφὸν Ἰωάννην Κίτρον νὰ γράψῃ πρὸς τὸν Καβάσιλα Δυρραχίου, τὰ κάτωθι ὑποτιμητικὰ κρίνων τὸ ἔργον τοῦ Πατριάρχου Ἀντιοχείας (ἦτοι τοῦ Βαλσαμῶνος). «Ὁ ἱερός οὗτος ἀνὴρ ὁ Ἀντιοχείας, τρίβων μὲν ἦν ἐς ἀκριβὲς τῶν νομικῶν καὶ κανονικῶν νομοθετημάτων· τὰ μέντοι συγγράμματα τούτου, ὅσα πρὸς κανονικὰ καὶ νομικὰ λήμματα ἐξηγέθησαν, ὡπερανεῖ, ἐκ λήθης μάλιστα καὶ παροράσεως προϊόντα, καί που καὶ ἀ φ' ἑ α υ τ ῶ ν μ ε ρ ι ζ ὀ μ ε ν α ἐγὼ δὲ καὶ ζῶντος ἐκείνου, πολλῶν ἐν Κωνσταντινουπόλει νομοτριβουμένων ἀκήκοα, ἐπιλαμβανομένων τινῶν τοῦ ἀνδρὸς ἐκείνου γνωμοδοτημάτων, ὡς μὴ κατὰ μοῖραν ἐξενεχθέντων, ἐν τε κανόνων ἐρμηνείας, καὶ νόμων, καὶ ἄλλοις τοιοῖσδε συγγράμμασι». σελ. 1γ τῶν προλεγομένων τοῦ Ἰ. Πηδαλίου. Ὁ τελευταῖος χαρακτηρισμὸς τοῦ Κίτρον τυγχάνει λίαν ἀρμόδιος εἰς τὴν περίπτωσιν τοῦ Η' καὶ Θ' Ἀποστολικῆς κανόνος, ἐνθα ἡ ἐρμηνεία τοῦ Η' ἀναιρεῖται μετ' ὀλίγον ὑπὸ τῆς τοῦ Θ' Ἀποστολικῆς! Ὁ ἱερός Νικόδημος συμφωνῶν μετὰ τοῦ ἀνωτέρω Ἰωάννου, παρατηρεῖ: «Καὶ ἵνα ἐγὼ συντόμως εἶπω, ὁ Βαλσαμῶν πρὸς τὸν Ζωναρᾶν συγκρινόμενος, ὡς ἀτελεῆς παῖς πρὸς τέλειον ἄνδρα εὐρίσκεται» (αὐτόθ.). Καιρὸς ὅμως νὰ ἴδωμεν τι ἐπὶ τῶν ἐξετασθέντων κανόνων ἀναφέρουσι καὶ οἱ λοιποὶ τῶν ἐρμηνευτῶν, καὶ τοὺς ὁποίους λίαν ἀκρίτως παρεῖδεν ἡ Ε.Ε.

Ὁ Ζωναρᾶς ἀναφερόμενος εἰς τὸν Η' Ἀποστολ. κανόνα παρατηρεῖ:

«Ἐτοίμους π ά ν τ α ς ἀ ε ἰ καὶ ἀξίους τῆς τῶν ἀγιασμάτων μεταλήψεως ὁ κανὼν βούλεται εἶναι, καὶ μάλιστα τοὺς ἱερωμένους. Διὸ φησὶν, εἴ τις τούτων μὴ μεταλάβοι προσφορᾶς γινομένης, ἢ τὴν αἰτίαν εἰπάτω, καὶ εἰ εὐλογος εἶη συγγνωσθήσεται, ἢ μὴ λέγων ἀ φ ο ρ ι σ θ ἦ σ ε τ α 1...» (Ρ-Π., Β' σελ. 11-2). Ὁ δὲ Ἀριστηνός: «Ἱερεὺς ὁ μὴ μεταλαμβάνων λεγέτω τὸ αἶπιον, ἀ φ ο ρ ι ζ ἑ σ θ ω δὲ μὴ λέγων· ὑποπτον γὰρ πεποίηκε

μὲν τελείους, εἷς τις τῶν τελείων, τὰ Μαρίας καὶ Μάρθας τῶν ἀυταδέλφων· ἡμᾶς δὲ τοὺς ἀτελεῖς καὶ γαλακτοτροφουμένους, ἔτι μὴν καὶ μυρίων ταλάντων ὀφειλέτας, τ ἄ Ζ α κ χ α ἰ ο υ, δς καίτοι ἀρχιτελώνης ὢν (τί δὲ τελώνου κείρον, φησὶν ὁ θεῖος Χρυσόστομος), ἅμα τῷ προσκληθῆναι καταβάς ἀπὸ τῆς συκομορέας, ὑπεδέξατο χαίρων τὸν Ἰησοῦν εἰς τὸν οἶκον αὐτοῦ, καὶ ἤκουσε «σήμερον σωτηρία ἐν τῷ οἴκῳ τούτῳ ἐγένετο καθ' ὅτι καὶ αὐτὸς υἱὸς Ἀβραάμ ἐστι». (Χ.Ν. σελ. 25-6).

Παρεθέσαμεν τὰ ἀνωτέρω ἐν ἐκτάσει λόγῳ τῆς καὶ σήμερον εὐρέως χρησιμοποιουμένης παρομοίου ραθύμου δικαιολογίας «ἐγὼ οὐκ εἰμὶ ἄξιος· σὺ ἂν φρονῆς ὅτι εἶσαι ἅγιος κοινώνει καὶ καθ' ἑκάστην»!...

τὸν προσάγοντα» (αὐτοθ. σελ. 13). Ὁ Ματθαῖος Βλάσταρις (εἰς Ρ - Π., ΣΤ', σελ. 335), σημειοῖ :

«Ὁ Η' καὶ ὁ Θ' τῶν Ἀγίων Ἀποστόλων κανόνες, ἐτοίμους ἀεὶ πάντας βουλόμενοι εἶναι καὶ ἀξίους τῆς τῶν θείων κοινωνίας ἀγιασμάτων... ἀλλὰ καὶ τοὺς εἰσιόντας τοῦ λαοῦ πιστοὺς, καὶ τῶν ἁγίων Γραφῶν ἀκούοντας, καὶ μὴ τῇ προσευχῇ καὶ τῇ ἀγία παραμένοντα μεταλήψει, ἀφορίζεσθαί ὡς ἀτάκτους». Ὁ δὲ Μ. Φώτιος ἀναφερόμενος εἰς τοὺς Η' καὶ Θ' ἀποστολικοὺς ὡς καὶ τὸν Β' Ἀντιοχείας, τοὺς χαρακτηρίζει ὡς ἐξῆς ἐν κεφαλαίῳ ΙΒ' τοῦ Γ' τίτλου τοῦ Νομοκάνονος αὐτοῦ. «Περὶ τῶν ἀκουόντων τῶν Γραφῶν, καὶ μὴ προσκαρτερούντων ἐν τῇ τελευταίᾳ εὐχῇ καὶ μεταλαμβάνοντων». (Ρ - Π., ΣΤ', σελ. 116).

Διὰ τὸν Θ' πάλιν Ἀποστ. κανόνα ὁ αὐτὸς Ζωναρᾶς τονίζει:

«Πάντας ὁ παρῶν κανὼν ἀπαιτεῖ, τῆς ἀγίας ἐπιτελουμένης θυσίας, μέχρι τέλους προσκαρτερεῖν τῇ προσευχῇ καὶ τῇ ἀγία μεταλήψει» (Ρ - Π., Β', σελ. 13). Ὁ δὲ Ἀριστηνός: «Ἀφορίσεις τὸν τῇ εὐχῇ καὶ τῇ μεταλήψει μὴ παραμένοντα» (αὐτ. σελ. 14). Ἦτοι ἅπαντες οἱ ἀνωτέρω ἐρμηνευταὶ σαφῶς δέχονται ὅτι: οἱ μὴ μεταλαμβάνοντες κατὰ τὴν θείαν Λειτουργίαν — καὶ ἐννοεῖται ὄντες ἄνευ ἐπιτημίου — ἀφορίζονται.

Ἐκεῖνος ὅμως ὅστις σαφέστερον παντὸς ἐτέρου ἐπικρίνει τὰς θέσεις τοῦ Βαλσαμῶνος καὶ αὐτὸν τὸν ἴδιον ἐπὶ τῇ προφανεῖ ἐρμηνευτικῇ ἀποτυχίᾳ τοῦ Η' ἀποστολ. καὶ τοῦ Β' Ἀντιοχείας, τυγχάνει ὁ πολὺς Νεόφυτος ὁ Καυσοκαλυβίτης, τοῦ ὁποίου τὴν ρητορικὴν δεινότητα παραθέτομεν εὐθὺς κατωτέρω :

«Ἐνταῦθα ἐπῆλθε μοι ἐκ βάθους καρδίας στενάζοντα, τὰ τῶν ἀποστόλων ἀναβοῆσαι : Εἰ δίκαιον ἐστὶν ἐνώπιον Θεοῦ, τῶν περὶ τὸν Βαλσαμῶνα, Ἀνώνυμόν τε καὶ ἀκανόνιστον ἀκούειν μᾶλλον ἢ τῶν ἱερῶν κανόνων κρίνατε. Ἦ οὐκὶ πρὸς αὐτῆς τῆς ἀληθείας στρεβλούμενα τὰ τοῦ ἀποστολικοῦ κανόνος φαίνεται; Μὴ γὰρ κορακιστὶ ἢ Συριστὶ φθέγγεται, ἵνα ἄλλου πινὸς Ψονθοφανῆξ δεηθῶμεν εἰς ἐξήγησιν; Οὐκὶ ἀπλῶς τε καὶ σαφῶς καὶ δίχα προκαλύμματος. ἢ διπλοῆς τοὺς τῇ μεταλήψει τῶν μυστηρίων μὴ παραμένοντας ἐπιτιμᾷ; Οὐκ ὁ Βοσ τῆς ἐν Ἀντιοχείᾳ, τὸ μὴ παραμένειν τῇ τῶν Μυστηρίων μεταλήψει, εἰς τὸ ἀποστρέφεσθαι, εἴτ' οὖν, παραιτεῖσθαι τὴν τῶν μυστηρίων μετάληψιν μεταλαβῶν ἡρμήνευσεν; Οὐκὶ καὶ ὁ θεῖος Χρυσόστομος, πᾶς λέγων, ὁ μὴ μετέχων ἀναίσχυντος καὶ ἰταμῶς ἐστηκώς, τηλαυγέστατα καὶ ἐκ περιουσίας τὸν νοῦν τῶν Ἀποστολικῶν τε καὶ Συνοδικῶν κανόνων διεσάφησεν; Τίς οὖν μοι νόμος ἢ τῶν ἀποστολικῶν διερμηνευτῶν, κατ' ἰδίαν ἑαυτῶν πρόληψιν, ἵνα μὴ λέγω ραθυμίαν ἐνδιάστροφος ἐρμηνεία; Τῶν ἱερῶν κανόνων οὔτε τέλος τῆς τοῦ ἱεροουργοῦντος εὐχῆς, οὔτε ἀντιδῶρου⁽⁶⁸⁾, ἀλλὰ μυστηρίων μετάληψιν

68. Θεωροῦμεν λίαν ἐπάναγκες ν' ἀναφέρωμεν ἐνταῦθα καὶ τὰ ὄσα πνευματικώτατα ἐπὶ τοῦ προκειμένου γράφει καὶ ὁ μακαρίτης Γερβάσιος Παρασκευόπουλος :

«Ἡ εὐλόγησις τοῦ ἀντιδῶρου δὲν εἶναι ἄλλη, παρὰ ἡ ὑπὸ τῆς λειτουργι-

ρητῶς διαστελλόντων, πῶς ποτε δέξομαι, ἦν οὐκ οἶδα ἄλλο-
 τριαν φωνήν, καὶ οὐκ ἰσχυρῶς φεύξομαι ἀπ' αὐτῆς φευκτὸν καὶ βδελυκτὸν
 ἡγούμενος τὸ παρ' ἐντολήν τε προτρέπεσθαι ποιεῖν, ἵνα μὴ λέγω καὶ αὐτὸν
 τοῦτον τὸν οὕτω ποιεῖν προτρέποντα κατὰ τὸν Μέγαν Βασιλείον; (ὄρ. ἐπιτ.
 ιγ', ριδ', καὶ ἐρωτ. ια' τοῦ Β' περὶ βαπτίσματος λόγου).

»Αἰρετικῶν γὰρ κατὰ τοὺς ἱεροὺς τῆς τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας φωστῆρας
 τὸ περικόπτειν ἢ καὶ στρεβλοῦν τὰ ρητὰ τῆς Γραφῆς, εὐρίσκονται δέ, ὡς δέ-
 δεικται, καὶ οἱ περὶ τὸν Βαλασαμῶνα ἐρμηνευταὶ τοῦτο ἐνταῦθα οὐκ οἶδα ὅπως
 τετολημκότες».

Ἡ ἐρμηνευτικὴ ἀπόδοσις τῶν ἀνωτέρω ὠραιοτάτων λόγων τοῦ σοφοῦ
 Καυσοκαλυβίτου ἔχει ὡς ἀκολουθῶς.

«Ἐνταῦθα, στενάξας ἐκ βάθους καρδίας, μοι ἦλθεν ἐπιθυμία νὰ εἶπω
 τοὺς λόγους τῶν Ἀποστόλων: Ἐὰν εἶναι δίκαιον κατενώπιον Θεοῦ, νὰ ὑπα-
 κούωμεν περισσότερο ἀπὸ τοὺς θεῖους κανόνας τὸν Βαλασαμῶνα καὶ τὸν ἄλλον
 ἀνώνυμον ἐρμηνευτὴν τὸν συμφωνοῦντα μὲ αὐτόν, κρίνατε. Ἡ δὲ φαίνον-
 ται ἐνώπιον τῆς ἀληθείας διεστραμμένα τὰ λόγια τοῦ Ἀποστολικοῦ κανόνος;
 Μήπως Κορακιστὶ ἢ Συριστὶ ὁμιλεῖ ὁ κανὼν, ὥστε νὰ χρειασθῶμεν ἄλλον
 πάγκαλον Ἰωσήφ (=Ψονθομφανήχ), δυνάμενον νὰ τὸν ἐρμηνεύσῃ; Οὐκί
 ἀπλῶς καὶ σαφῶς καὶ ἄνευ δυσκολίας τινὸς ὁ κανὼν ἐπιτιμᾷ τοὺς ἐκ τῶν
 ἀξίων μὴ παραμένοντας εἰς τὴν Θ. Μετάληψιν; Οὐκί ἐπίσης ὁ Β' κανὼν τῆς

κῆς διατάξεως καθωρισμένη, ἥτις εὔρηται πρὸς τῆς ἀπολύσεως τῆς θείας Λειτουργίας καὶ
 ἔχει ὡδε: «Εὐλογία Κυρίου καὶ ἔλεος ἔλθοι ἐφ' ἡμᾶς, τῇ Αὐτοῦ θεία χάριτι...». Ἡ δὲ
 κατὰ τὴν διανομὴν τοῦ ἀντιδώρου εἰς ἕκαστον εὐλογία «εὐλογία Κυρίου καὶ ἔλεος ἔλθοι
 ἐπὶ σὲ» ὅποτε ὁ καθείς ἀσπάζεται τὴν καθημαγμένην δεξιὰν τοῦ ἱερέως, ὅπως λάβη ἐκεῖ-
 θεν εὐλογία καὶ ἔλεος, διὰ τὸ ὅτι δὲν ἡδυνήθη νὰ μετάσχη
 τῶν ἀχράντων μυστηρίων. Πρὸς ἐνίσχυσιν τῆς ὀρθότητος τῶν ἀνω-
 τέρω παραπέμπω τὸν ἀναγνώστην εἰς ἐπίσημον λειτουργικὸν κείμενον «Αἱ τρεῖς Λειτουρ-
 γίαι» ὑπὸ Π.Ν. Τρεμπέλα, ἐν σελ. 157-8.

«Κατὰ τὰ ἀνωτέρω μεγάλως σφάλλουσιν, ὡς ἀτα-
 ξίαν μεγάλην ποιοῦντες, καὶ ὅσοι τῶν λειτουργῶν
 εὐλογοῦσι, οὔτως ἢ ἄλλως, ἀντίδωρον εὐθὺς μετὰ τὸν
 καθαγιασμὸν τῶν τιμίων Δώρων, πολὺ δὲ περισσότε-
 ρον καὶ ὅσοι διανέμουσι κατὰ τὴν ὥραν ἐκείνην τοῦτο». Καὶ συνεχίζει ὁ ἐραστὴς τῆς λειτουργικῆς εὐκοσμίας καὶ τάξεως:

«Ἐὰν δὲ εἰς ταῦτα προσθέσω καὶ τὴν ἀσεβῆ ἐπαφὴν ἀντιδώρου ἐπὶ τοῦ ἀγίου Ποτη-
 ρίου ὑπὸ τοῦ λειτουργοῦ, ἵνα οὕτω ἐπισπάσῃ χάριτας ὑπὲρ τῶν ἀναμενόντων (ἐν τῷ
 βήματι, σ. ἡμετ.), πᾶς τις ἐννοεῖ τὴν ἀταξίαν καὶ τὴν σπουδαιοτάτην πνευματικὴν ζη-
 μίαν». Ἀλλαχοῦ δὲ πάλιν σημειοῖ λίαν ἐπιτυχῶς:

«Καὶ εἰς τὰς λειτουργίας αὐτάς, νὰ δίδεται δι' ὅλων τῶν πνευματικῶν μέσων μία
 κατεύθυνσις: προσέλευσις πρὸς τὰ μυστήρια. Οἱ προσερχόμενοι
 δὲ πρὸς τὰ μυστήρια πιστοί, οἱ κοινωνοὶ τῶν μυστηρίων, νὰ τιμῶνται, ἀφοῦ δι' αὐτῶν
 τιμᾶται ὁ Κύριος. Νὰ μὴν ἀποτελεῖ ἡ θεία κοινωνία τῶν πιστῶν διακοσμητικὸν
 στοιχεῖον τῆς θείας λειτουργίας, ὡς γίνεται σήμερον, καὶ οὐσιῶδες ἡ διανομὴ τοῦ
 ἀντιδώρου. Τοῦτο ἀποτελεῖ παραφθοράν, νοθεΐαν, ἐκτροπὴν τοῦ κεντρικοῦ σκοποῦ τοῦ φοβερωτέ-
 ρου τῶν μυστηρίων, τὸ ὁποῖον τελεῖται MONON διὰ τὴν κοινωνίαν τῶν
 πιστῶν» («Ἐρμηνευτικὴ ἐπιστάσις ἐπὶ τῆς θείας Λειτουργίας» σελ. 225-6, καὶ 271).

ἐν Ἀντιοχείᾳ Συνόδου, τὸ νὰ μὴ παραμένῃ τις εἰς τὴν Μετάληψιν ἡρμήνευσεν ὡς ἀποστροφὴν; Μήπως οὐκ καὶ ὁ θεῖος Χρυσόστομος μὲ τὸ νὰ λέγῃ ὅτι ὁ μὴ μετέχων ἴσταται ἀναιδῶς καὶ προσβλητικῶς ἐνώπιον τῆς τελουμένης μυστικῆς θυσίας, δὲν ἡρμήνευσεν φανερώτατα καὶ μετὰ ἀκριβείας τὸ νόημα τῶν ἀποστολικῶν καὶ συνοδικῶν κανόνων; Πρὸς τί λοιπὸν νὰ ἀκούω τοὺς κατ' ἰδίαν αὐτῶν ἐπιθυμίαν ὁμιλοῦντας δῆθεν ἐγκύρους ἀποστολικοὺς ἐρμηνευτάς, διὰ νὰ μὴ εἶπω τοὺς κατὰ τὴν ἰδίαν ραθυμίαν ἐρμηνεύοντας;

Διότι ἐφ' ὅσον οἱ ἱεροὶ κανόνες σαφῶς διαστέλλουν καὶ λέγουν ὅτι σκοπὸς τῆς Θ. Λειτουργίας δὲν εἶναι τὸ νὰ ἀκούσῃ τις τὰς εὐχὰς τοῦ ἱερέως ἢ νὰ πάρῃ τὸ ἀντίδωρον ἐκ τῶν χειρῶν του ἀ λ λ ἄ ν ἄ μ ε τ α λ ἄ β η τ ῶ ν μ υ σ τ η ρ ί ω ν, πῶς εἶναι δυνατὸν νὰ παραδεχθῶ διδαχὴν ξένην καὶ ἄγνωστον εἰς ἐμὲ καὶ νὰ μὴ φύγω μακρὰν αὐτῆς, βδελυκτὸν πρᾶγμα κρίνων πᾶν τὸ προτρέπον νὰ ἐνεργῶ παρὰ τὴν ἐντολὴν τῆς Ἐκκλησίας, ὡς καὶ αὐτὸν τὸν προτρέποντα, κατὰ τὸν Μ. Βασίλειον; Διότι κατὰ τοὺς πατέρας καὶ φωστῆρας τῆς Ἐκκλησίας τοῦ Χριστοῦ, αἰρετικῶν ἀνθρώπων εἶναι γνώρισμα τὸ νὰ στρεβλώνουν ἢ νὰ περικόπτουν τὰ ρητὰ τῆς Ἀγίας Γραφῆς, πρᾶγμα τὸ ὁποῖον δὲν γνωρίζω πῶς νὰ τὸ ἐξηγήσω, ἐτόλμησαν καὶ οἱ περὶ τὸν Βαλσαμῶνα συμφωνοῦντες, ὡς ἀπεδείχθη ἐν τοῖς προηγουμένοις» (69).

69. Πῶς ἐνταῦθα νὰ μὴ θαυμάσῃ τις τὴν στρεψόδικον καὶ ἐσκεμμένην ἐπιλογὴν τοῦ μοναχοῦ Ἀντωνίου Μουστάκα, ὅστις ἀναφερόμενος εἰς τὸν Θ' Ἀπ. κανόνα ἔγραφε πρὸς τὸν μακαρίτην νῦν, παπα - Γεράσιμον: (Ἐν ἔτει 1950).

«Ὁ δὲ Θ' Ἀποστολικὸς Κανὼν λέγων «Πάντας τοὺς εἰσιόντας πιστοὺς καὶ τῶν Γραφῶν ἀκούοντας, μὴ παραμένοντας δὲ τῇ προσευχῇ καὶ τῇ ἀγίᾳ Μετάληψι, ὡς ἀταξίαν ἐμποιοῦντας τῇ Ἐκκλησίᾳ, ἀφορίζεσθαι χρή! !... μήπως ἀφορίζει τοὺς μὴ μεταλαμβάνοντας εἰς ἐκάστην λειτουργίαν; πολλοῦ γε καὶ δεῖ. Ἀλλὰ τί εἶπε; τοὺς μὴ ΠΑΡΑΜΕΝΟΝΤΑΣ καὶ ὄχι τοὺς μὴ ΜΕΤΑΛΑΜΒΑΝΟΝΤΑΣ. Ἴδου καὶ τὸ ἀ κ ρ ι β ἔ ς πνεῦμα καὶ νόημα τῶν Ἰ Κανόνων τούτων κατὰ τὴν ἐρμηνείαν τοῦ Βαλσαμῶνος. (Βλέπε Σύνταγμ. Κανόν. Ράλ. καὶ Ποιτῆ. Τόμ. Β'. σελ. 12)... Σελ. 3-4 τοῦ μνημ. ἐγγράφου».

Ἐρωτῶμεν: διατὶ μ ι μ ο ὑ μ ε ν ο ς π ρ ο δ ρ ο μ ι κ ῶ ς τὴν Ε.Ε. παρεῖδε καὶ τελείως ἠδιαφόρησε διὰ τοὺς λόγους τῶν λοιπῶν ἐρμηνευτῶν, ἀγρευθεῖς(;) ἀπὸ τὸ ἄγκιστρον μιᾶς «συμφερούσης» ἐρμηνείας;

Ἐὰν δὲ ληφθῇ ὑπ' ὄψει καὶ τὸ ἄρθρον 19 τοῦ Καταστατικοῦ τοῦ Ἰ. Συνδέσμου ἀναφέροντος ὅτι: «Ὁ Σύνδεσμος ὑποχρεοῦται νὰ εὐλαβῆται καὶ νὰ σέβηται τὰ Τοπικὰ καθεστῶτα, νόμους καὶ κανονισμούς, ἐφ' ὅσον δὲν ἀντίκεινται εἰς τὰς Παραδόσεις καὶ τοὺς Ἱεροὺς καὶ Θείους Κανόνας τῆς Ἀνατολικῆς τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας», τότε ὁ ἀνωτέρω μοναχὸς καθίσταται ἔτι ἀναπολόγητος! Ὅντως δεινὸν τὸ ἐπιθυμεῖν στήσαι τις τὸ ἴδιον φρόνημα ἐπ' ἀθετήσῃ τῶν ἱερῶν τῆς Ἐκκλησίας θεσμίων. Εἰ δὲ καὶ ζηλωτὴς ὁ τοιοῦτος, ποῖος λόγος ἐκτραγωδήσῃ τὴν πτῶσιν;...

Διὰ τὴν ἱστορίαν καὶ μόνον δέον ὅπως σημειωθῇ ὅτι ἡ ἀνωτέρω ἐρμηνεία τοῦ Βαλσαμῶνος, ὡς προσεφέρθη καὶ ἀνεπύχθη ἐστᾶθη ἱκανὴ νὰ κλονίσῃ τὸν ἐπιζητοῦντα τὴν ἀλήθειαν παπα - Γεράσιμον ὅστις ἐκ πνεύματος ταπεινώσεως ἐμφορούμενος, παρεδέχθη ταύτην ὡς ἀληθῆ. Θεωρήσας περιττὴν τὴν περαιτέρω ἐμμονὴν του εἰς τὴν ὑποστηριζομένην ὑπ' αὐτοῦ ἄποψιν, ἐδήλωσε εἰς τοὺς ὑποδείξαντας ὅτι θὰ συμπορευθῇ τοῦ λοιποῦ μετ' αὐτῶν, δεχόμενος εὐχαρίστως καὶ τὸ ἐπβληθὲν αὐτῷ ἐπιτίμιον!...

Λίαν ὁμως συντόμως, ἀντιληφθεῖς τὸ ἐσφαλμένον τῆς ὑποδειχθείσης αὐτῷ ἐρμη-

Συνεχίζων δὲ προσθέτει ὅτι οὐδέποτε ἡ Ἐκκλησία ἠσπάσατο τὰς διαστρόφους παρερμηνείας καὶ παραποιήσεις τοῦ Βαλσαμῶνος καὶ καταλήγων ἐπαινεῖ τὸν ἑρμηνευτὴν Ζωναρᾶν, διὰ τῶν κάτωθι ρημάτων: «Εὖ σοι γένοιτο, ὁ καὶ ὑπ' αὐτοῦ τοῦ Βαλσαμῶνος ἐκθραζόμενος, ὑπερφυῆ Ζωναρᾶ! Ὅτι τὸ τηλαυγὲς τῆς τῶν ἱερῶν κανόνων φωτοφανοῦς ἐντολῆς ταῖς τῆς σῆς ἑρμηνείας ἐπαφαῖς οὐδόλως ἀπήμβλυνας, οὐδὲ τὸν καρδίαν ἀνθρώπου εὐφραίνοντα πνευματικὸν οἶνον ὕδατι καπηλικῶς ἔμιξας». (X.N. σελ. 35-6).⁽⁷⁰⁾

Κατόπιν τῶν ἀνωτέρω ἀποροῦμεν ὄντως, διὰ τὴν ἡ Ε.Ε. ἐξέλεξε νὰ ἐκφράσῃ τὸ ἑαυτῆς πιστεύω διὰ, μόνον, τοῦ Βαλσαμῶνος, ὑπερπηδήσασα ἑτέρους ἐπιφανεῖς καὶ διαυγεῖς ἐν τῇ ἑρμηνείᾳ τῶν σχολιαστῶν! Παρὰ ταῦτα, ὡς ἐκ τῆς συνεξετάσεως τῶν θέσεων τοῦ ἀνδρὸς ἐδηλώθη, καὶ οὗτος τελικῶς συμφωνεῖ μετὰ τῶν λοιπῶν ἐγκρίτων ἑρμηνευτῶν — καθόσον προοδευτικῶς ἀντελήφθη ἢ μᾶλλον ἐξέφρασε λευκότερον καὶ τὴν περὶ ἐπιτιμίου ἀντίληψίν του, ὅπερ διὰ τοὺς λοιποὺς ἐτύγχανε αὐτονόητον — ὅτι δηλαδὴ ὁ κανὼν ἀπειλεῖ τοὺς ἄνευ ἐπιτιμίου παρακολουθοῦντας καὶ μὴ μετέχοντας, καὶ οὐκ «πάντας», ἤτοι καὶ τοὺς ἐν ἐπιτιμίῳ ὄντας. Πῶς ἦτο δυνατόν, ἐξ ἄλλου, ἡ Ἐκκλησία νὰ ἐπιτιμήσῃ δι' ἀφορισμοῦ ἐκεῖνον τὸν ὁποῖον προηγουμένως διὰ τοῦ ἑαυτῆς λειτουργοῦ (πνευματικοῦ) ἐπέτιμησε διὰ τῆς ἀποκῆς ἐκ τοῦ Μυστηρίου, καὶ διὰ τῆς Ἱερᾶς αὐτῆς Παραδόσεως τοῦ ἡρμηνεύσε τὰ ὑγιᾶ ὄρια τῆς τῆς «συνειδήσεως βασάνου»;

νείας ἀπέρριπτε ταύτην, ἐμμείνας ἄχρι τέλους εἰς τὸ «κανονικὸν» καὶ ἀληθὲς φρόνημα τῆς Ἐκκλησίας.

Οὐδεὶς πρέπει νὰ ἐκπλαγῆ διὰ τὸ ἀνωτέρω γεγονός. Ὅταν μία Εἰσηγητικὴ Ἱεροκοινοτικὴ Ἐπιτροπὴ μὲ τὴν ὄντως «πολυτέλειαν» τῆς θεολογικῆς καὶ κανονικῆς βιβλιογραφίας εἰς χεῖρας τῆς ἐπιλέγῃ ἐκ πάντων τῶν ὑπαρχόντων ἑρμηνειῶν τὴν τοῦ Βαλσαμῶνος ἀτυχεσιάτην, πῶς ἦτο δυνατόν ὁ ἀπλοῦς ἐρημίτης τοῦ Ἁγίου Βασιλείου νὰ μὴ κλονισθῆ; Εὐχόμεθα πάντως τὴν ταχεῖαν ἀνάληψίν του νὰ μιμηθοῦν συντόμως καὶ οἱ κ. Εἰσηγηταί, πρωτοστατοῦντος τοῦ γνωστοῦ καὶ ὑπευθύνου Καυσοκαλυβίτου μοναχοῦ...

70. Ὁ αὐτὸς Νεόφυτος, ὡς ἐξῆς ἐλέγχει τοὺς Βαλσαμῶνα καὶ Συμεὼν Θεσσαλονίκης, διὰ τὴν σύμφωνον παρερμηνείαν τῶν τοῦ Η' Ἀποστολικοῦ κανόνος.

«Ποῦ Συμεὼν τοῦ Θεσσαλονίκης, ὃ καὶ ὁ νομοτριβὴς Βαλσαμῶν συνεξηκολούθησε, τὴν τοῦ κατακλαστοῦ, τοῦ λεγομένου λέγω ἀντιδώρου πρὸς τὸ ὑπερουράνιον δῶρον ἰσοτιμίαν τε καὶ ταύτοδυναμίαν τὴν τὸν Η' καὶ Θ' Ἀποστολικὸν κανόνα, ἔτι μὴν καὶ τὸν Β' τῆς ἐν Ἀντιοχείᾳ, ταῦτὸν εἰπεῖν τῆς ΣΤ' καὶ Ζ' καταργήσασαν, καὶ εἰκῆ, τὰ τοῦ θεοῦ Χρυσοστόμου φάναι, τὴν θυσίαν τὴν καθημερινὴν ἀπελέγχουσαν, ταῦτὸν εἰπεῖν δωρεὰν ἀποθανόντος τοῦ Χριστοῦ οὐδενὸς μετέχοντος;».

Ἐξ ἐπιστολῆς τοῦ ἀνωτέρω ἀγιορείτου πρὸς τὸν σοφὸν Νικηφόρον Θεοτόκην, ὑπὸ ἡμερομηνίαν: «Ἀπὸ πόλεως Μπρασινόβ, ἡμ' ὁ' α' (1771) Γαμαλιῶνος ε'. Ἐν κώδ. Ἀκαδ. Βουκουρεστίου 988, φ 267α.

Σ Υ Μ Π Ε Ρ Α Σ Μ Α

Πάντες οί εύρισκόμενοι έν τῇ Θεία Λειτουργία καί ὄντες ἐλεύθεροι ἐπι-
πιμίου (ώς ἐπίσης καί «βασάνου συνειδήσεως» διὰ τυχόν ἀνεξαγόρευτον ἀμαρ-
τίαν), ἐάν δέν μεταλάβωσιν, ἀφορίζονται, ἤτοι ἐπιτιμῶνται.⁽⁷¹⁾

71. Δέον νά σημειωθῆ ὅτι ὁ ἀπαντῶμενος ὄρος ἀφορισμός, ἀφορίζεσθαι, οὐ μόνον ἐνταῦθα ἀλλά καί ὅπουδήποτε τοῦ παρόντος, ἐκφράζει τήν ἐν προκειμένῳ δ υ ν ά μ ε ι ποινήν τῆς Ἐκκλησίας κατὰ τῶν ἀνυποτάκτων τέκνων αὐτῆς οὐχί δέ καί τήν ἐνεργεία τοιαύτην ὡς συμβαίνει, ἄλλως τε, καί μὲ ὄλους τοὺς ἱεροὺς αὐτῆς κανόνας.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΔΕΥΤΕΡΟΝ

Ἄφορίζει ἡ Ἐκκλησία μόνον τοὺς ἐν τῇ Λειτουργικῇ Συνάξει
τῆς Κυριακῆς ὄντας καὶ μὴ μεταλαμβάνοντας, ἢ πράττει τοῦτο
καὶ διὰ πᾶσαν θείαν Λειτουργίαν αὐτῆς ;

ΘΕΣΙΣ Β. ΕΙΣΗΓΗΤΙΚΗΣ ΕΚΘΕΣΕΩΣ

«Ἄλλὰ καὶ ἂν ἀκόμη, κατὰ τὴν ἐν τῷ Πηδαλίῳ ἐρμηνείαν, ἐπέσειον τὴν ἀπειλὴν τοῦ ἀ φ ο ρ ι σ μ ο ῦ εἰς τοὺς μετέχοντας τῆς Θ. Λειτουργίας καὶ μὴ μεταλαμβάνοντας, οἱ Θ' Ἀποστολικὸς καὶ Β' Ἀντιοχείας Ἰ. Κανόνες, ἀλλ' οὗτοι θ' ἀνεφέροντο εἰς τὰς κατὰ Κυριακὴν τελουμένας Θ. Λειτουργίας καὶ ἐπομένως δὲν θὰ ἴσχυον διὰ τὰς καθ' ἡμέραν τοιαύτας, αἵτινες γίνονται ἐν ταῖς Ἰ. Μοναῖς συμπάσης τῆς Ὁρθοδοξίας». (Ε.Ε. σελ. 6).

Α Π Α Ν Τ Η Σ Ι Σ

Ἐν πρώτοις ἔχομεν νὰ παρατηρήσωμεν ὅτι ἡ ἀπέναντι τῆς θείας Λειτουργίας ὑποχρέωσις τῶν πιστῶν τυγχάνει μία καὶ ἡ αὐτή, ἀνεξαρτήτως ἐὰν αὕτη τελῆται ἐν Κυριακῇ ἢ καθημερινῇ. Ὁ ἐν προκειμένῳ διαχωρισμὸς ὑπὸ τῆς Ε.Ε. εἶναι τὸ ἐλάχιστον αὐθαίρετος, καὶ τελείως ἄγνωστος εἰς τὸ πνεῦμα καὶ γράμμα τῶν συνταξάντων τοὺς ἱεροὺς κανόνας. Ἐν συνεχείᾳ πρέπει νὰ σημειωθῇ, ὅτι τυγχάνει καὶ δογματικῶς ἀπαράδεκτος, δεδομένου ὅτι ὁ σκοπὸς τῆς Θ. Λειτουργίας εἶναι π ά ν τ ο τ ε ὄ α ὑ τ ὄ ς, τόσον κατὰ τὰς ἑορταστικὰς, ὅσον καὶ λοιπὰς ἡμέρας τῆς τελέσεώς της, ἥτοι ὁ καθαγιασμὸς τῶν πημίων Δώρων καὶ ἡ συμμετοχὴ τῶν πιστῶν εἰς αὐτά. Οἱ ἐπὶ τοῦ προκειμένου γνῶμαι τῶν θεολόγων καὶ πατέρων τῆς Ἐκκλησίας εἶναι σαφεῖς :

«Ἡ Θ. Λειτουργία τελετὴ ἐστὶν εἰς τὸ ἱεουργηθῆναι αὐτὸ τὸ πανάγιον Σῶμα Χριστοῦ καὶ Αἷμα καὶ τοῖς πιστοῖς ἅπασιν δ ο θ ῆ ν α ι, καὶ ἔστι καθ' ἐκάστην μόνην εἰς κοινωvίαν». (Συμ. Θεσσαλονίκης).

«Τῆς ἀγίας τελετῆς τῶν ἱερῶν μυστηρίων, ἔργον μὲν ἡ τῶν θείων Δώρων εἰς τὸ θεῖον Σῶμα καὶ Αἷμα μεταβολή· τ ἔ λ ο ς δὲ τὸ τοὺς πιστοὺς ἀγιασθῆναι δι' αὐτῶν». Νικ. Καβάσιλας «Ἐρμηνεία εἰς τὴν Θ. Λειτουργίαν», κεφ. α'.

«Τῆ μεταλήψει τῶν ἀγιασμάτων ἅπασα (ἢ ἱερὰ τελετὴ) συνεννοεῖται, εἴπερ τὸ τέλος αὐτῆς καὶ ὁ σκοπὸς καὶ τὸ ἔργον, ἡ τῶν ζωποίων ἐστὶ καὶ φρικτῶν μυστηρίων καὶ ἀγιασμάτων μετὰ λ η ψ ι ς». (Ἰωβ ὁ Ὁμολογητὴς) (72). Ἰδιαιτέρως ὅμως αἱ λειτουργικαὶ δέλτοι, ἀποτελοῦν τὸν ἀσφαλῆ γνώμονα καὶ ἀληθὲς κριτήριον περὶ τοῦ π ο ἶ ο ς ὁ σ κ ο π ὄ ς ἐκάστης Θείας Λειτουργίας. Οὕτω πρὸ μὲν τῆς μεταλήψεως τῶν πιστῶν ἀναγινώσκομεν εἰς τὰς λειτουργικὰς εὐχάς: «... καὶ δὸς ἡμῖν, μέχρις ἐσχάτης ἡμῶν ἀναπνοῆς, ἀξίως ὑ π ο δ ἔ x ε σ θ α ι τὴν μερίδα τῶν ἀγιασμάτων σου ...»

72. Ὁ σκοπὸς τῆς συστάσεως καὶ τῆς λειτουργίας τῆς θείας Εὐχαριστίας π λ η ρ ο ῦ τ α ι μόνον διὰ τῆς μεταλήψεως αὐτῆς ὑπὸ τῶν πιστῶν. Τὸ Μυστήριον δὲν συνίσταται μόνον ἀπὸ τὴν τελεσιουργίαν αὐτοῦ, ἀλλὰ καὶ ἀπὸ τὴν μετάληψίν του, διὰ τοῦτο

«... καὶ καταξίωσον ἀκατακρίτως μετασχεῖν τῶν ἀκράντων σου καὶ ζωοποιῶν μυστηρίων, εἰς ἄφεισιν ἁμαρτιῶν, εἰς πνεύματος ἁγίου κοινωνίαν...».

«... καὶ καταξίωσον τῇ κραταιᾷ σου χειρὶ μετὰ δοῦναί ἡμῖν τοῦ ἀκράντου σώματός σου καὶ τοῦ τιμίου αἵματος, καὶ δι' ἡμῶν παντὶ τῷ λαῷ...».

«... ὥστε γενέσθαι τοῖς μεταλαμβάνουσιν εἰς νῆψιν ψυχῆς, εἰς ἄφεισιν ἁμαρτιῶν...». Καὶ τελικῶς, τὸ ἀείποτε ἐπαναλαμβάνοντες:

«Μετὰ φόβου Θεοῦ, πίστεως, καὶ ἀγάπης προσέλθετε». (73)

Ἄλλὰ καὶ ἐκ τῶν εὐχαριστιακῶν εὐχῶν καὶ δεήσεων ἐπὶ τῷ τέλει τῆς λειτουργίας λεγομένων, καὶ ὁ ἀμύητος εἰσέτι εἶναι δυνατὸν καὶ εὐκόλον ν' ἀ-

ἀποβαίνει ἀδιανόητος εἰς τοὺς Πατέρας τῆς Ἐκκλησίας ἢ ἄνευ συνεπακολουθούσης μεταλήψεως τελεσιουργία τῆς θείας Εὐχαριστίας. Διὰ τῆς μεταλήψεως δὲ συντελεῖται ἡ ἄμεσος καὶ οὐσιαστικὴ κοινωνία τῶν μεταλαμβάνόντων τοῦ Μυστηρίου μετὰ τοῦ μεταλαμβανομένου Κυρίου. Ἡ ὄλη ἀξία τοῦ Μυστηρίου ἔγκειται ἀκριβῶς εἰς τὴν κοινωνία ταύτην. Διὰ τοῦτο ἡ μετάληψις τοῦ Μυστηρίου πρέπει ν' ἀποτελέσῃ τὴν οὐσιαστικωτέρα νὰ πράξῃ τῶν πιστῶν ἐν τῇ ζωῇ τῆς Ἐκκλησίας». Καθηγητῆς Μάρκος Σιώτης, ἐν τῷ ἔργῳ αὐτοῦ: «Ἡ θεία Εὐχαριστία». Ἡ ἀνωτέρω παραπομπὴ ἐκ τῆς περιοχῆς τοῦτο Ἐπετηρίδος τῆς Θεολ. Σχολῆς Θεσσαλονίκης, τόμος 2ος (1957), σελ. 217.

73. Παραθέτομεν ἐνταῦθα, ὡς λίαν ἀρμόδια καὶ πνευματικώτατα, ὁποῖα παρατηρεῖ ἐπὶ τῆς ἀνωτέρω προσφωνήσεως τοῦ ἱεουργοῦ, ὁ γνωστὸς ἱερεὺς τῆς πόλεως τῶν Πατρῶν: «Μετὰ τὴν ὡς ἄνω πρόσκλησιν ἐπηκολούθει ἡ θεία μετάληψις παντὸς τοῦ λαοῦ. Δὲν δύνανται οἱ λειτουργοὶ νὰ ἀπομακρυνθῶσι τῆς ἀγίας Τραπέζης ἢ νὰ ἀναγνώσουν εὐχαριστηρίους εὐχάς, κατὰ τὰς κανονικὰς διατάξεις, πρὶν ἢ κοινωνήσουσιν οἱ πάντες. Τὸ παρατηρούμενον συχνότατα σήμερον θλιβερὸν θέαμα, ὕστερα δηλαδὴ ἀπὸ τὴν πρόσκλησιν: «Μετὰ φόβου...» νὰ στρέφουν οἱ λειτουργοὶ τὰ νῶτα εἰς τὸν λαόν, διὰ νὰ συνεχίσουν ἐρήμην αὐτοῦ τὴν ἀκολουθίαν, καὶ ἀντικανονικὸν εἶναι καὶ ἄγει εἰς ἀπεμπόλησιν τοῦ ὄλου σκοποῦ τῆς θείας λειτουργίας. Πρόκειται χωρὶς ὑπεβολὴν περὶ ἐμπαιγμοῦ, διότι ἀκριβῶς ὁ εἰς καὶ μοναδικὸς σκοπὸς τῆς Θε. λειτουργίας εἶναι νὰ φθάσῃ εἰς τὴν ὥραν ταύτην: εἰς τὴν μετὰ ληψὶν τῶν πιστῶν. Τώρα ἐφθάσαμε εἰς τὸ ἀπαράδεκτον σημεῖον, οἱ μὲν μέλλοντες νὰ κοινωνήσουν, ΔΙΑ ΤΟΥΣ ΟΠΟΙΟΥΣ ΚΑΙ ΜΟΝΟΝ ΕΤΕΛΕΣΘΗ ΤΟ ΜΕΓΑ ΜΥΣΤΗΡΙΟΝ ΤΗΣ ΘΕΙΑΣ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑΣ, νὰ προσέρχωνται τελευταῖοι «ἐν κρυφῇ καὶ παραβύστῃ», παλαιότερον καὶ ὑβριζόμενοι, οἱ δὲ μὴ ἔχοντες οὐδεμίαν σχέσιν πρὸς τὸ τελεσθὲν μυστήριον νὰ προσέρχωνται πρῶτοι, ἐν τιμῇ καὶ ἐπισημῶς, εἰς τὴν ὡραίαν πύλην. Εἶναι τοῦτο κατὰ ντήμα διὰ τὸ ὁποῖον χρειάζονται πολλὰ δάκρυα... Καὶ ἀλλαχοῦ, σχολιάζων ὁ αὐτὸς ἀνὴρ τὸ ἀνωτέρω: «ὑβριζόμενοι», γράφει: «Ὅχι ἀπλῶς ὑβριζόμενοι, ἀλλὰ καὶ ἐκδιωκόμενοι. Ὑπάρχουν πλεῖστα περιστατικὰ ὄχι μόνον ἀκαταρτίστων ἀλλὰ καὶ πεισιμόνων κληρικῶν, οἱ ὁποῖοι - ἀσφαλῶς ἀπὸ ἄγνοιαν οἱ ταλαίπωροι - δὲν ἐπέτρεπον εἰς τοὺς πιστοὺς νὰ μεταλαμβάνουν τακτικῶς. Καὶ τοὺς ἀπέπεμπον. Τὸ πρᾶγμα τοῦτο - εἶναι ἀληθές - ἐπαναλαμβάνεται ἐνίοτε καὶ σήμερον. Κατὰ διαβολικὴν πράγματι συμπαιγνίαν ἢ συχνὴν προσέλευσιν πρὸς τὰ μυστήρια, ἐνῶ ἀποτελεῖ κατὰ τεκμήριον τὸ κορύφωμα τῆς εὐσεβείας, ἐρμηνεύεται ἀπὸ τοὺς τοιοῦτους ὡς ἐκδήλωσις ἀσεβείας! Πῶς νὰ χαρακτηρίσωμεν τὴν φοβερὰν αὐτὴν παρερμηνείαν;» Ε.Ε.Θ.Λ. σελ. 249 καὶ σημ. 1 τῆς αὐτῆς σελίδος.

ναγνωρίση τίς ἦτο ὁ σκοπὸς αὐτῆς. Παραθέτομεν ἐνδεικτικῶς μόνον τρία χαρακτηριστικὰ ἀποσπάσματα, ἐκ τοῦ πλήθους τῶν σχετικῶν εὐχῶν.

«Ὁρθοὶ μεταλάβοντες τῶν θείων ἀγίων, ἀχράντων, ἀθανάτων, ἐπουρανίων καὶ ζωοποιῶν φρικτῶν τοῦ Χριστοῦ μυστηρίων, ἀξίως εὐχαριστήσωμεν τῷ Κυρίῳ...».

«Ὁ εἰς ἀνάμνησιν τοῦ ἐκουσίου πάθους σου καὶ τῆς ζωοποιουῦ τριημέρου ἐγέρσεώς σου κοινωνοὺς ἡμᾶς ἀναδείξας τῶν ἀρρήτων καὶ ἐπουρανίων καὶ φρικτῶν μυστηρίων, τοῦ ἀγίου σου σώματος καὶ τοῦ τιμίου σου αἵματος· τήρησον ἡμᾶς τοὺς δούλους σου...».

«...Εἶδομεν τῆς ἀναστάσεώς σου τὸν τύπον· ἐνεπλήσθημεν τῆς ἀτελευτήτου ζωῆς· ἀπὴλαύσαμεν τῆς ἀκενώτου σου τρυφῆς...».

Συνεπῶς τὸ γεγονός καὶ μόνον τοῦ σκοποῦ τῆς θείας Λειτουργίας, εἶναι ἱκανὸν νὰ ὀδηγήσῃ πάντα ἀπροκατάληπτον ἐρευνητὴν εἰς τὴν ἀληθῆ ἐρμηνείαν τῶν σχετικῶν κανόνων, πάντων τῶν λοιπῶν θεωρουμένων αὐτοσχεδιασμάτων ἐπισημασμένων καὶ ἀντορθόδοξων⁽⁷⁴⁾.

Πλὴν τούτου «ἡ λειτουργικὴ σύναξις δὲν εἶναι μόνον ἐν ἀπὸ τὰ μυστήρια, μία ἀπὸ τὰς ἀκολουθίας τῆς Ἐκκλησίας. Εἶναι κυρίως ἡ φανέρωσις τῆς Ἐκκλησίας εἰς ὅλην τὴν δύναμιν, τὴν ἀγιότητα καὶ τὴν πληρότητά της»⁽⁷⁵⁾. Συνεπῶς, πῶς εἶναι δυνατόν αἱ ὑποχρεώσεις τῶν πιστῶν ἔναντι τοῦ μυστηρίου τούτου «ἦτοι αὐτῆς ταύτης τῆς Ἐκκλησίας καὶ τῆς ἐνότητος αὐτῆς»⁽⁷⁶⁾, νὰ

74. «Κατὰ τὰ ἀνωτέρω ἢ παρ' ἡμῖν τοῖς Ὁρθόδοξοις τελούμενη Λειτουργία κύριον καὶ μοναδικὸν σκοπὸν καὶ ἔργον ἔχει τὴν θέωσιν ἡμῶν, ἥτις ἐπιτυγχάνεται διὰ τῆς «Μετὰ φόβου, πίστεως καὶ ἀγάπης» μεταλήψεως τῶν ἀχράντων μυστηρίων, εὐθύς, πλὴν ἐκτάκτων περιπτώσεων, μετὰ τὴν ὡς ἄνω πρόσκλησιν τοῦ λειτουργοῦ τοῦ Μυστηρίου... Ἄνευ δὲ τῆς τοιαύτης συμμετοχῆς... ὄχι μόνον δὲν μετέχομεν τοῦ ἀπολυτρωτικοῦ ἔργου τοῦ Κυρίου, ὄχι μόνον ἔχομεν ἀποθάνει χριστιανικῶς, ἀλλὰ καὶ ἡ ἐκ νεκρῶν κατὰ τὴν Δευτέραν τοῦ Κυρίου Παρουσίαν ἀνάστασις ἡμῶν, εἰς οὐδὲν θέλει μᾶς ὠφελεῖ. Καὶ ἀκριβέστερον ἀπ' εὐθείας ἐξ αὐτῆς εἰς τὴν αἰώνιον κόλασιν θέλομεν μεταπηδήσει, ὄντες αὐτοκατάκριτοι, κατὰ τοὺς σαφεῖς καὶ ἀνεπιδέκτους παρερμηνείας λόγους τοῦ Κυρίου μας: «Ἀμήν, ἀμήν λέγω ὑμῖν· ἐὰν μὴ φάγητε τὴν σάρκα τοῦ Υἱοῦ τοῦ ἀνθρώπου καὶ πῖντε Αὐτοῦ τὸ αἷμα οὐκ ἔχετε ζωὴν ἐν ἑαυτοῖς. Ὁ τρώγων Μου τὴν σάρκα καὶ πίνων Μου τὸ αἷμα ἔχει ζωὴν αἰώνιον καὶ ἐγὼ ἀναστήσω αὐτὸν ἐν τῇ ἑσχάτῃ ἡμέρᾳ». (Γ. Παρασκευοπούλου, Ε.Ε.Θ.Λ., σελ. 10).

75. Ἀλεξάνδρ. Σμέμαν, «Εἰσαγωγή εἰς τὴν Λειτουργίαν» σελ. 78-9. Ἐν τῷ συλλογικῷ ἔργῳ «Ἡ Λειτουργία μας» Ἀθήναι 1963. Παράβαλε καὶ τὸ τοῦ διδασκάλου τῆς Ἐκκλησίας Νικολάου Καβάσιλα λόγιον: «Ἐκεῖνος ὁ ὁποῖος κατορθώνει νὰ ἴδῃ τὴν λατρείαν τῆς Ἐκκλησίας ὡς ἔνωση μετὰ τοῦ Χριστοῦ καὶ ὡς συμμετοχὴ εἰς τὴν ζωὴν τῆς σαρκὸς Αὐτοῦ, βλέπει καὶ τὴν Ἐκκλησίαν ὡς σῶμα Χριστοῦ».

76. «Κατὰ τὴν ὀρθόδοξον ἐκκλησιολογίαν ἡ Θ. Εὐχαριστία εἶναι τὸ μυστήριον, τὸ μέσον, δι' οὗ, ὡς ἐλέχθη, οἱ πιστοὶ ἐνοῦνται μετὰ τοῦ Χριστοῦ καὶ μετ' ἀλλήλων καὶ πάντες γίνονται ἐν σῶμα, τ.ἔ. ἐκκλησία. Οὕτως ἡ Θ. Εὐχαριστία εἶναι τὸ μυστήριον αὐτῆς ταύτης τῆς ἐκκλησίας καὶ τῆς ἐνότητος αὐτῆς.

Οὕτω δὲ ἡ κοινωνία ἐν τῷ μυστηρίῳ τῆς Θ. εὐχαριστίας σημαίνει ἀκριβῶς τὴν κοινω-

έξαρτῶνται ἐκ τῆς ἡμέρας τελέσεώς του; Τὸν «πασχάλιον» ἐπίσης χαρακτηῖρα ἐκ ἀσ τ η ς θ. Λειτουργίας τὸν διεζωγράφησεν πλήρως καὶ μὴ ἐπιτρέπων ἐνδοιασμούς, πρὸ αἰώνων πολλῶν, ὁ ἱερὸς Χρυσόστομος: «Τεσσαρακοστὴ μὲν γάρ, ἅπαξ τοῦ ἐνιαυτοῦ γίνεται· πάσχα δὲ τρίτον τῆς ἑβδομάδος, ἔστι δ' ὅτε καὶ τέταρτον· μᾶλλον δὲ ὁ σ ἄ κ ι ς ἂν ἡμεῖς βουλώμεθα. Πάσχα γὰρ οὐ νηστεία ἐστίν, ἀλλ' ἡ προσφορὰ καὶ ἡ θυσία ἡ καθ' ἐκάστην γενομένη σύναξις...» (Λόγος εἰς τοὺς τὰ πρῶτα πάσχα νηστεύοντας).

Ἐφ' ὅσον, λοιπόν, ὁ σκοπὸς τοῦ μυστηρίου εἶναι σαφής, ὡς ἐδηλώθη καὶ τὰ πάντα ἐν αὐτῷ γίνονται «ἵνα Θεὸς δοθῇ τοῖς ἀνθρώποις εἰς βρωσιν», διατι νὰ ἐκπληρωσώμεθα καὶ νὰ ἐπιχειρῶμεν ποικίλαις συστροφαῖς καὶ ρητορικοῖς σχήμασι ν' ἀποδείξωμεν ὅτι, ὁ ἄνευ σοβαροῦ λόγου ἀρνούμενος τὴν δωρεὰν θὰ μείνῃ ἀνεπιτίμητος, ἐφ' ὅσον ἡ θ. Λειτουργία ἐγένετο ἐν καθημερινῇ, θὰ ἐπιτιμᾶται δὲ μ ὁ ν ο ν ἐὰν ἀπέχη τῆς ἐν Κυριακῇ τελουμένης; (77)

Τὰ λεγόμενα ἐπίσης ὑπὸ τοῦ μοναχοῦ Θεοκλήτου εἰς τὸ ἔργον αὐτοῦ «Ὁ ἅγιος Νικόδημος» σελ. 312-3, καὶ εἰς τὸ ὁποῖον προκλητικῶς μᾶς παραπέμπει,

νίαν ἐν τῇ Μ ι ἄ ἐκκλησίᾳ, τὴν μ α ρ τ υ ρ ί α ν καὶ τὴν πανηγυρικὴν διακήρυξιν τῆς ἐνότητος τῆς ἐκκλησίας.

Ἡ ἐνότης αὕτη δὲν εἶναι ἠθικὴ, ὑπὸ τὴν ἔννοιαν ἀδελφικῆς τινος κοινωνίας, ἀλλ' ὀντολογικὴ. «Οὕτω δύναται ἄνευ ἐτέρου νὰ λεχθῇ ὅτι ἡ οὐσία τοῦ μυστηρίου τῆς Θ. Εὐχαριστίας καθορίζει τὴν οὐσίαν τῆς ἐκκλησίας καὶ ἀντιστρόφως». Τὸ μυστήριον τῆς Θ. Εὐχαριστίας εἶναι ἀκριβῶς τὸ μέσον, δι' οὗ ἡ ὄρατὴ ἐνότης τῆς μᾶς, ἀγίας, καθολικῆς καὶ ἀποστολικῆς ἐκκλησίας σαφέστατα ἐκφράζεται, κηρύσσεται καὶ οἰκοδομεῖται. Διὰ τῆς συμμετοχῆς εἰς τὴν Θ. Εὐχαριστίαν ἀπεργάζεται ἕκαστος πιστὸς τὴν ἐνότητα τῆς ἐκκλησίας, δι' αὐτῆς ὁμολογεῖ καὶ κηρύσσει οὗτος τὴν παρουσίαν τοῦ Χριστοῦ ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ, διαδίδοντας ἑαυτὸν τοῖς πιστοῖς εἰς ἄφρασιν ἀμαρτιῶν καὶ χορηγῶντος αὐτοῖς τὸ πλήρωμα τῆς χάριτος καὶ τηροῦντος διὰ τοῦ πνεύματος Αὐτοῦ τὴν ἐνότητα τῆς ἐκκλησίας...» (Γ. Γαλίτη. *Intercommunio* σελ. 50-2, Ἀθῆναι 1966. Παράβαλε καὶ Γρηγορίου Ἱερομονάχου μνημ. ἔργ. σελ. 108 ἐξ. Ἐπίσης Ἱ. Ζηζιούλα: «Ἡ ἐνότης τῆς Ἐκκλησίας ἐν τῇ Θ. Εὐχαριστίᾳ καὶ τῷ Ἐπισκόπῳ» Ἀθῆναι 1965, ἔνθα ἀναφερόμενος εἰς τὴν εὐχαριστιακὴν σύναξιν τῶν πιστῶν σημειοῖ:

«Τὴν σύναξιν ταύτην οὐδόλως διατάζει ὁ Παῦλος νὰ ὀνομάσῃ «ἐκκλησίαν τοῦ Θεοῦ»· ἡ καταφρόνησις τῆς εὐχαριστηριακῆς συνάξεως ἀποτελεῖ καταφρόνησιν τῆς «ἐκκλησίας τοῦ Θεοῦ»... Οὕτω εἰς τὴν σκέψιν τοῦ Παύλου καὶ τῶν Ἐκκλησιῶν, αἱ ὁποῖαι ἀνεγίνωσκον τὰς ἐπιστολάς του, οἱ ὄροι: «συνέρχεσθαι» ἢ «συνέρχεσθαι ἐπὶ τὸ αὐτό», «κυριακὸν δεῖπνον» (τ.ξ. Θ. Εὐχαριστία) καὶ «ἐκκλησία» ἢ «ἐκκλησία τοῦ Θεοῦ» ταυτίζονται» σελ. 33. Ἀθῆναι 1965.

77. «Τράπεζα πάρεστι βασιλική· ἄγγελοι διακονοῦντες τῇ τραπέζῃ· αὐτὸς πάρεστιν ὁ βασιλεύς, καὶ σὺ ἔστηκας χασμώμενος; ρυπαρὰ σοι τὰ ἱμάτια καὶ οὐδεὶς σοι λόγος; ἀλλὰ καθαρὰ ἐσθι; οὐκοῦν ἀνάπεσον καὶ μέτεχε... Εἰπέ μοι· εἴ τις εἰς ἐστίασιν κληθεὶς τὰς κείρας νίψαιτο καὶ κατακλιθεῖν, καὶ ἔτοιμος γένοιτο πρὸς τὴν τράπεζαν, εἶτα μὴ μετέχοι, οὐκ ὑβρίζει τὸν καλέσαντα; οὐ βέλτιον τὸν τοιοῦτον μηδὲ παραγενέσθαι;...

»Οἱ γὰρ μὴ τούτοις (τοῖς λόγοις) σωφρονιζόμενοι, οὐδὲ τοῖς πλείοσιν· ἵνα οὖν μὴ μένον ὑμῖν τὸ κρῖμα ἐργασώμεθα, παρακαλοῦμεν ὑμᾶς, οὐκ ἵνα μὴ παραγίνησθε, ἀλλ' ἵνα καὶ τῆς παρουσίας καὶ τῆς προσόδου ἀξίους ἑαυτοὺς καταστήσητε... οὐκ ἔστιν αἰτιάσασθαι ἀσθένειαν, οὐκ ἔστιν αἰτιάσασθαι φύσιν, ρ α θ υ μ ί α μόνον ἀναξίους ἡμᾶς καθίστησιν». (Ἱ. Χρυσ. Ὁμιλ. γ' πρὸς Ἐφεσίους, P.G. 62, 29-30).

(Ε.Ε. σ. 6) ἀποτελοῦν παραποίησην τοῦ τε γράμματος καὶ τοῦ πνεύματος τῶν ἱ. κανόνων. Γράφει:

«Ὁ Θ' Ἀποστολικὸς Κανὼν, δὲν προϋποτίθησι καθ' ἡμέραν θ. Λειτουργίαν, ἀφορίζων τοὺς μὴ μεταλαμβάνοντας. Ὡσαύτως καὶ οἱ Κανόνες Β' Ἀντιοχείας, Π' τῆς Πενθέκτης, καὶ ΙΑ' τῆς ἐν Σαρδικῇ Συνόδου, καθ' οὓς ἀφορίζονται οἱ μὴ μεταλαμβάνοντες ἐν τῇ θ. Λειτουργίᾳ, ἀναφέρονται σαφῶς εἰς τὰς κατὰ Κυριακὴν τελοῦμενας λειτουργίας, καὶ μάλιστα εἰς τοὺς μὴ «ἐν τρισὶν ἑβδομάσι συνερχομένους». Ὡς ἐκ τούτου συνάγεται, ὅτι τὰ ἐπιχειρήματα ἅτινα ἐπικαλεῖται ὁ θεῖος Νικοδήμιος, ἐκ τῶν ἀνωτέρω κανόνων ἀποβλέπουν ὄχι εἰς τὴν κατοχύρωσιν τῆς καθ' ἡμέραν μεταλήψεως, ἀλλ' εἰς τὴν ἀνατροπὴν τῆς προκαταλήψεως τοῦ δις ἢ τρίς τοῦ ἔτους μεταλαμβάνειν, καὶ ὅτι, τελουμένης καθ' ἡμέραν τῆς θ. Λειτουργίας ὡς ἐν Ἀγίῳ Ὁρει, οὐδὲ ὅλως ἀπειλοῦν μὲ ἀφορισμὸν τοὺς μὴ μεταλαμβάνοντας οἱ Ἱ. οὔτοι Κανόνες».

Ἐπ' αὐτῶν παρατηροῦμεν εὐθὺς ἀμέσως ὅτι, ἡ δυὰς τῶν ἱερῶν κανόνων Θ' Ἀποστολικοῦ καὶ Β' Ἀντιοχείας, οὐδὲ ὅλως σημαίνουσι τὸ αὐτὸ μὲν τοὺς ἐτέρους δύο ἀναφερομένους κανόνας, ἤτοι τὸν Π' τῆς Πενθέκτης καὶ ΙΑ' τῆς ἐν Σαρδικῇ. Ἡ μὲν πρώτη δυὰς ἀφορίζει τοὺς ὄντας ἐν τῇ θ. Λειτουργίᾳ καὶ μὴ μεταλαμβάνοντας, ἐνῶ ἡ δευτέρα τοιαύτη, τοὺς μὴ συνερχομένους μετὰ τῶν πιστῶν ἐπὶ τρεῖς συνεχεῖς Κυριακάς. Ὅτι οὕτως ἔχει ἡ ἀληθὴς ἐρμηνεία τούτων, τρανὸν δεῖγμα οἱ κατωτέρω λόγοι τῶν ἁγίων Μακαρίου — Νικοδήμου:

«Βλέπετε, λοιπόν, ἀδελφοί μου, ὅτι εἶναι ὑποκείμενοι εἰς ἀνάγκην ἀφορισμοῦ καὶ πρέπει νὰ μεταλαμβάνουν συχνά, ὅλοι οἱ Χριστιανοί; καὶ ὅτι εἶναι βίασμοι νὰ πράττωσι τοῦτο εἰς ἕκαστην λειτουργίαν, διὰ νὰ μὴ ἀφορισθῶσι ἀπὸ τοὺς ἱεροὺς Ἀποστόλους καὶ ἀπὸ τὴν ἁγίαν Σύνοδον; (Ἀντιοχείας).

»... Ἀκούεις, ἀδελφέ, τί λέγει ὁ μέγας οὗτος τῆς Ἐκκλησίας διδάσκαλος (Χρυσόστομος), ὅτι δὲν εἶναι ἄξιοι νὰ ὑπάγουν εἰς τὴν λειτουργίαν ὅσοι χωρὶς νὰ ἔχουν ἐμπόδιον δὲν εἶναι ἕτοιμοι νὰ μεταλάβουν. Ἀλλὰ τί ἀποκρίνεσαι; λοιπὸν ἐπειδὴ τὸ πρᾶγμα ἔχει οὕτω δὲν πηγαίνω ὀλότελα εἰς τὴν Ἐκκλησίαν. Ὅχι, ἀδελφέ μου, ὄχι· μήτε τοῦτο σοῦ ἐπιτρέπεται νὰ κάμῃς, διότι ἀφορίζεσαι καθὼς ὀρίζει ἡ ἁγία καὶ Οἰκουμενικὴ Πενθέκτη Σύνοδος, καὶ λέγει: «Εἴ τις ἐν πόλει διάγων, τρεῖς Κυριακάς ἡμέρας ἐν τρισὶν ἑβδομάσιν μὴ συνέρχοιτο, εἰ μὲν κληρικὸς εἴη, καθαιρείσθω· εἰ δὲ λαϊκός, ἀποκινείσθω τῆς κοινωνίας» (Κανὼν 80ς). Τὰ αὐτὰ ὀρίζει καὶ ἡ ἐν Σαρδικῇ ἁγία καὶ ἱερὰ Σύνοδος, εἰς τὸν ἐνδέκατόν της κανόνα:

»Λοιπόν, ὑπὸ τὸ ἐπιτίμιον τοῦ ἀφορισμοῦ εἶσαι ὑποκείμενος, ἀγαπητέ, ἐὰν μὴ κάμῃς καὶ τὰ δύο, νὰ πηγαίνῃς δηλαδὴ εἰς τὴν λειτουργίαν καὶ νὰ ἐτοιμάζεσαι ὅσον δύνασαι νὰ μεταλάβῃς ἂν δὲν ἔχῃς ἐμπόδιον· καὶ μήτε τὸ ἐν μὴ πορὶς νὰ παραβῆς, μήτε τὸ ἄλλο». (Σ.Θ.Μ. σ. 53-4).

Συνεπῶς, οὔτε εἰς τὰς ἐν Κυριακῇ μόνον θείας Λειτουργίας οἱ ἱεροὶ κανόνες ἀναφέρονται, οὔτε ἡ ἀπειλή των διὰ τοὺς μὴ μεταλαμβάνοντας ἀποτελεῖ ἀπλοῦν καὶ νεκρὸν γράμμα, ὡς θέλει ἡ εἰσηγητικὴ δυὰς. Ἐν τούτοις οἱ συν-

τάκται τῆς Ε.Ε. συνεχίζοντες τὴν πρόχειρον θεολογίαν των, προσθέτουν καὶ τὰ ἐξῆς αὐτὴν τὴν φορὰν τελείως ἀναληθῆ:

«Διὰ νὰ παραλείψωμεν τῶν πνευματοφόρων διδασκάλων τὰ πλήθη τῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας, θὰ ἀναφέρωμεν μόνον τοὺς πρωταθλητὰς τοῦ ἀγῶνος, ὅπως φέρουν ἐγγύτερον πρὸς τὴν Ἀγίαν Τράπεζαν Μοναχοὺς καὶ λαϊκοὺς, τὸν ἅγιον Μακάριον Κορίνθου καὶ Νικόδημον τὸν Ἀγιορείτην, συνεργασθέντας διὰ τὴν ἔκδοσιν τοῦ ὑπὸ τὸν τίτλον «Περὶ συνεχοῦς θείας Μεταλήψεως» βιβλίου. Ἐνῶ λοιπόν, ἐπιστρατεύουν Ἰ. Κανόνας καὶ πληθὺν Πατερικῶν κειμένων διὰ νὰ πείσουν τοὺς ὀρθοδόξους ὅπως μεταλαμβάνουν συνεχέστερον, εἰς τὸ ἐν λόγῳ βιβλίον των ἐν τούτοις, οὔτε εἰς αὐτὸ οὔτε εἰς ὅλα τὰ βιβλία τοῦ ἁγίου Νικοδήμου βλέπομεν τοιαύτην αὐθαίρετον ἀπειλήν». (Ε.Ε. σελ. 6).

Τί ἀνεγνώσαμεν ὅμως ἀκριβῶς ἀνωτέρω τῶν ἀναληθῶν τούτων λόγων τῆς Ε.Ε. ; Οὐχὶ τὰ ἀκριβῶς ἐναντία ; Εἶναι δυνατὸν κατόπιν τούτου νὰ δημιουργηθῆ διάλογος ἐρευνητικὸς τῆς ἀληθείας, ὅταν οἱ κ. εἰσηγηταὶ ἐκ θέσεως ὑπεροχῆς, καὶ συνεπῶς πλέον εὐκόλως τοὺς ἀπλοὺς ἐπηρεάζοντες, συνεχῶς «ἀλήθειαν οὐ λαλοῦν» τοὺς δὲ ἡμετέρους λόγους εἰς οὐδὲν λογίζονται ὡς καὶ ἡμᾶς αὐτούς ; Καὶ ἀσφαλῶς ὑπὸ τοιαύτας προϋποθέσεις οὐδέποτε θὰ ἐδικαιοῦτο πᾶσα διωκομένη ἀλήθεια, ἐὰν δὲ ἤρχετο ποτε καὶ εἰς τὸ φῶς τῆς εὐρείας δημοσιότητος. Ἐνταῦθα οἱ λόγοι ὑπεροχῆς ἐξαφανίζονται καὶ μόνον ὅ,τι τηλαυγὲς καὶ τῆς «φωτοφανοῦς ἀληθείας» τέκνον οἱ πάντες ἀσπάζονται, πᾶν δὲ ἐναντίον αὐτῆς, ὀπονθενδήποτε προερχόμενον, ἀποστρέφονται καὶ ἀποκηρύττουν...

Διὰ δὲ τὴν ἐπιμονὴν τῆς Ε.Ε. ἐπὶ τῶν νέων, πλην ὅμως «παλαιῶν» θέσεών της, ἃς ἀκούσωμεν καὶ πάλιν τὴν μακαρίαν φωνὴν τῶν συγγραφέων τοῦ «Περὶ τῆς συνεχοῦς θείας Μεταλήψεως» ἔργου.

«Λοιπόν, β ε β α ι ὀ τ α τ α οἱ μὴ συνεχῶς μεταλαμβάνοντες, ὑστεροῦνται — ὡ τῆς δυστυχίας —, ὅλων αὐτῶν τῶν οὐρανίων καὶ θείων ἀγαθῶν· ἀλλὰ πρὸς τούτοις εἶναι καὶ π α ρ α β ἄ τ α ι τῶν ἐντολῶν καὶ τῶν δεσποτικῶν ἀποφάσεων τοῦ Κυρίου ὡς π ρ ο ε ἰ π ο μ ε ν, καὶ τῶν ἀποστολικῶν κανόνων, καὶ Συνοδικῶν, καὶ ὅλων ἀκόμη τῶν κατὰ μέρος ἀγίων, ὅσους ἀναφέραμεν· καὶ εἶναι ὑπεύθυνοι εἰς τὴν ἐ ν ο χ ῆ ν τ ο ῦ ἀ φ ο ρ ἰ σ μ ο ῦ ὃν κάμνουσιν οἱ θεῖοι Ἀπόστολοι, καὶ ἡ ἐν Ἀντιοχείᾳ Σύνοδος, καθὼς προτῆτερα εἰς πλᾶτος ἐφανερῶσαμεν» (Σ.Θ.Μ. σελ. 74).

Ἐν τούτοις ἡ Ε.Ε. συνεχίζουσα τὴν παράθεσιν τῶν ἀ ν α π ο δ ε ἰ κ τ ω ν καὶ πόρρω τῆς ἀληθείας ἅμα κειμένων λόγων της, προσθέτει εἰς τὰ ἀνωτέρω καὶ τὰ ἐξῆς θλιβερά, ὑπενθυμίζουσα τὴν λαϊκὴν παροιμίαν «φωνάζει ὁ κλέφτης γιὰ νὰ φοβηθῆ ὁ νοικοκύρης».

«Λοιπόν, συμφώνως μὲ τὴν νοοτροπίαν αὐτὴν τῶν ὑπὸ κρίσιν καλῶν Μοναχῶν, πάντες οἱ ἀπ' αἰῶνων μέχρι τοῦ νῦν καὶ εἰς τοὺς μέλλοντας αἰῶνας μετασχόντες, μετέχοντες ἢ μεθέξοντες διὰ παρουσίας καὶ προσευχῆς, κατὰ τὴν τέλεσιν τῆς Θ. Λειτουργίας λαϊκοί, Μοναχοί, Ἱερεῖς, ἔστι δ' ὅτε καὶ Ἀρχιερεῖς καὶ μὴ κοινωνοῦντες ἢ μὴ κοινωνήσαντες τῶν ἀχράντων Μυστηρίων, πάντες οὗτοι εἰσὶν ἀφωρισμένοι, τῆς Θ. Λειτουργίας τελουμένης καθ'

ἡμέραν! Τίς δὲν βλέπει τὸν παραλογισμόν τοῦτον ; Τίς δὲν διακρίνει τὴν αὐτοπεποιθήσιν ἐξ οἰήσεως ἡμιμαθῶν τινῶν ἐρημιτῶν ; Ποῖος τῶν ἀπ' αἰῶνος ἀγίων καὶ σοφῶν καὶ κανονολόγων τῆς Ἐκκλησίας μας ὑπεστήριξε τὴν πάντολμον αὐτὴν ἰδέαν ; » (Ε.Ε. σελ. 6).

Καὶ συνεχίζοντες τοὺς ἐντυπωσιακοὺς συλλογισμοὺς των προσθέτουν :

« Διατί τὰ γράφομεν αὐτά ; Διὰ νὰ σᾶς ἀποδείξωμεν ὅτι δὲν γνωρίζετε τί γράφετε. Εἶναι ὡσάν νὰ λέγωμεν. Σεῖς ὑποστηρίζετε, ὅτι ἀφωρίζονται οἱ μὴ μεταλαμβάνοντες ἐν πάσῃ Θ. Λειτουργίᾳ. Ἐνῶ οἱ Κανόνες ἀφορίζουν ἐὰν ἀφώριζον σήμερον, ἐὰν ἴσχυον τώρα, τοὺς κατὰ Κυριακὴν ἐκκλησιαζομένους καὶ μὴ μεταλαμβάνοντας. Ἐπομένως πῶς λέγετε «εἰς πᾶσαν» ; Βλέπετε ὅτι δὲν ἐννοεῖτε στοιχειώδεις ἐννοίας ; » (Ε.Ε. σελ. 10).

Ἐνταῦθα ἡ θρασύτης τῆς Ε.Ε. ἐν τῇ παρανοήσει καὶ παραποίησει τῶν λόγων τῆς Ἐκκλησίας, ἐκορυφώθη. Ἄγνοοῦντες ἀσφαλῶς οἱ συντάκται τῆς τὰ προηγουμένως ἐκτεθέντα κείμενα τῶν ἀγίων οἵτινες δεόντως ἐρμηνεύουν τοὺς ἱεροὺς Κανόνας, κατέληξαν νὰ χαρακτηρίσουν «παραλογισμό» τοὺς λόγους τῶν ἱερῶν Κανόνων, τοὺς δὲ ὑποστηρίζοντας τούτους «ἡμιμαθεῖς ἐρημίτας» ! Ἀναφορικῶς δὲ πάλιν μὲ τὰς «οἰκουμενιστικὰς» ἀπόψεις περὶ τῆς μὴ ἰσχύος τὴν σήμερον τῶν σχετικῶν πρὸς τὸ θέμα μας ἱερῶν κανόνων, δὲν ἐξεπλάγημεν καὶ τοσοῦτον καθόσον ὁ μοναχὸς Θεόκλητος ἤδη ἀπὸ τοῦ 1959 ἔχει διατυπώσει τὴν σχετικὴν θεωρίαν ἐν τῷ ἔργῳ του « Ὁ ἅγιος Νικόδημος » εἰς τὸ ὁποῖον καὶ μᾶς παρέπεμψεν προηγουμένως. Ἐν αὐτῷ, προσπαθῶν νὰ δικαιολογήσῃ «τὸ τάξιν κατεστημένου» ἐπέχων πλέον ἔθος τοῦ τριημέρου ἐν Ἀγίῳ Ὁρει, καὶ ὅτι οὐδεὶς φόβος ὑπάρχει ἀπειλῆς ἐπιτιμίου (ἀφορισμοῦ) ὑπὸ τῶν ἱερῶν κανόνων διὰ τοὺς μὴ συνεχῶς μεταλαμβάνοντας ἐκ τῶν δυναμένων μοναχῶν, ἀναπτύσσει τὴν θεωρίαν τῆς περιωρισμένης χρονικῆς ἰσχύος τῶν σχετικῶν ἱερῶν κανόνων. Παραθέτομεν τὸ σχετικὸν κείμενον :

« Ἄλλ' ἐν ἐκ τῶν Μυστηρίων τῆς Ἐκκλησίας, ὡς εἶναι τὸ τῆς Θ. Μεταλήψεως, ὕπερ ὑπέστη ἀπὸ τῆς πρώτης ἐμφανίσεώς του κατὰ τοὺς Ἀποστολικοὺς χρόνους, τόσας μεταβολάς, τόσον κατὰ τὸν τρόπον τελέσεως, ὅσον καὶ κατὰ τὸν χρόνον καὶ τὸν τρόπον μεταδόσεως, κατ' ἀνάγκην θὰ ἔπρεπε νὰ καταστήσῃ κάπως ἀτονωτέρους τοὺς σχετικοὺς Κανόνας, ἢ μᾶλλον νὰ ἐντοπίσῃ τὴν ἰσχύον τούτων εἰς τὴν ἐποχὴν των, ἐκ τῆς ἱστορικῆς ἀνάγκης, ἐκ τῆς ὁποίας καὶ διετυπώθησαν » (σελ. 312).

Κατόπιν τῆς ἀναγνώσεως τῶν ἐκτεθέντων θέσεων τίς δὲν θὰ ἐκπλαγῇ διὰ τὸ ἐπικρατῆσαν πνεῦμα κατὰ τὴν σύνταξιν τῆς μοιραίας Ἐκθέσεως ; Οὐδεμία κριτικὴ κατοχύρωσις, οὐδεὶς σοβαρὸς ἢ πατερικὸς λόγος ὑποστηρίζων ἢ συναινῶν ταῖς τραγικαῖς ἐρωτηματικαῖς ἀδολεσχίαις τῶν ἀγαθῶν μοναχῶν, μὲ τὰς ἀπ' ἐτῶν ἤδη ἀντιπαραδοσιακάς, ἐπὶ τοῦ προκειμένου, προϋποθέσεις. Τὰ ἀναφερόμενα μάλιστα «ἐὰν ἴσχυον τώρα», «ἐὰν ἀφώριζον σήμερον» ὡς ἐπίσης τὸ «ἐκ τῆς ἱστορικῆς ἀνάγκης ἐκ τῆς ὁποίας καὶ διετυπώθησαν» ταῦτα καὶ τὰ παρόμοια τούτοις δὲν ἀποτελοῦν τὰς κινητηρίους δυνάμεις τῆς Παπικῆς

aggiornamento καὶ renovatio⁽⁷⁸⁾, δι' ὧν ἡ παπικὴ ὄφρως ἐπιθυμεῖ τὴν κατάργησιν Πατερικῶν καὶ Συνοδικῶν θεσμῶν καὶ ὄρων, προφάσει μὲν «ἀνάγκης τῶν καιρῶν», τῇ δὲ ἀληθείᾳ πρὸς κάλυψιν τῆς ἑαυτῆς γυμνότητος καὶ ταυτοχρόνως προόδου τῆς ἐνωτικῆς προπαγάνδας ἐν συνεργασίᾳ μάλιστα μετὰ τῶν ὁμοια πρεσβευόντων ἐκ τῶν Ὁρθοδόξων ἱεραρχῶν; Κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον ἡ Ἁγία καὶ ὑπέρχρονος Ἐκκλησία τοῦ Χριστοῦ δὲν γίνεται ὑπηρέτις καὶ θεραπευτικὴ τῶν ἀτελευτήτων ἁμαρτωλῶν ἐφέσεων τῶν πεπτωκότων τέκνων τῆς, ἐπὶ τῷ φόβῳ μήπως φανῇ ἀσυγχρόνιστος;

Ἐκ τῶν μέχρι τοῦδε ἐκτεθέντων λογίων τῶν ἁγίων Πατέρων δὲν ἐγένετο σαφές, ὅτι οἱ ἀοίδιμοι ἐκεῖνοι ἄνδρες οὐδ' ἀμολοῦν ἐκήρυξαν χρονικὴν ἰσχὺν τῶν ἱερῶν κανόνων, ἀλλ' ἀντιθέτως μάλιστα «τὴν μοναδικὴν καὶ αἰώνιον σπουδαιότητα» τούτων διὰ τὸ πλήρωμα τῆς Ἐκκλησίας τοῦ Χριστοῦ; ⁽⁷⁹⁾. Φοβερὸν ὄντως καὶ ἀκούμενον τὸ ἀντιπαραδοσιακὸν συμπέρασμα τῆς σχολιαζομένης Εἰσηγητικῆς Ἐκθέσεως τῶν ἁγιορειτῶν μοναχῶν, ἐπικροτηθείσης μάλιστα, ἔστω καὶ μερικῶς, ὑπὸ συμπάσης τῆς Ἱερᾶς Κοινότητος!

Οὐδεμία, ἐπίσης, «ἱστορικὴ ἀνάγκη» ὠδήγησεν τοὺς ἁγίους Πατέρας, ὡς ἐθέλουν οἱ ἀνωτέρω μοναχοί, εἰς τὴν θέσπισιν τοῦ Θ' Ἀποστολικοῦ κανόνος ὡς καὶ τοῦ Β' Ἀντιοχείας. Ἡ φύσις, ὡς εἶδομεν καὶ ὁ σκοπὸς τῆς Θ.

78. Παράβαλε σχετικῶς καί: Στυλιανοῦ Παπαδοπούλου δ. Θ. καὶ νῦν Καθηγητοῦ τῆς Πατρολογίας, «Συμβολὴ εἰς τὴν Θεολογίαν τῆς ἐνότητος», σελ. 32-3. Ἀθήναι 1970.

79. Ὁ καθηγητὴς τοῦ Κανονικοῦ Δικαίου ἐν τῷ Πανεπιστημίῳ Ἀθηνῶν κ. Κ. Μουρατίδης, ἐν τῇ ἐπιστολικῇ ἀπαντήσει αὐτοῦ πρὸς τὸν οἰκουμενιστὴν Μητροπολίτην Θυατείρων κ. Ἀθηναγόραν Κοκκινάκη, ἀδελφὸν τῆς Ἱ. Μονῆς Πάτμου, γράφει καὶ τὰ ἐξῆς σπουδαιότατα διὰ τὸ θέμα ἡμῶν:

«Μὴ δὲ νομίση τις ὅτι οἱ Κανόνες εἰς τὸ διοικητικὸν τῆς Ἐκκλησίας ἀποβλέποντες ἔχουν καιρικὴν τινα ἢ ἐξωτερικὴν ἀξίαν! Ὡς τονίζει ὁ V.Lossky «οἱ κανόνες οἱ ὅποιοι ρυθμίζουν τὴν ζωὴν τῆς Ἐκκλησίας εἶναι ἀχώριστοι τῶν χριστιανικῶν δογμάτων. Δὲν εἶναι νομικοὶ κανονισμοὶ κυρίως εἰπεῖν, ἀλλ' ἐφαρμογαὶ τῶν δογμάτων...». Κατὰ δὲ τὴν ὠραιότατην παρατήρησιν τοῦ ἁγίου Νικοδήμου οἱ Ἱεροὶ καὶ θεῖοι Κανόνες εἶναι «αἱ πηγαὶ τῶν πνευματικῶν καὶ ζωηρῶν ὑδάτων καὶ τὰ νοητὰ θεμέλια» διὰ τῶν ὁποίων ἡ Παναγία Τριάς «συνέστησε καὶ συνέπηξε» τὴν Καθολικὴν Ἐκκλησίαν. Οἷαν δὲ σημασίαν καὶ σπουδαιότητα διὰ τὴν ὑλικὴν κτίσιν ἔχουν οἱ φυσικοὶ νόμοι, τὴν αὐτὴν σημασίαν καὶ σπουδαιότητα ἔχουν διὰ τὴν Καινὴν Κτίσιν, τὴν Ἐκκλησίαν, οἱ Ἱεροὶ Κανόνες. «Ἐκβαλε τοὺς κανόνας τῶν στοιχείων ἀπὸ τὴν ὑλικὴν κτίσιν καὶ παρευθεῖς λύεται ἡ τάξις, καὶ λυομένης τῆς τάξεως, ὅλον τὸ πᾶν ἀφανίζεται. Ἐκβαλε καὶ τοὺς ἱεροὺς κανόνας ἀπὸ τὴν Ἐκκλησίαν καὶ παρευθὺς εἰσέρχεται ἡ ἀταξία καὶ ἐκ τῆς ἀταξίας ἅπανα ἡ ἱερὰ αὐτῆς διακόσμησις ἀφανίζεται.»

Καὶ ἀσφαλῶς δὲν εἶναι ἄνευ σημασίας τὸ γεγονὸς ὅτι ἡ μεγίστη ἴσως φυσιογνωμία τῆς Ὁρθοδοξίας τῶν νεωτέρων χρόνων ἐν ἀπολύτῳ ἀρμονίᾳ «σὺν πᾶσι τοῖς ἁγίοις», δι' ὧν ὁ Θεὸς κυβερνᾷ τὴν Ἐκκλησίαν καὶ τὸν Κόσμον, ἐβίωσεν ἐντόνως καὶ συνέβαλε διὰ τοῦ ἔργου του τόσο ἀποφασιστικῶς καὶ ἀποτελεσματικῶς εἰς τὴν συνειδητοποίησιν κατὰ τοὺς νεωτέρους συγκεκριμένους χρόνους ὑπὸ τῆς στρατευομένης Ἐκκλησίας τοῦ Χριστοῦ τὴν ἐξ Ἁγίου Πνεύματος προέλευσιν ὡς καὶ τὴν μοναδικὴν καὶ αἰώνιον σπουδαιότητα τῶν ἱερῶν Κανόνων διὰ τὴν ἀπολύτρωσιν τῶν πιστῶν. (Οἱ ἱεροὶ Κανόνες «στυλοὶ καὶ ἐδραῖωμα τῆς Ὁρθοδοξίας» σελ. 9-10. Ἀθήναι 1972. Ἀνάτυπον ἐκ τοῦ «Ὁρθόδοξου Τύπου» τεύχος 149-150 τῆς 1ης Νοεμβρίου 1971).

Λειτουργίας, ἀπαιτοῦν καὶ θὰ ἀπαιτοῦν ἐσαεὶ τὴν συμμετοχὴν εἰς τὸ θειότατον Μυστήριον τῶν μὴ ἐν ἐπιτιμίοις ὄντων πιστῶν. Ἐνταῦθα πρέπει νὰ τονισθῇ πρὸς ἀπόδειξιν τῶν λεχθέντων ὅτι, καίτοι αἱ καθημεριναὶ συνάξεις τῶν πιστῶν ἔπαυσαν νὰ τελῶνται εἰς τοὺς μεταποστολικοὺς χρόνους καὶ ὠρίσθησαν τακταὶ πρὸς τοῦτο ἡμέραι,⁽⁸⁰⁾ παρὰ ταῦτα ἡ Μήτηρ Ἐκκλησία, πρὸς συνεχῆ πνευματικὴν τροφοδοσίαν τῶν τέκνων τῆς εὔρε τρόπον ἵνα καταστήσῃ τὸν ὄντως «ἐπούσιον ἄρτον», τὸ «οὐράνιον Μάννα» καθημερινὴν τροφήν, μιμουμένη εἰς τοῦτο τὴν φιλόστοργον λεχώ, τὴν συνεχῶς παρέχουσα τὴν ἑαυτῆς ζωηφόρον θηλὴν τοῖς νεογεννήτοις.⁽⁸¹⁾ Παραθέτομεν ἐν συνεχείᾳ τὴν πράγματι ἱστορικὴν ἀλήθειαν ἐπὶ τοῦ προκειμένου, τὴν ἀναιροῦσαν ἐκ θεμελίων τὰς «ἱστορικὰς ἀνάγκας» τῶν συντακτῶν τῆς περιωνύμου Ε.Ε.

«Καίτοι δὲ αἱ τῶν πιστῶν συνάξεις ἐπαύσαντο καθ' ἡμέραν γινόμεναι, ὡς ἀνωτέρω εἴρηται, ἀλλ' ὅμως ἡ καθ' ἐκάστην ἡμέραν μετάληψις τῆς θείας κοινωνίας ἐνομιζέτο παρὰ τοῖς χριστιανοῖς ἀναγκαιοτάτη καὶ ἀπαραίτητος εἰς σωτηρίαν. Τούτου δὲ ἕνεκα ἀπὸ τῆς β' καὶ γ' ἑκατονταετηρίδος ἐπεκράτησε τὸ ἔθος τοῦ παραλαμβάνειν ἕκαστον ἀπὸ τοῦ ἱερέως ἄρτον ἡγιασμένον καὶ τηρεῖν αὐτὸν κατ' οἶκον, ἵνα ἐκάστης ἡμέρας αὐτός τε καὶ οἱ ἑαυτοῦ οἰκεῖοι μεταλαμβάνωσιν ... Ἀλλὰ καὶ κατὰ τὴν δ' καὶ ε' ἑκατονταετηρίδα εὐρίσκομεν τὸ ἔθος τοῦτο ἐπικρατοῦν ἐν ταῖς κατ' Αἴγυπτον Ἐκκλησίαις. (Μ. Βασ. ἐπ. 93η). «Πάντες γὰρ οἱ κατὰ τὰς ἐρήμους μονάζοντες, ἔνθα μὴ ἔστιν ἱερεύς, κοινωνίαν οἶκοι κατέχοντες, ἀφ' ἑαυτῶν μεταλαμβάνουσιν. Ἐν Ἀλεξανδρείᾳ δὲ καὶ ἐν Αἰγύπτῳ ἕκαστος καὶ τῶν ἐν λαῶι τελούντων, ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον, ἔχει κοινωνίαν ἐν τῷ οἴκῳ αὐτοῦ ... » (Νικ. Καλογερά, Χριστιανικὴ Ἀρχαιολογία, σελ. 437).

Συνεπῶς τίς δὲν ἀντιλαμβάνεται τὴν σημερινὴν τραγικὴν πραγματικότητα τῆς Εὐχαριστιακῆς ζωῆς τοῦ ἱεροῦ ἡμῶν Τόπου, ὅταν ἐπὶ δεκαπέντε συνεχεῖς ἡμέρας ἡ βασιλικὴ Τράπεζα παρατίθεται πλουσία, ἡ Οὐρανία βρωῖσις

80. «Ἀφοῦ αἱ ἀγάπαι διεχωρίσθησαν τῆς τελετῆς τῆς θείας Εὐχαριστίας, ἡ τελεσιουργία τοῦ μυστηρίου τούτου, ἐτελεῖτο σπανιώτερον καθόσον κατὰ τὴν αὐτὴν περίπου ἐποχὴν αἱ τῶν πιστῶν συνάξεις ἐπαύσαντο καθ' ἐκάστην ἡμέραν γινόμεναι. Τούτων οὐτως ἔχόντων, ἔπρεπε νὰ ὀρισθῶσιν ἡμέραι τινὲς τῆς ἐβδομάδος εἰς τελεσιουργίαν τοῦ μυστηρίου τούτου, καὶ τοιαῦται ὠρίσθησαν ἐν ταῖς τῆς Ἀνατολῆς μάλιστα Ἐκκλησίαις ἢ Κυριακῇ, ἢ Τετράς, ἢ Παρασκευῇ, καὶ τὸ Σάββατον» Νικ. Καλογερά, «Ποιμαντικὴ» σελ. 430, Ἀθῆναι 1883. Παράβαλε καὶ τὸ τοῦ ἱεροῦ Χρυσοστόμου: «Καὶ ἐν Παρασκευῇ καὶ ἐν Σαββάτῳ καὶ ἐν Κυριακῇ καὶ ἐν ἡμέρᾳ μαρτύρων ἡ αὐτὴ θυσία ἐπιτελεῖται» (Ὁμιλ. ε' εἰς τὴν Α' ἐπιστολὴν πρὸς Τιμόθεον. P.G. 62, 529). Λεπτομερείας δὲ καὶ ἐν τῷ ἔργῳ: «Ὁ ἀγνοημένος Θησαυρὸς» Θεοδοσίου μοναχοῦ, σελ. 210 καὶ ἐξῆς.

81. «Μὴ τοίνυν ραθυμῶμεν τοιαύτης ἡξιωμένοι ἀγάπης τε καὶ τιμῆς· οὐκ ὁρᾶτε τὰ παιδιά μεθ' ὄσης προθυμίας δράσεται τοῦ μαστοῦ; μεθ' ὄσης ὀρμῆς ἐμπήγνουσι τῇ θηλῇ τὰ χεῖλη; Μετὰ τοσαύτης προσίωμεν καὶ ἡμεῖς τῇ Τραπέζῃ ταύτῃ, καὶ τῇ θηλῇ τοῦ ποτηρίου τοῦ πνευματικοῦ, μᾶλλον δὲ καὶ μετὰ πλείονος, ἐλκύσωμεν ὡς παιδιά ὑπομάζια τοῦ Πνεύματος τὴν χάριν, καὶ μίᾳ ἡμῖν ἔστω ὁ δύνη τὸ μὴ μετέχειν ταύτης τῆς τροφῆς». (Ἰ. Χρυσοστόμου, ὁμιλία 82α εἰς τὸ 26ον κεφ. τοῦ κατὰ Ματθαῖον).

καὶ πόσις πρόκειται τοῖς πᾶσι καὶ ὅμως «οὐδεὶς ὁ μετέχων» ; Καὶ τὸ νὰ μὴ μετέχη τις λόγῳ ἐπιτιμίου ἢ καὶ ὑπακοῆς τοῦ εἰς τὸ ἐπικρατοῦν ἔθος, τὸ ἀντιλαμβανόμεθα· τὸ νὰ ὑπάρχουν ὅμως μοναχοὶ σφοδρῶς ἐπιθυμοῦντες μίαν συχνότεραν συμμετοχὴν εἰς τὸ Μυστήριον καὶ νὰ ἀποδιώκωνται τῆς Τραπέζης, ἵνα μὴ σκανδαλισθοῦν οἱ μὴ μετέχοντες, τοῦτο τίς δύναται νὰ φαντασθῇ ; ἐννοήσας δὲ τίνα ἀποκλαύση περισσότερον, τὸν ἐπιθυμοῦντα καὶ ἐμποδιζόμενον, ἢ τὸν ἀπωθοῦντα τὸν προσερχόμενον πρὸς διατήρησιν τῆς λίαν ἀντιπνευματικῆς «συμφωνίας» ; Ἴδου διατὶ ἡ τοιαύτη καὶ τοσαύτη τῆς Ε.Ε. ρητορεία· πρὸς παραμυθίαν τῆς ἡμετέρας ραθυμίας· πρὸς καθησύχασιν τῆς διαμαρτυρομένης συνειδήσεως μοναχῶν τινων, πρὸς ἐπικάλυψιν καὶ οὐκὶ θεραπείαν τοῦ ἐνυπάρχοντος τραύματος . . .

Ἄς μᾶς ἐπιτρέψουν ὅμως οἱ κ. Εἰσηγηταὶ μετὰ τῆς Ἱερᾶς Κοινότητος, νὰ θέσωμεν καὶ ἡμεῖς ἓν ἐρώτημα· οὐκὶ στομφῶδες ἢ ἀγωνιῶδες, κατὰ τὸ εἰσηγητικὸν ἔθος, ἀλλ' ἀπλοῦν καὶ σαφές :

Ἐάν τις κληρικὸς ἢ λαϊκός, Ἱεράρχης ἢ μοναχός, παραβῇ τοὺς σχετικοὺς περὶ νηστείας ἱεροὺς κανόνας ἐνῷ δύναται νὰ τοὺς τηρήσῃ, ἀφορίζεται ἢ οὐ ; Ἦτοι δύναται ἡ Ἐκκλησία, ἐφαρμόζουσα τὸ σχετικὸν αὐτῆς δικαίωμα ἅμα καὶ ὑποχρέωσιν, νὰ ἀφορίσῃ τὸν παραβάτην, ἢ μὴ ἐνεργήσασα τοῦτο διὰ ποικίλους λόγους, εὐρίσκεται ὁ πταίστης δ υ ν ά μ ε ι ὑπόλογος ἀπέναντι τοῦ Θεοῦ ἢ οὐ ; Ἀδυνατοῦμεν νὰ πιστεύσωμεν τὸ δυνατόν ἀρνητικῆς ἀπαντήσεως. Ἦ μήπως ἡ εὐχαριστιακὴ συμμετοχὴ τοῦ πιστοῦ εἶναί τι τὸ κατώτερον τῆς νηστείας καὶ οὐκὶ μετὰ πλείονος ἐμφάσεως ὑπὸ τῆς Ἐκκλησίας τονιζόμενον ; (82) Ἐάν δὲ πάλιν οἱ ἀνωτέρω κανόνες «δὲν ἰσχύουν σήμερον» διατὶ

82. Καὶ παλαιότερον ἐπιστεύετο καὶ ἐκηρύσσετο ὑπὸ τῶν ἀντικολλυβάδων, ὅτι ἡ μὴ συχνὴ συμμετοχὴ εἰς τὸ Δεῖπνον τοῦ Θεοῦ τῶν δυναμένων, οὐδόλως ἐπιτιμᾶται ὑπὸ τῆς Ἐκκλησίας, διὸ καὶ ἔλεγον : «Ἄλλὰ τί ἐπαίρων μεγαλύνεις τοσοῦτον τὰ διὰ σμικρότητε ἀ ν ε π ι τ ῖ μ η τ α παροφθέντα ;» Ἄλλ' ἐδέχοντο εὐθὺς καὶ τὴν ἀπάντησιν ἀπὸ τὸν ἔμπροχον Νομοκάνονα τῆς ἀθωϊτιδος γῆς : «Εἰς ὧτα μὴ ἀκουόντων λέγειν εἰσκαμεν. Τί κἀνανταῦθα φῆς ; Ἀνεπιτίμητοί σοι οἱ τοὺς ἱεροὺς παραβαίνοντας κανόνας, καὶ τὰ εὐαγγελικὰ διατάγματα ; οἱ τὸ ὀφειλόμενον μὴ ποιοῦντες ;

Τίνος κανὼν ἐστίν, ὁ τοὺς πιστοὺς καθ' ὄλην τὴν διακαινήσιμον ἑβδομάδα ἀξιῶν συναγομένους ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ μετ' εὐφροσύνης, κατατρυφᾶν τῶν θείων μυστηρίων ; Οὐ τῆς ἐν Τρούλλῳ ; Ἡ δὲ ἐν Τρούλλῳ ἐν τῷ β' αὐτῆς κανόνι μετὰ πάντων τῶν ἄλλων καὶ τοὺς ἀποστολικοὺς κανόνας ἐπισφραγίσασα, οὐκὶ δι' αὐτῶν τε καὶ τοῦ β' Ἀντιοχείας ἀ φ ο ρ ῖ ζ ε ι καὶ αὐτὴ τὸν ἐν τῇ συνάξει τῆς τῶν μυστηρίων μεταλήψει μὴ παρανίοντα, ἀλλὰ παρατιούμενον τὴν μετάληψιν ; Οὐκὶ τελευταῖον ἐν τῷ αὐτῷ κανόνι φησὶν : «Εἴ τις ἄλῳ κανόνα τινὰ τῶν εἰρημένων (ῶν δηλαδὴ ἐπεσφράγισε) καινοτομῶν ἢ ἀνατρέπειν ἐπιχειρῶν, ὑπεύθυνος ἔσται κατὰ τὸν τοιοῦτον κανόνα, ὡς αὐτὸς διαγορεύει, τὴν ἐπιτιμίαν δεχόμενος, καὶ δι' αὐτοῦ ἐν ὕπερ πταίει θεραπευόμενος.» ;

Οὐκὶ κατὰ τοῦ θείου Χρυσοστόμου τοῦ δίκην φωστῆρος ἐν κόσμῳ λόγον ζωῆς ἐπέχοντος συγγράμματα, ὡς θεοπαράδοτα φησὶν, ἐν τῷ α' αὐτῆς κανόνι ἐπισφραγίσασα, συναγανακτεῖ καὶ αὐτὴ μετ' αὐτοῦ ἐν τῇ γ' πρὸς Ἐφεσίους ὁμιλίᾳ κατὰ τῶν ἀναίσχυντων καὶ ἱταμῶς ἐστηκότων ἐν τῇ συνάξει ; Οὐκ αὐτὰ ταῦτα καὶ αὐτὴ τὰ ἐκείνου σὺν ἐκείνῳ καὶ μετ' ἐκείνου βοᾷ : «πᾶς ὁ μὴ μετέχων ἀναίσχυντος καὶ ἱταμῶς ἐστηκώς ;

Τί δέ σοι ἡ ἐξῆς Ζ' Οἰκουμενική ; Οὐκὶ καὶ ἐν τε τῷ α' καὶ ια' αὐτῆς κανόνι, πάντας τοὺς ἱεροὺς κανόνας ὀφείλομεν τηρεῖν λέγουσα, οἷς αἱ πρὸ αὐτῆς ἐπιτιμῶσι,

νά ισχύουν οί ἕτεροι τοιοῦτοι (10ος, 45ος Ἀποστολικός, 15ος τῆς Πρωτοδευτέρας) οί ὅποιοι καί ἀφωρίζουν τοὺς μετὰ αἰρετικῶν καί ἀπλῶς «ἀκοινωνήτων» συμπροσευχομένους; Διατί νά διακόψουν ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει τόσαι ἱεραὶ Μοναὶ καί Σκῆται⁸³) τὸ μνημόσυνον τοῦ αἰρετικοῦ Πατριάρχου; οὐχὶ διότι ισχύουν;

Πιθανὸν ὅμως νά ἐρωτηθῶμεν: Καί εἶναι δυνατὸν ν' ἀφορίζονται τόσα πλήθη μοναχῶν ὡς συμβαίνει π.χ. ἐν ἀγίῳ Ὁρει, ἐπὶ τῷ λόγῳ καί μόνῳ τῆς μὴ συνεχοῦς συμμετοχῆς των εἰς τὸ Μυστήριον, ἢ ὡς γράφει ἡ Ε.Ε. «πάντες οἱ ἀπ' αἰῶνων μέχρι τοῦ νῦν καί εἰς τοὺς μέλλοντας αἰῶνας, μὴ μετασχόντες, μετέχοντες, ἢ μεθέξοντες»; Κατ' ἀρχὴν ἀπαντῶμεν ὅτι τὸ ἐπιχείρημα εἶναι ἄξιον γέλωτος, διότι προσπαθεῖ μὲ στατιστικὰς συγκρίσεις νά μετριάσῃ τὸν βαθμὸν τῆς τελουμένης παραβάσεως ἢ μᾶλλον τελείως νά διαγράψῃ. Ἐρωτῶμεν καί ἡμεῖς κατὰ τὸν ἀνωτέρω συλλογισμόν: Εἶναι δυνατὸν νά ἀφορίζονται τόσα ἑκατομμύρια χριστιανῶν συζύγων διὰ τὸν μοναδικὸν λόγον τῆς μὴ τεκνογονίας κατὰ τὴν φωνὴν τῆς Ἐκκλησίας; Εἶναι δυνατὸν ν' ἀφορίζονται τόσα ἑκατομμύρια νέων ἀγάμων, ἀλλὰ διατι οὐχὶ καί ὠρίμων ὑπάνδρων, διὰ τὸν λόγον τῆς μὴ τηρήσεως τῆς ἠθικῆς καθαρότητος κατὰ τὰς ἐπιταγὰς τῶν ἱερῶν κανόνων καί τοῦ ἱεροῦ Εὐαγγελίου; Εἶναι δυνατὸν, διὰ νά ἔλθωμεν εἰς ἕτερον ἐπίμαχον σημεῖον, νά μὴ ἐπιτιμῶνται ποικίλως τὴν σήμερον τόσα πλήθη κληρικῶν καί δὴ Ἱεραρχῶν, διότι κοινωνοῦν εἰσέτι — ἄλλοι ἀμέσως καί ἕτεροι ἐμμέσως —, οὐ μόνον μετὰ τοῦ αἰρετικοῦ Πατριάρχου Κων)λεως, ἀλλὰ καί τῶν ἐπαινετῶν αὐτοῦ, Ἰακώβου Ἀμερικῆς, Θυατείρων Ἀθηναγόρου, Ἀλεξανδρείας Νικολάου, Ἀθηνῶν Ἱερωνύμου; Βεβαίως ὑπάρχουν ἀπειράριθμα τοιαῦτα παράλληλα τὰ ὅποια θὰ ἠδυνάμεθα νά προσ-

κακεῖνη ὡσαύτως ἐπιτιμᾶ, οὐς μὲν συναφορίζουσα, οὐς δὲ συγκαθαίρουσαι; Πῶς οὖν ἀνεπιτιμήτους παροφθῆναι φῆς ὑπὸ τῆς ΣΤ' τοὺς ὡς δέδεικται οὐχ ὅπως ὑπ' αὐτῆς, ἀλλὰ καί ὑπὸ τῆς Ζ' ἐπιτιμωμένους;» (X.N. σελ. 51-2).

83. Δὲν εἰσερχόμεθα εἰς τὴν οὐσίαν τῆς γενομένης «διακοπῆς», ἥτις συνιστᾶ τὸ ὀλιγώτερον παρωδῖαν ὀρθοδόξου ἀντιδράσεως, δεδομένου ὅτι αἱ διακόψασαι τὸ μνημόσυνον ἱεραὶ Μοναὶ ἔχουν π λ ῆ ρ η κ ο ι ν ω ν ῖ α ν μετὰ τῶν διακρατούντων εἰσέτι τοῦτο! Πλείονα καί λεπτομερῶς εἰς: Θεοδωρήτου Μοναχοῦ «Διάλογοι τῆς Ἐρήμου περὶ Οἰκουμενισμοῦ» σελ. 194 ἐξ. Ἀθῆναι 1971. Ἐνταῦθα δέον νά προστεθῇ ὅτι ἐν τῷ ἀνωτέρῳ ἔργῳ, καί ἐν τῷ προσώπῳ τοῦ παπα-Νεοφύτου καί τῶν συνεργατῶν αὐτοῦ, ὁ ἀναγνώστης θὶ ἴδῃ ἅπαντα τὰ ἐπιχειρήματα τῶν ἐσχάτως ἀναφανέντων «συνηγόρων» τοῦ μνημοσύνου τοῦ Ἀθηναγόρου καί τῆς καινοτόμου πορείας τῆς Ἑλλαδικῆς Ἐκκλησίας, ὧν δυστυχῶς, ἔξαρχος ὁ ἐν Ἀθήναις βιῶν ἀρχιμ. Ἐπιφάνιος Θεοδωρόπουλος. Οὗτος σὺν τοῖς ἄλλοις, «οὐ παύεται ἡμέρας καί νυκτὸς» ἄδικα λαλῶν κατὰ τοῦ ἱεροῦ ἀγῶνος τῶν Παλαισημερολογιτῶν, ἄχρι σημείου νά τοὺς θεωρῇ καί ἐμφανίζῃ ὡς αἰρετικούς! Ποῖος; Ὁ «κατ' ἐπιλογὴν» ὑπερασπιστῆς τῶν ἰ. κανόνων καί κατὰ «κλίσιν» καρδίας δεξιὸς τούτων ἐρμηνευτῆς!... Τὴν ὁμοίαν ὡς ἄνω τακτικὴν ἐμφανίζει ἀπὸ ἐτῶν καί τὸ περιοδικὸν «Ἐνωρία», καταντῆσαν ταπεινὸν ὄργανον τῆς Κρατικῆς - οἰκουμενιστικῆς ἐν τῇ πλειονότητι αὐτῆς Ἐκκλησίας τοῦ κ. Ἱερωνύμου, ἀσπόνδυλον καί καιροσκοπικόν.

Ὅμοῦ μετὰ τῆς τραγικῆς «Ἀναπλάσεως», ἀποτελοῦν τοὺς νέους φαρισαίους τοῦ 20οῦ αἰῶνος, τοὺς τὴν κάμηλον καταπίνοντας, τὸν δὲ κώνωπα... διῶλίζοντας!...

θέσωμεν, ἀλλὰ τί πρὸς τοῦτο ; Μήπως σύνολος ὁ τοῦ Εὐαγγελίου ἠθικὸς Νόμος, ἵνα ὁμιλήσωμεν γενικώτερον, δὲν καταπατεῖται ὑπὸ τῆς πλειονότητος τῶν χριστιανῶν, ὡς ἐπίσης καὶ οἱ ἱεροὶ Κανόνες τῶν ἀγίων καὶ θεοφόρων τῆς Ἐκκλησίας Πατέρων ; Μήπως διὰ τοῦτο ἰσχύουν ὁ λ ι γ ῶ τ ε ρ ο ν, ἢ θὰ π α ὕ σ ο υ ν νὰ ἰσχύουν μέχρι τέλους τοῦ κόσμου τούτου ; ...

Ἐνταῦθα πρέπει νὰ τονισθῇ, διὰ νὰ ἐπανέλθωμεν εἰς τὸ θέμα ἡμῶν, ἡ πλημμελὴς ρητορεία τῶν κ. εἰσηγητῶν οἵτινες ὁσάκις ἀναφέρονται εἰς τὸ κρίσιμον σημεῖον τῶν ἀφοριζομένων, τεχνηέντως ἀποφεύγουν ν' ἀναφέρουν καὶ τὴν αἰτίαν τὴν καὶ δημιουργοῦσαν τὸν ἀφορισμόν, ἦτοι τ ἡ ν μ ἦ ὕ π α ρ ξ ι ν ἔ π ι τ ι μ ί ο υ ! Τοῦτο ἔχει μεγίστην σημασίαν, διότι εἰς μίαν Θ. Λειτουργίαν εἶναι δυνατόν νὰ παρευρίσκωνται 1000 πιστοὶ καὶ ἐξ αὐτῶν οἱ 10 μόνον νὰ δύνανται νὰ μεταλάβουν ὡς ὑπάρχοντες ἄνευ κωλύματος (ἦτοι ἐπιτιμίου ἢ καὶ «βασάνου συνειδήσεως»). Οἱ λοιποὶ συνεπῶς 990 ἀφορίζονται, ὡς παριστάμενοι καὶ μὴ μεταλαμβάνοντες ; Ἀσφαλῶς Ο Χ Ι. Οὗτοι λόγῳ μεσολαβησάσης ἐνοχῆς τῶν ἔχουν καταστῆ μὴ ἱκανοὶ (ἀνάξιοι) πρὸς Θ. Κοινωνίαν.

Οἱ ἱεροὶ Κανόνες (Θ' Ἀποστ. καὶ Β' Ἀντι.) δ ἐ ν ἀ ν α φ ἔ ρ ο ν τ α ι εἰς αὐτούς, ἀλλὰ τοὺς δ υ ν α μ ἔ ν ο υ ς μετασχεῖν καὶ «ἀποστρεφόμενους» τὴν Θ. Μετάληψιν, ἦτοι παραιτούμενους καὶ διὰ διαφόρων λόγων καὶ προφάσεων ἀπέχοντας τοῦ θείου Μυστηρίου.

Ἡ Ἐκκλησία ὅταν ἐνομοθέτει διὰ τῶν ἐ π ι τ ι μ ί ω ν αὐτῆς⁽⁸⁴⁾ τὴν ποινήν τοῦ ἀφορισμοῦ ἐκ τῶν θείων μυστηρίων διὰ τοὺς ποικίλως ἀμαρτήσαντας, ἢ διὰ τοὺς ὄντας ἐν τῇ εὐχαριστιακῇ συνάξει ἀξίους καὶ μὴ μεταλαμβάνοντας, οὐδὲν ἕτερον ἐπεθύμει νὰ καταστήσῃ σαφές, εἰμὴ τὴν συνεχῆ ὑποχρέωσιν τῆς συμμετοχῆς τῶν πιστῶν εἰς τὸ Μυστήριον, ἡ ὁποία συμμετοχὴ δ ι α κ ό π τ ε τ α ι μ ό ν ο ν ἐξ ἀμαρτιῶν τοῦ πιστοῦ ἢ ἐκουσίου αὐτοῦ ἀποχῆς.

Ἡ ἀνωτέρω πρᾶξις τῆς Ἐκκλησίας περιεῖχε προσέτι καὶ τοὺς ἐξῆς παιδαγωγικοὺς σκοποὺς. Πρῶτον μὲν ἐφύλαττεν τοὺς πιστοὺς εἰς συνεχῆ πνευματικὴν ἐγρήγορσιν προκειμένου νὰ εὐρίσκωνται ἔτοιμοι καὶ ἄνευ κωλυτικῶν ἀμαρτημάτων κατὰ πᾶσαν σύναξιν· ἐκ δευτέρου δέ, εἰς περίπτωσιν καθ' ἣν πιστός τις ἐκ τῶν ἀξίων θὰ ἠδιαφόρει νὰ μεταλάβῃ, ἐπαιδεύετο σ υ μ φ ε ρ ό ν τ ω ς διὰ τοῦ ἀφορισμοῦ (χωρισμοῦ) ἐκ τῆς Τραπέζης, οὐχὶ βεβαίως τὴν σπιγμὴν ἐκείνην, διότι ἤδη αὐτοπροαιρέτως καὶ ἐκουσίως ἀπεῖχε ταύτης, ἀλλ' ἐκ τῆς προσεχοῦς εὐχαριστιακῆς συνάξεως, διὰ νὰ ἀντιληφθῇ οὕτω τὴν ὑποχρέωσίν του ἀπέναντι τοῦ Μυστηρίου, ἦτις ὑποχρέωσις δὲν θὰ ἐρρυθμίζετο ἐξ ὑποκειμενικῶν κριτηρίων, ἀλλὰ ὑπὸ τῆς «Κανονικῆς» τάξεως καὶ φωνῆς τῆς Ἐκκλησίας.

Τίς δὲν διαβλέπει εἰς τὰ ἀνωτέρω ἐκτεθέντα τὴν φροντίδα, τὴν μέριμναν

84. Ὅρα ὠραιότατην περιγραφὴν τῶν τιθεμένων ὑπὸ τῶν πνευματικῶν ἐπιτιμιῶν ὡς καὶ περὶ τοῦ σκοποῦ αὐτῶν, παρά: Κ. Κ α λ λ ι ν ί κ ο υ «Ὁ χριστιανικὸς Ναὸς καὶ τὰ τελούμενα ἐν αὐτῷ» κεφάλαιον ΝΘ'.

καὶ τὴν ἀγάπην τῆς Ἐκκλησίας ; Τίς δὲν γνωρίζει ἐκ τῆς καθημερινῆς πείρας καὶ γνώσεως, ὅτι μόνον ἀμελεῖς ἢ νόθοι γονεῖς ἀ δ ι α φ ο ρ ο ὦ ν νὰ παιδεύσουν — ὑπὸ πᾶσαν καλὴν ἔννοιαν — τὰ τέκνα των ;

Ἐκ ποιμαντικῶν ἀσφαλῶς λόγων, ἤδη ἀπὸ τῆς ἐποχῆς τοῦ ἀγίου Ἰωάννου τοῦ Νηστευτοῦ (βος αἰών.) αἱ τ ἄ ξ ε ι ς τῶν μ ε τ α ν ο ο ὦ ν τ ω ν ἔχουν σχεδὸν καταργηθῆ ὑπὸ τῆς Ἐκκλησίας⁽⁸⁵⁾, διατηρουμένων μόνον τοῦ ἐξέρχεσθαι εἰς τὸν Νάρθηκα, καὶ τοῦ σπουδαιοτάτου, τοῦ μὴ μεταλαμβάνειν. Ἀπὸ δὲ τοῦ Θ' αἰῶνος ἐκλείπει καὶ αὐτὴ ἢ εἰς τὸν Νάρθηκα ἔξοδος τῶν ἐν ἐπιτιμίῳ⁽⁸⁶⁾, ἐνῶ παραμένει ἄχρι τῆς σήμερον ἐν ἰσχύει ἢ στέρξης τῆς συμμετοχῆς εἰς τὸ Μυστήριον μετὰ τῆς ποικίλης ἰ δ ι ω τ ι κ ῆ ς ἐξιλεώσεως τοῦ πεπτωκότος ποιοῦ, διὰ νηστειῶν καὶ ἐτέρων ὑποπιασμῶν τῆς σαρκὸς καὶ τοῦ πνεύματος.

Βεβαίως ἢ ἐπιβολὴ τοῦ ἀφορισμοῦ εἰς τοὺς δυναμένους μεταλαβεῖν καὶ ἀρνούμενους τοῦτο, ἀψηχόλησε σοβαρῶς μόνον τὴν ἀρχαίαν Ἐκκλησίαν μὲ τὴν σφριγῶσαν λειτουργικὴν ζωὴν καὶ τὸ πλῆθος τῶν ἄνευ ἐπιτιμῶν μετεχόντων καὶ « παραιτουμένων » τὴν θ. Μετάληψιν. Τῶν « χρυσῶν αἰώνων » παρελθόντων καὶ τῆς ἀμαρτίας πληθυνθείσης, ἔκτοτε, πᾶσα ἢ ποιμαντικὴ τῆς Ἐκκλησίας φροντὶς ἀναλοῦται κυρίως εἰς τὴν ἐπίδεσιν τῶν τετραυματισμένων ὑπὸ τῆς ἀμαρτίας τέκνων Τῆς, ἐνῶ τὰ σχετικὰ ἐπιτίμια διὰ τοὺς ἀξίους καὶ μὴ μεταλαμβάνοντας ἐπισημαίνονται, κατὰ κύριον λόγον, εἰς τὴν πτυχήν τῆς χριστιανικῆς ζωῆς ἢ ὁποία ἀντεκατέστησεν τὴν πρώτην ζῶσαν εὐσέβειαν, τὴν μοναχικὴν, ἐν ἄλλοις λόγοις, πολιτείαν.

Οὕτως τὴν σήμερον, μόνον ἐν τῷ Μοναχισμῷ δύναται τις νὰ ἴδῃ λαμβάνουσα χώραν τὴν ἀνωτέρω παράβασιν τῶν ἱερῶν κανόνων, λόγῳ ἀκριβῶς τῆς καθημερινῆς σχεδὸν παρουσίας τῶν μοναχῶν κατὰ τὴν λειτουργικὴν σύναξιν καὶ παρὰ ταῦτα μὴ μεταλαμβανόντων ! Δυστυχῶς οὐ μόνον ὁ Ἀγιορειτικὸς Μοναχισμὸς ἀλλὰ καὶ ἡ πλειονότης τῶν ἐν κόσμῳ Παλαιοημερολογητικῶν ἰδίως ἐνοριῶν καὶ Μοναστηρίων, παρουσιάζουν τὸ θλιβερὸν φαινόμενον τῆς ἀ μ ε τ ὀ χ ο υ παραστάσεως τῶν ἐκκλησιαζομένων, οὐκ ἰδίως πάντες οἱ ἀπέχοντες ἀνήκουν εἰς τὴν τάξιν τῶν ἀναξίων, ἀλλ' ἔνεκα ἰσχύος ἐθίμων

85. «Οἱ ἐν μετανοίᾳ διατελοῦντες ποιοί, ἐκχωρίζοντο εἰς πέντε τάξεις, διακρινόμεναι ἀπ' ἀλλήλων καὶ ἐκ τῆς θέσεως, ἐν ἧ ἦσαν ὑποχρεωμένοι νὰ μένουν. Διεκρίνοντο δὲ α' εἰς τὴν τῶν π ρ ο σ κ λ α ἰ ὶ ν τ ω ν ἢ χειμαζομένην τάξιν, οἷπνες ἐρρίπτοντο πρὸ τῶν προπυλαίων τοῦ ναοῦ ἰκετεύοντες τοὺς εἰσερχομένους, ἵνα δεηθῶσιν ὑπὲρ αὐτῶν. β' Εἰς τὴν τῶν ἀ κ ρ ο ω μ ἔ ν ω ν, οἷπνες ἴσταντο ἐν τῷ νάρθηκα τοῦ ναοῦ. γ' Εἰς τὴν τῶν ὑ π ο π ι π τ ὶ ν τ ω ν, ἢ γόνυ κλινόντων, οἷπνες γονυκλινεῖς ἴσταντο ἐν τῷ καθολικῷ τοῦ ναοῦ. δ' Εἰς τὴν τῶν σ υ ν ἰ σ τ α μ ἔ ν ω ν, οἷπνες συνίσταντο μὲν μετὰ τῶν ποστῶν, ἄνευ ὅμως δικαιώματος μετοχῆς εἰς τὸ μυστήριον τῆς ἀγίας Μεταλήψεως· καὶ ε' εἰς τὴν τῶν συνισταμένων ὡσαύτως, καὶ δικαιουμένων μὲν τῆς ἀγίας Μεταλήψεως, ἄνευ ὅμως δικαιώματος, ἵνα προσφέρωσι καὶ τὰ διὰ τὸ μυστήριον ἀναγκαῖα δ ῶ ρ α· ἴτοι πρόσφορον, οἶνον κ.λ.π.» Γ. Παρασκευοπούλου, μνημ. ἔργ. σελ. 149.

86. Κ. Καλλινίκου, μνημ. ἔργ. σελ. 466-7.

καὶ τυπικῶν ἀγνώστων ἐν τῇ Ὁρθοδόξῳ Ἐκκλησίᾳ, ἅπνα καὶ ἀπαγορεύουν τὴν ἐλευθέραν καὶ ἀδιόριστον πρόσοδον τῶν πιστῶν⁽⁸⁷⁾.

Ἀσφαλῶς τὴν πᾶσαν εὐθύνην διὰ τὸ ἀνωτέρω θλιβερόν γεγονὸς ὑπέχουν κατ' ἐξοχὴν οἱ πνευματικοὶ καὶ διδάσκαλοι, οἱ μὴ παιδευόμενοι καὶ παιδεύοντες ἅμα κατὰ τοὺς ἱεροὺς Κανόνας τὸν λαὸν τοῦ Θεοῦ⁽⁸⁸⁾.

Εἰδικῶς δὲ ἐν Ἀγίῳ Ὁρει οἱ Καθηγούμενοι, Πνευματικοὶ καὶ πάντες οἱ δυνάμενοι ἔχειν λόγον καὶ παρὰ ταῦτα σιγοῦντες, μὲ ἀποτέλεσμα τὸ Μοναχικὸν τάγμα νὰ ἴσταται ἐξ ἀγνοίας του καὶ ἀκουσίως «ἰταμῶς» ἐνώπιον τῆς καθημερινῆς σχεδὸν προσφερομένης ἀναιμάκτου θυσίας, ἀναμένων τὴν ἔλευσιν τῆς ὠρισμένης ἡμέρας τῆς καὶ μόνης δυναμένης «ταράξει τὰ ὕδατα» πρὸς ἀπόλαυσιν τῶν δωρεῶν τῆς «καινῆς» κολυμβήθρας τοῦ Σιλῳάμ . . .

Τέλος δέον νὰ σημειωθῇ ὅτι διὰ πᾶσαν ἐτέραν περίπτωσιν καθ' ἣν τὸ ἱερὸν Ποτήριον προσφέρεται ἐλευθέρως καὶ οἱ δυνάμενοι μεταλαβεῖν ἐν γνώσει των ἢ ἀγνοία, ἀπέχουν τούτου, ἀδιαφοροῦντες διὰ τὰ κανονικῶς ὑπὸ τῆς Ἐκκλησίας ἐντελλόμενα, **α ὕ τ ο α φ ὀ ρ ί ζ ο ν τ α ι**, ἥτοι ἐκουσίως στεροῦνται τῶν θείων Δωρεῶν τοῦ Μυστηρίου, ἐνῶ συγχρόνως ἐπιτιμῶνται καὶ ὑπὸ τῶν σχετικῶν ἱερῶν κανόνων.

87. Ἀποσιωποῦντες τραγικωτέρας προσωπικὰς ἐμπειρίας ἀποκλεισμοῦ ἐκ τοῦ Μυστικοῦ Δείπνου, ἐπὶ τῷ λόγῳ καὶ μόνῳ διότι προσήλθομεν πρὸς μετάληψιν ἐν ἡμέρᾳ Κυριακῇ, ἀναφέρομεν τὸ κατωτέρω λίαν ἐκφραστικὸν γεγονὸς τῆς φοβερᾶς παρανοήσεως τοῦ σκοποῦ τῆς Θ. Λειτουργίας.

Ὁ ἱερεὺς ἐξέρχεται εἰς τὴν ὠραίαν Πύλην ἀναφωνῶν τὸ «Μετὰ φόβου Θεοῦ, πίστεως καὶ ἀγάπης προσέλθετε». Γυνὴ ἐκ τοῦ ἐκκλησιάσματος ὑπακούουσα εἰς τὴν πρόσκλησιν τοῦ ἱερέως προσέρχεται νὰ μεταλάβῃ, ὅτε ὁ λειτουργὸς τῆς λέγει μετὰ ζηρηᾶς φωνῆς: «Ποῦ ἦσουν χθές;» Καὶ ἀπευθυνόμενος πρὸς τὸ ἐκκλησίασμα: «Δὲν σᾶς ἔχω πῆ ἐπανελημμένως νὰ μὴν ἔρχεσθε Κυριακῇ νὰ μεταλάβετε τὸ Σάββατον γιατί λειτουργοῦμεν;»

Καὶ τὰ ἰσχυρότερα σκόλια εἶναι ἀδύνατον νὰ ἐγγίσουν κἄν τὸ βάθος τῆς ἐγκληματικῆς παρανοήσεως τοῦ σκοποῦ τῆς τελουμένης ἀναιμάκτου θυσίας..

Σημειωθῆτω, ἐνταῦθα, ὅτι ἐὰν σήμερον, ἢ ἐν «κόσμῳ» Ἐκκλησία τῶν Παλαιομερολογιτῶν διατελῇ ὑπὸ τὸ κράτος τῆς ἀνωτέρω ἀγνοίας, τοῦτο ὀφείλεται κατ' ἐξοχὴν εἰς τοὺς ἀγιορείτας ἱερομονάχους, τοὺς ἐξελεθόντας μετὰ τὸ 1924 ἐξ Αγίου Ὁρους, καὶ πρωτοστατήσαντας εἰς τὴν δημιουργίαν παραρτημάτων Γ.Ο.Χ.

88. Τὴν εὐθύνην ταύτην τῶν ἱερέων, οἵτινες ἐμποδίζουν τοὺς μέλλοντας μεταλαβεῖν πιστοὺς βάσει ἐθῶν καὶ ἐθίμων ἀγνώστων ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ, πλὴν τῶν ὄσων διαλαμβάνομεν ἐν τῇ Ζ' θέσει τοῦ παρόντος, διαζωγραφεῖ ἄριστα καὶ ὁ ἱερεὺς Νικόδημος ἐν τῇ ἐρμηνείᾳ τοῦ ΛΒ' Ἀποστολικοῦ κανόνος, γράφων:

«Κατὰ δὲ τὸ νομικὸν τοῦ Φωτίου, πτλ. Θ' κεφ. Ι', καὶ τὸν σχολιαστὴν Βαλοαμῶνα, ἀνίσως ἐπίσκοπος ἢ πρεσβύτερος, ἤθελεν ἀφορίσῃ τινὰ ἀπὸ τὴν κοινωνίαν (εἴτε τὴν τῶν μυστηρίων, κατὰ τὸν Βαλοαμῶνα καὶ Βλάσταριν, εἴτε καὶ τὴν μετὰ τῶν πιστῶν σύστασιν, καὶ προσευχὴν ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ) **χωρὶς καμμίαν κανονικὴν καὶ εὐλογοναίτιαν**, ὁ μὲν ἀφορισμὸς αὐτὸς νὰ λύεται ἀπὸ τὸν μεγαλύτερον ἱερέα· ὁ δὲ ἀφορίσας ἐπίσκοπος ἢ πρεσβύτερος **ΝΑ ΑΦΟΡΙΖΕΤΑΙ** ἀπὸ τὸν ἀνώτερόν του, ὅσον καιρὸν ἐκεῖνος καταλαμβάνει ὅτι εἶναι ἀρκετός. Τοῦτο δὲ νὰ γίνεται, διὰ νὰ παθαίνη δικαίως ἐκεῖνο τὸ ἴδιον ὁποῦ εἰς τὸν ἄλλον **ἀδίκως ἐνήργησεν**».

Συνελπῶς ΠΑΝΤΕΣ, ἀπὸ τοῦ ἐπισκόπου μέχρι τοῦ τελευταίου πιστοῦ, ὄντες ἐν τῇ θείᾳ Λειτουργίᾳ, ὑποχρεοῦνται νὰ ὑπακούουν καὶ συμμορφῶνται ἀναφορικῶς πρὸς τὴν προσέλευσίν των εἰς τὸ θεῖον Μυστήριον, οὐχὶ εἰς ἀνθρωπίνους παραδόσεις καὶ παρερχόμενα τυπικά, ἀλλὰ εἰς τὴν γνησίαν καὶ μοναδικὴν φωνὴν τῆς Ἱερᾶς Παραδόσεως. Ἦτοι οἱ μὲν ἐν ἐπιτιμίῳ θὰ ἀπέχουν τῶν ἁγιασμάτων, οἱ δ' ἄξιοι θὰ μετέχουν τούτων ἐν βαθεῖα συναισθήσει τῆς «ἀναξίου» ἀξιότητός των εὐχαριστοῦντες τὸν Εὐεργέτην, καὶ τροφέα τῶν ψυχῶν αὐτῶν!

Σ Υ Μ Π Ε Ρ Α Σ Μ Α

Οἱ ἐν πάσῃ Θεῖᾳ Λειτουργίᾳ εὐρισκόμενοι πιστοί, καὶ ὄντες ἐλεύθεροι ἐπιτιμίῳ, ἐὰν δὲν μεταλάβωσιν, ἀφορίζονται ὑπὸ τῆς Ἐκκλησίας, ἤτοι ἐπιτιμῶνται.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΤΡΙΤΟΝ

“Όταν ἡ πλειονότης τοῦ ἐκκλησιάσματος δέν μεταλαμβάνη,
ἡ ἐξιλαστήριος Θυσία ἀπόλλυσι τὴν ἑαυτῆς ἀξίαν ;

ΘΕΣΙΣ Γ. ΕΙΣΗΓΗΤΙΚΗΣ ΕΚΘΕΣΕΩΣ

«Συμφώνως μὲ τὸν περὶ ἀφορισμοῦ ἰσχυρισμόν σας, αἱ καθημερινῶς τε-
λούμεναι θ. Λειτουργίαι ἐν ταῖς Ἱ. Μοναῖς, Σκήταις καὶ Ἱουχαστηρίοις, ὄχι
μόνον γίνονται ἀ ν ω φ ε λ ῶ ς, μὴ μεταλαμβάνοντων τῶν προσερχομένων,
ἀλλ' αὐτομάτως δημιουργοῦν καὶ λόγον ἀφορισμοῦ εἰς βάρος των...

Ἄγνοοῦν οἱ ἁμαθεῖς τὴν ὠφέλειαν ποῦ λαμβάνουν ἄπειρα πλήθη ζώντων
καὶ κεκοιμημένων. Ἄγνοοῦν ἐπίσης καὶ τὴν ψυχικὴν καὶ πνευματικὴν ἔξαρ-
σιν τῶν μετὰ φόβου, πίστεως καὶ ἀγάπης παρισταμένων ἐπὶ δύο ὥρας καὶ συμ-
μετεχόντων κατὰ τὴν θ. Λειτουργίαν». (Ε.Ε. σ. 5-6).

Α Π Α Ν Τ Η Σ Ι Σ

Τὸ «ἀνωφελῶς» ὡς ἐτέθη ὑπὸ τῆς Ε.Ε. ἀποτελεῖ οὐκ ἡμετέραν ἔκφρασιν,
ἀλλὰ τῶν κ. Εἰσηγητῶν καὶ μόνον. Ἡμεῖς, μετὰ τοῦ Ἱ. Χρυσοστόμου, τοῦτο
τὸ ἀποδίδομεν μόνον τοῖς μὴ μετέχουσι τῶν Μυστηρίων, ἀνεξαρτήτως τῆς ὠ-
φελείας ἣν λαμβάνουν αἱ τῶν κεκοιμημένων ψυχαί, οἱ μνημονευόμενοι ζῶν-
τες ὡς καὶ ἡ σύστασις τοῦ παντὸς κόσμου.

Ὁ Μ. Βασίλειος, δεόμενος ὀλίγον πρὸ τῆς θ. Μεταλήψεως τῶν πιστῶν,
κατὰ τὴν ἱκετήριον δέησιν ἐνώπιον τῶν ἄρτι ἀγιασθέντων τιμίων Δώρων, ἀνα-
φέρει καὶ τὰ ἐξῆς σπουδαιότατα: «...μνήσθητι πάντων τῶν προκεκοιμημένων
ἐπ' ἐλπίδι ἀναστάσεως ζωῆς αἰωνίου... ἐπιφάνηθι ἡμῖν ἐν τοῖς πλουσίοις σου
οἰκτιρμοῖς· εὐκράτους καὶ ἐπωφελεῖς τοὺς ἀέρας ἡμῖν χάρισαι· ὄμβρους εἰρηني-
κοὺς τῇ γῆ πρὸς καρποφορίαν δώρησαι. Εὐλόγησον τὸν στέφανον τοῦ ἐνιαυ-
τοῦ τῆς χρηστότητός σου...». Ὁμοίως πράττει καὶ ὁ ἱερὸς Χρυσόστομος ἐν τῇ
ἐαυτοῦ θ. Λειτουργίᾳ, δεόμενος καὶ παρακαλῶν:

«Μνήσθητι Κύριε, πλεόντων, ὁδοιπορούντων, νοσοῦντων, καμνόντων, αἰχ-
μαλῶτων καὶ τῆς σπηρίας αὐτῶν...». Ὡς βλέπομεν, ἰσχυρῶς δέονται ὑπὲρ ἀ-
πάσης ψυχῆς ἐπιδεομένης τὸ ἔλεος τοῦ Θεοῦ, κεκοιμημένης καὶ ζώσης, ἀλλὰ
καὶ ὑπὲρ ἀπάσης τῆς ὑλικῆς κτίσεως καὶ τῆς ἀγαθῆς αὐτῆς συστάσεως καὶ λει-
τουργίας, ὥστε νὰ ὑπηρετηθῇ καλῶς ὁ «βασιλεὺς» αὐτῆς ἄνθρωπος.

Προηγουμένως, ἐπίσης, ἐν τῇ ἱερᾷ προθέσει ὁ λειτουργὸς ηὐχέθη καὶ ὑ-
πὲρ τῶν προσφιλῶν προσώπων τῶν λειτουργουμένων πιστῶν, ζώντων τε καὶ
τεθνεώτων. Διὰ τοὺς συμπροσευχομένους ὅμως αὐτῷ πιστοὺς, καὶ σ υ μ-
π ρ ο σ φ έ ρ ο ν τ α ς μετ' αὐτοῦ τὴν ἀναίμακτον καὶ ἐξιλαστήριον θυσίαν,
τὸ κύριον αἶτημα τῶν αἰτήσεων εἶναι ὅλως μοναδικόν :

«Δέσποτα Κύριε, ὁ πατὴρ τῶν οἰκτιρμῶν καὶ θεὸς πάσης παρακλήσεως,
τοὺς ὑποκεκλικότας σοι τὰς ἐαυτῶν κεφαλὰς εὐλόγησον, φρούρησον, ὀχύρω-
σον, ἐνδυνάμωσον, ἀπὸ παντὸς ἔργου πονηροῦ ἀπόστησον, παντὶ δὲ ἔργῳ ἀγα-
θῷ σύναψον, καὶ κατὰ ξίωσον ἀκατακρίτως μετασχεῖν
τῶν ἀχράντων σου τούτων καὶ ζωοποιῶν μυστη-
ρίων, εἰς ἄφεσιν ἁμαρτιῶν, εἰς Πνεύματος Ἁγίου κοινωνίαν...».

Ἐὰν δὲ ληφθῆ ὑπ' ὄψει καὶ τὸ προηγουμένως λεχθὲν περὶ τοῦ κυριωτάτου καὶ μοναδικοῦ σ κ ο π ο ὺ τῆς τελουμένης ἐκάστοτε θείας Εὐχαριστίας, εὐλόγως ἀντιλαμβάνεται τις, ὅτι ἐφ' ὅσον ὁ συμπροσευχόμενος καὶ συμπροσφέρων μετὰ τοῦ λειτουργοῦ πιστὸς δύναται νὰ μεταλάβῃ καὶ παρὰ ταῦτα ἐκουσίως ἀπέχει τῶν Μυστηρίων, ὄντως δ ἰ ἄ ὕ τ ὸ ν ἀνωφελῆς ἢ δίωρος ὀρθοστασία καὶ ἡ μετὰ φόβου πίστεως καὶ ἀγάπης... ἀποκῆ τῶν ἀγιασμάτων!...

Διότι ἐὰν εὐλάβεια εἶναι οὐδὲν ἕτερον ἄλλ' ἢ φόβος Θεοῦ⁽⁸⁹⁾, ὁ δὲ φοβούμενος ἐκ τοῦ φυλάττειν τὰς ἐντολάς τοῦ Θεοῦ χαρακτηρίζεται⁽⁹⁰⁾, εἶναι φανερόν ὅτι ὁ μὴ συμμορφούμενος πρὸς τὴν φωνὴν τῆς Ἐκκλησίας καὶ τὰς τῶν ἱερῶν κανόνων προτροπὰς καὶ ἐντολάς, τυγχάνει τῆς μερίδος τῶν ἐπιτιμυμένων ὑπὸ τῆς Ἐκκλησίας καὶ οὐχὶ τῶν ἐπαινουμένων ὑπ' αὐτῆς! Σημειωτέον τέλος, ὅτι τὰ ἀνωτέρω ἐπιχειρήματα τῆς Ε.Ε. ἐλέγοντο καὶ εἰς τοὺς Κολλυβάδας ὑπὸ τῶν ἀντιπάλων των κατὰ τὴν ἐποχὴν τῆς «ἐπικρατούσης πλάνης», ἀλλ' ἐλάβανον τὴν κάτωθι ἀπάντησιν ὑπὸ τοῦ σοφοῦ Καυσοκαλυβίτου:

«Καὶ πάλιν ἐκεῖνου (Χρυσοστόμου) λέγοντος, εἰκῆ θυσία καθημερινῆ· εἰκῆ παρεστήκαμεν τῷ Θυσιαστηρίῳ· οὐδεὶς ὁ μετέχων, αὐτοὶ (οἱ ἀντικολλυβάδες), εἰ καὶ οὐδεὶς, φασίν, ἀλλὰ τοῦ προσφέροντος διὰ παντὸς ἀναγκαίως μετέχοντος, οὐκ εἰκῆ ἡ θυσία, ὡς καὶ ὑπὲρ πολλῶν ἄλλων τελουμένη, ἐν τούτῳ καὶ μόνῳ συναινέσαντες καὶ ἄκοντες τῷ πατρί». Καὶ προσθέτει ὁ τῆς ἐρήμου καλὸς καὶ σοφὸς βλαστός: «Οὐδὲ γὰρ οὐδ' ὁ θεῖος Πατὴρ τῷ προσφέροντι ἢ τοῖς κάμνουσιν, ὀδοιποροῦσιν, αἰχμαλώτοις καὶ τοῖς δι' εὐλόγους αἰτίας ἀπολειφθεῖσιν, εὐκρασία ἀέρων, εὐφορία τῆς γῆς, ΑΛΛΑ ΤΟΙΣ ΑΜΕΤΟΧΩΣ ΕΣΤΗΚΟΣΙ φησὶ τὸ εἰκῆ. (Δι' οὓς δ ἑ ο ς, ὡς ἐγῶμαι, μὴ ἦ καὶ τῆ τῶν ἀέρων εὐκρασία, καὶ τῆ εὐφορία τῶν καρπῶν τῆς γῆς, ε ἰ κ ῆ· εἶγε πλὴν τοῦ προσφέροντος ξύμπαντες οἱ ἄλλοι, δι' οὓς καὶ ἀέρες πνέουσιν, καὶ ἡ γῆ καρποφορεῖ, ΤΩΝ ΜΗ ΜΕΤΕΧΟΝΤΩΝ ΕΙΣΙ.» (Χ.Ν. σελ. 54). Καὶ εἰς ἀπόδοσιν ἀπλουστέραν καὶ σύγχρονον: «Καὶ πάλιν τοῦ ἱεροῦ Χρυσοστόμου λέγοντος, ματαίως γίνεται καθημερινῆ λειτουργία, ματαίως ἡμεῖς οἱ κληρικοὶ κυκλοῦμεν τὸ ἅγιον θυσιαστήριον καθημερινῶς, ἐφ' ὅσον οὐδεὶς μετέχει τῶν Μυστηρίων, οἱ ἀντικολλυβάδες ἀντέλεγον ὅτι, ἂν καὶ οὐδεὶς μετέχη, ὅμως διὰ τὸ νὰ εἶναι ἀναγκαῖα καὶ ἀπαραίτητος ἡ ὑπὸ τοῦ ἱερέως θ. Μετάληψις, ὡς λειτουργοῦ, δὲν γίνεται ματαίως ἡ λειτουργία, διότι αὕτη γίνεται καὶ διὰ πολλοὺς ἄλλους, συμφωνήσαντες χωρὶς νὰ τὸ θέλουν, εἰς τοῦτο μόνον μετὰ τοῦ ἱ. Χρυσοστόμου.

Διότι καὶ ὁ θεῖος πατὴρ δὲν θεωρεῖ ὅτι γίνεται ματαίως ἡ λειτουργία διὰ τὸν λειτουργοῦντα ἱερέα, οὐδὲ διὰ τοὺς ἀσθενεῖς, ὀδοιποροῦντας, αἰχμαλώτους, καὶ δι' εὐλόγους αἰτίας ἀπουσιάζοντας πιστοῦς, ΑΛΛΑ ΔΙΑ ΤΟΥΣ ΜΗ ΜΕΤΑΛΑΜΒΑΝΟΝΤΑΣ ΕΚ ΤΩΝ ΠΑΡΙΣΤΑΜΕΝΩΝ, δ ἰ ἄ τ ο ὕ τ ο υ ς

89. Ἑσαΐας ΝΖ', 11, Ἱερειμ. Ε' 22.

90. Δευτερ. Ε' 29, ΣΤ' 24, Η' 6, Ι' 12-3, ΚΗ' 58, ΛΑ' 12, Β' Παραλ. ΣΤ' 31, Ψαλμοὶ 111 καὶ 118, Παροιμ. Γ' 7, ΙΔ' 2 καὶ 16, ΚΔ' 21, Ἐκκλησ. ΙΒ' 13, Μαλαχ. Β' 5, Ἑσαΐας ΚΣΤ' 18, Πράξεις Ι' 35.

λέγει τὸ μ α τ α ί ω ς. Διὰ τοὺς ὁποίους καὶ φοβοῦμαι, συνεχίζει ὁ πολὺς Νεόφυτος, μήπως ματαίως γίνονται καὶ αἱ ὑπὲρ τῶν ὑγιεινῶν ἀέρων καὶ εὐφορίας τῶν καρπῶν τῆς γῆς δεήσεις καὶ εὐχαί, ἐφ' ὅσον, πλὴν τοῦ λειτουργοῦντος, ἅπαντες οἱ ἄλλοι, διὰ τοὺς ὁποίους καὶ οἱ ἀέρες πνέουν καὶ ἡ γῆ καρποφορεῖ, **ΑΝΗΚΟΥΝ ΕΙΣ ΤΟΥΣ ΜΗ ΜΕΤΕΧΟΝΤΑΣ**.

Ἡ Εἰσηγητικὴ ὁμως Ἐκθεσις ἔχει καὶ ἀρωγόν· πρόκειται περὶ τῆς «Ἀνοικτῆς ἐπιστολῆς» τοῦ μοναχοῦ Θεοκλήτου Διονυσιάτου. Ἐν αὐτῇ ὁ ἀνωτέρω μοναχός, προσπαθῶν νὰ ὑποστηρίξη καὶ ἀποδείξη ὡς ὀρθὰς τὰς θέσεις τῆς Ε.Ε., μετὰ περισσοῦς «δυνάμεως» παραθέτει καὶ τὸ ἀκόλουθον ἐπιχείρημα:

«Διὸ καὶ θέλων τις νὰ τελέσῃ ἐν τῷ μονηδρίῳ του θ. Λειτουργίαν ὑπὲρ ζώντων καὶ νεκρῶν, πρέπει νὰ μὴν τὸ κάμη, ἂν προτίθεται νὰ μὴ μεταλάβῃ. Αὐτὸ δὲ ἰσχύει καὶ διὰ τὰς ἰ. Μονὰς καὶ Σκήτας, διατί οὐκ καὶ διὰ τὰς πόλεις; Ἐὰν εἶναι ἐκ τῶν προτέρων γνωστὸν ὅτι οὐδεὶς θὰ κοινωνήσῃ, πρὸς τί ἢ θ. Λειτουργία; Καὶ διατί ὁ ἐκκλησιασμός; Διὰ νὰ ἐπωμισθῶμεν ἕνα ἐπὶ πλέον ἀ φ ο ρ ι σ μ ὀ ν; Τί ἔχετε ν' ἀπαντήσετε;... Τί γίνεται ἡ ἐξίλαστήριος Θυσία; Δὲν ἐξαφανίζεται ὡς μᾶλλον περιττή; (Ε.Θ. σ. 5).

Θὰ ἔπρεπε ὁμως νὰ γνωρίζῃ καλῶς ὁ μοναχὸς Θεόκλητος, ὅτι οὐ μόνον ἡ νομικὴ λατρεία τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης ἀπῆτει τὴν ψυχικὴν καθαρότητα τοῦ προσφέροντος τὰ δῶρα αὐτοῦ (Ματθ. ε', 23-4), ἀλλ' ἔτι πλέον, ἡ νέα τῆς χάριτος νομοθεσία, ὡς ἀποβλέπουσα εἰς τὸν ἐσωτερικὸν καὶ πνευματικὸν κυρίως ἄνθρωπον, οὐδόλως δ' ἀπαιτοῦσα «ζεύγη τρυγόνων καὶ νεοσοῦς περισσερῶν» προκειμένου νὰ προσβλέψῃ ἰλαρῶς ἐπὶ τὸν παρακαλοῦντα καὶ προσευχόμενον. Τούτου ἕνεκα καὶ ἡ ἀρχαία Ἐκκλησία διὰ τῶν Ἀποστολικῶν Διαταγῶν καὶ τῶν ἀγίων προσέτι πατέρων, ἠρνεῖτο νὰ δεχθῆ τὰς προσφορὰς τῶν ἐν ἀμαρτίαις ζώντων⁹¹) ἐνῶ συγχρόνως καὶ ἐκ τῶν ἐν μετανοίᾳ ὄντων τέκνων τῆς, οὐδεὶς ἠδύνατο νὰ προσφέρῃ τὰ δῶρα τῆς Θυσίας, πλὴν —καὶ κατὰ μοναδικὴν ἐξαίρεσιν— τῶν εὐρισκομένων εἰς τὴν τῶν σ υ ν ι σ τ α μ ἔ ν ω ν τάξιν. (Ὅρα σημείωσ. 85).

Ὁ ἐραστὴς καὶ νοσταλγὸς τῆς λειτουργικῆς ἀναγεννήσεως, ἀοίδιμος Γερβάσιος Παρασκευόπουλος, μετὰ ἀποδεικτικῆς χάριτος ἀναφερόμενος ἐπ' αὐτοῦ, γράφει: «Κατὰ τὰς Ἀποστολικὰς Διαταγὰς, βιβλ. Δ', κεφ. στ' ὠφείλον οἱ λειτουργοῦντες ἱερεῖς νὰ μὴ δέχωνται τοῦ παντὸς Χριστιανοῦ τὰ δῶρα, ἀλλὰ μόνον ἐκείνων, οἵτινες ἦσαν εἰς θέσιν νὰ κοινωνήσωσι καὶ κατ' ἐξαίρεσιν καὶ τῶν ἐν μετανοίᾳ, οἵτινες ἠδύναντο νὰ συνίστανται μόνον μετὰ τῶν πιστῶν». Καὶ συνεχίζων προσθέτει: «Καὶ ὅταν ὁμως συνεχωροῦντο, ἀπηγορεύετο, ἐπὶ τι διάστημα, ὡς ἐνδειξίς τῆς μὴ τελείας αὐτῶν καταλλαγῆς, νὰ προσφέρωσιν οὗτοι δῶρα, καὶ ἐκαλοῦντο «οἱ χωρὶς προσφορᾶς κοινωνοῦντες». Ὁμοίως κατὰ τὴν μαρτυρίαν τοῦ ἱερομ. Κυπριανοῦ Καρχηδόνας: «Ἐλαμβάνον-

91. Εἰς τὴν ἐρμηνείαν τοῦ Η' Κανόνος τοῦ Θεοφίλου Ἀλεξανδρείας, καὶ ἐν τῇ σημειώσει 3, ὁ ἱερὸς Νικόδημος γράφει: «Οἱ ἐν ἀμαρτίαις γενόμενοι, καὶ μὴ μεταγνόνητες, οὐ μόνον οὐκ εἰσακουσθήσονται προσευχόμενοι, ἀλλὰ καὶ τὸν Θεὸν π α ρ ο ξ ὕ ν ο υ σ ι ν ὑπομνήσκοντες αὐτῷ τῆς ἐαυτῶν μοχθηρίας... Οὔτε γὰρ Ἐλισσαῖος τὰ παρὰ τοῦ Ἀζαήλ κομμοθέντα ἐδέξατο, οὔτε Ἀχιάς τὰ παρὰ τοῦ Ἱεροβοάμ.

το —τὰ στοιχεῖα τοῦ ἄρτου καὶ τοῦ οἴνου— ἐκ τῶν ἐκουσίων προσφορῶν, ἃς πάντα τὰ ὑ γ ι ᾱ τῆς Χριστιανικῆς Κοινοῦτητος μέλη προσέφερον εἰς τὸ θυσιαστήριον» (μνημ. ἔργ. σελ. 23, καὶ σημ. 1).

Βεβαίως, σήμερον, ὅτε ἐξέλιπον σχεδὸν ἅπαντα τὰ τῆς παλαιᾶς εὐλαβείας τῶν πιστῶν τεκμήρια, οἱ ἱερεῖς δέχονται ἀνεξετάστως τὰ ὑπὸ πάντων τῶν πιστῶν προσφερόμενα !... Εἰδικῶς ὅμως διὰ τὴν ἀνωτέρω περίπτωσιν τῆς ἐπιστολῆς, ἔχομεν νὰ εἴπωμεν, ὅτι καλὸν εἶναι ὁ μοναχὸς ὅστις θέλει νὰ προσευχηθῆ ὑπὲρ τῶν ἑαυτοῦ οἰκείων, ζώντων καὶ τεθνεώτων, ὅπως μεταλάβῃ κατὰ τὴν θείαν Λειτουργίαν, ποιῶν οὕτω πλέον «ἐνεργῆ» καὶ εὐάρεστον τῷ Θεῷ τὴν προσευχὴν αὐτοῦ. Δεδομένου μάλιστα ὅτι οἱ ἱεροὶ ναῖσκοι τῶν Καλυβῶν καὶ Κελλίων λειτουργοῦντα ἀραιῶς, διατί νὰ μὴ συνδουαθῆ ἡ λειτουργία καὶ μετὰ συμμετοχῆς τοῦ προσφέροντος πρὸς ἐπιδαψίλευσιν πλουσιωτέρων Οὐρανίων δωρεῶν;

Παρὰ ταῦτα, ἐὰν ἐπέιγῃ ἡ τέλεισός της, ἃς γίνῃ· ἀρκεῖ νὰ ὑπάρχη ἐκ μέρους τοῦ προσφέροντος ταύτην μοναχοῦ ἢ συναίσθησις τῆς ἀναξιότητός του ὡς καὶ ἡ ἔλλειψις τῆς ἀντιπνευματικῆς ψευδαισθήσεως ὅτι τὰ πάντα ἐγένοντο «καλῶς λίαν»!

Ἀναφορικῶς μὲ τὰς τελουμένας θ. Λειτουργίας εἰς τὰς ἰ. Μονάς, τὰς Σκήτας, ὡς καὶ ἱεροὺς Ναοὺς τῶν πόλεων, ἔχομεν νὰ σημειώσωμεν τὰ κάτωθι :

α'. Ὁ σκοπὸς τῆς θ. Λειτουργίας —πάσης θ. Λειτουργίας— δὲν ἔστι ἀφοροποιεῖται ἐκ τοῦ τόπου τελέσεώς της, οὐδὲ ἐκ τοῦ ἀριθμοῦ τῶν μεταληψομένων.

β'. Ὁ ὑ δέ ποτε εἶναι δυνατὸν νὰ γνωρίζῃ ὁ Λειτουργὸς ποῖοι καὶ πόσοι θὰ μεταλάβουν· τοῦτο μόνον ἐνταῦθα εἶναι δυνατὸν νὰ συμβαίῃ, ἔνθα τὰ ἐπικρατοῦντα ἔθνη καὶ τυπικὰ δίκην ρυθμιζούσης βαλβίδος ἐπιτρέπουν εἰς ὠρισμένας καὶ μόνον ἡμέρας τὴν μετοχὴν εἰς τὰ σωτηριώδη νάματα τοῦ Ποτηρίου τῆς Ζωῆς... Ἀλλὰ καὶ εἰς τὴν περίπτωσιν καθ' ἣν ὁ ἐν κόσμῳ ἱερεὺς θὰ ἐγνώριζεν ὅτι οὐδεὶς θὰ μεθέξῃ, καὶ πάλιν ἡ θ. Λειτουργία πρέπει νὰ τελεσθῆ, ἀνεξαρτήτως τῆς μὴ συμμετοχῆς τῶν ἐκκλησιαζομένων πιστῶν. Καὶ τοῦτο διότι, ὡς ἱκανῶς ἀνεπτύχθη ἐν τοῖς προηγουμένοις, ἡ θ. Λειτουργία προσφέρεται καὶ ὑπὲρ παντὸς τοῦ κόσμου καὶ ὑπὲρ πάσης ψυχῆς ἐπιδεομένης τῆς τοῦ Θεοῦ βοηθείας. Διὰ τοῦτο, ἐνῶ ἡ σύμπασα κτίσις θὰ δέχεται τὰς ἐκ τοῦ Μυστηρίου ἀπορρεούσας δωρεάς, μόνον οἱ ἀνωτέρω καὶ ἐγγὺς τούτου κείμενοι, θὰ ὁμοιάζουν μὲ τοὺς πλησίον φρέατος καθημένους καὶ διὰ τὸ μὴ ἔχειν ἄντλημα⁽⁹²⁾ παραμυθουμένους ἐκ τῆς δρόσου καὶ μόνον τῆς πηγῆς...

Εἰς δὲ τὸ ἐρώτημα τῆς Ἐπιστολῆς : «Τί γίνεται ἡ ἐξίλαστήριος θυσία ; δὲν ἐξαφανίζεται ὡς μᾶλλον περιττή ; » ἀπεκρίθημεν προηγουμένως διὰ ποίον καθίσταται περιττὴ (εἰκῆ)· ἐνταῦθα προσθέτομεν τὰ ἐξῆς συμπληρωματικά.

92. Ὑπὸ τὸ «ἀντλημα» νοητέον ἡ ἔλλειψις δυνατότητος προσελεύσεως εἰς τὴν θ. Κοινωνίαν, λόγῳ ἐπιτημίου ἢ τῶν ποικίλων ἀντιπνευματικῶν ἐθῶν, ἐθίμων καὶ ἀντιπαραδοσιακῶν προλήψεων καὶ «τυπικῶν».

Ὡς γνωστόν, ἡ Σταυρικὴ Θυσία τοῦ Κυρίου προσέφερεν π α γ κ ο σ μ ί ο υ ς προϋποθέσεις σωτηρίας. Καίτοι ὁ Σωτὴρ ἐγνώριζεν ὅτι «ὀλίγοι οἱ σωζόμενοι», ἐν τούτοις οὐδόλως τὸν ἠμπόδισεν τοῦτο νὰ ὀδηγηθῆ μέχρι τοῦ σωτηρίου «τετέλεσται» τοῦ Σταυροῦ.

Κατὰ τὴν θ. Λειτουργίαν πάλιν — ἐκάστην θ. Λειτουργίαν — λαμβάνει χώραν τὸ μυστήριον τῆς π ρ ο σ ω π ι κ ῆ ς οἰκειώσεως τῶν «σταυρικῶν ἀγαθῶν»,⁽⁹³⁾ ἥτις οἰκειώσεις, σημειωτέον, ἐπιτελεῖται μ ὄ ν ο ν διὰ τῆς συμμετοχῆς εἰς τὸ Δεῖπνον τοῦ Θεοῦ. Ὁ ἐκ Πατρῶν ἀοίδιμος Γερβάσιος Παρασκευόπουλος ἔχει καὶ πάλιν τὸν λόγον :

« Ἡ ἀναίμακτος θυσία διαφέρει τῆς Σταυρικῆς τοιαύτης κατὰ τοῦτο μόνον: ὅτι διὰ μὲν τῆς ἐπὶ τοῦ φρικτοῦ Γολγοθᾶ, οἱ π ά ν τ ε ς ἄνθρωποι, καταλλαγέντες τῷ Θεῷ καὶ Πατρί, ἔχουν ἀνοικτὴν τὴν θύραν τῆς βασιλείας τῶν Οὐρανῶν, ἥτοι ἠνοίχθη αὕτη δι' ἕκαστον ἐξ αὐτῶν. Διὰ δὲ τῆς ἀναιμάκτου θυσίας, ὁ π ᾶ ς ἄνθρωπος ἀποκτᾷ δικαίωματα εἰς τὴν βασιλείαν τοῦ Θεοῦ, ἐ ἄ ν μ ε τ ἔ χ η τ ο ῦ μ υ σ τ η ρ ί ο υ. Καὶ ἀκριβέστερον: διὰ νὰ ἔχη δικαίωμα εἰσόδου εἰς αὐτήν, ἀπαιτεῖται εἰσιτήριο, ἐπὶ τῆς μιᾶς ὄψεως τοῦ ὁποίου θὰ ἀναγράφεται, ὅτι: Πιστεύσας εἰς Χριστὸν ἐβαπτίσθη. Ἐπὶ δὲ τῆς ἐτέρας ὅτι: ὕ π α κ ο ῦ ω ν ἔτρωγε τὸ Σῶμα τοῦ Χριστοῦ καὶ ἔπινε τὸ Αἷμα αὐτοῦ, εἰς ἄφρασιν ἁμαρτιῶν καὶ εἰς ζωὴν αἰώνιον».⁽⁹⁴⁾ (Μνημ. ἔργ.

93. «Ταυτιζομένη ἡ θυσία αὕτη πρὸς τὴν μίαν καὶ ἀπόλυτον καὶ ἅπαξ εἰς τὸ διηνεκὲς προσενεχθεῖσαν θυσίαν τοῦ Σταυροῦ, ἀποτελεῖ ἀναίμακτον ἀνάμνησιν καὶ ἐνδελειχισμόν ἐκείνης καὶ ἐξ αὐτῆς ἀντλεῖ τὴν δύναμιν αὐτῆς, ἐξ ὀλοκλήρου ἐξ αὐτῆς ἐξαρτωμένη καὶ τοὺς ὑπὲρ τοῦ κόσμου ὀλοκλήρου ἐξασφαλισθέντας ὑπ' ἐκείνης σωτηρίου καρπούς ἐ ξ α τ ο μ ι κ ε ὑ ο υ σ α...». Π. Τρεμπέλα «Δογματικὴ» τόμ. Γ' σελ. 216. Ἐπίσης Ἀνδρούτσου «Δογματικὴ» σελ. 205, ἔκδ. 1956². Παραθέτομεν ἐπίσης τὰ κάτωθι πνευματικώτατα καὶ λίαν ἀρμόδια ἐπὶ τοῦ προκειμένου.

«Ὡς θυσία δέ, εἶναι «ἀναπαράστασις τῆς Σταυρικῆς θυσίας, αἷμα δὲ καὶ πραγματικὴ, ἀλλὰ ἀναίμακτος θυσία», κατὰ τὸ Α' Κορινθ. ΙΑ' 26. «ὁσάκις γὰρ ἂν ἐσθίητε τὸν ἄρτον τοῦτον καὶ τὸ ποτήριον τοῦτο πάνητε, τὸν θάνατον τοῦ Κυρίου καταγγέλλετε, ἄχρις οὗ ἂν ἔλθῃ». Ἀποφέρει δὲ τοὺς ἰδίους καρπούς, τοὺς ὁποίους ἀποφέρει καὶ ἡ Σταυρικὴ θυσία — τὰ καλούμενα «σταυρικὰ ἀγαθὰ» — τῶν ὁποίων οἱ πιστοὶ μετέχουσι μ ὄ ν ο ν δ ι ἄ τ ῆ ς ἁ γ ί α ς μ ε τ ἄ λ ῆ ψ ε ω ς. Αὐτὸς ἀκριβῶς εἶναι καὶ ὁ εἰδικὸς χαρακτήρ αὐτῆς: Δηλαδὴ ἡ προσωπικὴ οἰκειώσις ὑπὸ τῶν πιστῶν τῶν ἀγαθῶν αὐτῆς διὰ τῆς ἁγίας μεταλήψεως. Διὰ τοῦτο ἐτονίσθη... ὅτι ἡ κατὰ τὴν θ. Λειτουργίαν προσφερομένη θεία Εὐχαριστία, τότε ὠφελεῖ τοὺς ἐκκλησιαζομένους, ὅταν αὐτοί, μετὰ κανονικὴν δοκιμασίαν, μετέχουσι τοῦ μυστηρίου διὰ τῆς ἁγίας μεταλήψεως». Γ. Παρασκ. Ε.Ε.Θ.Α. σ. 11-2.

94. Ὁ καθηγητὴς Π. Τρεμπέλας, ἀναφερόμενος ἐπὶ τῆς σημασίας τῆς συμμετοχῆς τῶν πιστῶν εἰς τὴν μυστηριακὴν ζωὴν τῆς Ἐκκλησίας, ἵνα ὄντως ἡ λατρεία των γίνεται «ἐν πνεύματι καὶ ἀληθείᾳ», σημειοῖ:

«Ἡ ἀπὸ τῆς Ἐκκλησίας λοιπὸν πρὸς τὸν ἐπουράνιον Πατέρα ἀναπεμπομένη λατρεία εἶναι ἡ συνισταμένη, ἡ ἀποτελουμένη ἐκ τῶν ἐπὶ μέρος συμβολῶν, τὰς ὁποίας τὰ μέλη ἕκαστα εἰσφέρουσι, καθισταμένης μὲν πράγματι ἐν πνεύματι καὶ ἀληθείᾳ, ἐφ' ὅσον καὶ τὰ ἐπὶ μέρος μέλη ἐν ἐπαγνώσει μετέχουσι τῆς λατρείας καὶ συμμετρῶς ζωοποιοῦνται ὑπ' αὐτῆς καθαγιαζόμενα ἀπὸ τοῦ θυσιαστηρίου καθ' ἅπασας τὰς ἐκδηλώσεις τῆς ζωῆς αὐτῶν, ἀποβαίνουσα δὲ μᾶλλον ἢ ἥττον ἐξωτερικὸς τύπος, ἐφ' ὅσον τὰυτα ψ υ χ ρ ῶ ς καὶ τ υ-

σελ. 11 σημ. 2. Παράβαλε καὶ π. Ἰωάννου Ρωμανίδου, μνημ. ἔργ. σελ. 126-7).

Ὡς ὅμως τὸ πλῆθος τῶν μὴ πιστευσάντων εἰς Χριστὸν δὲν ἠμπόδισεν τοῦτον νὰ θυσιάσῃ ἐπὶ τοῦ Σταυροῦ, παρομοίως καὶ ἡ Ἐκκλησία ἐνεργοῦσα, οὐδέποτε θὰ παύσῃ προσφέρουσα τὴν ἀναίμακτον αὐτῆς λατρείαν, ἔστω καὶ ἂν ἐκ τῶν μυριάδων λειτουργουμένων εἰς καὶ μόνον θὰ εὔρεθῇ ἄξιος πρὸς μετάληψιν!

Ἐπίσης πρέπει νὰ τονισθῇ ὅτι ὁ ἀξίως μεταλαμβάνων καὶ καταγγέλλων οὕτω τὸν θάνατον τοῦ Κυρίου κατὰ τὸ λόγιον τοῦ Ἀποστόλου,⁽⁹⁵⁾ εἶναι ὁ ὄντως διατρανῶν καὶ αἰνῶν ἅμα τὴν ἐξιλαστήριον θυσίαν τοῦ Θεοῦ ἡμῶν, πρὸς ἀντίθεσιν τῶν λοιπῶν, οἵτινες «παραιτούμενοι» τὴν δωρεὰν — καίτοι δυνάμενοι μετασχεῖν — εὐρίσκονται ὑπὸ τὴν ἀγανάκτησιν τῶν ἱερῶν κανόνων. Ἴδου οἱ λόγοι τοῦ διὰ βίου ἀγωνισθέντος πρὸς ἐξάλειψιν τῆς «εἰκῆ» παραστάσεως τῶν πιστῶν ἐν τῇ θ. Λειτουργίᾳ.

«Τί φῆς ; μικρὸν σοι τὸ μὴ καταγγέλλειν ἀδιαλείπτως τὸν τοῦ Κυρίου θάνατον ; τὸν προσκληθέντα παραιτεῖσθαι τὸν μέγαν τοῦ μεγάλου Θεοῦ καὶ Πατρὸς ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ δεῖπνον ; ... Μικρὸν σοι τὸν ἀναπεσόντα, τῷ μὴ μετέχειν καθυβρίζειν τὸν ὑπὲρ σοῦ θύσαντα τὸν μόσχον τὸν σιτευτόν ; ... Μικρὸν σοι τὸ τὸν σ υ μ π ρ ο σ φ έ ρ ο ν τ α τῷ ἱερεῖ, μὴ πίνειν, ἀλλὰ κατὰ τοὺς σταυρώσαντας ἐκχέειν τὸ αἷμα, κάντεῦθεν σφαγὴν ἀλλὰ μὴ θυσίαν ἀποφαίνειν τὸ πρᾶγμα ; Καὶ γὰρ κάκεῖνοι ἐκέντησαν, οὐχ ἵνα πίωσιν, ἀλλ' ἵνα ἐκχέωσιν φησὶν ὁ θεῖος Χρυσόστομος. Καὶ συνελόντι, μικρὸν σοι τὸ δωρεὰν ὑπὲρ σοῦ, τ ό γ ε έ π ί σ ο ί, ἀποθανεῖν τὸν Χριστόν ; Τὸν ἐν τῇ συνάξει παριστάμενον, παραιτεῖσθαι τὸν ἀπ' οὐρανῶν χρηματίζοντά σοι, ἀποστρέφεσθαί τε προσκαλοῦντα, καὶ εἰς κενὸν δέχεσθαι τὴν χάριν, τὸ ἀπηγορευμένον τῷ Ἀποστόλῳ ;

Οὐκοῦν καὶ τοὺς ἐν τῇ συνάξει παραιτουμένους καταγγέλλειν τὸν τοῦ Κυρίου θάνατον κατὰ τὸν ἐκείνου λόγον, εἴ καὶ τὴν ἐκ τῶν κ α ν ό ν ω ν διαφεύγουσι τέως κρίσιν διὰ τὴν τῶν κανονιστῶν ραθυμίαν, ἀλλ' ἐν τῇ ἐσχάτῃ ἡμέρᾳ κρινεῖ αὐτοὺς ἀδιορθώτους εὐρῶν ἐκεῖνος ὁ λόγος, ὃν ἐλάλησε καὶ δι' αὐτοῦ καὶ δι' οὗ ἐλάλει Παῦλος καὶ διὰ τῶν Κανονικῶν Πατέρων ». (X.N. 49-53).

Καὶ ἐπὶ τὸ ἀπλούστερον: «Τί λέγεις ; μικρὸν πρᾶγμα θεωρεῖς τὸ νὰ μὴ καταγγέλλῃς ἀδιαλείπτως τὸν θάνατον τοῦ Κυρίου ; τὸ νὰ παραιτῆσαι νὰ μετάσχεις εἰς τὸ μέγαλον καὶ σωτήριον Δεῖπνον τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰ. Χριστοῦ, καίτοι προσκαλεῖσαι ; Μικρὸν θεωρεῖς τὸ νὰ ἐτοιμασθῆς καὶ νὰ καθίσῃς εἰς

π ι κ ῶ ς παρίστανται ἐν αὐτῇ καὶ κατ' οὐδένα βαθμὸν μετέχουσι τοῦ ἁγιασμοῦ τῆς». (Λειτουργικοὶ τύποι τῆς Δύσεως καὶ Διαμαρτυρομένων» σελ. 377, Ἀθῆναι 1966).

95. «Ὅσάκις γὰρ ἂν ἐσθίητε τὸν ἄρτον τοῦτον, καὶ τὸ ποτήριον τοῦτο πίνητε, τὸν θάνατον τοῦ Κυρίου καταγγέλλετε, ἄχρις οὔ ἂν ἔλθῃ». Α' Κορ. 1α', 26. Παράβαλε καὶ τὸν ὠραῖον σχολιασμὸν τοῦ ἀνωτέρω χωρίου ὑπὸ τοῦ ἀγίου Νικοδήμου, ἐν τῇ ἐρμηνείᾳ τῶν ἐπιστολῶν τοῦ Ἀποστ. Παύλου, τόμ. Β', σελ. 47, σημ. 2. Ἔκδ. 1819 ὡς καὶ φωτοτυπημένης τοιαύτης 1971 («Ἅγιος Νικόδημος»).

την Τράπεζαν, νὰ μὴ μετέχης ὅμως ἐν συνεχείᾳ τῆς ἐπ' αὐτῆς τροφῆς, ὑβρίζων οὕτω τὸν ὑπὲρ σοῦ θυσιάσαντα τὸν μόσχον αὐτοῦ τὸν σιτευτόν ; ... Μικρὸν θεωρεῖς τὸ νὰ μὴ πίνῃ ὁ συνιερουργήσας μετὰ τοῦ ἱερέως πιστὸς τὸ αἷμα τοῦ Χριστοῦ, ἀλλὰ νὰ ὁμοιάζῃ μὲ τοὺς σταυρώσαντας τοῦτον στραπιώτας, εἰς σφαγὴν οὕτω μεταποιῶν τὴν μυστικὴν θυσίαν ; Διότι καὶ οἱ κεντήσαντες τὸν Χριστὸν ἐν τῷ σταυρῷ, τὸ ἔπραξαν οὐκ ἵνα πίωσι τὸ αἷμα του, ὡς λέγει ὁ θεῖος Χρυσόστομος, ἀλλ' ἀπλῶς διὰ νὰ ἐκκύσουν τοῦτο. Καὶ ἐν ὀλίγοις, μικρὸν θεωρεῖς, τὸ νὰ ἀποθάνῃ ὑπὲρ σοῦ ὁ Χριστὸς ματαίως, ὡς τρανῶς ἀποδεικνύει τοῦτο ἡ ἀδιάφορος ἐνώπιον τῆς Θυσίας διαγωγή σου ; (96).

Μικρὸν θεωρεῖς, τὸ νὰ παρευρίσκεσαι εἰς τὴν λειτουργικὴν Σύναξιν καὶ νὰ ἀδιαφορῆς διὰ τὸν εἰδικῶς ἐκ τοῦ οὐρανοῦ πρὸς τοῦτο καταβάντα, τὸ νὰ ἀποστρέφεσαι τοῦτον ἐνῶ σὲ προσκαλεῖ, καὶ οὕτω ν' ἀποδεικνύῃς κ ε ν ἢ ν καὶ μ α τ α ί α ν τὴν θεῖαν Οἰκονομίαν καὶ Χάριν, πρᾶγμα τὸ ὁποῖον αὐστηρῶς ὁ Ἀπόστολος Παῦλος ἀπαγορεύει ;

Συνεπῶς καὶ πάντες οἱ ἐν τῇ θεῖᾳ Λειτουργίᾳ παραιτούμενοι, διὰ τῆς μὴ συμμετοχῆς των εἰς τὸ μυστήριον νὰ καταγγείλουν τὸν θάνατον τοῦ Κυρίου, συμφώνως πρὸς τοὺς λόγους αὐτοῦ τοῦ Ἰδίου, ἂν καὶ διαφεύγουσι π ρ ὸ ς τ ὸ π α ρ ὸ ν τ ῆ ν ἐ π ι τ ι μ ί α ν καὶ κ ρ ί σ ι ν, λόγῳ τῆς ραθυμίας τῶν ἐπὶ τούτῳ τεταγμένων ἐκκλησιαστικῶν ἀρχόντων, ἀλλὰ ἐν τῇ ἐσχάτῃ ἡμέρᾳ τῆς κρίσεως, θὰ τοὺς κρίνῃ αὐτὸς ὁ λόγος τοῦ Κυρίου, ὡς καὶ τοῦ Παύλου καὶ τὸν παρομοίως αὐτῷ λαλησάντων ἁγίων Πατέρων ».

Ἰδού, καθ' ἡμᾶς, π ῶ ς, π ὅ τ ε καὶ διὰ ποί ο υ ς ἡ ἐξιλαστήριος θυσία «ἐξαφανίζεται ὡς μᾶλλον περιττή ...» Αὕτη ἡ τῆς Ἐκκλησίας διδαχὴ, αἱ τῶν ἁγίων πατέρων φωναί, σύνολος ἡ Ἱ. Παράδοσις τῆς Ὁρθοδόξιας. Διὰ δὲ τὸν ἐπιθυμοῦντα νὰ ἴδῃ πλέον ἀναγλύφως καὶ διὰ συγχρόνου ἐκφράσεως καὶ εἰκόνοσ τὴν ὀρθότητα τῶν ἡμετέρων συμπερασμάτων, ὅτι δηλαδὴ μόνον οἱ κοινωνοῦντες ἐκπληρῶνουν τὸν σκοπὸν τῆς θ. Λειτουργίας, παραθέτομεν τὴν κατωτέρω περικοπὴν τοῦ χρηματίσαντος Μεγάλου πρωτοσυγκέλλου τῆς Ἀρχιεπισκοπῆς Ἀθηνῶν Γερβασίου Παρασκευοπούλου :

« Ὡστε ἡ Ἐκκλησία μας ἀ φ ο ρ ί ζ ε ται καὶ τοὺς λαϊκοὺς ἐκείνους, ὅσοι καταφρονοῦντες τοῦ Ἁγίου Μυστηρίου, οὐ χάριν καὶ μόνον τελεῖται ἡ Θεῖα Λειτουργία, ἢ ἀδιαφοροῦντες ἢ ἀμελοῦντες ὡς πρὸς τὸ ὑ π ο χ ρ ε ω τ ι κ ὸ ν τῆς Μεταλήψεως, περιορίζονται εἰς τὴν ἀντιδωροληψίαν ἢ τὴν πανάκειαν ὄλων, τὸ «Δι' εὐχῶν» (97). Περιορίζονται λέγω, εἰς τὴν ἀντιδω-

96. «Εἰγ' ὁσάκις ἂν φησιν, ἐσθίητε τὸν ἄρτον τοῦτον καὶ τὸ ποτήριον τοῦτο πίνητε τὸν θάνατον τοῦ Κυρίου καταγγέλλετε, πῶς γὰρ ἂν καταγγέλοι μὴ φαγὼν μηδὲ πῶν ;» Νεοφύτου Κουσοκαλυβίτου, ἀνέκδοτος αὐτοῦ ἐπιστολὴ πρὸς τοὺς : Νικηφόρον Θεοτόκην καὶ Εὐγένιον Βούλγαριν, ἐν κώδ. Ἀκαδημίας Βουκουρεστίου 988, φ. 262 β.

97. «Ἀλλὰ τῶρα καὶ εἰς τὸ σημεῖον τοῦτο εὐλόγως θὰ προβάλη τις : μόνον τοὺς ὡς ἄνω ἀφορίζει ἡ Ἐκκλησία μας ; Καὶ πολλοὺς ἄλλους, οἱ ὁποῖοι διὰ τὴν ν ε ω τ ἔ ρ α ν Ὁρθόδοξον Ἐκκλησίαν ἀποτελοῦσι τὰ καλύτερά της μέλη καὶ οὗτοι εἶναι : Κατὰ μὲν τὰς ἁγίας Γραφάς : οἱ πόρνοι καὶ μοιχοί, τινὲς ἐκ τῶν ὁποίων εἶναι ἱεροψάλται, ἐπίτροποι, ὑπάλληλοι ἐκκλησιαστικῶν ὀργανισμῶν κ.λ.π., οἱ μέθυσοι καὶ οἱ λοῖδοροι... κατὰ δὲ τοὺς

ροληψίαν, ἥτις ὑπὸ τῶν νεωτεροποιῶν λειτουργῶν τῆς Ὁρθοδοξίας, προτιμᾶται καὶ τῆς ἁγίας Μεταλήψεως, διὸ καὶ παρέχεται ὡς εὐλογία εἰς πάντα ἄτακτον, ψαλλομένου τοῦ «Ἄξιόν ἐστιν». Δὲν γνωρίζω πῶς νὰ χαρακτηρίσω τὸ τοιοῦτον πρωθύστερον: Ὁ ἐπικέστερος χαρακτηρισμὸς εἶναι: **π α ρ α ν ὀ η σ ι ς τ ο ὦ ὄ ρ ο υ «Θ ε ί α Λ ε ι τ ο υ ρ γ ί α».**

Καὶ ἐνῶ, λέγω, ἡ Ἐκκλησία μας, ἡ Ἐκκλησία τῶν Ἱερῶν Κανόνων, ἀφορίζεται τοὺς μὴ κοινωνοῦντας ἐκ τῶν ἐκκλησιαζομένων, οἱ μορφωμένοι νεώτεροι ἱερωμένοι, εὐλογοῦσι καὶ ἀγιάζουσι τοὺς καταφρονητὰς τοῦ Μυστηρίου. Καὶ ἐπιπλήττουσι συνηθέστατα τοὺς ὑπακούοντας εἰς τοὺς ἱεροὺς Κανόνας καὶ τὴν ἐκκλησιαστικὴν πρόσκλησιν «Μετὰ φόβου Θεοῦ, πίστεως καὶ ἀγάπης προσέλθετε», οὐς βαρυθυμοῦντες (!) ὡς τὰ πολλά, κοινωνοῦσιν, ἀφοῦ ἀνταλλάξωσιν πρότερον μετὰ τῶν ἀτάκτων καὶ κατὰ τὴν ἀντιδροληψίαν, πᾶσαν κολακείαν. Λειτουργοί! συνέλθωμεν καὶ παύσωμεν αὐταπατώμενοι, ὅτι «Θεὸς οὐ μκκτηρίζεται»⁹⁸).

Ὁ π. Θεόκλητος ὅμως, ἔχει νὰ προβάλλῃ εἰσέτι λόγους τινάς· ἀβαθεῖς βεβαίως καὶ θεολογικῆς ὑποδομῆς ἔστερημένους, πλὴν ὅμως ἱκανοὺς νὰ ἐντυπωσιάσουν ἀπλοῦς καὶ ἀκάκους...

«Τότε, ἀγαπητοὶ ἀδελφοί, κατὰ τὸ φρόνημά σας τί θὰ γίνῃ; Ἀπλούστατα! ἢ πρέπει νὰ μεταλαμβάνουν οἱ παριστάμενοι, ἢ, ἐπὶ τέλος, νὰ σταματήσῃ αὐτὸ τὸ θέατρον — σύγγνωθι Κύριε ὁ περὶ πάντας ἀγαθὸς — διότι καὶ αὐτὸ ἐλέχθη...» (Ε.Θ. σελ. 5).

Ὑπὸ ποίου ἐλέχθη τὸ ἀνωτέρω ἡμεῖς ἀγνοοῦμεν· ἐν μόνον δυνάμεθα μετὰ βεβαιότητος νὰ δηλώσωμεν, ὅτι οὐδαμοῦ ἄχρι τῆς σήμερον συνεγράψαμεν τοιοῦτον τι. Τὸ ὅτι ὅμως μετέχει τῶν ἐπὶ «σκηνῆς» γενομένων τὸ γεγονός τῆς προσκλήσεως τῶν πιστῶν ὑπὸ τοῦ ἱερέως διὰ τοῦ «Μετὰ φόβου Θεοῦ, πίστεως καὶ ἀγάπης προσέλθετε» καὶ τῆς ἐν συνεχείᾳ ἀπαγορεύσεως τούτων ὅπως μεθέξωσι τοῦ Δείπνου, φρονοῦμεν, ὅτι οὐδεὶς ἐκέφρων θὰ τὸ ἀρνηθῇ. Ἡ τὸ ἐπίσης τραγικώτατον, νὰ προσεύχεται ὁ λειτουργός, πρὸ μὲν τῆς θ. Μεταλήψεως, λέγων: «Καὶ καταξίωσον τῇ κραταίᾳ σου χειρὶ μεταδοῦναι ἡμῖν τοῦ ἀχράντου σώματός σου καὶ τοῦ τιμίου αἵματος, καὶ δι' ἡμῶν ΠΑΝΤΙ ΤΩ ΛΑΩ»; μετὰ δὲ τὴν ὑποτιθεμένην συμμετοχὴν τοῦ λαοῦ, διὰ ρημάτων τοιούτων «εὐχαριστοῦμεν σοι Δέσποτα φιλάνθρωπε, εὐεργέτα τῶν

ἱεροῦς Κανόνας: οἱ κύβοις καὶ μέθαις σχολάζοντες, οἱ πάσης φύσεως —βυσοδομοῦντες δέ— αἰρετικοί· οἱ παντὸς βαθμοῦ ἱερωμένοι, οἱ ἀμελοῦντες τῶν λαῶν «καὶ τὴν εὐσέβειαν αὐτῶν μὴ παιδεύοντες». Πάντες οὗτοι, εἰ καὶ ἀφοριστέοι, κατέχουσι ἔντιμον θέσιν ἐν τῷ σώματι τῆς Ἐκκλησίας... Πῶς νὰ χαρακτηρισθῇ ἡ τοιαύτη καταρράκωσις τοῦ ἰσχυροτέρου ὄπλου τῆς Ἐκκλησίας ἀφ' ἑνός· καὶ ἀφ' ἑτέρου ἢ ἀσυνδοσία καὶ ἀτιμωρησία τῶν πραγματικῶν ἐνόχων; Γ. Παρ. «Ἐπίκαιρα Προβλήματα...» σ. 168. Τί θὰ ἔγραφεν ἐὰν ἔζη σήμερον ὁ ἀνωτέρω ἐραστής τῶν «τῆς Βίβλου τῶν προσταγμάτων τοῦ Θεοῦ», βλέπων ὀλόκληρον Ἱ. Σύνοδον νὰ μὴ δύναται νὰ καταγγείλῃ τὴν ἀντίχριστον Μασονισμόν, οὐκὶ νὰ ἀφορίσῃ; Καὶ γράφομεν «καταγγείλῃ» διότι τὸ δεύτερον εἶναι ἔργον μόνον γ ν η σ ί ω ν καὶ ἡρωϊκῶν ποιμένων...

ψυχῶν ἡμῶν, ὅτι καὶ τῇ παρουσίᾳ ἡμέρα κατηξίωσας ἡμᾶς τῶν ἐπουρανίων σου καὶ ἀθανάτων μυστηρίων ... ἐνεπλήσθημεν τῆς ἀτελευτήτου ζωῆς· ἀπηλάουσαμεν τῆς ἀκενώτου σου τρυφῆς ... », ἐνῶ οὐδεὶς ἐκ τῶν πιστῶν ἐγεύσατο τῶν Δώρων, τί ἕτερον ὑπενθυμίζει ἢ τὰ τῶν ἐπὶ «σκηνῆς» τελουμένων ; (99) Διὸ ἐν ἀγανακτῆσει ὁ ἀγιορεΐτης σοφὸς ἀπευθύνει τοὺς κατωτέρους λόγους πρὸς τοὺς τὰ τοιαῦτα ἐργαζομένους ἱερεῖς τοῦ Θεοῦ:

« Καὶ εἰ τοιοῦτος σοὶ ξύμπαρ ὁ περιεστῶς λαός, οἷος ὁ τελώνης, τίνας δὴ καὶ προσκαλεῖς ; Μὴ γὰρ Σ Κ Η Ν Η τὰ ἡμέτερα, λέγω, δὴ, τὰ τῆς Ἐκκλησίας ; Βλέπε, Φ α ρ ι σ α ἰ ε ... , μὴ οὗτος ὁ κατὰ τὸν τελώνην περιφρονούμενός σοι λαός, καταβῆ ἀπὸ τοῦ ἱεροῦ δεδικαιωμένος, ἢ σύ, ὡς παρὰ τὴν μᾶλλον τρισεπάρατον νομοθεσίαν, ἢ παρὰ τὴν ἑαυτοῦ αἰτίαν ἰταμῶς ἐστηκώς » (X.N. σελ. 68).

Τίς θὰ κατηγορήσῃ τὸν συγγραφέα τῶν ἀνωτέρω λόγων ; οὐδεὶς, εἰ μὴ μόνον ὁ μὴ βιώσας τὴν τραγικότητα τῶν λόγων του, ὡς ἐπίσης καὶ πᾶς ὁ ἐπιθυμῶν νὰ δικαιολογήσῃ τὸ πονηρὸν ἔθος, τὴν μᾶστιγα ταύτην τῆς πνευματικότητος τοῦ ἱεροῦ Ἄθωνος ... (100) Παραθέτομεν εὐθὺς ἀμέσως μίαν τοιαύτην φύσεως δοκησίσοφον καὶ δικαιολογοῦσα τὰ ἐνταῦθα συμβαίνοντα θέσιν — ἔνστασις:

« Σᾶς ἐρωτῶ καὶ ἀπαντήσατε κατὰ συνείδησιν. Εἶναι ἀρκετὸν νὰ εἶναι τις ἐλεύθερος ἐπιτιμίου διὰ νὰ προσέρχεται εἰς τὸ ἅγιον Ποτήριον ; Δὲν ὑποκείμεθα εἰς μεταβολὰς εἰς τὸν νοῦν, εἰς τὴν καρδίαν, εἰς τὸ σῶμα, εἰς τὸν

99. Ὁ ἱερὸς Χρυσόστομος παρατηρῶν τὰ ἐν τῇ ἐποχῇ του παρόμοια, ὑπὸ τῶν ὀνόματι μόνον χριστιανῶν πραττόμενα, ἀνεβόα: «Οἱμοι, ὅτι τὰ σεμνὰ τῆς Ἐκκλησίας, σ κ ἡ μ α τ α γέγονε μόνον, ἀλλ' οὐκ ἀλήθειά τις· οἱμοι ὅτι μέχρι ρ η μ ἄ τ ω ν τὰ σύμβολα μένει τοῦ στρατοπέδου τούτου». Ὁ λαϊκὸς ἐξ ἄλλου ἱεροκήρυξ κ. Δ. Παναγόπουλος, ἐπιτυχῶς ἀναπτύσσων ἐν τῷ ἔργῳ αὐτοῦ «Τὸ ἀντίδοτον τοῦ Θανάτου», τὴν ὄντως ὑπενθυμίζουσαν ἐπὶ «σκηνῆς» δραματούργιαν, συγχρόνων τινῶν ἱερέων καὶ λαϊκῶν, διαγωγὴν, παρατηρεῖ: «Ἀδελφέ· Ὁ Κύριος σὲ καλεῖ μὲ τὰς λέξεις: «Μετὰ φόβου Θεοῦ, πίστεως καὶ ἀγάπης προσέλθετε» καὶ σὺ ἴστασαι; ...Δὲν σὲ καλεῖ ὁ ἱερεὺς, ἀλλ' ὁ Κύριος. Τὸ καταλαβαίνεις; Δὲν εἶναι ὁ ἱερεὺς τῆς ἐνορίας σου ἢ τοῦ χωρίου σου, ἀλλ' εἶναι ἐν τῷ προσώπῳ Του, Α ὕ τ ὸ ς Ο ὕ τ ο ς ὁ Κ ὕ ρ ι ο ς. Καὶ σὺ καλέ μου Πάτερ, γνώριζε, ὅτι δὲν εἶσαι σὺ ποὺ καλεῖς τοὺς πιστοὺς, διὰ νὰ προσέλθουν εἰς τὴν θ. Κοινωνίαν, εἰς τὸ «Μετὰ φόβου», ἀλλ' Αὐτὸς Οὗτος ὁ Κύριος διὰ σοῦ. Καὶ ὁ Κύριος ποτὲ δ ἐ ν λ ἔ γ ε ι ψ ἔ μ α τ α καὶ ποτὲ δὲν εἶναι ἄ ν α κ ὸ λ ο υ θ ο ς. Διότι, ἐὰν ἐπρόσεχες τί λέγεις βγαίνοντας εἰς τὴν ὡραίαν Πύλην καὶ προσκαλῶν ἐπισήμως διὰ Θ. Κοινωνίαν, δὲν θὰ ἔβγαίνες χ ω ρ ῖ ς Ἀ γ ῖ α ν Λ α β ῖ δ α καὶ μὲ κεκαλυμμένον τὸ Ἅγ. Ποτήριον. Καὶ ἀκόμη, ποτὲ δὲν θὰ εἶχες τὴν δύναμιν νὰ εἴπης, ἀφοῦ δὲν ἐκοινωνήσας κανένα, «Εἶδομεν τὸ φῶς τὸ ἀληθινόν», ἀφοῦ δὲν μετέδωσες τὸ Φῶς, ἢ τὸ «Ἐλάβομεν πνεῦμα ἐπουράνιον» ἀφοῦ οὐδεὶς ἔλαβε τοῦτο, ἢ «Ὁρθοὶ μεταλαβόντες τῶν θείων ἀγίων, ἀκράντων, ἀθανάτων...» κλπ. ἀφοῦ κανεὶς δὲν μετέλαβε. Ὁ ποιῶν τοῦτο εἶναι ἀνακόλουθος, καὶ παίζει μὲ τὸ πῦρ τῆς Θεότητος. Ἀλλοίμονον δὲ ἂν δὲν μετανοήσῃ, ἐξομολογηθῇ καὶ διορθωθῇ, σελ. 117.

100. Ἐτέρα, ἐπίσης, ἀντικανονικότης, λυμαιομένη τὸ κάλλος τοῦ ἱεροῦ Τόπου, δέον νὰ χαρακτηρισθῇ καὶ ἡ τοῦ Ἰδιορρύθμου συστήματος ἐπικράτεια καὶ παρουσία· ἐὰν δὲν παύσῃ ὑφιστάμενον μετὰ τῶν ἄλλων ἀντικανονικῶς ἐπικρατούντων —περὶ ὧν οὐ ὁ παρῶν κῶρος— παῦλαν τῶν κακῶν μηδεὶς προσδοκάτω...

ζῆλον, εἰς τὴν θέλησιν, εἰς τὴν ἀγάπην, εἰς τὴν πίστιν, εἰς τὴν φιλαδελφίαν, εἰς τὴν ὑπομονήν ; Δὲν γινόμεθα ξηροί, σκληροί, ἀκατάνυκτοι, θυμώδεις, μὲ μίαν λέξιν «σπήλαια τῶν λησιτῶν» δαιμόνων ; Πρέπει, τελουμένης θ. Λειτουργίας, νὰ κοινωνήσωμεν ; Κατὰ τὸ «διατί ἰταμῶς ἔστηκας» μήπως ἀκούσωμεν διατί ἰταμῶς προσέρχεσθαι ; Πῶς πρέπει νὰ εἶναι κατὰ τοὺς Πατέρας ὁ Μοναχὸς προκειμένου νὰ κοινωνήσῃ τῶν Μυστηρίων ;» (Ε.Θ. σελ. 4).

Βεβαίως ὑποκείμεθα εἰς μεταβολάς, βεβαίως δυνάμεθα ἀπὸ στιγμῆς εἰς στιγμήν νὰ μεταστῶμεν ἐκ τῆς θέσεως τῆς ἀγιότητος, ἢ καλλίτερον, ἀξιώτητος πρὸς μετάληψιν, εἰς τὴν θέσιν τῆς ἀναξιότητος· οὐδεὶς ὁ ἀντιλέγων.

Διὸ καὶ τυγχάνει ἀπαραίτητος καὶ παρὰ πᾶσι ἀπαιτητέα ἡ πρὸ τῆς συμμετοχῆς πνευματικῆ αὐτοεξέτασις καὶ δοκιμασία τοῦ πιστοῦ. Οἱ ἱεροὶ πατέρες ἐξέφρασαν μετὰ πάσης εὐκρινείας τὰ «ὄρια» τῆς πνευματικῆς ταύτης ἐξετάσεως, ἢτοι τοῦ δικαστηρίου τῆς ψυχῆς, πρὶν ἢ προσέλθῃ ὁ πιστὸς εἰς τὸ Μυστήριον. Τί ἀπεφάνθησαν ; Παραθέτομεν εὐθὺς κατωτέρω τοὺς ἐν προκειμένῳ λόγους τοῦ Ἁγίου Ἀναστασίου Ἀντιοχείας, οὓς καὶ παραλαβόντες οἱ ἅγιοι Μακάριος καὶ Νικόδημος αὐτολεξεῖ συμπεριέλαβον εἰς τὸ πνευματικώτατον «Περὶ τῆς συνεχοῦς Θ. Μεταλήψεως» ἔργον των, ἀπαντῶντες οὕτως εἰς ἐνισταμένους καὶ λέγοντας ὅτι δὲν δύναται νὰ μεταλάβῃ τις λόγῳ κενοδοξίας, ἀργολογίας, γέλωτος, γαστριμαργίας κ.λ.π., ὡς ἐπιχειρεῖ τοῦτο νῦν καὶ ὁ μοναχὸς Θεόκλητος. Γράφει λοιπὸν ἡ γνωστὴ εἰς ἡμᾶς ἁγία ξυνωρίς· πρὸς τοὺς ὁποίους ἀποκρίνεται ὁ ἅγιος Ἀναστάσιος Ἀντιοχείας καὶ λέγει : «Εἰσὶ γὰρ τινες, καὶ διὰ χρόνου μεταλαμβάνοντες, ἐκδικοῦσιν ἑαυτοὺς τῇ ἁμαρτίᾳ· ἄλλοι δὲ πάλιν συχνότερως μεταλαμβάνοντες, προφυλάττουσιν ἑαυτοὺς πολλακίς ἀπὸ πολλῶν κακῶν, φοβούμενοι τὸ κρῖμα τῆς Μεταλήψεως· οὐκοῦν, εἰ μὲν **μικρά τινα καὶ ἀνθρώπινα καὶ ἐσσυχώρητα** πταίομεν, οἷον διὰ γλώσσης ἢ δι' ἀκοῆς ἢ δι' ὀφθαλμῶν κλεπτόμενοι ἢ κενοδοξίας ἢ λύπης ἢ θυμοῦ ἢ τινος τῶν τοιούτων, καταμεμφόμενοι ἑαυτοὺς καὶ ἐξομολογούμενοι τῷ Θεῷ, **οὕτω τῶν ἁγίων μυστηρίων μετέχομεν**, πιστεύοντες ὅτι εἰς κάθαρσιν τῶν τοιούτων ἁμαρτιῶν ἢ Μετάληψις τῶν θείων μυστηρίων γίνεται· εἰ δὲ βαρέα τινὰ πονηρὰ καὶ σαρκικὰ καὶ ἀκάθαρτα πράττομεν καὶ μνησικακίαν πρὸς τὸν πλησίον ἔχομεν, τῶν θείων μυστηρίων, ἕως ἀξίως μετανοήσωμεν, μηδαμῶς ἐφαψώμεθα» (Σ.Θ.Μ. σελ. 99).

Καὶ μία μόνον ἀπλῆ ἀνάγνωσις τῶν πρὸ τῆς Θ. Μεταλήψεως εὐχῶν τοῦ Μ. Ὁρολογίου, πείθει πάντα ἀπροκατάληπτον ἐρευνητὴν ὅτι καὶ «εἰς ἄφεσιν ἁμαρτιῶν» γίνεται ἡ Θ. Κοινωνία καὶ ὅτι ὡς «ἀμαρτωλοὶ» προσήρχοντο οἱ θεῖοι πατέρες, οἱ τὰς ἀνωτέρω εὐχὰς συγγραψάμενοι, ἀποδυρόμενοι τὰς «πορνείας» καὶ «ληστείας» των, πλὴν ὅμως προσερχόμενοι . . .

Τὸ πῶς πρέπει νὰ εἶναι ὁ μοναχὸς κοινωνῶν ὡς καὶ πᾶς πιστὸς, τοῦτο ἐν πλάτει θὰ ἀναπτύξωμεν καὶ εἰς τὰς ἐπομένας Ζ' καὶ ΙΒ' θέσεις. Ἄλλὰ ἐρωτῶμεν καὶ ἡμεῖς τὸν κ. Εἰσηγητὴν: Τίνι τρόπῳ αἱ μεταβολαὶ αὗται τὰς ὁποίας ἀναφέρει, **ἐξαφανίζονται** μόλις πλησιάσει ἢ ἐκ τῶν προτέρων ὀριοθεῖσα ἡμέρα τῆς προσελεύσεως καὶ αὐθις **ἐπανέρχονται** διὰ νὰ ἐκλείψουν καὶ πάλιν ὁμοῦ μετὰ τοῦ διαρρέυσαντος δεκαπενθη-

μέρου ; Πῶς αὐτομάτως τῇ προτεραίᾳ τῆς προσελεύσεως «τὰ σπήλαια τῶν ληστῶν» δαιμόνων γίνονται οἴκοι κατάλληλοι πρὸς ὑποδοχὴν τοῦ βασιλέως Χριστοῦ, χωρὶς νὰ κινδυνεύσῃ ἢ φιλοξενούσῃ αὐτὸν ψυχὴ ν' ἀκούσῃ τὸ « διατί ἴταμῶς προσέρχεσαι ; » Πῶς εἶναι ἰκανὴ ἡ προσέλευσις, ἥτις θὰ γίνε-ται καθ' ὠρισμένην μόνον ἡμέραν, νὰ ἐκτελῇ χρέη Πηνειοῦ, ἐκκαθαίρων ἐκ τῆς καρδίας τοῦ μεταλαμβάνοντος τὴν δίκην Αὐγείου κόπρου συσσωρευθεῖσαν ἁμαρτίαν, τὰς δὲ λοιπὰς ἡμέρας οὐδὲ ἡ ποτάμιος χάρις ἢ ἐκ τῆς ἐξομολο-γῆσεως π ρ ο ε ρ χ ο μ έ ν η νὰ μὴ δύναται νὰ πραγματοποιήσῃ τὸ αὐτό; Ὅν-τως σπανίως ἡ δοκησιοφία εὔρεν τοσοῦτον ἔδαφος εἰς ἱερὰς πειροχάς, ὁποῖον παρέσχε αὐτῇ ἡ γραφὴς τοῦ ἀγαθοῦ συντάκτου τῆς «ἀνοικτῆς ἐπιστολῆς» πρὸς τοὺς ἔξ. Λυπούμεθα βαθύτατα.

Σ Υ Μ Π Ε Ρ Α Σ Μ Α

Ἄνεξαρτήτως τοῦ ἀριθμοῦ τῶν μεταλαμβανόντων εἰς ἐκάστην θεῖαν Λει-τουργίαν, οὐδεμία τούτων ἀπόλλυσι τὴν ἑαυτῆς ἀξίαν. Τὸ μόνον ὅπερ συμβαίνει διὰ τοὺς ἐκουσίως ἀπέχοντας τῶν ἁγιασμάτων, καίτοι δυναμένων με-τασχεῖν, εἶναι ὅτι, δι' αὐτοὺς κ α ἰ μ ό ν ο ν παρετέθη εἰκῆ (ματαίως) ἡ θεία Τράπεζα τοῦ Υἱοῦ τοῦ Θεοῦ !

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΤΕΤΑΡΤΟΝ

Αἱ Ὁρθόδοξοι Ὁμολογίαι τοῦ 17ου αἰῶνος «ὠκονόμησαν» ὄντως
τοὺς ἱεροὺς Κανόνας (Θ' Ἀποστολικὸν καὶ Β' Ἀντιοχείας)
ὥστε νὰ θέσῃεν τούτους εἰς μὴ ἰσχύν» ;

ΘΕΣΙΣ Δ. ΕΙΣΗΓΗΤΙΚΗΣ ΕΚΘΕΣΕΩΣ

«Οἱ ἱεροὶ Κανόνες εἰς οὓς παραπέμπομεν (ἦτοι οἱ Η' καὶ Θ' Ἀποστολικοὶ καὶ Β' Ἀντιοχείας σημ. ἡμετέρα.) καὶ αἱ ἔγκυροι ἐρμηνεῖαι αὐτῶν, ὡς καὶ αἱ κατὰ καιροὺς ἐκδοθεῖσαι ὑπὸ τῆς Ἐκκλησίας «Ὁρθόδοξοι Ὁμολογίαι πίστεως» (καὶ ἰδίως ἐκείνη τοῦ Ἰασίου Ε.Θ. σελ. 3), δι' ὧν καθορίζεται ἡ κατὰ περιόδους Θ. Κοινωνία, ἀνατρέπουν ἐκ θεμελίων, εἰ ἔχουν τινὰ θεμέλια, τὰς ἀθεοφόβους σπερμολογίας των, διὰ τῶν ὁποίων τaráσσουν τὰς καρδίας τῶν ἀπλουστέρων καὶ δημιουργοῦν ζητήματα εἰς τὴν Ἐκκλησίαν, εἰρήνην ἄγουσαν». Ε.Ε. σελ. 10.

«Ἀφ' ὅτου ἡ Ἐκκλησία διὰ τῶν Ὁρθοδόξων Ὁμολογιῶν» εἰσήγαγε τὸ καθεστῶς τῆς οἰκονομίας, καὶ τὰ ἔθη ἀποκτοῦν πανορθόδοξον κῦρος, ποῖος εἶναι τόσον εὐήθης νὰ στρατεύσῃ κατ'αὐτῶν μὲ τὸν εὐσεβοφανῆ ἰσχυρισμὸν τῆς ἰσχύος τῶν οἰκονομηθέντων ἱερῶν Κανόνων ;» Ε.Θ. Σ. 10.

Α Π Α Ν Τ Η Σ Ι Σ

Προηγουμένως οἱ κ. Εἰσηγηταὶ παρέπεμψαν ἡμᾶς εἰς μ ὁ ν ο ν τὸν ἐρμηνευτὴν Βαλαμῶνα (Ε.Ε. σελ. 6.), πιθανῶς ἐπὶ τῇ σκέψει ὅτι χαρίζεται αὐτοῖς. Ἐν τούτοις, παρὰ τὰς ἀτελείας καὶ ἀντιφάσεις τοῦ ἀνδρός, τελικῶς ἀπεδείχθη ὅτι καὶ οὗτος, οὐ μόνον ἐπικροτεῖ τὴν συνεχῆ θεῖαν Μετάληψιν, ἀλλὰ καὶ τὸν ἀφορισμὸν τῶν ἱερῶν κανόνων δέχεται, διὰ τοὺς μὴ μεταλαμβάνοντας ἐκ τῶν δυναμένων⁽¹⁰¹⁾.

Εἰς τὴν παροῦσαν θέσιν τῆς ἡ Ε.Ε. ἐπικαλεῖται τὰς «ἐγκύρους ἐρμηνείας» τῶν ἀνωτέρω κανόνων, αἵτινες, ὡς γράφει, «ἀνατρέπουν ἐκ θεμελίων τὰς ἀθεοφόβους σπερμολογίας ἡμῶν». Ὅτι αἱ ἀνωτέρω «ἐγκυροὶ ἐρμηνεῖαι» οὐδόλως πράττουν τοῦτο ἀλλὰ τὸ ἀκριβῶς ἀ ν τ ῖ θ ε τ ο ν, ἀρκεῖ πρὸς ἀπόδειξιν ἢ ἀνάγνωσις τῆς ἀναιρέσεως τῆς Α' Εἰσηγητικῆς θέσεως, διὰ νὰ θαυμάσῃ καὶ πάλιν ὁ ἀναγνώστης τὴν ἐξ ἀγνοίας, ἀσφαλῶς, αὐτοπεποίθησιν τῶν κ. Εἰσηγητῶν, καὶ τὴν συνεχῆ, ὡς ἐκ τούτου, παρερμηνείαν τῶν ἱερῶν κειμένων, ἅτινα, ἐκόντα ἄκοντα, πρέπει ἐρμηνευόμενα νὰ ὑποστηρίζουν τὰς ἑαυτῶν ἀπόψεις!

Ἀναφορικῶς δὲ μὲ τὰς κατὰ κόρον ἀναφερομένας «Ὁρθόδοξους Ὁμολογίας» ἔχομεν νὰ παρατηρήσωμεν τὰ κάτωθι.

Κατ' ἀρχὴν, ἅπασαι ὑπῆρξαν περιστατικαὶ καὶ συνεγράφησαν πρὸς προστασίαν καὶ μόνον τοῦ Ὁρθοδόξου ποιμνίου ἐκ τῶν λυμαινομένων τοῦτο προτεσταντῶν μισσιοναρίων καὶ τῆς ποικίλης Καλβινικῆς προπαγάνδας, πρᾶγμα ὅπερ ἔπραξαν καὶ ἅπασαι αἱ τοῦ 17ου αἰῶνος Ὁρθόδοξοι τοπικαὶ Σύνοδοι⁽¹⁰²⁾.

101. Ὅρα σχετικῶς σημείωσιν 61.

102. «Πρὸ τῆς δημιουργηθείσης ἐπικινδύνου ταύτης καταστάσεως εὐρεθεῖσα ἡ Ὁρθό-

Συνεγράφησαν δὲ χρονολογικῶς ὡς ἑξῆς: α' ἡ τοῦ Μητροφάνους Κριτοπούλου Πατριάρχου Ἀλεξανδρείας τῷ 1625, β' τοῦ Πέτρου Μογίλα Μητροπολίτου Κιέβου τῷ 1638 - 42, καὶ γ' τοῦ Δοσιθέου, Πατριάρχου Ἱεροσολύμων τῷ 1672.

Καὶ ἡ μὲν πρώτη, προσπαθοῦσα νὰ ἐλκύσῃ τοὺς Προτεστάντας πρὸς τὴν Ὀρθοδοξίαν⁽¹⁰³⁾, οὐδένα σοβαρὸν ρόλον διεδραμάτισεν εἰς τὴν διαποίμανσιν τοῦ ὀρθοδόξου ποιμνίου, καὶ εἰδικῶς διὰ τὸ θέμα μας οὐδένα χρονικὸν περιορισμὸν ἔθηκεν ἐν τῇ μεταλήψει τῶν θείων ἀγιασμάτων, οὐδὲ προτροπὴν τινα πρὸς ἀραιὰν ἢ μὴ συμμετοχὴν εἰς ταῦτα. Ἡ τοῦ Δοσιθέου πάλιν, μὲ τὰς ποικίλας λατινικὰς ἐπιδράσεις⁽¹⁰⁴⁾ οὐδαμοῦ ἀσχολεῖται περὶ τῆς ἀνωτέρω περιπτώσεως, ἀρκεσθεῖσα νὰ τονίσῃ καὶ δὴ ἐν τῇ τρίτῃ ἐκδόσει αὐτῆς (1690), ὅτι μεταδίδονται «κατὰ» τὸν ὅμοιον τρόπον ἱερεῦσι καὶ λαϊκοῖς δι' ἀμφοτέρων τῶν εἰδῶν, πρὸς καταπολέμησιν τῆς σχετικῆς Παπικῆς καινοτομίας τῆς ἀπαγορεύσεως εἰς τοὺς πιστοὺς τὴν μετάληψιν τοῦ Αἵματος τοῦ Χριστοῦ.

Σχετικῶς δὲ μὲ τὴν ἰδιαίτερος τονισθεῖσαν ὑπὸ τῆς ἐπιστολῆς τοῦ μοναχοῦ Θεοκλήτου, Ὀρθοδόξον Ὁμολογίαν τῆς Ἱασίου Συνόδου, πόνημα τοῦ Πέτρου Μογίλα, Μητροπολίτου Κιέβου (1633 - 46), ὁ καθηγητὴς Ἰ. Καρμίρης ἀναφέρει τὰ ἑξῆς:

δοξος Καθολικὴ Ἐκκλησία ἠναγκάσθη —πρὸς καταδίκην τῆς Λουκαρείου ὁμολογίας καὶ ἀπόκρουσιν τῆς διδασκαλίας αὐτῆς καὶ τῆς εἰς βάρος τῆς προτεσταντικῆς προπαγάνδας— νὰ συγκαλέσῃ τὰς ἐπομένους ἑξ τοπικὰς Συνόδους: ἐν Κων)λει τῷ 1638, ἐν Κων)λει καὶ Ἱασίῳ τῷ 1642, ἐν Κων/λει τῷ 1672, ἐν Ἱεροσολύμοις τῷ 1672, καὶ ἐν Κων/λει τῷ 1691... (Ἰ. Καρμίρης, «Μνημεῖα», τόμ. 2ος, σ. 571, ἔκδ. 1953).

103. «Δι' αὐτῆς ἀπεσκόπει τοῦτο μὲν ὅπως διαδώσῃ καὶ ἐμπεδώσῃ μεταξὺ τῶν ἐν ἀγνοίᾳ τότε κατὰ τὸ πλεῖστον διατελούντων Διαμαρτυρομένων τὴν περὶ τῆς Ὀρθοδόξου Καθολικῆς Ἐκκλησίας γνῶσιν, ἐκτίμησιν καὶ ἀγάπην καὶ προπαγανδίσῃ ὑπὲρ αὐτῆς, ἐπιτυχῶν πράγματι τὴν τροποποίησιν πολλῶν ἐπιπολαζουσῶν παρ' ἐκείνοις ἐσφαλμένων δοξασιῶν καὶ προκαταλήψεων εἰς βάρος αὐτῆς, τοῦτο δὲ ὅπως καταδείξῃ τὸ ἐν τοῖς πλείστοις σύμφωνον Ὀρθοδοξίας καὶ Προτεσταντισμοῦ καὶ δημιουργήσῃ οὕτω τὴν ἀναγκαίαν προϋπόθεσιν καὶ βάσιν πρὸς ἀμοιβαίαν κατανόησιν καὶ προσέγγισιν καί, εἰ δυνατόν, προσέλκυσιν τῶν διαμαρτυρομένων εἰς τὴν Ὀρθοδοξίαν. Διὰ τοῦτο προσέδωκεν εἰς τὴν ὁμολογίαν του πληροφοριακόν, εἰρηνικόν καὶ συνδιαλλακτικόν χαρακτῆρα, καὶ ἔγραψεν αὐτὴν ἀπὸ σκοποῦ μὲ εὐμενὲς πνεῦμα διὰ τὸν Προτεσταντισμὸν, ἐπιδιώκων σκοποὺς ἐ ν ω τ ι κ ο Ὑ ς». (Ἰ. Καρμίρης, Μνημεῖα, Β', σελ. 491).

104. «Διὰ τοῦτο ἡ ὁμολογία του δὲν εἶναι ἀπηλλαγμένη ἐντελῶς τῶν ἐλλείψεων τῆς ἐποχῆς ἐκείνης, οὔτε τελειῶς ἄμοιρος λατινικῶν ἐπιδράσεων, οὔτε ἀσκεῖ κριτικὴν καὶ πολεμικὴν καὶ κατὰ τῶν λατινικῶν ἑτεροδιδασκαλιῶν, ἅς οὐδὲ κἂν μνημονεύει ἢ ὑπαινίσσεται, πλὴν ὀλίγων ἐξαιρέσεων, καὶ τούτων μεταγενεστέρως ἐν τῇ τρίτῃ ἐκδόσει προστεθειῶν...

Ἐξ ἄλλου δ' ὅμως εἶναι ἀναμφισβήτητον, ὅτι ὁ Δοσίθεος ὑπέστη ἐπίδρασιν τινα ἐκ μέρους τῶν ὑπ' αὐτοῦ χρησιμοποιηθέντων λατινικῶν δογματικῶν βοηθημάτων, ἄκων καὶ χωρὶς ν' ἀντιληφθῆ ἴσως τὸ τοιοῦτον. Τριουτοτρόπως διεπιστώσαμεν ἀλλαχοῦ, ὅτι ὠρισμένα λατινικὰ ἐπιδράσεις ἠοκήθησαν ἐν τῇ ἀναπτύξει τοῦ μυστηρίου τῆς θείας εὐχαριστίας, ἐν τῇ ἐκθέσει τῶν μετὰ θάνατον, ἐν τῇ μερικῇ ἀπαγορεύσει τῆς ἀναγνώσεως τῆς ἀγίας Γραφῆς, ἐν τοῖς περὶ «χαρακτῆρος ἀνεξαλείπτου» τῆς ἱερωσύνης λεγομένοις...» (Ἰ. Καρμίρης, μν. ἔργ. σ. 738 - 9).

« Ἄλλ' ἢ ὁμολογία αὕτη συνεγράφη κατὰ λατινικὰ σχολαστικὰ πρότυπα, καὶ κατ' ἐξοχὴν τῆς Ρωμαϊκῆς Κατηχήσεως, καὶ τῆς τοῦ Ἰησοῦϊτου Πέτρου Κανισίου, μᾶλλον ὡς Κατήχησις πρὸς πρακτικὴν χρῆσιν ἢ ὡς Ὁμολογία πίστεως, καὶ διὰ τοῦτο φέρει ἐκκλησιαστικὸν καὶ ἠθικοθρησκευτικὸν μᾶλλον χαρακτῆρα καὶ ἤττον θεωρητικὸν θεολογικόν, ἐξαιρέσει τοῦ δογματικοθεωρητικοῦ περιεχομένου πρώτου μέρους. Σχετίζεται δὲ ἡ Ὁμολογία περισσότερον πρὸς τὰς λατινικὰς συγγραφὰς τῆς ἐποχῆς ἐκείνης ἢ πρὸς τὰ συγγράμματα τῶν Ἑλλήνων Πατέρων καὶ τὰς παραδόσεις καὶ τὴν ζωὴν καθόλου τῆς Ὁρθοδόξιας, καὶ μάλιστα ἐν τῇ ἀρχικῇ μορφῇ αὐτῆς ὡς Ρωσικῆς Κατηχήσεως, πρὸ τῆς ὑποβολῆς δηλονότι καὶ διορθώσεως αὐτῆς ὑπὸ τῆς ἐν Κιέβῳ καὶ πρὸ πάντων τῆς ἐν Ἰασίῳ Συνόδου καὶ ἰδιαίτατα τοῦ Μελετίου Συρίγου.

Ἄλλὰ καὶ μετὰ τὴν ὑπὸ τῶν τελευταίων διόρθωσιν αὐτῆς παρέμειναν λατινικαὶ ἐπιδράσεις ἐπὶ τινων διδασκαλιῶν αὐτῆς, ὡς περὶ τῆς προπρωτικῆς καταστάσεως τοῦ Ἀδάμ (1, 23, 103), περὶ τῆς ἀρχῆς τῆς ἀνθρωπίνης ψυχῆς (1, 28), περὶ τῶν ἐντολῶν τῆς Ἐκκλησίας (1, 87-95),⁽¹⁰⁵⁾, περὶ τῆς μετουσιώσεως καὶ τῆς λατρείας τῆς θείας Εὐχαριστίας (1, 56, 106, 107,), περὶ τοῦ χαρακτῆρος τῶν ποιῶν ἐν τῷ μυστηρίῳ τῆς μετανοίας (1, 113), περὶ τῆς δυνάμεως τῶν μνημοσύνων (1, 64, 65), περὶ τῆς διακρίσεως τῆς Ἱερωσύνης εἰς «πνευματικὴν» καὶ «μυστηριώδη» (1, 108),... (Δ.Σ. Μνημεῖα, Β' σελ. 587-8).

Ἄς ἴδωμεν ὅμως λεπτομερέστερον ποῖα τὰ ἀναφερόμενα εἰς τὸ ἀπασχολοῦν ἡμᾶς θέμα σημεῖα αὐτῆς, καὶ ποῖον τὸ βαθύτερον αὐτῶν πνεῦμα καὶ νόημα, ὥστε ἡ κρίσις ἡμῶν μὴ γίνῃ «κατ' ὄψιν» μόνον καὶ ἐπιδερμικῶς. Ἐν τῇ 90ῃ ἐρωτήσει τοῦ Α' μέρους, ἀναγινώσκομεν:

« Ἐρ: Ποῖα εἶναι ἡ τετάρτη ἐντολὴ τῆς Ἐκκλησίας ;

Ἄπ: Νὰ ἐξομολογούμεθα τὰς ἁμαρτίας μας τέσσαρες φορές τὸν χρόνον ἔμπροσθεν τοῦ ἱερέως τοῦ νομίμως καὶ ὀρθοδόξως κεχειροτονημένου· οἱ δὲ προκόπτοντες εἰς τὴν εὐσέβειαν καὶ εὐλάβειαν, ἃς ἐξομολογοῦνται κάθε μῆνα· οἱ δὲ ἀπλούστεροι χρεωστοῦσι κἂν ἀπὸ μίαν φοράν τὸν χρόνον νὰ κάνουσιν ἐξομολόγησιν τῶν ἁμαρτιῶν των, καὶ τοῦτο νὰ γίνεται εἰς τὸν καιρὸν τῆς ἀγίας τεσσαρακοστῆς». (Καρμίρη, μνημ. ἔργ. σελ. 633).

Ἦτοι δέχεται, διὰ μὲν τοὺς «ἀπλουστέρους» ἅπαξ τοῦ ἐνιαυτοῦ θείαν

105. Μεταξὺ τῶν ἀνωτέρω ἄρθρων, περιέχεται καὶ ἡ σχετικὴ διδάχῃ περὶ τῆς συχνότητος προσελεύσεως εἰς τὸ Ποτήριον τῆς Ζωῆς, ἡ ὁποία καὶ ἀπασχολεῖ ἡμᾶς. Θὰ ἠδυνάμεθα συνεπῶς, κατόπιν τῆς ἀνωτέρω κριτικῆς, πολὺ εὐκόλως νὰ ἀπορρίψωμεν τὴν ἐν τῇ 90 ἀποκρίσει αὐτῆς περιεχομένην διδασκαλίαν. Δὲν ἐπράξαμεν ὅμως τοῦτο διὰ νὰ ἀποδείξωμεν ὅτι καὶ ἐξ αὐτῆς τῆς ἰδέας Ὁρθοδόξου Ὁμολογίας κριτικῶς ἐξεταζομένης, κηρύσσεται τὸ συνεχὲς τῆς θείας Μεταλήψεως, ἐνῶ συγχρόνως οὐδόλως ἀπαλλάσσονται τῆς εὐθύνης οἱ μὴ δι' ἀποκρῶντας λόγους μεταλαμβάνοντες πιστοί.

Γράφοντες «εὐθύνην» οὐδὲν ἕτερον ἐννοοῦμεν, εἰμὴ τὴν ὑπὸ τῶν ἱερῶν κανόνων ἐπιβαλλομένην συμμόρφωσιν τοῦ πιστοῦ ἀπέναντι τῶν ἀπαιτήσεων τοῦ ἀεὶ προσφερομένου Κυριακοῦ Δείπνου, καὶ τὰς ὁποίας ὄρα ἐν πλάτει ἀναπτυσσομένας εἰς τὰς προηγηθείσας θέσεις. (Α, Β, Γ.).

μετάληψιν κατόπιν προηγηθείσης ἐξομολογήσεως, διὰ τοὺς πολλοὺς τὸ τετράκις τοῦ ἐνιαυτοῦ, διὰ δὲ τοὺς «προκόποντας εἰς εὐσέβειαν» τὸ δεκάκις! Τὰ ἴδια, δηλαδὴ ἀκριβῶς τὰ ὁποῖα ἐπρέσβευον καὶ οἱ ἀντικολλυβάδες ἐν μέσῳ 18ῳ αἰῶνι ἀλλὰ καὶ οἱ τῆς ἐποχῆς τοῦ Ἀγαπίου τοῦ Κρητῆς (17ος αἰὼν) καὶ τὴν ὁποίαν διδαχὴν ἢ ἰδίᾳ ἢ Εἰσηγητικῇ Ἐκθεσίς ἐχαρακτήρισεν ὡς «ἐπικρατοῦσαν πλάνην»! Ἐρωτώμεθα ὅμως καὶ ἐρωτῶμεν συγχρόνως καὶ τὸν π. Θεόκλητον: πῶς τὰ ἔθη, τὰ ἐν τῇ ἐποχῇ τῆς ἀνωτέρω Ὁμολογίας ἐπικρατοῦντα ἐν ἀπάσῃ τῇ ἱερᾷ κερσονήσῳ τοῦ Ἀθωνοῦ καὶ μέχρι τὰ μέσα καὶ ἐπέκεινα τοῦ 18ου αἰῶνος, συνεχισθέντα ἐχαρακτήρισθησαν ἐν μὲν τῇ Ε.Ε. ὡς «ἐπικρατοῦσα πλάνη» ἐν δὲ τῇ ἐπιστολῇ αὐτοῦ, τὴν μετὰ τρίμηνον σχεδὸν κυκλοφορήσασαν, τὴν ὁμοίαν κατὰ πάντα διδαχὴν τῆς Ὁμολογίας τοῦ Μογίλα - Ἰασίου ἐχαρακτήρισεν ὡς δημιουργοῦσα ἔθῃ «πανορθοδόξου κύρου»; Ποῖα ἐκ τῶν δύο γνωμῶν πρέπει νὰ ἐκλέξωμεν προκειμένου νὰ γνωρίσωμεν τὸ ἀληθὲς φρόνημα τῆς εἰσηγητικῆς ξυνωρίδος;

Πόθεν ἐπίσης ὁ μοναχὸς Θεόκλητος ἠρύσθη τὴν πληροφορίαν καὶ ἀποδείξιν, ὅτι τὰ τοπικὰ ἔθη ἢ καὶ μία Ὁρθόδοξος Ὁμολογία, εἶναι δυνατὸν νὰ κηρύττουν διδαχὴν ἐναντίαν τῶν ἱερῶν Κανόνων καὶ μάλιστα μὲ ἀπαιτήσεις ἀντικαταστάσεώς των; Ποία Σύνοδος, μετὰ τὰς ἀγίας καὶ Οἰκουμενικὰς ἐπτὰ, συνελθοῦσα ἐν τῇ Ὁρθοδόξῳ Ἐκκλησίᾳ ὡκονόμησεν τοὺς ἱεροὺς αὐτῆς Κανόνας, ὥστε νὰ τολμήσῃ νὰ πράξῃ τοῦτο κατὰ μίμησιν καὶ ἡ Ὁμολογία τῆς ἐν Ἰασίῳ Συνόδου, μὲ τὴν πληθὺν μάλιστα τῶν λατινικῶν καὶ ξένων τῷ πνεύματι τῆς Ὁρθοδοξίας ἐπιδράσεων;

Εὰν δὲ ληφθῇ ὑπ' ὄψιν ὅτι αἱ ἀνωτέρω Ὁμολογίαι κέκτηνται ἀξιολογικῶς κρινόμεναι «σχετικὸν κύρος» (Ἰ. Καρμ. Δ.Σ.Μν Α'. σελ. 32), τότε τὸ σφάλμα τῆς Ε.Ε. καθίσταται εἰσέτι σοβαρώτερον, ὡς ἐπιθυμούσης ν' ἀντικαταστήσῃ κανόνας Οἰκ. Συνόδου διὰ τῶν ἀποφάσεων μᾶς ἀπλῆς Ὁρθοδόξου Ὁμολογίας! Τοῦτο μόνον οἱ σύγχρονοι «πατέρες» διὰ τῆς ἐτοιμαζομένης ψευδοοικουμενικῆς Πανορθοδόξου Συνόδου ὄνειρεύονται νὰ ἐνεργήσουν, ἐξ ὑπαρχῆς οὕτω πληροφορήσαντες τὸ γνήσιον ὀρθόδοξον ποίμνιον τῆς Ἐκκλησίας τοῦ Χριστοῦ τί κρύπτουν κάτωθεν τῆς ψευδοῦς δορᾶς τῆς «Ὁρθοδοξίας» των ... (106).

Παρὰ ταῦτα ὁ μοναχὸς Θεόκλητος ἐτόλμησε νὰ χαρακτηρίσῃ «εὐήθη»

106. Τρανὸν δεῖγμα τῆς μὴ γνησιότητος τῆς μελλούσης νὰ συνέλθῃ Πανορθοδόξου Συνόδου, ἔστω ἢ μὴ ὑπαρξίς, οὐδὲ κατ' ὑπόψιν, ἐπιθυμίας καταπολεμήσεως τῆς παναρέσεως τοῦ Οἰκουμενισμοῦ. Τούναντίον μάλιστα, κηρύσσεται ἀουστόλως καὶ συνεχῶς τὸ ἀκριβῶς ἐναντίον! Καταβάλλεται δηλαδὴ πᾶσα προσπάθεια, ὡς ἐμφαίνεται καὶ ἐκ τοῦ καταλόγου τῶν θεμάτων, τῆς συνάψεως στενωτέρων ἀδελφικῶν σχέσεων μεταξὺ Ὁρθοδοξίας καὶ τῶν συγχρόνων αἱρέσεων, κατὰ τὸ πνεῦμα τῆς Πατριαρχικῆς ἐγκυκλίου τοῦ 1920. Τί σημαίνει τοῦτο; Ἀρκεῖ νὰ προσέξῃ καλῶς ὁ ἀναγνώστης τὴν κάτωθι σημειουμένην πρότασιν, τὴν καὶ ἀνήκουσαν εἰς τὴν ἀνωτέρω Ἐγκύκλιον, διὰ νὰ διακρίνῃ «τὰ βαθέα τοῦ Σατανᾶ», κηρυττόμενα ἐκ τοῦ πρώτου θρόνου τῆς Ὁρθοδοξίας!

«Οὕτω δὲ τῆς εἰλικρινείας καὶ τῆς ἐμπιστοσύνης πρὸ παντὸς ἀποκαθισταμένης μεταξὺ τῶν Ἐκκλησιῶν, νομίζομεν δεύτερον ὅτι ἐπιβάλλεται ἵνα ἀναζωπυρωθῇ καὶ ἐνισχυθῇ

πάντα ὅστις θὰ ἔφερεν ἀντίρρησην εἰς τὰς ἀνωτέρω κρίσεις του, καὶ σχήματι μόνον εὐσεβείας ἀγωνιζόμενον ὑπὲρ τῆς ἰσχύος τῶν σχετικῶν ἱερῶν κανόνων, τῶν κατὰ αὐτὸν πρὸ πολλοῦ ὑπὸ τῶν Ὁμολογιῶν οἰκονομηθέντων... (107) Κατόπιν τούτων, φρονοῦμεν, ὅτι ἀπαιτεῖται μιὰ πλήρης καὶ συγκριτικὴ ἐξέτασις τῶν παραλλήλων τῆς ἀνωτέρω Ὁμολογίας ἐπὶ τῆς εὐχαριστιακῆς συμμετοχῆς, ὥστε ν' ἀποκαλυφθῆ, ἀφ' ἑνὸς μὲν τὸ ἀ λ η θ ἔ ς φ ρ ό ν η μ α ταύτης, ἀφ' ἑτέρου δὲ ἡ ἀβαθῆς καὶ ἀντικανονικὴ κριτικὴ τῶν κ. Εἰσηγητῶν.

Ἐν τῇ 107ῃ ἀποκρίσει τῆς ἀνωτέρω Ὁμολογίας, ἀναγινώσκομεν: «Τὸ τρίτον διάφορον εἶναι ὅπου ὅποιος χριστιανὸς εὐρίσκεται παρὼν σ υ χ ν ἂ εἰς τὴν θυσίαν ταύτην καὶ νὰ κ ο ι ν ω ν ᾱ τοῦ μυστηρίου τούτου, ἐλευθερώνεται δι' αὐτοῦ ἀπὸ κάθε πειρασμὸν καὶ κίνδυνον τοῦ διαβόλου, διατὶ δὲν ἀποτολμᾷ ὁ ἐχθρὸς τῆς ψυχῆς νὰ βλάβῃ ἐκεῖνον ὅπου ἤξεύρει ὅτι ἔχει

πρὸ παντὸς ἡ ἀγάπη μεταξὺ τῶν Ἐκκλησιῶν, μὴ λογιζομένων ἀλλήλας ὡς ξένας καὶ ἀλλοτρίας, ἀλλ' ὡς συγγενεῖς καὶ οἰκείας ἐν Χριστῷ καὶ «συγκληρονόμους καὶ συσσωμους τῆς ἐπαγγελίας τοῦ Θεοῦ ἐν τῷ Χριστῷ». Ἦτοι, καὶ διὰ τὴν Πατριαρχικὴν αὐλὴν τοῦ 1920 καὶ διὰ τὴν σημερινὴν ἀθλιωτέραν τοιαύτην, πᾶσαι αἱ ἐκκλησίαι, ἦτοι αἱ ποικίλαι πλάνας καὶ «τράπεζαι τῶν δαιμονίων» εἶναι «συγκληρονόμοι» καὶ «σύσσωμοι» μετὰ τὴν ἄμωμον Μίαν καὶ Ἀγίαν Ὁρθοδοξίαν!!! Διὰ τοῦτο ἀκριβῶς διακηρύσσεται ἤδη καὶ ὑπὸ τῆς «Διορθοδόξου προπαρασκευαστικῆς ἐπιτροπῆς τῆς Μεγάλης Συνόδου» ἡ ἔφεσις καὶ ἡ ἐπιθυμία αὐτῆς πρὸς ἐπιτέλειαν κοινοῦ Πάσχα, παντελοῦς ἀφανισμοῦ τῆς ἀκριβείας ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ, ἡ κατάργησις τῆς νηστείας κατὰ Τετάρτην καὶ Παρασκευὴν ὄλου τοῦ ἐνιαυτοῦ, ἡ διευκόλυνσις τῶν μεικτῶν γάμων, πρὸς εἰσέτι ἐντονωτέραν ἔκκαυσιν τῆς συγχρόνου Βαβυλωνείου καμίνου τοῦ σέξ, καὶ «τελικὴν ἐπίστεψιν τῶν περὶ ἐνώσεως προσπαθειῶν τῶν Ἐκκλησιῶν». (Πρὸς τὴν Μεγάλην Σύνοδον, σελ. 64).

107. Ἀλλὰ καὶ ἂν εἰσέτι δεχθῶμεν μετὰ τοῦ ἀνωτέρω ὀσιολογιωτάτου μοναχοῦ ὅτι αἱ ἀποφάσεις μιᾶς ὀρθοδόξου Ὁμολογίας, ἔστω καὶ πανορθόδοξου κύρους, κέκτηνται τοιαύτην ἰσχύν, ὥστε νὰ «οἰκονομοῦν» τοὺς ἱεροὺς κανόνας, θέτοντες αὐτοὺς εἰς «μὴ ἰσχύν», διατὶ νὰ μὴ συμβαίῃ κάτι παράλληλον καὶ μετὰ τὰς πανορθόδοξους ἀποφάσεις τοῦ 1583, 1587, καὶ 1593; Ἐξηγούμεθα λεπτομερέστερον:

Αἱ ἀνωτέρω Σύνοδοι ἠσυχολήθησαν, ὡς γνωστόν, μετὰ τὴν ἡμερολογιακὴν καινοτομίαν τῆς πρεσβυτέρας Ρώμης, ἀπορρίψασαι ταύτην καὶ χαρακτηρίσασαι τὴν ἀνωτέρω πρᾶξιν «ὡς παγκόσμιον σκάνδαλον καὶ αὐθαίρετον καταπάτησιν τῶν θείων καὶ ἱερῶν κανόνων». Ἐρωτῶμεν, λοιπόν, τὸν π. Θεόκλητον: διατὶ τοὺς τηροῦντας καὶ σεβομένους τὴν φωνὴν τῶν ἀνωτέρω Συνόδων, αἱ ὁποῖαι σημειωτέον, ἐνομοθέτησαν συμφώνως τῇ ἱερᾷ Παραδόσει, θεωρεῖ «σχισματικούς» καὶ «ἐκτὸς Ἐκκλησίας» καίτοι ἐφαρμόζουσι ἐποφάσεις πανορθόδοξων Συνόδων; Διατὶ ἡ ὀρθόδοξος Ὁμολογία τοῦ Μογίλα - Ἰασίου νὰ κέκτηται «πανορθόδοξον κύρος», αἱ δὲ ἀνωτέρω Σύνοδοι νὰ δημιουργοῦν διὰ τῆς ἐφαρμογῆς τῶν ἀποφάσεών των «σχισματικούς»; Μήπως διότι μετὰ τὸ 1924 κατέστησαν «σημεῖον ἀντιλεγόμενον» ὥστε νὰ «δειλιοῦν» νὰ μνημονεύσουν αὐτῶν καὶ αὐτοὶ εἰσέτι οἱ ἐσχάτως ἀσυχοληθέντες, ὡς ὁ καθηγητὴς Ἰ. Καρμίρης καὶ ὁ ἀρχιμ. Σ. Μπλάλης; Καὶ τὸν μὲν πρῶτον δικαίως καὶ ἐγκαίρως ἠλεγξεν ὁ εὐρύμαθης Π. Παναγιωτᾶκος εἰς τὸ ὑπ' αὐτοῦ ἐκδιδόμενον «Ἀρχεῖον ἐκκλησιαστικοῦ καὶ κανονικοῦ δικαίου», τεῦχος βον τοῦ ἔτους 1953, σ. 197· τὸν δεύτερον μετὰ τὰς ἱκανὰς καί, πιστεύομεν, ἀγαθὰς προϋποθέσεις δι' ἕνα γ ν ἦ σ ι ο ν ἀνθενωτικὸν ἀγῶνα, τίς θὰ παρατηρήσῃ; Μᾶλλον οὐδεὶς, διότι εὐελπστοῦμεν εἰς μίαν σύντομον ὑπὸ τοῦ ἰδίου ἐπανόρθωσιν, μετὰ τινος ἀναγκαιοτάτης προσθήκης; Ποίας; Τῆς πλήρους διακοπῆς κοινωνίας μετὰ τῆς καινοτομοῦσης Ἑλλαδικῆς Ἐκκλησίας, ὥστε τὰ γραφόμενά του νὰ «ζωοποιηθοῦν» ὑπὸ τῆς ὠραιότητος... συνεπείας! Τὸ εὐχόμεθα ἐκ καρδίας.

τὸν Χριστὸν μένοντα ἐν αὐτῷ». (Ἰ. Καρμίρη, «Μνημεῖα», σελ. 640). Ἀλλὰ τρανώτερον, τὸ σχετικὸν πρὸς τὸ θέμα ἡμῶν πιστεύω αὐτῆς, διὰ τὸν δυνάμενον νὰ ἀναγινώσκη «κατὰ γνῶσιν», ἐμφαίνεται εἰς τὴν 18ην ἀπόκρισιν τοῦ δευτέρου μέρους τῆς Ὁμολογίας, εἰς τὴν ὁποίαν δηλοῦται ὅτι «ἄρτος ἐπιούσιος» κατὰ τὴν Κυριακὴν προσευχὴν, δὲν εἶναι μόνον ὁ λόγος τοῦ Θεοῦ, ἀλλὰ «καὶ ἡ ἄλλη βρῶσις τῆς ψυχῆς, ἡγουν ἡ κοινωνία τοῦ σώματος καὶ αἵματος τοῦ Χριστοῦ». Καὶ συνεχίζει: «Διὰ νὰ μεταλάβωμεν λοιπὸν ἀξίως τὴν βρῶσιν ταύτην, παρακαλοῦμεν εἰς τὸ μέρος τοῦτο νὰ μᾶς τὴν δώσῃ ἐκεῖνος, ἡγουν μὲ τὴν χάριν καὶ φιλανθρωπίαν του» Αὐτ. σελ. 652.

Ἐπὶ τῶν ἀνωτέρω ἀναφερόμενος στοχαστικῶς ὁ πολὺς Νεόφυτος, ἐξάγει τὰ κάτωθι ἀληθέστατα συμπεράσματα. «Εἰ τοίνυν καὶ κατ' αὐτὴν τὴν Ὁρθόδοξον Ὁμολογίαν, ἄρτος ἐπιούσιος ὁ ἄρτος ἐστὶν ὁ ζῶν ὁ ἐκ τοῦ Οὐρανοῦ καταβάς καὶ ζῶν διδούς τῷ κόσμῳ, τὸ δὲ δὸς ἡμῖν σήμερον, εἰς τὸ δίδου ἡμῖν τὸ καθ' ἡμέραν ὁ Εὐαγγελιστῆς Λουκᾶς μεταλαβὼν ἡρμήνευσεν, ... οὐδὲ ἡ Ὁρθόδοξος ἄρα Ὁμολογία τοὺς συχνότερον δοκιμάζοντας ἑαυτούς, κατὰ τὸν Ἀποστολον, τῆς συχνῆς μεταλήψεως ἀπείργει. (= ἐμποδίζει). Ὁ γὰρ αἰτῶν λαμβάνει καὶ ὁ ζητῶν εὕρισκει καὶ τῷ κρούοντι ἀνοίγεται τοῦ Κυρίου ὁ λόγος. Πιστὸς δὲ ὁ Κύριος ἐν πᾶσι τοῖς λόγοις αὐτοῦ. Τοῦ γοῦν Κυρίου τῷ οὐκ ἀποδοκιμάστως ἀλλὰ δεδοκιμασμένως αἰτοῦντι διδόντος, καὶ τῷ πιστῶς κρούοντι ἀνοίγοντος, τίς ὁ τὴν δόσιν κωλύων καὶ τὴν θύραν μὴ ἀνοίγων; καὶ ἵνα τὰ τοῦ Ἀποστόλου εἴπω, Θεὸς ὁ δικαίων, τίς ὁ κατακρίνων;» Χ.Ν. σελ. 60 - 61.

Ὅθεν, ἐὰν καὶ αὐτὴ ἡ Ὁρθόδοξος Ὁμολογία δὲν ἐμποδίζει τὴν συχνὴν θεῖαν Μετάληψιν, ἀλλ' ἐξ ἀντιθέτου προτρέπει πρὸς αὐτὴν τοὺς πιστοὺς, δυνάμει τῶν Κυριακῶν λογίων, εἶναι αὐτονόητον ὅτι κατ' οὐδένα τρόπον ἀπαλλάσσονται τῆς εὐθύνης οἱ δυνάμενοι νὰ συμμετάσχουν καὶ ἀποφεύγοντες. Αὕτη κατατάσσουσα ἀπλῶς τοὺς πιστοὺς εἰς κατηγορίας ἀξιότιτοι καὶ εἰς τοὺς πλέον εὐσεβεῖς ἐπιτρέπουσα ὅτε μὲν τὸ δεκάκις, ὅτε δὲ τὸ συχνάκις, εἶναι δῆλον, ὅτι εἰς τὴν περίπτωσιν τῶν μοναχῶν («ἐνθα ἐμπολιτεύεται ἡ ἀκρίβεια» Ε. Θ. σελ. 9), καὶ μάλιστα τῶν ἐχόντων τὰς προϋποθέσεις προσελεύσεως — διότι οἱ μὴ ἔχοντες ταύτας ἀσφαλῶς δὲν ἀπαιτεῖται νὰ «προστατευθοῦν» ἐξ Ὁρθοδόξων Ὁμολογιῶν, ὄντες ὑπὸ ἐπιτίμιον — οὐδόλως θὰ ἐχαρίζετο ἢ πολλῶ μᾶλλον θὰ ἐδημιούργει λόγους μόνιμου ἀμελείας καὶ πνευματικῆς νωθρότητος, διὰ ρημάτων ὁποίων τῆς Ε.Ε. ἦτοι «μὴ ἰσχύος τῶν οἰκονομηθέντων ἱερῶν κανόνων»! ... Διότι ἐρωτῶμεν τοὺς κ. Εἰσηγητάς: Ποίαν οἰκονομίαν εἶναι δυνατὸν νὰ προσφέρῃ ἡ Ὁρθόδοξος Ὁμολογία εἰς τοὺς δυναμένους μεταλαβεῖν, ὡς συμβαίνει ἐν ἀγίῳ Ὁρει καὶ παρὰ ταῦτα μὴ προσερχομένους; ἀσφαλῶς οὐδεμίαν. Εἰς τοὺς μὴ δυναμένους πάλιν ὁποῖαν; νὰ τοὺς ἀπαλλάξῃ τῆς ἀπειλῆς τῶν κανόνων, λόγῳ μὴ προσελεύσεώς των; Μὰ ἡ μὴ συμμετοχὴ των εἰς τὸ Μυστήριον αὐτὴ καὶ μόνον δημιουργεῖ ἀφορισμὸν εἰς βάρος των! Δὲν πρέπει νὰ ἐκπλησσωμεθα διὰ τοῦτο, διότι ὡς εἴπομεν καὶ προηγουμένως, πᾶσα μὴ συμμετοχὴ εἰς τὸ Μυστήριον λόγῳ ἐπιτιμίου ἢ «βασάνου συνειδήσεως» καλεῖται ἐν τῷ Κα-

νονικῶ Δικαίῳ μικρὸς ἀφορισμός. Συνεπῶς, εἴτε ἡ Ἐκκλησία ἀφορίζουσα ἀμέσως τὸν πιστὸν στερεῖ τοῦτον τοῦ Μυστηρίου, εἴτε ὁ πιστὸς ἐξ ἑαυτοῦ δὲν προσέρχεται εἰς αὐτό, ἐμμέσως οὕτως ἀφοριζόμενος, πρόκειται περὶ τοῦ αὐτοῦ πράγματος, ἤτοι τῆς στερήσεως τῶν θείων Δώρων!

Διὰ τοὺς πρώτους, τοὺς ὄντας δηλαδὴ ἐν ἐπιτιμίῳ, τοῦτο μόνον δύναται νὰ πράξῃ ἡ Ἐκκλησία οἰκονομικῶς ἐνεργοῦσα· νὰ συντομεύσῃ τὸν χρόνον ἀποχῆς των ἐκ τῶν θείων Μυστηρίων. Καὶ ἡ Ὁρθ. Ὁμολογία τοῦ Ἰασίου, καθ' ἡμᾶς, κάτι παράλληλον ἐπιθυμεῖ νὰ ἐκφράσῃ, ὀρίζουσα τοὺς χρόνους προσελεύσεως· δηλαδὴ δημιουργεῖ ποιμαντικὸν σ η η μ ε ἰ ο ν ἐ π α φ ῆ ς διὰ τὸ μακρὰν αὐτῆς ποιμνιον, ὥστε καὶ κατ' ἀραιὰ τούλάχιστον διαστήματα νὰ δύναται ὁ ἀμελής πιστός, προσελκυόμενος ἀπὸ τὴν διδασχὴν τῆς, νὰ μετέχῃ τοῦ Μυστικοῦ αὐτῆς Δείπνου. Αἱ προτροπαὶ τῆς προσπαθοῦν νὰ διεγείρουν τὸ ἐνδιαφέρον τῶν ἀμελῶν καὶ νὰ σημάνουν ἅμα τὰ ἐ λ ά χ ι σ τ α ὄ ρ ι α συμμετοχῆς εἰς τὴν μυστηριακὴν ζωὴν τῆς Ἐκκλησίας· ὁ παραβαίνων ταῦτα θὰ εὐρίσκειται πλέον μακρὰν αὐτῆς, ἐνῶ διὰ τοὺς δυναμένους —«προκόπτοντας εἰς εὐσέβειαν καὶ εὐλάβειαν»— ἀφήνει ἐλευθέραν τὴν ὁδὸν πρὸς τὴν θείαν Μετάληψιν.

Τὰ ἐν τῇ 90ῇ αὐτῆς ἀποκρίσει ἀναφερόμενα ἀδυνατοῦν νὰ ἐρμηνευθοῦν ὡς ὅροι ἀπαράβατοι καὶ πνευματικῆς ἀσφαλείας ἐκέγγυοι, ἢ πολλῶ μᾶλλον, προτροπαὶ πνευματικῆς ἐγρηγόρσεως, διὰ τοὺς δυναμένους νὰ ἐφαρμώσουν μίαν συχνότεραν προσέλευσιν καὶ ἀδιαφοροῦντας.

Ἐὰν δὲ λάβωμεν ὑπ' ὄψει καὶ τὰ προλεχθέντα, διὰ τῶν ὁποίων ἀπορρίπτονται τὰ ἄρθρα 87 - 95, ὡς μὴ ἐκφράζοντα τὸ πιστεύω τῆς Ἐκκλησίας ἐπὶ τοῦ προκειμένου, τί ἀπομένει ὥστε νὰ χρησιμοποιοῦνται ὡς ἐπιχείρημα προστασίας τῶν μὴ προσερχομένων εἰς τὸ Μυστήριον καίτοι δυναμένων ;

Ἡ δ υ ν α μ ι κ ῆ ἐξ ἄλλου καὶ οὐκὶ στατικὴ αὐτῆς φύσις, σαφέστατα ἐκδηλοῦται καὶ διὰ τῆς 107ης ἀποκρίσεως, ἐνθα ἡ συχνὴ παρουσία καὶ μέθεξις ἐν τῷ Μυστηρίῳ χαρακτηρίζεται λίαν σωτηριώδης διὰ τὴν ἐλευθερίαν τῆς ψυχῆς ἀπὸ τὸν πειράζοντα Διάβολον.

Οὕτω συμφωνοῦμεν ἀπολύτως μετὰ τοῦ καθηγητοῦ τῆς Λειτουργικῆς Π. Τρεμπέλα, ὅστις ἀναφερόμενος εἰς τὸ λησμονηθὲν καὶ μᾶλλον πολεμηθὲν φρόνημα τῆς Ἐκκλησίας ἡμῶν περὶ τῆς συχνῆς θείας Μεταλήψεως, γράφει:

« Δὲν εἶναι λοιπὸν νέον διὰ τὴν ἰδικὴν μας λειτουργικὴν πρᾶξιν καὶ τὸ χαρακτηριστικὸν αὐτὸ τῆς ρωμαιοκαθολικῆς λειτουργικῆς κινήσεως (δι' ἧς ὁ πάπας Πῖος ὁ Ι' συνέστησεν ἐσχάτως τὴν συχνὴν θείαν κοινωνίαν εἰς τοὺς πιστοὺς του καὶ εἰς τοὺς «περισσότερον ἀφοσιωμένους τὴν καθημερινὴν τοιαύτην» σημ. ἡμετέρα), ὅσονδήποτε καὶ ἂν τὸ περὶ συνεχοῦς θείας κοινωνίας φρόνημα τῆς Ἐκκλησίας ἠγνοήθη ἢ ἐλησμονήθη ὑπὸ τῶν πολλῶν ἢ καὶ ἐθεωρήθη ὑπό πινων ὑπὸ τὸ κράτος παχυλῆς ἀγνοίας διατελούσων ὡς καινοτομία τις καὶ νεωτερισμὸς ἄγνωστος εἰς τὴν παράδοσίν μας. Τὸ μόνον ὅπερ συνέβη κατὰ παρελθὸν πρόσφατον ὡς πρὸς τὸ χαρακτηριστικὸν τοῦτο τῆς λατρείας μας εἶναι μόνον ὅτι, ἐνῶ διεφαίνετο καὶ διεκρίνετο σαφῶς ἐν τῇ εἰκόνι τῆς λατρείας μας, τὰ χρώματά του ὅμως εἶχον πως ἐξασθενήσει καὶ

δὲν παρουσίαζαν τὴν αὐτὴν ζωηρότητα καὶ διαύγειαν, τὴν ὁποίαν καὶ εἰς τοὺς πρώτους τοῦ Χριστιανισμοῦ αἰῶνας».⁽¹⁰⁸⁾

Τέλος καθ' ἡμᾶς, ἡ Ὁρθόδοξος Ὁμολογία τοῦ Μογίλα - Ἰασίου, ἀπλῶς καὶ δὴ π ε ρ ι σ τ α τ ι κ ῶ ς περιέγραψε, τούλάχιστον διὰ τὸ προκείμενον, τὰ ἐπικρατοῦντα τότε ἔθη τῶν Ὁρθοδόξων, οὐδόλως θελήσασα νὰ «οἰκονομήσῃ» τοὺς σχετικούς ἱεροὺς κανόνας ἢ κἂν νὰ θεσπίσῃ παραμόνιμον κατάστασιν ἐθιμικοῦ δικαίου ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ, δεδομένου ὅτι ὡς θὰ ἴδωμεν ἐν πλάτει περαιτέρω, ὑπαρχόντων ἱερῶν κανόνων, οὐδὲν ἔθος δύναται νὰ ἀνπιτρατευθῇ αὐτοῖς. Ἐν ἄλλαις λέξεσι, συγγραφεῖσα πρὸς καταπολέμησιν τῶν Καλθινικῶν κυρίως κακοδοξιῶν⁽¹⁰⁹⁾, ἐκεῖ ἔρριψε καὶ ἅπαν τὸ βάρος αὐτῆς, τῶν ἐν αὐτῇ λοιπῶν ἀναφερομένων — καὶ ἐναντίων τοῖς ἱεροῖς κανόσι — ἱστορικὴν καὶ μόνον ἐχόντων σημασίαν διὰ τὴν δογματικοσυμβολικὴν ἐπιστήμην καὶ θεολογίαν, μὴ δυνάμενα τὸ παράπαν νὰ ἀποτελέσουν διδαχὴν ἢ παράλληλόν τι καὶ ἰσοδύναμον τῶν ἱερῶν κανόνων, πολλῶ δὲ μᾶλλον ν' ἀνπικαταστήσουν τούτους, θέτοντα εἰς «μὴ ἰσχύν»! . . . Ε.Θ. σελ. 10.

Σ Υ Μ Π Ε Ρ Α Σ Μ Α

Αἱ Ὁρθόδοξοι Ὁμολογίαι τοῦ 17ου αἰῶνος, οὐδόλως ἀπαλλάσσουν τοὺς πιστοὺς τῆς ὑποχρεώσεώς των ἔναντι τοῦ Μυστηρίου τῆς θείας Εὐχαριστίας, τῶν σχετικῶν ἱερῶν κανόνων διατηρούντων ἅ π α σ α ν τὴν ἑαυτῶν ἰσχύν.

108. «Ἡ Ρωμαϊκὴ λειτουργικὴ κίνησις καὶ ἡ πρᾶξις τῆς Ἀνατολῆς», σελ. 85. Τοῦ ἰδίου: «Λειτουργικοὶ τύποι τῆς Δύσεως καὶ Διαμαρτυρομένων», σελ. 378, Ἀθῆναι 1966.

109. «Ὅθεν πρὸς θεραπείαν τοῦ κακοῦ (ἦτοι τῆς Καλθινικῆς προπαγάνδας), ὁ ἐπιφανὴς μητροπολίτης Κιέβου Πέτρος Μογίλας (1633-1646), μετ' ἄλλων Ρώσων θεολόγων καὶ μάλιστα τοῦ Isaïe Kozloniskij, συνέταξε τῷ 1638 ἐκτενῆ τινα Κατήχησιν, ἢ «ἐκθεσίαν τῆς τῶν Ρώσων πίστεως», ἐν ἣ ἐξετίθεντο θετικῶς καὶ σαφῶς τὰ δόγματα τῆς Ὁρθόδοξου Ἐκκλησίας, ἣν ἀντέταξε κατὰ τῆς Καλθινικῆς Λουκαρείου Ὁμολογίας καὶ τῶν λατινικῶν τοιούτων». Ἰ. Καρμίρη «Μνημεῖα...» σελ. 583.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΠΕΜΠΤΟΝ

Τὰ ἐν τῷ ἔργῳ «Περὶ τῆς συνεχοῦς θείας Μεταλήψεως» περιε-
χόμενα ἀποτελοῦν προτροπὰς καὶ ἐμφάσεις τῶν συγγραφέων
ἢ ἐκφράζουν τὴν «κανονικὴν» φωνὴν τῆς Ἐκκλησίας ;

ΘΕΣΙΣ ΑΝΟΙΚΤΗΣ ΕΠΙΣΤΟΛΗΣ

(Μοναχοῦ Θεοκλήτου Διονυσιάτου)

« Προτροπὰς κάμνουν (οἱ Κολλυβάδες), ἐξαίρουν τὴν ὠφελιμότητα τῆς συχνῆς θ. Κοινωνίας, καταφεύγουν εἰς ἀπειλάς διὰ νὰ συγκανήσουν τοὺς ψυχροὺς, ἀλλ' οὐδαμοῦ γράφουν ὅτι αἱ ἀποτελοῦσαι τὴν οἰκονομίαν τῆς Ἐκκλησίας « Ὁρθόδοξοι Ὁμολογίαι » στεροῦνται κύρους καὶ ἐπομένως αἱ ἀπειλαὶ τῶν σχετικῶν ἱερῶν κανόνων ἰσχύουν πάντοτε, πανταχοῦ καὶ ἐπὶ πάντων » (Ε.Θ. σελ. 3).

« Ὁ ἅγιος Νικόδημος, ὡς φορτικώτατα ἐγράψαμεν, μὴ ἀνησυχῆτε, δὲν ἐπρέσβευεν ἀνοησίας. Ἀναφέρει τοὺς ἐν λόγῳ ἱεροὺς Κανόνας (Θ' Ἀπ. - Β' Ἀντ.) μόνον πρὸς ἔμφασιν ἀφοῦ ἐγνώριζεν τὸ κύρος τῶν « Ὁρθόδοξων Ὁμολογιῶν ». (Ε.Θ. σελ. 10).

Α Π Α Ν Τ Η Σ Ι Σ

Ἡ ἐνταῦθα παρουσιαζομένη διαστολὴ μεταξὺ ἐντολῶν καὶ προτροπῶν ἢ συστάσεων, ἀπειλῶν καὶ ἐμφάσεων, συνιστᾷ τὸ ὀλιγώτερον, διασάλευσιν τοῦ ἠθικοῦ τῆς Ἐκκλησίας οἰκοδομήματος, ἢ ὁποῖα πλειστάκις, διὰ τῶν ἑαυτῆς ἀποστόλων καὶ διδασκάλων, τὰς « κανονικὰς » καὶ ἀποστολικὰς αὐτῆς διατάξεις, προτροπὰς ἐκάλεσε καὶ συστάσεις.

Οὐδεὶς καὶ οὐδέποτε τῶν ἁγίων Πατέρων ἠθέλησε νὰ ἀντιδιαστείλῃ τὰς προτρεπτικῶν τῶν τρόπων ἐκφερομένας συστάσεις τῆς Ἐκκλησίας, ἀπὸ τὸν λοιπὸν χορὸν τῶν ἐντολῶν αὐτῆς, δημιουργῶν οὕτω δυνατότητα ἐκλογῆς εἰς τὸν πιστὸν της, ἄνευ μάλιστα φόβου ἐπιτιμίου διὰ μίαν κατ' ἀρέσκειαν ἐπιλογὴν τῶν λόγων της καὶ ὑποκειμενικὴν ἐκλεκτικότητα!...

Ἐὰν ὁμῶς ἐνεθυμεῖτο ὁ ἀνωτέρω μοναχὸς τοὺς λόγους τοῦ θείου Βασιλείου, κατὰ τοὺς ὁποίους « τὰ κατευθυνόμενα εἰς τὴν ἐντολὴν τοῦ Κυρίου, ὡς Θεοῦ προστάγματα παραδεκτέον » (ᾠρ. ἐπιτρ. ριδ'), οὐδέποτε θὰ ἐπεχείρῃ τὴν ἀνωτέρω διάκρισιν. Ὁ ἀγιορείτης σοφός, ἃς ὑπάρξῃ καὶ πάλιν χειραγωγὸς ἡμῶν εἰς τὴν παροῦσαν περίπτωσιν.

« Καὶ πάλιν τοῦ ἱεροῦ Χρυσοστόμου ἀπαιτοῦντος ὅπως ὁ μὴ μεταλαμβάνων, ἐπειδὴ παρουσιάζετο διὰ τῆς διαγωγῆς του αὐτῆς ὡς ὑβρίζων τὰ θεῖα, νὰ ἀπέρχεται τοῦ κυρίως Ναοῦ, πρᾶγμα τὸ ὁποῖον κατὰ τοὺς ἀποστολικοὺς καὶ συνοδικοὺς κανόνας οὐδόλως διαφέρει τοῦ ἀφορίσεσθαί, ἐκεῖνοι (δηλαδὴ οἱ ἀντιλέγοντες), δὲν εἶναι ἀφορισμὸς ἔλεγον, ταῦτα ἀλλὰ προτροπή, ἀγνοοῦντες ὅτι καὶ αἱ προτροπαὶ ἀποτελοῦν μέσον ἐφαρμογῆς τῶν ἐντολῶν ἢ καὶ τελείως ὁμοιάζουν πρὸς αὐτάς. Διότι, ὡς λέγει ὁ ἱερὸς πατήρ, « σᾶς παρακαλοῦμεν, ὅχι νὰ μὴ ἔρχεσθε εἰς τὸν Ναόν, ἀλλὰ νὰ καταστήσετε τοὺς ἑαυτοὺς σας ἀξίους τῆς παραστάσεως καὶ τῆς τῶν θείων ἁγιασμάτων Μεταλήψεως » ... Πάσας δὲ τὰς προτροπὰς καὶ συμβουλὰς, αἱ ὁποῖαι ὀδηγοῦν εἰς τὴν τήρησιν τῶν ἐντολῶν, ὡς Θεοῦ θελήματα πρέπει

νά γίνωνται παραδεκτὰ κατὰ τὸν Μ. Βασιλείον. Ἄλλ' ἀσφαλῶς, ὅσοι παραβαίνουν τὰ θελήματα τοῦ Θεοῦ πρέπει νὰ τιμωρῶνται· συνεπῶς, οἱ παραβαίνοντες τὴν προτροπὴν τοῦ ἁγίου Πατρὸς δὲν τυγχάνουν ἀ ν ε ὑ θ υ ν ο ι . . .

» Ἄλλὰ παρ' ὅλα τὰ ἀνωτέρω, ἐκεῖνοι ἐπέμενον νὰ τονίζουν ὅτι, π α ρ ά κ λ η σ ι ν καὶ οὐχὶ βίαν ἀποτελοῦν οἱ λόγοι τοῦ θεοῦ Χρυσοστόμου, ἤτοι σ υ μ β ο υ λ ῆ ν καὶ π α ρ α ί ν ε σ ι ν καὶ οὐχὶ ἐντολήν, ἀξιοῦντες, ἐξ ἐπιπολαιότητος, τὰ τῆς Ἐκκλησίας Εὐαγγελικὰ καὶ « κανονικὰ » ἐντάλματα νὰ μετατρέψουν εἰς προαιρετικὰς συμβουλὰς, ἀγνοοῦντες ὅτι ὁ θεῖος πατὴρ εἰς πολλοὺς τῶν λόγων του, τὰ Εὐαγγελικὰ καὶ Ἀποστολικὰ ἐπιτάγματα, τὰ ἀποκαλεῖ παραινέσεις καὶ συμβουλὰς.

Ἐκ τούτων, ἄλλα μὲν, ὡς μὴ ἀναιροῦντα καὶ καταστρέφοντα τὸ αὐτεξούσιον τοῦ ἀνθρώπου, δύνανται ἀσφαλῶς νὰ λεχθοῦν προτροπαὶ καὶ συμβουλαί, ὅπως τὸ λέγον: « Διότι ἐὰν θέλετε καὶ ἀκούσετε τοὺς λόγους μου . . . » πρᾶγμα τὸ ὁποῖον φανερώνει ὅτι ὁ μὴ θέλων νὰ ὑπακούσῃ καθίσταται παρὰ τὸ τοῦ ὕφους εὐγενὲς ὑ π ε ὑ θ υ ν ο ς . ἄλλα δὲ εἶναι ἐπιτακτικά τε καὶ βίαια, ὅπως τό: « Ἐὰν ὅμως δὲν θελήσετε καὶ δὲν μὲ ἀκούσετε, θὰ διέλθετε διὰ μαχαίρας ».

» Πλὴν τῶν ἀνωτέρω, π α ρ ά κ λ η σ ι ς εἶναι ὅταν, διὰ τὸ καλὸν τῆς εἰρήνης καὶ τὸν ἁγιασμὸν ψυχῆς καὶ σώματος (διὰ τῆς τηρήσεως τῶν Εὐαγγελικῶν ἐντολῶν), μᾶς παραγγέλλει ὁ Ἀπόστολος εἰς πάσας τὰς ἐπιστολάς του νὰ συμφιλιωθῶμεν μὲ τὸν Θεόν, πρᾶγμα τὸ ὁποῖον πράττει καὶ αὐτὸς ὁ Χριστός. « Ἀντιπροσωπεύοντες λοιπὸν τὸν Χριστόν, λέγει ὁ Ἀπόστολος, ἐνεργοῦμεν ὡς ἀπεσταλμένοι του καὶ πρεσβευταί του. Π α ρ α κ α λ ο ὦ μ ε ν τοὺς ἀνθρώπους ἐξ ὀνόματος τοῦ Θεοῦ καὶ τοὺς λέγομεν· συμφιλιωθῆτε μὲ τὸν Θεόν ».

Ἐπίσης καὶ ὁ Βαπτιστὴς Ἰωάννης, τοῦ ὁποίου οὐδεὶς μεγαλύτερος ἐκ τῶν ἀνθρώπων, τοὺς ἐρωτήσαντας αὐτὸν ὄχλους, δὲν τοὺς ἦ ν ά γ κ α ζ ε ν εἰς τὴν ἐκτέλεσιν τῶν ἐντολῶν τοῦ Θεοῦ, ἀλλὰ τοὺς π α ρ ε κ ά λ ε ι μόνον νὰ πράττουν τὸ ἐπιβαλλόμενον. « Πολλὰ γάρ, φησί, καὶ ἕτερα παρακαλῶν, εὐηγγελίζετο τὸν λαόν ». Λοιπὸν, τί λέγεις, ἐπιμένεις νὰ ὑποστηρίξῃς ὅτι οἱ ἀνωτέρω λόγοι τοῦ Βαπτιστοῦ ἀποτελοῦν π ρ ο τ ρ ο π ά ς τὰς ὁποίας ἐὰν θέλωμεν ἐκτελῶμεν, καὶ οὐχὶ ἐντολάς; Ἐὰν πράττῃς κάτι τέτοιο, γίνεσαι φανερός ὅτι ξεχωρίζεις τὰς προτροπὰς τῶν ἐντολῶν. Ἄλλὰ τοῦτο δ ἐ ν σ ο ὦ τ ὸ ἐ π ι τ ρ έ π ε ι, οὔτε ἡ ἀξίνη τοῦ Προδρόμου, ἢ παρὰ τὴν ρίζαν κειμένη, καὶ πᾶν δένδρον ἄκαρπον, ἢτοι μὴ ποιοῦν καρπὸν, (ὅπως δηλαδὴ π α ρ ε κ ά λ ε ι ὁ Ἰωάννης τοὺς ὄχλους « ποιήσατε καρποὺς ἀξίους τῆς μετανοίας » κόπτουσα καὶ εἰς πῦρ βάλλουσα, οὔτε τὸ πτύον (φυτάρη) τὸ εὐρισκόμενον εἰς τὰς χεῖρας τοῦ κυρίου καὶ καθαρίζων τὸ ἄλῳνι, ἢτοι τὰ πλήθη τῶν ἀνθρώπων, οὔτε ἡ ράβδος τοῦ Παύλου τὴν ὁποίαν ἐπέσειεν ἀπειλητικῶς πρὸς τοὺς ἀπειθεῖς τῶν λόγων του Κορινθίους»⁽¹¹⁰⁾).

110. « Παραθέτομεν κατωτέρω καὶ τὸ πρωτότυπον τοῦ κειμένου, πρὸς ἰκανοποίησιν παντὸς φιλολόγου ἐκ τῶν ἀναγνωστῶν μας καὶ διάσωσιν ἐκ τῆς λήθης, τῶν ἡδυτάτων λόγων τοῦ ἁγιορείτου λογίου.

Κατόπιν τῶν ἀνωτέρω εἶναι λίαν σαφές ὅτι, οὐδεμία ἀπαλλαγὴ εὐθυνῶν ὑφίσταται διὰ τοὺς πιστοὺς, ἐὰν καλέσουν οὗτοι τοὺς λόγους τῶν ἀγίων πατέρων καὶ τοῦ Εὐαγγελίου, προτροπὰς καὶ συμβουλὰς καὶ οὐχὶ ἐντολὰς, ὡς καὶ πράγματι εἶναι. Ἡ ἔμφρασις τὴν ὁποίαν ἐπεδείκνυε ὁ ἱερός Νικόδημος εἰς τοὺς λόγους του, οὐδόλως ἀφεῶρα εἰς ρητορικὴν δεινότητα, ὥστε νὰ ἐπιτρέπη φιλολογικὴν καὶ ψιλὴν συμμόρφωσιν τῶν ἀναγνωστῶν του· ἀπεναντίας μάλιστα, συνεχῶς ἐπέσειε τὴν ἀπειλὴν τοῦ ἀφορισμοῦ διὰ τὸν μὴ συμμορφούμενον, ὡς λίαν σαφῶς ἀπεδείχθη εἰς τὴν ἀναίρεσιν τῆς Β' θέσεως τῆς Ε:Ε.

Ἀναφορικῶς δὲ μὲ τὸ « ἂν ἴσχυον τώρα » οἱ ἱεροὶ κανόνες (Ε.Θ. σελ. 10) ἢ τὸ τῆς παρουσίας ἐνοστάσεως, ὅτι δηλαδὴ δὲν « ἰσχύουν πάντοτε, πανταχοῦ καὶ ἐπὶ πάντων », λόγῳ τῆς ὑπάρξεως τῶν Ὁρθοδόξων Ὁμολογιῶν, ταῦτα καὶ τὰ παρόμοια τούτοις, ἀποτελοῦν οὐ μόνον ἀντορθοδόξους διδασκὰς ἀλλὰ καὶ πρόσφορα κηρύγματα διὰ πάντας τοὺς ἐπιθυμοῦντας ν' ἀπαλλαγοῦν τῆς

«Καὶ αὐτὸν ἐκεῖνου (Χρυσσοστόμου) τὸν ἀμετόχως ἐστηκότα ὡς ὑβριστὴν εἰς τὰ θεῖα, τοῖς ἐν μετανοίᾳ συμπρόερχεσθαι δικαιούντος, ὅπερ μικρὸν ἢ οὐδὲν διαφέρει τοῦ ἀφορίζεσθαι κατὰ τοὺς ἀποστολικοὺς καὶ συνοδικοὺς κανόνες, ὡς ἀνάξιον καὶ ἀκοήν, φησίν, καὶ θεῶν· ἐκεῖνοι, οὐκ ἀφορισμός, φασί, τὰ λεγόμενα, ἀλλὰ προτροπὴ, μὴ ξυνορῶντες ὅτι καὶ αἱ προτροπαὶ τῶν κατευθυνομένων εἰσὶ πρὸς τὴν ἐντολὴν τοῦ Κυρίου καὶ ἢ συνερμπτόντων ἢ συμβαλλομένων αὐτῇ.

«Παρακαλοῦμεν γάρ, φησί, ὑμᾶς οὐκ ἵνα μὴ παραγίνησθε, ἀλλ' ἵνα καὶ τῆς παρουσίας καὶ τῆς προσόδου ἀξίους ἑαυτοὺς καταστήσετε ... » Τὰ δὲ κατευθυνόμενα εἰς τὴν ἐντολὴν τοῦ Κυρίου, ὡς **Θ ε ο ὕ θ ε λ ή μ α τ α** παραδεκτέον κατὰ τὸν Μ. Βασίλειον. (Ὁρ. ἐπιτ. ριδ').

Ἀλλὰ μὴν οἱ τὰ τοῦ Θεοῦ θελήματα παραβαίνοντες, ἐπιτιμητέοι· οὐδ' οἱ τὴν προτροπὴν ἄρα τοῦ θεοῦ πατρὸς παραβαίνοντες ἀνεπιτήμητοι ...

Καὶ μετὰ ταῦτα πάντα, παράκλησιν οὐ βίαν εἶναι λέγοντες τὰ τοῦ θεοῦ Χρυσσοστόμου, καὶ ὡς εἰπεῖν, συμβουλαί τε καὶ παραίνεσιν, οὐκ ἐντολήν, λελήθασιν ἑαυτοὺς τῶν ἐφ' ἡμῖν εἶναι ἀξιοῦντες τὰ τῆς Ἐκκλησίας εὐαγγελικά τε καὶ κανονικά ἐπιτάγματα, μὴ ξυνορῶντες ὅτι ὁ θεῖος πατὴρ καὶ τὰ εὐαγγελικά τε καὶ ἀποστολικά ἐπιτάγματα ἐν πολλοῖς τῶν αὐτοῦ λόγων, παραινέσεις τε καὶ συμβουλὰς καλεῖ.

Ἄτινα, ὡς μὲν μὴ ἀναιροῦντα τὸ αὐτεξούσιον, συμβουλαί εἰσιν πάντως καὶ προτροπαί: «Ἐὰν γάρ, φησι, θέλητε καὶ εἰσακούσητε μου» κ.τ.τ., ὡς γε μὴν τὸν μὴ θέλοντα εἰσακούειν, ὑπεύθυνον καθιστῶντα. «Ἐὰν δὲ μὴ θέλητέ, φησι, μηδὲ εἰσακούσητέ μου μάκαιρα ὑμᾶς κατέδεται», ἐπιτάγματα παρὰ τοῦτο καὶ βίαια.

Ἀλλὰ καὶ διὰ τὸ τῆς εἰρήνης καὶ τοῦ κατὰ τὸ συναμφοτέρον ἀγιασμοῦ, καὶ ἀπλῶς διὰ τῶν εὐαγγελικῶν ἐντολῶν καταλλάτεσθαι ἡμᾶς τῷ Θεῷ, παράκλησίς ἐστι, παρακαλούντων ὑπὲρ τούτου, οὐ μόνον τοῦ ἀποστόλου ἐν πάσαις αὐτοῦ ταῖς ἐπιστολαῖς, ἀλλὰ καὶ αὐτοῦ τοῦ Χριστοῦ: «Ἐπὲρ Χριστοῦ, φησι, πρεσβεύομεν, ὡς τοῦ Θεοῦ παρακαλούντος δι' ἡμῶν· δεόμεθα ὑπὲρ Χριστοῦ, καταλλάγητε τῷ Θεῷ».

Ὡσαύτως καὶ ὁ θαππιστῆς Ἰωάννης, οὐ μείζων οὐδεὶς, τοὺς ἐπερωτήσαντας αὐτὸν ὄχλους οὐκ ἠνάγκαζεν, ἀλλὰ παρεκάλει ποιεῖν τὸ ποιητέον. «Πολλά, γάρ, φησι, καὶ ἕτερα παρακαλῶν, εὐηγγελίζετο τὸν λαόν». Τί οὖν, οὐκ ἐντολὰς ἀλλὰ προτροπὰς καὶ ταῦτα ἔρεις καὶ τῶν ἐφ' ἡμῖν; (δῆλος γάρ εἰ διαστέλλων τὰς προτροπὰς τῶν ἐντολῶν). Ἄλλ' οὐ συγχωρεῖ σοι τοῦτο οὐθ' ἢ ἀξίνη πρὸς τὴν ρίζαν τοῦ δένδρου κειμένη, ἢ πᾶν δένδρον μὴ ποιοῦν καρπὸν καλὸν (οἷον δηλαδὴ παρεκάλει ὁ Ἰωάννης ποιεῖν, λέγων, «ποιήσατε καρποὺς ἀξίους τῆς μετανοίας»), ἐκκόπτουσα καὶ εἰς πῦρ βάλλουσα· οὔτε τὸ ἐν χειρὶ τοῦ Κυρίου πτύον, τὸ καθαρτικὸν τῆς ἄλωσης· οὐθ' ἢ Παύλου ράβδος ἦν Κορινθίοις ἐπέσεισεν». Χ.Ν. 53 - 55.

παρουσίας τῶν ἱερῶν κανόνων, ὡς ὁ τῆς Κωνσταντινουπόλεως Προκαθήμενος καὶ ὁ ἀξιόδακρυς ἐκεῖνος συνώνυμος καὶ ὁμότροπός του Θυατείρων κ. Κοκκινάκης, ὁ ἀνερευθριάστως καὶ ἰταμῶς καλέσας τούτους « ἀνθρωπίνας ἐπινοήσεις », « ἐντάλματα ἀνθρώπων » καὶ « σχήματα ἀνοησιῶν καὶ μίσους » καὶ δικαίως ἀποστομωθεὶς διὰ τοῦτο, οὐχὶ βεβαίως ὑπὸ τῆς ἐπικροτοῦσης σιγῆ Ἐκκλησίας του, ἀλλὰ ὑπὸ τοῦ Καθηγητοῦ Κ. Μουρατίδου !

Γράφομεν πάντα τὰ ἀνωτέρω, διότι ἐάν, συμφώνως πρὸς τὴν Εἰσηγητικὴν Ἐκθεσιν καὶ τὴν ἐπιστολὴν τοῦ π. Θεοκλήτου, πᾶσα ὀρθόδοξος Ὁμολογία ἔχει ἰσχὺν καὶ ἐξουσίαν νὰ ἀλλοιῇ καὶ πολλῶ μᾶλλον νὰ καταργῇ τοὺς ἱεροὺς κανόνας, ὡς ἐν προκειμένῳ, διατὶ καὶ οἱ οἰκουμενιστικοὶ κύκλοι τοῦ Φαναρίου καὶ Chambesy νὰ μὴ ἰσχυρισθοῦν τὸ αὐτό, ὥστε μετὰ τὴν συγκλητησομένην Σύνοδον τῆς Ὁρθοδοξίας, νὰ ἔχωμεν πλήρη καταρράκωσιν τοῦ « κανονικοῦ » οἰκοδομήματος τῆς Ἐκκλησίας, ἀποφάσει τῆς « Μεγάλης Ὁρθόδοξου Συνόδου » καὶ οὐχὶ μιᾶς ἀπλῆς ὀρθόδοξου Ὁμολογίας ; !...

Ἡ μὴ ἐφαρμογὴ τῶν ἱερῶν κανόνων ὑπὸ τῶν τῆς Ἐκκλησίας ἀρχόντων καὶ ὑπευθύνων, οὐδέποτε ἠρμηνεύθη ὅτι σημαίνει καὶ οἰκονομίῃσιν, τροποποιήσιν ἢ καὶ κατάργησιν τούτων !⁽¹¹¹⁾ Ἀπλῆ ἀπόδειξις ἔστω τὸ θέμα τοῦ μεταθετοῦ τῶν ἐπισκόπων. Ἐτηρεῖτο ἐπὶ δεκάδας ἐτῶν, ἐπὶ ἀθετήσει τῶν σχετικῶν ἱερῶν κανόνων, χωρὶς νὰ ἐπιθυμῇ ἢ διοικοῦσα Ἐκκλησία νὰ φρονιματισθῇ ἀπὸ τὰς διαμαρτυρουμένας φωνὰς τῶν πιστῶν τέκνων τῆς ! Τί ἔπεται ἐξ αὐτοῦ ; Μήπως οἱ σχετικοὶ ἱεροὶ κανόνες (ιδ' ἀπ. καὶ ιε' τῆς Α' Οἰκ.) ὠκονομήθησαν *de facto* ἢ κατηργήθησαν ; Πᾶν τὸ ἐναντίον ! Ἴδου ὅτι καίτοι ἀργά, ἢ ἀντιδρῶσα ὀρθόδοξος συνείδησις ἐπανέφερε τελικῶς τούτους καὶ πάλιν ἐν ἐνεργείᾳ, ὡς θὰ ἐπαναφέρῃ, εἰ Θεὸς θέλησῃ, καὶ τοὺς σήμερον σφοδρῶς παραθεωρούμενους καὶ ἀναιδῶς καταπατούμενους ἱεροὺς κανόνας ὑπὸ τῶν φύσει καὶ θέσει φρουρῶν αὐτῶν. Ἡ μήπως πάλιν, θὰ ἠδυνάμεθα καὶ τὰς τὴν σήμερον τελούμενας συμπροσευχὰς καὶ ποικίλας προδοτικὰς ἐνεργείας τῶν ὀρθόδοξων Προκαθημένων, παρὰ τὰ ἄλλως χεῖλεσι μόνον λεγόμενα ὑπ' αὐτῶν⁽¹¹²⁾, ν' ἀποκαλέσωμεν « οἰκονομίας ἐκ πρακτικῶν ἀναγκῶν », ὡς σφοδρῶς

111. « Πλείστοι τῶν ἱερῶν τούτων κανόνων δὲν τηροῦνται. Δὲν ἀναφερόμεθα εἰς κανόνας οὐδὲ « σοφοί » τινες— κληρικοὶ ἢ λαϊκοὶ— κρίνουσιν ἀφορῶντας τὰ ἁ γ α τ ἦ ν ἐ π ο κ ἦ ν κ α θ' ἢ ν σ υ ν ε τ ἁ χ θ ἦ σ α ν. Ἀλλὰ εἰς κανόνας οὐδὲ δέχονται « λόγους » καὶ οἱ τῶν ἐλευθεριωτέρων παρ' ἡμῖν Ἐρωτῶμεν: τηροῦνται οὗτοι; Ἀπαντῶμεν, Ὁχι ! Οἱ: Γ' ἀποστολικός· ἐπίσης οἱ: Η', ΙΔ' (ἐπιπήδησις ἀπὸ μιᾶς ἐπαρχίας εἰς ἄλλην), ὁ ΚΕ', ΚΘ', Λ', ΛΓ' (ἄρνησις μεταβάσεως εἰς ἐπισκοπὴν δι' ἣν χειροτονεῖται τις), ΜΒ', ΝΗ', ὁ 91ος τῆς ΣΤ', τοῦ ὁποίου ἡ παράβασις κατωχυρώθη ἀπὸ τὸν νέον Ποινικὸν κώδικα —διὰ νὰ περιορισθῶμεν εἰς μόνον αὐτοῦς—...». Γ. Παρασκευοπούλου « Ἐπίκαιρα προβλήματα » σελ. 160-1.

112. « Καρὰ καιροῦς, πάλαι τε καὶ νῦν, ἐκπρόσωποι τῆς Ἐκκλησίας ἡμῶν ἐκαυχήθησαν λέγοντες: μόνον ἢ γερὰρὰ Ὁρθοδοξία διατηρεῖ ἀπαρασαλεύτους τὰς ἀρχὰς καὶ τὰς βάσεις τῆς Ἀποστολικῆς ἐποχῆς. Ἀληθὲς τὸ τοιοῦτον, ἐφ' ὅσον κρίνει τις βάσει τῶν γραπτῶν ὀρθόδοξων ἀρχῶν, καὶ ὄχι τῆς κρατοῦσης ἐκκλησιαστικῆς τάξεως, ἀ θ ε τ ἦ σ ἁ σ ἦ ς καὶ ὑπὸ τοῦ Κυρίου ἔτι παραδοθείσας ἀρχὰς. (Μάρκ. Β', 11-2).

Τηρουμένων ἀναλογιῶν, τὸ πρᾶγμα ὑπενθυμίζει τὰς ἀητητήτους τῆς ἀρχαιότητος Ρω-

ἐπιθυμεί καὶ διακηρύσσει ὁ ἀρχιμ. τοῦ Οἰκουμενικοῦ Θρόνου καὶ ἄριστος οἰκουμενιστῆς π. Βαρθολομαῖος Ἀρχοντώνης ;⁽¹¹³⁾ Ἡ τυγχάνει ἀναμάρτητος ἢ ὑπὸ τῆς Ε.Ε. προσφερθεῖσα τοῖς ἀπλουστέροις διδασκῆ, ὅτι τυγχάνουν ἀπροκριμάτιστοι, συμφώνως πρὸς τὰς ὀρθοδόξους Ὁμολογίας, καὶ οἱ ἅπαξ τοῦ ἐνιαυτοῦ μεταλαμβάνοντες, τετράκις ἢ καὶ δεκάκις, γενομένη οὕτω ὑφηγητῆς τῆς θανασίμου πνευματικῆς ἀμελείας καὶ σκάνδαλο τοῖς τελειουμένοις ;

Συνεπῶς πανταχοῦ, πάντοτε καὶ πάντα ἐν τῇ Ὁρθοδόξῳ Ἐκκλησίᾳ θὰ κρίνωνται *sub specie sanctorum canonum* καὶ οὐχὶ κατὰ τὴν μέθοδον τῆς Ε.Ε. ἢ ὅποια μόνον τοὺς οἰκουμενιστικούς κύκλους εἶναι δυνατὸν νὰ εὐχαριστῆ, οὐχὶ ὅμως καὶ τοὺς ζηλωτὰς ἐκ τῶν ὀρθοδόξων χριστιανῶν πιστούς.

Ὁ π. Θεόκλητος ὅμως ἐμφανίζει καὶ ἕν ἄλλο λίαν ἀσθενὲς σημεῖον τὴν λησμοσύνην τῶν γραφομένων του ! Παρουσιάζει δηλαδὴ τὸ φαινόμενον, νὰ λέγῃ εἰς τὴν σελίδα 10 τὰ τελείως ἀντίθετα τῆς σελίδος 9, καὶ τάνάπαλιν νὰ ὑποστηρίξῃ ἐν ἄλλοις λόγοις καταστάσεις καὶ θεωρίας ὅποιας εἶχε προηγουμένως καταδικάσει ! Ἴδου ἀπλῆ καὶ ἐναργεστάτη ἀπόδειξις τῶν ἀνωτέρω.

« Εἰς τὸν Μοναχισμόν ἀγωνιζόμεθα πρὸς ἀγγελοποίησιν, ἐξαῦλωσιν, ὑπερβαίνοντες τὰ κοινὰ τῶν ἐν κόσμῳ μέτρα. Ἐκεῖ χωρῶν οἰκονομίαι, εἰς τοὺς Μοναχοὺς ἐμπολιτεύεται ἡ ἀ κ ρ ί β ε ι α . Τὸ ἴδιον ἀκριβῶς ἔλεγεν ὁ

μαϊκάς λεγεῶνας· διετήρησαν ἐκεῖναι καὶ ἐν τοῖς χρόνοις τῆς παρακμῆς των, τὰς πλείστας τῶν αὐστηρῶν ἀρχαίων διατάξεων — πλὴν μὴ ἐφαρμοζόμενας πλέον. Συντόμως διὰ ταῦτα οἱ ἀετοὶ τῶν ἐνδόξων ἄλλοτε Ρωμαϊκῶν λεγεῶνων κατεπατήθησαν ὑπὸ τὰ πέλματα τῶν βαρβάρων. Οὕτω καὶ ἐν ταῖς ἡμέραις ἡμῶν, ἡ Ὁρθοδοξία τῶν οἰκουμενικῶν Συνόδων καὶ τῶν Πατέρων, κ α τ ε π α τ ἦ θ η ὑπὸ τὰ πέλματα τῆς ἀμαρτωλῆς καὶ ἀντικανονικῆς ἐξελίξεως». (Ἀρχιμ. Γ. Παρασκευοπούλου, «Ἐπίκαιρα προβλήματα», σελ. 161, Πάτριαι 1962).

Παράβαλε τὴν ἀλήθειαν τῶν ἀνωτέρω διὰ τοῦ κηρύγματος τῆς Κυριακῆς τῆς Ὁρθοδοξίας (1972) ἐν τῷ Μητροπολιτικῷ Ναῷ Ἀθηνῶν ὑπὸ τοῦ ἐπισκόπου Χίου Χρυσσοτόμου, ὅστις τελευτῶν εἶπε τὰς κατωτέρω «ἠρωϊκάς» λέξεις: «Καὶ εἰς σέ, τέλος, πιστὴ καὶ εὐλογημένη τοῦ Κυρίου Λαέ... παρέχομεν ἐπισήμως, Ἐπίσκοποι ἡμεῖς τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας, τὴν διαβεβαίωσιν, ὅτι «οἱ φύλακες γρηγοροῦν». Τὸ «γρηγοροῦν» τοῦτο, ὁ σεβασμιώτατος τὸ ἀ π ο δ ε ι κ ν ὑ ε ι καθημερινῶς διὰ τοῦ μνημοσύνου τοῦ αἱρετικοῦ Πατριάρχου Ἀθηναγόρα, π ι σ τ ο π ο ῖ ῶ ν οὕτω περιτράνω, τὴν ἀβυσσαλέως ὑποκριτικὴν καὶ «ὀρθόδοξον» εὐαισθησίαν, τῶν σημερινῶν ἐπισκόπων τῆς Ἑλλαδικῆς Ἐκκλησίας...

113. Παραθέτομεν γνώμην τοῦ ἀνωτέρω συγγραφέως, ἀναφορικῶς πρὸς τὰς π ρ ο δ ο τ ι κ ἄ ς διὰ τὴν ὀρθόδοξον ἀλήθειαν συμπροσευχὰς τοῦ Οἴκ. Πατριάρχου καὶ τῶν συνεπομένων αὐτῷ.

«Ὁμοίως δὲν δύνανται νὰ ἐφαρμοσθοῦν σήμερον καὶ π ρ ε π ε ι ν ἄ τ ρ ο π ο π ο ι η θ ο ῦ ν αἱ διατάξεις αἱ κανονίζουσαι τὰς σχέσεις τῶν ὀρθοδόξων Χριστιανῶν πρὸς τοὺς ἑτεροδόξους καὶ ἑτεροθρήσκους. Δὲν δύναται ἡ Ἐκκλησία νὰ ἔχη διατάξεις ἀπαγορευούσας τὴν εἴσοδον εἰς τοὺς ναοὺς τῶν ἑτεροδόξων καὶ τὴν μετ' αὐτῶν συμπροσευχὴν καθ' ἣν στιγμὴν αὕτη διὰ τῶν ἐκπρόσωπων αὐτῆς προσεύχεται ἀπὸ κοινοῦ μετ' αὐτῶν διὰ τὴν τελικὴν ἔνωσιν ἐν τῇ πίστει, τῇ ἀγάπῃ καὶ τῇ ἐλπίδι». («Περὶ τὴν κωδικοποίησιν τῶν Ἱ. Κανόνων καὶ τῶν Κανονικῶν διατάξεων ἐν τῇ Ὁρθοδόξῳ Ἐκκλησίᾳ» σελ. 73, Θεσσαλονίκη, 1970). Πρὸς τί τὰ περιττὰ σχόλια; Ὁ τρόπος «ἀποδείξεως» τοῦ ἀνωτέρω ἐπιχειρήματος ὁμιλεῖ σαφέστατα διὰ τὴν «ἐν ψυχρῷ» προδοσίαν τῶν τιμῶν τῆς Ὁρθοδοξίας ἀπὸ τοὺς ψευδοποιμένας της...

ἅγιος Νικόδημος εἰς τοὺς ἀντικολλυβάδες ... Καὶ ἐνῷ ἡ Ὁρθόδοξος Ἐκκλησία εἶναι μία καὶ ἡ κλήσις καὶ αἱ ἐπαγγελίαι αἱ αὐταί, ἐν τούτοις ὁ Μοναχισμὸς ὑπερτερεῖ εἰς ἀκρίβειαν χριστιανικῆς πολιτείας. Ἐνῷ αἱ ποικίλαι μορφαὶ ἐγκοσμίου βίου ἀποδίδουν τριάκοντα καὶ ἐξήκοντα, ὁ Μοναχισμὸς προορίζεται διὰ τὰ ἑκατόν » (Ε.Θ. σελ. 8-9).

Διὰ τῆς ἀνωτέρω περικοπῆς, ὁ συντάκτης τῆς «ἀνοικτῆς ἐπιστολῆς» ἀναιρεῖ ἐκ θεμελίων — εἰ εἶχον θεμέλια — πάντα ἅτινα ἠθέλησε νὰ οἰκοδομήσῃ διὰ τῆς λοιπῆς πληθύος τῶν ὑλικῶν τῆς ἐπιστολῆς του. Ἐνταῦθα, λοιπόν, ἀπορρίπτων πᾶσαν οἰκονομίαν διὰ τὸ Μοναχικὸν τάγμα, ἐπικαλεῖται τὴν ἀκρίβειαν, λησμονήσας ὅτι οἱ λόγοι περὶ οἰκονομίας τῶν ὀρθοδόξων Ὁμολογιῶν, οὕς καὶ ζωηρῶς ἐπεκαλεῖτο προηγουμένως, τοὺς ἐπεκαλεῖτο οὐ μόνον διὰ τοὺς ἐν τῷ κόσμῳ πιστοὺς, ἀλλὰ καὶ τοὺς ἐνταῦθα οἰκοῦντας Μοναχοὺς!

Καὶ τί μᾶς ἀνακοινοῖ ; « Ὁ Μοναχισμὸς προορίζεται διὰ τὰ ἑκατόν ». Καλῶς, λοιπὸν καὶ εὖ ! Ἐὰν διὰ τὰ « ἑκατόν » ἀσφαλῶς καὶ διὰ τὴν τήρησιν τοῦλάχιστον τῶν ἱερῶν κανόνων. Συνεπῶς, ἅτινα πρότερον ὠκοδόμει, τίνι λόγῳ κατεσκεύαζεν ; Ἐνταῦθα ἡ ἀπαιτουμένη παρ' αὐτοῦ ἀκρίβεια, θὰ πρέπη νὰ ἐρμηνευθῇ, τὸ ὀλιγώτερον, ὡς ὑπακοὴ καὶ συμμόρφωσις πρὸς τὰ «κανονικῶς» ἐντελλόμενα, καὶ ἐν συνεχείᾳ ἐπαύξεισις τῆς ἐφαρμογῆς ταύτης, τῇ ἐπικουρία τῶν Μοναχικῶν τυπικῶν καὶ ἐθίμων, ὥστε νὰ «ἐκατοστεύσῃ» εἰς ἀπόδοσιν ἡ μοναχικὴ σπορὰ καὶ ἀκρίβεια.

Ἐὰν συμβῇ τὸ ἐναντίον, τοῦτο θὰ σημαίη ἔκπτωσιν καὶ παράδειγμα ἀπωλείας διὰ τοὺς ἐν τῷ κόσμῳ ἀδελφοὺς ἡμῶν, δι' οὓς ὑπάρχομεν ὑποτύπωσις καὶ ὀδηγητικὸν φῶς. (Ε.Ε. σελ. 4). Τότε, ἀσφαλῶς, θὰ πρέπη νὰ ἀκούσωμεν τοὺς κατωτέρω λόγους τῶν ἁγίων Μακαρίου - Νικοδήμου, τοὺς ὁποίους καὶ ἀπηύθυνον πρὸς τοὺς καταδιώκοντας τούτους ἀντικολλυβάδας.

« Μεγάλη εἶναι ἡ πρὸς τὸν Θεὸν κ α τ α φ ρ ὀ ν η σ ι ς , νὰ πηγαίωμεν τόσον πλήθος χριστιανῶν εἰς τὴν θείαν Λειτουργίαν, ἔπειτα νὰ μᾶς προσκαλῇ ὁ Κύριος διὰ τοῦ ἱερέως νὰ ὑπάγωμεν νὰ μεταλάβωμεν, καὶ οὐδεὶς ἐκ τοῦ τόσο πληθους τῶν κεκλημένων νὰ μὴ εὑρίσκεται νὰ πληρώνη τὸ Θεϊκὸν κάλεσμα, δι' οὐδένα ἄλλο ἁμάρτημα ἢ ἄλλη ἀφορμὴ, εἰμὴ διὰ τὴν κ α κ ἡ ν σ υ ν ἡ θ ε ι α ν . Ἄχ, ἀδελφοί μου, φοβοῦμαι μήπως καὶ δι' ἡμᾶς εἴπη: « οὐδεὶς τῶν ἀνδρῶν ἐκείνων τῶν κεκλημένων, γεύσεται μου τοῦ δείπνου· καὶ πρὸς τούτοις μήπως μᾶς κολάσῃ καὶ βαρύτατα, ἂν δὲν μετανοήσωμεν καὶ διορθώσωμεν τὸν ἑαυτὸν μας ». (Σ.Θ.Μ. σελ. 123).

Τί ἔχει νὰ μᾶς εἴπη ὁ π. Θεόκλητος ἐπ' αὐτοῦ ; Διὰ τί προσέθηκεν ὁ Μοναχισμὸς καὶ τὴν νηστείαν τῆς Δευτέρας ἐν τῷ ἑβδομαδιαίῳ κύκλῳ ; οὐκὶ πρὸς δημιουργίαν περισσευούσης δικαιοσύνης ὥστε νὰ προσφέρωμεν τῷ Θεῷ ἐξ ἀγάπης καὶ ἀφοσιώσεως τί τὸ πλέον τῶν κοινῶς διὰ πάντας νομοθετηθέντων ; Ἐνταῦθα ὅμως, συμβαίνει τὸ αὐτό ; ἀσφαλῶς τὸ ἀκριβῶς ἐναντίον ! Δυνάμενοι νὰ προσέλθωμεν, κατόπιν πολυῶρων ἐξαντλητικῶν ἀγρυπνιῶν, εἰς τὴν θείαν Μετάληψιν, ἀπαγορευόμεθα διὰ τὸν λόγον καὶ μόνον ὅτι δὲν ἐμεσολάβησεν τὸ περιώνυμον τριήμερον ἀνελαίου διαίτης ! Ἐκφράζει αὐτὸ «κανονικὴν» συνέπειαν καὶ δὴ διὰ ἔραστὰς τῆς «ἀκριβείας» καὶ τῆς κανονικῆς

εὐταξίας ὑπουργοὺς καὶ ὑπηρέτας, διὸ καὶ ὁ χαρακτηρισμὸς τῶν Μοναχῶν ὡς «κανονικῶν» ; (16ος Κανὼν Α΄ Οἰκ. σημείωσις Ιη).

Θὰ μᾶς εἴπη ἀσφαλῶς τὰ γνωστὰ περὶ ἰσχύος τῶν τοπικῶν ἐθῶν, τυπικῶν καὶ ἐθίμων τοῦ ἱεροῦ Τόπου. Ἄλλ' αἱ «ἀνθρώπινοι παραδόσεις» αὗται ἀδυνατοῦν νὰ καταργήσουν τὰ ὑπὸ τῶν σαλπίγγων τοῦ πνεύματος κανονισθέντα, ὡς ἐπίσης νὰ ἐμποδίσουν τοὺς διὰ βίου ἀφιερωθέντας πρὸς διατήρησιν τῶν ἀνωτέρω «κανονικῶν» θεσπισμάτων. Ἄλλὰ περὶ τούτων πλείονα εἰς τὸ περὶ ἐθῶν καὶ ἐθίμων κεφάλαιον.

Σ Υ Μ Π Ε Ρ Α Σ Μ Α

Αἱ περιεχόμεναι προτροπαὶ καὶ συστάσεις εἰς τὸ «Περὶ συνεχοῦς θείας Μεταλήψεως» ἔργον τῶν ἁγίων Μακαρίου - Νικοδήμου, οὐδόλως δύναται νὰ ἐρμηνευθοῦν ὡς φιλολογικὴ ἢ ρητορικὴ ἔμφασις τῶν συγγραφέων, ὥστε νὰ δίδουν εἰς τοὺς ἀναγνώστας των τὸ δικαίωμα τῆς ἐ κ λ ο γ ῆ ς καὶ κατὰ συνέπειαν τῆς τηρήσεως ἢ μὴ τῶν λεγομένων των. Οἱ σχετικοὶ ἱεροὶ κανόνες, τοὺς ὁποίους οἱ ἀνωτέρω ἅγιοι ἐρμηνεύουν λίαν ἐπιτυχῶς, διατηροῦν τὴν ἰσχύν των τελείαν καὶ καθολικὴν, ὡς διεγράφη εἰς τὰς ἀναπτυχθείσας Α΄, Β΄ καὶ Γ΄ θέσεις τοῦ παρόντος.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΕΚΤΟΝ

Προκειμένου ὁ πιστὸς νὰ μεταλάβῃ τὴν Κυριακὴν ὑποχρεοῦται
εἰς τὴν ἀνέλαιον δίαιταν τοῦ Σαββάτου ;

ΘΕΣΙΣ Ε. ΕΙΣΗΓΗΤΙΚΗΣ ΕΚΘΕΣΕΩΣ

«Καταγγέλλουν οί ὄκλουντες ἡμᾶς Μοναχοί, ὅτι ἀπαγορεύουν αὐτοῖς τὴν ἐν Κυριακῇ θεῖαν Μετάληψιν, ἐπειδὴ, κατὰ τοὺς συσκητιώτας των, ἅπαντα τὰ Σάββατα δὲν νηστεύονται, πλην τοῦ ἐνός, καὶ ἐπομένως δὲν δύνανται νὰ νηστεύσουν, ὡς ὀφείλουν. Εἰς τοῦτο θὰ εἴκωμεν νὰ παρατηρήσωμεν, ὅτι γίνεται ἐκατέρωθεν παρερμηνεῖα τῆς κατὰ τοὺς Ἱ. Κανόνας ἐννοίας τῆς νηστείας. Καὶ ἀκριβῶς, ἐκ τοῦ λόγου τούτου, οἱ μὲν διαμαρτύρονται, ἐμποδίζοντες τὴν κατὰ Κυριακὴν Θ. Κοινωνίαν, οἱ δὲ ἀντλοῦν, ἀτόπως, τὸ ἐπιχείρημα, ὅτι ἐφ' ὅσον οἱ Ἱ. Κανόνες ἐπιτάσσουν τὴν ἐν Κυριακῇ Θ. Μετάληψιν, ἔπεται ὅτι δὲν ὑφίσταται πρὸ αὐτῆς νηστεία καθ' ὅσον δὲν ἐπιτρέπεται ἐν Σαββάτῳ νηστεία!

Ἄμφότεροι αἱ ἀπόψεις εἶναι λανθασμένα. Διὰ τοῦτο, οἱ μὲν, διὰ νὰ μὴ σκανδαλίζωνται καὶ ἐμποδίζουν τοὺς θέλοντας ἐν Κυριακῇ μετασχεῖν τῶν Μυστηρίων, οἱ δὲ διὰ ν' ἀποφεύγουν νὰ σκανδαλίζουν, διακηρύσσοντες ὅτι «ἀνευ νηστείας» δύνανται νὰ κοινωνοῦν ἐν Κυριακῇ καὶ κατ' ἐπέκτασιν νὰ καλκεύουν ἐπιχειρήματα πρὸς στήριξιν πεπλανημένων φρονημάτων, ἃς ἀναγνώσουν προσεκτικῶς, εἰ δύνανται, τὴν ἐρμηνεῖαν Βαλασαμῶνος καὶ Ζωναρᾶ εἰς τὸν ξδ' Ἀποστολικὸν Κανόνα ὡς καὶ τὴν «Συμφωνίαν» τοῦ Ἀγίου Νικοδήμου τοῦ Ἀγιορείτου ἐν τῷ Πηδαλίῳ του. Καὶ ἐλπίζομεν ν' ἀντιληφθοῦν, ὅτι διὰ λόγους καλῶς ἐννοουμένης ἀσκήσεως, ἐπιτρέπεται ἢ κατὰ κυριολεξίαν νηστεία - ἀσιτία ἐν Σαββάτῳ - πολλῶ μᾶλλον ἢ κανονικῇ ἀνέλαιος τροφή, προκειμένου νὰ προσέλθῃ τις εἰς τὰ ἄχραντα Μυστήρια ἐν Κυριακῇ». (Ε.Ε. σελ. 4).

Α Π Α Ν Τ Η Σ Ι Σ

Παραθέτομεν, κατ' ἀρχὴν τὸν 64ον Ἀποστολικὸν κανόνα ὁ ὁποῖος ἀποτελεῖ καὶ τὸ κυρίως θέμα τῆς παρουσίας θέσεως.

«Εἴ τις κληρικὸς εὐρεθῆ τὴν Κυριακὴν ἡμέραν νηστεύων, ἢ τὸ Σάββατον, πλην τοῦ ἐνός μόνον, καθαιρεῖσθω· εἰ δὲ λαϊκός, ἀφοριζέσθω».

Ὁ ὑπερφυῆς Ζωναρᾶς ἐρμηνεύων τοῦτον, σημειοῖ:

«Καλὸν ἢ νηστεία· τὰ δὲ καλὰ καλῶς γινέσθω· εἰ δὲ τις θεσμοὺς ἀποστολικούς, ἢ πατέρων ἀγίων παραβαίνων, νηστεύει, ἀκούσεται ὅτι οὐ καλὸν τὸ καλόν, ὅταν μὴ καλῶς γίνηται. Τοῦ κανόνος τοίνυν ἐν Σαββάτῳ καὶ Κυριακῇ μὴ νηστεύειν θεσπίζοντος, ὁ μὲν κληρικὸς νηστεύων ὑπὸ καθαίρεσιν γίνεται, ὑπὸ ἀφορισμὸν δὲ ὁ λαϊκός· εἰ μὴ που δι' ὠρισμένων ἡμερῶν νηστεύοντός τινος, διὰ δέκα, τυχόν, ἢ ὀκτώ, δι' ἄσκησιν, (ὡς ἤδη προεῖρηται), συνεισάγονται ταῖς ὠρισμέναις ἡμέραις καὶ Σάββατα καὶ Κυριακαί· ὃ καὶ πολλοὶ τῶν ἀγίων πατέρων πεπονηκότες εὐρίσκονται, καὶ μέχρι τεσσαρακοντάδος ἡμερῶν νηστεύοντες». (Ρ.Π., Β', σελ. 84). Ὅρα καὶ Ματθαῖον Βλάσταριν, εἰς Ρ.Π., ΣΤ', σελ. 346.

Ὁ δὲ Βαλασαμῶν, ἐπὶ τοῦ ἰδίου κανόνος ἀναφερόμενος, γράφει τὰ ἐξῆς

χαρακτηριστικά: «Τὸ Σάββατον οὐ νηστεύομεν, ἵνα μὴ δόξωμεν ἰουδαίζοντες· τὴν Κυριακὴν πανηγυρίζομεν, διὰ τὴν τοῦ Κυρίου καὶ σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ παγκόσμιον χαρὰν καὶ ἀνάστασιν· ὅτι τὸ μὲν, δημιουργίας ἐστὶν ὑπόμνησις, ἡ δέ, ἀναστάσεως, μᾶλλον δὲ ἀναπλάσεως. Κατὰ μόνον δὲ τὸ μέγα Σάββατον, καθ' ὃ τὸ Κυριακὸν σῶμα ἐν τῷ τάφῳ ἄπνουν ἔκειτο, νηστεύειν, κατὰ τὴν τοῦ Κυρίου φωνὴν τὴν λέγουσαν· ὅταν ἀπαρθῆ ἀπ' αὐτῶν ὁ νυμφίος, τότε νηστεύσουσι, προσετάχθημεν. Ὁ γοῦν παρὰ ταῦτα ποιῶν, εἰ μὲν ἐστὶ κληρικός, καθαιρεῖσθω· εἰ δὲ λαϊκός, ἀφοριζέσθω· Ὑπέλεξέ μοι τοὺς θεῖους πατέρας, τοὺς δι' ἄσκησιν ἐστὶν ὅτε νηστεύοντας, καὶ κατὰ ταύτας τὰς ἡμέρας; οὗτοι γὰρ οὐ κατακριθήσονται.» Ρ.Π., Β', σελ. 85⁽¹¹⁴⁾. Καιρὸς ὅμως ν' ἀναγνώσωμεν, καὶ τὴν σχετικὴν ἐρμηνείαν τοῦ ἁγίου Νικοδήμου εἰς τὸν 64ον Ἀποστολικόν, ὡς καὶ τὴν «συμφωνίαν» αὐτοῦ, κατὰ τὴν ἐπιθυμίαν τῆς Ε.Ε., πρὸς ἐξαγωγήν τελικοῦ συμπεράσματος.

«Ἄλλο εἶναι νηστεία, ἄλλο λύσις νηστείας, καὶ ἄλλο κατάλυσις νηστείας. Καὶ νηστεία μὲν κυρίως εἶναι, ἡ τελεία ἄσιτία, ἣ καὶ τὸ νὰ τρώγη τινὰς μίαν φορὰν τὴν ἡμέραν, κατὰ τὴν ἐνάτην ὥραν (3 μ.μ. σημ. ἡμετ.) μὲ ξηροφαγίαν, ἄρτου δηλονότι μόνον καὶ ὕδατος. Λύσις δὲ τῆς νηστείας, εἶναι τὸ νὰ φάγη τινὰς πρὸ τῆς ἐννάτης ὥρας, κἂν σῦκα, κἂν σταφίδας, κἂν ἄλλο τοιοῦτο τι· ἢ καὶ τὸ νὰ φάγη ἔξω ἀπὸ τὸν ἄρτον καὶ τὸ ὕδωρ, καὶ ἄλλα μερικὰ εἶδη βρωσίμων, λιπῶν καὶ εὐτελῶν· λόγου χάριν, ὄσπρια, οἶνον, ἢ ἔλαιον, ἢ ὄστρακόδερμα. Κατάλυσις δὲ νηστείας εἶναι, ὅταν τρώγη τινὰς ἀπὸ ὅλα τὰ βρώσιμα, καὶ κρέας, θετέον, καὶ ὀψάρια καὶ γάλα καὶ τυρὶ καὶ τὰ λοιπὰ».

Συνεπῶς ἐνταῦθα ἐνδιαφερόμεθα νὰ ἴδωμεν ποῖον εἶναι τὸ πνεῦμα τοῦ παρόντος κανόνος ἐν τῇ λέξει νηστεία, ἥτοι εἰς ποίαν τῶν ἀνωτέρω τριῶν περιπτώσεων ἀναφέρεται. Ὁ ἅγιος Νικόδημος ἔχει καὶ πάλιν τὸν λόγον.

«Λοιπὸν εἰς τὸν παρόντα κανόνα διορίζουσιν οἱ θεῖοι ἀπόστολοι, ὅτι ὅποιος κληρικός εὐρεθῆ νὰ νηστεύῃ τὴν ἡμέραν τῆς Κυριακῆς ἢ τοῦ Σαββάτου μὲ ἄσιτίαν τελείαν ἢ καὶ μὲ ξηροφαγίαν ἐν τῇ ἐνάτῃ, ἔξω ἀπὸ ἓνα καὶ μόνον Σάββατον, δηλαδὴ τὸ Μέγα Σάββατον... ὁ τοιοῦτος λέγω κληρικός ἄς καθαίρεται, εἰ δὲ λαϊκός εἶναι ὁ ταύτας τὰς ἡμέρας νηστεύων, ἄς ἀφορίζεται»⁽¹¹⁵⁾.

114. «Εἰ δὲ δι' ἄσκησιν καὶ εὐλάβειαν ἀπέχεται τούτων (ἥτοι γάμου, κρέατος, καὶ οἴνου - σημ. ἡμετ.), οὐ κατακριθήσεται· διὰ γὰρ τοῦτο καὶ πολλοὶ μοναχοὶ ἐπιχρόνοισι κανοῖσι δι' ἐγκράτειαν, μήτε τυροῦ, μήτε ὠοῦ, μήτε οἴνου γευσάμενοι ἐν τισὶ καιροῖς αὐτῶν ἀπεγεύσαντο, καὶ ἅπαν καχύποπτον περιεῖλον σκάνδαλον, ὡς ὁ μακάριος ἐκεῖνος ἡσυχαστής, ὁ Σεσιδηρωμένως λεγόμενος, καὶ ὁ χρηματίσας ἐπίσκοπος Ἐλαίας μοναχὸς Θεόδουλος, ἐπὶ συνόδου, διὰ προαίρεσιν σκανδάλου καὶ φλυαρίας κακῶν τινων, τυροῦ καὶ ὠοῦ γευσάμενοι». Ρ.Π. Ἐρμηνεία τοῦ ΝΑ' Ἀποστολικοῦ, ὑπὸ Βαλσαμῶνος, Τόμος Β', σελ. 68. Τὰ αὐτὰ περίπου σημειοῖ καὶ ὁ Ἀριστηνός. Ἐν δὲ τῇ ἐρμηνείᾳ τοῦ ΝΓ' ὁ ἅγιος Νικόδημος προσθέτει καὶ τὰ ἐξῆς: «Διότι, οὔτε βδελύσσονται αὐτά, καθὼς λέγει ὁ Κανὼν, οὔτε εἰς τὰς ἄλλας ἡμέρας ἐσθίουντες αὐτά, εἰς μόνας τὰς ἐορτὰς τούτων ἀπέχονται, ἀλλ' ἐπίσης καὶ εἰς ἐκεῖνας, καὶ εἰς ταύτας ἀπέχονται δι' ἐγκράτειαν μόνην» (Σημείωσις 1η).

115. «Ἐν δὲ μόνον Σάββατον ὑμῖν φυλακτέον ἐν ὅλῳ τῷ ἐνιαυτῷ, τῷ τῆς τοῦ Κυ-

Ἦτοι ὁ ἅγιος εὐκρινέστατα διασαφεῖ τὶ εἶδος διαίτα ἀπαίτεῖ ὁ παρῶν κανῶν, ἐξανεμίζων πᾶσαν ἐναντίαν ἄποψιν. Ἡ Εἰσηγητικὴ ὅμως Ἐκθεσις, μὴ δυναμένη νὰ εὔρη ἔρεισμα τῶν ἀπόψεων τῆς εἰς τὴν ἀνωτέρω ἐρμηνείαν τοῦ Ὁσίου, ἐπικαλεῖται τὴν «καλῶς ἐννοουμένην ἄσκησιν» παραπέμπουσα ἡμᾶς εἰς τὴν «συμφωνίαν» τοῦ ἱεροῦ Νικοδήμου ἐν τῷ Πηδαλίῳ.

Ἀνωτέρω ὅμως εἶδομεν, εἰς τὰς ἐρμηνείας Ζωναρᾶ καὶ Βαλσαμῶνος, ὅτι ἡ ἄσκησις αὕτη πρέπει νὰ ἔχη ὄρια ἐλάχιστα μὲν ὀκτὼ σ υ ν ε χ ε ἰ ς ἡμέρας, μέγιστα δὲ «τεσσαράκοντα» καὶ ἐπέκεινα. Συνεπῶς, πῶς ὁ καταλύων τὴν Τρίτην καὶ τὴν Πέμπτην εἰς ἅπαντα, θὰ νηστεύῃ τὸ Σάββατον προκειμένου νὰ μεταλάβῃ τὴν Κυριακὴν, μὲ τὸν ἰσχυρισμὸν ὅτι ἀνήκει εἰς τὴν κατηγορίαν τῶν «ἐν ἀσκήσει»; Οὐδαμοῦ ὑπεστήριξαν οἱ ἀνωτέρω ἐρμηνευταὶ τοιαύτην μορφήν «ἀσκήσεως». Ὁ ἅγιος Νικόδημος εἶναι λίαν κατηγορηματικὸς καὶ σαφῆς ἐπὶ τοῦ προκειμένου.

«Συνάγεται ἀκολούθως, γράφει εἰς τὴν «συμφωνίαν» τοῦ 64 Ἀπ. Κανόνος, ὅτι δὲν εἶναι παραβάται τοῦ Κανόνος τούτου ἐκεῖνοι, ὁποῦ διὰ ἀ λ η θ ι ν ἢ ν ἄ σ κ η σ ι ν, μετὰ θεοσεβείας καὶ σεμνότητος γενομένην, νηστεύοντες εἰς δέκα τυχόν, ἢ δεκαπέντε ἡμέρας, νηστεύουσιν ἐπομένως καὶ τὰ ἀ ν α μ ε τ α ξ ὺ εἰς τὰς ὠρισμένας ταύτας ἡμέρας τυγχάνοντα Σάββατα καὶ Κυριακάς, καθὼς καὶ ὁ Ζωναρᾶς καὶ ὁ Βαλσαμῶν συμφῶνως, τόσον εἰς τὴν ἐρμηνείαν τοῦ ΝΓ΄ ὅσον καὶ τοῦ παρόντος ἀποστολικοῦ Κανόνος λέγουσι».

Συνεπῶς πόθεν ἠρύσθη ἡ Ε.Ε. τὴν πληροφορίαν τῆς ἀνελαίου κατὰ Σάββατον διαίτης καὶ διὰ τοὺς μὴ ὄντας «ἐν ἀσκήσει» ἀγιορείτας πατέρας;

Ἄλλὰ πλὴν τούτων, καὶ ἡ τοσοῦτον ἰσχυρῶς τονιζομένη διάκρισις τοῦ ἐνόου καὶ Μεγάλου Σαββάτου δὲν ὀμιλεῖ ἀφ' ἑαυτῆς περὶ τῆς μετ' ἐλαίου, τούτουλάχιστον διαίτης πάντων τῶν λοιπῶν καίτοι ἡ Ἐκκλησία διὰ Κανόνων καὶ πάλιν διέτασεν τὴν συμμετοχὴν τῶν τέκνων τῆς κατὰ τὴν ἐπομένην ἡμέραν εἰς τὸ Κυριακὸν Δεῖπνον; Ἄλλ' ἵνα μὴ μακρυγορῶμεν ἐπὶ κοινοῦ τόπου, ἃς ἴδωμεν καὶ πάλιν, τί γράφει ὁ αὐτὸς θεῖος πατήρ, ἐρμηνεύων τὸν 55ον Κανόνα τῆς ἔκτης Οἰκουμενικῆς, ὥστε νὰ φανῇ λευκότετα ὁποῖα νηστεία σημαίνεται διὰ τοῦ ΕΔ΄ Ἀπ. Κανόνος.

ρίου ταφῆς, ὅπερ νηστεύειν προσῆκεν, ἀλλ' οὐκ ἐορτάζειν· ἐν ὅσῳ γὰρ ὁ δημιουργὸς ὑπὸ γῆν τυγχάνει...» Διαταγαὶ Ἀποστόλων, Ζ΄ ΧΧΙΙΙ, Β.Ε.Π.Ε.Σ., 2, 124. Βλέπε σχετικῶς καὶ «Πρακτικὰ Συνόδων» ἔκδ. Σ. Μήλια, Τόμ. Α΄ κεφ. κδ', σελ. 70. Ἐν δὲ τῇ γνωστῇ Ὁμολογίᾳ ἡμῶν τοῦ Πέτρου Μογίλα, ἀναγινώσκομεν: «... ἀκόμη πρέπει νὰ φυλάττεται ἡ νηστεία τῆς Τετράδος καὶ τῆς Παρασκευῆς, μὰ ὅχι τοῦ Σαββάτου καὶ τῆς Κυριακῆς, κατὰ τὸν 64ον Κανόνα τῶν Ἀγίων Ἀποστόλων, ἔξω ἀπὸ τὸ μέγα Σάββατον». (Παρὰ Ἰ. Καρμίρη, «Μνημεῖα...», Β΄ σελ. 632). Ἐπίσης, ὁ μέγας ἀγιορείτης ἅγιος Κάλιστος Ξανθόπουλος, ἐν τῷ ἔργῳ αὐτοῦ «Περὶ τῶν αἰρουμένων ἡσυχῶς βιώσασθαι καὶ μοναστικῶς» γράφει τὰ ἐξῆς σημαντικά: «Ἐν δέ γε παντὶ Σαββάτῳ, πλὴν τοῦ μεγάλου, δέον σε διφαγεῖν, ὡς πρωτετύπῳ ἐν τῇ Τρίτῃ καὶ τῇ Πέμπτῃ, διὰ τε τὸν ὄ ρ ο ν τ ῶ ν ἱ ε ρ ῶ ν κ α ν ὄ ν ω ν... Ὁμοίως δὲ καὶ ταῖς Κυριακαῖς ἀπάσαις δις ἕσθιε, ὡπερ δὲ καὶ ἐν τοῖς Σάββασιν» (κεφ. λγ' - λδ' Ρ.Γ. 147, στ. 697-704. Ὅρα καὶ τοῦ Δοσιθέου Ἱεροσολύμου τὸν «Τόμον Ἀγάπης», ἐν τοῖς προλεγομένοις.

«Ἡ Σύνοδος αὕτη διὰ τοῦ παρόντος Κανόνος ἐμποδίζει τὸ νὰ νηστεύωσιν οἱ παλαιοὶ Ρωμαῖοι, ἢ μὲ τελείαν ἀσπίαν δηλαδή, ἢ μὲ ξηροφαγίαν ἐν τῇ ἐνάτῃ τὰ Σάββατα τῆς ἀγίας Τεσσαρακοστῆς (γίνεται γὰρ κατάλυσις εἰς αὐτά, εἰς οἶνον, ἔλαιον καὶ ὄστρακόδερμα), καὶ διορίζει ὅτι πρέπει νὰ φυλάττεται ἀπαρασάλευτος καὶ εἰς τὴν Ρώμην ὁ ξδ' Κανὼν τῶν ἀγίων Ἀποστόλων, ὃν καὶ ἐκθέτει αὐτολεξεῖ, τοῦ ὁποίου ἀνάγνωθι τὴν ἐρμηνείαν»⁽¹¹⁶⁾. Ἡ μήπως κατὰ τὴν ἐντολὴν τοῦ κανόνος (55ος ΣΤ' Οἰκ.) κατάλυσις ἐλαίου ἐν τοῖς Σάββασιν τῆς Μ. Τεσσαρακοστῆς προϋποθέτει τὴν μὴ προσέλευσιν εἰς τὴν Θ. Μετάληψιν τῆς Κυριακῆς: Πᾶν τούναντίον. Πόθεν δηλον; Ἐκ τῆς ἐν αὐτῇ τῇ περιόδῳ εἰδικῶς τελέσεως τῶν Προηγιασμένων Λειτουργιῶν, ἥτοι τοῦ ἐνδιαφέροντος τῆς Ἐκκλησίας διὰ τὴν συνεχῆ Θ. Μετάληψιν τῶν τέκνων Της. Πῶς λοιπὸν ἐνδιαφερομένη νὰ παρέχη τὸ Οὐράνιον Μάννα κατὰ τὰς καθημερινὰς θὰ τὸ ἀφήρει ἐν τῇ κατ' ἐξοχὴν Κυριωνύμῳ ἡμέρᾳ;

Ἐὰν λοιπὸν, κατὰ τὴν Μ. Τεσσαρακοστὴν ἀπαγορεύεται ἡ ἐν Σαββάτῳ νηστεία τοῦ ἐλαίου, πόσον μᾶλλον τῶν λοιπῶν τοῦ ἐνιαυτοῦ Σαββάτων; Σημειωτέον δέ, ὅτι ὅλαι αἱ ἡμέραι τῆς Μ. Τεσσαρακοστῆς ἐξομοιοῦνται μὲ τὰς Τετάρτας καὶ Παρασκευάς. (ἘΘ' Ἀπ. Κανῶν).

Διὰ δὲ τῆς ὑποσημειώσεώς του ἐν τῷ αὐτῷ 55ῳ Κανόνι ὁ ἱερός πατήρ, διατρανοῖ διὰ μίαν εἰσέτι φορὰν τὰ προλεχθέντα, στερῶν συγχρόνως παντὸς πιθανοῦ ἐρείσματος πάντα ἐναντιοφρονοῦντα.

«Σημείωσαι ὅτι ἡ Ὁρθόδοξος Ἐκκλησία καταλύει τὰ Σάββατα καὶ Κυριακὰς τῆς Τεσσαρακοστῆς εἰς οἶνον, ἔλαιον καὶ ὄστρακόδερμα, καθὼς καὶ Μελέτιος ὁ Ὁμολογητὴς συμμαρτυρεῖ λέγων: «καὶ τοῖς ἀγνοῖς πᾶσιν ἀπλῶς, καὶ καθεξῆς ὡσαύτως, Σαββάτῳ καὶ Κυριακῇ κατάλυσιν ποιοῦμεν» (βαθμ. 36). Καὶ διὰ τῆς μετρίας ταύτης καταλύσεως, συνεχίζει ὁ ἱερός πατήρ, ἐκάτερα φυλάττει σ ο φ ῶ ς, καὶ τὸ αἰδέσιμον τῆς νηστείας τῆς Τεσσαρακοστῆς μὴ καταλύουσα, δηλ. κρέας, ἢ τυρόν, ἢ ὡὰ καὶ ἰχθῦς, καὶ τὸν 64ον Ἀποστολικὸν τὸν διορίζοντα νὰ μὴ νηστεύῃ τινὰς ἐν Σαββάτῳ καὶ Κυριακῇ μὲ τελείαν νηστείαν ἐκ πάντων, καὶ ἀποχὴν ποιοῦσα ἐν ταῖς ἡμέραις ταύταις».

Ἐφ' ὅσον, λοιπὸν, «σοφῶς» ἡ Ἐκκλησία ἐνεργεῖ, καταλύουσα ἐν τοῖς Σάββασιν καὶ Κυριακαῖς τῆς Μ. Τεσσαρακοστῆς ἔλαιον, διότι οὕτως ΦΥΛΑΤΤΕΙ, κατὰ τὸν λόγον τοῦ ἀγίου Νικοδήμου, καὶ τὸ σεμνὸν τῆς νηστείας τῆς ὑπ' ὄψει περιόδου «καὶ τὸν 64ον Ἀποστολικὸν τὸν διορίζοντα νὰ μὴ νηστεύῃ τινὰς ἐν Σαββάτῳ...», πῶς εἶναι δυνατὸν ὁ κανὼν οὗτος νὰ φυλάσσεται παρομοίως καὶ δι' ἀνελαίου διφαγίας; Διὰ τοῦτο «αἰδέσιμον» τὸ Σάββατον τῆς Μ. Τεσσαρακοστῆς, διότι καταλύεται μόνον εἰς ἔλαιον, ἐνῶ πάντα τὰ λοιπὰ καταλύομεν εἰς πάντα. Δι' ἀνε-

116. Ἐν δὲ τῇ «Ἐποτυπώσει» τοῦ ἀγίου Ἀθανασίου τοῦ ἐν Ἄθῳ, ἀναγινώσκομεν: «Ἰστέον, ὅτι τῷ πρώτῳ Σαββάτῳ (τῆς Μ. Τεσσαρακοστῆς, σημ. ἡμετ.) ἀπὸ ὄψε τῆς Παρασκευῆς μετανοίας οὐ ποιοῦμεν· χρώμεθα δὲ τῷ τε Σαββάτῳ καὶ τῇ Κυριακῇ ἔ λ α ι ο ν καὶ οἶνον (καὶ) ἀνὰ δύο κράσεων εἰς τὸ ἄριστον καὶ πρὸς μίαν ὄψέ, ὡσαύτως καὶ ἐν τοῖς λοιποῖς σάββασί τε καὶ Κυριακαῖς...». P. MEYER, Athos, Die Haupturkunden, σελ. 136-7. Amsterdam 1965².

λαίου διφαγίας ἐν Σαββάτῳ ἱκανοποιοῦν τὸν κανόνα μόνον οἱ ἐν «ἀσκήσει» ὄντες, ὡς θὰ ἴδωμεν καὶ περαιτέρω πλατύτερον. Καὶ κάτι ἄλλο. Εἶναι δυνατόν ἢ ἐπιτασσομένη διὰ τοῦ ξθ' ἀποστολικοῦ Τετάρτης καὶ Παρασκευῆς ἀνέλαιος δίαιτα νὰ ἐκφράζη συγχρόνως καὶ τὴν μορφήν διαίτης τοῦ ξδ' ἀποστολικοῦ; Διατί ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει νὰ δημιουργηθῆ καὶ ὁ ξθ' ἀποστολικός; οὐκί διότι ὁ ξδ' εἶναι διάφορος τούτου, σημαίνων τὴν εἰς ἔλαιον τούλάχιστον κατάλυσιν; Τοῦτο δὲν ἠνάγκασε τὸν ἅγιον Νικόδημον νὰ εἴπῃ ὅτι οἱ ἱεροὶ κανόνες δὲν ἐπιτάσσουν νηστείαν πρὸ τῆς θ. Μεταλήψεως; Τοῦτο δὲν ἐκφράζει καὶ ὁ καθηγητὴς τοῦ Κανονικοῦ Δικαίου τῆς ἐν Ἀθήναις Θεολογικῆς Σχολῆς κ. Κ. Μουρατίδης, γράφων: «Ὅσον ἀφορᾷ εἰς τὸ ζήτημα τῆς πρὸ τῆς θείας Μεταλήψεως νηστείας, ἢ αὐθεντικῆ κανονικῆ παράδοσις, ἢ ἀπαγορεύουσα γενικῶς τὴν νηστείαν τοῦ Σαββάτου, πλὴν τοῦ Μ. Σαββάτου, ἀρκεῖ πρὸς ἀπόδειξιν τῆς ὀρθῆς παρατηρήσεως τοῦ ἱεροῦ Νικοδήμου ἐν τῷ Πηδαλίῳ, ὅτι «παρὰ τῶν ἱερῶν Κανόνων νηστεία πρὸ τῆς θείας Μεταλήψεως οὐ διορίζεται»;

Ὁ ἱερὸς Νικόδημος ἐκφράζων ἐν τῷ Πηδαλίῳ τὸν ὀρισμὸν τῆς νηστείας καὶ τὰς ποικίλας αὐτῆς λύσεις, οὐδόλως ἐπεθύμει νὰ δηλώσῃ δι' αὐτοῦ ὅτι ἢ διὰ διφαγίας ἀνέλαιος δίαιτα ἀναφέρεται εἰς τὸ Σάββατον. Ἀπλῶς ἐξέθεσεν τοὺς τρόπους δι' ὧν τις δύναται νὰ λύῃ τὴν νηστείαν, ἤτοι τὸ τελείως ἀπέχεσθαι τροφῆς. Ἐκφρασις τοιαύτης λύσεως τυγχάνει ἢ ἀνέλαιος διφαγία, τῆς Τετάρτης καὶ Παρασκευῆς, ἢ τὴν οἰκονομικὴν λύσιν τῆς νηστείας δηλοῦσα, ἣν ἐφαρμόζει ἀπ' αἰώνων ἡ Ἐκκλησία διὰ τὰ τέκνα Της (ὄρα τὰ ἐν Ἀγίῳ Ὁρει κρατοῦντα), χωρὶς τοῦτο νὰ λογίζεται ὡς κατάργησις τοῦ ξδ' Ἀποστολικοῦ.

Ὅταν ὅμως ἔχωμεν κανόνας οἵτινες ὑπὸ πάσης τῆς Ἐκκλησίας ἡρμηνεύθησαν ὡς ὀμιλοῦντες περὶ ἀνελαίου διαίτης (ξθ' ἀποστ.), πῶς εἶναι δυνατόν οἱ αὐτοὶ συντάκται οἱ χρησιμοποίησαντες κοινὴν ὀρολογίαν, νὰ ἐννοοῦν καὶ ὑπὸ τὸ μὴ νηστεύειν (ξδ' ἀποστ.) τὸ αὐτό, ὥστε νὰ δυνάμεθα ἡμεῖς σήμερον νὰ ὀμιλῶμεν καὶ νὰ κηρύττωμεν ὅτι ὁ ξδ' ἀποστολικὸς ἐφαρμόζεται καὶ δι' ἀνελαίου διφαγίας;

Ἡ Ἐκκλησία ὅταν συνέθετεν τοὺς ἑαυτῆς Κανόνας ἐγνώριζεν καλῶς ὅτι προορίζονται ὅπως τηρηθῶν ὑπὸ τῶν πιστῶν, ἤτοι τοὺς συνέθετεν οὐκί ὡς ἀπλῆ θεωρίαν μόνον καὶ φιλολογικὴν ἀκρόασιν, ἀλλ' ὡς μέλλοντας νὰ καταστοῦν βίωμα καὶ δὴ βίωμα ὑπὸ μορφήν ἐντολής. Συνεπῶς ἐφ' ὅσον διὰ τοῦ θ' Ἀποστολικοῦ κανόνος ἐκάλει τοὺς πιστοὺς ὡς καὶ σήμερον καλεῖ, εἰς τὴν θ. Μετάληψιν, πῶς ἦτο δυνατόν νὰ μὴ διευκρίνιζεν (ἐὰν ὑπῆρχε τοιαύτη δυνατότης ἢ καὶ ὑποχρέωσις διὰ τοὺς μέλλοντας μεταλαβεῖν τὴν Κυριακὴν) ὅτι δι' αὐτοὺς ἐπιτρέπεται ἢ ἀνέλαιος διφαγία; Ἡ τηρηθεῖσα ἐπ' αὐτοῦ ἄχρι τῆς σήμερον σιγὴ πάντων τῶν ἐρμηνευτῶν τί δηλοῖ; Οὐκί ὅτι ἐπιβάλλεται ἢ ἀνέλαιος τούλάχιστον δίαιτα; Διατί προκειμένου περὶ τοὺς «ἐν ἀσκήσει» σύμπαντες οἱ κανονολόγοι καὶ ἐρμηνευταὶ δέχονται τὴν ἀνωτέρω ἐξαίρεσιν; Διατί νὰ μὴ ἐγένετο τοῦτο, ἐὰν ὁ κανὼν ἐδέχετο μίαν τοιαύτην ἐξαίρεσιν καὶ διὰ μέλλοντας κοινωνῆσαι; Ὅτι δὲν ἔχει ἡ Ἐκκλησία ὡς κώλυμα τὴν κατάλυσιν προκειμένου νὰ μεταλάβῃ ὁ πιστός, τρανὸν δεῖγμα ἢ Διακαινήσιμος ἐβδομάς (66ος τῆς 6ης Οἰκ.), μὲ τὴν «εἰς πάντα» κατάλυσιν καὶ τὴν καθημερινὴν προσ-

έλευσιν εἰς τὸ Μυστήριον! Ἡ μήπως τυγχάνει ὀρθὴ ἐρμηνεία τῶν Κανόνων ἢ ἐνέργεια τῶν Ἀγιορειτῶν τε καὶ Παλαιοημερολογιτῶν (οἱ πρῶτοι ὑπῆρξαν οἱ διδάσκαλοι τῶν δευτέρων), ἔνθα ἀπαγορεύεται ἐν τῇ ἀνωτέρῳ ἑορταστικῇ ἑβδομάδι ἢ προσέλευσις εἰς τὸ θεῖον Μυστήριον, ὡς ἐπίσης καὶ τὴν παρομοίαν τῆς τοῦ Ἁγίου Πνεύματος καὶ τὴν τοῦ Δωδεκαημέρου τῶν Χριστουγέννων περιόδῳ καὶ ἐν ἀ π ά σ α ι ς ταῖς Κυριακαῖς λόγῳ τῆς ὑπαρχούσης καταλύσεως;

Καὶ διὰ τὰ ἐπανέλθωμεν εἰς τὸν περὶ διφαγίας λόγον· καὶ μόνον τὸ κατωτέρῳ χωρίον τοῦ ἁγίου Καλλίστου, Ἀγιορείτου καὶ Οἴκουμενικοῦ Πατριάρχου διατελέσαντος, εἶναι, πιστεύομεν, λίαν ἰκανόν, ὅπως ἀφαιρέσῃ πᾶσαν τυχόν ἐναπομείνασαν ἀπορίαν τοῦ ἀγαπητοῦ ἀναγνώστου. «Ὁμοίως δὲ καὶ ταῖς Κυριακαῖς ἀπάσαις δις ἔσθιε, ὡ σ π ε ρ δὲ καὶ ἐν τοῖς Σάββασιν...» Καὶ ἀλλαχοῦ: «Ἐν δέ γε παντὶ Σαββάτῳ, πλην τοῦ Μεγάλου, δέον σε διφαγεῖν, ὡς προτετύπεται ἐν τῇ Τρίτῃ τε καὶ τῇ Πέμπτῃ, διὰ τε τὸν ὄρον τῶν Ἱερῶν Κανόνων...» (Ὅρα σημ. 115).

Εἶναι δυνατόν, λοιπόν, ὁ ἅγιος γράφων ταῦτα νὰ ἠννόει ὅτι τὰς Κυριακὰς πρέπει νὰ διφαγῶμεν ἀνελαίως ἢ τὰς Τρίτας καὶ τὰς Πέμπτας ὄλου τοῦ ἐνιαυτοῦ; Μὴ δὲ εἶπη τις ὅτι τὰνωτέρῳ γράφων δὲν εἶχεν ὑπ' ὄψει του κατὰ Κυριακὴν ἢ συνεχῶς μεταλαμβάνοντα. Πᾶν τούναντίον! Καὶ τοῦτο, διότι προηγουμένως ἐν τῷ αὐτῷ συγγράμματι «Περὶ τῶν αἵρουμένων ἡσυχῶς βιῶναι καὶ μοναστικῶς» καὶ ἐν τῇ παραγράφῳ 91ῃ, εἶχε διατρανώσει τὴν καθημερινήν, εἰ δυνατόν, θεῖαν Μετάληψιν!

Κατόπιν τῶν ἀνωτέρῳ μὴ γινώμεθα νέοι Νομοθέται, ἢ μᾶλλον ἀντινομοθέται, τὰ τῆς Ἐκκλησίας ἀναιροῦντες (Θ' Ἀποστ. Κανὼν Β' Ἀντιοχείας) καὶ τὰ μὴ ὑπ' αὐτῆς κηρυττόμενα ἀπαιτοῦντες⁽¹¹⁷⁾ (ἤτοι τὴν ἀνέλαιον ἐν Σαββάτῳ δίαιταν) ⁽¹¹⁸⁾ μὲ τὸ ἀντιπνευματικὸν ἀποτέλεσμα τὴν ἀποχὴν τῶν Ἀ-

117. «Ἀπαιτοῦντες» ἐνταῦθα ἐμφανίζονται οἱ κ. Εἰσηγηταί. Γράφομεν τοῦτο, διότι ὡς ἀνεπτύχθη προηγουμένως, προσέλευσις ἐν τῇ Θεῖα Μετάληψι ἐν ἡμέρᾳ Κυριακῇ ἀπαγορεύεται γενικῶς ἐν Ἁγίῳ Ὅρει, καὶ ἰδίᾳ παρὰ τοῖς Ζηλωταῖς!...

Διὰ τοῦτο καὶ νὰ νηστεύσῃ τις ἐν Σαββάτῳ εἶναι ἀδύνατον νὰ τύχῃ θείας Κοινωνίας ἐν τῇ Κυριωνύμῳ ἡμέρᾳ, ὡς ἀποδεικνύουν αἱ πλεῖστοι ἀποτυχοῦσαι ἀπόπειραι τοιαύτης μορφῆς!... Συνεπῶς τὰ λεγόμενα ὑπὸ τῶν κ. Εἰσηγητῶν περὶ δῆθεν δυνατότητος Θ. Κοινωνίας ἐν ἡμέρᾳ Κυριακῇ κατόπιν νηστείας τοῦ Σαββάτου, ἀποτελοῦν θ ε ω ρ η τ ι κ ἄ ς καὶ μόνον θέσεις πόρρω ἀπεχουσῶν τῆς σκληρᾶς πραγματικότητος. Ἐὰν δὲ ληφθῇ ὑπ' ὄψει καὶ ὁ γ' κανὼν τοῦ ἁγίου Τιμοθέου, καθ' ὃν ἐπιτρέπεται ὅπως οἱ δαιμονιζόμενοι μεταλαμβάνουν ἀ ν ἄ Κ υ ρ ι α κ ῆ ν («Ἐὰν μὴ ἔξαγορεύῃ τὸ μυστήριον, μήτε ἄλλως πως βλασφημεῖ, μεταλαμβάνέντω μὴ μέντοι κ α θ' ἑ κ ἄ σ τ η ν· ἀρκεῖ γὰρ αὐτῷ κατὰ Κυριακὴν μόνον»), πῶς νὰ ἐρμηνευθῇ καὶ μὲ τὰς ἠπιωτέρας τῶν λέξεων ἢ σημερινὴ ἀγιορειτικὴ ἐν προκειμένῳ πραγματικότης; Τὰ σχόλια φρονοῦμεν οὐδὲν θὰ προσθέσουν τῶν πραγμάτων ὁμιλούντων ἀφ' ἑαυτῶν, διὰ τὴν κραυγαλέαν ἡμῶν ἀντικανονικὴν τάξιν ἢ μᾶλλον εἰπεῖν... ἀταξίαν τῶν καὶ «κανονικῶν», φεῦ, καλουμένων!...

118. Ὁ ἱερὸς Χρυσόστομος ἀναφερόμενος εἰς τὴν ἰδιόγνωμον ταύτην καὶ παρὰ τὴν θέλησιν τῆς Ἐκκλησίας νηστείαν, παρατηρεῖ: «Μὴ γάρ μοι τοῦτο εἶπης, ὅτι νηστεύουσιν· ἀλλ' ἐκεῖνο μοι δεῖξον, εἰ κ α τ ἄ γ ν ὡ μ η ν Θ ε ο ὕ τ ο ὕ τ ο π ο ι ο ὕ σ ι ν

γιασμάτων!!... Καὶ μόνον ὁ καρπὸς οὗτος τῆς ἰδίας ἡμῶν ἐρμηνείας καὶ θελήματος, δὲν κραυγάζει διὰ τὸ ἀ ν τ ι κ α ν ο ν ι κ ὸ ν τοῦ πράγματος; Παύσωμεν νὰ παρερμηνεύωμεν τὴν φωνὴν τῆς Ἐκκλησίας καὶ ἐθισθῶμεν εἰς τὰ προστάγματα τῶν ἱερῶν Κανόνων, ἐὰν δὲν θέλωμεν νὰ ἐμπαιζώμεν ἑαυτοὺς καὶ νὰ ἐμπαιζώμεθα συγχρόνως ὑπὸ τοῦ Πονηροῦ...

Κατόπιν τούτων τυγχάνει τὸ ὀλιγώτερον παράδοξον καὶ θλιβερόν νὰ ἐπανέρχεται ὁ μοναχὸς Θεόκλητος ἐν τῇ «ἀνοικτῇ ἐπιστολῇ» αὐτοῦ, καὶ ἐν σελίδι 10 αὐτῆς νὰ γράφῃ:

«Μόνον ἐὰν εἶχε τις διάθεσιν νὰ ἀναλίσκεται εἰς ματαίαις συζητήσεις, θὰ ἐπανήρχετο εἰς τὰ περὶ νηστείας τοῦ Σαββάτου, προκειμένου περὶ Μοναχῶν, περὶ ἔθους Παναγορειτικοῦ, ἐνσωματώσαντος μακράϊωνα ἀσκητικὴν πείραν καὶ λαμβανομένων ὑπ' ὄψει τῶν λόγων καθιερώσεως τῆς καταλύσεως ἐν Σαββάτῳ καὶ Κυριακῇ. Ἐὰν δὲν τὰ γνωρίζετε αὐτά, φροντίσατε νὰ τὰ μάθετε. Ἄν πάλιν τὰ γνωρίζετε πρὸς τί ἢ πολυλογία; Πρέπει ἐπὶ τέλος νὰ ἐννοήσετε, ὅτι τὸ φρόνημά σας κρίνεται ἐν συναρτήσει μὲ τὸν Μοναχισμόν καὶ ἐν τῷ χώρῳ τοῦ Ἁγίου Ὀρους».

Τί ἐννοεῖ ὁ ἐπιστολογράφος διὰ τοῦ «παναγορειτικοῦ ἔθους»; Οὐχὶ ἅπαν τὸ Ἅγιον Ὀρος καταλύει πάντα τὰ Σάββατα καὶ τὰς Κυριακὰς τοῦ ἐνιαυτοῦ; Οὐχὶ ἡ ἰδία Μεγίστη Λαύρα ἐν τῷ ὑπ' ἀριθμ. 711 ἐγκυκλιῶδες αὐτῆς γράμμα ἔγραφεν πρὸς ἅπαντα τὰ ὑπ' αὐτὴν ἐξαρτήματα: «... διότι οὐδὲν Σάββατον νηστεύεται, ἐκτὸς τοῦ Μεγάλου Σαββάτου», τὸ ὁποῖον αὐτούσιον παρεθέσαμεν ἐν τοῖς ἔμπροσθεν; Θὰ προσθέσῃ ἀσφαλῶς ὁ π. Θεόκλητος: ναί, καταλύει ὀλόκληρον τὸ Ἅγιον Ὀρος ἕκαστον Σάββατον, ἀλλὰ συγχρόνως οὐδεὶς τῶν μοναχῶν του προσέρχεται τὴν ἐιομένην εἰς τὴν θείαν Μετάληψιν! Ἐρωτῶμεν: Θεωρεῖ τοῦτο «κανονικῶς» σύμφωνον καὶ ἔκφρασιν ὀρθοδόξου Μοναστηριακῆς - Εὐχαριστηριακῆς βιοτῆς, τὸ νὰ μὴ προσέρχεται δηλ. οὐδεὶς τῶν ἀδελφῶν εἰς τὴν κατ' ἐξοχὴν ἡμέραν τοῦ Μυστηρίου εἰς τὸ Ποτήριον τῆς ὄντως Ζωῆς, ἐπὶ τῷ λόγῳ τῆς τηρήσεως τοῦ 64 Ἁπ. Κανόνος; Ἦτο δυνατόν ποτε ἡ Ἐκκλησία νομοθετοῦσα νὰ ἀντινομῆ, καὶ διὰ τῆς μιᾶς χειρὸς αὐτῆς νὰ καλῆ τὰ τέκνα της πρὸς θ. Μετάληψιν καὶ διὰ τῆς ἐτέρας νὰ τὰ ἀπωθῆ; Νὰ τὰ καλῆ διὰ τῶν Θ' Ἁπ. καὶ Β' Ἀντιοχείας καὶ συγχρόνως διὰ τοῦ ξδ' Ἀποστολικοῦ νὰ πράττῃ τὸ ἀκριβῶς ἐναντίον; Ὁ Θεὸς ἡμῶν δὲν εἶναι Θεὸς ἀκαταστασίας καὶ διὰ τοῦτο παρήγγειλεν διὰ τοῦ Ἀποστόλου του τὰ ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ πάντα νὰ γίνωνται «κατὰ τάξιν».

Δεῖγμα ἄριστον καὶ ἀπόδειξις τελεία τῆς ἀνωτέρω «κατὰ τάξιν» «πορείας» τῆς Ἐκκλησίας, οἱ ἐνταῦθα κληρικοὶ ἡμῶν ὡς καὶ οἱ ἐν «κόσμῳ» τοιοῦτοι, οἱ ὁποῖοι καὶ τοὺς σχετικοὺς ἱεροὺς κανόνας τηροῦν προσερχόμενοι κατὰ Κυριακὴν εἰς τὴν Θ. Κοινωνίαν καὶ τὸν 64ον Ἀποστολικὸν δὲν παραβαίνουν. Καὶ εἰς μὲν τὸν «κόσμον» ἡ διαφορὰ τοῦ ἱερέως εἶναι ἱκανῶς αἰσθητὴ τῆς τοῦ λαϊκοῦ πιστοῦ καὶ δὲν δημιουργεῖται οὕτως ἀφορμὴ σκανδαλισμοῦ ἐν-

ὡς, ἂν μὴ τοῦτο ἦ, μ ἔ θ η ς π ἄ σ η ς ἔ σ τ ἰ ν ἡ ν η σ τ ε ἰ ἄ π α ρ α ν ο μ ω τ ἔ ρ α...» (Λόγος δ' κατὰ Ἰουδαίων).

ταῦθα ὅμως, ὅπου καὶ ἀρχιερεὺς εἰσέτι, γενόμενος μοναχός, ἔχει τὰ αὐτὰ δικαίωματα καὶ ὑποχρεώσεις ὁμοῦ μετὰ τῶν λοιπῶν ἀδελφῶν συμμοναστῶν του, πῶς εἶναι δυνατόν νὰ ἐπικρατῇ ἡ «ἀριστοκρατία» τῆς τῶν κληρικῶν τάξεως, παπισταὶ οὕτω γενόμενοι διαφοροποιοῦντες κλῆρον καὶ λαὸν ὡς πρὸς τὴν εἰς τὸ Μυστήριον προσέλευσιν, καὶ τοὺς ἱεροὺς ὅμα κανόνας καταστρατηγοῦντες; Ἔως πότε θὰ θυσιάζεται ἡ οὐσία εἰς τὸν τύπον; Ἔως πότε θὰ θριαμβολογοῦμεν περὶ Ἱερᾶς Παραδόσεως καὶ ἀγίων Πατέρων, ἐνῶ ἀμφοτέρων τὰς διδασκὰς δὲν παύομεν νὰ καταφρονῶμεν; (119).

Τί πρέπει, λοιπόν, νὰ γίνῃ, θὰ ἐρωτηθῶμεν ἀσφαλῶς. Ἡ ἀπάντησις διατρέχει καὶ δ ι ι ή κ ε ι διὰ μέσου ὄλου τοῦ παρόντος ἔργου καὶ δὲν συμποσοῦται εἰς πρότασιν μίαν. Ο ἰ ἔ χ ο ν τ ε ς τ ἧ ν ε ὑ θ ὕ ν η ν τῆς διαποιμήσεως τῶν ψυχῶν τὰς ὁποίας ὁ Θεὸς τοὺς ἐνεπιστεύθη, δύνανται νὰ δώσουν εἰς ἑκάστην ἐξ αὐτῶν τὸ ἀρμόζον καὶ δέον, τηρουμένων πρωτίστως τῶν ἱερῶν κανόνων καὶ ἐπομένων τῶν τυπικῶν καὶ ἐθίμων. Καιρὸς ὅμως νὰ ἐπανέλθωμεν ἐπὶ τῶν συγκεκριμένων ἐρωτήσεων τοῦ μοναχοῦ Θεοκλήτου, δεδομένου ὅτι καὶ εἰς τὴν Ζ' θέσιν τοῦ παρόντος θὰ ἀναφερθῶμεν ἐν πλάτει εἰς τὸ θέμα τῆς σωματικῆς προετοιμασίας προκειμένης θείας Μεταλήψεως.

Ἐποστηρίζων ὁ ἀνωτέρω μοναχὸς τὴν ἀνέλαιον δίαιταν τοῦ Σαββάτου, πλὴν τῶν ἤδη σημειωθέντων, προσθέτει καὶ τὸ ἐξῆς: «...καὶ λαμβανομένου ὑπ' ὄψει τῶν λόγων καθιερώσεως τῆς καταλύσεως ἐν Σαββάτῳ καὶ Κυριακῇ...».

Τί ἐννοεῖ διὰ τῆς παρουσίας προτάσεώς του; Ἀσφαλῶς, ὅτι ἡ αἰτία δημιουργίας τοῦ 64ου Ἀποστολικοῦ ἦτο π ε ρ ι σ τ α τ ι κ ῆ καὶ συνεπῶς δὲν θὰ πρέπη νὰ ἰσχύῃ «πάντοτε, πανταχοῦ καὶ ἐπὶ πάντων», ὡς ὑφηγήθη παρομοίως καὶ διὰ τὸν Θ' Ἀποστολικόν, ἐπικαλούμενος πρὸς ἐπίρρωσιν τῶν σκέψεων καὶ τὰς ὀρθοδόξους Ὁμολογίας. Τὸν διαψεύδει ὅμως εὐθύς ὁ θεῖος Νικόδημος —καὶ πληθὺς ἐτέρων ἀγίων Πατέρων— ἱστορῶν τοὺς λόγους οἵτινες ὠδήγησαν εἰς τὴν σύνταξιν τοῦ ἐξηκοστοῦ τετάρτου Ἀποστολικοῦ Κανόνος.

119. «Ὅτι οὐ δεῖ ἐν τῷ Σαββάτῳ καὶ Κυριακῇ νηστεύειν, μάρτυρες πρὸς τοῖς ρηθεῖσι Κανόνοι, καὶ ὁ Μ. Βασίλειος καὶ ὁ θεῖος Χρυσόστομος: Ὁ μὲν λέγων, ὁμιλ. ια' εἰς τὴν ἐξαήμερον: «Ἦδη σεαυτὸν ἄξιον παρασκευάσον τῆς σεμνοτάτης νηστείας ἐπειδὴ πέντε ἡμερῶν νηστεία ἡμῖν προκεκήρυκται». Πέντε ἡμέρας λέγει νηστίμους τῆς ἑβδομάδος, χωρὶς Σαββάτου καὶ Κυριακῆς· ὁ δὲ Χρυσόστομος ὁμιλ. τῇ αὐτῇ: «Τοῖς τὸν δρόμον τῆς νηστείας δεξαμένοις, καθάπερ σταθμούς, καὶ καταγῶγια, καὶ ἀκτὰς καὶ αἰγιαλοὺς, καὶ λιμένας, τὰς δύο ταῦτα ἡμέρας, (ἦτοι τὸ Σάββατον καὶ τὴν Κυριακὴν), βραχὺ τι διαναπαύσασθαι κεχάρισται ὑμῖν ὁ Δεσπότης». Γράφει δὲ καὶ ὁ θεῖος Ἰγνάτιος ἐν τῇ πρὸς Φιλιππησίους ἐπιστολῇ: «Εἴ τις Κυριακὴν καὶ Σάββατον νηστεύει, πλὴν ἐνὸς Σαββάτου τοῦ Πάσχα, οὗτος Χριστοκτόνος ἐστίν». (Τὰ ἀνωτέρω ἐν σημ. 1η τῆς ἐρμηνείας τοῦ ἀγίου Νικόδημου ἐν τῷ ξδ' Ἀποστ.).

Ὁ δὲ ἅγιος Θεόδωρος ὁ Στουδίτης ἐν Κατηκῆσει τῆς Παρασκευῆς τῆς νηστείας τῶν ἀγίων Ἀποστόλων, παρατηρεῖ: «Ὅθεν οὖν κοινῶς παραγγέλω ὑμῖν, ἐν ὄσῳ ὑπάρχει διφαγία δεῖ ἡμᾶς ἔχειν ἄνεσιν ἐν ταῖς γονυκλιταῖς μετανοίαις καὶ ἐν ταῖς κατὰ καιρὸν ὤραις· μετὰ ταῦτα δέ, εἴ τις θέλει προσθέσαι ἐπὶ τῆς ἐγκρατείας αὐτοῦ ἐκέτω εὐλογίας, ἔ κ τ ὸ ς Σ α β β ἄ τ ο υ κ α ἰ Κ υ ρ ι α κ ῆ ς» (Ἐκθ. Ζαχαρίου Μικραγιαννανίτου, Ἐρμούπολις).

«Τὸ μὲν γὰρ Σάββατον δὲν νηστεύομεν, κυρίως μὲν καὶ ὁ ὕσιωδῶς διατὶ εἶναι καταπαύσιμος ἡμέρα, εἰς τὴν ὁποίαν κατέπαυσεν ὁ Θεὸς ἀπὸ τῶν ἔργων τῆς δημιουργίας αὐτοῦ, κατὰ τὰς Διαταγὰς (βιβλ. ε' κεφ. ιδ'), καταχρηστικῶς δὲ καὶ ἐπουσιωδῶς, διατὶ οἱ Μαρκιωνισταὶ ἐνήστευον εἰς αὐτό, ἀντιφερόμενοι εἰς τὴν τιμὴν τοῦ τῶν ὄλων Δημιουργοῦ κατὰ τὸν ἅγιον Ἐπιφάνιον, αἰρέσει τῇ κατὰ Μαρκίωνος. Λέγει δὲ καὶ ὁ Μαργούνιος ἐν τῇ ἐρμηνείᾳ τοῦ ια' κανόνος τῆς ἐν Ἀγκύρα, ὅτι ἐνήστευον κατὰ τὸ Σάββατον, καὶ οἱ αἰρετικοὶ καλούμενοι Κολουθιανοὶ καὶ Ἀπολλινάριοι, πρὸς λύτρωσιν τῶν κεκοιμημένων.

Λοιπὸν, κατὰ εἰς τὴν καθ' αὐτὸ καὶ ἐσωτερικὴν αἰτίαν, διὰ τὴν ὁποίαν ἐν Σαββάτῳ οὐ νηστεύομεν, ἢ τ ι ς ἔ σ τ ί ν, ὡ ς ε ἴ π ο μ ε ν, ἢ κα τ ᾶ πα υ σ ι ς τ ο ὦ τ ῶ ν ὄ λ ω ν Δ η μ ι ο υ ρ γ ο ὦ, καὶ διὰ τοῦτο ἀκόμη δὲν νηστεύομεν, ἵνα μὴ δόξωμεν ὅτι, συμφωνοῦμεν μὲ τοὺς εἰρημένους αἰρετικούς. Τὴν δὲ Κυριακὴν οὐ νηστεύομεν, διὰ τὴν τοῦ Κυρίου ἡμῶν παγκόσμιον χαρὰν καὶ ἀνάστασιν. Τὸ μὲν γὰρ Σάββατον, τῆς πρώτης Δημιουργίας καὶ πλάσεως τοῦ κόσμου φέρει ὑπόμνησιν, ὡς τέλος αὐτοῦ καὶ σφραγίς». (Ἐκ τῆς ἐρμηνείας τοῦ ξδ' Ἀποστολικοῦ).

Διὰ μίαν ἐπὶ πλέον ἀπόδειξιν τῆς ἀληθείας τῶν λεγομένων ἡμῶν, ὑπενθυμίζομεν εἰς τὸν ἀναγνώστην τὴν ἑορτὴν τῆς ὑψώσεως τοῦ Τιμίου Σταυροῦ Σεπτ. 14). Κατ' αὐτὴν τὸ Τυπικὸν χαρακτηριστικῶς σημειοῖ: «Ἰστέον, ὅτι οἶαν ἡμέρα τύχη ἢ σεβάσιμος αὕτη ἑορτὴ, εἴτε Κυριακὴν, εἴτε Σάββατον, τυρόν, ἢ ὄνον, ἢ ἰχθὺν οὐκ ἐσθίομεν, εἰμὴ μόνον ἔλαιον καὶ οἶνον, εὐχαριστοῦντες Χριστὸν τὸν Θεὸν ἡμῶν», σελὶς κα'. Τὸ αὐτὸ ἐπίσης συμβαίνει καὶ μὲ τὴν ἑορτὴν τῆς ἀποτομῆς τῆς τιμίας κάρας τοῦ ἀγίου Προδρόμου, ἐὰν συμπέσῃ ἐν Σαββάτῳ ἢ Κυριακῇ.

Ἐπίσης, ὡς γνωστόν, αἱ μεγάλαι ὥραι ἀναγινώσκονται μόνον εἰς ἡμέρας νηστείας, διὸ καὶ τὸ Τυπικὸν παρατηρεῖ: «Δεῖ γινώσκειν, ὅτι ἐὰν τύχη ἐν Σαββάτῳ ἢ Κυριακῇ ἢ παραμονὴ τῶν Θεοφανείων, ποιῶμεν τὴν ἀκολουθίαν τῶν ὡρῶν τῇ Παρασκευῇ, γενομένης ἐνάτης». (σελ. νδ', ἔκδ. 1685). Τὸ αὐτὸ συμβαίνει καὶ περὶ τῆς παραμονῆς τῶν Χριστουγέννων, ἐὰν συμπέσῃ τὰς αὐτὰς ὡς ἄνω ἡμέρας.

Ἐκ πάντων τούτων πιστεύομεν, ὅτι ἀποδεικνύεται καλῶς, ὅτι ἡ Ἐκκλησία θεωρεῖ τὸ ἔλαιον ὡς ἐλάχιστον ὄρον μὴ νηστείας, ἥτοι ἱκανοποίησιν τοῦ ξδ' ἀποστολικοῦ Κανόνος. Δι' ἀνελαίου διφαγίας ἐν Σαββάτῳ ἢ Κυριακῇ, ὡς ἀνωτέρω διελάβομεν, ἱκανοποιοῦν τὸν κανόνα, μόνον οἱ δι' ἄσκησιν ἀπέχοντες ἐλαίου καθ' ὅλην τὴν ἐβδομάδα καὶ ἔτι πλέον. Ὁ ἱερός Νικόδημος ἐν τῇ «συμφωνίᾳ» τοῦ ξδ' ἀποστολικοῦ ἐπεξηγεῖ τοῦτο εὐκρινέστατα: «Πλὴν καὶ αὐτοὶ (ἥτοι οἱ ἐν ἄσκήσει —σημ. ἡμετ.—) εἰς τὰς ἡμέρας ταύτας, καὶ μάλιστα εἰς τὴν Κυριακὴν, πρέπει νὰ μὴ νηστεύουσιν ἕλην τὴν ἡμέραν, ταῦτὸν εἰπεῖν, νὰ μὴ ἀπερνοῦσιν ὀλότελα ἄσιτοι, ἀλλὰ νὰ λύωσι τὴν νηστείαν καὶ πρὸ τῆς ἐνάτης, καὶ μὲ κάποιον εἶδος βρωσίμου λυτικὸν ἀλλ' οὐ καταλυτικόν... οὕτω καὶ αὐτοὶ μὴ τὴν λύσιν τῆς νηστείας ὅπου θέλουσι κάμη διὰ τῆς μεταλήψεως βρωσίμου τινὸς ὀλίγου πρὸ τῆς ἐνάτης ὥρας, καὶ παραβάται τῶν Κανόνων οὐ γίνονται, καὶ τὸν σκοπὸν τῆς ἐγκρα-

τ ε ί α ς καὶ ἀ σ κ ή σ ε ω ς αὐτῶν κατορθοῦσιν»⁽¹²⁰⁾.

Συνεπῶς πόθεν ἠρύσθησαν οἱ κ. Εἰσηγηταὶ ἢ μᾶλλον π ῶ ς ἠρύσθησαν ἐκ τῆς ἀνωτέρω «συμφωνίας» τοῦ ἱεροῦ πατρὸς τὸ συμπέρασμα τῶν ὅτι «ἐπιτρέπεται ἢ κατὰ κυριολεξίαν νηστεία - ἀσιτία ἐν Σαββάτῳ», ὅταν καὶ οἱ «δι' ἄσκησιν» εἰσέτι ἀπαγορεύεται τὴν ἡμέραν ταύτην νὰ μονοφαγήσουν; Ἐὰν λοιπόν, οἱ «ἐν ἀσκήσει» ὑποχρεοῦνται εἰς διφαγίαν, καὶ οἱ μετέχοντες τῆς Θ. Κοινωνίας ἐν Κυριακῇ δὲν ἀνήκουσι εἰς τούτους, ὁ ἀγιορείτης σοφὸς καὶ ἅγιος δὲν ἔπρεπε νὰ προσθέσῃ τι καὶ περὶ τούτων; Ἡ σιγή οὐ μόνον τοῦ ἀγίου Νικοδήμου ἀλλὰ πάντων τῶν ἀπ' αἰῶνος ἐρμηνευτῶν τί ἕτερον σημαίνει, εἰμὴ ὅτι καὶ οἱ μέλλοντες μεταλαβεῖν δ ἐ ν ἐ ξ α ι ρ ο ὕ ν τ α ι τοῦ Κανόνος, ἥτοι τῆς ἐνελαίου τούλαχιστον διαίτης, διότι ὡς προείπομεν πᾶν Σάββατον καταλύεται εἰς πάντα;

Ἐπομένως δὲν γίνεται παρ' ἡμῶν καὶ τῶν συσκητιωτῶν ἡμῶν «παρερμηνεῖα τῆς κατὰ τοὺς ἱεροὺς Κανόνας ἐννοίας τῆς νηστείας», ἀλλὰ τελεία παρανόησις ἐν προκειμένῳ παρὰ τῶν λίαν «ἀτόπως, λελανθασμένως καὶ πεπλανημένως» ἀποφαινομένων κ. Εἰσηγητῶν, τῶν ἀποδεχομένων ὅτι δῆθεν ἐπιτρέπεται κατὰ «τὴν ἐρμηνείαν καὶ συμφωνίαν» τοῦ ξδ' Ἀποστολικοῦ κανόνος ἢ «κατὰ κυριολεξίαν νηστεία - ἀσιτία ἐν Σαββάτῳ - πολλῶ μᾶλλον ἢ κανονική (!) ἀνέλαιος τροφή»!

Ἐξ ἄλλου ὑπάρχει τρόπος λίαν ἀρμόδιος ὥστε καὶ οἱ βουλόμενοι νὰ μὴ καταλύσουν ἔλαιον (ἐνεκα προσωπικῶν, ἀτομικῶν λόγων) νὰ μὴ καταστοῦν παραβάται τοῦ κανόνος ἐνεργοῦντες τὴν ἐπιθυμίαν των; Ποῖος; Ἀπλούστατα μετέχοντες τούτου δ ι' ἐ γ κ ρ α τ ε ί α ς ἐν τῇ μεσημβρία, ὅπερ οὐδὲν θὰ διέφερεν τῆς μὴ μετοχῆς ἐνελαίου διαίτης. (Ὅρα τὰ ἐν τῷ βίῳ τοῦ ἀγίου Μακαρίου λεγόμενα ἐν τῇ ιζ' Ἀπριλίου).

Τὸ νὰ θέλουν ὅμως νὰ καταλύουν ε ἰ ς π ά ν τ α ἐν Σαββάτῳ — καὶ

120. Ἐνταῦθα δέον νὰ τονισθῇ, ὅτι τὰ ἀναφερόμενα εἰς τὸν α' κανόνα τοῦ Θεοφίλου Ἀλεξανδρείας, ἀ φ ο ρ ο ὕ ν ἀ π ο κ λ ε ι σ τ ι κ ῶ ς εἰς τὴν περίπτωσιν καθ' ἣν ἢ παραμονὴ τῶν Θεοφανείων ἤθελεν συμπέσῃ ἐν ἡμέρᾳ Σαββάτου ἢ Κυριακῆς. Ταῦτα ἀποτελοῦντα ἱστορικὴν καὶ μόνον εἰκόνα τῶν τῆς ἐποχῆς αὐτοῦ ἐπικρατούντων καὶ ὀλίγων αἰῶνων ἀργότερον, οὐδεμίαν ἰσχὺν ἔχουσι διὰ τὰ σήμερον ἐν Ἀγίῳ Ὅρει καὶ τῇ συνόλῳ Ὁρθοδοξίᾳ, ἐπικρατοῦντα. (Πρὸς ἀπόδειξιν ἔστω τὸ Τυπικὸν τῆς Ἐκκλησίας καὶ δὴ τὰ ἐν σελίδι νε' αὐτοῦ ἀναφερόμενα).

Πλὴν τούτου, πρᾶγμα ὅπερ δέον νὰ προσεχθῇ ἰδιαίτατα, ὁ ἅγιος Νικόδημος ἐν τῇ ἑαυτοῦ «συμφωνίᾳ» τοῦ ξδ' Ἀποστολικοῦ ὁμιλεῖ περὶ τοῦ πῶς δέον Οἱ ΕΝ ΑΣΚΗΣΕΙ νὰ διαιτῶνται κατὰ Σάββατον καὶ Κυριακῇ —περὶ αὐτῶν ὅρα τὰ ἐν τοῖς ΝΑ' καὶ ΝΓ' Ἀποστολικοῖς ὑπὸ τῶν ἐρμηνευτῶν σημειούμενα— παραπέμπων καὶ εἰς τὸν α' Κανόνα τοῦ Θεοφίλου πρὸς παράδειγμα καὶ συμμόρφωσίν των, ὅπως δηλ. λύσουν τὴν νηστείαν των καὶ πρὸ τῆς ἐνάτης, κατὰ τὸ ἀνωτέρω παράδειγμα καὶ μὴ ἐν ἰσχύϊ σήμερον ὄν, κ α ἰ ο ὄ χ ἰ γ ε ν ἰ κ ῶ ς π ε ρ ἰ π ά ν τ ῶ ν τ ῶ ν π ἰ σ τ ῶ ν.

Ἐπομένως ΣΦΑΛΛΟΥΣΙ ΜΕΓΑΛΩΣ οἱ μεταφέροντες ἀκρίτως τὴν τῶν «ἐν ἀσκήσει» ὄντων ὑποχρέωσιν τῆς ἀνελαίου διφαγίας ἐν Σαββάτῳ καὶ Κυριακῇ, εἰς τοὺς μὴ εἰς ταύτην ἀνήκοντας. Οὗτοι, κατὰ τὸ πνεῦμα καὶ τὸ γράμμα τῶν Ἱ. Κανόνων (ξδ' καὶ νε' τῆς στ' Οἰκ.) ὡς καὶ ἀπάντων τῶν ἐρμηνευτῶν, ὀφείλουν νὰ τηρήσουν τὸν ἐλάχιστον ὅρον μὴ νηστείας, ἥτοι τὴν ἐνέλαιον δίαιταν.

τοῦτο ὡς λέγουν πρὸς τήρησιν τοῦ Ξδ' Ἀποστ. — καὶ ἐν συνεχείᾳ ν' ἀπέρχου ν τῆς ἐν Κυριακῇ Θείας Μεταλήψεως — λόγῳ τηρήσεως καὶ πάλιν, ὡς λέγουν, τοῦ Ξδ' Ἀποστολικοῦ — ἀδιαφοροῦντες διὰ τὴν παντελεῆ καταστρατήγησιν τοῦ Θ' Ἀποστολικοῦ καὶ Β' Ἀντιοχείας — πῶς πρέπει νὰ ἐρμηνευθῆ καὶ μὲ τοὺς ἐπιεικεστέρους τῶν ὄρων ; Εὐήθεια ἢ φιλότις σαρκός ; ...

Πάντα ταῦτα γράφομεν δι' οὐδὲν ἕτερον, εἰμὴ πρὸς διατράνωσιν τῶν μεγάλων προνομίων τῆς Κυριακῆς⁽¹²¹⁾ καὶ τοῦ Σαββάτου, ὅπερ ἠθέλησε σαφῶς νὰ τονίσῃ καὶ ὁ Ξδ' Ἀποστολικὸς καὶ νὰ παρερμηνεύσῃ ἡ Εἰσηγητικὴ Ἔκθεσις, καὶ οὐχὶ ἐκ νομικῆς - τυπολατρικῆς διαθέσεως (καίτοι οὐδέποτε « τύπος » τὰ τῶν ἱερῶν κανόνων λόγια), σκιαμαχοῦντες περὶ « σταγόνων ἐλαίου»...

Σημειωτέον δὲ ὅτι καὶ κατὰ τὸ Τυπικὸν τοῦ ἁγίου Σάββα, τὸ ὁποῖον καὶ μέχρι σήμερον διατελεῖ ὑφιστάμενον ἐν ἀγίῳ Ὁρει, οὐδὲν Σάββατον νηστεύεται — πλὴν τοῦ ἐνὸς καὶ Μεγάλου, ἐνῶ παραλλήλως συνιστᾶται θεία Κοινωνία κατὰ τὴν Κυριώνυμον ἡμέραν⁽¹²²⁾.

Τὸ παράπτωμα τῶν κ. Εἰσηγητῶν αὐξάνει ἔτι περισσότερο προκειμένου νὰ μεταλάβῃ τις τὴν Δευτέραν· τότε κατ' αὐτοὺς θὰ πρέπει νὰ ἀπόσχη ὅπως δῆποτε ἐλαίου τὴν Κυριακὴν, πρᾶγμα ὅπερ οὐδεὶς ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ ἢ τὸν

121. Τούτων τῶν προνομίων τὰ «πρεσβεῖα», ὡς περιέχοντα «μεγάλα μυστήρια καὶ λογαριασμούς», ὅρα ἀναπτυσσόμενα ὑπὸ τοῦ ἱεροῦ Νικοδήμου ἐν τῇ ἐρμηνείᾳ τοῦ Κ' Κανόνος τῆς Α' Οἰκουμενικῆς σημ. α'. Ἐνταῦθα παραθέτομεν καὶ τοὺς ἐξῆς χαρακτηριστικοὺς λόγους τοῦ αὐτοῦ ὁσίου πατρὸς, διερμηνεύοντος τὰ τῆς μεγίστης διαφορᾶς μεταξὺ Σαββάτου καὶ Κυριακῆς εἰσέτι, πρὸς μίαν ἐπὶ πλέον ἔνδειξιν τῆς ἀντικανονικότητος τοῦ ἐπακρατοῦντος ἔθους, τοῦ καταργήσαντος τὴν κυριωτέραν ἔκφρασιν τῆς Κυριακῆς ἡμέρας, ἥτοι τὴν τῶν θείων κατ' αὐτὴν ἁγιασμάτων μετάληψιν:

«Ἡ Κυριακὴ τόσον ὑπερέχει τοῦ Σαββάτου, ὅσον ὑπερέχει ἡ ἀλήθεια καὶ τελειότης τῆς ἀρχῆς καὶ τοῦ τύπου καὶ τῆς σκιᾶς, κατὰ τὸν Θεσσαλονίκης Γρηγόριον λέγοντα: «Ὁπερ ἔστιν ἡ Παρασκευὴ πρὸς Σάββατον, τοῦτο τὸ Σάββατον πρὸς τὴν Κυριακὴν, ὑπάρχουσαν τούτου σαφῶς, καθόσον ἀρχῆς καὶ τύπου καὶ σκιᾶς, ἡ τελειότης καὶ ἡ ἀλήθεια». (Λόγ. εἰς τὴν Καινὴν Κυριακὴν, παρὰ «Ὁμολογία Πίστεως» ἁγίου Νικοδήμου, σελ. 52, ἔνθα καὶ οἱ λοιποὶ ἔνδεκα λόγοι τῆς ὑπεροχῆς τῆς Κυριακῆς ἡμέρας ἐκ πάντων τῶν λοιπῶν.

122. «Ἀπὸ δὲ τῆς ἀγρυπνίας (τοῦ Σαββάτου) οὐ κοιμώμεθα, διὰ τὴν ἁγίαν μετὰ λήψιν τῶν θείων καὶ φρικτῶν μυστηρίων. Ἔστω δὲ ἡ λειτουργία τῆς ἁγίας Κυριακῆς ταχύτερον, διὰ τὸν κόπον τῆς ἀγρυπνίας», σελ. 6 τοῦ «Τυπικοῦ». Παράβαλε καὶ τὰ κάτωθι: «Πᾶν μέντοι Σάββατον, ἄνευ τοῦ ἐνὸς καὶ πᾶσαν Κυριακὴν ἐπιτελοῦντες συνόδους εὐφραίνεσθε», Ἀποστ. Διαταγαί, Β.Ε.Π.Ε.Σ. τόμ. 2ος, σ. 93. Ὁ μοναχὸς Θεοδοῖος Ἀγιοπαυλίτης ἀναφερόμενος εἰς τὴν κατὰ Κυριακὴν Θ. Μετάληψιν δυνάμει τῶν Τυπικῶν, παρατηρεῖ: «Καὶ τὰ χειρόγραφα Τυπικὰ τοῦ ἁγίου Σάββα, ἅτινα ἀντέγραφε τὸν παρελθόντα αἰῶνα ὁ μοναχὸς Ἰάκωβος Νεασκητιώτης πρὸς χρῆσιν τῶν ἱερῶν Μονῶν, καὶ αὐτὰ ἀναγράφουν θείαν Κοινωνίαν κατὰ Κυριακὴν. Εἰς ἐν μάλιστα ἐκ τῶν τεσσάρων, ἅτινα προωρίζοντο, ὡς ἀναγράφει ὁ Ἰάκωβος διὰ τὰς ἱεράς Μονὰς Μεγίστης Λαύρας, Βατοπεδίου, Φιλοθέου καὶ ἁγίου Παύλου, ὡς παρετήρησα καὶ ὁ ἴδιος, ἀφηρέθη τὸ περὶ θείας Κοινωνίας φύλλον, ἀσφαλῶς ὑπὸ χειρὸς ἀντιδρῶντος εἰς τὸ Μυστήριον, στενοκεφάλου καὶ μωροῦ Μοναχοῦ...», σελ. 35-6 τοῦ ἔργου αὐτοῦ «Τὸ οὐράνιον Μάννα», Βόλος 1969.

Μοναχισμόν φέρεται διατυπώσας καὶ δὴ εἰς μορφήν ὡς τῶν κ. Εἰσηγητῶν, τελικὴν καὶ θέσφατον⁽¹²³⁾. Δὲν σχολιάζομεν ὡς πάντολμον, τὸ συμπέρασμα τῆς Ε.Ε. κατὰ τὸ ὁποῖον πάντες οἱ ἐνταῦθα ἱερεῖς τυγχάνουν σφόδρα κατακριτέοι ὡς οὐ μόνον λύοντες τὴν τοῦ Σαββάτου νηστείαν ἀλλὰ καὶ καταλύοντες ταύτην, προσερχόμενοι ἐν συνεχείᾳ εἰρηναῖοι εἰς τὴν μετάληψιν τῶν ἀγιασμάτων . . .

Θὰ μᾶς εἴπουν ἴσως ὅτι οἱ τοιοῦτοι εἶναι κληρικοὶ καὶ ἐξαιροῦνται ἢ δικαιολογία ἐπαυξάνει τὴν ἐνοχὴν των, καὶ ἡ συνηγορία τῶν κ. Εἰσηγητῶν ὀδηγεῖ εἰς τραγικὰ ἄτοπα, δεδομένου ὅτι ὁ ἱερεὺς πρέπει νὰ εἶναι ἐν πᾶσι «τύπος τοῖς πιστοῖς» (Πέτρ. ε, 3). Περὶ τούτου ὅμως πλείονα εἰς τὴν Ζ' θέσιν τοῦ παρόντος.

Σ Υ Μ Π Ε Ρ Α Σ Μ Α

Ἡ διὰ λυτικῆς ἐνελαίου κατὰ τὴν μεσημβρίαν τοῦ Σαββάτου καὶ ἐγκρατοῦς — μὴ λυτικῆς — ἀφ' ἑσπέρας διαίτης ἐν αὐτῷ, συνιστᾷ παραδοσιακὸν τρόπον σεβασμοῦ καὶ συμμορφώσεως τοῦ πιστοῦ πρὸς τὰς ἀπαγορευτικὰς περὶ νηστείας διατάξεις τῆς Ἐκκλησίας, προκειμένου ὅπως μετάσχη οὗτος τῶν Θείων Μυστηρίων ἐν ἡμέρᾳ Κυριακῇ.

123. «...ὁ δὲ καθορισμὸς ὡς ἡμέρας μεταλήψεως τῶν μοναχῶν τοῦ Σαββάτου προσβάλλει τὴν παναρχαίαν παράδοσιν τῆς Ἐκκλησίας περὶ τελέσεως τοῦ Μυστηρίου τῆς Θείας Εὐχαριστίας κυρίως κατὰ τὴν Κυριώνυμον ἡμέραν.», σελ. 4 τῆς «Γνωμοδοτήσεως» τοῦ καθηγητοῦ τοῦ Κανονικοῦ Δικαίου κ. Κ. Μουρατίδου πρὸς τὸν Παν. Ἱερομόναχον π. Μάξιμον Ἀγιοβασιλειάτην. Ὁ δὲ καθηγητὴς τῆς Λειτουργικῆς τοῦ Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης κ. Ἰ. Φουντούλης, γράφων γνωμοδοτικῶς πρὸς τὸν αὐτὸν ἀγιορείτην Ἱερομόναχον, σημειοῖ: «...Οὕτως οὐ δ ε μ ί α π α ρ ο υ σ ι á ζ ε τ ο á ν τ ι ν ο μ ί α μεταξὺ τῶν Ἱ. Κανόνων, ὡς οἱ 64ος Ἀποστολικὸς καὶ 55ος τῆς Πενθέκτης, οἱ ὅποιοι ἀ π η γ ό ρ ε υ ο ν τ ῆ ν κ α τ à Σ á β β α τ ο ν ν η σ τ ε ί α ν, οὔτε μεταξὺ τῆς θείας Κοινωνίας καὶ τῆς κατὰ τὴν περίοδον τῆς Διακαινησίμου καταλύσεως τῆς νηστείας εἰς πάντα κατὰ τὸν 6θον Κανόνα τῆς Πενθέκτης. Τὸ ἔθος τοῦτο διειτηρήθη καὶ σήμερον μεταξὺ τῶν ἱερέων. Οὗτοι, ὡς γνωστόν, τηροῦν τὴν ἀρχικὴν καὶ ὀ ρ θ ῆ ν ε ὑ χ α ρ ι σ τ ι α κ ῆ ν ν η σ τ ε ί α ν, ἀπέχοντες πάσης τροφῆς ἀπὸ τοῦ μεσονυκτίου καὶ μὴ τηροῦντες ἄλλην πρὸ τῆς θείας κοινωνίας προπαρασκευαστικὴν νηστείαν.»

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΕΒΔΟΜΟΝ

Προκειμένου ὁ πιστός νὰ προσέλθῃ εἰς τὰ ἄχραντα Μυστήρια
ἐν οἰανδήποτε ἡμέρᾳ, ποίαν νηστείαν διδάσκεται ὑπὸ τῆς
Ἐκκλησίας ὅπως τηρήσῃ προηγουμένως ;

ΘΕΣΙΣ ΣΤ. ΕΙΣΗΓΗΤΙΚΗΣ ΕΚΘΕΣΕΩΣ

«Οἱ καταγγελλόμενοι Μοναχοὶ ἐφ' ὅσον δὲν ἀναγνωρίζουν ὡς ὑποχρεωτικὴν τὴν νηστείαν — ἐν τῇ ἐννοίᾳ τῆς ἀνελαίου τούλάχιστον διαίτης⁽¹²⁴⁾ — πρὸ τῆς Θ. Κοινωνίας, καθίσταται αὐτονόητον ὅτι ἀπορρίπτουν τὴν τριήμερον νηστείαν, διὰ τοὺς «συνεχῶς μεταλαμβάνοντας». Δυνάμεθα νὰ ὑποστηρίξωμεν τὸ «τριήμερον» ὡς οἰονεὶ ἀπαράβατον κανόνα πρὸ τῆς Θ. Κοινωνίας ; Ὁχι, βεβαίως. Ὑποχρεούμεθα ὅμως, νὰ ἀναγνωρίσωμεν τὸ τοιοῦτον ὡς ἔθος, ἐπικρατήσαν εἰς τὰς Ἱ. Μονάς, Σκήτας καὶ ἐν ὅλῳ τῷ Ἁγίῳ Ὁρει, ὅτι εἶναι ἔνθεσμον καὶ ὠφελιμώτατον. (Ε.Ε. σελ. 7).

Ταῦτα δὲ (ἦτοι τῆς κατὰ Σάββατον ἐκ συμφώνου προσελεύσεως τῶν πατέρων εἰς τὴν Θ. Μετάληψιν. Σημ. ἡμετ.) διὰ τὰς Μοναστικὰς Κοινότητας ἔχουν εὖ τε καὶ καλῶς, ὡς ὁμοιομόρφως καὶ κοινῶς ἐκδηλουμένης τῆς πνευματικῆς ζωῆς των ἐν πάσαις ταῖς ἐκφάνσεσιν αὐτῆς». (Αὐτ.).

» Εἰς τὴν βάσιν του εἶναι **καλὸν καὶ ἅγιον** (τὸ τριήμερον, σημ. ἡμετ.), πρακτικῶς **ὠφελιμώτατον** διὰ τὰς ἀπὸ κοινου ἐκδηλουμένας ἀδελφότητας. Δὲν εἶναι ὅμως, ἐκ τῶν ὧν οὐκ ἄνευ ἀναγκαίων προϋποθέσεων, δὲν εἶναι ἀναλλοίωτον, πολλῶ μᾶλλον ὑποχρεωτικὸν διὰ τοὺς μὴ ὑποκειμένους εἰς τὴν ἀκαμπτον τάξιν τῶν Μοναστηρίων, χωρὶς νὰ καταφρονῆται ἢ κατὰ δύναμιν νηστεία πρὸ τῆς Θ. Μεταλήψεως». Ε.Ε. σελ. 11). «Φρονούμεν, ὡς καὶ ἀνωτέρω γράφομεν, ὅτι τὸ «τριήμερον» εἶναι καλόν, οὐδαμοῦ προσκροῦον, ὡς θέλουν οἱ ἀγγελικῶς σκεπτόμενοι Μοναχοί, μὴ δὲν **ἀντιπνευματικόν**...» (Ε.Ε. σελ. 8).

Α Π Α Ν Τ Η Σ Ι Σ

Ἐν τῇ ἀνωτέρῳ θέσει τῆς Ε.Ε. παρουσιάζεται ἀναγλύφως σύνολος ἢ σύγχυσις καὶ τὸ ἀντιφατικὸν τῶν κ. συντακτικῶν αὐτῆς. Καὶ τοῦτο διότι, ἀφ' ἑνὸς δέχονται ὅτι τὸ τριήμερον δὲν «ἀποτελεῖ ἀπαράβατον κανόνα» δι' ὅλους, ἀφ' ἑτέρου ὅμως τονίζουν ὅτι τὰ ἀγιορειτικὰ ἔθιμα κέκτηνται τεραστίαν ἰσχὺν ὥστε ὀλόκληρον τὸ Μοναστικὸν τοῦτο κέντρο τῆς Ὁρθοδοξίας νὰ παρουσιάζεται «ἀγόμενον ὑπὸ τῶν ἐθῶν του»! (σελ. 11).

Ἐφ' ὅσον, λοιπόν, ὁ ἱερός Ἁθως ἄγεται ὑπὸ τῶν ἐθῶν του, καὶ τὸ ἔθος τοῦ τριημέρου ἐπικρατεῖ «εἰς τὰς Ἱ. Μονάς, Σκήτας καὶ ἐν ὅλῳ τῷ Ἁγίῳ Ὁρει» (σελ. 7), πρὸς τί ἢ παροῦσα πνευματικὴ σύγκρουσις ; Οὐχὶ διότι ἠρνήθημεν τὴν «πνευματικὴν» του φύσιν, διωχθέντες διὰ τοῦτο ; Ἐὰν τὸ τριήμερον «δὲν εἶναι ἐκ τῶν ὧν οὐκ ἄνευ ἀναγκαίων προϋποθέσεων, δὲν εἶναι ἀναλλοίωτον (ἐφ' ὅσον δὲν ἐπιβάλλεται τοῖς πᾶσιν ἀδιακρίτως.» σελ. 7),

124. Ἐνταῦθα ἔδει νὰ προστεθῇ ὑπὸ τῶν κ. Εἰσηγητῶν ἢ φράσις «διὰ τοὺς συνεχῶς μεταλαμβάνοντας», ὡς ἔπραξαν τοῦτο εὐθὺς ἀμέσως ὁμιλοῦντες περὶ τριημέρου, ἄλλως ὁ λόγος των δὲν ἀληθεύει, καθ' ὅσον διὰ τοὺς ἀραιῶς προσερχομένους οὐ μόνον δεχόμεθα τὴν ἀνέλαιον διαίταν, ἀλλὰ καὶ νομοθετοῦμεν πως ταύτην!

πολλῶ μᾶλλον ὑποχρεωτικὸν διὰ τοὺς μὴ ὑποκειμένους εἰς τὴν ἄκαμπτον τάξιν τῶν Μοναστηρίων, χωρὶς νὰ καταφρονῆται ἢ κατὰ δύναμιν νηστεία πρὸ τῆς Θ. Μεταλήψεως» (σ. 11), διατί ἡμεῖς νὰ διωκώμεθα ἀρνηθέντες τὴν καθολικὴν ἰσχὺν τούτου καὶ διακηρύξαντες τὴν «κατὰ δύναμιν νηστείαν»; Εἰς ποίαν περίπτωσιν «δὲν ἐπιβάλλεται» καὶ συνεπῶς ἡ ἐφαρμογὴ του καθίσταται π ρ ο α ι ρ ε τ ι κ ῆ , ἀφιερμένη εἰς τὴν κρίσιν καὶ ἰσχὺν τοῦ προσερχομένου, ἐφ' ὅσον εἰς ἡμᾶς τοὺς ἔ κ τ ὸ ς ἱερῶν Μονῶν διαβιοῦντας καὶ ἀρνηθέντας τὸ νόθον καὶ δῆθεν ἐκ τῆς Ἱερᾶς Παραδόσεως προερχόμενον κῦρος του, ἐφηρμόσθη τοιαύτη πολεμικὴ;

Διατί, ἐπίσης, ὁ ἕτερος τῶν κ. Εἰσηγητῶν, μοναχὸς Εὐθύμιος Καρακαλλινός, εἰς τὴν ἀπὸ 2 Μαρτίου 1971 προσωπικὴν πρὸς ἡμᾶς ἐπιστολὴν του, καὶ δὴ μετὰ τὴν κυκλοφορήσασαν ἡμετέραν «Ἀπολογία - Ἀναίρεσιν», ἔγραφε τὰ ἐντελῶς ἐναντία ὁποίων ὑποστηρίζει νῦν ὁ μοναχὸς Θεόκλητος; Οὐκὶ διότι ἰσχύει τὸ «τριήμερον» τῶν λοιπῶν ἀποτελούντων ἀπλᾶς καὶ ἀδυνάτους δικαιολογίας; Παραθέτομεν ἐν πάσῃ ἀκριβείᾳ τὴν σχετικὴν περικοπήν:

«Νομίζω ὅτι ἐξηντλήθησαν ἤδη ἅπαντα τὰ μέσα περὶ πειθοῦς καὶ διαφωτίσεως, καὶ ἡ ὁσιότης σας ἐπιμένετε καὶ μὴ ὑπολογίζων τὰς τάξεις, τὰ ἦθη καὶ ἔθιμα τοῦ ἁγίου Ὁρους καὶ ὡς παραβάτης τῶν ἀνωτέρω καὶ ὑπονομευτῆς τῶν ἄρθρων 134 καὶ 135 τοῦ Κατ. Χάρτου τοῦ Ἁγίου Ὁρους, διὰ τῆς καταργήσεως τ ῆ ς τ ρ ι ἡ μ ἔ ρ ο υ ν η σ τ ε ί α ς π ρ ὸ τ ῆ ς Θ. Μ ε τ α λ ῆ ψ ε ω ς , καὶ μὴ τηρήσεως τῶν ἐθίμων τῆς Ὑμετέρας Μετανοίας καὶ ἐν γένει τοῦ Ἱεροῦ ἡμῶν Τόπου, κηρύσσω ἀναφανδὸν τὰς ἰδεολογίας καὶ αἵρέσεις τοῦ Μακράκη, κατασκανδαλίζων τοὺς πάντας ... »

Ἄλλὰ μήπως καὶ ὁ μοναχὸς Θεόκλητος Διονυσιάτης δὲν εἶχεν ἐκφρασθῆ παλαιότερον, καὶ μάλιστα ἐν «τόπῳ ἁγίῳ», ἦτοι ἐν τῷ προλόγῳ τοῦ «Περὶ συνεχοῦς Μεταλήψεως» ἔργου τῶν ἁγίων Μακαρίου - Νικοδήμου, τὰ ἀκριβῶς παρόμοια τῶν ἀνωτέρω θέσεών του, δηλ. «κατὰ δύναμιν νηστείαν» καὶ συγχρόνως «τριήμερον» τοιαύτην διὰ τοὺς μέλλοντας κοινωνῆσαι; ! ... Ἴδου οἱ ἀτυχεῖς λόγοι του:

«Ἐπειδὴ περὶ τῆς πρὸ τῆς Θ. Μεταλήψεως νηστείας ἔχουν ἐγερθῆ ἀντιρρήσεις καὶ ἐπιφυλάξεις, ἡμεῖς δ ι ε ρ μ η ν ε ὑ ο ν τ ε ς τὰς ἰδέας τοῦ ἁγίου Νικοδήμου, ὀφείλομεν νὰ ὑπομνήσωμεν ὅτι, ὡς ἰσχυρὸς πατὴρ κάμνει λόγον εἰς τὰ βιβλία του περὶ προετοιμασίας, σημειώνει στερεοτύπως «καὶ τῆς κατὰ δύναμιν νηστείας». Ὡστε παραδέχεται τὴν ἀναγκαιότητα τῆς νηστείας ἢ τῆς ἀποχῆς ἀπὸ καταλυσίμων τροφᾶς. Ἡ ἀκόλουθος ὑποσημείωσίς του ἐν τῷ «Πηδαλίῳ», εἶναι ἀρκετὰ διαφωτιστικὴ τῶν φρονημάτων του: «... ἐντεῦθεν συμπεραίνομεν ἐκ τοῦ μείζονος τὸ ἕλλατον· ὅτι ἂν εἶναι ἀρκετὴ εἰς ἐτοιμασίαν τῆς Θείας Κοινωνίας ἡ τριήμερος ἀποχὴ τῆς σαρκικῆς μίξεως, πολλῶ μᾶλλον εἶναι ἀρκετὴ εἰς αὐτὴν ἢ τριήμερος νηστεία. Καὶ μ' ὅλον ὁποῦ ἀπὸ τοὺς θεῖους Κανόνας νηστεία πρὸ τῆς Μεταλήψεως οὐ διορίζεται· οἱ δυνάμενοι δὲ νηστεύειν πρὸ αὐτῆς καὶ ὀλόκληρον ἑβδομάδα, καλῶς ποιούσιν». Συνιστῶμεν εἰς τοὺς ἐν ἀνυποληψία ἔχοντας τὴν πρὸ τῆς Θ. Μεταλήψεως νηστείαν, ὅπως ἐπιστήσουν τὴν προσοχὴν αὐτῶν εἰς τὸν νοῦν τῆς

ύποσημειώσεως . . . » (σελ. 16 τῆς ἐκδόσεως Σ. Σκοινᾶ, Βόλος 1961. Τὰ αὐτὰ ἀκριβῶς βλέπε καὶ εἰς τὸ ἔργον τοῦ ἀνωτέρω Μοναχοῦ: «Ὁ ἅγιος Νικόδημος ὁ Ἀγιορείτης» σελ. 314-5. Ἀθῆναι 1959).

Συνεπῶς τὸ νῦν διὰ πρώτην φοράν παρουσιαζόμενον, ὅτι δηλαδὴ ἐπιτρέπεται ἐν Ἀγίῳ Ὁρει ἡ προσέλευσις εἰς τὴν θείαν Κοινωνίαν καὶ διὰ τῆς κατὰ δύναμιν νηστείας, ἄνευ ἐφαρμογῆς τοῦ «τριημέρου» ἀποτελεῖ οὐδὲν ἕτερον εἰμὴ εὐσχημον συσκότησιν τῆς ἀληθείας, πρὸς ἀποφυγὴν τῆς κριτικῆς τοῦ ἐπαίοντος ἀναγνώστου καὶ παρουσίαςιν συγχρόνως τῶν ἡμετέρων ἀπόψεων ὡς ἀναληθῶν καὶ συκοφαντικῶν ἅμα . . . Αἱ μέχρι τοῦδε ὅμως δημοσιευθεῖσαι ἐπιστολαὶ τῆς Μ. Λαύρας, ὡς καὶ τὸ σύνολον πνεῦμα τῆς ἀναιρουμένης Εἰσ. Ἐκθέσεως, φρονοῦμεν ὅτι ὁμιλοῦν εὐκρινέστατα ἐὰν ἐπιβάλλεται τὸ τριήμερον ἢ ὄχι . . .

Ἐνταῦθα ὅμως δὲν πρόκειται νὰ ἐξετασθῇ καὶ ἀναλυθῇ ὁ ὅρος «κατὰ δύναμιν νηστεία», τὸν ὁποῖον ἐμφανίζουν ὡς δῆθεν ἐφαρμοζόμενον ἐν Ἀγίῳ Ὁρει, οὐδὲ ἡ ἐσφαλμένη ἐρμηνεία των ἐν τῇ ἀποδόσει τοῦ ἀνωτέρω ὄρου· ταῦτα διαπραγματευόμεθα ἐν πλάτει εἰς τὴν ἀκολουθοῦσαν Ζ' θέσιν ἀναλύοντες ὁμοῦ καὶ τὸ ἀληθὲς πνεῦμα τῆς ἀναφερθείσης ὑποσημειώσεως τοῦ ἀγίου Νικοδήμου ἐν τῷ Πηδαλίῳ· θὰ παρουσιάσωμεν ὅμως ἐν πάσῃ ἀντικειμενικότητι, τὰ «πνευματικά» χαρακτηριστικὰ τοῦ διαβοήτου «τριημέρου», ὡς διαζωγραφοῦνται ὑπὸ τῆς γνωστῆς Ε.Ε. «Φρονοῦμεν, γράφουν οἱ κ. Εἰσηγηταί, ὅτι τὸ τριήμερον εἶναι ΚΑΛΟΝ, ΟΥΔΑΜΟΥ ΠΡΟΣΚΡΟΥΟΝ, ὡς θέλουν οἱ ἀγγελικῶς σκεπτόμενοι ὑπὸ κατηγορίαν Μοναχοί, ΜΗ ΟΝ ΑΝΤΙΠΝΕΥΜΑΤΙΚΟΝ . . . » (Ε.Ε. σελ. 8, ὑπογραμμίσεις ἡμέτεραι).

Καὶ μόνον ἡ ἀνωτέρω φράσις εἶναι ἱκανὴ νὰ σπιγματίσῃ ἀνεξιτήλως τοὺς συντάκτας αὐτῆς, διὰ τὴν καταφανῆ ἀναλήθειάν των, τὴν στρεψόδικον καὶ φαινομενικὴν ἀκρίβειάν των, τὴν προκαλουμένην παραπλάνησιν τῶν ἀναγνωστῶν των. Ἰδού, λοιπόν, ἐν πάσῃ δυνατῇ συντομίᾳ, ἡ « π ε υ μ α τ ι κ ὄ τ η ς » καὶ τὸ « ἀ π ρ ὀ σ κ ο π τ ο ν » τοῦ «ἀγαθοῦ τριημέρου», ἡ ἰσχὺς τοῦ ὁποῖου ΑΠΑΓΟΡΕΥΕΙ τὴν προσέλευσιν εἰς τὴν Θεῖαν Κοινωνίαν:

α'. Ἀπάσας τὰς Κυριακὰς τοῦ ἐνιαυτοῦ καὶ αὐτῶν εἰσέτι τῶν τῆς Μ. Τεσσαρακοστῆς, ἀνεξαρτήτως ἂν κατ' αὐτὰς ἐορτάζομεν: τὴν Πεντηκοστήν, τῆς Ὑψώσεως τοῦ Τιμίου Σταυροῦ, τῶν ἁγίων Ἀρχαγγέλων κ.λ.π.

β'. Ἀπασαν τὴν Διακαινήσιμον ἑβδομάδα, τὴν τῆς Πεντηκοστῆς τοιαύτην, τὴν πρώτην ἑβδομάδα τοῦ Τριωδίου, τὸ δωδεκαήμερον τῶν Χριστουγέννων, ἥτοι καὶ αὐτὴν τὴν τοῦ Μ. Βασιλείου μνήμην, τὰ ἅγια Θεοφάνεια, κ.λ.π.

γ'. Ἀπάσας τὰς Δευτέρας καὶ Τρίτας τοῦ ἐνιαυτοῦ, ἀσχέτως ἐὰν κατ' αὐτὰς συμπέσουν ἐπίσημοι ἐορταὶ καὶ μνημαὶ ἁγίων, ὡς: Τὰ Χριστούγεννα, ἡ θεία Μεταμόρφωσις, ἡ κοίμησις τῆς Θεοτόκου, ἡ ἐορτὴ τοῦ Ἀγίου Πνεύματος, ἡ τῶν ἁγίων Ἀποστόλων μνήμη, κ.λ.π.

δ'. Ἀπάσας τὰς Τετάρτας ὅλου τοῦ ἐνιαυτοῦ, ἐκτὸς ἐὰν συμπέσῃ Δεσποτικὴ ἐορτὴ, ὅποτε λόγῳ τῆς τελουμένης ἀγρυπνίας, οἱ κ ο ν ο μ ι κ ῶ ς ἐπιτρέπεται.

Συνεπώς επιτρέπει τὴν προσέλευσιν εἰς τὸ Μυστήριον μόνον ἅπαξ τῆς ἑβδομάδος, ἤτοι μεταξὺ Πέμπτης καὶ Σαββάτου, καὶ οὐδόλως ἑτέραν ἡμέραν. Ἐὰν δὲ λάβωμεν ὑπ' ὄψιν ὅτι —πλὴν ἐλαχίστων ἐξαιρέσεων— ἡ προσέλευσις εἰς τὸ Ποτήριον τῆς Ζωῆς ἐπιτρέπεται μόνον ἀνὰ δεκαπενθήμερον —ἐν τοῖς Ἰδιορρυθμοῖς ἀραιώτερον— πᾶς τις ἀντιλαμβάνεται τὴν ὁσμὴν πνευματικότητος ἣν ἀναδίδει τὸν ἱερὸν Περιβόλι τῆς Παναγίας, ὅταν ἐπὶ δεκατέσσαρας συνεχεῖς ἡμέρας ἀπαγορεύεται εἰς τοὺς *δ υ ν α μ ε ν ο υ ς* νὰ ἐφαρμόσουν τὴν ἐντολὴν τοῦ Υἱοῦ τῆς « λάβετε φάγετε », καὶ μόνον τὴν δεκάτην τετάρτην « αἴρονται τὰ κλειῖθρα » τῶν κυριάρχων ἐθιμικῶν ἐθῶν, καὶ ὁ βουλόμενος ἀγιάζεται ...

Παρὰ ταῦτα οἱ συντάκται τῆς Εἰς. Ἐκθέσεως εἶχον τὴν τόλμην νὰ τὸ παρουσιάσουν ὡς ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΟΝ καὶ ΜΗ ΕΜΠΙΟΔΙΖΟΝ τὴν πνευματικὴν πορείαν τῶν μοναχῶν, εἰρωνευόμενοι οὕτω τοὺς ὑπὸ τὸ κράτος του στενάζοντας καὶ μὴ δυναμένους ν' ἀπαλλαγοῦν ἀδελφούς των μοναχούς... Καίρως ὅμως ν' ἀπολαύσωμεν καὶ ἑτέρους « πνευματικούς » χαρακτῆρας καὶ χάριτας τῆς « τριήμερου μᾶστιγος », ὁδηγὸν καὶ πάλιν εἰς τοῦτο ἔχοντες τὴν γνωστὴν ἡμῖν Εἰς. Ἐκθεσιν.

« Τὸ ἔθος τοῦτο, καὶ διὰ τὸν *ἱ ε ρ ὸ ν σ υ μ β ο λ ι σ μ ὸ ν* τοῦ ἀριθμοῦ, ἀλλὰ καὶ διὰ πρακτικούς λόγους, ἀποτελεῖ προῖον μακρᾶς καὶ καθολικῆς ἀσκητικῆς πείρας. Δύναται τις δὲ νὰ τὸ αἰτιολογήσῃ ὡς αὐτομάτως σχηματιζόμενον ἐντὸς τοῦ ἑβδομαδιαίου κύκλου. Διότι ἐν τῷ καθορισμῷ τῆς κατὰ δεκαπενθήμερον ἢ καθ' ἑβδομάδα Θ. Κοινωνίας, ποία εἶναι ἡ *κ α τ α λ η λ ο τ ἔ ρ α* ἡμέρα ; Τὸ Σάββατον. Καὶ ὡς γνωστὸν ἀπέχομεν ἐλαίου κατὰ Δευτέρα, Τετάρτην καὶ Παρασκευὴν. Προκειμένου δὲ νὰ ἐντείνωμεν τὴν προετοιμασίαν μας, συνισταμένην, βεβαίως, ἐξ ὅλων τῶν γνωστῶν ἀσκητικῶν πράξεων καὶ τῆς ἐργασίας τῶν ζωποιοῶν ἐντολῶν, διατί νὰ μὴ ἀπόσχωμεν ἐλαίου καὶ κατὰ Πέμπτην ; Ὅποτε καὶ ὁ καθορισμὸς τοῦ Σαββάτου ἐξηγεῖται, ὡς *ἀ ρ μ ο δ ι ω τ ἔ ρ α ς* ἡμέρας μεθέξεως τῆς Ἰησοῦ Θεότητος — χωρίς, φυσικά, ν' ἀποκλείηται ἡ Κυριακή, ὑπὸ τὰς προϋποθέσεις ἃς ἀναφέραμεν — ἀλλὰ καὶ τὸ τριήμερον γεννᾶται φυσιολογικῶς ». (Ε.Ε. σελ. 7).

Ἐπὶ τῶν ἀνωτέρω εὐκόλως παρατηροῦμεν τὰ κάτωθι ἀντιπνευματικὰ καὶ τελείως ἄμοιρα σοβαρότητος ἢ ὑπὸ τῆς πολιᾶς Παραδόσεως μαρτυρούμενα σημεῖα: α'. Τὸ « τριήμερον » χαρακτηρίζεται ὡς « προῖον μακρᾶς καὶ καθολικῆς ἀσκητικῆς πείρας ». Ὡς γνωστὸν ὅμως τοῦτο ἐδημιουργήθη ἢ μᾶλλον ἐνεφανίσθη εὐθὺς μετὰ τὸ 1840 περίπου, κατόπιν τῶν ἀτρύτων κόπων καὶ ἀγώνων τῶν ὀσιωτάτων « Κολλυβάδων » - δεδομένου ὅτι προηγουμένως (1500 - 1840) ἐπεκράτει ἢ καὶ ὑπὸ τῆς ἰδίας Ε.Ε. χαρακτηρισθεῖσα « πλάνη » τοῦ τριῆς ἢ δεκάκις τοῦ ἐνιαυτοῦ μεταλαμβάνειν, ὅποτε ἐμεσολάβει *ἀ π α ρ α ι τ ἦ τ ω ς* ἑβδομαδιαία ἀνέλαιος δίαιτα ἄχρι Σαββάτου, ὡς εἶδομεν ἐν τοῖς προηγουμένοις, (κεφ. Β'). Τὸ δὲ « καθολικῆς », παρὰ τὴν ἔκφρασιν τῆς Ε.Ε., ἀναφέρεται *ε ἰ δ ι κ ῶ ς* εἰς τὴν περιοχὴν τοῦ ἁγίου Ὄρους, διότι εἰς οὐδὲν (125) Μοναστικὸν κέντρον τῆς Ὁρθοδοξίας ἐκυριάρχησε ἢ ἀνωτέρω πλάνη

125. Ἐκτὸς τοῦ Ἁγιωνύμου, τὸ τριήμερον ἔσχεν κραταιοτάτην ἐπικράτειαν καὶ πα-

τῆς κατὰ Σάββατον μόνον προσελεύσεως, λόγω ἀκριβῶς τῆς ὑπάρξεως τοῦ τριημέρου, καὶ τῆς συμπαρομαρτούσης παρερμηνείας τοῦ ξδ' Ἀπ. Κανόνος!

Ἐν συνεχείᾳ οἱ κ. Εἰσηγηταὶ «συγκινουῦνται» ἐκ τοῦ «ἱεροῦ συμβολισμοῦ» τοῦ ἀριθμοῦ τρία, «ὡς αὐτομάτως σχηματιζομένου ἐντὸς τοῦ ἑβδομαδιαίου κύκλου» καὶ ἄρα τοῦ Σαββάτου κρινομένου ὡς τῆς «καταλληλοτέρας» ἡμέρας διὰ τὴν προσέλευσιν εἰς τὸ Μυστήριον, ὡς ἐὰν νὰ ἐξηρτᾶτο ἡ συμμετοχὴ τῶν πιστῶν εἰς τὸ Μυστικὸν Δεῖπνον τοῦ Θεοῦ, ἐκ μαθηματικῶν ἀναλογιῶν καὶ τῆς τῶν ἡμερῶν παρατηρήσεως, καὶ οὐχὶ ἐκ τῶν πνευματικῶν ἀναγκῶν τῆς ψυχῆς, τῶν συμπιπτόντων ἑορταστικῶν γεγονότων τῆς Ἐκκλησίας καὶ κυρίως τοῦ γεγονότος τῆς συνάξεως, προκειμένου νὰ μορφωθῇ τὸ «μυστικὸν Σῶμα τοῦ Χριστοῦ» καὶ νὰ ἀγιασθοῦν τὰ μέλη αὐτοῦ διὰ τῆς συμμετοχῆς των εἰς τὴν οὐρανίαν Τράπεζαν.

Οὕτω, κατὰ τοὺς ὑπολογισμοὺς τῆς Ε.Ε., ἐφ' ὅσον δὲν θεωρεῖται ἰκανὴ ἡ ἀποχὴ τοῦ ἐλαίου καθ' ἑκάστην Δευτέραν, Τετάρτην καὶ Παρασκευήν, προκειμένου νὰ προσέλθῃ τις ἅπαξ τῆς ἑβδομάδος εἰς τὸ Μυστήριον, θὰ πρέπη νὰ τηρηθῇ καὶ ἡ τῆς Πέμπτης τοιαύτη, διὰ νὰ ἔχωμεν τὸν ἐξῆς ἐ τ ἡ σ ι ο ν ἀπολογισμῶν νηστειῶν.

Πεντήκοντα δύο Δευτέρας, πενήκοντα δύο Τετάρτας, πενήκοντα δύο Πέμπτας, πενήκοντα δύο Παρασκευάς, ἤτοι σύνολον διακοσίων ὀκτῶ ἡμερῶν. Ἐὰν προσθέσωμεν τὰς ὁμοιομόρφως τελουμένας νηστείας τῆς Μ. Τεσσαρακοστῆς καὶ τῆς τοῦ Δεκαπενταυγούστου, θὰ ἔχωμεν ἓνα γενικὸν 250 περίπου ἡμερῶν ἀνελαίου διαίτης. Καὶ πάντα ταῦτα διὰ νὰ δυνηθῇ τις νὰ προσέλθῃ ἅπαξ τῆς ἑβδομάδος. Ἐὰν ἐπιθυμήσῃ παρὰ ταῦτα νὰ μετάσχη συχνότερον πως, ἔστω καὶ δις ἑβδομαδιαίως, τοῦτο καθίσταται ἀδύνατον, ἐφ' ὅσον αἱ ἡμέραι τοῦ ἐτησίου κύκλου δὲν ἐπαρκοῦν πρὸς ἰκανοποίησιν τοῦ «χριστιανικοῦ» καὶ λίαν ἀσκητικοῦ, ἀγιορειτικοῦ... Μινωταύρου!

Βεβαίως οἱ ὀπαδοὶ τοῦ «τριημέρου» θὰ ἀντεῖπουν εὐθὺς μετὰ ζωηρότητος, ὡς πολλάκις τὸ ἔχουν πράξει μέχρι σήμερον: «Διατί ἐγίνατε Μοναχοί, κύριοι, πρὸς τρυφήν καὶ ἡδυπάθειαν; ἀκόμη δὲν ἐμάθετε ὅτι ἡ νηστεία εἶναι ἀρετὴ καὶ τοῖς Μοναχοῖς τὸ πλεόν ἐμπρέπον»; Ἡ ἀπάντησις εἰς τὰς ἀνωτέρω ἀβαθεῖς καὶ ἐπιπολαίας κρίσεις εἶναι μία: «ἐκ τοῦ καρποῦ τὸ δένδρον γινώσκεται». Οὐδεὶς ἀρνεῖται τὰ ἀναρίθμητα ἀγαθὰ τῆς νηστείας καὶ τοὺς ἀγλαοὺς αὐτῆς καρπούς, ὅταν γίνεται κατὰ τὰς ἐντολὰς τῆς Ἐκκλησίας καὶ μετὰ πατερικῆς διακρίσεως. Ἐθελήσῃ «πόρρω τῆς νύσσης» γενομένη, οὐδέποτε προσέφερὲν κότινον εἰς τὸν ἀθλοῦντα... Ἐνταῦθα, ἤτοι εἰς τὴν περίπτωσιν τοῦ τριημέρου, λαμβάνουσα χώρα πῶσις «ἐκ δεξιῶν», ἓνα καρπὸν εἶναι δυνατὸν νὰ δημιουργήσῃ τὸ δένδρον τοῦτο, πικρὸν τε καὶ μέγαν: ΤΗΝ ΑΠΟΧΗΝ ΕΚ ΤΩΝ ΘΕΙΩΝ ΑΓΙΑΣΜΑΤΩΝ.

ρὰ ταῖς κοινότησιν τῶν Γ.Ο.Χ. Ἑλλάδος, ἀμφοτέρων τῶν παρατάξεων, ἀκριβῶς λόγω τῆς ὑπάρξεως ἀγιορειτῶν ἱερομονάχων ἐν αὐταῖς! Τέλος, παρατηροῦμεν, ὅτι καὶ εἰς τὴν περιοχὴν τοῦ Πατριαρχείου Ἱεροσολύμων, ἐπ' ἐσχάτων, ἐφηρμόσθη πως τοῦτο, οὐχὶ ὁμως καθολικῶς οὐδὲ ἀτέγκτως, ὡς συμβαίνει ἐνταῦθα, ἀλλὰ μεμονωμῆως καὶ ἀσθενῶς.

Συνεπῶς οὐδέποτε εἶναι δυνατόν ἢ «τριήμερος φυτεία» αὕτη νὰ εἶναι πνευματικὴ καὶ εὐάρεστος εἰς τὸν Θεόν· «ἐχθρὸς ἄνθρωπος» τὴν ἔσπειρεν εἰς τὸ γεώργιον τῆς Ἐκκλησίας. Ἀπ' ἐναντίας μάλιστα, ὁμοιάζει πρὸς τὴν «ξηρανθείσαν συκῆν» τοῦ Εὐαγγελίου, φύλλα μόνον φέρουσα, παρὰ τὴν κενὴν καύχησιν καὶ τὸν ἀδιάκριτον ζῆλον τῶν γεωργούντων ταύτην. Ἡ ἀληθὴς Παράδοσις τῆς Ἐκκλησίας τὴν ἔχει διὰ τῶν ἀγίων τῆς σφοδρῶς κατακρίνει, καὶ ἤδη ἐκ τῶν κτυπημάτων τῆς δικαίας ἀξί- νης των εὐρίσκεται ἐτοίμη πρὸς πῶσιν καὶ καῦσιν τελείαν... (126).

Καιρὸς ὅμως νὰ ἴδωμεν καὶ ἑτέρας «πνευματικὰς» χάριτας τοῦ τριημέρου, ὑμνουμένου καὶ πάλιν ὑπὸ τῆς Εἰσηγητικῆς ξυνωρίδος.

«Προκειμένου νὰ χαρακτηρίσωμεν τὸ «τριήμερον» θὰ ἔπρεπε νὰ ἔχω- μεν ὑπ' ὄψει τὴν πνευματικὴν κατάστασιν τῶν ἀδελφοτήτων αἰτινες τὸ ἐφαρ- μόζουν. Εὐκταῖον νὰ εὐρίσκωνται εἰς πνευματικὰ ὕψη, νὰ ἀποδύωνται εἰς παμμερῆ ἀσκητικὸν καὶ πνευματικὸν ἀγῶνα ὅλαι αἱ Μοναστικαὶ ἀδελφότητες, ἀπὸ τὰς πολυανθρωποτέρας ἕως τὰς «οὗ εἰσι δύο ἢ τρεῖς ἐν τῷ ὀνόματι τοῦ Κυρίου Ἰησοῦ» καὶ νὰ μεταλαμβάνουν, ὡς ἐπὶ τῆς ἐποχῆς τοῦ Μεγάλου Βασιλείου, δις καὶ τρίς τῆς ἑβδομάδος ἀκατακρίτως, ὕπερ βλέπομέν τελού- μενον εἰς τὰς ἰδιοτύπους ἀδελφότητας τῶν Ἱερομονάχων..., χωρὶς νὰ εἰσ-

126. «Τὸ νεώτερον ἔθος τῆς τριημέρου πρὸ τῆς θείας μεταλήψεως νηστείας προήλ- θεν ἐκ τῆς εὐλαβοῦς ἐπιθυμίας πρὸς τελειοτέραν κατὰ τὸ δυνατόν προετοιμασίαν δι' ἀ- ξιωτέραν προσέλευσιν εἰς τὸ μυστήριον εἰς ἐποχὴν πλήρους ἐν προ- κειμένῳ λειτουργικῆς παρακμῆς. Εἶναι ὀφθαλμοφανὲς ὅτι ἀν- τίκειται πρὸς αὐτὴν τὴν ὀρθὴν ἐκκλησιαστικὴν πρᾶξιν, καὶ πρὸς τοὺς ρηθέντας Συνοδικοὺς καὶ ἄλλους Κανόνας. Τοῦτο μόνον κατ' οἰκονομίαν δύναται νὰ γίνῃ ἀποδεκτόν, ἀποκείμενον εἰς τὴν διάκρισιν τοῦ πνευματικοῦ, ὁ ὁποῖος γνωρίζων τὰς πνευματικὰς ἀνάγκας τῶν ἐξομολογουμένων, δύναται, ἂν κρίνῃ τοῦτο ἀναγκαῖον, νὰ ὀ- ρίσῃ δι' αὐτοὺς περισσότερον ἢ ὀλιγότερον χρόνον προπαρασκευαστικῆς νηστείας. Ἐπ' οὐδενὶ ὅμως λόγῳ, δύναται ἐπισημῶς ἢ Ἐκκλησία παραβαίνουσα τὴν ὀρθὴν πρᾶξιν καὶ παράδοσιν καὶ τοὺς σχετικοὺς κανόνας, νὰ θεσπίσῃ ὡς ὑποχρεωτικὴν τὴν νηστείαν ταύτην. Ἄλλως θὰ ἐκαινοτόμει ἀθετοῦσα αὐτὴν ταύτην τὴν παράδοσιν αὐτῆς. Ἀποτέλε- σμα τοῦτο θὰ ἦτο ἡ ἄρνησις τοῦ πασχαλίου χαρα- κτηρὸς τῆς Κυριακῆς, ἐφ' ὅσον ἡ ἀπαγόρευσις τῆς νη- στείας τοῦ Σαββάτου, θὰ ἦτο κώλυμα διὰ τὴν προ- σέλευσιν κατ' αὐτὴν εἰς τὸ πασχάλιον δεῖπνον, καὶ ἡ ἐ- πιστροφή εἰς τὰ ἰουδαϊκὰ ἔθη. Τὰ ἀνωτέρω σύμφωνα μὲ τὴν ἀρχαίαν παράδοσιν καὶ πρᾶξιν τῆς Ἐκκλησίας ἐπεβεβαιώθησαν καὶ διὰ νεωτέρων Πατριαρχικῶν γραμμάτων, ὡς τοῦ Ἐθνομάρτυρος Γρηγορίου τοῦ Ε'... καὶ Νεοφύτου τοῦ Ζ'...». Ἐκ τῆς γνωμοδοτή- σεως τοῦ καθηγητοῦ τῆς Λειτουργικῆς εἰς τὸ Πανεπιστήμιον Θεσσαλονίκης κ. Ἰ. Φουντού- λη πρὸς τὸν παν. Ἱερομόναχον Μάξιμον Ἀγιοβασιλειάτην, ὑπὸ ἡμερομ. 8-11-1969. Συνε- πῶς, ὡς ἐν ἀνακεφαλαιώσει, δυνάμεθα νὰ εἴπωμεν ὅτι καλὸν τὸ τριήμερον μόνον διὰ τοὺς ἀραιῶς προσερχομένους, ἀρχομένου τούτου ἀπὸ τῆς Τετάρτης καὶ λήγοντος τὴν Παρασκευὴν, μὲ τὴν ἀναγκαίαν καὶ πάλιν μετᾶθεσιν τῆς ἡμέρας προσελεύσεως ἐν Κυ- ριακῇ καὶ οὐκ ἐν Σαββάτῳ. Ἡ ἐν Σαββάτῳ προετοιμασία δύναται νὰ συνεχισθῇ κατὰ τὸν ἀκαινοτόμητον καὶ μὴ ἀθετοῦντα τὴν ἐν προκειμένῳ παράδοσιν τῆς Ἐκκλησίας «κανο- νικὸν» τρόπον τῆς μετρίας δηλονότι καταλύσεως, ὡς ἐν τῷ συμπεράσματι τῆς Ε' θέσεως διελάβομεν σχετικῶς.

ερχώμεθα εἰς κριτικὴν τοῦ τυπικοῦ αὐτῶν βίου, ὡς καὶ τῆς σχετικῆς ἀξιό-
τητος, μεθ' ἧς προσέρχονται. Αἱ ἀδελφότητες αὗται μεταλαμβάνουν τρεῖς τῆς
ἐβδομάδος, κατόπιν καταπονητικῆς ἀγρυπνίας καὶ νηστείας, χωρὶς ποτὲ νὰ
διακηρύξουν τὰ ἀδόκιμα « νηστεία δὲν ὑπάρχει » ... (Ε.Ε. σελ.8).

Ἐνταῦθα ἡ Εἰσηγητικὴ Ἐκθεσις, ἀσφαλῶς ἄκουσα, στρέφει τὰ ἑαυτῆς
βέλη κατὰ τῆς πνευματικότητος τῶν εἴκοσι μεγαλοπρεπῶν καὶ ἱερῶν
αὐτῆς Μονῶν! Εἶθε, γράφει, νὰ εὐρίσκοντο εἰς πνευματικὴν κατάστασιν τοι-
αύτην, ὥστε νὰ μὴ ἐχρειάζετο τὸ « τριήμερον »! Καὶ ὡς « ἀπόδειξιν » παρα-
πέμπει εἰς δύο μοναστικὰς συνοδείας, ἐκ δεκαπέντε μελῶν περίπου ἐκάστη,
αἵπνες καὶ μεταλαμβάνουν τρεῖς καὶ τετράκις τῆς ἐβδομάδος. Ἀγνοοῦσα ὅμως,
ὡς ἐμφαίνεται ἐκ τῶν γραφομένων αὐτῆς, τὴν ἐσωτερικὴν πνευματικότητα
αὐτῶν, ἐπαινεῖ τὰ « ἐξωτερικὰ » χαρακτηριστικὰ αὐτῶν, ἥτοι τὴν « καταπονη-
τικὴν ἀγρυπνίαν καὶ νηστείαν » δι' ὧν προετοιμάζονται πρὸς τὴν τῶν ἀγιασμά-
των Μετάληψιν. Ἐρωτῶμεν τοὺς κ. Εἰσηγητάς: Ἡμεῖς δὲν ἀγρυπνοῦμεν ἢ
οἱ λοιποὶ ἀδελφοὶ τῶν ἱερῶν Μονῶν, ἰδίως τῶν Κοινοβίων; Δὲν εἶναι ἰκανὸν
ὅτι ἐγείρονται καθεκάστην ἀπὸ τοῦ μεσονυκτίου, πρὸς ὑμνωδίαν τοῦ Θεοῦ;
Ποία ἐπίσης εἶναι ἡ « καταπονητικὴ νηστεία » τῶν ἀδελφοτήτων αὐτῶν, δεδο-
μένου ὅτι, ὡς καλῶς γνωρίζομεν, ἀκολουθοῦν αὗται κατὰ πάντα τὸ
Μοναστηριακὸν τυπικὸν διαίτης; Βεβαίως ὑπάρχει μία ἐξαίρεσις ποία; τὸ
Σάββατον καταλύουσι τὴν μεσημβρίαν καὶ τὴν Κυριακὴν προσέρχονται εἰς
τὴν Τράπεζαν τοῦ Κυρίου, κατὰ τοὺς Ἱεροὺς Κανόνας! ...

Συνεπῶς τί εἶδους παράδειγμα προσέφερον οἱ κ. συντάκται τῆς Ε.Ε.,
ὥστε τοσοῦτον ἐπιπολαίως καὶ ἀκρίτως νὰ κατηγορήσουν ὡς εἰς ὑποδεεστέ-
ραν μοῖραν ἀγρυπνίας καὶ νηστείας εὐρισκομένης ἀπάσας τὰς λοιπὰς ἱεράς
Μονάς, διατί οὐχὶ καὶ Συνοδείας; Τὸ ὅτι, ἐπίσης, δὲν κηρύσσουν « νηστεία
δὲν ὑπάρχει », ἐννοεῖται πρὸ τῆς Θ. Κοινωνίας, τοῦτο ἀδυνατοῦμεν νὰ ἐννοή-
σωμεν, δηλ. διατί νὰ τὸ πράξουν, δεδομένου ὅτι: α'. Δὲν ἐκατηγορήθησαν
δημοσίως, ὡς ἡμεῖς, ὡς « Μακρακισταὶ » καὶ καταλυταὶ γενικῶς τῆς
Θεοπαραδότου νηστείας, πρᾶγμα ὅπερ καὶ τὴν στιγμὴν ταύτην πράττει ἡ Ε.Ε.
κακοπίστως ἀλλοιοῦσα τοὺς λόγους ἡμῶν. Μία ἀπλῆ ἀνάγνωσις τῆς διευκρι-
νήσεως ἡμῶν πρὸς τὴν Ἱεροκοινοτικὴν Εἰσηγητικὴν Ἐπιτροπὴν πείθει πάντα
ἀναγνώστην διὰ τὴν ἀλήθειαν τῶν ἡμετέρων λόγων, καὶ τὸ φιλοκατήγορον
καὶ στρεψόδικον ἅμα τῆς ἀνωτέρω Ε.Ε. β'. Καὶ αἱ ἀδελφότητες αὗται κηρύσ-
σουν» διὰ τοῦ τρόπου των, ἥτοι διὰ τῆς βοώσης πράξεως, ὅπερ πα-
ρεῖδον λίαν ἀστόχως οἱ κ. Εἰσηγηταί ...

Ἐνταῦθα ὅμως ἐπιθυμοῦμεν νὰ τονίσωμεν καί τι γενικωτέρας σημασίας
καὶ σπουδαιότητος. Δὲν ὑπάρχουν εἰς τὰς Ἱ. Μονάς, ἰδίως τὰς Κοινοβίους,
ἅγιοι, πεπολιωμένοι ὑπάρξεις, ἀναλώσασαι ἑαυτὰς ἐκ νεότητός των εἰς τὴν
ὑπηρεσίαν τοῦ Κυρίου, καὶ ὡς λαμπάδες κηροῦ πολυτίμου καὶ ἀγνωστάτου ἐκ-
καυθεῖσαι ἐκ θείας πρὸς Αὐτὸν ἀγάπης, διακονήσασαι ἅμα « ἐν πάσῃ ἀγαθῇ
συνειδήσει » τὸν Καθηγούμενον καὶ τοὺς συνασκουμένους ἀδελφούς; Ἀσφα-
λῶς ὑπάρχουν! Συνεπῶς κατὰ ποῖον λόγον δικαιοσύνης νὰ μετέχουν τοῦ Πο-
τηρίου τῆς Ζωῆς κατὰ τὴν αὐτὴν περιοδικὴν συχνό-
τητα μετὸν νεοελθόντα ἀρχάριον, δεδομένου μάλιστα ὅτι καὶ κατ' αὐτὴν

τὴν Εἰσηγητικὴν Ἔκθεσιν (σελ. 7), διὰ τοὺς «τελειουμένους καὶ δὴ Μοναχοὺς» ἐγκρίνεται τὸ «τρὶς καθ' ἑβδομάδα» μεταλαμβάνειν; Πῶς εἶναι δυνατὸν νὰ δικαιολογήσωμεν μίαν τοιαύτην ἀνισότητά;

Ποῖον δὲ ἀγαθὸν καὶ ἔλκων πρὸς μίμησιν παράδειγμα θὰ ἴδουν οἱ νεόκουροι ἀλλὰ καὶ αὐτοὶ οἱ ἔτι τὴν «μέσσην» τοῦ Μοναχισμοῦ διανύοντες τρίβον, ὅταν τοὺς γηράσαντας καὶ ἐκτακέντας εἰς τὴν κατὰ Θεὸν ἄσκησιν πατέρας, αἰσθάνωνται συνοδίτας καὶ «συμμαθητὰς» εἰς πᾶσαν τοῦ Κοινοβίου πνευματικὴν πανήγυριν καὶ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος «αἰσθητὴν» παρουσίαν; Τίς ἐδίδαξεν τοὺς κ. συντάκτας τῆς Ε.Ε. ὅτι ἐν τῷ Μοναχισμῷ ἐπιβάλλονται κοινὰ μέτρα μετοχῆς τῶν πνευματικῶν δωρεῶν καὶ χαρίτων τοῦ «συμποσίου τῆς Πίστεως», ἀνεξαρτήτως τῆς σπουδῆς καὶ ἀρετῆς τοῦ ἀθλοῦντος Μοναχοῦ.

Ἡ Εἰσηγητικὴ ὅμως Ἔκθεσις ἐπιθυμοῦσα νὰ δικαιολογήσῃ τὸ «ἀδικολόγητον» τριήμερον, καταφεύγει νῦν εἰς ἀναίρεσιν ἀνυπάρκτων παρ' ἡμῖν θέσεων. Γράφει: «Τὸ νὰ φρονῶμεν ὅμως ὅτι διὰ τῆς ἄρσεως τοῦ "τριημέρου" καὶ τῆς πυκνώσεως τῶν προσελεύσεων εἰς τὸ ὑπερφυῆς Μυστήριον τῆς Θεοκοινωνίας, θὰ προσπορισθῶμεν μείζονος ἀγιασμοῦ καὶ θεώσεως, χωρὶς τὴν ἐξ ἡμῶν λοιπὴν προσφορὰν θελήσεως ἀγωνιστικῆς καὶ πόνου καὶ δακρύων καὶ ταπεινώσεως, τοῦτο, τὸ ὀλιγώτερον ἀποτελεῖ ὀλεθρίαν μονομέρειαν» (Ε.Ε. σελ. 8).

Τίς ἐπληροφόρησεν τὴν Ε.Ε. ὅτι τὰ ἀνωτέρω δὲν ἀποτελοῦν ἀπαραιτήτους προϋποθέσεις; Τίς ἔγραψεν κατ' αὐτῶν ἢ ἐπεθύμησεν «ἀδιόριστον» θείαν Μετάληψιν ἐρήμην τούτων; Καθ' ἡμᾶς «ὀλεθρίαν μονομέρειαν» συνιστᾷ μόνον τὸ «τριήμερον» τὸ ὁποῖον λαμβανόμενον ὡς «πανάκεια» καὶ «εἰσιτήριο ἀξιώτητος» πρὸς Θ. Μετάληψιν, ἐμμέσως καταργεῖ τὴν σημασίαν τῶν πνευματικῶν ἀρετῶν, ὑπερτονίζων λίαν ἐπικινδύνως ἐξωτερικὰ σημεῖα ὑπενθυμίζοντα, τὸ ὀλιγώτερον, «ἀποκτεῖνον γράμμα» καὶ οὐδὲν ἕτερον.

Μόνον τότε αἱ σωματικαὶ ἀρεταὶ ἀξιολογοῦνται ὀρθῶς καὶ Εὐαγγελικῶς, ὅταν ὑπηρετοῦν τὰς πνευματικὰς ἀρετάς. Ὁ μακάριος Διάδοχος Φωτικῆς ἀποφαίνεται λίαν σαφῶς ἐπ' αὐτοῦ:

«Ἡ νηστεία ἔχει μὲν καθ' ἑαυτὴν καύχημα, ἀλλ' οὐ πρὸς τὸν Θεόν· ἐργαλεῖον γάρ ἐστιν, ὥσπερ εἰς σωφροσύνην ρυθμίζον τοὺς θέλοντας· οὐδὲν οὖν ἐπ' αὐτῇ μέγα φρονεῖν τοὺς τῆς εὐσεβείας ἀγωνιστάς, ἐκδέχεσθαι δὲ μόνον ἐν πίστει τὸ πέρας ἡμῶν τοῦ σκοποῦ· οὔτε γὰρ οἱ τῶν οἰωνοδῆποτε τεχνῶν ἐπιστήμονες τὸ τοῦ ἐπαγγέλματος ἀποτέλεσμα ἐκ τῶν ἐργαλείων καυχῶνται ποτέ· ἀλλὰ παραμένει ταῦτον ἕκαστον τὸ εἶδος τοῦ ἐγχειρήματος, ἵνα ἐξ ἐκείνου τὸ ἀκριβὲς τῆς τέχνης ἐνδείξῃται.»

Τί ἔχει, λοιπόν, νὰ ἐπιδείξῃ ὁ τοῦ τριημέρου ἐργάτης; Ἀσφαλῶς οὐδὲν ἕτερον, εἰμὴ τὴν ΑΠΟΧΗΝ ΕΚ ΤΗΣ ΘΕΙΑΣ ΚΟΙΝΩΝΙΑΣ, διὰ τὴν ὁποίαν θὰ ἔπρεπε νὰ θυσιάσῃ τὰ πάντα, ὥστε νὰ εὑρίσκηται αἰεὶ ἕτοιμος πρὸς ὑποδοχὴν τῆς. Ποία ἢ «καύχησις» τοῦ πιστοῦ ὑπηκόου τῆς «τριημέρου περιτομῆς»; Οὐδὲν ἕτερον παρὰ ἡ καταστρατήγησις τῶν ἱερῶν τῆς Ἐκκλησίας Κανόνων,

τῆς ὑ γ ι ο ὕ ς Παραδόσεως τῆς Ὁρθοδοξίας, πρὸς ἐκδούλευσιν, φεῦ καὶ ὑπηρεσίαν, « παραδόσεων ἀνθρωπίνων » παρερχομένων καὶ ἀντιπνευματικῶν...

Σ Υ Μ Π Ε Ρ Α Σ Μ Α

Ἡ σωματικὴ προετοιμασία τοῦ πιστοῦ προκειμένου οὗτος νὰ μεταλάβῃ, μὴ ὀριοθεῖσα ὑπὸ τῆς Ἐκκλησίας, λόγῳ ἀκριβῶς τῆς μεγίστης ποικιλίας τῶν προσερχομένων εἰς τὸ Μυστήριον, ἀφέθη εἰς τὴν κρίσιν τοῦ πνευματικοῦ ὅστις καὶ ρυθμίζει ταύτην βάσει τῆς πνευματικῆς ἐνηλικιώσεως καὶ σωματικῆς ἀντοχῆς τούτων. Συνεπῶς ἡ ἐνταῦθα καὶ ἄλλαχοῦ κ α θ ο λ ι κ ῶ ς καὶ ἀ ν α γ κ α σ τ ι κ ῶ ς ἐφαρμοζομένη τριήμερος ἀνέλαιος δίαιτα πρὸ ἐκάστης Θ. Μεταλήψεως — καὶ μάλιστα διὰ τοὺς συνεχῶς προσερχομένους — δὲν ἀποτελεῖ διδαχὴν τῆς Ἐκκλησίας ἀλλὰ παρερμηνεῖαν τῆς ἱερᾶς αὐτῆς διδασκαλίας.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΟΓΔΟΟΝ

Ὁ συνεχῶς καὶ ἀδιορίστως προσερχόμενος εἰς τὴν Θ. Κοινωνίαν
ὕποχρεοῦται ἐτέρας τινὸς νηστείας πλὴν τῶν ὑπὸ τῆς Ἐκκλησίας
νενομοθετημένων καὶ τῆς «Εὐχαριστιακῆς» τοιαύτης ;

ΘΕΣΙΣ Ζ. ΕΙΣΗΓΗΤΙΚΗΣ ΕΚΘΕΣΕΩΣ

«Οί υπό κατηγορίαν μοναχοὶ ἀπέστειλαν ἡμῖν μίαν διευκρίνησιν ἀπὸ 21. 1.70, διὰ τῆς ὁποίας πειρῶνται νὰ μετριάσουν τὸ ὀφθαλμοφανὲς τῆς πλάνης συνισταμένης, ὡς ἐγράψαμεν, εἰς τὴν δίδυμον παρανόησιν: ὅτι «οὐκ ἔστι νηστεία» πρὸ τῆς Θ. Μεταλήψεως, καὶ ὅτι «πάντες οἱ παριστάμενοι εἰς τὴν Θ. Λειτουργίαν καὶ μὴ μεταλαμβάνοντες, τελοῦν ὑπὸ ἀφορισμόν». Εἰς τὴν ἐν λόγῳ διευκρίνησιν, οὐδὲν νέον προσκομίζει ὁ Ἱερομ. Μάξιμος, εἰμὴ τὴν ἀναγνώρισιν τῆς νηστείας διὰ τοὺς κατὰ διαστήματα μεταλαμβάνοντας, ἂν καὶ τοῦτο ἀποτελεῖ στροφὴν 180 μοιρῶν ἀπὸ τῶν θέσεών του. Ἐπομένως ἐξακολουθεῖ νὰ ἔχεται τῶν αὐτῶν σκανδαλωδῶν φρονημάτων ὁ ἐν λόγῳ Ἱερομόναχος, συμπαρασύρων εἰς αὐτὰ καὶ τοὺς περὶ ὧν ὁ λόγος μοναχοὺς». Ε.Ε. σελ. 12-3.

Α Π Α Ν Τ Η Σ Ι Σ

Γνωστῆς οὐσῆς ἀναντιρρήτως τῆς εὐρυτάτης ἐννοίας τοῦ ὄρου «κατὰ δύναμιν νηστεία», θὰ ἦτο μέγα σφάλμα ἐκ μέρους ἡμῶν πᾶσα προσπάθεια ἐρμηνείας του ὡς δῆθεν σημαίνοντος ἕνα, μοναδικόν, σταθερὸν καὶ ὁμοίμορφον τρόπον σωματικῆς προετοιμασίας δι' ἅπαντας τοὺς μέλλοντας νὰ κοινωνήσουν.

Καὶ ἐνῶ ἐκ τῆς λειτουργικῆς καὶ πατερικῆς γραμματείας ἡ περιχώρησις τῶν ὄρων νηστεία καὶ ἐγκράτεια τυγχάνει γνωστῆ⁽¹²⁷⁾ ὡς ἐπίσης καὶ ἡ πολυσήμος ἔννοια τοῦ δευτέρου⁽¹²⁸⁾, ἐν τούτοις ἡμεῖς στοιχοῦντες ἐν τῇ συγ-

127. Παραθέτομεν κατωτέρω σχετικὰ ὑμνολογικὰ κείμενα τῆς Ἐκκλησίας, δηλοῦντα σαφῶς τὴν στενὴν συνάφειαν τῶν δύο τούτων ὄρων.

«Τὰ πρόθυρα ἠνέψκται τῆς νηστείας, τὸ στάδιον ἐγγίζει τῆς ἐγκρατείας» (Τετάρτη τῆς Τυρινῆς, ὠδὴ γ'). «Διὰ νηστείας Δαυίδ, νίκην ἐκτήσατο κατὰ τοῦ ἀλλοφύλου, καὶ βασιλείαν εὔρατο· διὸ καὶ ἡμεῖς λάβωμεν δι' ἐγκρατείας νίκην κατ' ἐχθρῶν, καὶ τῷ Κυρίῳ στεφανωθῶμεν» (ὠδὴ η'). «Ἐφθασε καιρὸς, ἡ τῶν πνευματικῶν ἀγώνων ἀρχή, ...ἡ πάνοπλος ἐγκράτεια» (Κυριακὴ τῆς Τυρινῆς, δοξαστ. αἰνων). «Ἐγκρατεία τὴν σάρκα ταπεινώσαι σπουδάσωμεν, τὸ θεῖον ὑπερχόμενοι στάδιον τῆς ἀμώμου νηστείας.» (Ἐσπερινὸς τῆς αὐτῆς Κυριακῆς). «Κύριε τὴν σωτήριον ἐγκράτειαν δισημερεύοντες, βοῶμεν σοι» (Κάθισμα ὄρθρου Καθαρᾶς Τρίτης). «Μωσῆς ὁ θεϊότατος ἐν Σιναίῳ δι' ἐγκρατείας τῷ Θεῷ, πρόσωπον πρὸς πρόσωπον, λαλεῖν κατηξίωται.» (Ὁρθ. Τετάρτης Τυρινῆς, ὠδὴ α'). «Μωϋσῆν ἡ νηστεία, θείας θεοπίας ἀνέδειξε μέτοχον» (Παρασκευὴ τῆς Τυρινῆς, ὠδὴ ε').

128. Περὶ τῆς ἐγκρατείας θεωροῦμεν ἀναγκαῖον νὰ σημειώσωμεν καὶ τὰ κάτωθι γενικά, ὡς συμβάλλοντα μεγάλως εἰς τὴν ἐρμηνείαν τοῦ ὑπ' ὄψιν ὄρου.

Κατ' ἀρχὴν, ἐν τῇ ἀρχαιότητι, αὕτη ἐχαρακτηρίζετο ὡς: «κακῶν ἀποχή, ἢ διάθεσις ἀνυπέρβατος τῶν κατ' ὀρθὸν λόγον, ἢ ἕξις ἀήτητος ἡδονῶν». Ὁ Ἀριστοτέλης τὴν ἐχαρακτήρισεν ὡς «ἀρετὴ τοῦ ἐπιθυμητικοῦ, καθ' ἣν κατέχουσι τῷ λογισμῷ τὴν ἐπιθυμίαν ἡμῶσαν ἐπὶ τὰς φαύλας ἡδονάς» (Eth Nic VII, I - II). Ὁ Σωκράτης ὥρισεν τὴν «ἐγκράτειαν ἀρετῆς εἶναι κρηπίδα». (Xen. Mem., 1, 5, 4), ὁ δὲ Φίλων: «ἀντίπαλον δὲ ἐπιθυμίας ἐγκράτεια, ἣν ἀσκητέον καὶ διαπονητέον καὶ σπουδαστέον μηχανῇ πάσῃ περι-

χρόνῳ ἐννοία τῶν ὄρων διεχωρίσαμεν τούτους, ἀποδεχθέντες τὸν πρῶτον ὡς εὐρύτερον καὶ περιεκτικὸν τοῦ δευτέρου, διὸ καὶ ἡ ἡμετέρα ἔκφρασις «ἄρχεται δι' ἐγκρατείας»⁽¹²⁹⁾. Μόνον ὑπὸ τὰς ἀνωτέρω ἐννοιολογικὰς προϋποθέσεις εἶναι δυνατὸν ν' ἀποφευχθῆ μία ἐκ τῶν προτέρων συνταγῆ (a priori formula) σωματικῆς προετοιμασίας ἀναγκαίας καὶ καθολικῆς, πρᾶγμα ὅπερ θὰ κατήργει τὴν ἐφαρμογὴν τῆς συνεχοῦς προσελεύσεως, οὐ μόνον ἐν τῇ Κυριωνύμῳ ἡμέρᾳ, ἀλλὰ καὶ εἰς πλείστας ἐτέρας περιπτώσεις, τῶν ἱερῶν κανόνων ὡς καὶ συνόλου τῆς 'Ι. Παραδόσεως οὐδόλως νομοθετούντων τοιούτων τι. Διὰ τοῦτο ἀκριβῶς, ἐν τῇ συνεχείᾳ τῆς ἡμετέρας «σημειώσεως» ἐγράφομεν χαρακτηριστικῶς «ἐφ' ὅσον τοῦτο (ἦτοι ἡ κατὰ δύναμιν νηστεία) θὰ ἦτο δυνατὸν νὰ μὴ προσκρούσῃ εἰς τὸ ἀκώλυτον τῆς ἐλευθέρως προσελεύσεως εἰς τὴν Θ. Κοινωνίαν».

Ἄναφορικῶς δὲ μετὰ τὴν νηστείαν τῶν σ υ ν ε χ ῶ ς κ ο ι ν ω ν ο ὄ ν

ποιεῖσθαι ὡς μέγιστον ἀγαθὸν καὶ τελειότατον» (Spec. Leg., 1, 149).

Ἐν τῇ Καινῇ Διαθήκῃ χρησιμοποιεῖται ἐν τῇ καθολικῇ καὶ γενικῇ αὐτῆς ἐννοίᾳ, ἦτοι ὡς ἀρετὴ καὶ μετὰ τῶν ἄλλων συναριθμουμένη καὶ σπανιάκις ἐν τῇ ἐννοίᾳ τῆς τροφικῆς ἀποχῆς: Οὕτως ὁ Λουκᾶς εἰς τὰς Πράξεις αὐτοῦ καὶ ἐν κεφ. 24^ω στικ. 25 ἀναφέρει: «...διαλεγόμενου δὲ αὐτοῦ (Παύλου) περὶ δικαιοσύνης καὶ ἐ γ κ ρ α τ ε ί α ς...». Καὶ ἄλλακοῦ ὁ Ἀπόστολος τῶν ἐθνῶν: «Ὁ δὲ καρπὸς τοῦ Πνεύματος ἐστὶν ἀγάπη, χαρὰ, εἰρήνη... , προύτης, ἐ γ κ ρ ά τ ε ι α». (Γαλ., ε', 22 - 3). Ἐπίσης: «πᾶς ὁ ἀγωνιζόμενος πάντα ἐ γ κ ρ α τ ε ὑ ε τ α ι.» (Α' Κορ. θ', 25), καὶ πάλιν: «Δεῖ γὰρ τὸν ἐπίσκοπον ἀνεγκλητὸν εἶναι... , δίκαιον, ὄσιον, ἐγκρατῆ». (Τίτον α', 8-9).

Ὁ πρωτοκορυφαῖος ἐξ ἄλλου Πέτρος, ἐν τῇ β' αὐτοῦ ἐπιστολῇ, κεφ. α', στ. 5-6 σημειοῖ: «Ἐπιχορηγήσατε ἐν τῇ πίστει ὑμῶν τὴν ἀρετὴν, ἐν δὲ τῇ ἀρετῇ τὴν γνῶσιν, ἐν δὲ τῇ γνῶσει τὴν ἐγκράτειαν». Εἰδικῶς περὶ τῆς ἠθικῆς ἐννοίας τῆς ἐγκρατείας, ἥτις ἐνίστε ἐναλλάσσεται μετὰ τοῦ ὄρου «σωφροσύνη», ὅρα: Α' Κορ. ζ' 5-9. Σημειωτέον ὅτι κατὰ τοὺς ἠθικοὺς φιλοσόφους «ἡ ἐγκράτεια σωφροσύνης διαφέρει ἢ μὲν γὰρ σωφροσύνη ἡρεμίας ἔχει τὰς ἐπιθυμίας, ἢ δὲ ἐγκράτεια σφοδράς» (Eth. M., 11, 6).

Τῆς ἐγκρατείας, τέλος, δέεται καὶ αὐτὴ ἡ νηστεία, ἥτις δέον νὰ γίνεταί «μετ' ἐγκρατείας», ἦτοι καὶ νηστεύοντες «δὲν πρέπει νὰ πληρούμεθα καὶ ἐκ τῶν ἐπιτρεπομένων εἰς ἐτί τροφῶν, ἄλλως θὰ καταλήξωμεν εἰς ἀκρᾶσιαν. «Οὐ μόνον κραπάλη οἴνου τὴν διάνοιαν μεθύσκειν εἴθωεν, ἀλλὰ καὶ πλησμονὴ ὕδατος, καὶ πασῶν τροφῶν ὑπερβολή, κεκορωμένην καὶ νυστάζουσαν ταύτην ἀποτελοῦσαν». Τυπικόν, ἔκδ. 1685 σ. σιγ'.

Καρπὸς τέλος τῆς νηστείας ὑπάρχει ἡ ἐ γ κ ρ ά τ ε ι α ὑπὸ τὴν γενικὴν αὐτῆς ἐννοιαν, ὡς λίαν εὐστόχως παρατηρεῖ ὁ μέγας Γρηγόριος ὁ Σιναΐτης: «Ἀπὸ νηστείας συνεχῶς μαραινόμενη ἡ ἐπιθυμία τίκει τὴν ἐγκράτειαν, ἡ ἐγκράτεια τὴν ἀγρυπνίαν, ἡ ἀγρυπνία τὴν ὑπομονὴν ... » M.P.G. 150, στ' 1325.

129. Ὅτι εἶναι δυνατὸν οἱ συνεχῶς μεταλαμβάνοντες νὰ μετέχουν τῶν ἁγιασμάτων μόνον δι' ἐγκρατείας, ὅρα σχετικῶς καὶ τὴν ἀκολουθοῦσαν βιβλιογραφίαν Ἱερομ. Ἀθανασίου Δανιηλίδου. «Ὁ Ἄρτος τῆς Ζωῆς», Ἀθῆναι 1922, σελ. 155-6. Ἀρχιμ. Εὐσεβ. Ματθοπούλου, «Ὁ προορισμὸς τοῦ ἀνθρώπου», Ἀθῆναι 1960, σελ. 413-5. Ἀρχιμ. Ἡλία Μαστρογιαννοπούλου «Φάρμακον Ἀθανασίας» Ἀθῆναι 1959, σελ. 136-141. Ἱερέως Ἰωάννη Μουρούλη, «Περὶ συνεχοῦς Μεταλήψεως» Ἀθῆναι 1960, σελ. 48-54. Δημ. Παναγοπούλου, «Τὸ ἀντίδοτον τοῦ θανάτου» Ἀθῆναι 1957 σελ. 68 - 74. Μοναχοῦ Θεοδοσίου Ἀγιοπαυλίτου, «Ὁ ἀγνοημένος Θεσαυρὸς» Θεσσαλονίκη 1971, σελ. 287-300. Ἀρχιμ. Γ. Δημοπούλου: «Ἡ Θεία Εὐχαριστία» Ἀθῆναι 1971, σελ. 170.

των διατὶ νὰ παροράται τοσοῦτον ἐπιπολαίως ὅτι καὶ οὗτοι νηστεύουν τοῦλάχιστον τὰς τρεῖς ἡμέρας ἐκάστης ἐβδομάδος ; (Δευτέρα, Τετάρτη, Παρασκευή). Ἐὰν δὲ ὑπολογισθῇ καὶ ἡ σ υ ν ε χ ῆ ς ἐ γ κ ρ ἄ τ ε ι α α ὕ τ ῶ ν, τίς δύναται νὰ κατηγορήσῃ τούτους ὡς καταφρονητὰς τοῦ ἱερωτάτου θεσμοῦ τῆς νηστείας ; Τὸ ν' ἀπαιτῆται ὅμως παρ' αὐτοῖς ὡς ὄρος ἀπαράβατος (sine qua non) ἡ ἀνέλαιος δίαιτα καὶ διὰ τὰς λοιπὰς ἡμέρας τῆς ἐβδομάδος, τοῦτο ἡμεῖς μετὰ Ἀθανασίου τοῦ Παρίου ἐναντίον « νομίζομεν τῆς ἐκκλησιαστικῆς θείας παραδόσεως » (130).

Φρονοῦμεν ὅτι εἶναι πλέον καιρὸς ν' ἀντιληφθοῦν οἱ πάντες ὅτι « ἡ σωματικὴ προετοιμασία ἀείποτε θὰ ποικίλῃ, ἐξαρτωμένη τὸ μὲν, ἐκ τῆς πνευματικῆς ἐνηλικιώσεως τοῦ προσερχομένου, τὸ δέ, ἐκ τῆς σωματικῆς ἀντοχῆς αὐτοῦ ». Διὰ δὲ τῆς πνευματικῆς ἐνηλικιώσεως, οὐδὲν ἕτερον ἐννοοῦμεν, εἰμὴ τὰς δύο διαφόρους τάξεις τῶν μεταλαμβάνοντων, ἴτοι τοὺς συνεχῶς καὶ μὴ. Συνεπῶς τίς τοσοῦτον ἀφελῆς ὥστε νὰ ἐπιζητῇ κ ο ι ν ἄ μ ε τ ρ α καὶ σταθμὰ ἀπὸ πάντας τοὺς μέλλοντας νὰ κοινωνήσουν ; Εἶναι δυνατὸν ὁ τρεῖς καὶ τετράκις, ἔστιν ὅτε καὶ καθημερινῶς προσερχόμενος, νὰ προετοιμάζεται σωματικῶς παρομοίως μὲ τὸν ἀνὰ δεκαπενθήμερον ἢ καὶ κατὰ μῆνα μεταλαμβάνοντα ; Διατί γράφομεν ταῦτα ; Διότι ἀπολύτως πιστεύομεν μετὰ τῆς Ἐκκλησίας ὅτι: ὡς ἔχει τὸ ἀκώλυτον πᾶς ἱερεὺς, ὅτε βουληθῇ, νὰ λειτουργήσῃ καὶ μεταλάβῃ, οὕτω παρομοίως καὶ πᾶς πιστὸς δύναται ὅτε βουληθῇ νὰ μεταλάβῃ, ἀρκεῖ νὰ ἀνήκῃ εἰς τὴν τάξιν τῶν ἀδιορίστως προσερχομένων, καὶ νὰ προετοιμάζεται διὰ σωματικῆς προετοιμασίας ὁποίας τοῦ ἱερέως. Οὐδεμίᾳ διαφορᾷ ὑφίσταται μετὰ τὸν ἱερέως καὶ πιστοῦ ἐναντι τοῦ Μυστηρίου ἀντιθέτως μάλιστα ἐνῶ διατηροῦν κοινὰ τὰ δικαιώματα, αἱ ὑποχρεώσεις τῶν λειτουργῶν θὰ παραμένουν ἀείποτε πλέον ηὔξημένα « καὶ τοσοῦτον μᾶλλον, ὅσω καὶ μεῖζον τοῦ μόνον μεταλαμβάνειν τὸ καὶ προσφέρειν ». (Νεόφυτος). Οἱ ἅγιοι πατέρες καὶ ἐκκλησιαστικοὶ συγγραφεῖς εἶναι λίαν σαφεῖς:

« Ὑπάρχουσι τινες εὐλαβεῖς, οἱ ὅποιοι μὴ εἰδότες τὰς Γραφάς, ὅταν ἴδωσι χριστιανὸν τινα νὰ μεταλαμβάνῃ συχνά, τὸν ἐμποδίζουν καὶ τὸν ὄνειδίζουν λέγοντες ὅτι τῶν ἱερέων εἶναι τοῦτο ἴδιον· ἂν θέλῃς νὰ κοινωνῆς συχνά, γίνου καὶ σὺ ἱερεὺς. Πρὸς τοὺς τοιοῦτους ἀποκρινόμεθα, ὅχι λόγια ἰδικά μας, ἀλλὰ τῶν τῶν ἁγίων Γραφῶν, τῶν ἱερῶν Συνόδων καὶ τῶν κατὰ μέρος ἁγίων καὶ διδασκάλων τῆς Ἐκκλησίας. Καὶ λέγομεν, ὅτι τὸ ἀξίωμα τῶν ἱερέων εἶναι διὰ νὰ προσφέρωσι καὶ τελειώνωσι τὰ θεῖα δῶρα, ὡς ὄργανα, διὰ τῆς ἐπιφοιτήσεως τοῦ ἁγίου Πνεύματος, καὶ διατὶ μεσιτεύωσι πρὸς τὸν Θεόν, διὰ τὸν λαόν· ἔτι δὲ καὶ τὰς ἄλλας ἱεροπραξίας, τὰς ὁποίας δὲν ἔμπορεῖ νὰ ἐνερ-

130. Ἀθανασίου Παρίου: « Ἐ κ θ ε σ ι ς, εἴπουν ὁμολογία τῆς ἀληθοῦς καὶ Ὁρθοδόξου πίστεως γινομένη ὑπὸ τῶν ἀδίκως διαβληθέντων ὡς καινοτόμων, πρὸς θεοφιλῆ πληροφορία τῶν σκανδαλιζομένων ἀδελφῶν ». Ἐν κώδ. μονῆς Ἰβήρων ἀρ. 642 ὡς καὶ Ἐθνικῆς Βιβλιοθήκης ἀρ. 2183, φ 776-826 Τύποις ἐξετυπώθη μόνον ὑπὸ Πορφυρίου Οὐσπένσκυ εἰς τὸ ἔργον αὐτοῦ: « Δευτέρα περιοδεῖα εἰς τὰ Μοναστήρια καὶ Σκήτας τοῦ Ἄθω » Μόσχα 1880, σελ. 485-495. Ἡ ἀνωτέρω περικοπὴ ἐν σελ. 489 τῆς ἀνωτέρω ἐκδόσεως.

γήση ἄλλος τις. Ἐν τῷ καιρῷ τῆς Κοινωνίας, δηλαδή, ὅταν θέλουν νὰ μεταλάβουν, κα μ μ ί α ν δ ι α φ ο ρ ἄ ν δὲν ἔχουν οἱ ἱερεῖς ἀπὸ τοὺς λαϊκοὺς ἢ καὶ μοναχοὺς, εἰμὴ μόνον ταύτην, ὅτι, οἱ μὲν μεταδίδουσιν, οἱ δὲ λαϊκοὶ μετέχουσι. Καὶ ὅτι οἱ μὲν ἱερεῖς μέσα εἰς τὸ βῆμα καὶ ἀμέσως, χωρὶς τὴν ἱερὰν λαβίδα, οἱ δὲ λαϊκοὶ καὶ μοναχοὶ ἔξω τοῦ βήματος, καὶ ἐμμέσως διὰ τῆς ἱερᾶς λαβίδος μεταλαμβάνουσιν»⁽¹³¹⁾.

Ὁ ἱερὸς Χρυσόστομος, ἀναφερόμενος ἐπὶ τοῦ προκειμένου γράφει: « Ἔστι δ' ὅπου ο ὕ δ ἐ δ ι ἐ σ τ η κ ε ὁ ἱερεὺς τοῦ ἀρχομένου, οἶον, ὅταν ἀπολαύειν δέη τῶν φρικτῶν Μυστηρίων· ὁμοίως γὰρ πάντες ἀξιούμεθα τῶν αὐτῶν, οὐ καθάπερ ἐπὶ τῆς Παλαιᾶς, τὰ μὲν ὁ ἱερεὺς ἤσθιε, τὰ δὲ ὁ ἀρχόμενος καὶ θέμις οὐκ ἦν τῷ λαῷ μετέχειν, ὧν μετεῖχεν ὁ ἱερεὺς· ἀλλ' οὐ νῦν ἀλλὰ πᾶσιν ἓν σῶμα πρόκειται καὶ ποτήριον ἓν »⁽¹³²⁾.

Ὁ πολὺς ἐξ ἄλλου Νεόφυτος, στοικῶν τοῖς πρὸ αὐτοῦ ἀγίοις καὶ τῇ διδαχῇ τῆς Ἐκκλησίας, δριμέως ἐλέγχει τοὺς ἱερεῖς ἐκείνους οἱ ὁποῖοι ἀρνοῦνται τὴν μετάδοσιν τῶν Μυστηρίων εἰς τοὺς πιστοὺς διὰ ποικίλους λόγους ἐθῶν καὶ προλήψεων:

« Ἡ λοιπὸν οὐδὲ σὺ θὰ μεταλάβης, ἢ ἂν μεταλάβης, πρέπει νὰ μεταδώσης τὸ Μυστήριον καὶ εἰς τοὺς ὁμοίους πρὸς σὲ πιστοὺς, οἱ ὁποῖοι διὰ τῆς μετανοίας καθαίρομενοι γίνονται καὶ ἄξιοι πρὸς ὑποδοχὴν τούτου ... Καὶ ἂν εἶναι τοιοῦτος διὰ σὲ ἅπας ὁ ἐκκλησιαζόμενος λαός, ὁμοῖος δηλαδή πρὸς τὸν ἐν τῷ Εὐαγγελίῳ ἀμαρτωλὸν τελώνην, ποίους λοιπὸν καὶ προσκαλεῖς (διὰ τοῦ μετὰ φόβου Θεοῦ ...). Μήπως εἶναι θέατρον ἢ Ἐκκλησία; Πρόσχευε Φαρισαῖε, ὑποκριτά ..., μήπως αὐτὸς ὁ περιφρονούμενος ὑπὸ σοῦ λαός, ὡς νὰ

131. Σ.Θ.Μ. σελ. 79. Ὁ καθηγητὴς ἐξ ἄλλου Π. Τρεμπέλας ἀναφερόμενος εἰς τὴν στενὴν σχέσιν λειτουργοῦντος ἱερέως καὶ συμμετέχοντος λαοῦ, παρατηρεῖ:

«Ἐξ ἄλλου ὁ λαὸς τόσον ἐν τῇ τελεσιουργίᾳ τῆς θείας Εὐχαριστίας, ὅσον καὶ ἐν τῇ τελέσει τῶν λοιπῶν μυστηρίων, δὲν εἶναι ἀπλοῦς θεατῆς ἢ ἀκροατῆς καὶ ὄργανον παθητικὸν δεχόμενον μόνον ἐντυπώσεις καὶ ἐπιδράσεις. Εἶναι σῶμα συνεχόμενον μετὰ τοῦ λειτουργοῦ, συνεργοῦν μετ' αὐτοῦ ἐν τῇ τελειώσει τῶν μυστηρίων καὶ ἐνεργῶς συμμετέχον ἐν τῇ ὅλῃ ἱεουργίᾳ. Αὐτὴ ἡ θεία λειτουργία ἀποτελοῦσα τὸ κέντρον περὶ τὸ ὁποῖον στρέφεται οὐ μόνον ἡ ὅλη λατρεία, ἀλλὰ κατὰ τὴν παλαιότεραν λειτουργικὴν πρᾶξιν καὶ ἡ τέλεισις πάντων τῶν λοιπῶν μυστηρίων, ὡς θὰ ἴδωμεν καὶ ἐν τοῖς ἐφεξῆς, δ ἐ ν π ρ ο σ φ έ ρ ε τ α ι ὑ π ὸ μ ὄ ν ο υ τ ο ὦ ἱ ε ρ έ ω ς. Καθὼς πρὶν ἢ αἱ διακηρύξεις τῶν ἐν τῇ Δύσει ἡγουμένων τῆς λειτουργικῆς κινήσεως κυκλοφορήσωσιν εὐρύτερον καὶ καταστῶσιν ἀντικείμενον συζητήσεως καὶ μεταξὺ τῶν πολλῶν, ἀνεξαρτήτως πρὸς πᾶσαν λειτουργικὴν κίνησιν συγγράφων τὴν δογματικὴν αὐτοῦ ἀνεγνώριση καὶ ὁ Χρ. Ἀνδροῦτος, ἐν τῇ θυσίᾳ τῆς Εὐχαριστίας « π ρ ο σ φ έ ρ ω ν ε ἴ ν α ι ὁ ἱ ε ρ ε ὦ ς μ ε τ ἄ τ ῆ ς κ ο ι ν ὄ τ η τ ο ς ». Ἄλλως τε καὶ μόναι αἱ ἀναφωνήσεις τοῦ διακόνου καὶ τοῦ πρεσβυτέρου «Πρόσχωμεν τὴν ἁγίαν ἀναφορὰν ἐν εἰρήνῃ προσφέρειν»· «Ἄνω σχῶμεν τὰς καρδίας»· «Εὐχαριστήσωμεν τῷ Κυρίῳ», παρουσιάζουσι σαρῶς οὐκ ἰσχυρὸν μόνον τὸν λειτουργὸν προσφέροντα καὶ εὐχαριστοῦντα, ἀ λ λ ἄ ἐ ν σ υ ν ο δ ε ἴ α κ α ἰ ἐ ν ὄ τ η τ ι μ ε τ ἄ π α ν τ ὸ ς τ ο ὦ ἐ κ κ λ η σ ι ἄ σ μ α τ ο ς » («Ἡ Ῥωμαϊκὴ Λειτουργικὴ Κίνησις καὶ ἡ πρᾶξις τῆς Ἀνατολῆς» Ἀθῆναι 1940, σελ. 52).

132. Λόγος 18ος εἰς τὴν β' Κορινθ. Τόμ. 10ος, σελ. 568, ἔκδ. Βενετ. 1741.

ἦτο ἀμαρτωλὸς καὶ ὅμοιος πρὸς τὸν τελώνην, κατέλθη ἐν τοῦ ναοῦ δεδικαιωμένος, καίτοι δὲν θὰ μεταλάβῃ, παρὰ σὺ, ὅστις μιμούμενος τὸν φαρισαῖον, προσεύχεσαι ἐν ἐπάρσει καὶ μεταλαμβάνεις ὡς δῆθεν ἄξιος· καὶ λέγω τοῦτο διότι διὰ τὴν ἰδικὴν σου τρισεπάρaton νομοθεσίαν τῆς ἀραιᾶς προσελεύσεως στέκεται ἀμετόχως καὶ περιφρονητικῶς ἐνώπιον τῶν ἀκράντων Μυστηρίων, παρὰ διὰ τὰς ἀμαρτίας του » (133).

Κατόπιν τῶν ἀνωτέρω ἢ θεολογικῆ ἐξήγησις τῆς δικαιοματικῆς συμμετοχῆς τοῦ πιστοῦ λαοῦ εἰς τὸ Ποτήριον τῆς Ζωῆς, πρέπει νὰ ἀναζητηθῇ εἰς τὰ «ὄρια τῆς ἐγγιζούσης εἰδικῆς ἱερωσύνης» τῶν χριστιανῶν, διὰ τὴν ὁποῖαν ὁ π. Γερβάσιος ἀναφέρει τὰ κάτωθι σπουδαιότατα: «... Καὶ ἔτι πλεονῆ προσωνυμία πιστὸς ἐγγίζει τὰ ὄρια τῆς εἰδικῆς ἱερωσύνης καὶ συνεργάζεται τόσον στενῶς μετ' αὐτῆς καὶ τόσον οἰκείως, ὥστε ἄνευ τῆς δευτέρας νὰ μὴ δύναται νὰ λειτουργῇ ἢ πρώτη νὰ περιττεύῃ ἢ εἰδικὴ Ἱερωσύνη ἄνευ τῆς συμπαραστάσεως τοῦ λαοῦ. Βαβαὶ τοῦ Μυστηρίου καὶ τοῦ ὕψους τῆς ἀγιωτάτης ταύτης συνεργασίας καὶ ἱερᾶς συναφείας...». Καὶ περαιτέρω, ἐπεξηγῶν τὸ ἀνωτέρω, σημειοῖ: «Ἐντεῦθεν δὲ προῆλθε καὶ τὸ σημαντικὸν ὄνομα τοῦ θεοῦ τούτου μυστηρίου Κοινωνία ἢ ἀγία Κοινωνία, τὸ ὁποῖον σημαίνει δικαίωμα συμμετοχῆς τῶν πιστῶν εἰς τὸ ὑπέρτατον καὶ μέγιστον μυστήριον τῆς θείας Εὐχαριστίας, ἐν τῷ ὁποίῳ καὶ διὰ τοῦ ὁποίου ἠνοῦντο πάντες οἱ πιστοὶ εἰς ἓν σῶμα, εἰς τὸ σῶμα τοῦ Χριστοῦ » (134).

Λαμβανομένων πάντων τῶν ἀνωτέρω ὑπ' ὄψει καὶ ἐν συνδυασμῶ πρὸς τὰς ἀπαιτήσεις τῶν ἱερῶν κανόνων περὶ προσελεύσεως ἐν ἐκάστη θ. Λειτουργίᾳ πάντων τῶν ἄνευ ἐπιτιμίων ὄντων, εἶναι δῆλον ὅτι ἡ κρίσις τῆς Ε.Ε. ἐν τῇ ἐρμηνείᾳ τοῦ ὄρου «κατὰ δύναμιν νηστεία» ὡς σημαίνοντος γενικῶς ὑποχρεωτικὴν ἀνέλαιον δίαιταν τοῦλάχιστον μιᾶς ἡμέρας, εὐρίσκεται πόρρω τῆς ἀληθείας. Διότι ἐρωτῶμεν: διὰ τῆς ἐρμηνείας ταύτης δὲν δημιουργεῖται κραυγαλέα ἀντίφασις πρὸς τὸ 64ον ἀποστ. κανόνα τὸν ἐπιτάσσοντα τὸ ὑλάχιστον κατάλυσιν ἐλαίου ἐν Σαββάτῳ καὶ Κυριακῇ, ὡς ἐπίσης καὶ μετὰ τὸν 66ον τῆς ΣΤ' Οἰκουμενικῆς, ἐντελλομένου τοῖς πιστοῖς «τῶν ἀγίων μυστηρίων κατατρυφᾶν» ἐν ὅλῃ τῇ Διακαινησίμῳ ἑβδομάδι, ἐχού-

133. «Ἦ τοίνυν οὐδέ σοι μεταληπτόν, ἢ καὶ τῶν ὁμοιοπαθῶν ἀγίων τοῖς κατὰ ρὲ διὰ μετανοίας καθαιρομένοις μεταδοτέον... Καὶ εἰ τοιοῦτος σοι ζύμπας ὁ περιστῶς λαός, οἷος ὁ τελώνης, τίνας δὴ καὶ προσκαλεῖς; Μὴ γὰρ σκηνὴ τὰ ἡμέτερα, λέγω δὴ τὰ τῆς Ἐκκλησίας; Βλέπε, φαρισαῖε..., μὴ οὗτος ὁ κατὰ τὸν τελώνην περιφρονούμενός σοι λαός, καταβῆ ἀπὸ τοῦ ἱεροῦ δεδικαιωμένος, ἢ σὺ, ὡς παρὰ τὴν σὴν μᾶλλον τρισεπάρaton νομοθεσίαν, ἢ παρὰ τὴν ἑαυτοῦ αἰτίαν ἰταμῶς ἐστηκώς». (X.N. σελ. 68).

134. Ἄρχ. Γ. Παρασκευοπούλου: Ε.Ε.Θ.Λ. σελ. 156, σημ. 1.

Βλέπε σχετικῶς καὶ τὸ προαναφερθὲν: «Τὸ τέλος αὐτῆς (θ. Λειτουργίας) καὶ ὁ σκοπὸς καὶ τὸ ἔργον, ἢ τῶν ζωποιοῶν ἐστὶ καὶ φρικτῶν Μυστηρίων καὶ ἀγιασμάτων Μεταληψις. Ὅθεν, καὶ πρῶτον μὲν ἔνδον τοῖς ἱερωμένοις, εἶτα καὶ τοῖς ἔξω τοῖς τοῦ λαοῦ παρασκευασμένοις διαδίδονται» (Ἰώθ. Ὁμολογητῆς εἰς τὸ «Περὶ Μυστηρίων»).

σης, ὡς γνωστόν, κατάλυσιν εἰς πάντα ; Ἐὰν τέλος, ἡ Ε.Ε. ἠλήθευε ἐν τῷ δοθέντι ὑπ' αὐτῆς ὀρισμῷ, δὲν θὰ παρουσιάζοντο εὐθὺς ἅπαντες οἱ ἐν Ἀγίῳ Ὁρει ἱερεῖς καὶ Καθηγούμενοι, ὡς ἀσεβεῖς καὶ « Μακρακισταί », οἱ ὅποιοι ἀκριβῶς διότι ἀνήκουν εἰς τὴν τάξιν τῶν « ἀδιορίστως » προσερχομένων, οὐδὲν ἄλλως ἐφαρμόζουν τὴν δοθεῖσαν ἐρμηνείαν τῶν κ. Εἰσηγητῶν ;

Καὶ νὰ σκεφθῆ τις ὅτι ἡ ἀνωτέρω σύγχυσις, ἐκ μόνης τῆς προσπάθειας ἐρμηνείας τοῦ ὄρου « κατὰ δύναμιν νηστεία » ! Ἐάν, λοιπόν, καὶ μόνον ἐν τῇ ἀποδόσει τοῦ ἀνωτέρω ὄρου περιέπεσεν ἡ Ε.Ε. εἰς τοιοῦτον σφάλμα, τί θὰ ἐδημιούργει ἐὰν ἐπειρᾶτο ἐν ὀρισμῷ ἐνὶ νὰ συμπεριλάβῃ καὶ τὴν χρῆσιν τοῦ ὄρου « ἐγκράτεια » ; Λαμβανομένου δὲ ὑπ' ὄψει ὅτι ἀπητεῖτο ἐν τῷ ἀνωτέρω ὀρισμῷ νὰ ὑπολογισθῆ καὶ ἅπαντα ἡ ποικιλία τῶν προσερχομένων πιστῶν, τότε καὶ μόνον θὰ ἀντιληφθῆ ὁ οἰοσδήποτε, ὅτι ὁ ἡμέτερος ὀρισμὸς περιελάμβανεν ἅ π ἄ σ α ς τ ἄ ς π ε ρ ι π τ ῶ σ ε ι ς, καὶ τὸ σπουδαιότερον, οὐδὲν ἄλλως ἀφιστάμενος τῆς παραδοθείσης σεβασμίας Ἰ. Παραδόσεως.

Διὰ τοῦτο ἀκριβῶς καὶ ἡ Ἐκκλησία ἡμῶν οὐδέποτε ὤρρισε νηστείαν ὀριστικῆς μορφῆς ἐπιβλητικὴν καὶ καθολικὴν πρὸς τῆς Θ. Κοινωνίας, οὐχὶ διότι δὲν ἠσχολήθη μὲ τὸ ἀνωτέρω θέμα, ὡς ἐσφαλμένως φρονοῦν τινες, ἀλλὰ διότι ἐγνώριζεν ὅτι πράττουσα τοῦτο θὰ ἤρχετο εἰς ἀντίθεσιν πρὸς τὸν σκοπὸν τῆς τελέσεως τοῦ Μυστηρίου τὸν ὅποιον σκοπὸν ἡ ἰδία εἶχεν ζωηρῶς τονίσει, δι' ὅσων εἶχε νομοθετήσῃ εἰς τοὺς: 8ον, 9ον, 64ον Ἀποστ. Κανόνας, τὸν 2ον Ἀντιοχείας καὶ 66ον τῆς 6ης Οἰκουμενικῆς Συνόδου. Ἐγνώριζεν καλῶς ὅτι πᾶς ἀναγκαστικὸς διορισμὸς ἀνελαίου διαίτης θὰ εἶχεν ὡς ἀποτέλεσμα τὴν διακοπὴν τῆς « ἐλευθέρας » καὶ δὴ συνεχοῦς προσόδου, πρᾶγμα ὅπερ ἐπεθύμει νὰ τὸ διατηρήσῃ ἀκώλυτον καὶ ἀπληλαγμένον παντὸς « προσθέτου βάρους », πλην τῶν ἤδη νενομοθετημένων νηστειῶν.

Μετὰ τὴν παῦσιν τῶν « ἀγαπῶν »⁽¹³⁵⁾ ἐν μόνον ἀπήτησεν διὰ τῶν ἑαυτῆς κανόνων⁽¹³⁶⁾, παρὰ πάντων τῶν μελλόντων μεταλαβεῖν, τὸ νὰ προσέρχωνται

135. « Ὡς δὲ ἡ πρώτη σύστασις τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ συστήματος δὲν διέφερεν οἰκογενειακοῦ κύκλου, δν ψυχὴ καὶ καρδία θερμαίνει μία, οὕτω καὶ αἱ πρῶται ἐκεῖναι ἱεραὶ συνάξεις εἶχον πολὺ τὸ οἰκογενειακὸν ἀπέριπτον, τῆς λειτουργίας συνδεδεμένης μὲ τὰς ἀ γ ἄ π α ς, τὰ Χριστιανικὰ δηλαδὴ ἐκεῖνα συσσίτια καὶ φειδίτια ἢ φιλίτια, ὅπου πτωχοὶ μετὰ πλουσίων εἰς τὴν αὐτὴν παρεκάθηον τράπεζαν ἐν μέσῳ ὕμνων καὶ ψαλμῶν καὶ ὠδῶν πνευματικῶν, καὶ ἐκ τῶν περισσευμάτων τῶν μὲν τὰ ὑστερήματα τῶν δὲ ἀνεπληροῦντο. « Συνιόντες γὰρ οἱ πιστοὶ πάντες, ἐρμηνεύει ὁ Χρυσορρήμων, μετὰ τὴν τῆς διδασκαλίας ἀκρόασιν, μετὰ τὰς εὐχὰς, μετὰ τὴν τῶν μυστηρίων Κοινωνίαν, τῆς συνάξεως λυθείσης, οὐκ ἀνεχώρουν εὐθέως οἴκαδε, ἀλλ' οἱ πλούσιοι καὶ εὐπορώτεροι, φέροντες οἴκοθεν τροφὰς καὶ ἐδέσματα, τοὺς πένητας ἐκάλουν καὶ κοινὰς ἐποιῦντο τραπέζας, κοινὰς ἐστιάσεις, κοινὰ συμπόσια ἐν αὐτῇ τῇ ἐκκλησίᾳ... » Κ. Καλλίνικος, « Ὁ Χριστιανικὸς Ναὸς καὶ τὰ τελούμενα ἐν αὐτῷ », σελ. 314-5. Τῆς αὐτῆς τοῦ ἱεροῦ Χρυσοστόμου γνώμης ἔχονται καὶ ὁ Θεοδώρητος, Οἰκουμένιος καὶ Θεοφύλακτος, ἐνῶ ἕτεροι φρονοῦσιν ὅτι ἡ Θεία Μετάληψις προηγείτο τῆς ἐστιάσεως. Αἱ ἀγάπαι τέλος ἀπηλλάθησαν τῶν ἱερῶν ναῶν » περὶ τὸ τέλος τοῦ ἑβδόμου αἰῶνος, ὡς ἐμφαίνεται ἐκ τοῦ σχετικοῦ κανόνος τῆς ἕκτης Οἰκ. Συνόδου (691).

136. Βλέπε κη' κανόνα τῆς ἐν Λαοδικείᾳ καὶ οδ' τῆς ἕκτης Οἰκουμενικῆς Συνόδου.

οὔτοι κατόπιν τελείας ἀποκῆς πάσης στερεᾶς ἢ ὑγρᾶς τροφῆς μετὰ τὸ δεῖπνον τῆς προτέρας ἐσπέρας. Οὐδεὶς ὅμως κανὼν ἐγένετο πρὸς καθορισμὸν τοῦ δεῖπνου τούτου· ἀπλῶς μετετέθη ἡ χρονικὴ θέσις τελέσεως τῆς Θ. Εὐχαριστίας, χωρισθεῖσα τῶν ἐν πολλοῖς ἠνωμένων μετ' αὐτῆς «ἀγαπῶν»⁽¹³⁷⁾.

Παρερχομένων ὅμως τῶν αἰώνων καὶ ἀποψυγέντος τοῦ ζήλου τῶν πιστῶν, ἤρξατο νὰ δημιουργῆται τὸ ἔθος τῆς ἀραιότερας προσελεύσεως εἰς τὸ Μυστήριον καὶ ἡ σύγχρονος ἐμφάνισις τῆς πατερικῆς διδαχῆς τῆς «κατὰ δύναμιν νηστείας» ἢ ἄλλως «προετοιμασίας» πρὸ ἐκάστης θείας Μετάληψεως, μὴ ὀρισθείσης ὅμως καὶ ταύτης ὡς σημαινούσης τροφικὴν ἀποκῆν ὀριστικῆς μορφῆς καὶ τύπου, πολλῶ δὲ μᾶλλον διαρκείας, λόγῳ ἀκριβῶς τῆς ποικίλης καταστάσεως τῶν προσερχομένων ἀλλὰ καὶ τὸ χρονικῶς διάφορον ἐν τῇ προσελεύσει αὐτῶν. Τοῦτο ἦτο πολὺ φυσικόν, ἀλλὰ καὶ ἐρμηνευτικὸν ἅμα τοῦ σχετικοῦ ὄρου, δυναμένου νὰ μετασχηματισθῆ καὶ ἀλλοιωθῆ κατὰ τὴν ἀναλογίαν ἀντοχῆς καὶ προσελεύσεως ἐκάστου τῶν πιστῶν⁽¹³⁸⁾.

137. Ὅρα λεπτομερείας εἰς τὴν ἐρμηνείαν τοῦ οὐδ' κανόνος τῆς στ' Οἰκουμενικῆς, σημείωσιν 2.

138. Ἡ Εἰσηγητικὴ Ἐκθεσις ὡς παρατηροῦμεν ἀπέτυχεν τελείως εἰς τὴν ἐρμηνείαν τοῦ ὄρου «κατὰ δύναμιν νηστεία» ἐρμηνεύσασα τοῦτον βάσει τοῦ ἐπικρατοῦντος ἔθους τοῦ τριήμερου, ὡς ἰδιαίτερος ἐτόνισε τοῦτο καὶ ὁ μοναχὸς Θεόκλητος ἐν τῇ ἀνοικτῇ ἐπιστολῇ αὐτοῦ διὰ τῆς κάτωθι προτάσεως: «Ἀλλὰ πέραν τούτου, διατὶ ἀποσιωπάτε τὸ περιεχόμενον ἐκ τῆς σελ. 310-315 (ἐννοεῖ τὸ ἔργον τοῦ Ὁ Ἁγίου Νικόδημος. Σημ. ἡμετ.), ὅπου κυρίως ἐρμηνεύω τὰς ἀπόψεις τοῦ ἁγίου Νικοδήμου ἐπὶ τοῦ ζητήματος τούτου;» Ε.Θ. σελ. 9.

Παραθέτομεν κατὰ τὴν ἐπιθυμίαν τοῦ κ. Εἰσηγητοῦ τὰ γραφόμενα εἰς τὰς ἀνωτέρω σελίδας ἀναφορικῶς πρὸς τὸ ὑπ' ὄψει σημεῖον, καθόσον τὰ λοιπὰ ἔχουν ἀναιρεθῆ ἢ θ' ἀναιρεθοῦν εἰς τὰς ἀκολουθούσας θέσεις. «Ὁ Ὁσιος ὅμως ἐπίστευε βαθύτατα, ὅτι τὸσον οἱ Ἱ. Κανόνες, ὅσον καὶ ἡ Πρᾶξις τῆς Ἐκκλησίας, ἐπέβαλλον τὴν συνεχῆ Θ. Μετάληψιν, ὡς μ ο ν α δ ι κ ὸ ν μ έ σ ο ν πνευματικῆς ἀναγεννήσεως καὶ ἐν Χριστῷ τελειότητος, διὸ καὶ τὰ ἑαυτοῦ ἐπιχειρήματα ἤντιλει ἐκ τῶν δύο ἀνωτέρω παραγόντων, ἐν συνδιασμῷ μὲ τὴν προσωπικὴν του ἐμπειρίαν... ἡμεῖς διερμηνεύοντες τὰς ἰδέας τοῦ ἁγίου Νικοδήμου, ὀφείλομεν νὰ ὑπομνήσωμεν ὅτι, ὁσάκις ὁ θεῖος Πατὴρ κάμνει λόγον εἰς τὰ βιβλία του περὶ προετοιμασίας, σημειῶνει στερεοτύπως «καὶ τὴν κατὰ δύναμιν νηστείαν». Ὡστε παραδέχεται τὴν ἀναγκαιότητα τῆς νηστείας ἢ τῆς ἀποκῆς ἀπὸ καταλυσίμους τροφάς. Ἡ ἀκόλουθος ὑποσημείωσις του ἐν τῷ «Πηδαλίῳ του, εἶναι ἀρκετὰ διαφωτιστικὴ τῶν φρονημάτων του. «... Ἐντεῦθεν συμπεραίνομεν ἐκ τοῦ μείζονος τὸ ἔλαττον· ὅτι ἂν εἶναι ἀρκετὴ εἰς ἐτοιμασίαν τῆς θείας Κοινωνίας ἡ τριήμερος ἀποκῆ τῆς σαρκικῆς μίξεως, πολλῶ μᾶλλον εἶναι ἀρκετὴ εἰς αὐτὴν ἡ τριήμερος νηστεία. Καὶ μ' ὅλον ὅπου ἀπὸ τοὺς θεῖους Κανόνες νηστεία πρὸ τῆς Μετάληψεως οὐ διορίζεται· οἱ δυνάμενοι δὲ νηστεύειν πρὸ αὐτῆς καὶ ὀλόκληρον ἑβδομάδα, καλῶς ποιοῦσιν». Ἐρωτᾶται διὰ ποίους ὁ ἅγιος ἐσυνίστα τὴν ἀνωτέρω νηστείαν; ΔΙΑ ΤΟΥΣ ΚΟΙΝΩΝΟΥΝΤΑΣ ΑΝΑ ΜΗΝΑ. Πόθεν δῆλον; Ἐκ τῶν προηγουμένως ἐκτεθέντων ἐν τῇ σημειώσει τῆς ἐρμηνείας τοῦ Θ' Ἀποστ. Κανόνος ὑπὸ τοῦ ἰδίου πατρὸς. «Ἀλλὰ καὶ ἡ Ὁρθόδοξος Ὁμολογία λέγει ὅτι οἱ εὐλαβέστεροι Χριστιανοὶ νὰ ἐξομολογοῦνται κατὰ μῆνα. Εἰ δὲ τοῦτο, δῆλον ὅτι καὶ νὰ κοινωνοῦν κάθε μῆνα ὅμως μὲ τὴν πρέπουσαν προετοιμασίαν τῆς συντριβῆς, ἐξομολογήσεως, ἱκανοποιήσεως, καὶ τῆς κατὰ δύναμιν νηστείας περὶ ἧς ὄρα εἰς τὴν ὑποσημείωσιν τοῦ ἰγ' τῆς στ'».

Διὰ τοὺς συνεχῶς πάλιν προσερχομένους, ὡς εἶναι οἱ ἱερεῖς καὶ ὅσοι ἐκ τοῦ καταλόγου τῶν πιστῶν — μοναχῶν ἢ λαϊκῶν — ἡ «κατὰ δύναμιν» αὕτη νηστεία προσέλαβε τὴν μορφήν τῆς ἐγκρατείας, δυναμένης καὶ ταύτης, κατὰ τὸν προεκτεθέντα ὀρισμὸν τοῦ Μ. Βασιλείου καὶ τὴν ἀντοχὴν τοῦ μεταλαμβάνοντος, νὰ τύχη ποικίλου διαφοροποιήσεως, χωρὶς παρὰ ταῦτα ἡ σήμερον παρατηρουμένη ἐγκράτεια τῶν ἱερέων νὰ θεωρῆται ὅτι ἐξέρχεται τῶν ὀρίων τῆς ὀρθοδόξου «κανονικότητος».

Οὕτως πλὴν τῆς πάντοτε ἀναγκαστικῆς καὶ ἰσοτρόπου πνευματικῆς προετοιμασίας παντοῦ μεταλαμβάνοντος, ἐσχηματίσθη καὶ ἡ ἀνωτέρω κλίμαξ σωματικῆς προετοιμασίας, προκειμένου ὅπως καὶ ἡ ὑλικὴ τοῦ ἀνθρώπου ὑπόστασις προετοιμασθῇ διὰ τὸ μέγα γεγονός τῆς Θεοκοινωνίας.

Συνεπῶς τίς δὲν διαβλέπει σαφῶς ὅτι ὁ ἅγιος ἀνεφέρετο εἰς ΑΡΑΙΩΣ μεταλαμβάνοντας γράφων τὰ ἀνωτέρω; Διατί ἐπιμένουν οἱ κ. Εἰσηγηταὶ νὰ παραβλέπουν ἢ μᾶλλον νὰ συγχέουσι τὰς ὑποχρεώσεις τῶν συνεχῶς καὶ ἀραιῶς μεταλαμβανόντων, ἐνῶ αὐταὶ τυγχάνουν λίαν διάφοροι; Ἄλλὰ μόνον τοῦτο; Ἡ σχετικὴ παραπομπὴ τοῦ ἁγίου Νικοδήμου περὶ τριημέρου ἦν ἐκ πληθῆος ὄλης ἐξέλεξε ν. Θεόκλητος, δὲν ἀποτελεῖ μίαν τραγικὴν παρωδίαν τῆς ὄντως ὑπερόχου Νικοδημικῆς συμφωνίας ἀναριθμητῶν μαρτυριῶν ὁμιλουσῶν περὶ ἀνευτριημέρου θείας Μεταλήψεως; (Σημειωθῆτω ὅτι μεσολαβοῦντος τοῦ τριημέρου μόνον ἅπαξ τῆς ἐβδομάδος δυναταί τις νὰ μεταλάβῃ, καὶ ὄρα πρὸς ἀπόδειξιν τὴν θέσιν σ'). Διατί ὁ κ. Εἰσηγητὴς ἐπιλέξας τὴν πλέον ἀκατάλληλον διὰ τὴν ἀπασχολοῦσαν ἡμᾶς περίπτωσιν, προσέθηκεν εἰς αὐτὴν καὶ τὸν προσδιορισμὸν «ἀρκετὰ διαφωτιστικὴ τῶν φρονημάτων του»; Παραθέτομεν καὶ ἡμεῖς μὲ τὴν σειρὰν μας, ἐκ τῶν πολλῶν μαρτυριῶν τοῦ ἁγίου ἀνδρός, μίαν καὶ μοναδικήν, ἐκφοραστικὴν ὅμως τοῦ φρονήματός του.

«Ὅμως ἔπρεπε νὰ μᾶς εἴπωσι πῶς ἐννοοῦσι τὸ ἱκανόν· ἐπειδὴ ἡμεῖς ἄλλο μέτρον δὲν ἔχομεν εἰς τὴν μετάληψιν, παρὰ μόνους τοὺς Ἱεροὺς κανόνας τῶν Ἀποστόλων καὶ ὄλης τῆς Ἐκκλησίας τοῦ Χριστοῦ· ΗΓΟΥΝ ΝΑ ΚΟΙΝΩΝΩΜΕΝ — ΑΝ ΕΙΝΑΙ ΔΥΝΑΤΟΝ ΚΑΙ ΚΑΘ ΕΚΑΣΤΗΝ — Η ΤΕΤΑΡΤΟΝ ΤΗΣ ΕΒΔΟΜΑΔΟΣ καθὼς διλαμβάνει ὁ Μ. Βασίλειος καὶ ὁ θεῖος Χρυσόστομος· ἢ τοῦ λάχιστον κάθε Σαββατοκύριακον καὶ τὰς λοιπὰς ἑορτασίμους ἡμέρας...» Σ.Θ.Μ. σελ. 96.

Ἐὰν δὲ ληφθῇ ὑπ' ὄψει, καὶ πρέπει νὰ ληφθῇ σοβαρῶς, ὅτι ἡ ἀνωτέρω περὶ τριημέρου γνώμη τοῦ ἁγίου ἀνδρός ἐτέθη καὶ εἰς τὰ Προλεγόμενα τοῦ «Περὶ συνεχοῦς Μεταλήψεως» ἔργου τοῦ ἁγίου Νικοδήμου - Μακαρίου, (ἐκδ. Σ. Σχοινᾶ 1961), τότε ἀντιλαμβάνεται εὐκρινέστερον τὸ μέγεθος τῆς πτώσεως τοῦ κ. Εἰσηγητοῦ. Εἴμεθα βέβαιοι ὅτι ὁ ἱερός συγγραφεὺς ἐν τῷ Παραδείσῳ νῦν ὄν, καὶ τὴν παραποίησιν τῶν ἰδεῶν του παρατηρῶν, τῶν ἰδεῶν διὰ τὰς ὁποίας τοσοῦτον ἠγωνίσθη διὰ θίου, θ' ἀνεφώνησε καὶ πάλιν, πλὴν ἀνωδύνως καὶ ἀπαθῶς, ὁποῖα ῥήματα εἶχεν εἶπει καὶ διὰ τὸν «ψευδάδελφον Θεοδώρητον» τὸν νοθεύσαντα τὸ Πηδάλιόν του. «Κάλλιον νὰ μὲ ἐκτύπα ὁ Θεόκλητος εἰς τὴν καρδίαν μὲ τὴν μάχαιραν, παρὰ νὰ προσθέσῃ ἢ ν' ἀφαιρέσῃ εἰς τὸ βιβλίον μου...»

Μήπως παρομοίως δὲν ἐνήργησεν καὶ ὁ ὀρθόδοξος συντάκτης τοῦ ἀγιορειτικοῦ περιοδικοῦ: «Ἅγιος Σίμων», (τεῦχος 7ον Ὀκτ. 1971), Ἰάκωβος Μοναχός, ἐμφανίσας καὶ αὐτὸς μὲ τὴν σειρὰν του τὴν ἀνωτέρω ὑπὸ τοῦ Μοναχοῦ Θεοκλήτου χρησιμοποιοηθεῖσαν Νικοδημικὴν περὶ τριημέρου περικοπήν, ὡς ἐπίσης καὶ τινὰ ἕτερα σποράδην πατερικὰ ἀπανθήματα, περὶ γενικῆς προσελεύσεως τῶν πιστῶν, εἰς τὴν θείαν Κοινωνίαν ὁμιλοῦντα, καὶ καταλήξας εἰς ὄλως ἀντικανονικὰ συμπεράσματα: «Προαιρετικὴ

Βεβαίως ἡ ποικίλη ἁμαρτία μετὰ τοῦ σχετικοῦ χοροῦ τῶν προλήψεων καὶ τῆς ἀνθρωπίνης ραθυμίας, ὠδήγησεν οὐ μόνον τὴν ἐν «κόσμῳ» Ἐκκλησίαν ἀλλὰ καὶ τοὺς «κανονικοὺς» εἰσέτι, ἦτοι τοὺς συγκροτοῦντας τὸ μοναχικὸν τάγμα, νὰ διακηρύττουν πρὶν μόλις 150 ἔτη ἐν Ἀγίῳ Ὄρει, ὅτι μόνον δις ἢ τρις τοῦ ἐνιαυτοῦ ἐπιτρέπεται τοῖς πιστοῖς ἡ Θ. Μετάληψις, ἦτοι κατόπιν τῶν μεγάλων νηστειῶν τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ ἔτους. Καὶ ἡ μὲν Ε.Ε. ἀπεκάλεσεν ἰδίαις αὐτῆς λέξεσι τὸ τοιοῦτον ὡς «ἐπικρατοῦσα πλάνη», οὐδόλως ὅμως διερώτησεν ἑαυτὴν πῶς πρέπει νὰ ὀνομασθῇ ἡ τῆς σήμερον συνήθεια ὅπου προκειμένου νὰ προσέλθῃ τις εἰς τὸ Θεῖον Μυστήριον δέον ὅπως διέλθῃ ἀπαραιτήτως κάτωθεν ἀψίδων συγκροτηθέντων ὑπὸ ἐθίμων καὶ τυλικῶν μὲ ρίζας τόσον σαθράς, νεοφανεῖς καὶ ἀντιπαραδοσιακάς, παραβλέπουσα τὴν ἐν προκειμένῳ πλουσίαν καὶ πολὴν παράδοσιν τῆς ἀρχαιότητος!

Τὸ ἕτερον ἐπίσης γραφὲν ὑπὸ τῶν κ. Εἰσηγητῶν, ὅτι δηλαδή ὁ Ἱερομόναχος Μάξιμος διὰ τῆς ἀναγνωρίσεως τῆς νηστείας προκειμένου διὰ τοὺς

διὰ τοὺς ἐκκλησιαζομένους ἡ θεία Μετάληψις». «Δὲν ἀναγκάζει ὁ Θ' Ἀποστολικὸς Κανὼν» κ.λ.π. ; ὦν (τὰς ἀναιρέσεις ὄρα εἰς τὰ κεφάλαια α' καὶ ζ' τοῦ παρόντος).

Θελήσας δέ, λίαν ἐσοχάτως, νὰ ἔλθῃ ἀρωγὸς εἰς τὸν ἀνωτέρω συντάκτην ὁ μοναχὸς Παῦλος (Χοζεβίτης) διὰ τοῦ ἄρθρου του: «Προετοιμασία διὰ τὴν θεῖαν Κοινωνίαν» («Ἁγίος Σίμων», τεῦχος 11 - Μαΐου - Ἰουνίου), ἐπανελάβε καὶ οὗτος τὰ αὐτὰ ἐπιχειρήματα τῶν πρὸ αὐτοῦ συγγραψάντων, τὸ ὅλον θέμα κρίνων καὶ σταθμίζων διὰ τελείως μ ο ν ο - μερῶν ἀπόψεων καὶ δ ι α σ τ ρ ό φ ω ν εἰσηγήσεων, ὥστε ἀκουσίως ἠνάγκασεν ἡμᾶς ν' ἀναμνησθῶμεν τὸ τοῦ ἀδελφοθέου: «Μὴ πολλοὶ διδάσκαλοι γίνεσθε, ἀδελφοί μου, εἰδότες ὅτι μεῖζον κρίμα ληψόμεθα».

Μήπως παρομοίως δὲν ἐνήργησεν καὶ ὁ καλὸς ὀρθόδοξος συντάκτης τοῦ ἀγιορειτικοῦ περιοδικοῦ «Ὁ Ἁγίος Σίμων» (τεῦχος 7ον, Ὀκτ. 1971), ἐμφανίσας καὶ αὐτὸς μὲ τὴν σειρὰν του τὴν ἀνωτέρω ὑπὸ τοῦ μοναχοῦ Θεοκλήτου χρησιμοποιηθεῖσαν Νικοδημικὴν περὶ τριημέρου περικοπὴν, ὡς ἐπίσης καὶ τινα ἕτερα σποράδην πατερικὰ ἀπανθίσματα περὶ γενικῆς προσελεύσεως τῶν πιστῶν εἰς τὴν Θ. Κοινωνίαν ὀμιλοῦντα, καταλήξας ὅλως ἀκρίτως εἰς τὰ ἀ ν τ ι κ α ν ο ν ι κ ᾶ συμπεράσματα: «Προαιρετικὴ διὰ τοὺς ἐκκλησιαζομένους ἡ θεία Μετάληψις». «Δὲν ἀναγκάζει ὁ Θ' Ἀποστολικὸς Κανὼν» κ.λ.π., ὦν τὰς ἀναιρέσεις ὄρα εἰς τὰς θέσεις α' καὶ ζ' τοῦ παρόντος.

Καὶ ταῦτα πάντα διότι συνεχίζεται πεισμώνως νὰ παροράται ὑπὸ τῶν πλείστων ἀγιορειτῶν, ἡ σημαντικὴ ὑπάρχουσα διαφορὰ μεταξὺ συνεχῶς καὶ ἀραιῶς μεταλαμβανόντων, ρήσεις πατερικὰς ἀναφερομένας γενικῶς καὶ εἰδικῶς διὰ τοὺς κατὰ διαστήματα κοινουνοῦντας, μεταφέροντες καὶ ἀδεξίως προσαρμόττοντες εἰς τοὺς ἀδιορίστως μεταλαμβάνοντας πιστοὺς καὶ δὴ μοναχοὺς. Ὁ παρ' αὐτοῖς ὑπολανθάνων εὐσεβοφανῆς ἰσχυρισμὸς, ὁ καὶ ὑπὸ πολλῶν προσωπικῶς εἰς ἡμᾶς ἐξαγορευθεὶς, ὅτι δῆθεν ὑπάρχει φόβος ὀμιλοῦντες περὶ συνεχοῦς Θ. Κοινωνίας δι' ἐγκρατείας νὰ ὀδηγήσωμεν τοὺς πιστοὺς εἰς ἀσεβῆ στάσιν ἔναντι τοῦ ἱερωτάτου θεσμοῦ τῆς νηστείας, τυγχάνει πάντῃ ἀδικαιολόγητος, δεδομένου ὅτι πλειστάκις ἐτονίσθη ὅτι τοῦτο ἀποτελεῖ δικαίωμα μ ό ν ο ν τοῦ συνεχῶς προσερχομένου. Ἐὰν παρ' ἐλπίδα ἐπιθυμήσῃ τις νὰ μιμηθῇ τούτους μ ό ν ο ν εἰς τὴν ἐγκρατεῖαν, ταχέως θ' ἀντιληφθῇ ἐκ τοῦ πνευματικοῦ του πληροφορούμενος, ὅτι ὑπάρχουν καὶ ἕ τ ε ρ α π ο λ λ ᾶ τὰ ὁποῖα θὰ πρέπη προηγουμένως νὰ ἐφαρμώσῃ προκειμένου νὰ συγκαταριθμηθῇ τοῖς ἀδιορίστως προσερχομένοις, ὥστε «τὸ Ποτήριον τοῦτο θὰ φανῇ σκληρὸν λίαν» ἐὰν ὑπάρκῃ παρ' αὐτῷ πρόθεσις ἀντιπνευματικὴ καὶ ράθυμος!... Μηδεὶς, συνεπῶς ἐνδοιζέτω, καθότι πάντα τὰ ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ «κατὰ τάξιν» καὶ «καλῶς λίαν» ἔχουν διευθετηθῆ...

ἀραιῶς μεταλαμβάνοντας παρουσιάζεται ἐκτελῶν «στροφὴν 180 μοιρῶν ἀπὸ τῆς θέσεώς του», σ υ ν ι σ τ ᾱ ἄ ν α λ ῆ θ ε ι α ν, δεδομένου ὅτι εἰς τὴν ἀπὸ τοῦ ἔτους 1944 πρὸς τὴν Μ. Λαύραν ἀναφορὰν αὐτοῦ καὶ τοῦ Γέροντός του, καθαρῶς διελαμβάνοντο καὶ τὰ κάτωθι: « Ἡ συνηθιζομένη ὁμῶς σήμερον ν η σ τ ε ί α πρὸ τῆς θείας Μεταλήψεως, δὲν πρέπει νὰ παροραῖται ὑπὸ τῶν κατὰ ἀραιὰ διαστήματα μεταλαμβανόντων, καθ' ὅτι οὗτοι δύνανται αὐτὴν ἀρμοζόντως νὰ ἐφαρμόσουν» σελ. 11. Ἦτοι τὸ παρόμοιον τῶν ἡμετέρων λόγων, ὅτε ἐγράφομεν πρὸς τοὺς κ. Εἰσηγητὰς: « Ἡ παρατηρουμένη αὕτη διάφορος τάξις τῶν πιστῶν... δημιουργεῖ κλιμακὰ τινα... περατοῦται δὲ διὰ τοὺς ἀραιῶς ἢ κατὰ διαστήματα (μεταλαμβάνοντας) διὰ τῆς ΝΗΣΤΕΙΑΣ ΑΝΑΛΟΓΩΝ ΗΜΕΡΩΝ, ταύτης ρυθμιζομένης ὑπὸ τοῦ μόνου δικαιομένου ὅπως καθορίσῃ τοῦτο πνευματικοῦ πατρὸς αὐτῶν ». Ἀλλὰ πλὴν τῆς ἀνωτέρω διευκρινήσεως δὲν ἀνεφέραμεν καὶ εἰς τὰς πρὸς τὴν Μ. Λαύραν ἐπιστολὰς ἡμῶν τὸν ὄρον «κατὰ δύναμιν νηστεία» ὅπερ πολλακίς ἐπανελάβομεν ἐν τῇ ἡμετέρᾳ « Ἀπολογία », ἀναφορικῶς πρὸς τοὺς συχνῶς μεταλαμβάνοντας ; Ἴδου τὶ ἐγράφομεν ἐν τῷ προλόγῳ τῆς ἀνωτέρω Ἀπολογίας: « Ὅταν ὁμῶς ἡ ἡμετέρα πνευματικὴ Ἀρχὴ ἐπληροφορήθη περιστατικῶς τὸ πιστεῦν ἡμῶν, ὅπερ σημειωτέον τυγχάνει τὸ αὐτὸ μὲ τὸ τῆς Ἐκκλησίας, Ἦτις ἐντέλλεται τὴν «κατὰ δύναμιν νηστείαν»... Καὶ περαιτέρω ἐν σελίδι 9.

« Ἡ προετοιμασία διὰ τὴν θείαν Κοινωνίαν, ὡς πρὸς τὴν νηστείαν, δέον νὰ εἶναι ἢ «κατὰ δύναμιν νηστεία» (Ἅγιος Νικόδημος). Καὶ πλεον σαφῶς ἐν σελ. 27. « Ἀναφορικῶς δὲ μὲ τὴν σωματικὴν προετοιμασίαν τὴν πρὸ τῆς Θ. Μεταλήψεως, ἐνεργοῦμεν ταύτην ὡς ἔκπαλαι ὤρισε καὶ ἐπεξήγησεν ἡ τῶν ἀγίων Πατέρων διδασκαλία, ἐφαρμόζοντες τὴν «κατὰ δύναμιν νηστείαν» ἐξασφαλιζομένης οὕτω τῆς ἀκωλύτου προσελεύσεως».

Ἦ παρατήρησις ἐπίσης τῶν συντακτῶν, ὅτι δηλ. ἐστάλη ἢ διευκρίνησις πρὸς ἐπεξήγησιν κ α ἰ τοῦ θέματος τοῦ ἀφορισμοῦ, συνιστᾷ τὸ ὀλιγώτερον κακοπιστίαν, δεδομένου ὅτι ὡς ἐμφαίνεται εἰς τὸ παρατεθὲν ἐν κεφ. Β' κείμενον, ο ὕ δ α μ ο ὕ ἀναφερόμεθα εἰς τὸ θέμα τοῦ ἀφορισμοῦ. Αἱ ἐντὸς εἰσαγωγικῶν ἐξ ἄλλου φράσεις αἱ ἀναφερόμεναι εἰς τὴν νηστείαν καὶ τὸν ἀφορισμόν, ἐτέθησαν σφόδρα διαστρόφως, ὑπὸ τῆς Ε.Ε. καθόσον «οὐκ ἔστι νηστεία» ο ὕ δ α μ ο ὕ κ α ἰ ο ὕ δ ε π ο τ ε ἐδηλώσαμεν, ἀλλ' ἀπλῶς ἐπανελάβομεν ἰδίαις λέξεσι τὰ τοῦ ἀγίου Νικοδήμου: « Ὑπὸ τῶν ἱερῶν κανόνων νηστεία πρὸ τῆς θείας Κοινωνίας οὐ διορίζεται ». (σημ. τοῦ ΙΓ' κανόνος τῆς ΣΤ' Οἰκουμενικῆς).

Ἐπίσης ἡ φράσις « πάντες οἱ παρευρισκόμενοι εἰς τὴν θ. Λειτουργίαν καὶ μὴ μεταλαμβάνοντες τελοῦν ὑπὸ ἀφορισμόν » ἀποτελεῖ τελείαν παραποίησιν τοῦ πνεύματος καὶ γράμματος τῶν ἡμετέρων λόγων, καθότι τοῦτο τὸ δεχόμεθα ὁμοῦ μετὰ τῶν ἱερῶν κανόνων μ ὀ ν ο ν διὰ τοὺς ἀπηλλαγμένους « κανονικοῦ » κωλύματος καὶ ἐν τούτοις μὴ μεταλαμβάνοντας, ὡς διελάβομεν ἐν πλάτει εἰς τὸ περὶ ἀφορισμοῦ κεφάλαιον⁽¹³⁹⁾. Κατόπιν τούτων πᾶς

139. Βλέπε τὰ εἰς τὸ τέλος τῆς γ' θέσεως ἀναφερόμενα.

τις ἀντιλαμβάνεται τὸ κακόπιστον συμπέρασμα τῆς Ε.Ε. ἀναφερούσης ἀναληθῶς καὶ διαστρόφως τὰ κάτωθι:

«Περὶ τῆς συνεχοῦς θ. Μεταλήψεως καὶ τῶν προϋποθέσεων αὐτῆς εἶπομεν ἱκανά... Ὅχι «δι' ἐγκρατείας» ἀφ' ἐσπέρας ἀνάβασιν, μᾶλλον κατάβασιν, ὅλης τῆς κλίμακος τῶν καταλυσίμων τροφῶν καὶ τὴν πρωΐαν ἐν τῷ Ὑπερώω τοῦ Μυστικοῦ Δείπνου». (Ε.Ε. σελ. 10).

Ἐρωτῶμεν: Ποῦ καὶ πότε ἐτονίσαμεν ἢ κἂν συνεστήσαμεν «τὴν κατάλυσιν ὅλης τῆς κλίμακος τῶν καταλυσίμων τροφῶν ἀφ' ἐσπέρας» καὶ τὴν πρωΐαν συμμετοχὴν εἰς τὸν Δείπνον τοῦ Θεοῦ; Ἐνεργοῦντες κατὰ τὴν ἀνωτέρω ἐρμηνείαν τῆς ἐγκρατείας ὑπὸ τῆς Ε.Ε. δὲν θὰ παρεμορφοῦτο ὁ ὀρισμὸς τοῦ οὐρανοφάντορος ὅστις ἐπιμένων εἰς τὴν «ἀποκὴν τῶν ἡδέων» καὶ εἰς πᾶν ἕτερον ὅπερ θὰ συνέβαλεν εἰς «τὴν καθαίρεσιν τοῦ φρονήματος τῆς σαρκὸς» ἀπαιτεῖ ἀπλῆν συντήρησιν τοῦ ἐγκρατευομένου πρὸς ἐργασίαν τῶν ἐντολῶν καὶ ἐκπλήρωσιν τοῦ προορισμοῦ του; Πῶς εἶναι δυνατὸν ὁ οὕτως ἐνεργῶν νὰ μὴ κυριεύεται ὑπὸ τῆς «τρυφῆς», παρὰ τὰ ὑπὸ τοῦ μεγάλου Καππαδόκου συνιστώμενα¹⁴⁰; Οὐχὶ ἐν τῇ διευκρινήσει ἡμῶν, πολλῶ ὅμως μᾶλλον ἐν τῇ «σημειώσει» αὐτῆς δὲν παρεδέχθημεν καὶ τὴν «κατὰ δύναμιν νηστείαν» πρᾶγμα ὅπερ σημαίνει, καὶ ἔπρεπε νὰ μὴ ἀγνοοῦν οἱ κ. Εἰσηγηταί, καὶ τὴν ἐγκρατείαν —εἰδικῶς διὰ τοὺς συνεχῶς μεταλαμβάνοντας— ὡς ἀρκούντως ἐδείχθη ἐν τοῖς προηγουμένοις; Διατί ἐπιθυμοῦν παντὶ τρόπῳ νὰ μᾶς παρουσιάσουν οἷονεὶ «κραιπαλοῦντας» καὶ ἐν συνεχείᾳ προσερχομένους εἰς τὸ Ποτήριον τῆς Ζωῆς; Ἐὰν αὐτὸ δὲν ἀποτελεῖ συκοφαντίαν καὶ πνευματικὸν ἔγκλημα, τί θὰ ἐκαλεῖτο ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει διαβολὴ καὶ κατάκρισις τοῦ ἀδελφοῦ; Διατί τοσοῦτον ταπεινῶς ἐμμήθη τὴν διάστροφον ἐρμηνείαν τῆς ἐγκρατείας τοῦ προεκτεθέντος ἐγγράφου τοῦ Ἱεροῦ Συνδέσμου (ὄρα σημ. 49), παρουσιάσαντος τὸν ἐγκρατευόμενον, μεθύοντα ἀφ' ἐσπέρας(!) καὶ τὴν πρωΐαν προσερχόμενον εἰς τὸ Μυστήριον νὰ μὴ δύναται νὰ ἴδῃ «οὐδὲ καὶ τὴν μύτη του ἀκόμη»;...

Εἶναι δυνατὸν αἱ ἀνωτέρω ἐρμηνευτικαὶ θέσεις νὰ ἐκφράζουν τὸ περιε-

140. «Ἐγκρατείας δὲ ὁ κάλλιστος ὄρος καὶ κανὼν οὗτος ἔστω, τὸ μήτε πρὸς τρυφήν, μήτε πρὸς κακοπάθειαν τῆς σαρκὸς βλέπειν, ἀλλὰ φεύγειν ἐν ἑκατέρῳ τὴν ἀμετρίαν» (Μ. Βασ.). Δεδομένου δὲ ὅτι ἡ Ε.Ε. καὶ μετ' αὐτῆς σύνολος ἡ Ἀγιορειτικὴ συνείδησις δέχεται τὴν δι' ἐγκρατείας προσέλευσιν τῶν κληρικῶν ἀσκανδαλίστως, διατί εὐθὺς τὸ ἀσκανδάλιστον γίνεται σκάνδαλον προκειμένου περὶ τοῦ ἰδίου γεγονότος, μὲ τὴν μόνην διαφορὰν ὅτι εἰς τὴν θέσιν τοῦ κληρικοῦ εὐρίσκεται νῦν ὁ συχνῶς προσερχόμενος πιστός, μοναχὸς ἢ λαϊκός; Ἀπλούστατα διότι: «χαλεπὸν ἢ συνήθεια καὶ δεινὸν ὑποσκελίσαι καὶ δυσφύλακτον» (Ἱ. Χρυσ.).

Ἡ ἱστορία ὅμως πρέπει νὰ γίνεταί τοῖς πᾶσιν ὁδηγός. Τοιοῦτον καὶ δεινότερον σκάνδαλον ἠγεῖρετο εἰς τὴν ψυχὴν τῶν Ἀγιορειτῶν μοναχῶν, ὅτε πρὶν μόλις 150 ἔτη ἐτόλμα τις νὰ προσέλθῃ ἐνωρίτερον τοῦ τρις τοῦ ἐνιαυτοῦ ἢ τὸ πολὺ δεκάκις, εἰς τὴν θ. Μετάληψιν! Σήμερον ὅμως —κατόπαν τῶν θυσιῶν καὶ διωγμῶν εὐγενῶν ψυχῶν— ἔχομεν σημειώσει σημαντικὴν πρόδοον ἥτις θὰ πρέπη ὅπωςδήποτε νὰ καταλήξῃ εἰς τὸ ἀληθὲς καὶ ὑπὸ τῆς Ἐκκλησίας ἐντελλόμενον φρόνημα, ἧτοι τὴν ἐ λ β υ θ έ ρ α ν π ρ ό σ ο δ ο ν διὰ πάντας τοὺς ἔχοντας τὸ ὑπὸ τῶν ἱερῶν κανόνων χαρακτηριζόμενον ἀ κ ώ λ υ τ ο ν.

χόμενον τῆς ἐγκρατείας; οὐδέποτε! Ἀπλῶς τὸν παρερμηνεύουν καὶ παραμορφώνουν εἰς βαθμὸν ἐκουσίου κακουργήματος, ἐνῶ συγχρόνως προσβάλλουν τὴν ἐν προκειμένῳ μακραίωνα πρᾶξιν καὶ διδαχὴν τῆς Ἐκκλησίας, ὡς ἐκλελυμένην καὶ πόρρω οὔσα καὶ μιᾶς σχετικῆς πνευματικότητος⁽¹⁴¹⁾...

Καὶ πάλιν ἐπαναλαμβάνομεν ὅτι οἱ ἀδιορίστως προσερχόμενοι εἰς οὐδεμίαν ἑτέραν ὑπόκεινται σωματικὴν προετοιμασίαν, πλὴν τῶν κεκανονισμένων ὑπὸ τῆς Ἐκκλησίας νηστειῶν καὶ τῆς Εὐχαριστιακῆς τοιαύτης, ἥτοι τὴν ἐφαρμογὴν τοῦ 48 (ΜΑ παρ' ἄλλοις) κανόνος τῆς ἐν Καρθαγένῃ Συνόδου, ἐγκρατευόμενοι συγχρόνως ἐν παντὶ καὶ πάντοτε. Ἄλλ' ἐρωτᾶται τις· διατί ἡ τοσαύτη διαστροφή τῆς ἀληθείας; Διατί τοιαύτη ἀποστροφή πρὸς τὴν ἐφαρμογὴν καὶ τῆς ἐγκρατείας πρὸς τῆς Θ. Μεταλήψεως, δεδομένου ὅτι αὕτη ἀποτελεῖ πρᾶξιν καὶ ζωὴν τῆς Ἐκκλησίας διὰ πάντας τοὺς κληρικούς αὐτῆς καὶ τοὺς ἀδιορίστως προσερχομένους ἐκ τῶν πιστῶν; Διατί ἐπιθυμοῦν οἱ κ. Εἰσηγηταὶ νὰ ἀγνοοῦν πεισιμόνως ὅτι «φάρμακόν ἐστι ἡ νηστεία»⁽¹⁴²⁾ καὶ συνεπῶς καὶ ἡ «κατὰ δύναμιν» τοιαύτη, ἣν ἡ Ἐκκλησία ἐντέλλεται διὰ τοὺς μέλλοντας μεταλαβεῖν, καὶ ἥτις, ὡς προεξεθέσαμεν, διὰ τοὺς συνεχῶς κοινωοῦντας λαμβάνει τὴν μορφήν τῆς ἐγκρατείας; Διατί δὲν ἐπαρουσίασαν ἡμῖν ἐν κείμενον, Συνόδου ἢ ἀγίου Πατρός, τὸ ὁποῖον ν' ἀναιρῆ τὴν δοθεῖσαν ὑφ' ἡμῶν ἐρμηνείαν τοῦ ὄρου τούτου⁽¹⁴³⁾;

141. Βάσει τῆς ἀνωτέρω ἐρμηνείας, διατί νὰ μὴ συγκαταλέξωμεν ὑπὸ τὴν αὐτὴν κατηγορίαν τῆς... μέθης καὶ ἅπαντας τοὺς κληρικούς καὶ Ἀρχιερεῖς εἰσέτι, ἐφ' ὅσον, ὡς γνωστόν, προσέρχονται οὗτοι διὰ τῆς ἐγκρατείας καὶ μόνον εἰς τὸ θεῖον Μυστήριον; ;!...

142. «Φάρμακόν ἐστι ἡ νηστεία, ἀλλὰ τὸ φάρμακον, κἂν μυριάκις ὠφέλιμον ἦ, πολλάκις ἄχρηστον γίνεται διὰ τὴν ἀπειρίαν τοῦ χρωμένου. Καὶ γὰρ καὶ ῥοδὸν εἰδέναι χρὴ καθ' ὃ δεῖ τοῦτο ἐπιθέσθαι, καὶ π ο σ ὅ τ η τ α αὐτοῦ τοῦ φαρμάκου, καὶ σώματος κρᾶσιν τὴν δεχομένην, καὶ χώρας φύσιν, καὶ ὥραν ἔτους, καὶ δίαιταν κατάλληλον, καὶ πολλὰ ἕτερα, ὧν ὅπερ ἂν παροφθεῖη, τοῖς ἄλλοις λυμανεῖται πᾶσι τοῖς εἰρημένοις.» (Ὁμιλ. γ' εἰς Ἀνδριάντας, Ἰ. Χρυσοστ. ἔκδ. Monft. Vol. 2, p. #7B).

143. Παραθέτομεν ἐνταῦθα καὶ νέα στοιχεῖα, πλὴν τῶν ἤδη ἀναφερθέντων ὑμνολογικῶν τοιούτων, δι' ὧν ἀποδεικνύεται εὐκόλως ἡ ὑψηλὴ καὶ περίοπτος θέσις τοῦ ὄρου «ἐγκράτεια» ἐν τῇ πατερικῇ ἡμῶν φιλολογίᾳ, καὶ τὴν ὁποίαν τοσοῦτον θαναύσως ἐχαρακτήρισαν οἱ κ. Εἰσηγηταὶ ὡς σημαίνουσαν μ ο ν α δ ι κ ῶ ς: κατάλυσιν πάντων τῶν καταλυσίμων τροφῶν, κατὰ βούλησιν τοῦ ἐσθίουτος, καὶ προκειμένου δι' ἡμᾶς «ἀφ' ἐσπέρας»!

α'. Ὁ ἅγιος Ἰσαὰκ ὁ Σύρος ἐρμηνεύων τὸν τρόπον δι' οὗ πᾶσα ψυχὴ μοναχοῦ δύναται εὐχερέστερον νὰ σωθῆ, σημειοῖ τοὺς ἀκολουθούς δύο τρόπους: «πρῶτον εἰς τὸ νὰ περιμαζεύσῃ τις ἑαυτὸν, καὶ νὰ ἡσυχάσῃ εἰς ἓνα τόπον· καὶ δεύτερον, εἰς τὸ νὰ νηστεύῃ πάντοτε, δηλαδὴ εἰς τὸ νὰ κανόνισῃ σοφῶς καὶ φρονίμως ἑαυτὸν νὰ τρώγῃ μ ε τ' ἐ γ κ ρ α τ ε ί α ς». (Ἀσκητικά, Λόγος 26ος). Ἦτοι κάτι παράμοιον τοῦ ὑπὸ τοῦ Μ. Βασιλείου λεχθέντος: «Ἐγκράτεια γαστρὸς ἀρίστη, ἡ ἐκάστω μετρομένη πρὸς τὴν τοῦ σώματος δύναμιν» (Λόγος ἀσκητικ.).

β' «Ἐπιτρέπει τις σεμνοποιὸς ὠκρότης, ἐ ξ ἐ γ κ ρ α τ ε ί α ς τῷ σοφῷ διδασκάλῳ» (Ἰωάννου Εὐχαίτων, στίχος εἰς τὸν Μ. Βασίλειον).

γ' «Δεῖν ἡμεῖς ὠήθημεν, τοῖς γνησίως μετανουοῦσι καὶ τὴν σάρκα σκληραῖς ἀγωγαῖς κατατρυχεῖν προθυμουμένοις, καὶ βίον εὐγνωμόνως μετένειαι τῆς πρώην κακίας ἀντίρροπον,

Τὸ μόνον τὸ ὁποῖον θὰ ἠδύναντο νὰ ἐπικαλεσθοῦν πρὸς παρεμπόδισιν συνεχοῦς προσελεύσεως εἶναι ἡ τῶν ἁμαρτιῶν ἐμφανὴς καὶ ἀ μ ε τ α ν ὀ η τ ο ς παρουσία, ἥτις πολλάκις γεννᾶται καὶ διὰ τῆς μὴ «ἀκριβοῦς» κατὰ τὸν ἅγιον Χρυσόστομον νηστείας⁽¹⁴⁴⁾· τὰ λοιπὰ ἀποτελοῦν παραποιήσεις τῆς ἀληθείας μέχρι σημείου νὰ καταβιβάζεται ἡ «πάνοπλος ἐγκράτεια» εἰς ἀληθὲς «ξεφάντωμα» γαστρὸς καὶ ἀδηφαγίας πανήγυριν! Ἐὰν ὅμως ἐπιμένουν ὅτι εἶναι ἁμαρτία τὸ καὶ «δι' ἐγκρατείας⁽¹⁴⁵⁾ μετέχειν τῶν ἁγιασμάτων, ὑφ' ἣν μορφήν ἐξετέθη καὶ προκειμένου περὶ συχνῶς κοινωνούντων, τότε οἱ πλέον ἁμαρτωλοὶ κατὰ τοὺς λόγους τῆς Ε.Ε. θὰ ἔπρεπε νὰ εἶναι οἱ ἱερεῖς καὶ Καθηγούμενοι· ἐὰν δὲ «αἴρεσις» καὶ «προσηλυτισμός», οἱ ἔξαρχοι τῶν τοιούτων κακῶν! Ἴδου πῶς περιγράφει τὸ ἀνωτέρω ἄτοπον ὁ ταπεινὸς καὶ ἱερὸς ἀσκητῆς τῆς ἀγιοτρόφου Καψάλας.

«Ἡμεῖς εἰς τοιαῦτα τολμηρὰ λόγια θαυμάζομεν ἐπ' ἀληθείας τί νὰ εἴπωμεν. Τοῦτο μόνον λέγομεν, ὅτι, κατὰ τὴν γνώμην αὐτὴν, ἔπεται ὅτι εἶ ν α ι α ἰ ρ ε τ ι κ ο ἰ ὅ λ ο ι ο ἰ ἄ γ ι ο ι, ὅχι μόνον ὅσοι παραινῶσι τοὺς πιστοὺς εἰς τὴν θεῖαν Μετάληψιν, ἀλλὰ καὶ ὅσοι δέχονται τὰ λόγια των. Καὶ ὅλοι οἱ ἱερεῖς οἱ καθ' ἐκάστην ἱεουργοῦντες καὶ μεταλαμβάνοντες (φεῦ τῆς βλασφημίας) καὶ μάλιστα ὁ Ἅγιος Ἀπολλῶς, ὅστις ἦτο περιβόητος εἰς τὴν ἀγιότητα καὶ εἶχε πέντε χιλιάδας μαθητῶν εἰς τὴν ὑποταγὴν του· διὰ τὸν ὁποῖον γράφει ὁ θεῖος Ἰερώνυμος, ὅστις ἐπῆγε καὶ τὸν εὖρε, ὅτι, «ἀφ' οὗ, λέγει, ἐκάμαμεν προσευχὴν πλύναντες τοὺς πόδας μας καὶ στήσαντες τράπεζαν, μᾶς ἐφίλευσαν ψυχικὰ καὶ σωματικὰ· ἤγουν, ἐκοινωνήσαμεν μετ' αὐτῶν τὰ θεῖα Μυστήρια, καθὼς κάμνουσιν κ ἄ θ ε ἠ μ ἔ ρ α ν». (Σ.Θ.Μ., σελ. 98).

κατὰ τὸ μέτρον τῆς ἐ γ κ ρ α τ ε ί α ς, ἀντιμετρεῖν αὐτοῖς καὶ τὴν τοῦ χρόνου τῆς μετανοίας ἐλάττωσιν. Οἷον εἴ τις οἴνου μὴ πίνειν ἐπὶ ρηταῖς ἡμέραις κατεδέξατο, ἐνιαυτὸν καὶ ἡμεῖς ἐκρίναμεν ἀφαιρεῖν ἓνα τῆς ὀριοθείσης τῆς αὐτοῦ πταίσματι πρὸς τῶν Πατέρων ἐπιτιμίας. Ὡσαύτως εἰ κρέως ἐ γ κ ρ ἄ τ ε ι α ν ἐπαγγέλλεται πρὸς καιρὸν, ἕτερον ἡμεῖς χρόνον ἐκκόπτειν ἐδοκιμάσαμεν, εἰ τυροῦ καὶ ὠῶν, ἢ ἰχθύος, ἢ ἐλαίου, καὶ οὕτω καθ' ἐκάστην ἐ γ κ ρ ἄ τ ε ι α ν ἐνὸς τῶν τοιούτων εἰδῶν, ἓνα χρόνον περιερεῖν». (Ἁγίου Ἰωάννου Νηστευτοῦ, Κανῶν α').

144. «Νηστείαν δὲ οὐ ταύτην λέγω τὴν τῶν πολλῶν, ἀλλὰ τὴν ἀ κ ρ ι θ ἦ ν η σ τ ε ί α ν, οὐ τὴν τῶν βρωμάτων ἀποχὴν μόνον, ἀλλὰ καὶ τὴν τῶν ἁμαρτημάτων· οὐ γὰρ ἀρκεῖ τῆς νηστείας ἡ φύσις ἐξελεῖσθαι τοὺς μετιόντας, ἐὰν μὴ μετὰ τοῦ προσήκοντος γένηται νόμος. Καὶ γὰρ ἀθλητῆς, φησὶν, οὐ στεφανοῦται ἐὰν μὴ νομίμως ἀθλήσῃ. Ἴνα οὖν μὴ πόνον ὑπομείναντες νηστείας ἐκπέσωμεν τοῦ στεφάνου τῆς νηστείας, μάθωμεν καὶ τίνα τρόπον τὸ πρᾶγμα μετιέναι χρή»... Καὶ συνεχίζων ὁ θεῖος πατὴρ γράφει:

«Τιμὴ γὰρ νηστείας, οὐχὶ σιτίων ἀποχὴ, ἀλλ' ἁμαρτημάτων ἀναχώρησις· ὡς δ γ ε τ ῆ τῶν βρωμάτων ἀποχὴ μόνον ὀρίζων τὴν νηστείαν, οὗτός ἐστιν ὁ μάλιστα ἀτιμάζων αὐτήν. Νηστεύεις; δεῖξον μοι διὰ τῶν ἔργων αὐτῶν. Ποίων ἔργων φησὶν; Ἐὰν ἴδης πένητα, ἐλέησον· ἐὰν ἴδης ἐχθρόν, καταλλάγηθι· ἐὰν ἴδης φίλον εὐδοκίμοῦντα, μὴ βασκίνης· ἐὰν ἴδης γυναῖκα εὐμορφον, ὑπέρβηθι... Ταῦτα εἶπον οὐχ ἵνα νηστείαν ἀτιμάζωμεν, ἀλλ' ἵνα νηστείαν τιμῶμεν». (Ἱ. Χρυσ. λόγος εἰς Ἄνδρ. γ', Vol 2, στ. 47 - 9, ἔκδ. Monft.).

145. Ἐννοεῖται μ ὄ ν ο ν διὰ τὰς ἡμέρας καθ' ἃς ἐπιτρέπει ἡ Ἐκκλησία ἡμῶν τὴν κατάλυσιν, ἢ πολλῶ μᾶλλον ὅταν ἐπιτάσῃ αὐτὴν (64ος Ἁπ. Καν.).

Ὡς λοιπὸν ἡ ὁμοιοπαθῆς ἡμῖν ἀτέλεια τῶν πρεσβυτέρων δὲν ἐμποδίζει τούτους νὰ προσέρχωνται ἀδιορίστως εἰς τὴν θεῖαν Τράπεζαν⁽¹⁴⁶⁾, οὕτω καὶ ἡ παρομοία πρὸς τὴν τῶν κληρικῶν σωματικὴ προετοιμασία τῶν συνεχῶς κοινωνούντων, δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ γίνεταί ἐμπόδιον προκειμένου νὰ μετασχωσι τοῦ αὐτοῦ Οὐρανίου Δώρου ὁμοῦ μετὰ τῶν ἱερέων των.

Τὸ ἐνταῦθα τελούμενον, ἤτοι ἡ παντελῆς κατάργησις τοῦ δικαιώματος τῆς ἐλευθέρως προσόδου τοῦ πιστοῦ εἰς τὴν συμμετοχὴν τοῦ Εὐχαριστιακοῦ Δείπνου, ὑπάρχει πλήρως ἀντικανονικὴ καὶ οὐδαμοῦ τῆς Ἱερᾶς Παραδόσεως τεκμαιρωμένη. Ἡ Ἐκκλησία οὐδέποτε παρεχώρησε εἰς τοὺς λειτουργοὺς τῆς τὸ δικαίωμα τοῦ ἀποδιώκειν τοὺς πιστοὺς προσερχομένους εἰς θ. Μετάληψιν. Οὗτοι ἀπλᾶ ὄργανα τῆς χάριτος ὄντες, διότι ὁ «προσφέρων» τὴν ἀναίμακτον θυσίαν εἶναι αὐτὸς ὁ Ἰ. Χριστός, ὅστις ὢν καὶ ὁ «προσφερόμενος» ἅμα, μερίζεται καθ' ἐκάστην πρὸς ἐστίασιν πνευματικὴν τῶν πιστῶν, τῶν ἱερέων ὑπουργούντων καὶ διακονούντων εἰς τὸν ἀγιασμόν τῶν πιστῶν, καὶ οὐχὶ ρυθμιζόντων τὴν ὑπὸ τοῦ ἰδίου τοῦ Θεοῦ προσφερομένην σάρκαν Του οὐδόλως δικαιολογοῦνται καὶ δὴ ὑπὸ ἱεροῦ τινος πατρὸς ἢ κανόνος δι' ἐνεργείας οἶα ἡ ἀνωτέρω⁽¹⁴⁷⁾.

Ὁ ἱερεὺς ἐκτελῶν οἶονεὶ χρέη ἀρχιεπικλίνου, ἐν οὐδενὶ λόγῳ δύναται νὰ ἀποβάλλῃ ὁποῖους ὁ Δεσπότης τοῦ οἴκου ἐκάλεσε πρὸς συνεστίασιν· πᾶσα παρομοία ἐνέργεια συνεπάγεται ἔ γ κ λ η μ α π ν ε υ μ α τ ι κ ὸ ν διὸ καὶ κρίνεται ὡς φονεὺς ὑπὸ τοῦ ἀγίου Μακαρίου. «Ὅσοι δὲ ἱερεῖς δὲν μεταλαμβάνουν τοὺς μετ' εὐλαβείας καὶ πίστεως προσερχομένους χριστιανοὺς εἰς τὴν θεῖαν Κοινωνίαν, ὡς ΦΟΝΕΙΣ κρίνονται ὑπὸ τοῦ Θεοῦ καθὼς εἶναι γεγραμμένον εἰς τὸν προφήτην Ὡσηέ: «ἔκρυσαν οἱ ἱερεῖς ὀδόν, ἐφόνευσαν

146. «Ὅτι δὲ καὶ τοῖς ἀτελέσι δυνατόν, ἔλεγχος σαφῆς οἱ ὁμοιοπαθεῖς καὶ τῆς αὐτῆς κοινωνοῦντες φύσεως π ρ ε σ β ὺ τ ε ρ ο ι' ὢν οἱ πλείους, ὡς εἶπεν, τῶν ἀτελῶν καὶ γ α λ α κ τ ο τ ρ ο φ ο υ μ ἔ ν ω ν ὄντες, οὐ διαλείπουσιν ἀδιαλείπτως καὶ προσφέροντες, καὶ τῆς προσφορᾶς κοινωνοῦντες. Ὅποτε εἰ τὸ ἀτελὲς φύσει προσίστατο (ἐμπόδιζεν), ἐκρῆν μᾶλλον τῷ καὶ προσφέροντι, ἢ τῷ μόνῳ μεταλαμβάνοντι προσίστασθαι. Καὶ τοσοῦτον μᾶλλον, ὅσῳ καὶ μεῖζον τοῦ μόνον μεταλαμβάνειν τὸ καὶ προσφέρειν». (X.N., σελ. 13).

147. Ὁ ἱερὸς Χρυσόστομος ὡς ἐξῆς περιγράφει τὴν διακονίαν τοῦ ἱερέως εἰς τὴν τέλεσιν τοῦ φρικτοῦ μυστηρίου: «Οὐδὲ γὰρ ἄνθρωπός ἐστιν ὁ ποιῶν τὰ προκείμενα γενέσθαι σῶμα καὶ αἷμα Χριστοῦ, ἀλλ' αὐτὸς ὁ σταυρωθεὶς ὑπὲρ ἡμῶν Χριστός. Σ χ ἦ μ α πληρῶν ἔστηκεν ὁ ἱερεὺς, τὰ ρήματα φθεγγόμενος ἐκεῖνα· ἡ δὲ δύναμις καὶ χάρις τοῦ Θεοῦ ἐστι». P.G. 49, 380. Καὶ ἀλλαχοῦ ὁ αὐτός: «Ὅταν τοίνυν τὸν ἱερέα ἐπιδίδοντά σοι ἴδῃς, μὴ τὸν ἱερέα νόμιζε τὸν τοῦτο ποιοῦντα, ἀλλὰ τὴν τοῦ Χριστοῦ χεῖρα εἶναι τὴν ἐκτεινομένην» P.G. 58, 507. Καὶ παρατηρεῖ εἰς σύγχρονος ἱερεὺς καὶ μοναχός: «Ἡ παρουσία τοῦ ἱερέως εἶναι σ χ η μ α τ ι κ ἦ, ε ἰ κ ο ν ι κ ἦ. Ὁ τελετουργὸς ἱερεὺς εἶναι εἰκὼν τοῦ Χριστοῦ. Καὶ ὅπως ἡ εἰς τὰς ἀγίας εἰκόνας ἀποδιδόμενη τιμὴ ἐπὶ τὸ πρωτότυπον διαβαίνει καὶ ἀπὸ τὸ πρωτότυπον ἀναβρῦει ἡ Χάρις, οὕτω καὶ εἰς τὴν Εὐχαριστίαν ἀπὸ τὸ ἀρχέτυπον πηγάζει ἡ δύναμις καὶ ἡ ζωοποιὸς δωρεά. Τελετουργὸς ἐπομένως, κατ' οὐσίαν, εἶναι πάντοτε ὁ Χριστός. Εἶναι ἐκεῖνος ὁ Ὅποιος, ὡς κεφαλὴ τοῦ σώματος τῆς Ἐκκλησίας, προσφέρει τὴν ἀγίαν ἀναφορὰν εἰς τὸν Πατέρα, καὶ δι' αὐτῆς προσφέρεται εἰς ἡμᾶς». Ἱερομ. Γρηγορίου, μνημ. ἔργ. σελ. 62.

Σίκιμα, ὅτι ἀνομίαν ἐποίησαν ἐν τῷ λαῷ» (Σ.Θ.Μ. σελ. 80). Καὶ συνεχίζει διὰ τῆς ἐξῆς ὠραιότητας προτάσεως ἀποστοματιζούσης πλήρως τοὺς ἐναντῖα φρονοῦντας.

«Πλὴν ἐγὼ θαυμάζω καὶ ἀπορῶ, ἂν εὐρίσκωνται τοιοῦτοι ἱερεῖς ἀποδιώκοντες τοὺς προσερχομένους εἰς τὰ μυστήρια καὶ δὲν σκέπτονται τούλάχιστον ὅτι αὐτοὶ οἱ ἴδιοι ψ ε ὑ δ ο ν τ α ι εἰς τὰ λόγια ὅπου λέγουν. Ἐπειδὴ, αὐτοὶ οἱ ἴδιοι εἰς τὸ τέλος τῆς Λειτουργίας, φωνάζουν μεγαλοφώνως καὶ προσκαλοῦν ὄλους τοὺς πιστοὺς λέγοντες «Μετὰ φόβου Θεοῦ, πίστεως καὶ ἀγάπης προσέλθετε» ἤτοι, πλησιάσατε εἰς τὰ μυστήρια καὶ μεταλάβετε· καὶ ἔπειτα αὐτοὶ πάλιν οἱ ἴδιοι, νὰ ἀναιροῦν τὰ λόγια τῶν καὶ νὰ ἀποδιώκουν τοὺς προσερχομένους· ἐγὼ δὲν ἤξεύρω πῶς νὰ ὀνομάσω ταύτην τὴν ἀταξίαν» (Σ.Θ.Μ. σελ. 80) (148).

Τὸ πρὸς τὸν ἱερέα πάλιν παράγγελμα τοῦ Μ. Βασιλείου: «βλέπε τίσι μεταδίδως», ἐφιστᾷ τὴν προσοχὴν εἰς αὐτὸν μήπως ἐξ ἀμελείας μεταλάβει αἰρετικούς ἢ καὶ φανερῶς ἁμαρτάνοντας καὶ ἀμετανοήτους παραμένοντας πιστοὺς διὸ καὶ πρὸς ἀποφυγὴν τυχὸν παρεξηγήσεως προσέθεσεν εὐθὺς ἀμέσως: «οἷς οἱ θεῖοι κανόνες οὐκ ἐπιτρέπουσι μὴ μεταδίδου». Διὰ πᾶσαν ἐναντίαν περίπτωσιν θὰ εὐρίσκετο ὁ τῆς Καισαρείας φωστὴρ ἐναντίος τοῦ σκοποῦ καὶ τῶν εὐχῶν τῆς θ. Λειτουργίας, ἰδίᾳ δὲ τῆς, εὐθὺς πρὸ τῆς προσκλήσεως τοῦ λαοῦ πρὸς Μετάληψιν, λεγούσης: «Καὶ καταξίωσον τῇ κραταιᾷ σου χειρὶ μεταδοῦναι ἡμῖν τοῦ ἀχράντου σώματός σου καὶ τοῦ τιμίου αἵματος, καὶ δι' ἡμῶν π α ν τ ῖ τ ῷ λ α ῷ» (149).

148. Ὅτι οὐδεὶς ἔχει τὸ δικαίωμα νὰ ἀπαγορεύσῃ εἰς τὸν πιστὸν τὴν θ. Μετάληψιν, μόλις εἶναι ἀνάγκη καὶ ν' ἀναφέρωμεν. Καὶ νὰ τὸν γνωρίζῃ θετικῶς ὡς μὴ νηστευτὴν ἢ μὴ ἀρκούντως εὐλαβῆ καὶ πάλιν οὐδὲν δικαίωμα τοῦ προσδίδει ἢ τῶν ἀνωτέρω γνώσις ὥστε νὰ μὴ τὸν μεταλάβῃ προσερχόμενον, πολλῶν δὲ μᾶλλον νὰ τὸν ἐκκόπη καὶ τελείως ἐκκλησιαστικῶς, ὡς εἶδομεν τοῦτο ἐνεργούμενον εἰς τὴν περίπτωσιν τοῦ παπα-Γερασίμου. Ὁ μέγας Βαρσανούφιος ἐν τῇ υξδ' ἀποκρίσει αὐτοῦ, ἀναφερόμενος εἰς ἐν προκειμένῳ γνώμην τοῦ ἱεροῦ Χρυσοστόμου, παρατηρεῖ ὅτι: «οὐ γὰρ εἶπεν ὠθῆσαι αὐτούς, οὐδὲ κόψαι ἀπὸ τῆς Ἐκκλησίας· οὐδὲ γὰρ ὁ Ἰησοῦς τοιοῦτον ἐποίησε τῷ Ἰούδα· ἐὰν δὲ μένωσιν ἐν τοῖς αὐτοῖς, καὶ μετὰ ἀναισχυντίας προσέρχονται αὐτοκατάκριτοι γίνονται, ἀποχωρίζοντες ἑαυτοὺς τῆς δόξης τοῦ Θεοῦ. Οἱ δὲ προσερχόμενοι τοῖς ἀγίοις μυστηρίοις ἁμαρτωλοί, ὡς τετραυματισμένοι καὶ δεόμενοι ἐλέους, τούτους ἰᾶται ὁ Κύριος καὶ ἀξιούς ποιεῖν τῶν αὐτοῦ μυστηρίων. Διὰ τοῦτο γὰρ καὶ εἶπε, μὴ κόψαι, ἵνα ἑαυτοῖς ἐκφέρωσι τὴν ἀπόφασιν...». Βεβαίως εἰς περίπτωσιν ὑπαγωγῆς τοῦ μεταλαμβάνοντος εἰς αἰρετικόν τι σύνολον, ὡς ὁ Μασσονισμός, Χιλιασμός, ἢ τῶν Εὐαγγελικῶν ἀντίθεος συναγωγῆ κλπ., τὸ πρᾶγμα διαφέρει παρασάγγας!

149. Ἐκ τοῦ ἀψευδοῦς διδασκαλείου τῆς λειτουργικῆς δέλτου, συμπεραίνεται εὐκόλως ὅτι ἡ Ἐκκλησία ὡς μήτηρ φιλόστοργος καὶ γνησία, ἐπιθυμεῖ νὰ διατρέφῃ τὰ ἑαυτῆς τέκνα πάντοτε καὶ ἄνευ ἐξαιρέσεως «ἐκ τῆς χλόης τῶν θείων μυστηρίων» αὐτῆς. Ὁ βαθμὸς τῆς βίας καὶ ἰδίᾳ ἢ τῆς ἀγάπης πρὸς τὸν Θεὸν θέρμη ἐκάστου, ὡς καὶ ἡ σχετικὴ γνώσις τοῦ νόμου τοῦ Θεοῦ, εἰδικῶς περὶ τῆς συμμετοχῆς εἰς τὸ Δεῖπνον αὐτοῦ, καθιστᾷ τοῦτον, ἐλέω καὶ πάλιν Θεοῦ, τακτικώτερον τρόφιμον τῶν θείων Μυστηρίων. Το ὕ τ ο ὑποχρεοῖ καὶ τοὺς πνευματικούς εἰς τὴν ποικίλην τῶν τέκνων τῶν διαίρεσιν ἤτοι εἰς συχνῶς καὶ μὴ προσερχόμενα, ἐφ' ὅσον βεβαίως ἢ ἔλλειψις ἐτέρων ἀντιπνευματι-

Ἐνταῦθα ὅμως πᾶν ἕτερον ἢ τὸ ἀνωτέρω συμβαίνει. Τὸ παράγγελμα τοῦ θείου πατρὸς ἠλλοιώθη φρικτῶς ὥστε νὰ ἐρμηνευθῆ πλέον ὡς: «Μετάδιδε ὁποίοις καὶ ὅποτε βούλη». Οὕτω τὸ δικαίωμα τοῦ πνευματικοῦ πατρὸς ἐκάστου πιστοῦ δι' οὗ ρυθμίζεται ἡ πρὸς τὸ θεῖον Μυστήριον προσέλευσίς του, ὑ-
κειοποιηθὲν παρ' ἐκάστου λειτουργοῦ, εἶχεν ὡς ἀποτέλεσμα νὰ διασαλευθῆ πᾶσα ἡ κανονικὴ ἐπὶ τοῦ προκειμένου διδαχὴ τῆς Ἐκκλησίας. Δέον νὰ σημειωθῆ ἐνταῦθα ὅτι ὁ πνευματικὸς ἐπίσης πατὴρ θὰ διαδραματίσῃ σπουδαιότατον ἐν προκειμένῳ ρόλον καὶ δυνάμεθα νὰ εἴπωμεν μοναδικόν. Αὐτὸς θὰ ὑποδείξῃ εἰς τὸν ἐξομολογούμενον τὴν περιοδικὴν συχνότητα τῆς προσελεύσεώς του εἰς τὸ Μυστήριον, πάντοτε βάσει τῆς πνευματικῆς αὐτοῦ ἐνηλικιώσεως καὶ προαγωγῆς, καὶ οὐδέποτε δυνάμει ἐθῶν καὶ ἐθίμων πολλῶν δὲ μᾶλλον κατὰ τὴν ἀναλογίαν ἰσχύος του εἰς νηστείας. Αὐτὸς τέλος θὰ πρέπη νὰ τὸν διευθύνῃ εἰς «νομὰς σωτηρίους» ἐξάγων τοῦτον ἐκ πάσης παγίδος καὶ βυθοῦ ἰλύος», ἕως οὗ καταντήσῃ εἰς «ἄνδρα τέλειον, εἰς μέτρον ἡλικίας τοῦ πληρώματος τοῦ Χριστοῦ»⁽¹⁵⁰⁾.

Οἴκοθεν νοεῖται ὅτι ὡς καθοδηγὸς τῶν ψυχῶν θὰ πρέπη νὰ εὐρίσκειται εἰς πνευματικὴν «κατάστασιν» καὶ ἀληθῆ συμφωνίαν πρὸς τὴν Ὁρθόδοξον Παράδοσιν τῆς Ἐκκλησίας, πλήρης γνώστης τῶν «κανονικῶν» αὐτῆς ἐνταλμάτων, ὥστε νὰ διασώζηται ἐν τοῖς λόγοις του ἡ συνέχεια καὶ συμφωνία τῆς Ὁρθοδόξου διδαχῆς. Ὁ θεῖος Νικόδημος ἐν τῷ Πηδαλίῳ ἀποδύρεται διὰ τὰ «θανατηφόρα ρεύματα» καὶ τὴν «θολερὰν ἀνατροπὴν» ἣν ἐδίδασκον οἱ πνευματικοὶ τῆς ἐποχῆς του, ἐφ' ἑνὸς ἕνεκα τῆς ἑλλειποῦς καταρτίσεώς των, καὶ ἀφ' ἑτέρου τῆς παντελοῦς ἀνυπαρξίας Ἱ. Πηδαλίου δι' οὗ θὰ ἐρρυθμίζον ἐ-
αυτοὺς καὶ τὰ πνευματικὰ αὐτῶν τέκνα.

Εἰς τὴν ἐποχὴν μας ὅμως, δόξα τῷ Θεῷ, καὶ τὸ Ἱ. Πηδάλιον ἀφθονεῖ καὶ «Ἐξομολογητᾶριον» ὑπάρχει καὶ γενικῶς ὁ λόγος τοῦ Θεοῦ καὶ ἡ τῶν ἁγίων Πατέρων διδαχὴ «τῷ ζητοῦντι» εὐκόλως ἐμφανίζεται. Παρὰ ταῦτα, ἐὰν ἔζη σήμερον ὁ θεῖος πατὴρ θὰ ἐθρήνει οὐκ ὀλιγώτερον τῆς ἐποχῆς του, βλέπων παρὰ τοῖς πνευματικοῖς παντελῆ ἑλλειψιν «κανονικῶν» κριτηρίων, τοῦλάχιστον διὰ τὸ ἐξεταζόμενον θέμα, ἀγομένοις ὑπὸ μόνου τοῦ ἔθους, ὡς καὶ συνόλου τοῦ Ἱεροῦ Τόπου (Ε.Ε. σελ. 4). Οὐδαμοῦ πνεύματος αὔρα καὶ «ποικιλία χαρίσματος», ἀλλὰ «φωνὴ μιᾶς οὔσης παρὰ πᾶσι» (Γεν. ΙΑ', Ι), αὕτη καὶ ἀκούεται: «τὸ τριήμερον τήρει καὶ ζήση»!...

κῶν ἐθῶν, ἐπιτρέπει τοῦτο. Συνεπῶς ἡ ἀνωτέρω διαίρεσις τῶν πιστῶν δημιουργεῖται ἐξ αἰτίων ἐξωτερικῶν, καθαρῶς ὑποκειμενικῶν, τῆς Ἐκκλησίας ἐπαθυμοσύνης καὶ ἀπαιτούτης «πάντας ἐμπλῆσαι καὶ χορτᾶσαι» τοῦ Οὐρανοῦ Μάννα αὐτῆς.

150. Θὰ μᾶς ἐπιτρέψῃ ὅμως ἐνταῦθα ὁ συντάκτης τοῦ ἄρθρου 20 τῆς Κανονιστικῆς Διατάξεως Ἀθωνιάδος Ἐκκλησιαστικῆς Ἀκαδημίας, νὰ ἀμφιβάλωμεν σφόδρα ὅτι εἶναι δυνατὸν ὁ ἱεροσπουδαστὴς αὐτῆς νὰ καταντήσῃ «εἰς ἄνδρα τέλειον» διὰ τῆς παρεχομένης αὐτῷ ὑπὸ τοῦ ἀνωτέρω ἄρθρου «πνευματικῆς τροφοδοσίας». Παραθέτομεν τοῦτο αὐτοῦσιον. «Οἱ ἱεροσπουδασταὶ ἐξομολογοῦνται καὶ μεταλαμβάνουσι τῶν Ἀκράντων Μυστηρίων δις κατὰ τὴν νηστείαν τῶν Χριστουγέννων, τρίς κατὰ τὴν Μεγάλην Τεσσαρακοστὴν καὶ ἅπαξ κατὰ τὴν νηστείαν τῶν Ἀγίων Ἀποστόλων» ! ! . .

Καὶ ἐνῶ ἐκ τῶν ἱερῶν κανόνων ἅπαντες οἱ πνευματικοὶ ἀρύνονται τὸ δικαίωμα «μὴ χρόνῳ κρίνειν, ἀλλὰ τρόπῳ τὰ ἐπιτίμια»⁽¹⁵¹⁾, καὶ ἐνῶ εἶναι ἐντελῶς φυσικὸν ἐκάστη ψυχὴ νὰ δέεται ἰδιαίτερας χρήσεως καὶ ποιμαντικῆς φροντίδος παρὰ τοῦ πνευματικοῦ, ἐν τούτοις οὐ μόνον ἡ ἀνωτέρω ποικιλία τῶν πιστῶν, ἀλλὰ καὶ ἡ τῶν ἐξομολόγων ἢ ἐν πᾶσι τοῖς ἄλλοις θέμασι πολύχορδος παραφωνία, ἐνταῦθα, ὦ! τοῦ θαύματος, εἰς συμφωνίαν μεταποιεῖται ἀρίστην, τὴν γνωστὴν ἄδουσαν ὠδὴν: «τὸ τριήμερον τήρει καὶ ζήση»!...

Εἰς τὰς πρὸς τὴν Μ. Λαύραν ἐπιστολὰς ἡμῶν, διαγράφοντες τὰς ἀπόψεις τοῦ θέματος, ἐδέχθημεν καὶ τὴν ἀνάγκην πνευματικοῦ ἐπὶ τοῦ προκειμένου, δίκην ρυθμιστοῦ τῆς μυστηριακῆς ζωῆς τοῦ μοναχοῦ. Ἡ Ε.Ε. σημειώσασα τοῦτο ἔγραψεν: «Ἡ κατὰ τοὺς Μοναχοὺς λύσις τοῦ ὄλου ἀπασχολοῦντος ἡμᾶς προβλήματος, ἀνήκει εἰς τοὺς πνευματικούς. Εἶναι ὀρθὴ ἡ ἄποψις ὑπὸ τὸν ὄρον ὅτι πάντες ἔζησαν ἀσκητικῶς καὶ πνευματικῶς ὡς μοναχοί. Ἄλλως ἀπορρίπτεται ἐφ' ὅσον τὸ θέμα ἀπαιτεῖ ἀσκητικοπνευματικὰ κριτήρια. Διατί οὐδεὶς τῶν ἐνταῦθα πνευματικῶν ἐγκρίνει τὰς ἰδέας των;» (Ε.Ε. σελ. 12). Ὡστε κατὰ τοὺς κ. Εἰσηγητὰς, οὐδεὶς πνευματικὸς μὴ ὑπάρξας πρότερον μοναχὸς δύναται νὰ ὁμιλήσῃ κατὰ τοῦ «τριήμερου», ἐπικροτῶν τὴν συνεχῆ Μετάληψιν! Τί τούτου «ἰουδαϊκώτερον» καὶ «νόμου καταργηθέντος» φέρον σφραγίδα; Ὡστε ἀπαιτοῦνται καὶ νέα «περιτομαί» διὰ τοὺς λειτουργοὺς τῆς Ἐκκλησίας προκειμένου νὰ διδάξουν τὸ πιστεύω Αὐτῆς!

Πάντες οἱ ἐν κόσμῳ πνευματικοὶ κρίνονται ἀναρμόδιοι ὡς «κοσμικόφρονες» καὶ «ἀπολύοντες μετ' εὐλογίας ἐκ τῶν τραπεζῶν»! Συνεχίζοντες δὲ ἐρωτοῦν: «Πρέπει νὰ τοὺς ἀκούωμεν; Μήπως δὲν ὑπάρχουν πνευματικοὶ ἀντορθόδοξως καὶ ἀντιμοναχικῶς διδάσκοντες;» Οὐδεὶς ἀμφιβάλλει ὅτι ὑπάρχουν καὶ τοιοῦτοι, ἀλλ' ὅτι γίνονται τοιοῦτοι εὐθὺς ὡς θὰ ὁμιλήσουν περὶ συνεχοῦς θείας Μετάληψεως, τοῦτο ἀκριβῶς καθ' ἡμᾶς εἶναι καὶ ἀντορθόδοξον καὶ ἀντιμοναχικόν!...

Ἐν συνεχείᾳ ἀποροῦν οἱ κ. Εἰσηγηταὶ διατί δὲν ἐγκρίνουν τὰς ἀπόψεις μας «οἱ ἐνταῦθα πνευματικοί». Μήπως τὴν ἐποχὴν τῶν ὀσίων Κολλυβάδων Μακαρίου καὶ Νικοδήμου οἱ τότε πνευματικοὶ ἐνέκριναν τὰς ἀπόψεις των, καίτοι ἡ πλάνη ἦτο «ἐπικρατοῦσα» καὶ ἡλίου φαεινότερα; Μήπως σήμερον ἡ μεγίστη πλειοψηφία τούτων δὲν μετέχει τοῦ μνημοσύνου τοῦ αἱρετικοῦ Πατριάρχου, καταπατοῦσα ἐν ὀνόματι τῶν «ἀσκητικοπνευματικῶν κριτηρίων» πληθὺν ἱερῶν κανόνων προσβάλλουσα ἅμα τὴν ἐν τῷ παρελθόντι ἕως θανάτου διὰ τὰ ὅσα ἀγωνισθεῖσαν ἀγιορειτικὴν ψυχὴν, καίτοι γνωρίζει καλῶς καὶ ἐγγράφως τὸ διαβεβαιοῖ ὅτι ὁ Ἀθηναγόρας ἀντορθόδοξεῖ⁽¹⁵²⁾;

Ἄλλοίμονον ἐὰν οἱ πιστοὶ ἐκάστην ἐντολὴν τῆς Ἐκκλησίας ἐτήρουν ἀφοῦ προηγουμένως παρετήρουν καὶ ὑπελόγιζον τὸ πλῆθος τῶν συμφωνούντων

151. Παράβαλε: Τῆς Α' Οἰκ. 18', τῆς ΣΤ' Οἰκ. ρβ', τῆς ἐν Ἀγκύρᾳ θ', ε', καὶ ζ', τοῦ Μ. Βασ. θ', γ', οδ', πδ', Γρηγ. Νύσσης δ', ε', ζ', καὶ η'.

152. Ἴδὲ «Ὁρθόδοξος Τύπος» 1-5-1972, ἐπιστολὴν τῆς Ἱερᾶς Κοινότητος πρὸς τὸν Οἰκουμενικόν.

πρὸς αὐτὴν κληρικῶν καὶ λαϊκῶν, καὶ τὸ ποσοστὸν τῆς ἀναλογίας, δεόντως καὶ συνεμορφοῦντο... Διὰ τοῦτο ἀκριβῶς καὶ ὁ τέλειος τοῦ Εὐαγγελίου νόμος ἐ γ ρ ά φ η, διὰ τοῦτο καὶ οἱ ἱεροὶ κανόνες ἐ γ γ ρ ά φ ω ς παρεδόθησαν ὡς παραμόνιμος ὑπόμνησις τοῦ ἀνοθεύτου καὶ ἀλαθήτου πνεύματος τῆς «παραδοθείσης πίστεως» καὶ ἀποφυγὴν πάσης παραχαράξεώς των ἀπὸ τὰ ἐκάστοτε «ἀσκητικοπνευματικά» κριτήρια τῶν ἀνθρώπων... Οὔτε ἡ πολὺ τῆς ὑπῆνης, οὐδὲ ἡ ἐνίοτε ἐξωτερικὴ τῆς ἀσκητικότητος ἐπίφασις εἶναι δυνατόν ποτε ν' ἀποτελέσουν κριτήρια Ὁρθοδοξίας, ἐφ' ὅσον ἐλλεῖπει ἐκ τῶν ἀνωτέρω ἡ ταυτότης καὶ συμφωνία πρὸς τὰ ὑφηγούμενα ὑπὸ τῆς Ἐκκλησίας.

Τὰ παρόμοια ἀντιμετωπίσαντες καὶ οἱ τῶν Κολλυβάδων ἔξαρχοι καὶ γνωρίζοντες καλῶς τὴν ἀπατηλότητα καὶ φαινομενικὴν πολλακίς ἀξίαν τῶν ἀσκητικοπνευματικῶν κριτηρίων, ἔγραφον πρὸς τοὺς ἀντιφρονοῦντας:

«Ἄνθρωπε, μὴ μοῦ λέγῃς τοῦτον τὸν γλυκὺν καὶ πρᾶον, τοῦτον τὸν σώφρονα, τὸν εὐλαβῆ, τὸν ἱερωμένον. Ἄλλὰ ἂν ἀγαπᾷς, ὑπόθεσ ὅτι εἶναι ὁ Πέτρος ἢ ὁ Παῦλος ἢ καὶ ἄγγελος ἐξ οὐρανοῦ: οὔτε ἂν εἶναι τοιοῦτοι μεγάλοι ἅγιοι φροντίζω ἐγὼ διὰ τὴν ἀξίαν τῶν προσώπων· διότι ἐγὼ δὲν ἀναγινώσκω νόμον καὶ προσταγὴν δουλικήν, ἀλλὰ νόμον βασιλικόν· ὅταν δὲ ἀναγινώσκονται γράμματα βασιλικά, πᾶν ἀξίωμα τῶν δούλων ἄς ᾤσυχάζῃ. Τί μοῦ φέρεις εἰς μέσον τὸν δεῖνα καὶ τὸν δεῖνα; ὁ Θεὸς δὲν θὰ σὲ κρίνῃ ἀπὸ τὴν ἀμέλειαν τῶν συνδούλων σου, ἀλλὰ ἀπὸ τὴν προσταγὴν τῶν θεϊκῶν νόμων του. Ἐπρόσταξα, θέλει σοῦ εἰπεῖ ἐν ἡμέρᾳ κρίσεως· ἔπρεπε νὰ πεισθῆς εἰς τὴν προσταγὴν μου καὶ ὄχι νὰ προφασίζεσαι τὸν ἕνα καὶ τὸν ἄλλον καὶ νὰ ἐξετάζῃς τὰ κακὰ τῶν ἄλλων.

»Ἐπειδὴ ὁ μέγας καὶ βασιλεὺς Δαυὶδ ὑπέπεσε εἰς μίαν ἀμαρτίαν μεγάλην, ἄρα δὲν φοβεῖσαι μήπως καὶ σὺ ὑποπέσης; ναί, βέβαια, καὶ κίνδυνος μέγας εἶναι! Διὰ τοῦτο λοιπὸν πρέπει νὰ προσέχωμεν· καὶ τὰς μὲν ἀρετὰς τῶν ἀγίων μόνον νὰ μιμούμεθα· εἰ δὲ καὶ ποτε ἠκολούθησε καὶ εἰς ἐκείνους, καθὸ ἀνθρώπους, καμμία ἀμέλεια ἢ παράβασις νόμου, ἡμεῖς πρέπει νὰ τὴν ἀποφεύγωμεν πάραυτα, διότι δὲν θὰ κριθῶμεν ἀπὸ τοὺς συνδούλους μας, ἀλλ' ἀπὸ τὸν Δεσπότην μας Θεόν, εἰς τὸν ὁποῖον καὶ θέλομεν δώσει λόγον διὰ πᾶσαν πρᾶξιν καὶ λόγον μας»⁽¹⁵³⁾.

Συνεπῶς κανῶν καὶ γνώμων σωτήριος πρὸς τὸν ὁποῖον πάντες δέον νὰ ἀποβλέπωμεν, θὰ ἀποτελοῦν πάντοτε αἱ «κανονικαὶ» τῆς Ἐκκλησίας διατάξεις, τῶν λοιπῶν ἀπάντων συνιστώντων «στοιχείων τοῦ κόσμου» τρεπτῶν καὶ ἀλλοιωτῶν, τὰ ὁποῖα ὅτε δὲν ἀφανίζουν, ἀμαυροῦν καὶ κλονίζουν τὴν εὐταξίαν τοῦ θεοῦ οἰκοδομήματός Της! Πλὴν τούτου ἡμεῖς εἰς οὐδένα συνεστήσαμεν νὰ ἀκολουθήσῃ τὴν τακτικὴν ἡμῶν διὰ νὰ ἀπολαύσῃ τῆς ἡμετέρας «ὑψηλῆς γνώσεως» καὶ ἀπαλλαγῇ συγχρόνως τῆς ἐν σκότει «διαπορεύσεώς του» (Ε.Ε. σελ. 12, Ὅρα καὶ θέσιν Ι'). Ὅ,τι ἐπράξαμεν καὶ πράττομεν, ἐνεργοῦμεν ἐξ ὑπακοῆς καὶ σεβασμοῦ πρὸς τὰ ὑπὸ τῆς ἀγίας Ἐκκλησίας ἐντελλόμενα «πρόσωπα ἀνθρώπων μὴ θαυμάζοντες» (Ἰουδ. 16).

Ἐνταῦθα ὅμως ἄς μᾶς ἐπιτρέψῃ ὁ ἀναγνώστης νὰ ἀναφερθῶμεν διὰ τελευταίαν φοράν εἰς τὸ ἐπίμαχον θέμα τῆς σωματικῆς προετοιμασίας τῶν συνεχῶς κοινωνούντων διὰ νὰ ὑποδείξωμεν ἀναλυτικῶς καὶ ἀπλῶς τὸν μέγαν βαθμὸν ἐνοχῆς τῶν φωνασκούντων ὅτι οἱ ἀδιορίστως προσερχόμενοι, ἐφ' ὅσον δὲν ἐφαρμόζουν τὸ τριήμερον, τυγχάνουν «καταφρονηταὶ τῆς πρὸ τῆς θείας Μεταλήψεως καθαιρούσης καὶ ἀγνιζούσης νηστείας»! Ὡς εἶδομεν προηγουμένως, ἡ Ε.Ε. ἐκλέξασα τὸ πλέον ἀναρμόδιον χωρίον ἐκ τῶν ἔργων τοῦ ἱεροῦ Νικοδήμου ὁμιλοῦντος περὶ «τριήμερου», ἀπεφάνθη ὅτι τοῦτο ἀποτελεῖ καὶ τὴν πλέον ἐκφραστικὴν ἄποψιν ἐν προκειμένῳ τοῦ ἁγίου ἀνδρός. Πληροφορήσαντες τοὺς ἀναγνώστας μας διὰ τῆς ὑποσημειώσεως 138 ὅτι τοῦτο ἐγράφη εἰδικῶς διὰ τοὺς ἐν κόσμῳ ἐγγάμους λαϊκοὺς, οἵτινες κατὰ τὴν τότε συνήθειαν μετελάμβανον ἀνὰ μῆνα, προσθέτομεν ἐνταῦθα τὰ ἀκόλουθα:

Ἐπειδὴ τὴν ἐποχὴν τῆς συγγραφῆς τοῦ ἀνωτέρω Νικοδημικοῦ χωρίου, ἀλλὰ καὶ μέχρι σήμερον ἐν Ἀγίῳ Ὄρει ἡ Μετάληψις ἐνεργεῖται μόνον ἐν Σαββάτῳ, τὸ «τριήμερον», ἀκουόμενον ὡς προετοιμασία διὰ τὴν θείαν Κοινωνίαν, οὐδὲν ἕτερον σημαίνει παρὰ νηστείαν. μ ι ᾱ ς ἡμέρας! Διὰ τὴν καὶ πῶς; Διότι ἡ Τετάρτη καὶ Παρασκευὴ νηστεύονται οὕτως ἢ ἄλλως ὅλον τὸν χρόνον καὶ ἀπὸ τοὺς μ ἦ μ ε τ α λ α μ β ἄ ν ο ν τ α ς. Συνεπῶς τὸ μόνον τὸ ὁποῖον προσθέτει, προκειμένου νὰ μεταλάβῃ ὁ ἀνὰ τριάκοντα ἡμέρας προσερχόμενος εἰς τὸ Μυστήριον, εἶναι ἡ νηστεία τῆς Πέμπτης, προκειμένου νὰ μεθέξῃ κατὰ Σάββατον τῶν ἀχράντων Μυστηρίων. Ἄς ἴδωμεν τώρα καὶ τὴν προετοιμασίαν τοῦ καθημερινῶς ἢ συνεχῶς μεταλαμβάνοντος, ἐξετάζοντες ὀλόκληρον τὸν ἑβδομαδιαῖον κύκλον.

Νηστεύει τὴν Δευτέραν, ἐγκρατεύεται τὴν Τρίτην· νηστεύει τὴν Τετάρτην, ἐγκρατεύεται τὴν Πέμπτην· νηστεύει τὴν Παρασκευήν, ἐγκρατεύεται τὸ Σάββατον ὡς καὶ τὴν Κυριακὴν. Συνεπῶς, ὡς φαίνεται καθαρῶς εἰς πάντας, μίαν ἡμέραν νηστεύει καὶ μίαν ἐγκρατεύεται. Οἱ ὁπαδοὶ τοῦ τριήμερου, ἀπαιτοῦντες ἀπὸ τοὺς συνεχῶς κοινωνούντας καὶ μίαν ἔστω ἡμέραν νηστείας, ε ἰ δ ι κ ῶ ς διὰ τὴν θ. Μετάληψιν, τί θὰ συμβῇ; Ἀπλούστατα, θὰ πρέπη οὗτος νὰ νηστεύῃ συνεχῶς ὅλον τὸν χρόνον. Ἴδου ὁποῖος ὁ παραλογισμὸς τῶν ἐπιζητούντων ἀπὸ τὸν συνεχῶς μεταλαμβάνοντα προετοιμασίαν περισσοτέραν τῶν καθιερωθέντων νηστῶν ἡμερῶν καὶ τῆς προσθέτου συνεχοῦς ἐγκρατείας.

Διὰ τὸν ἀραιῶς μεταλαμβάνοντα εἶναι εὐκόλον καὶ ἐπιβάλλεται νὰ νηστεύσῃ τὴν ἀνωτέρω ἡμέραν ἐπὶ πλέον τῶν καθιερωθεισῶν· διὰ τὸν ἀδιορίστως ὅμως κοινωνοῦντα τοῦτο καθίσταται ἀδύνατον, ἐκτὸς ἐὰν διακόψῃ τὸ «συνεχὲς» τῆς προσελεύσεώς του. Τοῦτο ἀκριβῶς ἠνάγκασεν καὶ ἡμᾶς, ὅταν ἐγράφομεν τὸν γενικὸν ὀρισμὸν τῆς σωματικῆς προετοιμασίας τῶν μελλόντων μεταλαβεῖν νὰ σημειώσωμεν τὸ «δι' ἐγκρατείας», ἔχοντες ἀκριβῶς ὑπ' ὄψει τὴν περίπτωσιν τῶν συνεχῶς μεταλαμβανόντων.

Κατ' ἀκολουθίαν ἀμαρτάνουν μέγαν καὶ θὰ δώσουν φρικτὸν λόγον ἐν ἡμέρᾳ τῆς κρίσεως οἱ διαβάλλοντες ἡμᾶς ἐνταῦθα καὶ ἀπανταχοῦ ὡς δῆθεν τρώγοντας καὶ κρέας εἰσέτι καὶ δὴ «ἀφ' ἐσπέρας» καὶ ἐν συνεχείᾳ τὴν πρῶτην μεταλαμβάνοντας. Καὶ ἡμεῖς μὲν ἔχομεν τελείως εἰρηνικὴν τὴν συνείδησιν

ὡς οὐδὲν παρὰ τὴν ἐκκλησιαστικὴν παράδοσιν ἐνεργοῦντες. Οἱ κατηγοροῦντες ὅμως ἡμᾶς καὶ διὰ τῆς ποικίλης διαβολῆς των ἐμφανίζοντες μοναχοὺς τοῦ Ἁγίου Ὁρους ὡς καταφρονητὰς τῆς νηστείας καὶ «τολμητίας αὐθάδεις» ἀναισχύντως καὶ ἰταμῶς προσερχομένους εἰς τὸ Ποτήριον τῆς Ζωῆς, πῶς εἶναι δυνατόν νὰ ἔχουν ἀνεπαυμένην τὴν συνείδησίν των; Πῶς θὰ ὑποφέρουν τὸ ὀργισμένον πρόσωπον τοῦ Κριτοῦ ἐν «ἡμέρα φοβερᾶ» ὅτε καὶ θὰ ἀπαιτηθῆ παρ' αὐτοῖς λόγος διὰ τὸ δημιουργηθὲν εἰς τὰς ψυχὰς τῶν ἀπλουστέρων σκάνδαλον;

Ἄς μελετήσουν, λοιπόν, ἐν ταπεινώσει καὶ εἰλικρινῇ διαθέσει μαθητείας τὸ θέμα, ἅς γνωρίσουν καλῶς ὅποιον τὸ τῆς Ἐκκλησίας ἐν προκειμένῳ κήρυγμα, καὶ τότε διὰ πατερικῶν μαρτυριῶν ἐξ ἀθολώτων πηγῶν πληρώσαντες ἑαυτοὺς, εἴμεθα βέβαιοι ὅτι θὰ ἀλλοιωθοῦν τὴν «καλὴν ἀλλοίωσιν», ὑπέρημαχοι ἀντὶ πολεμίων γενόμενοι τῆς «κεχαριτωμένης συνηθείας» τῆς συνεχοῦς θείας Μεταλήψεως, ὅπερ ἐκ καρδίας εὐχόμεθα.

Σ Υ Μ Π Ε Ρ Α Σ Μ Α

Ἐὰν διὰ τοὺς ἀνὰ τριάκοντα ἡμέρας μεταλαμβάνοντας εἶναι ὑπεραρκετὸν («πολλῷ μᾶλλον») νὰ νηστεύουν μίαν ἡμέραν πρὸ ἐκάστης θείας Μεταλήψεως (πλὴν τῆς γενικῶς ἐπιβαλλομένης νηστείας τῆς Τετάρτης καὶ Παρασκευῆς), πῶς δὲν εἶναι ἰκανὴ διὰ τοὺς καθημερινῶς ἢ τρὶς καὶ τετράκις ἐβδομαδιαίως κοινωνοῦντας ἢ συνεχῆς ἐγκράτεια (πλὴν τῶν καθιερωμένων νηστειῶν), ἥτις ἐγκράτεια, ἐκφραζομένη διὰ μονοφαγίας καὶ καθημερινῆς ἀνελαιίου ἐσπερινῆς διαίτης — «καὶ μ' ὅλον ὅπου ἀπὸ τοὺς θεῖους Κανόνας νηστεία πρὸ τῆς Μεταλήψεως οὐ διορίζεται» — ἀποτελεῖ ὄντως ἔκφρασιν πνευματικότητος καὶ λιτότητος ἀσκητικῆς⁽¹⁵⁴⁾;

154. Παρὰ τὸ Εὐαγγελικὸν «μὴ γνώτω ἡ ἀριστερά σου τί ποιεῖ ἡ δεξιὰ σου», εἴμεθα ἐνταῦθα ὑποχρεωμένοι νὰ δηλώσωμεν ὅτι καὶ ἡμεῖς τὴν ἀνωτέρω διακρατοῦμεν τάξιν, συγχωροῦντες ἅμα ἐκ καρδίας τοὺς διαβάλλοντας ἡμᾶς, ἰδίᾳ δὲ τοὺς δημοσίᾳ πράξαντας τοῦτο Ἱ. Μονὴν Μ. Λαύρας καὶ Ἱεροκοινοτικὴν Ἐπιτροπὴν, ὡς δῆθεν δηλαδὴ καταλύοντες τὰ πάντα ἀφ' ἐσπέρας καὶ τὴν πρωτῶν προσερχομένους εἰς τὴν μετάληψιν τῶν Ἀγισμάτων!...

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΕΝΑΤΟΝ

Ὁ ὄρος «Μακρακισμὸς» ἔχει σχέσιν τινὰ μετὰ τὴν κατηγορίαν τῶν πιστῶν οἵτινες μεταλαμβάνουν «συνεχῶς» ἐφαρμόζοντες τὴν «κατὰ δύναμιν νηστείαν» ;

ΘΕΣΙΣ Η. ΕΙΣΗΓΗΤΙΚΗΣ ΕΚΘΕΣΕΩΣ

« Εἰς μίαν περιοχὴν Ὁρθοδόξου Μοναχισμοῦ, ὡς εἶναι τὸ Ἅγιον Ὄρος, ἦτο ὅλως ἀδύνατος ἡ γένεσις τῆς ἀντιασκητικῆς καὶ ἀντιπαραδοσιακῆς θεωρίας τῆς συνεχοῦς Θ. Μεταλήψεως, ἄνευ προηγουμένης νηστείας . . . Τὸ κρινόμενον φρόνημα, λοιπόν, δὲν ἐπενοήθη ἐν Ἁγίῳ Ὄρει, ἀλλ' εἰσῆλθεν ἔξωθεν εἰς αὐτό, καὶ προσέβαλε τὴν ἀπωτάτην ἔρημον . . . Γεννήτωρ τοῦ διαβλητοῦ τούτου φρονήματος εἶναι ποῖος ἄλλος ; ὁ Μακράκης. Οὗτος παρέλαβεν ἐν Ὁρθόδοξον φρόνημα, ὡς εἶναι ἡ συνεχῆς θεία Μετάληψις, καὶ τὸ κατέστησε κακὸδοξον, κηρύξας τὸ ἀδιάφορον τῆς νηστείας πρὸ αὐτῆς. Καὶ ἔκτοτε ἡ σύνθεσις αὕτη, Ὁρθοδόξου φρονήματος καὶ κακοδόξου ἐρμηνείας του, ἐγένετο γνωστὴ ὑπὸ τὸ ὄνομα « Μακρακισμός » Ε.Ε. σελ. 3.

Α Π Α Ν Τ Η Σ Ι Σ

Ἐνταῦθα οἱ κ. Εἰσηγηταὶ συλλαμβάνονται ἀγνοοῦντες τὴν Ὁρθόδοξον ἐπὶ τοῦ προκειμένου δεοντολογίαν, συγχέοντες ἐξ ἀγνοίας, τὸν Θεοπαράδοτον θεσμόν τῆς νηστείας μετὰ τῆς Κυριακῆς ἐπίσης ἐντολῆς τῆς συμμετοχῆς εἰς τὸν Μυστικὸν Δεῖπνον.

Οὐδεὶς ἱερός κανὼν, οὐδεὶς ἱερός πατὴρ οὐδαμοῦ καὶ οὐδέποτε ἐνομοθέτησαν ὅποια προσπαθεῖ νὰ ἐπιβάλλῃ ἡ Ε.Ε. Τὴν ἐποχὴν μάλιστα δημιουργίας τοῦ Θ' Ἀποστολικοῦ κανόνος οἱ πιστοὶ μετελάμβανον ἐν συνάξει τρεῖς καὶ τετράκις τῆς ἐβδομάδος, ἐνῶ τὰς λοιπὰς ἡμέρας ἐκ τοῦ φυλασσομένου εἰς τοὺς οἴκους των Τιμίου Ἄρτου. Πότε, συνεπῶς, ἐνήστευον ; ἢ εἶχον παρασυρθῆ καὶ ἐκεῖνοι ὑπὸ « Μακρακιστικῶν » διδασκῶν ; Ὁ ἱερός Χρυσόστομος ἐπανελημμένως δὲν ἐτόνισεν τὴν διαφορὰν τοῦ νηστεύειν καὶ μεταλαμβάνειν ;

« Οὐ γὰρ ταῦτόν Πάσχα καὶ Τεσσαρακοστή, ἀλλ' ἕτερον Πάσχα καὶ ἕτερον Τεσσαρακοστή· τεσσαρακοστή μὲν ἅπαξ τοῦ ἐνιαυτοῦ γίνεται, τὸ πάσχα (ἡ θεία Λειτουργία. Σημ. ἡμετέρα.) τρίτον τῆς ἐβδομάδος, ἔστι δ' ὅτε καὶ τέταρτον, μᾶλλον δὲ ὁ σ ἄ κ ι ς β ο υ λ ῶ μ ε θ α · π ἄ σ χ α γ ἄ ρ ο ὐ ν η σ τ ε ῖ α ἐ σ τ ι ν, ἀλλ' ἡ προσφορὰ καὶ ἡ θυσία εἰς ἐκάστην γενομένην σύναξιν »⁽¹⁵⁵⁾.

Πόθεν, λοιπόν, ἡ γένεσις τῆς ἀντικανονικῆς διδασκῆς τῆς μὴ συνεχοῦς Κοινωνίας ἄνευ συνεχοῦς νηστείας, ἐξ ἧς παρεσύρθησαν καὶ οἱ ἀγαθοὶ συντάκται τῆς Ε.Ε. ; Περὶ αὐτῆς εἶπομεν ἱκανὰ ἐν τῷ οἰκείῳ τόπῳ. Ἡ μακροχρόνιος πρόληψις καὶ ἡ κακίστη συνήθεια τῆς ἀραιότητας Θ. Μεταλήψεως συνοδευομένη ὑπὸ τῆς πλήρους ἐλλείψεως καλοῦ παραδείγματος καὶ διαφωτιστικοῦ κηρύγματος, κατέστη πλέον παγία καὶ παραμόνιμος κατάστασις, ὥστε

155. Λόγος «εἰς τοὺς τὰ πρῶτα Πάσχα νηστεύοντας», Τόμος 1ος, στήλη 611, ἔκδ. Βενετίας 1741.

νά θεωρηῆται ἀσέβεια πᾶσα προσπάθεια ὑπακοῆς εἰς τὴν «κανονικὴν» φωνὴν τῆς Ἐκκλησίας, ὡς ἐρχομένην εἰς ἀντίθεσιν μὲ τὸ ἐπικρατήσαν ἔθος!

Καὶ ἐνῶ διὰ τὸ νηστεύειν γενικῶς ὠρίσθησαν τακταὶ περίοδοι καὶ ἡμέραι δι' ὅλον τὸ ἐκκλησιαστικὸν ἔτος, ὡς καὶ ὁ τρόπος ἐφαρμογῆς αὐτοῦ, διὰ τὴν προσέλευσιν εἰς τὸ ὑπερφυῆς Μυστήριον ἐτονίσθη δεόντως καὶ ὑπὸ τῆς Καινῆς Διαθήκης ἀλλ' ἰδιαίτερος τῶν ἁγίων πατέρων τὸ «ὁσάκις», κατόπιν τῆς προσωπικῆς δοκιμασίας καὶ τῆς «κατὰ δύναμιν νηστείας». Ὁ θεῖος καὶ πάλιν Χρυσόστομος, ἐρμηνεύων τὸ ἀνωτέρω χρονικὸν ἐπίρρημα «ὁσάκις» παρατηρεῖ:

«Ὅσάκις δὲ εἰπὼν (ὁ Κύριος) κύριον ἐποίησε τὸν προσιόντα, π ἄ σ η ς ἡ μ ε ρ ῶ ν π α ρ α τ η ρ ῆ σ ε ω ς ἄ π α λ λ ἄ ξ α ς α ὕ τ ὄ ν». Καὶ ἀλλαχοῦ: «Ὅτι οὐ μόνον οὐκ ἐκέλευσε (ὁ Χριστὸς) παρατηρεῖν ἡμέρας, ἀλλὰ καὶ ἄ π ἔ λ υ σ ε ἡ μ ᾶ ς τῆς ἀνάγκης ταύτης». Καὶ πάλιν: «Χρόνος προσόδου ἔστω ἡμῖν τὸ καθαρὸν συνειδός»⁽¹⁵⁶⁾.

Ἐπειδὴ ὅμως τὰ τῆς σωματικῆς προετοιμασίας ἐξητάσθησαν ἐπαρκῶς εἰς τὴν προηγηθεῖσαν Ζ' θέσιν, ἐνταῦθα θ' ἀναφερθῶμεν μόνον εἰς τὰς νέας ἐνστάσεις τῆς Ε.Ε. μίαν τῶν ὁποίων καὶ παραθέτομεν εὐθὺς ἀμέσως.

«Διὰ τοῦτο πρέπει πάντοτε νὰ διαχωρίζωμεν τὴν συνεχῆ θεϊαν Μετάληψιν ἀπὸ τὴν ἀμαρτωλὸν κατάργησιν ὑπὸ τοῦ Μακράκη τῆς πρὸ αὐτῆς καθαιρούσης καὶ ἀγνιζούσης νηστείας. Ὅτι οὕτως ἔχει ἢ ἀλήθεια, μεταφέρομεν ἐκ τῆς ἐφημερίδος τοῦ «Λόγος» ἀριθμ. 911, 914 αὐτολεξεῖ τὰ ἐξῆς: «Ὁ ἐκ πίστεως Ἰησοῦ Χριστοῦ δικαιοθεὶς καὶ μετάνοήσας (σημειωτέον ὅτι ἢ μετάνοια κατὰ τοὺς πατέρας σταματᾷ μόνον εἰς τὸν τάφον. Σημ. ἡμετ.) καὶ ἐλεηθεὶς καὶ ἄφεςιν ἀμαρτιῶν λαβὼν, εἶναι ἐλεύθερος ἀπὸ νηστειῶν καὶ ἐκτελέσεως τύπων ἐξωτερικῶν, διότι οὗτος λατρεύει τῷ Θεῷ ἐν πνεύματι καὶ ἀληθείᾳ...». Οὐδεὶς τῶν Ἁγίων διενοήθη τοιαῦτα. Ἄλλ' ἰδοὺ ποῦ δύναται νὰ ὀδηγήσῃ ἢ ὑπερφροσύνη καὶ ἢ ἄγνοια τοῦ πλούτου τῆς ἀσκητικῆς πείρας. Αὐτὴν ἀκριβῶς τὴν θέσιν κατεδίκασε δι' ἐγκυκλίου τῆς ἢ Ἐκκλησία τῆς Ἑλλάδος, χρησιμοποίησασα βαρυτάτας ἐκφράσεις, διὰ τὸν Μακράκη καὶ τοὺς ὁπαδοῦς του » Ε.Ε. σελ. 3.

Ἀνεγνώσαμεν τὴν μνημονευομένην ὑπὸ τῆς Εἰσηγητικῆς Ἐκθέσεως ἐγκύκλιον, ἀλλ' οὐδαμοῦ αὐτῆς ἴδωμεν «αὐτὴν ἀκριβῶς τὴν θέσιν». Καταδικάζεται ἐξ ὑπαρχῆς καὶ ἐν πλάτει ἢ περὶ τρισυνθέτου θεωρία τοῦ ἀνδρός, ἀλλὰ τὰ ἐν συνεχείᾳ αὐτῆς λεγόμενα, γέμουσι τοσοῦτων ἀναληθειῶν καὶ παραποιήσωμεν τῆς ἀληθείας, ὥστε κατεφρονήθη καὶ ὑπ' αὐτῶν τῶν πολεμίων τοῦ Μακράκη, οὐδεὶς χρησιμοποίησας κατ' αὐτοῦ τὸ «θολερὸν» ὑλικόν τῆς, πλὴν τῆς νῦν παρουσιαζομένης περιπτώσεως.

Μήπως ὅμως καὶ ὁ μοναχὸς Θεόκλητος δὲν διαπράττει τὸ αὐτὸ τοῦ διδασκάλου σφάλμα γράφων ἐν σελίδι 314 τοῦ ἔργου του «Ὁ ἅγιος Νικόδημος» τὰ κάτωθι, ὑπενθυμίζοντα ἐκ τοῦ ἀσφαλοῦς τὴν ἀνωτέρω πρότασιν τοῦ Μακράκη; «Κατόπιν τῶν ἀνωτέρω καθίσταται πρόδηλον, ὅτι ἢ ἀγιότης τοῦ βίου ἀποτελεῖ τὴν προϋπόθεσιν προσόδου εἰς τὸ Μυστήριον τῆς Θ. Μεταλήψεως,

156. Αὐτόθι, τόμος 1ος, στ. 611.

διότι «δικαίω οὐ κεῖται νόμος». Ἄλλὰ ἀπὸ τοὺς ἀτελεῖς ἀπαιτοῦνται μέσα τινὰ παιδαγωγίας καὶ προετοιμασίας πρὸς τὸ Μυστήριον. Εἰς τὰ μέσα ταῦτα ὑπάγονται ἡ ἐξομολόγησις, ἡ συντριβή, ἡ ἱκανοποίησις, ἡ ἀγρυπνία, ἡ προσευχή, ἡ νηστεία». Καὶ ἐρωτῶμεν διὰ τῶν ἀνωτέρω σκέψεων του δὲν ἀφήνει νὰ ἐννοηθῆ ὅτι διὰ τοὺς «τελείους» τὰ τοιαῦτα μέσα προετοιμασίας παρέλκουν; Διατί, λοιπόν, κατηγορεῖ τὸν ὁμοίως ἀστοχήσαντα Σίφνιον διδάσκαλον;

Γεγονὸς πάντως εἶναι ὅτι οὔτε τὴν ἀνωτέρω ἐγκύκλιον τῆς Συνόδου, ἀνέγνωσαν οἱ κ. Εἰσηγηταί, οὔτε τοὺς πλήρεις λόγους τῶν ἀναφερομένων τευχῶν τοῦ «Λόγου» ἤτοι τὰ φέροντα αὐξοντα ἀριθμὸν 911 καὶ 914. Τοῦτο ἀποδεικνύεται λίαν εὐκόλως ἐκ τῶν ἐσφαλμένων Εἰσηγητικῶν παραπομπῶν εἰς τὸν «Λόγον» ἀφ' ἑνός, καὶ ἐκ τῆς ἀγνοίας, ἀφ' ἑτέρου, τοῦ χρόνου ἐκδόσεως τῆς Συνοδικῆς ἐγκυκλίου, ὥστε νὰ γράφη ὁ μοναχὸς Θεόκλητος: «... ἡ Ἐγκύκλιος τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος τοῦ 1897(;)» (Ε.Ε. σελ. 11): Ὡς ὅμως εἶναι γνωστὸν, ἡ ἐγκύκλιος ἐκυκλοφόρησε κατὰ Δεκέμβριον τοῦ 1878, ἤτοι εἴκοσι σχεδὸν ἔτη ἐνωρίτερον τῆς ἀμφιβαλλομένης χρονολογίας τῶν κ. συντακτῶν! Παρὰ ταῦτα τὸ σύνολον τοῦ ὕφους τῆς Ε.Ε., διεκδικεῖ θέσιν ἀνωτάτης αὐθεντίας τῶν προκειμένων θεμάτων, ἀδιαφοροῦσα διὰ τὰς συνεπείας μιᾶς τοιαύτης προχειρότητος ὡς καὶ τῆς τεραστίας εὐθύνης της ἀπέναντι τῆς Ἱ. Κοινότητος, τοῦ πλήθους τῶν ἀδελφῶν μοναχῶν ὡς καὶ συνόλου τῆς κοινῆς γνώμης.

Ἄς ἐξατάσωμεν ὅμως λεπτομερέστερον τὴν προηγουμένην ἀναφερθεῖσαν περὶ νηστείας περικοπὴν ἐκ τοῦ «Λόγου» τῆς 7ης Σεπτεμβρίου 1891, φέροντος Νο 914, καὶ οὐχὶ 911, 914, ὡς ἀνακριθῶς ἀναφέρει ἡ Ε.Ε. Μετὰ τὴν λέξιν «ἀληθεία» εἰς ἣν καὶ διακόπτουσι, ὡς εἶδομεν, τὴν περικοπὴν οἱ κ. Εἰσηγηταί, ὁ συγγραφεὺς συνεχίζων συμπληροῖ ὡς ἐξῆς τὸν περὶ νηστείας λόγον του.

«Καὶ μόνον χάριν τῆς ἀνυψώσεως τῶν ἀτελῶν καὶ ἀσθενῶν τῇ πίστει ὀφείλει νὰ νηστεύῃ καὶ νὰ ἐπιτελῇ πάντα τὰ διατεταγμένα, μὴ σκανδαλίζων αὐτούς, ἀλλὰ βοηθῶν εἰς τὴν στερέωσίν των διὰ τοῦ φωτισμοῦ καὶ τῆς ἀναγωγικῆς σκέψεως ἐκ τῶν τύπων εἰς τὴν οὐσίαν». Δηλαδὴ ἐνταῦθα ἔχομεν οὐχὶ κήρυγμα καταργήσεως τῆς νηστείας, ὡς ἀποφαίνονται οἱ κ. Εἰσηγηταί, ἀλλὰ πλημμελη ἔρμηνεία τοῦ σκοποῦ καὶ φύσεως αὐτῆς. Ἦτοι, ἐνῶ ἡ Ἐκκλησία δέχεται τὴν νηστεία ὡς ἀναγκαία καὶ διὰ τοὺς τελείους μὴ θεωροῦσα ταύτην ἀπλοῦν «τύπον», ὁ Μακράκης τὴν θεωρεῖ ἀκολουθητέαν ἐκ μέρους τῶν «τελείων», πρὸς ἀποφυγὴν σκανδαλισμοῦ καὶ μόνον, τῶν εἰσέτι «ἀτελῶν». Ἀσφαλῶς ἡ θέσις αὕτη δὲν ἀνταποκρίνεται πρὸς τὴν Ὁρθόδοξον περὶ νηστείας διδαχὴν, ἀλλὰ οὐδόλως πάλιν ἐκφράζει καὶ τὸ συμπέρασμα τῆς Ε.Ε. ὁμιλοῦσης περὶ «καταργήσεως» τῆς νηστείας! Εἰς δὲ τὸ φύλλον 911 τοῦ «Λόγου», τῆς 17ης Αὐγούστου 1891, ἔνθα καὶ μᾶς παραπέμπουν οἱ κ. Εἰσηγηταί, χωρὶς ὅμως ν' ἀναφέρωσι τι ἐξ αὐτοῦ, σημειοῦνται μεταξὺ καὶ τῶν ἄλλων καὶ τὰ κάτωθι σχετικὰ. «Ἐπὶ ἐρωτήσεως: Τὸ πνεῦμα τῆς νηστείας. Κύριον Κ.Γ.Π. φοιτητὴν ἐκ Γαργαλιάνων. «... σφάλλεται ὁ καθηγητὴς τὴν

νηστείαν ἀποδιδούς εἰς καλογηρικὴν ἰδιοτροπίαν καὶ πονηρίαν. Ἐν τοῖς Εὐαγγελίοις γίνεται λόγος περὶ νηστείας (καὶ τρόπου νηστείας), ὁ δὲ Ἰησοῦς ἐνήστευσε 40 ἡμέρας καὶ νύκτας ἐν τῇ ἐρήμῳ. Ὡσαύτως καὶ οἱ Ἀπόστολοι ἐνήστευσαν καὶ περὶ τούτου γίνεται λόγος ἐν ταῖς πράξεσιν αὐτῶν». Καὶ περαιτέρω: «Τὸ πνεῦμα τῆς ἀληθοῦς νηστείας τὸ μὴ τρώγειν τὴν τροφήν τῆς ἀδικίας καὶ φεύγειν τὸ κακόν . . ., παρεγνώρισεν ἀληθῶς καὶ διέφθειρεν ἡ ἀμάθεια καὶ ἡ ἀπαιδευσία, τοῦτο μὲν μεταστρέψασα αὐτὴν εἰς ἀλλαξοφαγίαν καὶ ποικιλοφαγίαν καὶ ἀπὸ βρωμάτων μόνον ἀποχήν, τοῦτο δὲ ἀνήγαγεν αὐτὴν εἰς αὐτοσκοπὸν. Ἄλλ' οὐκ ἐπὶ τοιαύταις νηστείαις εὐαρεστεῖται ὁ Θεός, ὡς αὐτὸς βεβαιοῖ».

Συνεπῶς οὐδὲ εἰς τὰς ὑπὸ τῆς Ε.Ε. ἐκλεγεῖσας περικοπὰς τοῦ ἀνδρὸς παρουσιάζεται ὁ Μακράκης π ο λ έ μ ι ο ς τῆς νηστείας, ὡς ἠθέλησεν νὰ τὸν παρουσιάσῃ. Ἀντιθέτως μάλιστα, ὡς ἐκ τῆς ἀκολουθοῦσης περικοπῆς ἐμφαίνεται — ἥτις σημειωτέον ἐγράφη τὸ αὐτὸ ἔτος μὲ τὸ ὑπ' ἀριθμ. 914 φύλλον τοῦ «Λόγου» — ὁ ἀνὴρ ἐξεθείαζε καὶ ἐτίμα τὸν θεσμόν τῆς νηστείας:

« . . . Ἐκ τῆς Εὐαγγελικῆς νομοθεσίας ὑ π ο χ ρ ε ο ὑ μ ε θ α ν η σ τ ε ὑ ε ι ν καθόσον δυνάμεθα, καὶ ἐλεεῖν ἐφ' ὅσον δυνάμεθα, καὶ προσεύχεσθαι ἀδιαλείπτως, καθόσον διὰ προσευχῆς καὶ νηστείας καὶ ἐλεημοσύνης ἀγιάζεται ἡ φύσις ἡμῶν, καὶ διὰ τῆς τριπλῆς ταύτης ἀρετῆς ἀναιρεῖται πᾶσα κακία καὶ νικᾶται εἰς τέλος ὁ ἀρχηγὸς τῆς κακίας Διάβολος. Ἐν προσευχῇ καὶ νηστείᾳ ἐκδιώκονται τὰ δαιμόνια καὶ προσεγγίζομεν τῷ Θεῷ καὶ γινόμεθα κοινωνοὶ τῆς μακαρίας καὶ ἀφθάρτου θείας φύσεως. Ἐθισθῶμεν λοιπόν, νηστεύειν πρῶτον κατὰ τὸ κα θ ι ε ρ ω θ ἐ ν ἔ θ ο ς τῆς ἀγίας ἡμῶν Ἐκκλησίας καὶ εἶτα νηστευτέον καὶ κατὰ τὰ ἀνώτερα τῆς νηστείας εἶδη, ἕως καὶ ἡμεῖς νηστεύσωμεν ὡς Μωϋσῆς, ὁ Ἥλίας καὶ Ἰ. ὁ Πρόδρομος καὶ Βαπτιστῆς. . . » (Ἐρμηνεῖα Καινῆς Διαθήκης, Τόμ. Α' σελ. 163).

Ἐὰν εἶχον καὶ τὰ ἀνωτέρω ὑπ' ὄψει των οἱ κ. συντάκται, ἀσφαλῶς δὲν θὰ ἠδίκουν τὸν ἄνδρα εἰς τὸ σημεῖον τοῦτο· ἀρκεταὶ αἱ λοιπαὶ ἀτέλειαι καὶ κακοδοξίαι του . . . Πλὴν τούτου, διατὶ ὁ εἶς ἐκ τῶν συντακτῶν μοναχὸς Θεόκλητος Διονυσιάτης, διατὶ λέγομεν, ὅτε ἔγραφε τὰ ἄρθρα του «Μακρακιολογία» ἐν ἔτει 1953-4 εἰς τὴν «Ἀγιορειτικὴν Βιβλιοθήκην», ἀναθεωρήσας καὶ κυκλοφορήσας ταῦτα εἰς τὴν συλλογὴν «Ἀθωνικὰ ἄνθη» ἐν ἔτει 1963 καὶ εἰς σελ. 301-316, δὲν ἀναφέρεται οὐδόλως καὶ εἰς τὴν προκειμένην «κακοδοξίαν» τοῦ Μακράκη, ἐὰν ὄντως οὗτος ἦτο συνήγορος καταργήσεως αὐτῆς ; ! Διατὶ π ά ν τ ε ς οἱ κατ' αὐτοῦ συγγράψαντες δὲν ἀναφέρουσι οὐδὲν σχετικόν, οὐδὲ αὐτὸς ὁ μέχρι ὑπερβολῶν ἀφικθεὶς καθηγούμενος Φιλόθεος Ζερβάκος, οὐδὲ ὁ ἀγιορείτης λόγιος καὶ σύγχρονος σχεδὸν τοῦ ἀνδρὸς, Δανιὴλ ὁ Σμυρναῖος ὁ Κατουνακιώτης ; Οὐχὶ διότι οὐδέποτε οὗτος κατήργησε ἢ ἐδίδαξεν κατὰ τῆς ἐφαρμογῆς τῆς νηστείας ; Καιρὸς ὅμως νὰ ἴδωμεν ἐκ τοῦ σύνεγγυς καὶ τὰ ἐπιχειρήματα τῆς Συνοδικῆς ἐγκυκλίου τοῦ 1878, πρὸς πληρεστέραν διαφώτισιν τῆς ἐρευνωμένης πτυχῆς τῆς πολυσχιδοῦς δράσεως τοῦ Σιφνίου διδασκάλου.

« Τελευταῖον δὲ κατεβίβασαν τὴν ἱερότητα τοῦ Μυστηρίου τῆς Θείας Εὐ-

χαριστίας τοσοῦτον, γράφει τὸ Συνοδικὸν ἔγγραφον, ὥστε νὰ ἐπιτρέπουν εἰς τοὺς περὶ αὐτοὺς νὰ προσέρχωνται εἰς κοινωνίαν τοῦ ἀκράντου σώματος καὶ αἵματος τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ ἄνευ τῆς διατεταγμένης καὶ καθιερωμένης δοκιμασίας, ἀπαιτούσης τὴν ἐνώπιον πνευματικοῦ ἱερέως ἐξομολόγησιν καὶ τὴν προσήκουσαν προπαρασκευὴν δι' ἀληθοῦς νηστείας, ἐσωτερικῆς τε καὶ ἐξωτερικῆς κατὰ τὸ πνεῦμα τῆς Ἐκκλησίας καὶ τὴν ἱεράν αὐτῆς Παράδοσιν· διότι ἀληθῆς νηστεία εἶναι οὐχὶ μόνον ἢ ἀπὸ βρωμάτων ἀποχή, ἀλλὰ καὶ ἢ ἀπὸ τῶν παθῶν ἀλλοτρίωσις... Ἄλλὰ καὶ αὐτὸ τὸ μυστήριον τῆς τῶν ἀκράντων καὶ φρικτῶν μυστηρίων κοινωνίας δὲν ἀφῆκαν ἀπεριύβριστον, προφάσει καὶ πάλιν τῆς τῶν ἀρχαιοτάτων τῆς Ἐκκλησίας ἐθίμων εὐλαβοῦς ἀνορθώσεως, κοινωνοῦντες τοῦ πανακράντου σώματος καὶ αἵματος ὅταν θέλωσι καὶ ὅπως θέλωσι, δηλαδὴ μηδαμῶς προετοιμαζόμενοι διὰ τῆς, ὡς εἴρηται, ἀληθοῦς ἐξομολογήσεως καὶ τῆς **δ ε ο ὑ σ η ς π ρ ο π α ρ α σ κ ε υ ῆ ς** (157).

Τίς δὲν διαβλέπει εἰς τὰς ἀνωτέρω φράσεις μίαν ἀπέλπιδα προσπάθειαν κατηγορίας **ἄ ν ε υ ἄ π ο δ ε ἰ ξ ε ω ς**; Διατί τὸ Συνοδικὸν ἔγγραφον δὲν ἀναφέρει ποία ἢ καταστρατήγησις τῆς «προσηκούσης προπαρασκευῆς», ἢ ὡς ἀλλαχοῦ γράφει, «δεούσης προπαρασκευῆς»; Ἀσφαλῶς θὰ ἠννόει καὶ θὰ ἀπήτει, κατὰ τὰ τότε ὡς καὶ σήμερον ἐνταῦθα κρατοῦντα, νηστείαν ὠρισμένων ἡμερῶν πρὸ ἐκάστης θείας Μεταλήψεως, ἀγνοοῦσα ὅτι οἱ κατηγορούμενοι ἀνήκων εἰς τὴν κατηγορίαν τῶν «ἀδιορίστως» καὶ συχνῶς κοινωνούντων καὶ συνεπῶς ἐφαρμόζοντες οὗτοι τὴν «κατὰ δύναμιν νηστείαν» ἐνήργουν ἀκριβῶς ὅ,τι ἀπήτει ἐξ αὐτῶν ἡ Ἐκκλησία, ἥτοι «τὴν δέουσαν προπαρασκευήν». Ὅτι τοιαύτη ἦτο ἡ ἀπαίτησις τοῦ Συνοδικοῦ ἐγγράφου ἀποδεικνύεται περιτράνως ἐκ τῆς συνεχείας αὐτοῦ, εἰς τὴν ὁποίαν προσπαθεῖ ν' ἀποδείξῃ ὅτι ὁ ἱερὸς Χρυσόστομος ἐκήρυττεν ἐν τῇ ἐποχῇ του προσέλευσιν εἰς τὸ Μυστήριον **μόνον μετὰ τὰς μεγάλας νηστείας τοῦ ἐνι-αυτοῦ**, παραποιοῦσα καὶ περικόπτουσα τεχνηέντως τὸν σχετικὸν λόγον τοῦ ἁγίου ἀνδρός! Παραθέτομεν τὴν «ἀκρωτηριασθεῖσαν» περικοπὴν ἀκριβῶς ὡς ἐτέθη αὕτη εἰς τὴν ἐν λόγῳ ἐγκύκλιον.

Ἐπιδοῦναι τὸν διδάσκαλον τῆς Οἰκουμένης Ἰωάννην ὁ Χρυσόστομος λέγει: «Ἐπειδὴ τὸ παλαιὸν πολλοὶ προσήρχοντο τοῖς μυστηρίοις ἀπλῶς καὶ ὡς ἔτυχεν... οἱ Πατέρες συνειδότες τὸ ἐκ τῆς ἡμελημένης προσόδου γιγνόμενον ἀμάρτημα, συνελθόντες ἐτύπωσαν ἡμέρας τεσσαράκοντα νηστείας, ἵνα ἐν ταῖς ἡμέραις ταύταις καθαρθέντες μετ' ἀκριβείας ἅπαντες καὶ δι' εὐχῶν καὶ διὰ νηστείας... καὶ δι' ἐξομολογήσεως καὶ διὰ τῶν ἄλλων ἀπάντων, οὕτω κατὰ δύναμιν τὴν

157. Θεωροῦμεν τελείως περιττὸν νὰ ἀναφερθῶμεν ἐνταῦθα εἰς ἐτέρας κατηγορίας τοῦ Συνοδικοῦ ἐγγράφου, ὡς καὶ ἡ κατωτέρω σημειουμένη, ὑπενθυμίζουσα Καϊαφικὰ συνέδρια τῆς πάλαι ἐποχῆς. «Πρῶτον μὲν τῆς ἀκολουθίας τῆς θείας Λειτουργίας πολλὰ μέρη ἀπέκοψαν· δεύτερον κοινωνοῦσι κατὰ πᾶσαν Κυριακὴν ἐξομολογούμενοι ἀλλήλοις τὰ παραπτώματα αὐτῶν, δημοσίᾳ λαϊκοὶ πρὸς λαϊκοὺς, ἢ κληρικοὶ πρὸς κληρικοὺς καὶ τάνάπαλιν. Τρίτον μὴ ἀρκεσθέντες εἰς αὐτὸ καὶ γυναῖκες ἐξομολογήτριαι, καθ' ἃς ἡ Σύνοδος ἔχει πληροφορίας, κατέστησαν...».

ἡμετέραν μετὰ καθαροῦ συνειδότος προσίωμεν (τοῖς ἀκράντοις μυστηρίοις) ».

Ἐναίρεσιν τῶν «περικοπιδῶν» Συνοδικῶν δὲν θὰ ἀπαιτηθῆ νὰ συντάξωμεν ἡμεῖς, δεδομένου ὅτι οἱ ἅγιοι Μακάριος - Νικόδημος ἀντιμετώπισαντες τὴν αὐτὴν ἀκριβῶς περίπτωσιν εἰς τὴν ἐποχὴν των ἔγγραφον τὰ ἀκόλουθα εἰς τοὺς πλαστογράφους τῆς ἀληθείας:

«Διὰ τοῦτο καὶ αὐτοὶ (δηλ. οἱ παραποιοῦνται τῶν λόγων τοῦ ἁγίου ἀνδρός), δὲν πρέπει νὰ λέγουσι μόνον ὅτι λέγει ὁ Χρυσόστομος, ὅτι ἐτύπωσαν οἱ θεῖοι πατέρες ἡμέρας τεσσαράκοντα εἰς τὰς ὁποίας νηστεύοντες νὰ μεταλαμβάνωμεν. Ἄλλὰ πρέπει νὰ στοχασθῶσιν καὶ τὰ προλεγόμενα καὶ τὰ ἐπιλεγόμενα, ὅπερ εἰς αὐτὸν τὸν ἴδιον λόγον ἀναφέρει ὁ θεῖος οὗτος Πατήρ, καὶ διὰ ποίαν αἰτίαν καὶ πρὸς ποίους κάμνει τὴν ὁμιλίαν. Διότι, ὡς αὐτοὶ δισχυρίζονται, ἀποδεικνύουσιν ὅτι ὁ θεῖος Χρυσόστομος, μόνον εἰς τὴν ἡμέραν τοῦ Πάσχα περιέλαβε τὴν χρῆσιν τῆς θείας Μεταλήψεως, τὸ ὁποῖον ἂν θέλουσιν αὐτοὶ οἱ ὑπερασπισταὶ τῆς τεσσαρακοντάδος νὰ συστήσωσι, πρέπει, κατὰ τὴν γνώμην των, ἢ νὰ μεταλαμβάνουν μόνον μίαν φορὰν τὸν χρόνον, εἰς τὴν ἑορτὴν τοῦ Πάσχα δηλαδὴ καὶ νὰ ὁμοιωθοῦν μὲ ἐκείνους, περὶ ὧν τότε ὠμίλει ὁ θεῖος Χρυσόστομος, ἢ πρέπει νὰ κάμνουσι δέκα τεσσαρακοστὰς τὸν χρόνον, κατὰ τὸν ἀριθμὸν δὲν αὐτοὶ συνειθίζουσι νὰ κοινωοῦν.

»Εἰ δὲ τὸ πρῶτον δὲν στέργουσι καὶ τὸ δεύτερον δὲν ἡμποροῦν νὰ κατορθώσουν, ἄς σιωπήσωσιν καὶ ἄς μὴ κατηγορῶσιν πρὸς τοῖς ἄλλοις καὶ τὸν θεῖον Χρυσόστομον καὶ τὸν ἀποδεικνύουσιν ἐναντιούμενον κατὰ τοῦτο, ὅχι μόνον εἰς τοὺς Ἀποστόλους καὶ Συνόδους Οἰκουμενικὰς τε καὶ Τοπικὰς καὶ εἰς ἄλλους πολλοὺς θεοφόρους Πατέρας διαλαμβάνοντας περὶ τῆς συνεχοῦς Μεταλήψεως, ἀλλὰ καὶ εἰς τὸν ἴδιον τὸν ἑαυτὸν του, καθόσον αὐτὸς γράφει περισσότερο ἀπὸ τοὺς ἄλλους περὶ τῆς συνεχοῦς Κοινωνίας, καὶ εἰς πολλὰς ἄλλας του ὁμιλίας, ἀκόμη καὶ εἰς αὐτὴν τὴν ἰδίαν λέγων: «Μὴ λοιπὸν προβάλλῃς τοῦτο ἀλλὰ πρέπει νὰ μοῦ δείξῃς ἐκεῖνο, ὅτι οὕτω ἐπρόσταξεν ὁ Χριστὸς νὰ κάμνης· διότι ἐγὼ σοῦ δείχνω πῶς ἐπρόσταξε νὰ κάμνης ὅλον τὸ ἐναντίον, καὶ ὅχι μόνον δὲν μᾶς ἐπρόσταξε νὰ παρατηροῦμεν ἡμέρας, ἀλλὰ καὶ μᾶς ἠλευθέρωσεν ἀπὸ τέτοιαν ἀνάγκην καὶ παρατήρησιν. Ἔκουσον, λοιπὸν τί λέγει ὁ Παῦλος· ὅταν δὲ εἶπω τὸν Παῦλον, τὸν Χριστὸν τὸν ἴδιον λέγω· ἐπειδὴ ὁ Χριστὸς ἦτο ὁ κινῶν τὴν ψυχὴν τοῦ Παύλου· τί λέγει λοιπὸν ἐκεῖνος; Παρατηρεῖτε τὰς ἡμέρας καὶ τοὺς μῆνας καὶ τοὺς καιροὺς καὶ τοὺς ἐνιαυτούς; Φοβοῦμαι μήπως ματαίως ἐκοπίασα εἰς ἐσᾶς καὶ σᾶς ἐκήρυξα τὸ Εὐαγγέλιον. Καὶ πάλιν λέγει. Ὅσαις φοραῖς ἠθέλετε φάγει τὸν ἄρτον τοῦτον, καὶ πίει τὸ ποτήριον τοῦτο, ὁμολογεῖτε τὸν θάνατον τοῦ Χριστοῦ· λέγων δέ, ὅσαις φοραῖς, ΕΚΑΜΕ ΚΥΡΙΟΝ ΚΑΙ ΕΞΟΥΣΙΑΣΤΗΝ ΕΚΕΙΝΟΝ ΟΣΤΙΣ ΘΕΛΕΙ ΝΑ ΜΕΤΑΛΑΒΗ, ΕΛΕΥΘΕΡΩΣΑΣ ΑΥΤΟΝ ΑΠΟ ΠΑΣΑΝ ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΙΝ ΗΜΕΡΩΝ. » ...

«Ἰδού, λοιπόν, συνεχίζουσιν οἱ ἅγιοι, ὅτι ὁ θεῖος Χρυσόστομος ὅχι μόνον βεβαιοῖ φανερὰ τὸν σκοπὸν καὶ τὴν γνώμην του εἰς τοὺς ἀγαπῶντας νὰ ἀκούσουν τὴν ἀλήθειαν, ἀλλὰ καὶ προφητικῶς ἀνατρέπει τὴν ὑπὸ πολλῶν φιλονείκως παρατηρουμένην ταύτην τῆς τεσσαρακοντάδος συνήθειαν». Καὶ τελευτῶντες, ἐπιλέγουσιν οἱ σοφοὶ Κολλυβάδες: «Ἄλλ' ἐπειδὴ αὐτοὶ προβάλλουσιν

ως υπέρμαχον τῆς τεσσαρακοντάδος τὸν θεῖον Χρυσόστομον, καὶ ἐκεῖνος καταλύει ὡς ἴστων ἀράχνης τὰς ἐννοίας των, ἡμεῖς σιωπῶμεν καὶ ἐρχόμεθα εἰς τὰς ἄλλας ἐνοστάσεις» (158).

Μετὰ τὴν ἀνωτέρω ὑπὸ τῶν ἀγίων ἀναίρεσιν, ἡ γυμνότης τῶν «συνοδικῶν» ἐν προκειμένῳ ἐπιχειρημάτων, ἐφάνη τελείως· συκόφυλλά τινα προστατεύοντα τὸ κῦρος τῆς ἐκδοσάσης ἀρχῆς, λόγῳ τῆς διδαχῆς τοῦ τρισυνθέτου, πίπτουν καὶ αὐτά, μὴ δυνάμενα νὰ προστατεύσουν ὀλοτελῶς πλέον τοὺς ἀνωτέρω συντάκτας, ἐξ αὐτῶν τῶν ἰδίων βιαίως ἀποβαλλόμενα! Πῶς καὶ διατί; Διὰ τῶν ἐπομένων λόγων τοῦ συνοδικοῦ ἐγγράφου μὴ δυναμένου νὰ καλύψῃ «ἐν τάφῳ» καὶ ὑπὸ τὴν ψευδῆ «κουστωδίαν» τῶν ἀναληθῶν ἐρμηνευῶν, τὴν ἀπαστράπτουσαν αἴγλην τῆς αὐτοκηρυττομένης ἀληθείας.

«Ἄλλ' εἰ καὶ ἐπεκράτησεν ἡ συνήθεια αὕτη (ἤτοι νὰ μεταλαμβάνουν οἱ πιστοὶ κατὰ τὰς τεταγμένας τῶν νηστειῶν ἐποχάς), . . . ἡ Ἐκκλησία οὐ μόνον οὐ δόλωσ ἀπαγορεύει τοῖς ἀληθῶς ἀξίοις νὰ προσέρχωνται συχνότερον εἰς τὴν θεῖαν μετάληψιν, ἀλλὰ μάλιστα ἐν πάσῃ θείᾳ λειτουργίᾳ διὰ τῆς ἐκφωνήσεως «μετὰ φόβου Θεοῦ πίστεως καὶ ἀγάπης προσέλθετε» προσκαλεῖ τοὺς ἀληθῶς ἀγίους, οὓς προειδοποίησε διὰ τοῦ «τὰ ἅγια τοῖς ἀγίοις» νὰ προσέρχωνται εἰς τὴν θεῖαν Μετάληψιν».

Τίς δὲν παρατηρεῖ ἐνταῦθα τὴν σκαυδαλίζουσαν σιγήν τῶν συντακτῶν τῆς ἐγκυκλίου, ἀναφορικῶς μὲ τὸν τρόπον τῆς σωματικῆς προετοιμασίας τῶν πιστῶν, τοὺς ὁποίους καὶ προσεκάλουν «ἐν πάσῃ θείᾳ λειτουργίᾳ» πρὸς Μετάληψιν τῶν ἀγιασμάτων; Ἐφ' ὅσον αὕτη συνετάγη πρὸς καταπολέμησιν τῶν «καταφρονητῶν» τοῦ θεοῦ Μυστηρίου, διατί δὲν διδάσκει τοὺς πιστοὺς τίνι τρόπῳ θὰ ἐνήργουν ἀκριβῶς τὴν δέουσαν προπαρασκευήν», πρὸς ἀποφυγὴν μιμήσεως τοῦ κακοδόξου Μακράκη καὶ τῶν ὁπαδῶν του; . . .

Ἀπλούστατα εἶποῦσα ἀνωτέρω ὅτι τὸ Μυστήριον προσφέρεται τοῖς «ἀληθῶς ἀξίοις» (159) καὶ «ἀληθῶς ἀγίοις» (160), ὧν ἡ σημασία εἰς τὰς παρακει-

158. Σ.Θ.Μ. σελ. 82-6.

159. Ἐκ τῶν πολλῶν καὶ ὠραιωτάτων τὰ ὁποῖα ἀναφέρει ὁ γνωστὸς εἰς ἡμᾶς πλέον Νεόφυτος, περὶ τῶν «ἀγίων» καὶ δυναμένων νὰ μεταλάβουν, παραθέτομεν τὰ πλέον σημαντικά, ἐκλεκτικῶς συλλεξάμενοι ταῦτα.

«Καὶ συνελόντι, ἅγιοι εἰσίν, οἱ ἀπεκδυσάμενοι τὸν παλαιὸν ἄνθρωπον, τὸν φθειρόμενον κατὰ τὰς ἐπιθυμίας τῆς ἀπάτης, σὺν ταῖς πράξεσιν αὐτοῦ καὶ ταῖς ἐπιθυμίαις, καὶ ἐνδυσάμενοι τὸν νέον καὶ καινὸν ἄνθρωπον τὸν κατὰ Θεὸν κτισθέντα ἐν δικαιοσύνῃ καὶ ὁσιότητι τῆς ἀληθείας, τὸν ἀνακαινούμενον εἰς ἐπίγνωσιν κατ' εἰκόνα τοῦ κτίσαντος αὐτόν... Καὶ ἵνα τὸ πᾶν εἴπω, ἅγιοι οὗτοι εἰσίν, οἱ τὸ κατ' εἰκόνα καὶ τὸ καθ' ὁμοίωσιν προσελκτικησάμενοι καθ' ἃ ἐποίησεν ὁ Θεὸς τὸν ἄνθρωπον, πλάσας κατὰ μόνας τὰς καρδίας ἡμῶν, ἀπλᾶς, ἀπλάστους καὶ ἀπονηρεύτους, κατὰ τὸν Μ. Βασίλειον, καὶ ὅλως καθαρὰς. Τί δὲ υπέρτερον τῆς πρὸς Θεὸν ὁμοιώσεως; Τοιοῦτοι μὲν δὴ οἱ ἅγιοι. Ἄ ρ' οὐ ν, σὺ ὁ προσφωνῶν «τὰ ἅγια τοῖς ἀγίοις» (ἵνα ἀπὸ σοῦ πρῶτον ὁ λόγος ἄρξηται) τ ο ι ο ὕ τ ο ς ε ἰ;

Οὐκ ἀκούεις τοῦ θεοῦ Χρυσοστόμου λέγοντος, περὶ πάντων ἀπλῶς τῶν προσφωνούντων «τὰ ἅγια τοῖς ἀγίοις», ὅτι καὶ ἡμεῖς, φησιν, οἱ τῷ θυσιαστηρίῳ προσεδρεύοντες, ἀμαρτίας συμπεπλεγμεθα, ὡς ὀστέοις καὶ νεύροις καὶ σαρκὶ καὶ αἵματι συνδεδεμένοι; Οὐ-

μένας σημειώσεις, οὐδὲν ἕτερον ἠδύνατο δι' αὐτοὺς ν' ἀπαιτηθῆ καὶ νὰ ἐννοηθῆ, ὑπὸ τὰ ρήματα ταῦτα, εἰμὴ τὸ νὰ διατελοῦν ἄνευ ἐπιτιμίου καὶ διὰ τῆς «κατὰ δύναμιν νηστείας» προαγνισθέντες. ΑΡΑ ἡ διδαχὴ τοῦ μοιραίου διδασκάλου περὶ συνεχοῦς ἢ ἀδιορίστου θείας Μεταλήψεως τῶν πιστῶν καὶ δὴ τῶν προσκειμένων εἰς τὴν κίνησιν τοῦ «Λόγου», οὐδὲν τὸ ἀπᾶδον παρουσιάζει συγκρινομένη πρὸς τὴν ἀληθῆ ὀρθόδοξον Παράδοσιν⁽¹⁶¹⁾. Τὸ καλκευθὲν

δὲ τοῦ Ἀποστόλου, ὅτι καὶ οἱ ἱερεῖς φησιν, ἀσθένειαν περίκεινται, καὶ προσφέρουσι πρῶτον ὑπὲρ ἑαυτῶν, ἔπειτα καὶ τῶν τοῦ λαοῦ ἀγνοημάτων; Οὐκ αὐτοί, ἔσχατον, οἱ προσκαλούμενοι παρὰ σοῦ ἅγιοι, ἀντιφωνοῦσι σοι «εἷς ἅγιος, εἷς Κύριος Ἰησοῦς Χριστὸς κ.λ.π.»; Οὐκί σά ἐστι ταῦτα τὰ ρήματα, «οὐδεὶς ἄξιος τῶν συνδεδεμένων ταῖς σαρκικαῖς ἐπιθυμίαις καὶ ἡδοναῖς προσέρχεσθαι κλπ.»; Καὶ γὰρ καὶ κατὰ τὸν Νύσσης κἂν τῇ τάξει τοῦ βίου διαφέρει πρὸς τοὺς πολλοὺς, ἀλλὰ τῇ φύσει οὐδὲν τούτων διενήνοχας; τῆς αὐτῆς δὲ τούτοις φύσεως κοινωνῶν, οὐδὲ πλημμελήματος εἷς ἂν ἀκοινώνητος· καὶ μαρτυρεῖ ὁ μόσχος, ὃν ὁ Μωϋσῆς ὑπὲρ τοῦ ἱερέως ἱεουργεῖσθαι διέταξεν, ἡμαρτηκός τις πάντως καὶ καθαρῶν δεομένου καὶ πλειόνων. Εἶγε ἡ περὶ ἁμαρτίας θυσία, ἡ μὲν ἐνὸς ἐκάστου τῶν ἄλλων χίμαρος ἢ χίμαιρα ἦν ἐξ αἰγῶν ἢ ἀμνὰς ἐκ προβάτων, ἡ δὲ τοῦ ἱερέως μόσχος ἐκ βοῶν; Μόσχος δὲ καὶ ἡ ὑπὲρ πάσης συναγωγῆς Ἰσραὴλ· ὡς εἶναι δὲ τὸ τοῦ ἱερέως πλημμέλημα ἀντίρροπον τῷ πλημμελήματι πάσης συναγωγῆς Ἰσραὴλ. Ἡ τ ο ἰ ν υ ν ο ὐ δ ε σ ο ι μ ε τ α λ η π τ ἔ ο ν , ἢ καὶ τ ῶ ν ὁ μ ο ι ο πα θ ῶ ν ἀ γ ἱ ῶ ν τ ο ἰ ς κα τὰ σ ε δ ι ἄ μ ε τ α ν ο ἴ α ς κα θ α ι ρ ο μ ἔ ν ο ι ς μ ε τ α δ ο τ ἔ ο ν» X. N. σ. 65 — 6.

160. Ὁ ἅγιος Συμεὼν ὁ Νέος Θεολόγος, ἐν τῷ 33ῳ αὐτοῦ λόγῳ, ὡς ἐξῆς χαρακτηρίζει τὰς τάξεις τῶν ἀναξίων πρὸς θεϊαν Κοινωνίαν:

«Πρέπει δὲ νὰ ἡξεύρωμεν, ὅτι πέντε τάξεις ἀνθρώπων ἐμποδίζονται ἀπὸ τοὺς ἁγίους πατέρας νὰ μὴ κοινωνοῦν. Π ρ ῶ τ ο ι οἱ κατηχούμενοι, ὡς ἀβάπτιστοι. Δ ε ὑ τ ε ρ ο ι οἱ βαπτισμένοι μὲν, ἀγαπήσαντες δὲ τὰ αἰσχρὰ καὶ ἄδικοι, διότι οὗτοι ὀνομάζονται ἀποστάται τῆς ἱερᾶς ζωῆς, οἷον οἱ πόρνοι, οἱ φονεῖς, οἱ μοιχοί, οἱ ἄρσενικοῖται, οἱ παιδοφθόροι, οἱ πλεονέκται, οἱ ἄρπαγες, οἱ ἄδικοι, οἱ υπερήφανοι, οἱ φθονεροί, οἱ μνησικακοί, οἱ παράνομοι, οἱ ὅποιοι ὄντες τοιοῦτοι δὲν τὸ αἰσθάνονται πῶς εἶναι ἐχθροὶ τοῦ Θεοῦ, καὶ εὐρίσκονται εἰς ἐλεεινὴν κατάστασιν, διὰ νὰ λυπηθοῦν καὶ νὰ κλαύσουσιν διὰ τὰς ἁμαρτίας τους, καὶ νὰ μετανοήσουσιν. Τ ρ ἰ τ ο ι οἱ δαιμονιζόμενοι, ἀνίσως καὶ θλασφημοῦν ἢ θεατρίζουσιν τὸ μυστήριον. Τ ἔ τ α ρ τ ο ι ἐκεῖνοι, ὅπου ἤλθαν εἰς αἴσθησιν καὶ ἐμετενόησαν καὶ ἔκαμαν ἀποκῆν ἀπὸ τὰς ἁμαρτίας ὅπου ἔκαμαν, καὶ ἐξωμολογήθησαν καὶ ἐκανονίσθησαν νὰ στέκωνται ἔξω ἀπὸ τὴν ἐκκλησίαν χρόνον διωρισμένον. Καὶ π ἔ μ π τ ο ι ἐκεῖνοι ὅπου ἀκόμη δὲν ἐτελείωσαν τὸν διωρισμένον καιρὸς τῆς μετανοίας τους μήτε ἀφιέρωσαν ἀκόμη ὅλην τους τὴν ζωὴν εἰς τὸν Θεόν, μηδὲ ζοῦν ἐν Χριστῷ ζωὴν ἁμεμπτον, ἀκατηγόρητον παντελῶς. Αὐτοί, λοιπόν, τὰ πέντε τάγματα, εἶναι φανερὰ ἀνάξιοι... Ἄξιος δὲ εἶναι νὰ μεταλαμβάνῃ τὰ ἄκραντα μυστήρια, ἐκεῖνος ὅπου εἶναι καθαρὸς καὶ ἁμεμπτος ἀπὸ τὰς ἁμαρτίας ὅπου εἶπαμεν». Σελὶς 162 τῆς ἐν ἔτει 1886 ἐκδόσεως.

161. Ὁ ἀρχιμ. Ἡλίας Μαστρογιαννόπουλος ἀναφερόμενος εἰς τὴν πολύτιμον προσφορὰν τοῦ Μακράκη διὰ τὴν λειτουργικὴν ἀναγέννησιν τῆς ἐποχῆς του, σημειοῖ ἐπιτυχῶς: «Διὰ τὸ βασικὸν θέμα Ἐκκλησία — Εὐχαριστία, τὸ ὁποῖον μᾶς ἀπησχόλησε ἐδῶ, συνηθίζωμεν νὰ παραπέμπωμεν, ὡσάκις τὸ μνημονεύσωμεν, εἰς ρωμαιοκαθολικοὺς θεολόγους τοῦ περασμένου καὶ τοῦ τρέχοντος αἰῶνος (J. A. Mohler, Odo Casel κ.ἄ.), καθὼς καὶ εἰς Ρώσους ὀρθοδόξους (Khomiakon, Φιλάρετος Μόσχας, Afanassieff, Schmemann). Καὶ φυσικὰ ὅλοι αὐτοὶ προσέφερον πάρα πολλὰ πρὸς ἀναστήλωσιν τῆς γνησίας καὶ παρθενικῆς θεολογικῆς σκέψεως. Δὲν πρέπει ὅμως νὰ λησμονοῦμεν ὅτι καὶ ἓνας ἕλληνα λαϊκὸν θεολόγος πρὸ ἑκατὸν ἐτῶν ἔγραψε τὸ περίφημον «Ἐπόμνημα περὶ τῆς φύσεως τῆς τοῦ Χριστοῦ

ὑπὸ τῶν συνοδικῶν κατ' αὐτοῦ ἐπακείρημα, ὡς ἀσεβοῦντος εἰς τὸ ἱερώτατον Μυστήριον, οὐδὲν ἕτερον ἦτο, εἰμὴ τὸ μοναδικὸν ὄπλον των κατὰ τοῦ ἐλέγχοντος τὰς ἑαυτῶν ἀντικανονικότητος λαϊκοῦ διδασκάλου . . .

Κατόπιν τῶν ἀνωτέρω πᾶς τις ἀντιλαμβάνεται εὐκόλως τὸ ἀναληθές καὶ ἀνιστόρητον τοῦ συμπεράσματος τῶν κ. Εἰσηγητῶν, οἵτινες οὐδὲν ἀποδείξαντες διὰ τῶν μέχρι τοῦδε παραπομπῶν καὶ λόγων των, καταλήγουν ὡς ἑξῆς:

« Ἐκ τούτου, λοιπόν, συνάγονται τὰ δύο ταῦτα. Πρῶτον, ὅτι πατὴρ τῆς περιφρονήσεως τῆς νηστείας πρὸ τῆς Θ. Κοινωνίας εἶναι ὁ Μακράκης. Καὶ δεύτερον, ὅτι τὸ φρόνημα τῶν καταγγελλομένων Μοναχῶν, εἶναι ἀπολύτως τὸ ἴδιον, κομισθὲν ὑπὸ μαθητοῦ τῶν μαθητῶν τοῦ Μακράκη . . . Ἐπομένως ἡ διαμαρτυρία τῶν ὑπὸ κατηγορίαν Μοναχῶν, ὡς συκοφαντουμένων ἐπὶ Μακρακισμῷ στερεῖται βάσεως » Ε.Ε. σελ. 3.

Δηλαδή «οὔτε λίγο οὔτε πολύ» πάντες καὶ οἱ πρὸ τοῦ Μακράκη ἐφαρμόσαντες τὴν συνεχῆ θεῖαν Μετάληψιν διὰ τῆς «κατὰ δύναμιν νηστείας» πρέπει νὰ καλῶνται «Μακρακισταί», ἀσκέτως ἐὰν ὑπῆρξαν Μεγάλοι Πατέρες καὶ διδάσκαλοι τῆς Ἐκκλησίας! Καὶ οἱ μὲν μετὰ τὸν Μακράκη μυοῦνται εἰς τὴν «κακοδοξίαν» ὑπὸ τῶν μαθητῶν του ἢ καλλίτερον, τῶν μαθητῶν τῶν μαθητῶν του· ἐρωτῶμεν ὅμως: οἱ πρὸ αὐτοῦ ἀκολουθήσαντες τὴν παρομοίαν ὁδὸν ὑπὸ ποίων ἐδιδάχθησαν ταύτην; . . . Εὐτυχῶς διότι δὲν πιστεύομεν εἰς τὴν μετεμψύχωσιν, ἄλλως θὰ μᾶς ἔλεγον ὅπως ὅποτε καὶ πάλιν ἐμφαντικῶς: «ὑπὸ τῆς προὑπαρξάσης ψυχῆς τοῦ διδασκάλου! . . . »

Σ Υ Μ Π Ε Ρ Α Σ Μ Α

Τοῦ ὅρου «Μακρακισμὸς» ἐρμηνεύοντος τὴν περὶ τριουνθέτου διδασκαλίαν τοῦ Ἁγίου Μακράκη, τυγχάνει ἀσυγχώρητον ἀμάρτημα ἢ ὑπὸ τινων ἀπαιδεύτων χρήσις τούτου καὶ διὰ τοὺς ἐφαρμόζοντας τὴν τῆς Ἐκκλησίας διδαχὴν περὶ συνεχοῦς Θείας Μεταλήψεως.

Ἐκκλησίας». Ὁ Μακράκης, πολὺ πρὶν ἀπὸ τοὺς Βενεδικτίνους τῆς μονῆς Maria Laach καὶ τοὺς θεολόγους τοῦ Ἁγίου Σεργίου τῶν Παρισίων, ἐθεολόγησε ὄντολογικῶς καὶ μυστηριακῶς καὶ ἔκαμε αἰσθητὴν τὴν σύζευξιν Ἐκκλησία - Εὐχαριστία» Ἄρθρον: «Ἐκκλησία καὶ Εὐχαριστία κατὰ τὸν Ἀπόστολον Μακράκη» ἐν τῷ ἔργῳ: «Ἡ Ἐκκλησία ἐν πορείᾳ» σελ. 196, Ἀθήναι.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΔΕΚΑΤΟΝ

Ὅταν συμφώνως πρὸς τὴν διδασκαλίαν τῆς Ἐκκλησίας πιστός τις μεταλάβῃ «συνεχῶς», ἐνῶ τινες ἢ καὶ πολλοὶ τῶν ἐκκλησιαζομένων σκανδαλίζονται διὰ τοῦτο, λόγῳ ἀγνοίας ἢ ἐπικρατοῦντος ἀντιθέτου ἔθους, πρέπει οὗτος νὰ συμμορφοῦται πρὸς τὰς ἀπαιτήσεις των ;

ΘΕΣΙΣ Θ΄· ΕΙΣΗΓΗΤΙΚΗΣ ΕΚΘΕΣΕΩΣ

«Αυτόνοητον δὲ τυγχάνει, ὅτι καὶ ἐνταῦθα δέον ν' ἀποφεύγηται τὸ σκάνδαλον καὶ μὴ διασπᾶται ἢ ἐν ἀγάπῃ ἐνότης, ἀποτελοῦσα τὴν σφραγίδα τῶν μαθητῶν τοῦ Χριστοῦ. Βεβαίως οἱ Χριστιανοὶ «ἐπ' ἐλευθερίᾳ ἐκλήθησαν» καὶ δὲν ἀποτελοῦν μηχανὰς ὁμοιομόρφους λειτουργούσας, οὔτε μολύβδινα, ἄβουλα καὶ πανομοιότυπα στρατιωτάκια, ἀλλὰ προσωπικότητας ἐλευθέρως. Ἄλλ' ἢ ἐλευθερία δέον νὰ περιορίζηται «ὑπὸ ἐτέρας συνειδήσεως», ἔνθα δὲν εἶναι «Θεὸς τὸ κινδυνευόμενον». Εἰς δὲ τοὺς ὑποστηρίζοντας, ὅτι δέον νὰ κηρύττηται ἡ ἀλήθεια, ἔστω καὶ ἂν σκανδαλίζῃ, ἔχομεν ν' ἀπαντήσωμεν, ὅτι ἐν τῷ θέματι τούτῳ, δὲν ἀρκεῖ ἡ θεωρητικὴ γνῶσις, ἀλλ' ἀπαιτεῖται καὶ ἡ πνευματικὴ κατάστασις, δυναμένη νὰ παρακολουθήσῃ αὐτήν. Ἄλλως ἀρχόμεθα οἰκοδομοῦντες οὐκ ἐκ τῶν θεμελίων ἀλλ' ἐκ τῆς στέγης.» (Ε.Ε. σ. 11). «Διὰ τοῦτο, ἐκεῖνο ὅπερ ἐπιβάλλεται, εἶναι ἡ δημοσία ἀναγνώρισις, τῶν δημοσίων κηρυχθειῶν πλανῶν των, δι' ὧν ἐσκανδάλισαν καὶ ἤδη ταρασσούν τὰς συνειδήσεις τῶν ἀπλουστέρων Μοναχῶν». Ε.Ε. σελ. 13.

Α Π Α Ν Τ Η Σ Ι Σ

Ἄσάκις ἡ Ἁγία Γραφή ἀναφέρει τὴν λέξιν σκάνδαλον, ἐννοεῖ πράξιν ἢ λόγον ἐνάντιον τοῦ θελήματος τοῦ Θεοῦ καὶ τῆς τοῦ πλησίον σωτηρίας. Ὁ ἱερὸς Χρυσόστομος ἐρωτῶν: «τὶ δὲ ἐστὶ τὰ σκάνδαλα»; ἀπήντα ὁ ἴδιος χαρακτηριστικῶς: «τὰ κωλύματα τῆς ὀρθῆς ὁδοῦ». Παρομοίως δὲ ἐκφράζεται καὶ ὁ οὐρανοφάντωρ Μ. Βασιλείος: «Πᾶν τὸ ἀντικείμενον τῷ τοῦ Κυρίου θελήματι, σκάνδαλον ἐστὶ». (Ὅρ. ἡθ. 33, 2).

Συνεπῶς οἱ πιστοὶ θὰ πρέπη, εἰ δυνατόν, νὰ μὴ παραβαίνουν οὐδέποτε ἐντολὴν Θεοῦ, γενόμενοι οὕτω αἴτιοι σκανδαλισμοῦ τῶν ἀδελφῶν των καὶ αἰτία συγχρόνως νὰ βλασφημηθῇ τὸ ὄνομα τοῦ Θεοῦ παρὰ τοῖς ἀπίστοις. (Ρωμ. Β΄, 24). Ἄσάκις ὅμως εὐρίσκεται ὑπὸ τὴν ἐξουσίαν τοῦ χριστιανοῦ νὰ πράξῃ τι ἢ νὰ μὴ πράξῃ τοῦτο, χωρὶς ἐν τούτοις διὰ τῆς τοιαύτης ἐκλογῆς νὰ παραβαίνῃ ἐντολὴν Θεοῦ, τότε π ρ έ π ε ι νὰ προκρίνεται ἀντὶ τῆς «ἐλευθερίας» ἡμῶν ἢ «ἐτέρα συνείδησις» τοῦ τυχόν σκανδαλιζομένου ἀδελφοῦ. (Ρωμ. ΙΔ΄, 20-21). Μόνον ὅταν πρόκειται περὶ ἐντολῆς τῆς Ἐκκλησίας, ὡς συμβαίνει ἐνταῦθα, ἔνθα ἡ ἰδία διὰ ἱερῶν αὐτῆς κανόνων προσκαλεῖ τὰ τέκνα τῆς ἐν ἐκάστῃ θ. Λειτουργία εἰς μέθεξιν τῶν ἑαυτῆς πνευματικῶν δωρεῶν, μόνον τότε ἢ συμμόρφωσις τοῦ πιστοῦ πρὸς τὴν ἀνωτέρω κλήσιν πρέπει νὰ εἶναι ἀκριβῆς καὶ τελεία, ἀνεξαρτήτως τοῦ ἐνδεχομένου σκανδαλισμοῦ τοῦ ἀγνοοῦντος ἢ κακῶς ἐθισμένου εἰς τὴν παράβασιν ἀδελφοῦ. Ἡ πνευματικὴ σάλπιγξ τῶν ἱερῶν Καυσοκαλυβίων διδάσκει ἡμᾶς ἐπὶ τοῦ προκειμένου τὴν ἀρίστην καὶ πάλιν καὶ κατὰ Θεὸν εὐάρεστον ὁδόν:

«Ἄλλὰ καὶ τὸ νὰ γίνηται τις αἰτία σκανδάλου (διὰ νὰ ἀνακεφαλαιώσω τὸν σχετικὸν ἐπ' αὐτοῦ λόγον τοῦ Μ. Βασιλείου, ἤτοι τὸν κατ' ἐπιτομὴν ξδ' ὄρον αὐτοῦ), τοῦτο δὲν ἡμποδίσθη ὑπὸ τῆς Ἐκκλησίας γενικῶς, ἀλλ' εἰς

δύο μόνον περιπτώσεις· πρῶτον μὲν διὰ τὰ ζητήματα τὰ ὁποῖα προκαλοῦν σκάνδαλον καὶ τὰ ὁποῖα δὲν διατάσσονται ὑπὸ ἐντολῆς Θεοῦ, καὶ δεύτερον δι' ἐκεῖνα τὰ θέματα τὰ ὁποῖα ἐξαρτῶνται ἀπὸ ἡμᾶς νὰ τὰ πράξωμεν ἢ ὄχι· αὐτὸ ὁ μὴ ὡς δὲ ν ἰ σ χ ὕ ε ι καὶ δι' ὅσα λέγονται ἢ πράττονται συμφώνως πρὸς τὴν οὕτως παραγγέλλουσιν ἐντολὴν τοῦ Θεοῦ, ὅπου ὡς λέγει ὁ Μ. Βασίλειος, ἡ κακία τῶν σκανδαλιζομένων γίνεται πλέον φανερή, διότι ἀντιφέρονται εἰς τὴν ἐντολὴν τοῦ Θεοῦ.

» Πρὸς ἀπόδειξιν τῶν ἀνωτέρω ἰδὲ αὐτὸν τὸν εἰς τὰ θεμέλια τῆς νοητῆς Σιῶν (ἐκκλησίας) τοποθετηθέντα ἀκρογωνιαῖον λίθον, δηλαδὴ τὸν Κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστόν, ΣΚΑΝΔΑΛΟΝ νὰ γράφεται καὶ νὰ ἀποκαλῆται, ὁ ὁποῖος (Ἰησοῦς) πρὸς πάντας τοὺς ἀθετοῦντας τὸν νόμον του εὐρίσκεται καὶ ἐμφανίζεται ὡς λίθος προσκόμματος ἢ καλλίτερον πτώματος καὶ πτώσεως πνευματικῆς, καὶ ὡς πέτρα σκανδάλου καὶ ὡς μάχαιρα ἢ ὁποῖα δικάζει μεταξὺ τῶν τὰ μέλη τῆς αὐτῆς οἰκίας, καὶ εἰς σημεῖον ἀντιλεγόμενον καὶ κρίσιν δικαίαν, ὥστε οἱ λέγοντες ὅτι δῆθεν βλέπουν νὰ μὴ βλέπουν . . .

Ἐπειδὴ λοιπὸν κατὰ τὸν Μ. Βασίλειον, τὸ σκάνδαλον συμβαίνει, διὰ μὲν τὰ ζητήματα τὰ ὁποῖα δὲν ἐπιτάσσονται ἀπὸ τὰς ἐντολὰς τῆς Ἐκκλησίας, λόγῳ τῆς κακίας ἢ τὸν κακὸν χειρισμὸν τοῦ σκανδαλίζοντος ἢ καὶ τοῦ σκανδαλιζομένου, διὰ δὲ τὰ ζητήματα τὰ ὁποῖα γίνονται ἢ λέγονται συμφώνως πρὸς τὰς ἐντολὰς τοῦ Θεοῦ, ἀ π ὀ μ ὄ ν η ν τ ῆ ν κ α κ ῆ ν δ ι ἄ θ ε σ ι ν τ ο ὕ σ κ α ν δ α λ ι ζ ο μ ἔ ν ο υ καὶ οὐχὶ τοῦ σκανδαλίζοντος, ΑΡΑ ΕΙΝΑΙ ΑΘΩΟΙ τῆς ἐνοχῆς τοῦ σκανδάλου πάντες οἱ κατηγορούμενοι ὅτι δῆθεν σκανδαλίζουν λόγῳ τῆς τηρήσεως τῶν ἐντολῶν τοῦ Θεοῦ, ὡς καὶ ὁ Μ. Βασίλειος φανερώτατα διὰ τοῦτο κατηγορεῖ, ὅχι τὸν δῆθεν σκανδαλίζοντα, ἀλλὰ τὸν διὰ ἰδίαν ὡς λέγει, κακίαν ἢ ἀγνωσίαν σκανδαλιζόμενον». Χ.Ν. σελ. 45 - 6⁽¹⁶²⁾.

Ἄλλὰ μήπως μόνον ὁ ἀνωτέρω σοφὸς μοναχὸς καὶ διδάσκαλος, κηρύσσει ταῦτα ; Ἴδου ὅτι καὶ οἰκουμενικοὶ τῆς Ἐκκλησίας φωστῆρες, πρὸ αἰώνων

162. Παραθέτομεν καὶ τὸ κείμενον τοῦ πρωτοτύπου διὰ τοὺς ἀγαπῶντας τὴν ρητορικὴν δεινότητα τοῦ ἀγιορείτου σοφοῦ.

«Ἄλλὰ γὰρ καὶ τὸ σκανδαλίζειν (ἵνα καὶ τὸν περὶ τούτου λόγον ἐκ τῶν τοῦ Μ. Βασιλείου συνεπτυγμένως ἀνακεφαλαιώσωμεν), οὐκ ἀπλῶς ἀπείρηται ἀλλ' ἐπὶ δυοῖν τιμῶν μόνων· τῶν τε λέγω παρ' ἐντολὴν, καὶ τῶν ἐφ' ἡμῖν, εἴτ' οὖν ἐπ' ἐξουσίας κειμένων· οὐ μὴν κάπῃ τῶν κατ' ἐντολὴν πραττομένων ἢ λεγομένων ἐν οἷς ἢ τῶν σκανδαλιζομένων, φησὶν ὁ πατήρ, κακία ἐκδηλοτέρα γίνεται.

Ἐπεὶ ὅρα σοι καὶ αὐτὸν τὸν εἰς τὰ θεμέλια Σιῶν τεθέντα ἐκλεκτὸν ἔντιμον ἀκρογωνιαῖον λίθον, σ κ ἄ ν δ α λ ο ν γράφεσθαι· ὅς τοῖς ἀπειθοῦσι συναντᾷ ὡς λίθος προσκόμματος μᾶλλον δὲ καὶ πτώματος, καὶ πέτρα σκανδάλου· καὶ μάχαιρα τοὺς οἰκιακοὺς ἀπ' ἀλλήλων δικάζουσα· καὶ ὡς σημεῖον ἀντιλεγόμενον καὶ κρίμα ἵνα οἱ βλέποντες τυφλοὶ γένωνται . . . Ἐπεὶ τοίνυν κατὰ τὸν Μ. Βασίλειον τὸ σκάνδαλον συμβαίνει ἐπὶ μὲν τῶν παρ' ἐντολὴν, παρὰ κακίαν ἢ ἀπειρίαν τοῦ σκανδαλίζοντος ἢ τῶν σκανδαλιζομένων· ἐπὶ δὲ τῶν κατ' ἐντολὴν λεγομένων ἢ πραττομένων, τούναντίον, παρὰ τὴν σκανδαλιζομένων λέγω οὐ τὴν τοῦ σκανδαλίζοντος, ἀθῶοι ἄρα τῆς τοῦ σκανδάλου ἐνοχῆς οἱ ἐπὶ τῶν κατ' ἐντολὴν ὑπομνήσει σκανδαλίζειν λεγόμενοι, τοῦ Μ. Βασιλείου προδήλως ἐν τοῖς κατ' ἐντολὴν καταπιωμένου οὐχὶ τὸν σκανδαλίζειν δοκοῦντα, ἀλλὰ τοὺς κατ' ἰδίαν κακίαν ἢ ἀπειρίαν σκανδαλιζόμενους».

πολλῶν, μετὰ πάσης σαφηνείας καὶ αὐστηρότητος, τὰ αὐτὰ ἐντέλλονται καὶ διδάσκουν: «Μέχρι τοσούτου φροντίζομεν τῶν ἀνθρώπων, μέχρι τοῦ μὴ δίδοναι καὶ παρέχειν αὐτοῖς λαβὴν· ἂν δὲ ἡμῶν μὴ παρεχόντων καὶ εἰκῆ κατηγορεῖν, γ ε λ ῶ μ ε ν, μ ἢ δ α κ ρ ὺ ω μ ε ν»⁽¹⁶³⁾. Καὶ ἄλλαχοῦ ὁ αὐτὸς ἅγιος πατήρ: «Ὅταν γὰρ τῶν τῷ Θεῷ δοκούντων κωλύηται διὰ τὸ τοῦ ἐτέρου σκάνδαλον, κ α τ α φ ρ ο ν ε ἶ ν δ ε ἶ· τότε δὲ φροντίζουν, ὅταν μηδὲν ἀναγκαζόμεθα δι' ἐκεῖνον προσκρούειν Θεῷ»⁽¹⁶⁴⁾. Καὶ πάλιν: «Μὴ τοίνυν, εἰ σκανδαλίζονται τινες ἴδωμεν, ἀλλ' εἰ δ ι κ α ί ω ς, καὶ εἰ μὴ μετὰ τῆς ἡμετέρας βλάβης»⁽¹⁶⁵⁾. Καὶ ὁ τῆς Καππαδοκίας φωστήρ: «Τῶν ἀσθενεστέρων ἐν τῇ πίστει φείσασθαι δεῖ, καὶ ἀνάγειν αὐτοὺς δι' ἐπιμελείας ἐπὶ τὴν τελειότητα· φείσασθαι δέ, δηλονότι, χ ω ρ ῖ ς τ ο ὦ π α ρ ἰ δ ε ἶ ν ἐ ν τ ο λ ῆ ν Θ ε ο ὦ»⁽¹⁶⁶⁾.

Ἄλλως τε οἱ πιστοί, ἐὰν δὲν ἐνήργουν συμφώνως πρὸς τὰς ἀνωτέρω παραινέσεις τῶν ἁγίων — ἰδίως τὴν ἐποχὴν μας — οὐδεμίαν ἐντολὴν τοῦ Θεοῦ ἔπρεπε νὰ ἐφαρμώσουν, διὰ τὸν λόγον τοῦ «σκανδαλισμοῦ τοῦ κόσμου»! Ἐρωτῶμεν: δὲν σκανδαλίζονται οἱ μακρὰν τοῦ Εὐαγγελίου κείμενοι, διὰ τὰς νηστείας τῶν εὐσεβῶν, τὴν αὐστηράν των ἠθικὴν, τὴν εἰς τὴν Ἐκκλησίαν πυκνὴν φοίτησίν των, τὴν ἀπομάκρυνσίν των ἀπὸ τὰς συγχρόνους ἐνόχους διασκεδάσεις, τὴν ἀντίδρασίν των εἰς τὰ αἰρετικὰ κηρύγματα τῆς «ἄνευ ἀληθείας ἀγάπης» τῶν Οἰκουμενιστῶν; Ἀλλοίμονον ἐὰν οἱ εὐσεβεῖς — διὰ τὸν φόβον δυσαρεσκείας τῶν ἀνθρώπων — προετίμων τὰς ἁμαρτωλὰς συνηθείας τοῦ κόσμου ὑπὲρ τὰς ἐντολὰς τοῦ Θεοῦ καὶ τοὺς ἱεροὺς τῆς Ἐκκλησίας κανόνας! Ὁ ἀδελφόςθεος Ἰάκωβος εἶναι ἐπὶ τοῦ προκειμένου κατηγορηματικός: «Εἰ δὲ προσωποληπτεῖτε, ἁμαρτίαν ἐργάζεσθε, ἐλεγχόμενοι ὑπὸ τοῦ νόμου ὡς παραβάται» (Ἰακωβ. β', 9). Ὁ δὲ μαθητὴς τῆς ἀληθοῦς ἀγάπης διδάσκει ὅτι τὸ προσωποληπτεῖν ὀδηγεῖ εἰς τὴν ἀπιστίαν, πρᾶγμα ὅπερ ἠνάγκασε τὸν Κύριον νὰ εἴπῃ πρὸς τοὺς Ἰουδαίους τοὺς φοβεροὺς ἐκείνους λόγους: «πῶς δύνασθε ὑμεῖς πιστεῦσαι, δόξαν παρ' ἀλλήλων λαμβάνοντες, καὶ τὴν δόξαν τὴν παρὰ τοῦ μόνου Θεοῦ οὐ ζητεῖτε;» (Ἰωάν. ε', 44). Ἄλλὰ καὶ ὁ ἱερός Νικόδημος δὲν διδάσκει παρομοίως τοὺς χριστιανοὺς τῆς ἐποχῆς του, ὥστε νὰ μὴ σκανδαλίζονται οὗτοι ὅταν βλέπουν ἀδελφούς των νὰ προτιμοῦν τὴν τήρησιν τῶν ἱερῶν κανόνων καὶ οὐχὶ τῶν ἀνθρωπίνων συνηθειῶν;⁽¹⁶⁷⁾. Ἐ-

163. Ἰ. Χρυσόστομος. P.G. 60, 324.

164. Ἰ. Χρυσοστ. Λόγος 46ος εἰς τὰς Πράξεις.

165. P.G. 60, 324.

166. Μ. Βασιλείου. Ὅρος, ἠθικ. ΙΒ'.

167. «... Διὰ τοῦτο φυλαχθῆτε Χριστιανοὶ ἀπὸ τοῦ νὰ κατηγορῆτε τοὺς ἄλλους, μάλιστα δὲ καὶ ἐξαιρέτως φυλαχθῆτε καλὰ ἀδελφοί μου νὰ μὴ σκ α ν δ α λ ῖ ζ ε σ θ ε κ α ἰ τ α ρ ἄ τ τ ε σ θ ε ὅταν βλέπετε ἢ ἀκούετε κανένα ἀδελφὸν πῶς φυλάττει τὰς ἐντολὰς τοῦ Κυρίου καὶ τοὺς ἱεροὺς κανόνας τῶν ἁγίων Ἀποστόλων καὶ τῶν οἰκουμενικῶν καὶ τοπικῶν Συνόδων καὶ τῶν κατὰ μέρος ἁγίων Πατέρων. Ἄλλὰ μάλιστα

ρωτῶμεν ἐπίσης τοὺς κ. Εἰσηγητάς: Τί ἐννοοῦν μὲ τὴν φράσιν των: «οὐαὶ δι' οὗ τὸ σκάνδαλον, ἔνθα δὲν εἶναι Θεὸς τὸ κινδυνευόμενον»; Ἀσφαλῶς διὰ ἢ παρούσα περίπτωσις δὲν ἀποτελεῖ δογματικὴν διδασχὴν τῆς Ἐκκλησίας καὶ συνεπῶς χωρεῖ ποικίλη οἰκονομία ἢ ἂν ἐπιθυμοῦν, ἀδιαφορία. Δὲν θ' ἀπαντήσωμεν ἡμεῖς ἐπ' αὐτοῦ· τὸν λόγον δίδομεν εἰς τοὺς ἀγίους Μακάριον καὶ Νικόδημον, ὡς ἐπράξαμεν πολλάκις καὶ προηγουμένως.

« Ἀγκαλὰ καὶ ἡ συχνὴ Μετάληψις δὲν εἶναι δόγμα πίστεως, ἀλλ' ὅμως εἶναι μία δεσποτικὴ ἐντολή, ἣτις περιέχεται καὶ εἰς ἄλλα ρητὰ τοῦ Κυρίου μας, μάλιστα δὲ εἰς ἐκεῖνο ὅπερ εἶπε: «τοῦτο ποιεῖτε εἰς τὴν ἐμὴν ἀνάμνησιν» (Λουκ. κβ', 19)· συνεχῶς δηλαδὴ καὶ καθ' ἐκάστην ἐν ὅσῳ στέκεται οὗτος ὁ αἰὼν· καὶ διὰ τοῦτο, καθ' ὃ ἐντολὴ δεσποτικὴ, πρέπει ἀναγκαίως νὰ φυλάττεται, ὡς προείπομεν εἰς τὸ πρῶτον μέρος τοῦ βιβλίου.

» Πλὴν ὅσοι λέγουσι τὰ τοιαῦτα, δείχνουσι μὲ τοῦτο ὅτι θέλουσι νὰ γυμνώσουσι τὰ δόγματα καὶ νὰ τὰ ἀφήσουσι ἔρημα ἀπὸ κάθε ἐκκλησιαστικὴν διατύπωσιν καὶ θεσμοθεσίαν· ὅμως νὰ τοὺς ἐρωτήσωμεν, αὐτὰ τὰ δόγματα ποῦ ἔχουσι νὰ σταθοῦν; Ὁ θεῖος Χρυσόστομος δὲν μᾶς προεῖπεν, ὅτι ἢ μὲν πολιτεία χρειάζεται δόγματα ὀρθά, τὰ δὲ δόγματα χρειάζονται πολιτείαν καθαρὰν, ἢ δὲ καθαρὰ πολιτεία γεννᾶται καὶ κατορθοῦται διὰ μέσου τῶν θείων ἐντολῶν, τῶν ἱερῶν νόμων τῆς Ἐκκλησίας καὶ τῶν σεπτῶν παραδόσεων καὶ διατυπώσεων τῶν θείων πατέρων; Ἀνίσως, λοιπόν, καὶ ἀθετήσωμεν τοὺς ἱεροὺς κανόνας, τὰς δεσποτικὰς ἐντολάς καὶ τὰ λοιπά, θέλει ἀφανισθῆ καὶ ἡ καθαρὰ πολιτεία. Ἀφ' οὗ δὲ ἀφανισθῆ ἡ καθαρὰ πολιτεία, χάνωμεν καὶ τὰ ὀρθὰ δόγματα καὶ θέλομεν μείνει ἔρημοι καὶ σκοτεινοί.

Ὁ χρόνος δὲν θέλει μὲ φθάσει εἰς τὸ νὰ ἀπαριθμῶ μυρία παραδείγματα τύπων καὶ τύπων ἀγίων, οἵτινες ἐκακοπάθησαν καὶ ἀπέθανον διὰ τοὺς ἐκκλησιαστικοὺς θεσμοὺς καὶ κανόνας... » (168).

σπουδάζετε νὰ τὸν μμεῖσθε καὶ ἐσεῖς ἐ π α ι ν ο ὕ ν τ ε ς αὐτὸν ὡς φύλακα τῶν Ἐκκλησιαστικῶν Παραδόσεων καὶ τῶν Ἐντολῶν τοῦ Κυρίου. Καὶ προσέχετε δι' ἀγάπην Θεοῦ νὰ μὴ κατηγορῆτε τὸν τοιοῦτον φύλακα μὲ δύσφημα ὀνόματα ἢ νὰ τὸν κατατρέχετε καὶ διώκετε ὡς τάχα παραβάτην τῶν τ ω ρ ι ν ῶ ν σ υ ν η θ ε ι ῶ ν καὶ τῶν ἀ ν θ ρ ω π ί ν ω ν π α ρ α δ ὶ σ ε ω ν. Διατὶ κατηγοροῦντες αὐτὸν καὶ διώκοντες, αὐτὸν τὸν ἴδιον τὸν Χριστὸν κατηγορεῖτε καὶ διώκετε καὶ τοὺς θεοὺς αὐτοῦ Ἀποστόλους καὶ τοὺς ἀγίους αὐτοῦ, ἐπειδὴ ἐκεῖνος διὰ τὴν ἀγάπην τῶν ἐντολῶν τοῦ Χριστοῦ καὶ διὰ τὴν ἀλήθειαν τὴν ὑπὸ τῶν Ἀποστόλων καὶ τῶν Ἀγίων παραδεδομένην πάσχει καὶ ἀγωνίζεται». Ἀγίου Νικοδήμου, «Χριστοθήθεια» σελ. 230 τῆς ἐν ἔτει 1887³ ἐν Χίῳ ἔκδ. Παράβαλε τὰ ἔτι αὐστηρότερα ὑπὸ τοῦ ἰδίου ἀγίου λεγόμενα κατὰ τῶν ἀντικολληβάδων εἰς τὴν ἑαυτοῦ «Ἀπολογία», σελ. 93-4. Ἐκδ. 1819.

168. Ὁ ἱερός, ἐπίσης, Νικόδημος ἐν τῇ «Χρηστοθήθεια» Σ.Θ.Μ. σελ. 107-8, παρρηρεῖ σχετικῶς τὰ ἐξῆς χαρακτηριστικά: «Ναὶ ἠξεύρω ὅτι εἶναι σκάνδαλον, τὸ ὁποῖον πρέπει νὰ καταφρονῆ πινάς· καὶ ποῖον εἶναι αὐτό; ἄκουσον: ὅταν ἐσὺ κάμνης καμμίαν ἐντολήν Θεοῦ, ἢ φυλάτης τοὺς θεοὺς καὶ ἱεροὺς Κανόνας τῶν Ἀγίων Ἀποστόλων, ἢ τῶν Οἰκουμενικῶν καὶ τοπακῶν Συνόδων ἢ τὰς παραδόσεις τῆς Ἐκκλησίας, καὶ ἀπλῶς ὅταν ἐσὺ σπουδάζης νὰ κάμνης τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ, ἄλλος δὲ σκανδαλίζεται διὰ τοῦτο, τότε σὺ πρέπει νὰ καταφρονῆς τὸ σκάνδαλον ἐκεῖνο καὶ νὰ ἐργάζουσι τὴν ἐντολήν

Τίς δὲν θὰ ἐπικροτήσῃ τοὺς ἀνωτέρω λόγους τῶν ἀγίων ; Τίς θ' ἀδιαφορήσῃ εἰς τὸν σημερινόν ὑπ' αὐτῶν κίνδυνον τῆς παραθεωρήσεως τῶν ἱερῶν κανόνων ; Οἱ ἐπομένοι ἱεροὶ λόγοι θ' ἀποτελοῦν ἀείποτε τὴν ἱερὰν τῆς Ἐκκλησίας φωνὴν πρὸς τὰ τέκνα της :

« Τοῖς ἐν καταφρονήσει τιθεμένοις τοὺς ἱεροὺς καὶ θείους Κανόνας τῶν ἱερῶν Πατέρων ἡμῶν, οἳ καὶ τὴν ἀγίαν ἐκκλησίαν ὑπερείδουσι, καὶ ὅλην τὴν χριστιανικὴν πολιτείαν κοσμοῦντες, πρὸς θεῖαν ὁδηγοῦσιν εὐλάβειαν, ἀνάθεμα » (169). Γνωρίζοντες καλῶς οἱ ποικίλοι αἵρετικοὶ καὶ οἰκουμενισταὶ τῆς σήμερον ὅτι οἱ ἱεροὶ κανόνες ὄντως « ὑπερείδουσι » τὴν Ὁρθόδοξον ἐκκλησίαν, ποτελοῦντες τὸν « στύλον καὶ τὸ ἐδραῖωμα αὐτῆς », οὐδέποτε ἐπαύσαντο νὰ πολεμοῦν τούτους, ἄλλοτε ἐμφανῶς καὶ ἄλλοτε ἀφανῶς, ὡς ἔπραξε καὶ ὁ ἐσχάτως ψηφισθεὶς καταστατικὸς χάρτης τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος (170). Κατόπιν τούτων ἀνπλασθάνεται τις λίαν εὐκόλως τὸ ἀντιπαραδοσιακὸν στοιχεῖον ὅπερ ἐγκρύπτεται εἰς τὴν κατωτέρω φράσιν τῆς Ε.Ε. ἥτις καὶ εἰς ἕτερον σημεῖον τοῦ κειμένου της, ἐπικροτεῖ καὶ πάλιν παρομοίας διδασχάς. « Αὐτονόητον δὲ τυγχάνει, ὅτι καὶ ἐνταῦθα δέον ν' ἀποφεύγηται τὸ σ κ ἄ ν δ α λ ὀ ν καὶ μὴ διασπᾶται ἢ ἐν ἀγάπῃ ἐνότης ἀποτελοῦσα τὴν σφραγίδα τῶν μαθητῶν τοῦ Χριστοῦ ».

Οὐδεὶς ὁ ἀντιλέγων, ὅταν καὶ ἐφ' ὅσον διὰ τῆς ἀνωτέρω ἀγάπης, οὐδόλως λυμᾶνεται ἢ ἐξ Ἰσοῦ σοβαρὰ ὑποχρέωσις τοῦ πιστοῦ, ἥτοι ἢ συμμόρφωσις του πρὸς τὴν ἀ λ ἦ θ ε ι α ν. Διὰ πᾶσαν ἐναντίαν περίπτωσιν δέον ὅπως

τοῦ Θεοῦ, καὶ νὰ φυλάττῃς τοὺς θείους καὶ ἱεροὺς Κανόνας, λέγοντας πρὸς τοὺς σκανδαλιζομένους καὶ ἐμποδίζοντας σε, ἐκεῖνα ὅπου εἶπον καὶ οἱ Ἀπόστολοι πρὸς τοὺς Ἰουδαίους : « πειθαρχεῖν δεῖ Θεῷ μᾶλλον, ἢ ἀνθρώποις ». σελ. 223.

Ὁ δὲ ἅγιος Ἰσαὰκ ὁ Σύρος ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ ἀναφερόμενος, σημειοῖ : « Καὶ σὺ ἤδη, λοιπόν, ὦ ἀγαπητέ, ὅστις καὶ ἂν ὑπάρχῃς, τελείωσον τὸν σκοπὸν σου κατὰ τὴν πολιτείαν σου, ἥτις πρέπει νὰ εἶναι σύμφωνος ταῖς διατάξεσι τοῦ Θεοῦ καὶ τῶν ἀγίων πατέρων, ἵνα μὴ σὲ κατακρίνῃ ἢ συνείδησίς σου, καὶ μὴ φοβηθῆς ἐξ ἐκείνων, οἱ ὅποιοι σκανδαλίζονται· καθότι οὐδεὶς δύναται νὰ πληροφορήσῃ ὅλους τοὺς ἀνθρώπους, ἢ νὰ ἀρέσῃ εἰς πάντας ἐπίσης, καὶ νὰ δουλεύῃ καὶ τῷ Θεῷ κρυπτῶς ». « Ἀσκητικά » Λόγος ΠΣΤ', σελ. 436 τῆς ἐκδ. Ἀθηνῶν 1871.

169. Πρακτικὰ Συνόδων, ἔκδοσις Σπ. Μήλια, τόμος Β' σελ. 977 ἔνθα ἀναφέρονται τὰ περὶ τῆς ἐν Κων)λει Συνόδου τῆς μετὰ τὸν Κωνσταντῖνον τὸν Πορφυρογέννητον συστάσεως. Ὅρα καὶ Πηδάλιον σελ. κ' τῶν Προλεγομένων.

170. Παραδίδομεν στοιχεῖα τινα διὰ τὴν « ἀφανῆ » ἐπίθεσιν τῆς παρουσίας ἐκκλησιαστικῆς ἡγεσίας τῆς Ἑλλαδικῆς Ἐκκλησίας, κατὰ τῶν θείων καὶ ἱερῶν Κανόνων. « Ὁ νῦν Καταστατικὸς Χάρτης ὁ διὰ τοῦ ὑπ' ἀριθμ. 126)1969 Νομοθετικοῦ Διατάγματος περιβληθεὶς τὸ κῦρος τοῦ Νόμου τοῦ Κράτους, ὁ καταρτισθεὶς ὑπὸ τοῦ Μακαριωτάτου Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κ. Ἱερωνύμου ἐν συνεργασίᾳ μετὰ τῆς ἀριστίνδην Συνόδου καὶ ἐρήμην τῆς Ἱεραρχίας τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, αὐτὸς ἤδη, ἐπισήμως καὶ τελεσιδίκως ΑΠΕΚΟΨΕ ΤΗΝ ΚΕΦΑΛΗΝ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ, ἥτις ἐστὶν ὁ Χριστός, καὶ ἀντ' αὐτῆς ἔθεσεν τὸν Νόμον τοῦ Κράτους, αὐτὸς ὡς κεφαλὴ τοῦ Νομικοῦ προσώπου « Ἐκκλησία τῆς Ἑλλάδος » αὐτὸς θὰ κατευθύνῃ τὴν Ἐκκλησίαν, ὡς κεφαλὴν πλέον ὅπου βούλεται καὶ ὡς βούλεται, καὶ εἰς τὴν ΔΙΑΛΥΣΙΝ ἀκόμη ». Μητροπ. Σισανίου καὶ Σιατίστης Πολυκάρπου Λιώση, « Ἡ Ἐκκλησία τοῦ Χριστοῦ Θεοσούστατον ἴδρυμα ... » σελ. 37, Ἀθῆναι 1969.

ἐφαρμόζεται παρὰ τοῖς πιστοῖς ὁ τοῦ χρυσορρήμονος λόγος: «Ἔστι γὰρ κακὴ ὁμόνοια, ἔστι καὶ καλὴ διαφωνία· καὶ γὰρ οἱ τὸν πύργον οἰκοδομοῦντες ὠμονόησαν ἐπὶ κακῷ τῷ ἑαυτῶν, καὶ οἱ αὐτοὶ οὗτοι πάλιν, ἄκοντες μὲν, ἐπὶ συμφέρον δ' ὄμως, ἐσχίσθησαν. Καὶ οἱ περὶ Κορὲ δὲ κακῶς ὠμονόησαν, διὰ τοῦτο καλῶς ἐσχίσθησαν καὶ Ἰούδας ὠμονόησεν μετὰ Ἰουδαίων κακῶς. Ἔστι οὖν σχισθῆναι καλῶς, καὶ ἔστι ὁμονοῆσαι κακῶς. Ἐὰν ὁ ὀφθαλμὸς σου σκανδαλίζη σε, ἔκκοψον αὐτόν· ἐὰν ὁ πούς σου, ἔκτεμε, αὐτόν. Εἰ δὲ ἀπὸ μέλους ἀποσχίζεσθαι χρή, κακῶς συνημμένου, οὐ πολλῷ μᾶλλον ἀπὸ φίλων κακῶς ἠνωμένων ἡμῖν; Ὡστε οὐ πανταχοῦ ὁ μόνος ἰακάλων, οὐδὲ πανταχοῦ ἡ διάστασις κακὸν» (Ὁμιλ. νζ' εἰς τὸ κατὰ Ἰωάννην).

Ταύτην τὴν «καλὴν διαφωνίαν» προετιμήσαμεν καὶ ἡμεῖς, προκειμένου νὰ διατηρήσωμεν τὴν τῆς συνειδήσεως φωνὴν ἀκατηγόρητον ἐκ πάσης καταφρονήσεως τῶν ἱερῶν κανόνων λόγῳ τῆς κυριαρχίας ἐνὸς ἀντικανονικοῦ ἔθους. Πῶς ἦτο δυνατόν ἐξ ἄλλου νὰ σιγήσωμεν ἐνώπιον τοιαύτης προκλήσεως οἷα ἡ κατωτέρω; «Διὰ τοῦτο, ἐκεῖνο ὅπερ ἐπιβάλλεται, εἶναι ἡ δημοσία ἀναγνώρισις, τῶν δημοσίως κηρυχθεισῶν πλανῶντων, δι' ὧν ἐσκανδάλισαν καὶ ἤδη ταράσσουν τὰς συνειδήσεις τῶν ἀπλουστέρων Μοναχῶν». Ε.Ε. σ. 13. Ἦτοι πᾶσα συμμόρφωσις ἡμῶν πρὸς τὰ κρατοῦντα, δὲν θὰ σημαίνει ὑποχώρησιν πρὸς ἀδυνάτους ἀδελφοὺς γινομένη — ἐὰν καὶ ἐφ' ὅσον ἐπετρέπετο αὕτη — ἀλλὰ διακήρυξι τῆς πλάνης ἡμῶν τῶν ὑποχωροῦντων!..

Ἐννοεῖται ὅτι κατόπιν τούτου, καὶ εἰς τὴν τάξιν τῶν ἀδιαφόρων πράξεων ἐὰν ὑπήγετο τὸ τριήμερον καὶ τὰ παρομαρτοῦντα αὐτῷ, καὶ πάλιν δὲν θὰ ἐπετρέπετο οὐδεμία ὑποχώρησις. Ἄλλ' αἱ ἀνωτέρω φράσεις τῆς Ε. Ἐκθέσεως ἐλέγχονται δριμέως καὶ ἐξ ἐτέρου γεγονότος.

Ὡς εἶναι ἤδη γνωστόν, ἀπὸ τοῦ ἔτους 1966 καὶ ἐνωρίτερον τούτου, οὐ μόνον ἐν Ἀγίῳ Ὄρει ἀλλὰ καὶ τῇ λοιπῇ Ἑλλάδι, εὐσεβεῖς πιστοὶ καὶ μοναχοί, ἀπομακρύνονται τῆς κοινωνίας τῶν μνημονευόντων ἢ κοινωνούντων μετὰ τοῦ αἰρετικοῦ Πατριάρχου, προκειμένου νὰ ὑπακούσουν εἰς τὰς ἐπιταγὰς τῶν ἱερῶν τῆς Ἐκκλησίας κανόνων. Ἐν τούτοις ἡ Ἱερὰ Κοινότης, ἡ ἐγκρίνασα τὴν ἀναιρουμένην νῦν Εἰς. Ἐκθεσιν, οὐδεμίαν πρόνοιαν ὑπέδειξεν διὰ τὰς ψυχὰς τῶν σκανδαλιζομένων καὶ διαμαρτυρομένων διὰ τὴν πορείαν αὐτῆς ἀγιορειτῶν Πατέρων, ἀλλὰ συνεχίζει στεντορεῖα τῇ φωνῇ, νὰ μνημονεύῃ τοῦ οἰκουμενικοῦ Οἰκουμενικοῦ, ἐν μέσῳ τοῦ ἐξ ὀσιομαρτυρικῶν αἱμάτων φοινηθέντος ἱεροῦ Πρωτάτου!... Διατί, ἐρωτῶμεν, ἀδιαφορεῖ εἰς τὸν σκανδαλισμὸν τοσοῦτων ψυχῶν, οὐ μόνον ἐνταῦθα εὕρισκομένων ἀλλὰ καὶ πάσῃ τῇ λοιπῇ Ὀρθοδόξῳ Ἐκκλησίᾳ, αἵτινες ψυχαί, ἀντὶ νὰ ἴδουν παράδειγμα σωστικὸν ἐκ τῆς «ἀκροπόλεως τῆς Ὀρθοδοξίας», νουθετοῦνται, φεῦ, τὴν ὁδὸν τῆς καταστρατηγήσεως τῶν ἱερῶν κανόνων;! Πῶς εἶναι δυνατόν οἱ κ. Εἰσηγηταὶ νὰ ὁμιλοῦν περὶ σκανδάλου καὶ σκανδαλισμοῦ τῶν ἀδελφῶν μοναχῶν, συμμετέχοντες εἰς τὴν ἀνωτέρω περιγραφεῖσαν περιφρόνησιν τῶν ἱερῶν τῆς Ἐκκλησίας παραδόσεων⁽¹⁷¹⁾;

171. Ἐν τῷ μεταξὺ ἡ ἰδία Ἱερὰ Κοινότης εἶχεν ἀποστείλει τῷ Οἰκουμενικῷ ἐλεγ-

Ἐν συνεχείᾳ ἐνεργοῦντες διπλωματικὸν ἐλιγμόν, καὶ ὁμολογοῦντες —βεβαίως συνεσκιασμένως καὶ ἐμμέσως— τὸ ἀληθὲς καὶ ὀρθὸν τῶν ἡμετέρων ἀπόψεων, ἐπικαλοῦνται τὴν «πνευματικὴν κατάστασιν» τῶν Μοναχῶν τοῦ ἱεροῦ Ἐθνοῦ, ἢ ὁποῖα κατάστασις, ὡς γράφουν, δὲν δύναται νὰ παρακολουθήσῃ τὸ κηρυττόμενον μᾶθημα, καὶ διὰ τοῦτο βλάπτονται ψυχικῶς αἱ σκανδαλιζόμεναι ψυχαί. Ἐν ἄλλαις λέξεσι, δίκαιον ἔχετε, ἀλλ' ἐνταῦθα δὲν δύνασθε νὰ τὸ εὔρετε· συνεπῶς ἀκολουθήσατε τὸ ἔθος συμμορφούμενοι πρὸς τοὺς πολλούς, ὥστε νὰ μὴ ἐλέγχωνται καὶ οὗτοι ἢ σκανδαλίζονται διὰ τοῦ παραδείγματός σας. Ἡ ἀπάντησις πρέπει νὰ ἀπέχη πάσης διπλωματικότητος. Ἡμεῖς τὴν «θεωρητικὴν ταύτην γνώσιν» τὴν ἐφηρμόσαμεν εἰς ἑαυτοὺς καὶ μόνον οὐδένα προσεκαλέσαμεν ν' ἀκολουθήσῃ τὴν πορείαν ἡμῶν, πολλῶ δὲ μᾶλλον οὐδένα ἐξεβιάσαμεν. Οὐδέποτε προσεπαθήσαμεν νὰ οἰκοδομήσωμεν «ἐκ θεμελίων», ἢ «ἐκ τῆς στέγης»· γνωρίζομεν καλῶς ὅτι τοῦτο ἀποτελεῖ ἔργον τῶν ὑπευθύνων τοῦ Ἱ. Τόπου.

Οὐδαμοῦ ἐπίσης, ἐκηρύξαμεν· ἀπλῶς ἐν τοῖς κελλίοις καὶ καλύβαις ἡμῶν ἐνεργούσαμεν τὰ ὑπὸ τῶν ἱερῶν κανόνων ἐντελλόμενα. Ἴσως ὅμως νὰ παρατηρήσῃ τις: δεδομένου ὅτι τὸ τοιοῦτον δὲν ἔμενε ἀπαρατήρητον, ἢ πράξις αὕτη δὲν μετεβάλετο εἰς σκάνδαλον; Μετὰ τοῦ Μ. Βασιλείου ἀπαντῶμεν ὅτι «ἐν τοῖς τοῦ Κυρίου θελήμασι, κἂν σκανδαλίζονται τινες, ἀ ν ἔ ν δ ο τ ο ν δεῖ ἐπιδεικνυσθαι παρρησίαν»⁽¹⁷²⁾ προσθέτοντες ἐπὶ τοῦ προκειμένου, ὅτι εἶναι ἀδιανόητον ἢ ἄγνοια ἢ ἡ κακίστη συνήθεια νὰ διευθύνουν ἢ καταστρατηγοῦν τὰ ὑπὸ τῶν «σαλπίγγων τοῦ Πνεύματος», τῶν ἱερῶν λέγομεν Πατέρων, θεομοθετηθέντα.

Ἄξιον σημειώσεως, ἐπίσης, τυγχάνει ἡ ἀκόλουθος ἐκφραζομένη κανονικὴ καὶ ὀρθόδοξος ἄποψις — ἐπὶ τοῦ προκειμένου, ἐννοεῖται, θέματος — τῶν ἐν ἔτει 1933 Ἐπιτρόπων τῆς Ἱερᾶς Μονῆς Μεγίστης Λαύρας ἐν τῷ συγγράμματι αὐτῶν «Οἱ ἐν Ἀγίῳ Ὁρει Μνημονεύοντες καὶ οἱ Ζηλωταί», σελίς 34, Θεσ/νίκη 1933: «Ἐπίσης (γράφουν) ὁ Θ' Ἀποστ. Κανὼν λέγει: Πάντας τοὺς

κτικὴν δῆθεν ἐπιστολήν, ἥς τμημα δημοσιεύομεν κατωτέρω, διατρανοῦσα διὰ μίαν εἰσέτι φορὰν τὰς δικαίας κρίσεις ἡμῶν.

«... Ἡ Ἑμετέρα Παναγιότης συνέστησεν εἰς τὴν καθ' ἡμᾶς Ἱ. Κοινότητα, ὅπως ἀνακοινώμεν Αὐτῇ τὰ ἐν τῷ Ἱ. ἡμῶν Τόπῳ συμβαίνοντα, διὸ καὶ ἐπανελημμένως ἐπέστησε τὴν προσοχὴν Τῆς ἐπὶ τῆς διαμορφωθείσης ἐν αὐτῷ θ λ ι β ε ρ ᾱ ς καταστάσεως, καθ' ἣν τὸ μέγιστον μέρος τῶν ἀγιορειτῶν Μοναχῶν ἀντιτίθεται σφόδρα εἰς τὴν ἀπὸ ἐτῶν ἀκολουθουμένην γραμμὴν ὑπὸ τῆς Μεγάλης τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας, τ ὤ ν θ ε ρ μ ο τ ἔ ρ ω ν τ α ρ α σ σ ὄ ν τ ω ν τ ᾶ ς κ α ρ δ ῖ α ς τ ὠ ν ἀ π λ ο υ σ τ ἔ ρ ω ν διὰ τοῦ μ ο ρ μ ο λ υ κ ε ῖ ο υ τ ῆ ς α ἰ ρ ἔ σ ε ω ς. Καὶ οὕτω εἰς τὸ ἀπὸ τεσσαρακονταπενταετίας παλαιοημερολογικὸν καλούμενον σχίσμα, ἥδη προσετέθη καὶ ἕτερον, κινδυνευουσῶν τῶν Ἱ. ἡμῶν Μονῶν εἰς ἐρήμωσιν ἐκ Μοναχῶν, παρ' ὅτι αὗται διέκοψαν τὴν διαμνημόνευσιν τοῦ σεπτοῦ Πατριαρχικοῦ Ὀνόματος ἐ κ σ υ γ κ α τ α θ ᾶ σ ε ω ς π ρ ὸ ς τ οὺ ς ἀ σ θ ε ν ε σ τ ἔ ρ ο υ ς» Καὶ μόνον τὸ ἀνωτέρω κείμενον γραφὲν τῇ 17.4.1971 ὁμιλεῖ εὐγλῶττως διὰ τὴν παλαιὰν καὶ κάποτε ὑπάρξασαν ὀρθόδοξον μαχητικότητα καὶ αἴγλην τοῦ ἱεροῦ ἡμῶν Τόπου...

172. Μ. Βασιλείου, Ὁρ. ἠθικ. 33, 5.

είσιόντας καὶ τῶν Γραφῶν ἀκούοντας, μὴ παραμένοντας δὲ τῇ προσευχῇ καὶ τῇ θεΐα μεταλήψει, ὡς ἀνταξίαν ἐμποιοῦντας ἀφορίζεσθαι χρή». Ὑπὸ τί-νος τηρεῖται σήμερον ὁ Ἰ. Κανὼν οὗτος ὥστε ἅπαξ εἰσῆλθεν εἰς τὴν θεΐαν λειτουργίαν νὰ ἀναμένη μέχρι τέλους ὅπως μεταλάβῃ τῶν θείων Μυστηρίων; Ὅχι μόνον δὲν συμβαίνει τοῦτο σήμερον, ἀλλὰ καὶ σ κ ά ν δ α λ ο ν θὰ θεωρηθῇ διὰ τὸν θέλοντα νὰ τηρήσῃ τὴν ἀκρίβειαν ταύτην».

Τονίζομεν καὶ πάλιν ὅτι τὴν εὐθύνην διὰ τὴν παράτασιν τοῦ πονηροῦ τούτου ἔθους μέχρι τῶν ἡμερῶν ἡμῶν, ὡς καὶ διὰ τὸν ἀδικαιολόγητον σκαν-δαλισμὸν τῶν ἀγνοούντων Μοναχῶν, φέρουν ἐξ ὀλοκλήρου οἱ Πνευματι-κοὶ καὶ Καθηγούμενοι τοῦ Ἰ. ἡμῶν Τόπου, εἰς τοὺς ὁποίους ὁ Ἅγιος Μα-κάριος ἀπευθύνει καὶ πάλιν ὅ,τι ἔλεγεν πρὸ διακοσίων περίπου ἐτῶν εἰς τοὺς συναδέλφους τοῦ ἀγιορείτας:

«Ἄλλ' ἐγώ, γράφει ὁ μυροβλήτης ἅγιος, δὲν θαυμάζω τόσο μὲ τοὺς πνευματικούς, ὅσον θαυμάζω διότι οἱ καλοὶ ἀρχιερεῖς καὶ ποιμένες δὲν ἐσάλ-πισαν παρευθὺς μὲ τὰς θεοπνεύστους σάλπιγγας τῆς ἀληθείας, νὰ στηλι-τεύσωσι τὸν κακὸν σπορέα τοιοῦτου ζιζανίου, καὶ νὰ ἐκριζώσωσι τὸ σαπρὸν αὐτὸ φυτὸν ἀπὸ τὴν Ἐκκλησίαν, διότι ἔχουσι τὴν ἐξουσίαν ἀπὸ τὴν χάριν τοῦ ἁγίου Πνεύματος, εἰς τὸ νὰ συσταίνουσι τὰ καλῶς ἔχοντα καὶ νὰ διορθώ-νωσι ὅσα χρειάζονται διόρθωσιν.

Ἄλλ' ἴσως οἱ ἀρχιερεῖς προφασίζονται, ὅτι, ἐπειδὴ εὐρίσκονται εἰς τὸν ζυγὸν τῶν Ὀθωμανῶν καὶ εἶναι περιπεπλεγμένοι εἰς πολλὰς φροντίδας, ἐμπιστεύονται τὰ τοιαῦτα εἰς τοὺς δ ι δ α σ κ ά λ ο υ ς καὶ ἰ ε ρ ο κ ή ρ υ κ α ς. Ἄλλὰ οἱ εὐλογημένοι, ἄλλος θέλων νὰ μὴ χάσῃ τὴν ἡσυχίαν του καὶ ἄλλος ἄλλας προφάσεις προφασιζόμενος, ὅλοι ὁμοῦ παραιτούμενοι καὶ ρίπτοντες τὸ βάρος ὁ εἷς ἐπὶ τὸν ἄλλον, σκεπάζουν, ὡς εἰς τάφον, τὸν λόγον τοῦ Θεοῦ καὶ τὴν ἀλήθειαν· καὶ σιωπηρῶς δεικνύουσι ὅτι συγκατατίθενται νὰ γίνωνται τὰ τοιαῦτα, καθὼς λέγει ὁ θεΐος Μελέτιος ὁ Ὁμολογητῆς¹⁷³).

Τὰ ἀνωτέρω ὑπὸ τοῦ ἁγίου περιγραφέντα, οὐδέποτε θὰ ἐλάμβανον κώ-ραν ἐὰν δὲν διεκόπτετο ἡ καλλίστη συνήθεια τῶν προφορικῶν ἐπ' ἐκκλησί-αις κατηχήσεων καὶ διδασκῶν ὑπὸ τῶν Καθηγουμένων καὶ λοιπῶν Πνευματι-κῶν Προϊσταμένων. Τότε, ὄντως, ἡ πνευματικὴ οἰκοδομὴ θὰ εἶχε ἐγερθῆ «ἐκ θεμελίων», ὡς ἐπιθυμεῖ καὶ ἡ Ε.Ε., καὶ τὰ θεμέλια ἐπὶ τοῦ προκειμένου θὰ ἦτο ἡ Πατερικὴ διδασχὴ ἢ λέγουσα καὶ διδάσκουσα ὅτι: «οὐ διαστήματι χρόνου

173. Παραθέτομεν ὀλίγους στίχους ἐκ τῆς ὡραιότατης βίβλου τοῦ ἁγίου καλουμένης «Ἀλφαβηταλφάβητος».

«Εἰ δέ τις γνῶσιν ἐσχηκῶς, καὶ τὰ τῆς ἀληθείας,
καλῶς ἐξεπιστάμενος, τρόποις τοῖς καλύπτει,
καὶ μὴ κηρύσσει φανερῶς καὶ παρηγοῖα λέγει,
μηδὲ τῶν θείων καὶ σεπτῶν ἀντέχεται κανόνων,
τῶν νόμων τε προΐσταται τῶν παρὰ τῶν πατέρων,
οὐκ ἦ τ τ ο ν α τὴν κόλασιν δικαίως ὑποστῆναι.
Ὁ τὴν ἀλήθειαν σιγῶν, κρύπτει Χριστὸν ἐν τάφῳ,
ὡς προειρήκει τις πατῆρ, καὶ πάλιν ἄλλος λέγει·
τὸ τὴν εὐσέβειαν σιγᾶν κίνδυνος ὄντως μέγας,
καὶ κόλασις αἰώνιος καὶ βόθρος ἀπωλείας».

ὀρίζεται ἡ πρόσοδος» ἐν τοῖς μυστηρίοις, κατὰ τὸν χρυσοῦν τὴν γλῶσσαν Ἁγίων. Ἐνῶ σήμερον, ὡς ἡ ἰδία Εἰσηγητικὴ Ἐκθεσις διαβεβαιοῖ, συμβαίνει νὰ κηρύσσεται τὸ ἀκριβῶς ἀντίθετον! Πόθεν δῆλον; Ἐκ τῶν γραφομένων αὐτῆς εἰς τὴν σελίδα 12.

«Διατί, παρατηρεῖ μετ' ἐμφάσεως, ΟΥΔΕΙΣ τῶν ἐνταῦθα πνευματικῶν ἐγκρίνει τὰς ιδέας των;» Ἡ ἀπάντησις εἶναι ἀπλῆ· διότι πιστεύουν καὶ διδάσκουν ὅποια καὶ ἡ Ε.Ε., μὴ δεχόμενοι σύστασιν, παρατήρησιν, ἔλεγχον ἢ παράπονον διὰ τὰ τελούμενα ἐν Ὁρει Ἁγίῳ ἀναφορικῶς πρὸς τὴν μυστηριακὴν αὐτοῦ ζωὴν, παρὰ τὴν ὅλως διάφορον διδαχὴν τῶν Πατέρων τῆς Ἐκκλησίας⁽¹⁷⁴⁾.

Τέλος, πιστεύομεν, ὅτι ἰκανῶς πλέον ἔχει ταλαιπωρηθῆ ὁ ἱερὸς οὗτος Τόπος ἐκ διαφόρων ἀντικανονικῶν ἐθῶν καὶ ἐθίμων, τοπικῶν διακρίσεων καὶ ψευδοφιλοδοξιῶν· ἀρκετοὶ οἱ συγγράψαντες κατ' αὐτοῦ ἡμέτεροι καὶ ξένοι⁽¹⁷⁵⁾, ὥστε νὰ περιπτεύη πᾶσα νέα πρόκλησις καὶ ἀπόδειξις ἅμα ὅτι ἀδυνατοῦμεν νὰ διακρίνωμεν τὰ «κανονικῶς» ὑφηγούμενα ἀπὸ τὰς ἀνθρωπίνους καὶ παρερχομένας παραδόσεις. Αὐτὸ πού ἀπομένει εἶναι ἡ τὸ ταχύτερον ἐπισιροφὴ εἰς τὸ ἀρχαῖον εὐχαριστιακὸν κάλλος τῆς πρὸ τῆς ἀλώσεως τῆς βασιλίδος τῶν πόλεων ἐποχῆς, ὡς καὶ ἡ τῶν ἱερῶν καὶ πάλιν κανόνων κατίσχυσις καὶ ἐπικράτεια, ἐὰν ἐπιθυμῶμεν εὐλογίαν Θεοῦ, ἐπάνδρωσιν τοῦ Ἁγίου Ὁρους καὶ τὰς ὑπὲρ ἡμῶν πρεσβείας καὶ δεήσεις πάντων τῶν ἐν οὐρανοῖς ἁγιορειτῶν ἁγίων, οἵτινες καὶ συνεκρότησαν τὸ πνευματικὸν μεγαλεῖον τῆς Ἀθωπιδος γῆς.

Σ Υ Μ Π Ε Ρ Α Σ Μ Α

Ἐφαρμόζοντες τὰ θελήματα τοῦ Κυρίου καὶ τῆς Ἐκκλησίας Του κἂν μύριοι οἱ ἀντικείμενοι, πρέπει νὰ ἐπιδεικνύωμεν κατὰ τὸν Μ. Βασιλείον «ἀνένδοτον τὴν παρρησίαν», οὐδόλως δειλιῶντες ἢ ψηφιζόμενοι τὴν τῶν διαφωνούντων στάσιν.

174. «Πρέπει οἱ ἀκροαταί, ὅσοι εἶναι πεπαιδευμένοι εἰς τὰς Γραφάς, νὰ δοκιμάζωσι μὲ κρίσιν ὀρθὴν ὅσα λέγουν οἱ διδάσκαλοι· καὶ ὅσα μὲν εἶναι σύμφωνα μὲ τὰς Γραφάς νὰ τὰ δέχονται, ὅσα δὲ εἶναι ἀσύμφωνα, νὰ τὰ ἀποβάλλωσι. (ἐκ τῆς ἐρμηνείας τοῦ 72 ἠθικοῦ ὄρου τοῦ Μ. Βασιλείου ὑπὸ τοῦ ἁγίου Νικοδήμου, βλέπε σελ. 114 τοῦ «Περὶ τῆς Συνεχοῦς θείας Μεταλήψεως» ἔργου).

175. Ἐκ τῶν συγγραψάντων δυσφήμως καὶ ἐπιπολαίως κατὰ τοῦ ἀνατολικοῦ μοναχισμοῦ, ἀναφέρομεν χαρακτηριστικῶς τὸν Η. Workman, ὅστις μεταξὺ τῶν ἄλλων σημειοῖ:

In the East, the breach of Monasticism with culture and even with human society, became complete. Perched on the summits of precipitous rocks... ignorant of the treasures which the accidents of time may have left stranded in their libraries, pushing their antagonism to sex to such a degree that female animals of every kind are excluded from every part of the peninsula of Mount Athos...

In the East, Monasticism became a stereotyped institution, a barren asceticism without history or contribution to history, except in so far as its existence is the proof that mere asceticism is not a progressive factor and leads to no higher results of life and service... Monasticism in the East retained its individualistic basis, and remained little more than an aggregation of units... But too often the Eastern monks... confused vagrant laziness with religious contemplation». The evolution of the Monastic Ideal» σελ. 153 - 5. Boston 1962².

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΕΝΔΕΚΑΤΟΝ

Τὸ νὰ πιστεύῃ τις καὶ βιοῖ τὴν «συνεχῆ» θεῖαν Μετάληψιν,
συνιστᾷ τοῦτο προσηλυτισμὸν διὰ πράξεως ἐκφραζόμενον ;

ΘΕΣΙΣ Ι. ΕΙΣΗΓΗΤΙΚΗΣ ΕΚΘΕΣΕΩΣ

«Ἡ Ἰ. Μονὴ Μ. Λαύρας καταγγέλλει τοὺς ἐξαρτηματικοὺς αὐτῆς ἀδελφοὺς ὡς διεξάγοντας διὰ τοῦ κηρυττομένου φρονήματός των, π ρ ο σ η λ υ τ ι σ μ ό ν, ὅπερ συνιστᾷ ἀδίκημα προβλεπόμενον ὑπὸ τοῦ 184 ἄρθρου τοῦ Καταστατικοῦ Χάρτου¹⁷⁶). Πράγματι. Ἐὰν ληφθῆ ὑπ' ὄψει ὅτι κηρύττουν τὸ σ κ α ν δ α λ ί ζ ο ν τοῦτο φρόνημα, προσκρούουν ὄντως εἰς τὸ ἀνωτέρω ἄρθρον τοῦ Κ.Χ. τοῦ Ἀγίου Ὁρους. Ε.Ε. 12.

Α Π Α Ν Τ Η Σ Ι Σ

Ἐὰν ἴδωμεν κατ' ἀρχήν, τί καλεῖται προσηλυτισμός. Κατ' ἐπιτυχῆ νομικὸν ὄρισμόν: «προσηλυτισμὸς καλεῖται ἡ δι' ἀπατηλῶν μέσων προσπάθεια πρὸς διεϊσδυσιν εἰς τὴν θρησκευτικὴν συνείδησιν ἐτέρων, πρὸς τὸν σκοπὸν μεταβολῆς τοῦ περιεχομένου αὐτῆς». Ἐρωτῶμεν: πότε καὶ ἐπὶ ποίων ἐκρησμοποιήσαμεν ἀπατηλὰ μέσα μὲ σκοπὸν ἀλλαγῆς τῆς θρησκευτικῆς συνειδήσεως τῶν συμμοναστῶν μας; Τὸ νὰ ἐφαρμόζη τις τὰς «κανονικὰς διατάξεις» τῆς Ἐκκλησίας, πότε ἀπ' αἰώνων ἡρμηνεύθη ὡς προσηλυτισμός; Ἐὰν μάλιστα ληφθῆ ὑπ' ὄψιν ὅτι ὁ μοναχὸς διὰ τοῦ συνόλου βίου του, ἔργοις καὶ λόγοις συνισταμένου, οὐδὲν ἕτερον πράττει καθημερινῶς εἰμὴ ν' ἀδολεσχεῖ τῷ νόμῳ τῆς Ἐκκλησίας καὶ ταῖς ἐντολαῖς Αὐτῆς, ἔτι ἐντονώτερον ἀντιλαμβάνεται τὴν πλήρη ἐν προκειμένῳ παρανόησιν τοῦ ὅρου καὶ τὴν ἐκ τούτου πρωτοφανῆ κατηγορίαν. Ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει, διατί δὲν ἀποκαλοῦν προσηλυτιστὰς καὶ πάντας τοὺς εὐσεβεῖς μοναχοὺς τοὺς ἀγωνιζομένους ποικίλως διὰ τὴν διακοπὴν τῆς διαμνημονεύσεως τοῦ ὀνόματος τοῦ αἰρετικοῦ Πατριάρχου Ἀθηναγόρου, καίτοι αὕτη προβλέπεται ὑπὸ τοῦ Κ. Χάρτου;

Ἐὰν ὅμως προσέξῃ τις ἰδιαίτερος θὰ ἴδῃ ὅτι οἱ κ. συντάκται ἀμφιβάλλουν λίαν ἐπὶ τοῖς λεγομένοις των, διὸ καὶ ἐπικαλοῦνται καὶ πάλιν τὸ θέμα σ κ α ν δ α λ ο υ τ ῶ ν μοναχῶν πρὸς ὑποστήριξιν τῆς κατηγορίας καὶ παρερμηνείας τοῦ σχετικοῦ ἄρθρου. Ἀλλὰ περὶ σκανδάλου, ἐφ' ὅσον καὶ πάλιν εἰς αὐτὸ καταλήγουν, ἐσημειώσαμεν τὰ δέοντα ἐν τῇ προηγουμένῃ θέσει. Ἡ ἀτοπία τοῦ ἐπαχειρήματος εἶναι τοῖς πᾶσι ἔκδηλος. Καὶ τοῦτο διότι πάντες οἱ ἀπ' αἰώνων κηρύξαντες τὴν ἀλήθειαν τοῦ Εὐαγγελίου καὶ τὴν τῶν ἱερῶν κανόνων κρατύναντες ἰσχύν, μεγάλοι Πατέρες καὶ Διδάσκαλοι τῆς Ἐκκλησίας, οὐδόλως θὰ ἔπρεπε νὰ κληθοῦν μεγάλοι καὶ ἅγιοι, ἀλλ' ἀπλῶς προσηλυτισταί, καθόσον οὐδεὶς ἀγνοεῖ τὰ πλήθη οὐ μόνον τῶν σκανδαλισθέντων ἀπὸ τὰ κηρύγματά των, ἀλλὰ καὶ πολεμησάντων σφοδρῶς τὰς ἰδέας των. Συνεπῶς ἡ ἡμεῖς δὲν εἴμεθα προσηλυτισταί ἢ ἐὰν τυγχάνωμεν τοιοῦτοι λόγῳ τοῦ ἀνωτέρω φρονήμα-

176. «Πᾶσα προσηλυτιστικὴ καὶ προπαγανδιστικὴ ἐνέργεια, ἠθικὴ, θρησκευτικὴ, ἐκκλησιαστικὴ, κοινωνικὴ, ἔθνικιστικὴ, καὶ οἰασδήποτε ἄλλης φύσεως τοιαύτη, ἐν Ἀγίῳ Ὁρῶι ἀπαγορεύεται ἀπολύτως ἐπὶ ποινῇ ἀπελάσεως».

τος, πρέπει νὰ προηγήθησαν ἡμῶν οἱ συντάκται τοῦ ἱεροῦ Πηδαλίου, ὡς καὶ πάντες οἱ κανονολόγοι καὶ ἅγιοι τῆς Ἐκκλησίας μας οἱ ὁποῖοι ἐ κ ἠ ρ υ ξ α ν τ ἄ α ὑ τ ἄ μ ε θ' ἡ μ ῶ ν, καίτοι ἡμεῖς, τὸ ἐπαναλαμβάνομεν, οὐδέποτε ἐκηρύξαμεν, ἀλλ' ἀπλῶς προσεπαθήσαμεν νὰ ἐφαρμώσωμεν, ὅση ἡμῖν δύναμις, τὰ ὑπὸ τῆς Ἐκκλησίας διδασκόμενα.

Οἱ ἀγαθοὶ ὅμως συντάκται τῆς Εἰσηγητικῆς Ἐκθέσεως, ἐπιμένοντες εἰς τὴν ἀποψίν των, προσάγουν νέα ἐπιχειρήματα, ἀποδεικτικά, ὡς πιστεύουν, τῆς προσηλυτιστικῆς ἡμῶν δραστηριότητος. Ἴδου αἱ νέαί θέσεις των:

«Διότι, ἐὰν ἀπεδείχθη ὅτι τὸ κήρυγμα τοῦτο εἶναι ξένον πρὸς ὅ,τι ἐπικρατεῖ ἐνταῦθα, ὅτι προκαλεῖ σ κ ἄ ν δ α λ ο ν εἰς τὰς συνειδήσεις καὶ σαφῶς ἀντίκειται οὐχὶ εἰς ἀπλῶς ἐπικρατοῦντα ἔθη περιοδικοῦ χαρακτῆρος, ἀλλ' εἰς τὸ πνεῦμα τῆς Ἐκκλησίας, ἐν συνδυασμῷ μὲ τὴν πνευματικὴν καὶ ἀσκητικὴν παράδοσιν τοῦ Μοναχισμοῦ, καθίσταται πρόδηλον ὅτι ἀποτελεῖ μίαν μορφήν προσηλυτισμοῦ, ἀπαγορευομένην ὑπὸ τοῦ ἐν λόγῳ ἄρθρου. Πολεμηθέντος τοῦ κηρύγματος τοῦ Ἱερομ. Μαξίμου ὑπὸ τῶν Ἀγιορειτῶν, ἠναγκάσθη νὰ δηλώσῃ ὅτι τοῦτο ἀφορᾷ μόνον εἰς τὴν προσωπικὴν του ἐφαρμογήν. Εἴθε νὰ ἐφηρμόζετο ἐν κλειστῷ χώρῳ καὶ νὰ μὴ ἐδιδάσκετο ὡς φρόνημα τῆς Ἐκκλησίας... Ἄλλως τε, ἐὰν ὅπως πιστεύουν, εἶναι ὀρθὴ καὶ σωτήριος ἡ διδασκαλία των, διατί νὰ περιορισθῇ ἐντὸς ἀφεγγυῶς Κελλίου καὶ μὴ κηρυχθῇ «ἐν ταῖς πλατείαις;...» Ε.Ε. 12.

Βάσει τῶν ἀνωτέρω ἀπόψεων τῆς Ε.Ε. τὸ πιστεύω ἡμῶν:

- α' «σαφῶς ἀντίκειται εἰς τὸ πνεῦμα τῆς Ἐκκλησίας ἐν συνδυασμῷ» καὶ
- β' «μὲ τὴν πνευματικὴν καὶ ἀσκητικὴν παράδοσιν τοῦ Μοναχισμοῦ».

Τί τῶν ἀνωτέρω ἀναληθέστερον; τί τούτων πλέον δαιμονοχαρὲς καὶ τῆς ἀληθείας καταστρεπτικώτερον; Ὁ ἀναγνώστης ἤδη ἐν τοῖς προηγουμένοις ἐγνώρισε διὰ τῶν σελίδων τοῦ παρόντος, ὅποιον τὸ κήρυγμα τῆς Ἐκκλησίας καὶ τῶν ἁγίων αὐτῆς πατέρων περὶ τῆς συνεχοῦς θείας Μεταλήψεως, ὅπερ κήρυγμα ἐξικνεῖτο μέχρι τοῦ καθ' ἑκάστην, εἰ δυνατόν, ὡς ἐπίσης καὶ τὴν πορείαν ἐπ' αὐτοῦ τῶν μεγάλων ἀσκητῶν ἐρήμου καὶ Κοινοβίων, μέχρι τῶν ἀκραιμόνων τῆς ὀσιακῆς πολιτείας ἀγιορειτῶν Γρηγορίου τοῦ Παλαμᾶ καὶ Καλλίστου Ξανθοπούλου, τῶν θερμῶν τούτων κηρύκων τῆς ἀδιορίστου προσόδου. Τὸ νὰ ἐπιμένῃ τις ἀρνούμενος τὴν ἐπὶ τοῦ προκειμένου ἀλήθειαν, ἐν καὶ μόνον δημιουργεῖ εἰς τὸν σῶφρονα ἀκροατὴν του σιγὴν καὶ προσευχὴν...

Τίς ὅμως δὲν θλίβεται ὅταν βλέπῃ ἀγιορείτας πατέρας, ἐν πολλοῖς λευκανθέντας ἐν τῇ ἐρήμῳ τοῦ Ἄθωνος καὶ ὑποπιθεμένους ἱκανοὺς τῆς ἱερᾶς Παραδόσεως μελετητάς, νὰ ἀρνοῦνται τὴν περὶ συνεχοῦς θείας Μεταλήψεως δι' ἐγκρατείας διδασχὴν τῆς Ἐκκλησίας ἡμῶν, γράφοντες: «Εἴθε νὰ ἐφηρμόζετο ἐν κλειστῷ χώρῳ καὶ μὴ ἐδιδάσκετο ὡς φρόνημα τῆς Ἐκκλησίας...».

Τίς δὲν ἐκπλήσεται καὶ σχεδὸν φρίττει ἐνώπιον τῶν μεθοδιῶν τοῦ Πονηροῦ ὅστις τεχνηέντως τὰς παγίδας αὐτοῦ ἀπλώσας, συνεχίζει νὰ συλᾷ ψυχὰς ἐκλεκτὰς καὶ ἀφιερωμένας τῷ Θεῷ; Καὶ ἐν ἀπορίᾳ ἐπαναλαμβάνομεν καὶ ἡμεῖς μετὰ τοῦ Μ. Ἀντωνίου: «Τίς ἄρα παρέρχεται ταύτας; καὶ ἤκουσα φωνῆς λεγούσης μοι: ἡ ταπεινοφροσύνη». Ὅντως ἐὰν ἐμβαθύνῃ τις περισ-

σότερον εἰς ὅλον αὐτὸν τὸν ἀντιρρητικὸν διάλογον θὰ διῖδη ὅπως ὅποτε ὅτι τὰς γραφίδας τῶν κ. Εἰσηγητῶν περισσότερο ἐκίνησεν ἢ αὐτοπεποίθησις καὶ ὁ ναρκισσοειδὴς λόγος τῶν ὡραιολόγων καὶ ἐντυπωσιακῶν ἅμα ἐκφράσεων τοῦ κειμένου αὐτῶν — ἀδιαφοροῦντες ἐὰν καὶ κατὰ μερίδιον μετέχουσιν τῆς ἀληθείας — καὶ ὀλιγώτερον ἢ προσπάθεια νὰ γνωρίσουν καὶ διακονήσουν τὴν ἀλήθειαν.

Εἰρωνευόμενοι δὲ ἐν συνεχείᾳ τοὺς ἡμετέρους λόγους, γράφουν: «Ἄλλως τε, ἐὰν ὅπως πιστεύουν, εἶναι ὀρθὴ καὶ σωτήριος ἡ διδασκαλία των, διατί νὰ περιορισθῇ ἐντὸς ἀφεγγῶς Κελλίου καὶ νὰ μὴ κηρυχθῇ «ἐν ταῖς πλατεῖαις»;

«Ἀληθῶς ἀπεκρίθησαν»! Ἐκ καρδίας πιστεύομεν ὅτι ἀγαθὸν καὶ σωτήριον θὰ ἦτο νὰ κηρυχθῇ οὐκ ἰσχυρῶς «ἐν πλατεῖαις», διότι πολὺ ὀλίγας τοιαύτας διαθέτει ὁ ὀρεινὸς καὶ ἀπόκροτος Ἰθώως, ἀλλ' ἐν μέσαις ἐκκλησιαστικαῖς τῶν ἱερῶν καθολικῶν τῶν Μονῶν καὶ Σκήτεων, ὥστε νὰ ἐπανέλθῃ καὶ πάλιν τὸ χρυσοῦν ἔθος τοῦ ἀρχαίου καὶ Βυζαντινοῦ εὐχαριστιακοῦ μεγαλείου τῆς Μοναχικῆς πολιτείας. Γνωρίζοντες ὅμως τὸ τραχὺ τοῦ πράγματος, ἢ μᾶλλον ὅτι ἄλλοις τοῦτο ἀνήκει, ἡμῶν ἀπλῶν ἐρημιτῶν, ἠρκέσθημεν εἰς τὴν εὐχαριστιακὴν δοξολογίαν τοῦ Θεοῦ ἐντὸς τῶν ταπεινῶν καὶ «ἀφεγγῶν» Κελλίων μας, πλὴν ὅμως ἐδέχθημεν καταγίγα ἀπὸ πυρῶν πανταχόθεν!... Καὶ ἐρωτῶμεν: Τίς ὁ σκανδαλίζων; Τίς ὁ καταστρατηγῶν θεσμοθεσίας ἀρχαίων καὶ ἀγίων Πατέρων; Τίς ὁ τὸ φῶς καλῶν σκοτός, καὶ τὴν τῆς Ἐκκλησίας διδασχὴν «αἵρεσιν» καὶ «προσηλυτισμόν»; «Ἐν διαφεύγει τῶν χειλέων ἡμῶν: «Κύριε, μὴ στήσῃς αὐτοῖς τὴν ἁμαρτίαν ταύτην».

Ἐν συνεχείᾳ παραθέτομεν καὶ τὰς π ρ α κ τ ι κ ἄ ς ὑψηλὰς τῆς Εἰσηγητικῆς ξυνωρίδος: «Κατόπιν τῶν ἀνωτέρω — ἅτινα δυστυχῶς μᾶς ἤγαγον εἰς τὴν ἐκτασιν, λόγῳ τοῦ ἐπὶ τέσσαρας δεκαετίας ἀνοικτοῦ θέματος καὶ τοῦ κινδύνου δημιουργίας εὐρυτέρας ἀνωμαλίας — φρονοῦμεν ὅτι εἰς τὴν ἀμέσως ἐνδιαφερομένην Ἰ. Μονήν, ὡς προνοοῦσαν διὰ τὴν εἰρήνην τῶν ἀδελφῶν τῆς δικαιοδοσίας της, ἀπόκειται ἵνα ποιήσῃται χρῆσιν τοῦ ἄρθρου 139 τοῦ Κ. Χάρτου, ἐφ' ὅσον προκαλοῦνται σκάνδαλα εἰς τὰς ψυχὰς, ἰδίᾳ τῶν ἠπλουστέρων καὶ δημιουργεῖται κίνδυνος μεταστάσεως ἀπὸ τῶν μετανοιῶν των, εἰς δὲ τὴν κρίσιν τῆς Ὑμετέρας Πανοσιολογιότητος ἀνατίθεται ὅπως λάβῃ τὰ ἐνδεικνυόμενα μέτρα, ἐν οἷς καὶ τὴν ἐφαρμογὴν τοῦ 184 ἄρθρου τοῦ Κ. Χάρτου Ἀγίου Ὁρους (Ε.Ε. σ. 13-4).

Εἰς τὰς ἀνωτέρω «διαγνώσεις» τοῦ Εἰσηγητικοῦ ἐγγράφου ἡ Μ. Λαύρα ἔσπευσε νὰ ὑπακούσῃ προθύμως, προκειμένου νὰ «διασώσῃ» τὰς σκανδαλισθείσας συνειδήσεις τῶν συμμοναστῶν ἡμῶν, οὐκ ἰσχυρῶς ἐκ τῆς παναιρέσεως τοῦ Οἰκουμενισμοῦ, ἀλλ' ἐκ τοῦ «αἵρετικοῦ» κηρύγματος τῆς ἀδιορίστου ἢ συνεχοῦς θείας Κοινωνίας! Τὸ «ἔπος» ἐγένετο ταχέως καὶ «ἔργον» οὐδόλως ἠθέλησε ἢ Ἱερὰ Μονὴ νὰ ἀσχοληθῇ μὲ ἐκποιήσεις τῶν ἡμετέρων Καλυβῶν, ὡς προβλέπει ὁ Καταστατικὸς Χάρτης· δυναμικῶς ἐξέδωκεν τὰ ἀπολυτήριά μας ἐντελλομένη ἅμα τὴν ἄμεσον ἀπομάκρυνσίν μας ἐκ τῶν μετανοιῶν ἡμῶν. Σημειωθῆτω ὅτι εἰς ἐκ τῶν βιαζομένων πρὸς ἀπέλασιν ἀδελφὸς ὑπῆρχεν ὑποτακτικὸς καὶ μοναδικὸν στήριγμα τοῦ ἡλικίας 98 ἐτῶν Γέ-

ροντος, ὅστις καὶ ὀλίγον μετὰ τὴν τοῦ ὑποτακτικοῦ του ἀπομάκρυνσιν ἀνεπαύετο τῶν «κόπων τῆς πολυμόχθου σαρκός...».

Νῦν οὐδὲν ἕτερον ἀπομένει εἰμὴ ἡ ἐφαρμογὴ τοῦ ἄρθρου 184, τοῦ προβλέποντος ἀπέλασιν ἐκ συνόλου τοῦ Ἁγίου Ὁρους παντὸς προσηλυτιστοῦ... Ἀναμένοντες καὶ ταύτην (τί ἀδύνατον ἐν τῇ ἐποχῇ ἡμῶν;), ἠθελήσαμεν νὰ βοηθήσωμεν διὰ τῆς συντάξεως τῆς συστηματικῆς ταύτης μελέτης, ὅσους ἐκ τῶν καλοπροαιρέτων θὰ ἐπεθύμουν νὰ γνωρίσουν τὴν ὄντως «σκανδαλίζουσαν» ἀλήθειαν τῆς συνεχοῦς θείας Μεταλήψεως, τῆς διδασκαλίας ἣτις ὑπενθυμίζει ἄριστα οὐ μόνον τοὺς λόγους τοῦ Κυρίου: «ὁ τρώγων μου τὴν σάρκα καὶ πίνων μου τὸ αἷμα ἔχει ζωὴν αἰώνιον, καὶ ἐγὼ ἀναστήσω αὐτὸν ἐν τῇ ἐσχάτῃ ἡμέρᾳ...», ἀλλὰ καὶ τὰ γραφόμενα ὑπὸ τοῦ εὐαγγελιστοῦ διὰ τὴν μετὰ τὴν ἀκρόασιν τῶν ἀνωτέρω διαγωγὴν τῶν Ἰουδαίων: «...ἐκ τούτου πολλοὶ ἀπῆλθον ἐκ τῶν μαθητῶν αὐτοῦ εἰς τὰ ὀπίσω καὶ οὐκέτι μετ' αὐτοῦ περιεπάτουν». Τὸ νὰ περιπατῆ τις μετὰ τοῦ Ἰησοῦ προϋποθέτει ὅπως ὅποτε τὴν συμμόρφωσιν καὶ μετὰ καρδίας ζεούσης καὶ εὐγνώμονος ἀποδοχὴν τῶν λεγομένων του· ὑπεναντίοι ἢ χλιαροὶ «οὐ περιπατήσουσι μετ' αὐτοῦ»... Τὸ ἀνωτέρω σημειωθὲν «ὀπίσω», τὸ ἐκφράζον τὴν τότε δειλίαν καὶ ὀλιγοπιστίαν τῶν ἀκροατῶν τοῦ Διδασκάλου, ἐνίκησαν οἱ ἀπλοῖ καὶ εὐπειθεῖς Ἀπόστολοι οἱ ὁποῖοι διὰ τοῦ στόματος τοῦ πρωτοκορυφαίου ἀπεκρίθησαν πρὸς τὸν Ἰησοῦν: «Κύριε πρὸς τίνα ἀπελευσόμεθα; ρήματα ζωῆς αἰωνίου ἔχεις».

Ὅντως ἡ διδαχὴ τῆς συνεχοῦς καὶ ἀδιορίστου θείας Μεταλήψεως ἐγκρύπτει «ρῆμα ζωῆς αἰωνίου» καὶ ἦτο ἐπόμενο νὰ «σκανδαλίζῃ» τὸν μέχρι σήμερον ἄλλως ἐθισθέντα ἢ ἐξ ἀγνοίας ὄλως διαφόρως πιστεύοντα. Ἡμεῖς ἐν εὐχόμεθα ἐκ καρδίας· νὰ πυκνωθοῦν οἱ ἀγαπῶντες «τὰ προστάγματα Κυρίου» καὶ τὰς τῶν ἁγίων πατέρων διδασχάς, ὥστε καὶ πάλιν τὸ Ἁγιώνυμον Ὁρος, νὰ εὔρη τὴν δικαίαν θέσιν του ἐν μέσῳ τοῦ σάλου τῆς σημερινῆς κυρτανομένης καὶ μᾶλλον καταποντιζομένης Ὁρθοδοξίας, πρὸς δικαίωσιν τοῦ μεγάλου παρελθόντος του, παράδειγμα παρέχον σωτήριοις τοῖς συγχρόνοις καὶ βεβαίαν ἐλπίδα ἐνὸς ἀνταξίου τῆς ἱστορίας του μέλλοντος. Ἀμήν.

Σ Υ Μ Π Ε Ρ Α Σ Μ Α

Ἡ περὶ συνεχοῦς θείας Μεταλήψεως διδαχὴ, οὐ μόνον δὲν συνιστᾷ προσηλυτισμόν, ἀλλ' ἐξ ἀντιθέτου ἀποτελεῖ μία τῶν ὑψηλοτέρων καὶ σωτηριωδωτέρων διδασχῶν τῆς Ἐκκλησίας, καὶ διὰ τοῦτο σφοδρῶς πολεμηθείσης ὑπὸ τῆς ποικίλης ἀγνοίας καὶ ἐμπαθείας τῶν ἀνθρώπων καὶ τοῦ Πειράζοντος.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΔΩΔΕΚΑΤΟΝ

Ἔθιμον ἄγραφον, τοπικόν ἢ γενικόν, εἶναι δυνατόν ν' ἀντικαθιστᾶ
ἢ πολλῶ μᾶλλον νὰ καταργῆ «κανονικὴν» διάταξιν ἢ Εὐαγγελικὴν
διδασχὴν τῆς Ἐκκλησίας ;

ΘΕΣΙΣ ΙΑ. ΕΙΣΗΓΗΤΙΚΗΣ ΕΚΘΕΣΕΩΣ

«Τὸ κρινόμενον θέμα ἀξιολογεῖται δι' ἀσκητικῶν καὶ Μοναχικῶν κριτηρίων, ἐντὸς τῆς περιοχῆς τοῦ Ἁγίου Ὄρους, ἀγομένου ὄχι μόνον ὑπὸ τῶν ἔθῶν του τῆς τυπικῆς τάξεως καὶ τῆς ἰδιοτύπου Μοναχικῆς ζωῆς, ἀλλ' ἰδιαζόντως καὶ ὑπὸ τῆς ἀσκητικῆς πείρας καὶ πνευματικῆς παραδόσεως... Καὶ εἰς τὸ Ἅγιον Ὄρος ἐὰν δὲν ὑπάρχη ἓνα ἀναλλοίωτον status quo, ὅμως ὑπάρχει μία μακρὰ ἀσκητικὴ παράδοσις, ὑπὸ τὸ φῶς καὶ μόνον τῆς ὁποίας διακανονίζονται πάντα τὰ ἀφορῶντα εἰς αὐτό. Ἐπομένως καὶ τὸ κρινόμενον θέμα». Ε.Ε. σελ. 4 - 5.

Α Π Α Ν Τ Η Σ Ι Σ

Ἐνταῦθα, ὡς βλέπομεν, οἱ κ. Εἰσηγηταὶ πρὸς ὑποστήριξιν τοῦ τριημέρου καὶ τῶν παρομαρτούντων αὐτῶ, ἐπικαλοῦνται: α'. τὰ ἔθῃ καὶ ἔθιμα τοῦ ἱεροῦ Τόπου καὶ β'. τὴν ἀσκητικὴν πείραν καὶ πνευματικὴν παράδοσιν τοῦ Ἁγιορειτικοῦ Μοναχισμοῦ. Ἐξετάσωμεν λοιπόν, ἀμφοτέρας τὰς ὡς ἄνω περιπτώσεις ὑπὸ τὸ φῶς τῶν ἱερῶν κανόνων καὶ τῆς συνόλου ὕ γ ι ο ῦ ς ὀρθοδόξου παραδόσεως.

Ὁ ἱερὸς Νικόδημος ἐν τοῖς προλεγομένοις τοῦ Ἱεροῦ Πηδαλίου, οἰονεὶ θέλων νὰ διασφαλίσῃ καὶ διατρανώσῃ ἅμα τὴν ἰσχὺν τῶν ἱερῶν κανόνων ἐκ παντὸς ἀνθρωπίνου «ἐντάλματος», ἔγραφε τὰ ἀκόλουθα πρὸ διακοσίων περίπου ἐτῶν: «Ἐνθα οὐκ ἔστι κανὼν ἢ ἔγγραφος νόμος, κρατεῖ ἢ καλὴ συνήθεια, ἢ ὀρθῶ λόγῳ καὶ πολλοῖς ἔτεσι δοκιμασθεῖσα, καὶ μὴ ἐγγράφῳ κανόνι ἢ νόμῳ ἐναντιοῦμένη, τάξιν κανόνος καὶ νόμου ἐπέχουσα», σελ. 10'. Καὶ ἀλλαχοῦ ὁ αὐτὸς πατήρ: «Οἱ θεῖοι κανόνες καὶ ὑπὲρ τὰ τυπικὰ ἰσχύουσιν, ὅταν αὐτοῖς ἐναντιοῦνται ταῦτα, καὶ μάλιστα τὰ κατὰ μέρος καὶ τοπικά». Βεβαιῶν δὲ τὸν λόγον του προσθέτει: «Φησὶ γὰρ ὁ Βλάσταρις: «ἀπὸ τῆς ρλα' Ἰουστινιανείου νεαρᾶς γνοίης ἂν ὅτι, τὰ γινόμενα παρὰ τῶν κτιόρων ἐν τοῖς Μοναστηρίοις τυπικὰ στέργειν ὀφείλουσιν, εἰ μὴ που τοῖς κανόσιν ἐναντιοῦνται» σελ. κα'.

Ἦτοι, ἐν ἄλλαις λέξεσιν, ἀποκρούεται παρὰ τοῦ ἱεροῦ πατρὸς ἐρμηνεύοντος ἐν τούτῳ τὴν κανονικὴν ἀποψιν τῆς Ἐκκλησίας, πᾶσα παρεϊσδουσις εἰς τὴν περιοχὴν ἰσχύος τῶν ἱερῶν κανόνων, ὁποθενδήποτε προερχομένη, καὶ ἔξ αὐτοῦ εἰσέτι τοῦ βασιλέως⁽¹⁷⁷⁾.

177. «Ὅτι οἱ θεῖοι κανόνες ὑπὲρ τοὺς βασιλικοὺς νόμους ἰσχύουσιν. Οἱ τοῖς Κανόσιν ἐναντιούμενοι πραγματικοὶ τύποι (= πολιτικοὶ νόμοι) ἄκυροί εἰσι. (Φωτ. τιτλ. α', κεφ. β').». «Οἱ μὲν γάρ, ἤγουν οἱ Κανόνες, παρὰ Βασιλέων καὶ ἁγίων Πατέρων ἐκτεθέντες καὶ στηρικθέντες, ὡς αἱ θεῖαι Γραφαὶ δέχονται. Οἱ δὲ νόμοι, παρὰ Βασιλέων μόνον ἐδέχθησαν ἢ συνετέθησαν· καὶ διὰ τοῦτο οὐ κατισχύουσι τῶν θείων Γραφῶν, οὐδὲ τῶν Κανόνων». (Βαλοσαμῶν, σχόλια εἰς τὸ ἀνωτέρω β'. κεφ. τοῦ Φωτίου). Ἱ. Πηδάλιον σελ. κα'.

Ὁ πατριάρχης ἐπίσης Βαλσαμῶν καὶ γνωστὸς ἡμῖν ἐκ τῶν προεκτεθέντων, σχολιάζων τὸν 16ον κανόνα τῆς Πρωτοδευτέρας Συνόδου, τὸν διαλαμβάνοντα περὶ παραιτήσεως ἐπισκόπων, παρατηρεῖ: «Οἱ δὲ λέγοντες, ὀφείλουν ὡς κανόνα τὴν περὶ τῶν παραιτήσεων μακρὰν συνήθειαν κρατεῖν, οὐ καλῶς λέγουσι· μακρὰ γὰρ συνήθεια ἄγραφος οὐ κρατεῖ, ἔνθα ἐγγράφῳ νόμῳ ἢ κανόνι ἐναντιοῦται· καὶ ζήτησι τὰ γραφέντα παρ' ἡμῶν, χάριν τούτου, εἰς κεφ. γ' τοῦ Α' τίτλου τοῦ παρόντος συγγράμματος», ὅπερ βλέπε εἰς: Ρ.-Π., Α' σελ. 39 - 42⁽¹⁷⁸⁾.

Ἐκ δὲ τῶν νεωτέρων, ὁ καθηγητὴς τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ δικαίου ἐν τῇ Νομικῇ Σχολῇ τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν Ἄν. Χριστοφιλόπουλος, ἀναφερόμενος εἰς τὸ ἔθιμον καὶ τὴν ἰσχὺν αὐτοῦ, γράφει: «Κατὰ ταῦτα, διὰ τὴν ὑπαρξίν ἐθίμου ἀπαιτεῖται μακρὰ καὶ σταθερὰ ἄσκησις, ἧς ὅμως ἡ διάρκεια δὲν δύναται νὰ ὀρισθῇ ἐκ τῶν προτέρων καὶ κοινῇ συνείδησις, ὅπως τὸ ἀσκούμενον κρατῆ ὡς δίκαιον. Περαιτέρω τὸ ἐκκλησιαστικὸν ἔθιμον δέον νὰ μὴ προσκρούῃ εἰς δόγμα τι τῆς ὀρθοδόξου πίστεως, εἰς τὴν δημοσίαν τῆς πολιτείας τάξιν, προκειμένου δὲ περὶ τοπικοῦ ἢ εἰδικοῦ ἐθίμου, νὰ μὴ εὐρίσκηται εἰς ἀντίθεσιν πρὸς τὸ καθ' ὅλου πνεῦμα τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ δικαίου καὶ τῆς Χριστιανικῆς ἠθικῆς⁽¹⁷⁹⁾.

Παρομοίως σχεδὸν καὶ μᾶλλον πληρέστερον ἐκφράζεται καὶ ὁ καθηγητὴς τοῦ Κανονικοῦ Δικαίου ἐν τῇ Θεολογικῇ Σχολῇ Ἀθηνῶν Κ. Μουρατίδης, εἰς τὰ «Μαθήματα Κανονικοῦ Δικαίου» καὶ ἐν σελ. 64. (πολυγρ. ἔκδ).

«Τὸ ἐκκλησιαστικὸν ἔθιμον διὰ νὰ ἀποτελέσῃ πηγὴν τοῦ Κανονικοῦ Δικαίου δέον νὰ μὴ προσκρούῃ εἰς δόγμα τι τῆς ὀρθοδόξου πίστεως καὶ νὰ εὐρίσκηται ἐν ἀπολύτῳ συμφωνίᾳ πρὸς τὴν Ἀγίαν Γραφὴν καὶ τὴν Ἱερὰν Παράδοσιν. Προκειμένου δὲ περὶ τοπικοῦ ἢ εἰδικοῦ ἐθίμου, νὰ μὴ εὐρίσκηται εἰς ἀντίθεσιν πρὸς τὸ καθόλου πνεῦμα τοῦ Κανονικοῦ Δικαίου καὶ τῆς Χριστιανικῆς ἠθικῆς».

Ὅτι τὰ ἀνωτέρω εἶχον ὑπ' ὄψει των καὶ οἱ συντάκται τῶν διαφορῶν τυπικῶν καὶ δὴ τῶν δύο κυριωτέρων τούτων, ἦτοι τοῦ Παλαιστινοῦ τυπικοῦ τοῦ ἀγίου Σάββα καὶ τοῦ τῆς Μονῆς τῶν Στουδίων, εἶναι ὅλως περιττὸν νὰ τοινοθῇ καὶ ἐνταῦθα. Χρησιμοποιηθέντα ἀμφότερα ὡς πρότυπα διὰ πάντα σχεδὸν τὰ μεταγενέστερα τυπικὰ καὶ φέροντα ἔκδηλον τὴν ἐπίδρασιν τῶν ἔργων τοῦ Μεγάλου Καππαδόκου, Βασιλείου τοῦ οὐρανοφάντορος, συμφώνως πρὸς τὰς τελευταίας συμπερασματικὰς καταλήξεις τῶν ἐρευνητῶν⁽¹⁸⁰⁾, εἶναι λίαν

178. «Καὶ ἐπὶ τοῦ πολιτικοῦ νόμου τὸ ἔθος ὡς ἄγραφος νόμος ἰσχύει, ὅτε ἐν δικαστηρίῳ ἢ συνήθεια βεβαιωθῇ, καὶ ὅτε μὴ ἐγγράφῳ νόμῳ ἐναντιοῦται». Κεφ. γ' τοῦ Νομοκάνονος τοῦ Φωτίου, παρὰ Ρ.Π., Α' σελ. 38.

179. Παράβαλε τοῦ ἰδίου: «Τὸ ἐκκλησιαστικὸν ἔθιμον» «Θεολογία» 1953, σελ. 206. Ἐπίσης *Codex Juris Canonici*, cc 27 - 8.

180. «Οἱ κυριώτεροι τῶν περὶ τὰ τυπικὰ ἀσχοληθέντων μελετητῶν κατέληξαν εἰς τὸ κοινὸν συμπέρασμα ὅτι εἰς τὴν διαμόρφωσιν τῶν κανόνων τοῦ ὀργανωμένου μοναχικοῦ βίου ἐν Βυζαντίῳ μεγάλως ἐπέδρασαν κυρίως αἱ ἀσκητικαὶ διατάξεις», οἱ «Κατ' ἐπιτομὴν

φυσικὸν διατὶ ἐλλείπει παρ' αὐτοῖς πᾶσα «ἀντικανονικὴ» διδασχὴ ἢ διατύπωση, ὡς ἐπίσης καὶ ἀσυμφωνία πρὸς τὰς ἀγίας Γραφάς⁽¹⁸¹⁾. Ἀπόδειξις τούτου, ἡ ὀρθὴ εὐχαριστιακὴ τοποθέτησις τῶν ἔναντι τοῦ θειοτάτου Μυστηρίου⁽¹⁸²⁾.

Εἰς οὐδένα τούτων εὐρίσκομεν παράλληλόν τι τῆς σημερινῆς ἐν Ἀγίῳ Ὁρει καταστάσεως, πολλῶ δὲ μᾶλλον τῆς προηγουμένως ἐπικρατησάσης «πλάνης». Μήπως ὅμως ἔχομεν ἀγιορειτικὸν ἔγγραφον Τυπικὸν τὸ ὁποῖον νὰ ἐπικροτῆ ἢ πολλῶ μᾶλλον νὰ ἐπιτάσῃ τὴν τοῦ τριημέρου καὶ τοῦ ἰουδαϊκοῦ Σαββάτου κυριαρχίαν; Οὐδέν! Ἀμφότερα ἀποτελοῦν καρποὺς λειτουργικῆς παρακμῆς ἐν μέσῳ Ὁθωμανικῶ ζυγῶ! Συνεπῶς τὰ ὑπὸ τῶν κ. Εἰσηγητῶν ὑποστηριζόμενα, ὅτι δηλαδὴ «τὰ ἔθνη» καὶ ἡ «τυπικὴ τάξις» τοῦ Ἀγίου Ὁρους ἀποτελοῦν τὰς κυρίας αἰτίας τῆς συγχρόνου εὐχαριστιακῆς ζωῆς αὐτοῦ τυγχάνουν ὄντως ἀληθῆ ὡς ἐκφράζοντα ἀναγλύφως τὴν ἀ ν τ ι κ α ν ο ν ι κ ῆ ν καὶ παρὰ τὴν ὑγιᾶ ἀσκητικὴν - τυπικὴν παράδοσιν ἐπικρατοῦσαν τάξιν, καὶ συνεπῶς κομῶντα, φέροντα καὶ ἔκδηλον τὸν καρπὸν τῶν «ἀνθρωπίνων παραδόσεων» καὶ συνηθειῶν⁽¹⁸³⁾.

ὄροι» καὶ οἱ «Ὁροι κατὰ πλάτος» Βασιλείου τοῦ Μεγάλου. Κοινὴ δὲ εἶναι ἡ διαπίστωση ὅτι τούλάχιστον αἱ εἰς τὴν καθημερινὴν πνευματικὴν ζωὴν καὶ ἄσκησιν ἀναφερόμεναι διατάξεις τῶν πρώτων γνωστῶν εἰς ἡμᾶς Τυπικῶν, ἤτοι τοῦ ἀγίου Σάββα τῆς Παλαιστίνης καὶ Θεοδώρου ἡγουμένου τῆς μονῆς τῶν Στουδίου, βασίζονται σχεδὸν ἀποκλειστικῶς ἐπὶ τῶν θεσπιμάτων τῶν ἀσκητικῶν τοῦ Μεγάλου Βασιλείου. Ὑπὸ πάντων ἐπίσης ὑποστηρίζεται ὅτι τὰ δύο ταῦτα Τυπικὰ ἀπετέλεσαν τροπὸν τινὰ τὸ πρότυπον, ἐπὶ τῇ βάσει τοῦ ὁποῖου διεμορφώθησαν καὶ τὰ μεταγενέστερα». Κ. Μανάφη, «Μοναστηριακὰ Τυπικὰ - Διαθῆκαι», σελ. 83, Ἀθῆναι 1970. Διδ. Διατριβή.

181. Ἀπόδειξις ἀπλῆ τούτου ἔστω ὁ μοναχὸς Ἰωάννης, ὁ συντάξας τὸ Τυπικὸν τῆς Μονῆς τοῦ Τιμίου Προδρόμου τοῦ ἐν τῷ Μοναχείῳ, ὅστις «ἐπὶ παντὸς θέματος ἀποτομένου τῆς πνευματικῆς ζωῆς καὶ ἀσκήσεως τῶν μοναχῶν ἀνατρέχει εἰς τὰ ὑπὸ τῶν μεγάλων ἐκπροσώπων τοῦ μοναχισμοῦ διατυπωθέντα». ... ἐνῶ ὁ ἅγιος Χριστόδουλος τῆς Πάτμου, τεκμηριώνει τὰς διατάξεις του «περὶ τῆς παραδοχῆς τῶν ἀπὸ κόσμου παραβαλλόντων πρὸς τὴν μονήν», διὰ τῶν γνωμῶν Βασιλείου τοῦ Μεγάλου, Γρηγορίου τοῦ Μεγάλου ἐν Θεολογίᾳ καὶ διὰ τῶν κανόνων «τῆς ἐν τῷ πανσέπτῳ ναῶ τῶν ἱερῶν Ἀποστόλων συναθροισθείσης πρώτης καὶ δευτέρας συνόδου». Κ. Μανάφη, μνημ. ἔργ. σελ. 85.

182. Παρὰ ταῦτα δέον νὰ σημειωθῆ ὅτι ὑπάρχουν καὶ τυπικὰ ἐ ν ἀ ν τ ι θ έ σ ε ι διατελοῦντα πρὸς τοὺς ἱεροὺς Κανόνας, εἰς ποικίλα θέματα, καὶ αὐτὸ τὸ τῆς προσόδου ἐν τοῖς Μυστηρίοις προσέτι! Τοῦτο δὲν πρέπει νὰ προκαλῆ ἡμῖν ξενισμὸν τινὰ δεδομένου ὅτι καὶ ὁ θεῖος Νικόδημος παρατηρήσας τοῦτο, ἐσημείωσεν λίαν ἐπιτυχῶς, ὅτι οἱ ἱεροὶ κανόνες δέον ὅπως ἰσχύωσι πάντοτε ὑ π ἔ ρ τὰ Τυπικὰ, ὡς εἶδομεν ἐν τῇ ἀρχῇ τῆς παρούσης θέσεως.

183. Ὁ Μ. Βασίλειος ἀναφερόμενος εἰς τὰς τῶν ἀνθρώπων παραδόσεις, τὰς προσκαίρους καὶ αἰεποτε ἐπισφαλεῖς, σημειοῖ! «Ἄρα γε ἠπάτησεν ἡμᾶς ἡ κακίστη συνήθεια ἄρα κακῶν αἰτία γέγονεν ἡ διεστραμμένη τ ῶ ν ἀ ν θ ρ ῶ π ω ν π α ρ ἄ δ ο σ ι ς». (προοίμιον ὁμιλίας περὶ κριμάτων Θεοῦ). Καὶ ἀλλαχοῦ ὁ αὐτός: «Περὶ μὲν οὖν παραδόσεων ἀνθρωπίνων, τὸ κ ρ ί μ α φανερόν ἐκ τῶν τοῦ Κυρίου ρημάτων (Μάρκ. Ζ', 8)... διόπερ πάντων ὁμοῦ καθαρεῦσαι ἀναγκαῖον, τῶν τε τοῦ διαβόλου ἐπιθυμῶν, καὶ τῶν τοῦ κόσμου μετεωρισμῶν, καὶ τ ῶ ν ἀ ν θ ρ ω π ί ν ω ν π α ρ ἄ δ ὄ σ ε ω ν, καὶ τῶν ἰδίων θελημάτων, κἂν εὐπροσώπτεροι εἶναι δόξωσι». (Λόγος β' περὶ Θείου Βαπτίσματος, παρὰ Σ.Θ.Μ. σελ. 122).

Τὰ δὲ «μακρᾶς — ἀσκητικῆς — πνευματικῆς παραδόσεως καὶ πείρας» λεγόμενα ἀποτελοῦν ὠραιολόγους καὶ εὐήχους μόνον προτάσεις, ἐφ' ὅσον, ὡς ἐν πλάτει εἶδομεν ἐν τῷ δευτέρῳ κεφαλαίῳ τοῦ Α' Μέρους, τελείως διάφορος ἦτο ἡ πνευματικὴ ἐν προκειμένῳ παράδοσις τοῦ Ἀγιωνύμου, ἥτις διελθοῦσα ἀπὸ ἔσχατον βάραθρον καταπτώσεως κατὰ τοὺς μετὰ τὴν ἄλωσιν τῆς βασιλευούσης αἰῶνας, μόλις πρὶν μίαν ἑκατονταετηρίδα σχεδὸν ἠδυνήθη νὰ «σωφρονησθῆ» πῶς ἀτρύτοις πόνοις τῶν ὀσιακῶν Κολλυβάδων!

Σημειωθῆτω δ' ὡς συμπλήρωσις τῶν προλεχθέντων, ὅτι οὐδέποτε τὰ ἀσκητικὰ ἔργα εἶναι δυνατόν ν' ἀλλοιώσουν ἢ ἀντικαταστήσουν τὴν μυστηριακὴν πορείαν καὶ ζωὴν τοῦ μοναχοῦ εἰμὴ μόνον εἰς τὴν περίπτωσιν τοῦ ἀναχωρητισμοῦ, περίπτωσις ἡ ὁποία εἶναι ἀδύνατον νὰ λαμβάνη χώραν ἐνταῦθα⁽¹⁸⁴⁾.

Ἐπιθυμοῦσα ἐν συνεχείᾳ ἡ Ε. Ἐκθεσις νὰ ἀμαυρώσῃ καὶ τὴν ἀξίαν τῶν καθηγητικῶν γνωματεύσεων, ἀποκαλεῖ ταύτας ἀπλᾶς ἐπιστολάς καὶ προσθέτει:

«Τὸ περιεχόμενον τῶν ἐπιστολῶν τῶν Καθηγητῶν τῆς Θεολογίας, ὡς ἐγράψαμεν, ἀνταποκρίνεται ἐν γενικαῖς γραμμαῖς, ἀπὸ θεωρητικῆς πλευρᾶς, εἰς τὴν διδασκαλίαν τῆς Ἐκκλησίας. Εἰς τὴν περιοχὴν ὅμως ὅπου καλλιιεργεῖται ἡ πρακτικὴ φιλοσοφία, ὡς εἶναι αἱ Ἱ. Μοναὶ καὶ τὸ Ἅγιον Ὄρος καὶ ἔνθα ἡ θεωρία γυμναζομένη καὶ ἀναλυομένη εἰς τελειωτάτας πρακτικὰς μορφάς, ἐπόμενον εἶναι νὰ μὴ γίνεται δεκτόν. Ἄλλως τε αἱ ἐπελθοῦσαι μεταβολαὶ εἰς τὰς συνηθείας τῆς ἀρχαίας Ἐκκλησίας, δὲν καταδεικνύουν τὴν δύναμιν τοῦ παράγοντος τῆς πείρας καὶ τὴν ὑποταγὴν τῆς θεωρίας εἰς τὴν πρᾶξιν ; » Ε.Ε. σελ. 10.

Πότε ἠκούσθη ἡ «πρακτικὴ φιλοσοφία» τοῦ Μοναχισμοῦ, ἡ τὴν θεωρίαν ἀναλύουσα εἰς τελειωτάτην πρακτικὴν μορφήν καὶ ἔκφρασιν, νὰ ἀντιφέρεται εἰς τὴν συνεχῆ ἢ ἄλλως συνεπῆ εὐχαριστιακὴν ζωὴν ; Ἀντιθέτως μάλιστα ἔπρεπε νὰ συμβαίη τὸ ἀκριβῶς ἐναντίον ! Ἦτοι νὰ μετατρέπη τὴν θεωρίαν τοῦ ἱερωτάτου Μυστηρίου εἰς πρᾶξιν συμμετοχῆς καὶ εὐφροσύνης μεθέξεως καὶ ὅχι νὰ μιμῆται τοὺς ἐκτὸς τῆς Ὀρθοδόξου Ἀληθείας ποιητάς, οἱ ὁποῖοι σιχοπλοκοῦντες ὠραῖα μὲν καὶ γλαφυρῶς τὸ μεγαλεῖον τῆς ἐσωτερικῆς ἐλευθερίας καὶ εἰρήνης, ἀδυνατοῦν νὰ γευθοῦν τῶν ἀνωτέρω γλυκυτάτων καρπῶν ὧν ἀφθόνως ἀπολαύουσι οἱ ἐντὸς τοῦ περιβόλου τῆς ἀναστασίμου Ὀρθοδοξίας ὑπάρχοντες πιστοί ! . . . Διότι, ἐρωτῶμεν καὶ πάλιν, πῶς εἶναι δυνατόν ν' ἀποτελέσῃ «τελειωτάτην πρακτικὴν μορφήν» ἡ ὑπαρξὶς ἐνὸς τριημέρου καὶ κατὰ συνέπειαν ἡ παντελῆς ἔλλειψις ἐλευθέρας προσόδου ; Τὴν Εἰσηγητικὴν ἐπίσης φράσιν τὴν ἐκθειάζουσαν «τὴν δύναμιν τοῦ παράγοντος τῆς πείρας καὶ τὴν ὑποταγὴν τῆς θεωρίας εἰς τὴν πρᾶξιν» ἡμεῖς ὡς ἐξῆς μεταφράζομεν ἐπὶ τοῦ προκειμένου : «τὴν δύναμιν τοῦ παράγοντος τῆς πονηρᾶς συνηθείας

184. The surest way to union with the Lord, writes bishop Justin, «next to communion of the Flesh and Blood, is the inner Jesus Prayer». Communion must come first, and then the Prayer; the Invocation of the Name is not a substitute for the Eucharist, but an added enrichment». The art of Prayer, p. 36 - 7, London 1966. Βλέπε σχετικῶς καὶ τὸ ἔργον : A treasury of Russian spirituality, edit. G. Fedotov, p. 373. N.Y. 1965².

τῆς ἐπιτυχούσης τὴν ὑποταγὴν τῆς ἀληθείας εἰς τὴν ἀντικανονικὴν παράδοσιν καὶ πρᾶξιν! ». Δυστυχῶς αὐτὴ εἶναι ἡ πραγματικότης. Διὰ πρώτην ἐπίσης φοράν ἡ πλάνη τοῦ περιγραφομένου ἀντικανονικοῦ λειτουργικοῦ ἔθους εὔρετοιαύτην διθύραμβον καὶ ἐπικροτοῦσαν συναντίληψιν⁽¹⁸⁵⁾.

Παρὰ τὸ φαινομενικῶς ὄμως ἰλαρὸν τοῦ πράγματος, ἡ διακήρυξις «τῆς δυνάμεως τοῦ παράγοντος τῆς πείρας» μὲ τὰς λανθανούσας οἰκουμενιστικὰς ἐρμηνείας τῆς, διὰ τοὺς ἐπιζητοῦντας ἀφορμὰς, ἀποτελεῖ ὄντως πρόσφορον «συμμαχικὸν ὑλικὸν» καὶ δὴ διὰ τοὺς ἐραστὰς τῶν θεολογικῶν «ἀνοιγμάτων» τύπου Νησιώτη καὶ Γιανναρᾶ, μὲ τὰς γνωστὰς εἰς ὅλους δυσαρέστους συνέπειας εἰς τὸν Ὁρθόδοξον Ἑλλαδικὸν χῶρον⁽¹⁸⁶⁾.

Τέλος, ἐν κατακλείδι τῆς παρούσης παραγράφου, εὐχόμεθα ὅπως οἱ κατωτέρω λόγοι τοῦ ἁγίου Κυπριανοῦ Καρχηδόνας, ἀποτελέσουν δι' ὅλους τοὺς ὑπευθύνους τοῦ ἱεροῦ Τόπου τὸ ὠραῖον σύνθημα μᾶς λειτουργικῆς ἀναγεννήσεως, ἥτις καθ' ἑαυτὴν εἶναι ἰκανὴ μύρια νὰ ἐπιφέρῃ ἀγαθὰ, δι' ἅπαντας τοὺς ἀρνησικόσμους κατοίκους Του.

185. Ὁ ἅγιος Νικόδημος οχολιάζων τὸν α' κανόνα τῆς ἐν Σαρδικῇ Συνόδου, γράφει :

«Σημείωσαι ἀπὸ τοῦ παρόντος κανόνος, ὅτι πρέπει νὰ ἀνατρέπεται μὲν κάθε κακὴ καὶ ψυχοβλαβὴς συνήθεια, καὶ ἀπὸ τὰ θεμέλια αὐτὰ νὰ ἐκρίζωνεται, νὰ στερεώνεται δὲ καὶ νὰ φυλάττεται κάθε συνήθεια καλὴ καὶ ὠφέλιμος. Ὅθεν ἀκολουθῶς καὶ οἱ θεῖοι πατέρες τοῦτο τὸ ἴδιον λέγουσιν· ὅ,τε γὰρ θεῖος Χρυσόστομος (ὁμιλ. 1' καὶ νοτ' εἰς τὴν Γένεσιν) λέγει : «Μὴ ζητῆς, παρακαλῶ, εἰς κανένα πρᾶγμα τὴν συνήθειαν, ἀλλὰ τὸ χρήσιμον καὶ ὄχι τὸ ψυχοβλαβές· καὶ ἂν μὲν εἶναι τὸ πρᾶγμα καλὸν καὶ ὠφέλιμον, ἃς γίνεται ἀπὸ λόγου μας, κἂν καὶ συνήθεια δὲν εἶναι νὰ γίνεται τοῦτο· ἂν δὲ εἶναι τὸ πρᾶγμα ψυχοβλαβές, ἃς τὸ μισῶμεν καὶ ἃς τὸ ἀποστρεφώμεθα, κἂν δὲ καὶ ἦναι συνήθεια νὰ ἐνεργῆται τοῦτο, ἃς κ ό π τ ε τ α ι ἢ κ α κ ῆ α ὕ τ η σ υ ν ῆ θ ε ι α. Καὶ πάλιν : (λόγος εἰς τὸ ἀποστολικόν, διὰ δὲ τὰς πορνείας ἕκαστος), «Ἄς μὴ μοῦ λέγῃ τινὰς ὅτι εἶναι συνήθεια· διότι ὅπου γίνεται ἁμαρτία ἐκεῖ ἡ συνήθεια δὲν πρέπει νὰ ἐνεργῆ· ἀλλ' εἰ μὲν τὰ γινόμενα πρᾶγματα εἶναι κακά, κ ἂ ν κ α ι π α λ α ι ἂ σ υ ν ῆ θ ε ι α ἦ ν α ι, κ α τ ἄ ρ γ η σ ο ῦ ν α ὕ τ ῆ ν· εἰ δὲ κακὰ δὲν εἶναι, κἂν συνήθεια δὲν ἐπεκράτησεν, ἐνέργησον τὴν συνήθειαν ταύτην καὶ καταφύτευσον».

186. Γνωστῶν ἤδη τῶν οἰκουμενιστικῶν δραστηριοτήτων τοῦ καθηγητοῦ Νησιώτη, ὅστις καὶ δικαίως θὰ ἠδύνατο νὰ φέρῃ τὸν τίτλον τοῦ «πρυτάνεως» τῶν Ἑλλήνων οἰκουμενιστῶν θεολόγων μετὰ τὸν θάνατον τοῦ καθηγητοῦ Ἀλιβιζάτου, ὁ Χ. Γιανναρᾶς ὁμοῦ μετὰ τῶν ὑπ' αὐτοῦ ἐπαινουμένων οἰκουμενιστῶν θεολόγων (βλέπε ἔργον αὐτοῦ «Ἀνατολὴ καὶ Δύση...» σελ. 149 ἐξ.), συνιστοῦν πραγματικὴν «οἰκουμενιστικὴν Σχολὴν» ἐν Ἑλλάδι, ἀληθῆ ἦτοι Δούρειον Ἴππον ἐν τῷ σώματι τοῦ Ἑλλαδικοῦ ὀρθοδόξου χώρου, τοῦ δυστυχῶς πρὸ δεκαετηρίδων ἀπωλέσαντος τὴν ὀρθόδοξον αὐτοῦ εὐαισθησίαν καὶ συνέπειαν.

Καὶ ἐνῶ ἐπιτυχῶς ὁ καθηγητὴς τοῦ ἁγίου Σεργίου ἐλέγχει τὰς δυτικὰς ἐπιδράσεις ἐπὶ τῶν δογματικῶν Ἀνδρούτσου καὶ Τρεμπέλα, ἀδιάφορῶς παντελῶς νὰ κρίνῃ καὶ ἐλέγξῃ τὴν σύγχρονον κηρυττομένην αἵρεσιν, ἀποδεικνύων ἑαυτὸν τέλειον τύπον φαρισαίου, παρατηροῦντος ἐπιμελῶς «τὸ κάρφος» τῶν ἀνωτέρω, οὐκ ὄμως καὶ τὴν «δοκὸν» τῶν ἐπαινουμένων ὑπ' αὐτοῦ οἰκουμενιστῶν!...

Καὶ τὰς μὲν ὁργανώσεις καὶ ἀδελφότητας ἐπιτυχῶς καὶ καλῶς ἤλεγξε, τοὺς δὲ ἁγίους πατέρας βάσει ποίων κριτηρίων ὑβρίζει ἐν τῷ ἔργῳ του «Ἡ ἐλευθερία τοῦ ἥθους», ὁ

« Οὐδὲ τὸ ἔθιμον, γράφει ὁ ἱερομάρτυς ἐπίσκοπος, τὸ ὑπείσελθὸν εἰς τινὰς δέον ὅπως ἐμποδίζη, ἵνα ἡ ἀλήθεια ἐπικρατῇ καὶ κυριαρχῇ ὀλιγώτερον τοῦ δέοντος, διότι τὸ ἔθιμον ἄνευ τῆς ἀληθείας, εἶναι ἡ ἀρχαιότης τῆς πλάνης. Διὰ ταῦτα, ἐγκαταλείποντες τὴν πλάνην, ἃς ἀκολουθῶμεν τὴν ἀλήθειαν... Διότι, ἐὰν ἐπιστρέψωμεν εἰς τὴν πηγὴν καὶ ἀρχὴν τῆς θείας Παραδόσεως, ἡ ἀνθρωπίνη πλάνη διαλύεται... »⁽¹⁸⁷⁾.

Σ Υ Μ Π Ε Ρ Α Σ Μ Α

Ο ὑ δ ἐ ν ἔθος ἢ ἔθιμον γενικοῦ ἢ εἰδικοῦ χαρακτῆρος εἶναι δυνατόν νὰ ἰσχύσῃ π ο τ ἐ ὑπὲρ τοὺς ἱεροὺς τῆς Ἐκκλησίας κανόνας.

«κατ' ἐπιλογὴν» ἐπαινέτης τοῦ μοναχικοῦ βίου, τὸν ὁποῖον ἐπιθυμεῖ μόνον ὡς θεωρίαν καὶ «θαθῶρειον» ἔκφρασιν, οὐδέποτε ὅμως ἀντιδρῶντα καὶ κατὰ τῶν φίλων του παπικῶν!... Ἀπόδειξις τῶν ἀνωτέρω αἰ εἰρωνικαὶ καὶ πικρόχολοι ἐκφράσεις του δι' ὧν χαρακτηρίζει τὸν Μοναχισμόν «φωνασκοῦντα» καὶ «ἀναθεματίζοντα» τοὺς «παπικοὺς ποὺ τολμοῦν νὰ κείρουν τὴν κόμην καὶ τὸ γένειον...» (Τίμιμοι μὲ τὴν Ὁρθοδοξίαν σ. 64-5).

Θὰ ἐπανέλθωμεν ὅμως ἀλλαχοῦ διεξοδικώτερον, διότι τὸ πρόσωπον Χ. Γιανναρᾶ ἀντιπροσωπεύει λίαν χαρακτηριστικῶς τὴν σύγχρονον θεολογικὴν σκέψιν καὶ ἔκφρασιν τῶν νεαρῶν θεολόγων μιᾶς ἄλλου τύπου Ὁρθοδοξίας, μὲ χαρακτηριστικὰ ποικίλως ἀντιφατικὰ καὶ ἀντινομικά, φυσικὰς ἐκδηλώσεις ἐπιδράσεως τῆς ἀποκεκομμένης τῆς Πατερικῆς παραδόσεως «δυναμικῆς θεολογίας» τοῦ 20οῦ αἰῶνος...

187. Ἐπιστ. 74, Πομπηῖω, § 4, 9 καὶ 10. Παρὰ Σ. Μιλάλη, «Ὁρθοδοξία καὶ Παπισμός», Α', σελ. 202.

Ὁ αὐτὸς Κυπριανός, ἀναφερόμενος εἰς τὴν σπουδαιότητα τῆς γνησίας Παραδόσεως, παρατηρεῖ τὰ ἐξῆς σπουδαιότατα ἐν τῇ LXIII ἐπιστολῇ αὐτοῦ: «Ἐπάρχει ἕν πολὺ ἀσφαλὲς μέσον, διὰ τοῦ ὁποίου αἱ θρησκευτικαὶ ψυχαί, δύνανται νὰ διακρίνουν ὅ,τι εἶναι ἀληθὲς ἀπὸ ὅ,τι δὲν εἶναι· ἀρκεῖ νὰ φθάσουν εἰς τὴν πρώτην ἀρχὴν τῆς θείας διδασκαλίας, ἡ ὁποία ἐδόθη ἀπὸ τὸν Κύριον ἡμῶν, ὡς τὴν εὐαγγελικὴν ἀρχὴν, εἰς τὴν ἀποστολικὴν Παράδοσιν, ὅθεν πηγάζει ὁ λόγος τῶν σκέψεων καὶ πράξεων μας».

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΔΕΚΑΤΟΝ ΤΡΙΤΟΝ

Μόνον οἱ τέλειοι καὶ τῆς ἀρετῆς τὸν ἄσταχυν ἑκατοστεύοντα
φέροντες δύνανται νὰ μεταλαμβάνουν ἐλευθέρως καὶ «συνεχῶς»
ἢ καὶ οἱ ἀτελεῖς καὶ τῆς μερίδος τῶν «τριάκοντα» τυγχάνοντες
μαθηταί ;

ΘΕΣΙΣ ΙΒ. ΕΙΣΗΓΗΤΙΚΗΣ ΕΚΘΕΣΕΩΣ

« Ἡ συνεχὴς θεία Μετάληψις » εἶναι γνωστὴ ὡς πράξις τῆς Ἐκκλησίας. (Ἀποστολικοὶ χρόνοι, χριστιανικαὶ κοινότητες, κείμενα ἁγίων πατέρων). Ὑπὸ τὸν ὄρον τοῦτον ὑπεννοεῖτο τὸ δις, τρίς, τετράκις τῆς ἑβδομάδος μεταλαμβάνειν. Ἀλλὰ αἱ ἑποχαὶ ἤλλαξαν, καὶ ἡ Ἐκκλησία ἀντελήφθη τὸ «συνεχὲς» ὡς κατὰ Κυριακὴν, χωρὶς νὰ ἀποκλείσῃ τὸ δις ἢ τὸ τρίς καθ' ἑβδομάδα εἰς τοὺς τελειωμένους καὶ δὴ Μοναχοὺς. . . ». Μὲ τὴν ἐν τῷ οἰκείῳ τόπῳ καταχωρηθεῖσαν διακήρυξιν τοῦ Μακράκη, βεβαιοῦται ὅτι ἀνήκει εἰς αὐτόν, μόνον εἰς ὅτι ἀφορᾷ τὴν κατάλυσιν τῆς νηστείας πρὸ τῆς θείας Κοινωνίας. Τὸ δὲ «συνεχὲς» αὐτῆς καθ' ἑβδομάδα, δις ἢ τρίς, ἀποτελεῖ διδασκαλίαν τῶν ἁγίων Πατέρων, «μόνοις προσιτὴν οἷς Θεὸς κατηλλάγει» κατ' ἐνέργειαν, καὶ «οἷς ἔπνευσεν ἡ θεόρρυτος χάρις. . . » οἵτινες προσέρχονται εἰς τὸ Ἅγιον Ποτήριον «λάμποντες, ἀστράπτοντες, ἡλλοιωμένοι, πάσχοντες ὀθνεῖαν ἀλλοίωσιν εὐπρεπεστάτην». Ε.Ε. σελ. 7 καὶ 10.

Α Π Α Ν Τ Η Σ Ι Σ

Ἐκ τῆς ἀνωτέρω Εἰσηγητικῆς περικοπῆς ἐξάγονται τὰ κάτωθι: α'. Ἡ συχνὴ Θ. Μετάληψις ἦτοι τὸ δις καὶ πλέον ἑβδομαδιαίως ἀποτελεῖ διδασκαλίαν τῆς Ἐκκλησίας καὶ τῶν ἁγίων πατέρων, καὶ β'. μόνον οἱ τελειούμενοι καὶ δὴ μοναχοὶ δικαιοῦνται τῆς ἐφαρμογῆς τῶν ἀνωτέρω, καὶ μάλιστα ὑπὸ τὴν προϋπόθεσιν νὰ προσέρχωνται εἰς τὸ ἅγιον Ποτήριον «λάμποντες, ἀστράπτοντες, ἡλλοιωμένοι. . . ». Ὅτι οὐδὲν τούτου πλέον ἀδόκιμον καὶ τῆς ἱερᾶς παραδόσεως ξένον, θὰ ἀποδείξῃ ὁ λόγος εὐθύς. Ἐν πρώτοις, ἡ Θ. Κοινωνία οὔσα φάρμακον καὶ δὴ ἀθανασίας, ἀσφαλῶς δὲν προορίζεται περισσότερον διὰ τοὺς «ὕγιεις» καὶ δὴ τοὺς «ἀστράπτοντας», ἀλλὰ διὰ τοὺς ἀτελεῖς καὶ θεραπείας δεομένους. Ἄς ἴδωμεν τοῦτο ἀναπτυσσόμενον, οὐχὶ ὑπὸ ἐτέρου τινός, ἀλλὰ ἐξ ἑνός τῶν κ. Εἰσηγητῶν καὶ μάλιστα τοῦ π. Θεοκλήτου! Οὗτος ἐν τῷ ἔργῳ του «Ὁ ἅγιος Νικόδημος», ἀναπτύσσει τὰς ιδέας τοῦ ἁγίου πατρὸς περὶ συνεχοῦς Θ. Μεταλήψεως, γράφει: «Ἐπιτίθεται (ὁ ἅγιος) λαύρωσ κατὰ τῶν «ψευδοευλαβῶν», οἱ ὅποιοι λέγουσιν ὅτι ἡ συχνὴ θεία Μετάληψις εἶναι διὰ τοὺς τελείους, ἐ ν ῶ ἀ ν τ ι θ έ τ ω ς ε ἴ ν α ι δ ι à τ ο ὺ ς ἀ τ ε λ ε ῖ ς πρὸς ἐνίσχυσίν των εἰς τὸν πνευματικὸν ἀγῶνα» Καὶ ἄλλαχού: «Ἀντιθέτως μάλιστα, τὴν συνεχῆ θείαν Μετάληψιν ἐθεώρει ἀναγκαιοτέραν διὰ τοὺς ἀτελεῖς, ὡς γράφει, μὴ ἔχοντας ὅμως κανονικὰ ἐμπόδια. Καὶ διὰ μὲν τοὺς ἀτελεῖς, τὴν συνεχῆ Θ. Μετάληψιν βλέπει ὡς φάρμακον πρὸς ἰατροῦσ τῶν παθῶν, διὰ δὲ τοὺς τελείους, ὡς μέσον πλείονος τελειότητος, ὡς τρυφήν καὶ ἀπόλαυσιν. Ἐπομένως διὰ τὸν ἅγιον Νικόδημον, τὸ μεταλαμβάνειν συνεχῶς δὲν εἶχε χαρακτῆρα στατικόν, ἀλλὰ διαρκῶς προοδευτικόν, δηλαδὴ «εἰς ἴασιν, καὶ κάθαρσιν, καὶ φωτισμόν, καὶ φυλακτήριον, καὶ σωτηρίαν, καὶ ἁγιασμόν ψυχῆς καὶ σώματος, εἰς παρρησίαν καὶ ἀγάπην, εἰς διόρθωσιν βίου καὶ

ασφάλειαν, εἰς αὐξήσιν ἀρετῆς καὶ τελειότητος, εἰς Πνεύματος Ἁγίου Κοινωνίαν...» (188).

Συμφωνοῦμεν ἀπολύτως! Διατί ὅμως τόσον συντόμως ἐλησημονήθη ἡ ἀνωτέρω διδαχὴ καὶ δὴ ὑπὸ τοῦ ἰδίου συγγραφέως; Εἶναι δυνατόν οἱ λόγοι τῶν ἁγίων τῆς Ἐκκλησίας ἀλλὰ καὶ αὐτῆς τῆς ἰδίας, Ε.Ε. τὸ 1959 νὰ ἐρμηνεύωνται οὕτως καὶ τὸ 1980 ἄλλως; Ἡ μήπως ἐν τῇ ἀναπτύξει τῶν ἰδεῶν τῶν ἀφῆκαν κενὰ καὶ ἀμφιβολίας ὥστε νὰ δημιουργῆται ἡ περίπτωσις καὶ μιᾶς διαφόρου ἢ ἀλλοίας ἐρμηνείας τῶν λόγων τῶν; Ἡ γνωστὴ εἰς ἡμᾶς ἀγία ξυνωρὶς δὲν τονίζει λίαν σαφῶς καὶ ἐπανειλημμένως τὴν ἀναγκαιότητα τῆς συνεχοῦς προσελεύσεως καὶ τῶν μὴ ἐχόντων τελειότητα, ὥστε νὰ τὴν ἀποκτήσουν διὰ μέσου τῶν «θεοποιῶν χαρίτων» τοῦ ὑπερφυεστάτου Μυστηρίου; «Καὶ ὅτι εἶναι μέγα καὶ φοβερόν τὸ μυστήριον τῆς θείας Κοινωνίας καὶ χρειάζεται ζωὴν ἁγίαν καὶ καθάραν, οὐδεὶς ἀμφιβάλλει. Πλήν τὸ «ἅγιος» ὄνομα σημαίνει πολλά. Ἁγιος μόνος εἶναι ὁ Θεός, διότι ἔχει φυσικὴν τὴν ἀγιότητα καὶ ὄχι ἐπίκτητον· οἱ δὲ ἄνθρωποι, ὅσοι ἠξιώθησαν τοῦ ἁγίου βαπτίσματος, κατὰ μετοχὴν τοῦ ἁγίου Θεοῦ λαμβάνουσι τὴν ἀγιότητα· καὶ διὰ τοῦτο λέγονται ἅγιοι, διότι ἔλαβον τὸν ἁγιασμόν διὰ τῆς χάριτος τοῦ παναγίου Πνεύματος, ἐκ τῆς ἄνωθεν ἀναγεννήσεως. Ὡστε ὅσοι ἠξιώθησαν τῆς ἀναγεννήσεως τοῦ ἁγίου Πνεύματος, δὲν ἐμποδίζονται ποσῶς νὰ λέγωμεν τὰ ἅγια, καὶ ἀκολουθῶντες εἰς τὸ νὰ μεταλαμβάνουν συχνὰ τὰ θεῖα δῶρα, ὡς κατὰ χάριν τέκνα ἅγια τοῦ ἁγίου Θεοῦ.

» Διὰ τοῦτο καὶ ὁ ἅγιος Χρυσόστομος λέγει: «μηδεὶς ἀμαρτωλὸς ἄς πλησιάσῃ νὰ μεταλάβῃ· ὅμως δὲν λέγω μηδεὶς ἀμαρτωλός, διότι προτιήτερα ἀπὸ τοὺς ἄλλους ἐμποδίζω τὸν ἑαυτὸν μου ἀπὸ τὴν θείαν Τράπεζαν· ὅχι δὲν λέγω μηδεὶς ἀμαρτωλός, ἀλλ' οὐδεὶς ἄς μὴ πλησιάσῃ εἰς τὰ μυστήρια μὲν ἁμαρτωλός (189)· ἤγουν οὐδεὶς ἀνεξομολόγητος καὶ ἀμετανόητος· διότι ἠξεύρω ὅτι ὅλοι εἴμεθα ὑποκείμενοι εἰς ἀμαρτήματα καὶ κανόνα, καὶ ὅτι οὐδεὶς δύναται νὰ καυχηθῇ ὅτι ἔχει καθάραν ἀπὸ ἀμαρτίας τὴν καρδίαν του· ὅμως δὲν εἶναι τοῦτο τὸ κακὸν ὅτι δὲν ἔχομεν καρδίαν καθάραν, ἀλλ' ὅτι μὴ ἔχοντες καρδίαν καθάραν, δὲν πλησιάζομεν εἰς τὸν Χριστόν, ὅστις δύναται νὰ μᾶς καθάρῃ». Καὶ συνεχίζουν οἱ ἅγιοι: «Οὗτοι δὲ (δηλαδὴ οἱ ἀγνοοῦντες) καίτοι ἀποδίδουσιν εἰς μόνους τοὺς τελείους

188. Ἐν σελ. 110 καὶ 311 τοῦ ἀνωτέρω ἔργου.

189. «...διότι τὰ ἅγια δίδονται τοῖς ἁγίοις, καθὼς τὸ λέγουν καὶ τὸ κηρύττουν κάθε μέρα εἰς τοὺς ἄλλους οἱ ἱερεῖς, καὶ φωνάζοντες μὲ μεγάλην φωνὴν — ἄμποτε δὲν νὰ τὸ ἔλεγαν καὶ εἰς τὸν ἑαυτὸν τοῦς — καὶ οἱ λοιποὶ τὸ ἀκούουν ἀπὸ τοὺς ἱερεῖς ὅπου τὸ λέγουν «τὰ ἅγια τοῖς ἁγίοις». Τί, λοιπόν, ἐκεῖνος ὅπου δὲν εἶναι ἅγιος εἶναι καὶ ἀνάξιος; ὅχι, δὲν εἶναι· ἀμὴ ἐκεῖνος ὅπου δὲν ἐξομολογεῖται κάθε ἡμέρα τὰ κρυπὰ τῆς καρδίας του· ἐκεῖνος ὅπου δείχνει ἀξίαν μετάνοιαν δι' αὐτὰς καὶ δι' ἐκεῖνα ὅπου ἀμαρτάνει ἐν ἀγνοίᾳ· ἐκεῖνος ὅπου δὲν περιπατεῖ πάντοτε πενθῶν καὶ σκυθρωπάζων, καὶ ὅπου δὲν μεταχειρίζεται μὲ προθυμίαν ἐκεῖνα ὅπου εἴπαμεν ἀνωτέρω, αὐτὸς δὲν εἶναι ἄξιος». Συμῶν Ν. Θεολόγος, Λόγος 75ος, σελ. 411 τῆς ἐν ἔτει 1886 ἐκδόσεως.

τὸ συνεχῶς κοινωνεῖν, οἱ θεῖοι Πατέρες ὅμως φαίνονται ὅτι δὲν ζητοῦσι τελειότητα ἀπὸ τοῦς μεταλαμβάνοντας, ἀλλὰ διόρθωσιν ζωῆς διὰ μετανοίας. Ἐπειδὴ καθὼς εἰς τὸν φαινόμενον κόσμον δὲν εἶναι ὅλοι οἱ ἄνθρωποι μᾶς καὶ τῆς αὐτῆς ἡλικίας, οὕτω καὶ εἰς τὸν πνευματικὸν κόσμον τῆς Ἐκκλησίας εἶναι διάφοροι αἱ καταστάσεις, κατὰ τὴν παραβολὴν τοῦ σπόρου. Καὶ ὁ μὲν τέλειος προσφέρει εἰς τὸν Θεὸν τὸν ἑκατοστὸν ἀριθμὸν, ὁ δὲ μέσος τὸν ἑξηκοστὸν, καὶ ὁ ἀρχάριος τὸν τριακοστὸν, καθ' ἕνα κατὰ τὴν δυνάμιν του καὶ οὐδεὶς εἶναι ἀπόβλητος παρὰ τῷ Θεῷ ἐπειδὴ καὶ δὲν προσφέρει τὸν ἑκατοστὸν. Πλὴν ἡμεῖς, ἂν θέλωμεν νὰ στοχασθῶμεν καλά, εἶναι ἀδύνατον νὰ ἔλθῃ τις εἰς τὴν τελειότητα χωρὶς τῆς συνεχοῦς κοινωνίας τῶν ἀγίων μυστηρίων... (190)

» Διὰ τοῦτο καὶ ὁ ἐν ἀγίοις ἀββᾶ Ἀπολλῶς, γνωρίζων ὅτι ἡ θεία κοινωνία εἶναι τελειωτικὴ τῆς θεϊκῆς ἀγάπης, τὴν συναριθμεῖ μὲ τὴν ἐντολὴν τῆς ἀγάπης, καὶ λέγει: ὅτι εἰς τὰς δύο αὐτὰς ἐντολάς, ἤγουν εἰς τὴν συχνὴν μετάληψιν καὶ εἰς τὴν τοῦ πλησίον ἀγάπην, ὅλος ὁ νόμος καὶ οἱ προφῆται κρέμανται» (Σ.Θ.Μ. 91-3).

Ἡ ἀνωτέρω, πάλιν, θεωρία περὶ τελείων τῆς Ε. Ἐκθέσεως, ἀκουσίως μᾶς ὑπενθύμισε τὴν Καλβινικὴν περὶ μελῶν τῆς Ἐκκλησίας δόξαν τῆς Λουκαρείου Ὁμολογίας, καθ' ἣν μέλη τῆς Ἐκκλησίας εἶναι μόνον οἱ ἐκλεκτοὶ καὶ οὐκ καὶ οἱ ἁμαρτωλοὶ καὶ ποικίλοι μετανοοῦντες, ὅπερ σφοδρῶς κατεκρίθη ὑπὸ τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας (191). Ὁ καθηγητὴς τοῦ Κανονικοῦ Δικαίου κ. Κ. Μουρατίδης ἀναφερόμενος ἐν τῇ ἑαυτοῦ πρὸς ἡμᾶς γνωμοδοτήσει τῆς 14-1-1970, εἰς τὸ γεγονὸς τῆς ἀξιότητος τῶν μετεχόντων εἰς τὸ Μυστήριον, παρατηρεῖ:

«Συνιστᾶ δὲ πλάνην καὶ πλάνην βαρυτάτην, ὀφειλομένην εἰς σατανικὴν ἐπήρειαν ἢ ὑπότινων προβαλλομένη ἀπαίτησις

190. «Ἐπεὶ δὲ ἡ τῆς ὕλης φαιλότης οὐκ ἔῃ τὴν σφραγίδα μένειν ἀκίνητον (ἔχομεν γὰρ τὸν θησαυρὸν τοῦτον ἐν ὀστρακίνοις σκεύεσιν), διὰ τοῦτο οὐκ ἄπαξ ἀλλὰ διηνεκῶς ἀπολαύομεν τοῦ φαρμάκου, καὶ τὸν πλάστην ἀεὶ δέον τῷ πληθῶ παρακαθεῖσθαι καὶ συγκεχόμενον τὸ εἶδος αὐθις ἀνακαλεῖσθαι, καὶ συνεχοῦς ἡμᾶς ἀπολαύειν τῆς τοῦ ἱατροῦ χειρὸς, καυνομένων ἰωμένου τὴν ὕλην καὶ κλινομένων ἐπανορθουμένου τὴν γνώμην, μὴ καὶ λάθῃ θάνατος παρελθῶν» Ν. Καβάσιλα, «Ἡ ἐν Χριστῷ Ζωὴ» Ρ.Γ. 150, 596 D.

191. Ἡ Σύνοδος τῆς Κωνσταντινουπόλεως τοῦ ἔτους 1642 γράφουσα πρὸς τὴν ἐν Ἰασιῶν Σύνοδον τῶν ὀρθοδόξων ἐπισκόπων, καὶ ἀναιροῦσα ἐν τῇ ἐπιστολῇ αὐτῆς τὴν Λουκάρειον Ὁμολογίαν, ἀνέφερε τὰ κάτωθι περὶ τοῦ ἰα' αὐτῆς ἄρθρου: «Ἐν δὲ τῷ ἐνδεκάτῳ, μέλη τῆς ἐνταῦθα Ἐκκλησίας μόνους τοῦς ἐκλεκτοὺς εἶναι βούλεται, καὶ οὐ τοὺς ἀπλῶς κοινωνοῦντας καὶ μετέχοντας τῶν ἐκείνης μυστηρίων μετὰ πίστεως, ὡς τὸν Παῦλον, ὅτε τὴν ἐκκλησίαν ἐπόρθει, μέλος ἐκείνης εἶναι, διὰ τὸ ἐκ τῆς κοιλίας αὐτὸν ἀφωρίσθαι, τὸν δὲ Ἰούδαν, ὁμοίως τοῖς λοιποῖς ἀποστόλοις δυνάμεις ἐκτελοῦντα, μὴ μέλος αὐτῆς τηλικαῦτα χρηματίσαι». Ἡ κρίσις τῆς Συνόδου ἐπὶ τοῦ ἀνωτέρω καὶ τῶν συναφῶν αὐτῶ ἄρθρων εἶναι κατηγορηματικὴ. «Διὰ τοῦτο τε τὰ τε κεφάλαια ταῦτα καὶ τὰς ἐρωτήσεις κοινῇ ψήφῳ τελείως ἀνατρέπομεν, καὶ τῆς ἡμετέρας αὐλῆς ἀπελαύνομεν, ὡς αἵρέσεων πεπληρωμένα καὶ πάντῃ ἀλλότρια τῆς ὀρθοδόξου ἡμῶν πίστεως» Ἰ. Καρμίρη, μνημ. ἔργ., τόμ. 6' σελ. 579-81.

ἀξιότητος τῶν μετεχόντων πιστῶν εἰς τὴν θεῖαν Εὐχαριστίαν. Διότι μὲ κριτήριον τὴν ἀξιότητα οὐδεὶς θὰ ἦτο δυνατόν νὰ προσέλθῃ οὐκὶ συνεχῶς, ἀλλὰ καὶ ἅπαξ μόνον εἰς τὸ μέγα καὶ φρικτὸν τοῦ Κυρίου μυστήριον. Ἡ θεία Εὐχαριστία δὲν προϋποθέτει ἀποτετελεσμένην τὴν ἀγιότητα τῶν προσερχομένων, δὲν προσφέρεται ὡς στέφανος εἰς τοὺς νικητὰς τοῦ πνευματικοῦ ἀγῶνος, ἀλλὰ εἶναι τὸ μέγιστον ἐφόδιον διὰ τὸν ἀγῶνα, τὸ φάρμακον τῆς ἀθανασίας, δι' οὗ καὶ μόνον οἱ πιστοὶ συντρίβουν τὰς μεθοδεῖας τοῦ Διαβόλου καὶ τελειοῦνται ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ, καθιστάμενοι, οὕτως, ἅγιοι. Δὲν μεταλαμβάνει ὁ πιστὸς τῶν ἀκράντων μυστηρίων, διότι ἔχει τὴν μαρτυρίαν τῆς συνειδήσεώς του ὅτι εἶναι ἄξιος πρὸς τοῦτο, διότι πάντες οἱ ἄνθρωποι εἶναι ἀργιοὶ ἀνάξιοι τῆς θείας Κοινωνίας, ἀλλὰ μεταλαμβάνει θαρρῶν εἰς τὸ ἄπειρον ἔλεος καὶ τὴν χάριν τοῦ καλοῦντος Κυρίου, ἵνα λάβῃ ἄφεσιν τῶν ἀμαρτιῶν του, κοινωνίαν τοῦ ἁγίου Πνεύματος, ἀγιασμὸν καὶ δύναμιν πρὸς συνέχισιν τῆς ἐν τῷ κόσμῳ στρατείας πρὸς τὴν Βασιλείαν τῶν οὐρανῶν. "Ἄλλως ὀδηγούμεθα οὐ μόνον εἰς ἀνατροπὴν τῆς κανονικῆς, ἐν προκειμένῳ, τάξεως, ἀλλ' ὡς παρατηρεῖ ὁ ἱερὸς Χρυσόστομος, καὶ εἰς ἀδυναμίαν συμμετοχῆς καὶ εἰς αὐτὴν ταύτην τὴν Θεῖαν Λειτουργίαν».

Ὁ σύγχρονος δὲ σχεδὸν ἡμῖν, Νεόφυτος ὁ Καυσοκαλυβίτης, ὡς ἐξῆς περιγράφει μὲ τὰς χαρακτηριζούσας αὐτὸν ἀττικὰς χάριτας, τὴν ἀναγκαιότητα τῆς συνεχοῦς θείας Μετάληψεως ὑπὸ τῶν ἀτελῶν μᾶλλον ἢ τῶν τελείων:

«Μὴ γὰρ οὐκ ὑπὲρ πάντων, ἀλλ' ὑπὲρ μόνων τῶν τελείων ὁ Κύριος ἀπέθανεν ; Μὴ οὐκ ὑπὲρ παντὸς ἐγεύσατο θανάτου ; Μὴ ὑπὲρ μὲν τῶν, μᾶλλον, ὑπὲρ δὲ τῶν, ἦπτον, θύεται ὁ μόσχος ὁ σιτευτός ; Μὴ μόνοις τοῖς τελείοις ἐπιτάττει ὁ Κύριος καταγγέλλειν ἀδιαλείπτως τὸν ἑαυτοῦ θάνατον ; Μὴ τὸν μόσχον, ὡς εἴρηται, τὸν σιτευτὸν ὁ ἐπουράνιος Πατὴρ μόνῳ τῷ πρεσβυτέρῳ, καὶ οὐκὶ μᾶλλον τῷ ἐπιστραφέντι νεωτέρῳ υἱῷ καθ' ἐκάστην θύειν ; Τίσιν ὁ θεῖος Χρυσόστομος τὴν τῶν μεθ' ἡμέραν ἔργων εὐμάρειαν διὰ τῆς τοῦ ἀγαθοῦ κοινωνίας ὑποσχεῖται, ἐν οἷς παρακαλεῖ, συναχθέντας πρότερον, καὶ μετασχόντας τῶν μυστηρίων, οὕτως ἐπὶ τὰ ἔργα τρέπεσθαι, ἵν' ἢ ἐντεῦθεν τὰ ἔργα τῶν χειρῶν αὐτῶν κατευθυνόμενα ; "Ἄρα μόνοις τοῖς τελείοις, ἢ πᾶσιν ἀπλῶς τοῖς καθ' ἐκάστην ἅμα ἀνίσχοντι ἡλίῳ ἐξερχομένοις κατὰ τὸν Δαυῖδ ἐπὶ τὸ ἔργον αὐτῶν καὶ ἐπὶ τὴν ἐργασίαν αὐτῶν ἕως ἑσπέρας ; .. Τίνες χρειαν ἔχουσιν ἰατροῦ ; Οὐκὶ μᾶλλον οἱ κακῶς ἔχοντες ; Οὐκ οἱ ἀτελεῖς μᾶλλον καὶ πολλακίς, ἵνα μὴ λέγω καὶ ἀδιαλείπτως ὑπὸ τοῦ ἐνοικοῦντος θυμοῦ ὡς ὑπὸ ὄφρα τὰ ἔνδον καταβόσκονται, οἷς ἀντίδοτον εἰς τὴν τοῦ ἐνδομυχοῦντος ὄφρα ἀναίρεισιν τὸ ζωοποιὸν τοῦ Κυρίου αἷμα πίνειν παρακελεύεται, οὐκὶ μᾶλλον οἱ κακῶς ἔχοντες ; » Χ.Ν. 11 - 2 (192).

192. «Εἰ δὲ καὶ κατὰ τὸν ἱερὸν τῆς Ἀλεξανδρείας Κύριλλον ἢ τῶν θείων Μυστηρίων μετάληψις τοῖς μὲν τελείοις ἀναβάσεις ἐν τῇ καρδίᾳ διατίθησιν, ἀπὸ δόξης εἰς δόξαν προάγουσαν, καὶ ἀπὸ δυνάμεως εἰς δύναμιν· τοῖς δὲ κατ' ἐμὲ ἀτελέσιν καὶ ἐμπαθέσιν ἀνεσίς τε καὶ κουφισμὸν τῆς τῶν ἐνοχλούντων παθῶν τυρρανίδος μνηστεύεται, εἰ λέγω ταῦθ' οὕτως ἔχει, πῶς οὐκὶ μᾶλλον τοῖς ἀτελέσιν ἢ τοῖς τελείοις ἀναγκαῖα ἢ τῶν μυστηρίων ἀδιάλειπτος μετάληψις, ἵνα καταντήσωσι καὶ αὐτοὶ εἰς ἄνδρα τέλειον, εἰς μέτρον

Τὰ ἄχρι τοῦδε διατυπωθέντα ἀσφαλῶς εἶναι πλέον ἢ ἐπαρκῆ πρὸς ἱκανοποίησιν καὶ τοῦ πλέον δυσπίστου ἀναγνώστου. Ἡμεῖς ὅμως δὲν θὰ διακόψωμεν ἐνταῦθα τὸν λόγον· θὰ προσπαθήσωμεν καὶ δι' ἐτέρων ἀποδείξεων νὰ τονίσωμεν ἔτι περισσότερο τὴν ἀντιπαραδοσιακὴν, ἐν προκειμένῳ, θέσιν τῆς Ε.Ε., τῇ βοηθείᾳ βεβαίως οὐκ τῶν ἡμετέρων ἀδυνάτων συλλογισμῶν, ἀλλὰ βοηθὸν καὶ ὁδηγὸν καὶ πάλιν χρώμενοι τὰ ἱερὰ συγγράμματα τῶν ἁγίων τῆς Ἐκκλησίας μας πατέρων. Οὕτως ἡ πεφλημένη ἐν Χριστῷ δυὰς τῶν ἁγίων Μακαρίου - Νικοδήμου, ἡ δημιουργὸς τοῦ ἔργου περὶ «Συνεχοῦς θείας Μεταλήψεως» τὸ ὁποῖον συνεγράφη ἀκριβῶς διὰ «νὰ ἀνακαλέσῃ τὴν χαριτωμένην συνήθειαν τῶν παλαιῶν χριστιανῶν... ὅτι εἶναι ψυχοσωτήριον νὰ μεταλαμβάνῃ συχνὰ πᾶς Ὁρθόδοξος Χριστιανός, ὅταν δὲν ἔχη ἐμπόδιον» (193). ἰδοὺ πῶς περιγράφει τὰ προκύπτοντα ἀγαθὰ μᾶς τοιαύτης συμμετοχῆς, δι' ἧς πᾶσαι αἱ ἀρεταὶ τῆς ψυχῆς ἰσχυροποιοῦνται καὶ ἄνευ τῆς ὁποίας «μάτην κοπιῶμεν» ἐργαζόμενοι ταῖς ἰδίαις χερσὶν καὶ δυνάμεσιν : . . .

« Ἐὰν λοιπὸν θέλωμεν καὶ ἡμεῖς νὰ φύγωμεν τὴν Αἴγυπτον, ἤτοι τὴν σκυθρωπὴν καὶ διώκτριαν ἀμαρτίαν, καὶ τὸν Φαραῶ, ἤτοι τὸν νοητὸν τύραννον, καθὼς λέγει ὁ θεολόγος Γρηγόριος, καὶ νὰ κληρονομήσωμεν τὴν γῆν τῆς καρδίας καὶ τῆς ἐπαγγελίας, πρέπει, καθὼς ἐκεῖνοι εἶχον στρατηγὸν τὸν Ἰησοῦν τοῦ Ναυῆ, νὰ ἔχωμεν καὶ ἡμεῖς τὸν Κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστόν, διὰ τῆς συχνῆς Μεταλήψεως, διὰ νὰ νικήσωμεν τοὺς Χαναναίους, καὶ ἀλλοφύλους, τὰ ἄτακτα πάθη τῆς σαρκός, καὶ τοὺς Γαβωνίτας, τοὺς ἀπατηλοὺς λογισμοὺς, διὰ νὰ καθίσωμεν εἰς τὴν πόλιν Ἱερουσαλήμ ἢ ὁποία ἐρμηνεύεται ἱερὰ εἰρήνη πρὸς διαφορὰν τῆς κοσμικῆς εἰρήνης, κατὰ τὸ λόγιον τοῦ Κυ-

ἡλικίας τοῦ πληρώματος τοῦ Χριστοῦ καὶ μὴ ὦσιν, ὡς ὁ προφητικὸς φησὶν λόγος, αἰρόμενοι ἀπὸ κοιλίας καὶ βασταζόμενοι μέχρι γήρωσ; . . . Καὶ εἰ καλὸν τοῖς ἀτελέσιν τὸ ἅπαξ ποτέ, πῶς οὐκ καὶ τὸ πολλάκις καλόν; εἰ δὲ τοῦτο οὐ καλόν, οὐδὲ ἐκεῖνο ἄρα καλόν. Τὸ γὰρ καλόν, φησὶν ὁ θεῖος Χρυσόστομος ἀεὶ γινέσθω, τὸ δὲ κακόν οὐδέποτε. Εἰ τὸ συνεχὲς τῆς Μεταλήψεως ὡς ἀναζωπυροῦν τῆς ψυχῆς τὸ ὑπόψυχρον καὶ νεαροποιοῦν τὸ νηφάλιον καὶ προφυλακτικόν ἐστὶ τοῦ μὴ τοῖς αὐτοῖς περιπεσεῖν ἀμαρτήμασιν ὡς πού φησιν καὶ ὁ τὸν μετανοοῦντα διδάσκων ἀνώνυμος ἐκεῖνος, πῶς οὐκ μᾶλλον τοῖς ἀτελέσιν ἀναγκαϊότερον ; . . .

Ἄλλ' ἀδύνατόν φησι, τοῖς ἀτελέσι τὸ ἀδιάλειπτον. Τὸ ἀδύνατον φύσεως μὲν ὄν, οὐ μᾶλλον τοῖς ἀτελέσιν, ἢ οἷς φασὶ δυνατόν τελείοις ἀδύνατον, κοινῶν ὄντων τῶν φυσικῶν, ἀλλὰ μὴν οὐδὲν ἀδύνατον ἐπιτάττει ὁ Θεός, κατὰ τοὺς θεοφόρους πατέρας καὶ οἰκουμενικοὺς διδασκάλους· ἔνθα μὲν ἐκάστῳ κατὰ τὴν ἰδίαν φησί, δύναμιν διανέμων τὰ τάλαντα, ἔνθα δὲ, οὐκ ἔων ἡμᾶς πειρασθῆναι ὑπὲρ ὃ δυνάμεθα. Ἄσεβες γὰρ φησὶν ὁ Μ.Βασίλειος τὸ λέγειν ἀδύνατα τὰ τοῦ Πνεύματος παραγγέλματα. Τὸ ἄρα τοῖς τελείοις, τό γε εἰς τὴν Μετάληψιν λέγων ἤκον δυνατόν, ὅταν καὶ τὸ ν μ ε ν καὶ τ ο ῖ ς ἀ τ ε λ ε σ ι ν, οὐ βουλευτὸν τοῖς μὲν, δι' ἰδίαν, τοῖς δὲ πλείοσι καὶ διὰ τὴν τῶν σ φ ῶ ν π ρ ο ῖ σ τ α μ ε ν ὡ ν ρ α θ υ μ ῖ α ν». Χ.Ν. 12 - 13.

193. Καὶ ἀλλαχοῦ ὁ αὐτὸς θεῖος Νικόδημος: «Δύο πράγματα, λοιπὸν, πρέπει νὰ κάμῃς: Τὸ νὰ κοινωνῆς συνεχῶς, καὶ τὸ νὰ κοινωνῆς ἀξίως, ὅσον τὸ δυνατόν, χωρὶς κανένα ἐμπόδιον, τὸ ὑπὸ τῶν ἱερῶν κανόνων διοριζόμενον». Ἑορτοδρόμιον, σελ. 17.

ρίου μας «εἰρήνην τὴν ἐμὴν δίδωμι ὑμῖν, οὐ καθὼς ὁ κόσμος δίδωσιν, ἐγὼ δίδωμι ὑμῖν»...

» Ὅμως τὴν εἰρήνην δὲν δύναται νὰ ἀποκτήσῃ τις χωρὶς νὰ ἔχῃ τὰς ἄλλας ἀρετάς· ἀρετὴ δὲ πάλιν δὲν κατορθώνεται χωρὶς τὴν ἐργασίαν τῶν ἐντολῶν· ἐντολὴ δὲ πάλιν δὲν τελειώνεται χωρὶς τὴν ἀγάπην· καὶ ἡ ἀγάπη πάλιν δὲν ἀνανεώνεται χωρὶς τὴν θείαν Μετάληψιν· ὥ σ τ ε χ ω ρ ῖ ς τ ῆ ς θ ε ῖ α ς Μ ε τ α λ ῆ ψ ε ω ς μ ᾶ τ ῆ ν κ ο π ι ῶ μ ε ν. Ἐπειδὴ πολλοὶ ἀφ' ἐαυτῶν πολλάκις πολλὰς ἀρετάς ἐφευρίσκουσι, νομίζοντες ὅτι θέλουσι σωθῆ με αὐτὰς χωρὶς τὴν συχνὴν Κοινωνίαν, τὸ ὁποῖον εἶναι σχεδὸν τῶν ἀδυνάτων· διότι δὲν θέλουν νὰ ὑποταχθοῦν εἰς τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ νὰ μεταλαμβάνουν συχνὰ κατὰ τὸν τύπον τῆς Ἐκκλησίας ἐκάστην ἐορτάσιμον λειτουργίαν ὅτε συχνάζονται...

» Ἀλλὰ τότε εἶναι οἱ κόποι δεκτοί, καὶ αἱ ἀρεταὶ ὠφέλιμοι, ὅταν γίνωνται κατὰ τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ· θέλημα δὲ Θεοῦ εἶναι νὰ κάμνωμεν, καθὼς μᾶς προστάσσει ὁ Κύριός μας, ὁ ὁποῖος μᾶς λέγει: «ὁ τρώγων μου τὴν σάρκα καὶ πίνων μου τὸ Αἷμα ἔχει ζωὴν αἰώνιον». Τὸ ὁποῖον εἶναι ὄχι μόνον ἐντολή, ἀλλὰ καὶ πασῶν τῶν ἐντολῶν τὸ κεφάλαιον, διότι εἶναι τελειωτικὴ καὶ συστατικὴ τῶν λοιπῶν ἐντολῶν⁽¹⁹⁴⁾.

» Ὡστε ἀγαπητέ μου, ἐὰν ἀγαπᾷς νὰ ἀνάψῃς εἰς τὴν καρδίαν σου τὸν θεῖον ἔρωτα, καὶ νὰ ἀποκτήσῃς τὴν πρὸς τὸν Χριστὸν ἀγάπην, καὶ μετ' αὐτῆς ν' ἀποκτήσῃς καὶ ὅλας τὰς λοιπὰς ἀρετάς⁽¹⁹⁵⁾, σύχναζε εἰς τὴν ἁγίαν Κοι-

194. Ὁ πολὺς Κ. Καλλίνικος ἀναφερόμενος εἰς τὸ ἀνωτέρω πολυωφελὲς ἔθος τῆς συνεχοῦς Θ. Μετάληψεως, λίαν εὐστόχως παρατηρεῖ :

«Ὅ,τι καὶ ἂν λεχθῆ, ἡ συνεχῆς Κοινωνία εἶναι τὸ ἰδεῶδες τῆς ἐκκλησιαστικῆς εὐταξίας, ὡς Κοινωνία ἄνευ κοινωνούντων εἰνέ τι τὸ ἀπροσδύνουσον. Ὁ Ἀπόστολος Μακράκης (οἷα δηποτε καὶ ἂν ἦσαν τὰ λάθη του) ζητήσας νὰ ἀναζωπυρῆσῃ τὸν παλαιὸν τοῦτον θεσμὸν ἐν τοῖς ἡμετέροις χρόνοις, ἐβάδιζεν ὁδὸν βασιλικωτάτην, καθὼς ὁμοίως βασιλικωτάτην ὁδὸν ἐβάδισε κατὰ τὸν 18ον αἰῶνα καὶ ὁ ἐν ἁγίοις ἀρχιεπίσκοπος Κορίνθου Μακάριος ὁ Νοταρᾶς, ὁ ἀνωγύμως ἐκδώσας τὸ «περὶ συνεχοῦς ἱερᾶς Μετάληψεως» βιβλίον, τὸ ἐπὶ βραχὺ μὲν κατακριθὲν ὑπὸ τῶν Πατριαρχῶν Κωνσταντινουπόλεως Γαβριὴλ καὶ Προκοπίου «ὡς παράνομον καὶ σκανδαλοποιόν», ἀθωωθὲν δ' εἶτα συνοδικῶς ἐπὶ Πατριάρχου Νεοφύτου ὡς «ψυχωφελὲς καὶ σωτήριον», παρασχὸν δ' ἀφορμὴν ἵνα καὶ ὁ ἐθνομάρτυς Πατριάρχης Γρηγόριος ὁ Ε' συντάξῃ τῷ 1819 τὸ πρὸς τοὺς μοναχοὺς τοῦ ἀγ. Ὅρους πατριαρχικὸν γράμμα του καὶ ἀποφανθῆ ὅτι «κρέος ἔχουσιν οἱ εὐσεβεῖς ἐν ἐκάστη μυσταγωγίᾳ νὰ προσέρχωνται καὶ νὰ μεταλαμβάνωσιν, ἀρκεῖ νὰ εἶνε ἀνέγκλητοι παρὰ τοῦ πνευματικοῦ τῶν».

Κων. Καλλινίκου, «Ὁ χριστιανικὸς ναὸς καὶ τὰ τελούμενα ἐν αὐτῷ» σελ. 391, ἔκδ. 1958.

195. Ὁ ἐσχάτως ἀναλάμψας ἐν τῷ στερεώματι τῆς Ἐκκλησίας τοῦ Χριστοῦ πατὴρ ἡμῶν Νεκτᾶριος ὁ ἐν Αἰγίνῃ, εἰς σχετικὸν αὐτοῦ ἔργον, ὡς ἐξῆς διαζωγραφεῖ τὰς ἀρετὰς τοῦ σ υ ν ε χ ῶ ς καὶ ἐπαξίως κοινωνούντος: «Ἡ καρδία τοῦ ἐπαξίως κοινωνούντος πληροῦται καρᾶς ἀφάτου καὶ θυμηδίας ἀρρήτου. Οὗτος μόνον αἰσθάνεται τὴν ἐπελθοῦσαν ἀλλοίωσιν, ἐπὶ δὲ τῷ ἀνακαινισμῷ αὐτοῦ εὐφραίνεται. Αἱ ἀρεταὶ πᾶσαι περικομοῦσι τὴν καρδίαν αὐτοῦ, πόθος δὲ αὐτοῦ εἶναι ἡ μετὰ τοῦ Κυρίου ἔνωσις. Ἡ ψυ-

νωνίαν, καὶ θέλεις ἀπολαύσει ἐκεῖνο ὅπερ ἐπιθυμεῖς. Ἐπειδὴ, τῶν ἀδυνάτων εἶναι νὰ μὴ ἀγαπήσῃ τις τὸν Χριστόν, ὅταν συνεχῶς κοινωνῇ τὸ ἅγιον Σῶμα καὶ αἷμα του, καὶ ν' ἀγαπηθῇ ἀπὸ τὸν Χριστόν, διότι τοῦτο γίνεται κατὰ φυσικὸν τρόπον, καὶ ἄκουσον». Σ.Θ.Μ. σ. 65-7.

Ἐκ δὲ τῶν μεγάλων νεωτέρων Ρώσων ἀγίων καὶ σοφῶν ἱεραρχῶν, καίτοι ἔδρασαν τὸν παρελθόντα αἰῶνα, εἰς ἐποχὴν παρακμῆς μᾶλλον ἢ ἐντόνου λειτουργικῆς ζωῆς, οὐ μόνον οἱ ἴδιοι ἐβίωσαν τὸ συνεχὲς τῆς θείας Μεταλήψεως καὶ μάλιστα τινὲς τούτων μετὰ πλήθους μοναχῶν τὴν καθημερινὴν τοιαύτην, ἀλλὰ καὶ θερμῶς προέτρεπον εἰς τοῦτο τὸ ἑαυτῶν ποιμνιον ἐν πάσῃ παρουσιαζομένη εὐκαιρίᾳ. Ὁ ἅγιος Τύχων, ἐπίσκοπος τοῦ Βορονέζ, συνιστοῦσεν εἰς τοὺς ἱερεῖς : « Ὅταν προφέρετε τὸ “μετὰ φόβου” . . . , νὰ σκέπτεσθε πῶς ὁ Χριστὸς ἐνεφανίσθη μετὰ τὴν ἀνάστασίν του εἰς τοὺς Ἀποστόλους καὶ ὄλους τοὺς ἀδελφούς. Ἐπίσης νὰ γνωρίζετε ὅτι μὲ αὐτὰς τὰς λέξεις καλεῖτε τοὺς πιστοὺς νὰ μετέχουν τῶν ἀγίων αὐτῶν Μυστηρίων. Καὶ ὅταν βλέπετε ὅτι κανεὶς δὲν πλησιάζει, νὰ ὑποφέρετε ψυχικῶς, διότι, ἐνῶ ὁ Χριστὸς καλεῖ ὄλους πρὸς Αὐτὸν καὶ προσφέρει ὡς τροφήν τὸ πανάγιον σῶμα καὶ αἷμα του, ἐν τούτοις κανεὶς δὲν ἔρχεται εἰς τὸ δεῖπνον τοῦ μεγάλου αὐτοῦ εὐεργέτου»⁽¹⁹⁶⁾. Ἐργάται τῆς τοιαύτης συνεχοῦς θείας Μεταλήψεως ἀνεδείχθησαν καὶ οἱ Σεραφεῖμ τοῦ Σάρωφ, Ἰννοκέντιος Μόσχας, Φιλάρειος Κιέβου, καὶ ἰδίως ὁ ἅγιος Ἰωάννης τῆς Κροστάνδης, ὁ «πασχάλιος» οὗτος ἅγιος τῆς χειμαζομένης νῦν Ρωσικῆς ἐκκλησίας.

Ἐκ τῶν νεωτέρων ὀρθοδόξων θεολόγων, ὁ Ἀλέξανδρος Σμέμαν μετὰ χαρακτηριζούσης ἐκφράσεως, εἰς τὸ ἐσχάτως μεταφρασθὲν εἰς τὴν ἑλληνικὴν ἔργον του «Γιὰ νὰ ζήσῃ ὁ κόσμος», ὡς ἀκολούθως διαζωγραφεῖ τὴν ἀνθρωπίνην «ἀξιότητα» τῶν μεταλαμβανόντων. «Κανένας δὲν βρέθηκε ἄξιος» νὰ λάβῃ τὴν κοινωνία, κανένας δὲν βρέθηκε «ἐτοίμασμένος» γιὰ αὐτή. Στὸ σημεῖο τοῦτο κάθε προτέρημα, κάθε ἀρετὴ, κάθε ἀφοσίωσι ἐξαφανίζεται καὶ σθῆναι. Ἡ ζωὴ ξανάρχεται σὲ ἡμᾶς ὡς Δῶρο ἕνα ἀδέσμευτο καὶ θεϊκὸ δῶρο. Γιὰ τοῦτο στὴν Ὀρθόδοξῃ Ἐκκλησίᾳ ὀνομάζουμε τὰ εὐχαριστιακὰ στοιχεῖα θεῖα Δῶρα. (Holy Gifts).

Ὁ Ἀδὰμ ξαναμπαίνει στὸν Παράδεισο, βγαίνει ἀπὸ τὴν κατάστασι τοῦ τίποτα καὶ στέφεται βασιλιᾶς τῆς δημιουργίας. Ὅλα εἶναι χάρισμα ἢ δωρεά, δὲν χρωστᾶμε τίποτα καὶ ὡστόσο ὅλα εἶναι δοσμένα. Καὶ ἐπομένως ἡ μεγαλύτερη ταπείνωσις καὶ ὑπακοὴ εἶναι νὰ δεχτοῦμε τὸ δῶρο, νὰ ποῦμε ναὶ με χαρὰ καὶ εὐγνωμοσύνη. Τίποτα δὲν μπορούμε νὰ κάνουμε καὶ ὡστόσο, ὄντας

χικὴ γαλήνη, ἣν δίδωσιν ἡ συναίσθησις τῆς μετὰ τοῦ Θεοῦ διαλλαγῆς καὶ κοινωνίας, καὶ ἡ βασιλεύουσα ἐν αὐτῷ οὐρανία εἰρήνη, κατοπτρίζονται ἐπὶ τοῦ ἰλαροῦ προσώπου τοῦ ἐπαξίως κοινωνήσαντος· πᾶσα δὲ αὐτοῦ ἡ ἐξωτερικὴ ὄψις μαρτυρεῖ αὐτοῦ τὴν ἐσωτερικὴν ἠθικὴν κατάστασιν· ἀγνότης καὶ ἀθωότης δύο περιστέφουσαι αὐτὸν χάριτες, εἰσὶν αἱ πρὸς πάντας περὶ αὐτοῦ ὁμιλοῦσαι. Ἴδου ὁ χαρακτήρ τοῦ ἀληθῶς καὶ ἐπαξίως κοινωνήσαντος καὶ σ υ ν ε χ ῶ ς μεταλαμβάνοντος. «Μελέτη περὶ τοῦ Μυστηρίου τῆς Θεῖας Εὐχαριστίας». Ἀθῆναι 1904.

196. Ἦλ. Μαστρογιαννοπούλου, «Φάρμακον ἀθανασίας» σελ. 121-2.

εὐχαριστιακοί, γινόμαστε ὅσα ὁ Θεὸς ἤθελε ἀπὸ πάντα νὰ γίνουμε» (197).

Διατί ὅμως νὰ ἀνατρέχωμεν εἰς τοσαύτην ποικιλίαν μαρτυριῶν ; Αὐτὴ αὐτὴ ἢ ὑπὸ τῆς Ἐκκλησίας δημιουργία καὶ ἐφαρμογὴ τῆς λειτουργίας τῶν προηγιασμένων κατὰ τὴν περίοδον τῆς Μ. Τεσσαρακοστῆς, δὲν ὀμιλεῖ ἀφ' ἑαυτῆς διὰ τὴν ἀναγκαιότητα τῆς συνεχοῦς θείας Μεταλήψεως ὑπὸ τοῦ πιστοῦ, προκειμένου νὰ ἀντιπαλαίση οὗτος ἑαυτόν, κόσμον καὶ κοσμοκράτορα ; Ἡ παρακολούθησις μάλιστα τῆς ἱστορικῆς δημιουργίας αὐτῆς δὲν ἀναδιπλώνει εἰς τὸν ἀναγνώστην ὄλον τὸν πόθον τῆς ἀρχαίας Ἐκκλησίας πρὸς συνεχεστέραν συμμετοχὴν εἰς τὸ μυστήριον τῆς Ζωῆς (198) ; Κατόπιν τούτων, τὰ ὁποῖα θεωροῦμεν ἀρκούντως σαφῆ καὶ ἱκανοποιητικὰ, οὐδεὶς πιστεύομεν θὰ

197. «Γιὰ νὰ ζῆσῃ ὁ κόσμος» σελ. 71, ἔκδ. 1970. Παράβαλε καὶ τοῦ ἰδίου τὰ κάτωθι :

«Οὐδεὶς ποτὲ ὑπῆρξεν ἄξιος νὰ κοινωνήσῃ τῆς «σαρκὸς» τοῦ Λόγου, οὐδεὶς ποτὲ ὑπῆρξε τόσο ἅγιος, ὥστε νὰ ἔχῃ δικαίωμα τοῦ «σώματος καὶ τοῦ αἵματος» τοῦ μόνου Ἁγίου, τοῦ Χριστοῦ, καὶ οὐδεὶς θὰ ἠδύνατο ποτὲ νὰ τὸ πράξῃ, ἐὰν δὲν ἐπίστευεν ὅτι ἡ κοινωνία αὐτὴ εἶναι «χάρις» ὀφειλομένη ὄχι εἰς τὰς ἀξιομοθίας καὶ τὰς δικαιοσύνας ἡμῶν, ἀλλ' εἰς τὰ ἔλεη καὶ τοὺς οἰκτιρμοὺς τοῦ Θεοῦ, καὶ ἐὰν δὲν δ ι ε τ ἄ σ σ ε τ ο νὰ τὸ κάμῃ ἀπὸ τὴν Ἐκκλησίαν, τὴν σύναξιν τοῦ Λαοῦ τοῦ Θεοῦ». «Εἰσαγωγή εἰς τὴν Λειτουργίαν» σελ. 79-80 τῆς συλλογικῆς ἐκδόσεως : «Ἡ Λειτουργία μας» Ἀθῆναι 1963.

198. «Κατὰ τὰ εἰρημένα παλαιόθεν καὶ μεμαρτυρημένως ἀπ' αὐτοῦ τοῦ τέλους τοῦ β' καὶ τῶν ἀρχῶν τοῦ γ' αἰῶνος ἐπετρέπετο ἐν τῇ ἀρχαίᾳ ἐκκλησίᾳ καὶ ἀνεξαρτήτως τῆς τελέσεως τοῦ μυστηρίου τῆς θείας Εὐχαριστίας καὶ ἔξω πάσης ἐκκλησιαστικῆς ἀκολουθίας νὰ κοινωνῇ ἐκ τοῦ παρ' ἑαυτῶ φυλαττομένου ἀγίου ἄρτου ὁ πιστός. Κατὰ τὴν πράξιν δὲν ταύτην διεμορφώθη ἔπειτα καὶ ἐν τῷ Βυζαντινῷ τύπῳ τὸ ἰσχύον ἄχρι τοῦ νῦν καθεστῶς κατὰ τὸ ὁποῖον «καὶ βουλόμενοί τινα κοινωνῆσαι τῶν μυστηρίων, *χωρὶς ἱεροουργίας*, ἀπὸ τῶν τοῦ φυλαττομένου ἄρτου μερίδα λαμβάνοντες καὶ οἴνω σὺν ὕδατι μὴ μὴ γινόντες ἢ καὶ ξηρῶ πολλάκις μόνῳ τῷ ζωποῖῳ ἄρτῳ χρώμενοι, ὡς ἠνωμένῳ τῷ αἵματι, τὴν κοινωνίαν ποιοῦμεν». Οὕτως ἐνωρίτατα μὲν καθ' ἃ ἐμφαίνεται ἐκ τοῦ μνημονευθέντος κανόνος τῆς ἐν Λαοδικεῖᾳ συνόδου ἐκράτησεν κατὰ τὴν Τεσσαρακοστὴν νὰ μὴ τελεῖται τὸ μυστήριον τῆς θείας Εὐχαριστίας εἰ μὴ μόνον ἐν Σαββάτῳ καὶ Κυριακῇ, συγχρόνως ὅμως καὶ ἡ πυκνοτέρα εἰς τὸ μυστήριον προσέλευσις δὲν ἐδυσχεράνη, ἀφοῦ ἀπὸ χρόνων παλαιότερων τῆς ἐν Λαοδικεῖᾳ συνόδου ἠδύνατο οἱ πιστοὶ νὰ κοινωνῶσι δι' ἑαυτῶν καὶ ἐκ τοῦ οἴκοι φυλαττομένου ἀγίου ἄρτου. Τοῦτο ὅμως ἠδύνατο νὰ γίνηται ἰδιωτικῶς ὑπὸ τῶν ἐπὶ μέρος πιστῶν, ἐφ' ὅσον οὗτοι εἴτε ὑπὸ βιοτικῶν ἔργων ἀπασχολούμενοι περιωρίζοντο εἰς τὴν κατ' ἰδίαν προσευκὴν, μεθ' ἣν ἐπελαμβάνοντο τῆς ἀσκήσεως τοῦ ἐπαγγέλματος αὐτῶν, εἴτε εἰς μέρη μακρὰν τοῦ ναοῦ, ἐν τῷ ὁποίῳ ἐτελοῦντο καθημεριναὶ ἀκολουθίαι, διατρίβοντες, ἐπεκοινωνοῦν μεμονωμένοι μετὰ τοῦ Θεοῦ. Ἡ δὲ ὅμως ἐνωρίτατα εἶχον καθιερωθῆ καὶ καθημεριναὶ ἀκολουθίαι, ὡς δὲ ὁ Τερτυλλιανὸς ἤδη μαρτυρεῖ προέκυψεν ἐπὶ τῶν ἡμερῶν αὐτοῦ καὶ ἡ περίπτωσις, καθ' ἣν πιστοὶ τινες, ἀπέφρευγον νὰ κοινωνῶσι κατὰ τὴν Τετάρτην καὶ Παρασκευὴν θεωροῦντες, ὅτι κατελύειο ἢ μέχρις ἐσπέρας παρατεινομένη νηστεία, ἐὰν κατὰ τὰς πρωίας τῶν ἡμερῶν τούτων προσήρχοντο εἰς τὸ μυστήριον. Οὕτω προκειμένου μὲν νὰ κοινωνήσωσιν οὐκ κατ' ἰδίαν καὶ μεμονωμένως ἄτομά τινα, ἀλλ' ὀμαδικῶς καὶ ἐν κοινωνίᾳ λατρείας πλείονες πιστοί, ἐπόμενον ἦτο πρὸς τὸ πέρας τῆς ἀκολουθίας τοῦ ἑσπερινοῦ συνήθως — ἐφ' ὅσον ἡ νηστεία ἐτηρεῖτο δι' αἰτίας μέχρις ἐσπέρας — νὰ παρατίθενται ἡγιασμένοι μερίδες ὑπὸ τοῦ λειτουργοῦ πρὸς κοινωνίαν τῶν πιστῶν. Οὕτω προῆλθεν ἡ προηγιασμένη». Π. Τρεμπέλα, «Λειτουργικοὶ τύποι Αἰγύπτου καὶ Ἀνατολῆς» σελ. 343-4.

ἐπικροτήση τὴν ἀναιρεθεῖσαν Εἰσηγητικὴν θέσιν καὶ ἄποψιν. Τὰ πάντα συνηγοροῦν ὑπὲρ τῆς ἀναγκαιότητος οὐ μόνον τῶν ἀτελῶν, ἀλλὰ καὶ τῶν «τελείων» διὰ μίαν συνεπεστέραν εὐχαριστιακὴν ζωὴν. Μόνον δι' αὐτῆς ἐλπίζομεν, ἐφ' ὅσον βεβαίως φιλοτίμως «εἰσενέγκωμεν καὶ τὰ καθ' ἡμᾶς», «εἰς διόρθωσιν βίου», «εἰς αὔξησιν ἀρετῆς», εἰς «ἐφόδιον ζωῆς αἰωνίου» καὶ εἰς «ἀπολογία ἐμπρόσδεκτον τὴν ἐπὶ τοῦ φοβεροῦ βήματος τοῦ Κυρίου καὶ Θεοῦ καὶ Σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ». Ἀμήν.

Σ Υ Μ Π Ε Ρ Α Σ Μ Α

Οὐ μόνον τοῖς τελείοις, ἀλλὰ καὶ πᾶσι τοῖς δι' ἐξομολογήσεως καθαιρομένοις καὶ ἄνευ ἐπιτιμίων οὔσι πιστοῖς ἐπιτρέπεται καὶ ἐπιβάλλεται ἅμα ὑπὸ τῆς Ἐκκλησίας ἢ συνεχῆς πρόσσδος εἰς τὸ Μυστήριον τῆς Θείας Εὐχαριστίας.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΔΕΚΑΤΟΝ ΤΕΤΑΡΤΟΝ

Ὁ μέγας ἐν ἱεροδιδασκάλοις Ἀθανάσιος ὁ Πάριος ὡς καὶ αἱ Πατριαρχικαὶ Ἐγκύκλιοι τῶν ἐτῶν 1800 καὶ 1819, ἐπικροτοῦν τὴν ἐλευθέραν πρόσδοσιν τῶν πιστῶν εἰς τὸ Ποτήριον τῆς Ζωῆς, ἢ ἀντιθέτως θέτουν φραγμοὺς καὶ ὄρια εἰς τὴν χρῆσιν τοῦ Μυστηρίου;

ΘΕΣΙΣ ΙΓ. ΕΙΣΗΓΗΤΙΚΗΣ ΕΚΘΕΣΕΩΣ

«Αὐτὸ εἶναι καὶ τὸ περιεχόμενον τοῦ «Περὶ συνεχοῦς θείας Μεταλήψεως» βιβλίου, ὅπερ «συνεχῆ» θεωρεῖ καὶ τὴν ἄπαξ τῆς ἐβδομάδος, ἐν ἀντιθέσει πρὸς τὴν ἐπικρατοῦσαν πλάνην εἰς τὴν ἐποχὴν τῶν συγγραφέων του, καθ' ἣν μετελάμβανον οἱ Μοναχοὶ δις ἢ τρίς τοῦ ἔτους. Καὶ αὐτὸ εἶναι τὸ πνεῦμα τῶν Πατριαρχικῶν ἐγκυκλίων Νεοφύτου τοῦ Ζ' καὶ Γρηγορίου τοῦ Ε', οἱ ὁποῖοι οὐδέποτε ἐφαντάζοντο ὅτι, ἐπιτρέποντες «ἀδιορίστως» κοινωνεῖν, θὰ εὐρίσκοντο ἀσκηταὶ νὰ διακηρύξουν, ὅτι : «οὐδαμοῦ ὑπάρχει νηστεία». Καὶ ὁ Ἄθανάσιος ὁ Πάριος, κατακρίνων τοὺς ἱερεῖς, οἵτινες ἐμποδίζουν τοὺς προσερχομένους εἰς τὸ Μυστήριον, ἀσφαλῶς δὲν θὰ εἶχεν ὑπ' ὄψει του τὰ ἀνευλαβῆ φρονήματα τῶν ἀγγελικῶν ἐρημιτῶν. Ἄς μὴ ἐπισειοῦν, λοιπόν, τὰ σιγγίλια τοῦ 1800 καὶ 1819, διότι εἶναι ἐναντίον των, ὡς ἀνακινούντων ζητήματα καὶ ταρασσόντων τὸν Ἱ. ἡμῶν Τόπον διὰ τῶν πεπλανημένων κηρυγμάτων των, ὅτι «δὲν ὑπάρχει νηστεία» καὶ ὅτι ἀφορίζονται ὅσοι δὲν μεταλαμβάνουν ὄντες ἐν τῇ θείᾳ Λειτουργίᾳ. Καὶ οἱ ταρασσόντες τὸν Τόπον, ὡς γνωστόν, ἐμπίπτουν ἐν τοῖς ἐπιτιμίαις καὶ ταῖς ἀπειλαῖς τῶν μνημονευομένων Σιγγιλίων, τὰ ὁποῖα ἀνοήτως ἐπικαλοῦνται» Ε.Ε. σελ. 7.

Α Π Α Ν Τ Η Σ Ι Σ

Παρακολουθήσαντες προηγουμένως (θέσις Ζ') ὅτι τὸ μεταλαμβάνειν γενικῶς προϋποθέτει τὴν σωματικὴν «κατὰ δύναμιν νηστείαν», ἡ δὲ ἀδιορίστος προσέλευσις τὴν «μετ' ἐγκρατείας» τοιαύτην, εὐκόλως ἀπορρίπτεται ἢ εὐσεβοφανῆς προσπάθεια τῶν κ. Εἰσηγητῶν ν' ἀποδείξουν τὸ ἐναντίον. Ἐὰν πρὶν ἢ ἀποφανθοῦν εἶχον ἐρωτήσει ἑαυτοῦς, ἢ μᾶλλον ἑτέρους, ἵνα μὴ φανῶσι «συνετοὶ ἐν ἑαυτοῖς καὶ ἐνώπιον αὐτῶν ἐπιστήμονες», δὲν θὰ ἔπιπτον ἐντὸς τοῦ πελάγους ὅπερ οἱ ἴδιοι ἐδημιούργησαν. Ἀναφορικῶς δὲ μὲ τὸν Ἄθανάσιον τὸν Πάριον, ὃν ἀφελῶς ἐπικαλοῦνται ὑπερασπιστὴν αὐτῶν καὶ συνήγορον, παρατηροῦμεν τὰ κάτωθι :

Διευκρινίζων ὁ ἀνὴρ ἐν τῇ ἑαυτοῦ «Ἐκθέσει» τὸ πιστεύω του ἐναντι τῆς συνεχοῦς θείας Κοινωνίας καὶ ἀνατρέπων τοὺς διαβάλλοντας αὐτὸν ὅτι κηρύσσει ἀναγκαστικὴν καθημερινὴν θ. Μετάληψιν (κατηγορίαν ἣν προσάπτουν καὶ ἡμῖν ὁμοῦ μετὰ τῶν λοιπῶν παρανοήσεων τῶν ἡμετέρων θέσεων), ἔγραφε τὰ ἑξῆς :

«Οὐδὲ γὰρ καθ' ἐκάστην ἡμέραν προσερχόμεθα, οὔτε τοῦτο διδάσκομεν, καθὼς διαβαλλόμεθα. Φρονοῦμεν δέ, ὡς ἐάν τις εὐρεθῆ τοῦτο ποιῶν μετὰ τῆς προσηκούσης δοκιμασίας, δὲν θέλει προκριματισθῆ διὰ τὴν συνέχειαν, ἔχων τοὺς ἀγίους καὶ τὴν ἰδίαν συνείδησιν δεφένσορας. Τοὺς δὲ λέγοντας, ὅτι δὲν εἶναι ἀναγκαία πρὸς αὐτὴν ἢ διὰ μετανοίας καὶ ἐξομολογήσεως προετοιμασία καὶ δυνατὴ κάθαρσις, ἐ ν α ν τ ῖ ο υ ς ν ο μ ῖ ζ ο μ ε ν τ ῆ ς

ἐκκλησιαστικῆς θείας παραδόσεως» (199).

Ἡ μήπως δὲν τυγχάνουν ρήματα τοῦ αὐτοῦ ἀνδρὸς τὰ ἐν τῷ ἔργῳ αὐτοῦ «Ἐπιτομή θείων δογμάτων» ἀναφερόμενα; «Ἐν ταῖς πονηραῖς ἡμῶν ταύταις ἡμέραις καινός τις, καὶ εἰς τὰς παρελθούσας εὐσεβεστάτας γενεὰς πάντη ἀνήκουστος διωγμός, τῶν ὁσάκις ἂν θέλωσι πιστῶν τῇ μυστικῇ ταύτῃ προσιέναι τραπέζῃ, καὶ ἤρξατο καὶ ἐνεργεῖται καὶ ἰσχυρῶς ἐπικρατεῖ, καὶ πόρρω ἀπομπέμπονται τοῦ θείου Δείπνου οἱ βουλόμενοι εἰσελθεῖν, οὐχ ὅτι ἔνδυμα οὐκ ἔχουσι γάμου (τοῦτο γὰρ οὐδεὶς οἶδεν, εἰμὴ μόνον ὁ Θεός, καὶ ἡ ἐκάστου συνείδησις), ἀλλ' ὅτι πυκνῶς, καὶ οὐ διὰ πολλῶν ἡμερῶν, ὡς δῆθεν ὁ διὰ πλειόνων ἡμερῶν προσερχόμενος, ἀξίως προσέρχεται, ὁ δὲ δι' ὀλίγων ἀναξίως, καίτοι τοῦ θείου Χρυσοστόμου βοῶντος, ὅτι ὁ Ἀπόστολος δοκιμαζέτω ἄνθρωπος ἑαυτὸν εἰπών, καὶ οὕτως ἐκ τοῦ ἄρτου ἐσθιέτω, καὶ ἐκ τοῦ ποτηρίου πινέτω, κύριον τὸν προσιόντα ἐποίησεν, πάσης ἡμερῶν παρατηρήσεως ἀπαλλάξας αὐτόν. Ὅτι δὲ τὸ ἔργον τοῦτο, εἶναι ἡ συνεχῆς θεία Μετάληψις καὶ νόμιμος καὶ σωτηριωδεστάτη, διὰ τοσούτων ἀποδείξεων, καὶ γραφικῶν καὶ κανονικῶν μαρτυριῶν θείων πατέρων δείκνυται, ὡς οὐδὲν ἕτερον τῶν ἐκκλησιαστικῶν ζητημάτων. Καὶ δέδεικται γε ἤδη διὰ βιβλίων αὐτὸ τοῦτο, οὕτως ἀκριβῶς καὶ στερρῶς, ὡς μηδένα ἕτερον ἀντιπεῖν ἂν ἔχειν, εἰ μὴ τὸν πνεύματι πλάνης καὶ σατανικῆς ἀπειθείας συνεχόμενον». σελ. 373, ὑποσ. Καὶ ἀλλαχοῦ τοῦ αὐτοῦ ἔργου :

«Φεῦ, ὅτι τὰ κοινῇ πᾶσι τοῖς πιστοῖς νομοθετούμενα, οἱ τῆς ἐκκλησίας καὶ τοῦ μοναδικοῦ τάγματος αἰρέσεις καὶ πλάνας καλοῦσι, καὶ ἀποβάλλουσιν, οἱ πεπλανημένοι τῷ ὄντι καὶ παράφρονες· σὺ δέ μοι γίνωσκε ἀγαπητέ ὅτι ὄντως πλάνη καὶ αἴρεσις ἐστὶ τὸ κωλύειν καὶ διώκειν τοὺς πιστοὺς τῆς θείας τραπέζης ὅτε βούλοιντο· σχεδὸν γὰρ ἐν οὐδενὶ δόγματι τοσοῦτον πλῆθος ἀποδείξεων καὶ γραφικῶν καὶ πατερικῶν ἐστίν, ὅσον ὑπάρχει ἐνταῦθα, ἐν τῷ συνεχῶς μεταλαμβάνειν, ὅτι καὶ ἀκώλυτόν ἐστι, καὶ καλὸν καὶ σωτήριον...» σελ. 391, ἔκδ. Λειψίας 1806.

Καὶ ἡ μὲν ὀξύτατη ἔκφρασις τοῦ ἀνδρὸς — πλὴν σφόδρα τῆς ἀληθείας μετέχουσα — εἶχεν ἀπόλυτον δίκαιον νὰ ἐμφανίζετο τοιαύτη, λόγῳ τῆς ἐπικρατοῦσης ἐν τῇ ἐποχῇ του φοβεραῆς πλάνης τοῦ δῖς, τρίς, ἢ τὸ μέγιστον καὶ κατ' οἰκονομίαν, δεκάκις τοῦ ἐνιαυτοῦ μεταλαμβάνειν. Σήμερον ὅμως, ὅτε χάριτι θεία, καὶ διὰ τῶν ἀγώνων τῶν ὁσίων ἐκείνων ἀνδρῶν, τῶν σκωπτικῶς ἀποκληθέντων «κολλυβάδων» τὸ Ποτήριον ἠλευθερώθη πῶς τῶν περικειμένων αὐτῷ ἀλύσεων τὰς ὁποίας συνεκρότουν οἱ διάφοροι σιδηροὶ δακτύλιοι τῶν ἐπικρατούντων ἐθνῶν, ἐὰν ἔγραφε, θὰ ἔγραφε ἀσφαλῶς μετριοπαθέστερον, πληκτικὸς καὶ πάλιν ἐμφανιζόμενος μόνον πρὸς τοὺς δοκησιόφους συνηγόρους τῶν καὶ σήμερον ἐπικρατούντων, πλὴν λίαν ἀτονησάντων, πονηρῶν καὶ ἀντιπνευματικῶν ἐθνῶν. Γράφοντες «ἠλευθερώθη πῶς» οὐδόλως ὑπερβάλ-

λομεν, δεδομένου ὅτι, ὡς εἶδομεν εἰς τὴν ἕκτην θέσιν τοῦ παρόντος, ἡ ἐλευθέρα πρόσδος συνεχίζει καὶ σήμερον νὰ παραμένῃ κάπι τὸ ἄ γ ν ω σ τ ο ν καὶ σ κ α ν δ α λ ί ζ ο ν, ἐνῶ ἀντιθέτως ἡ ἐπὶ μακρὸν ἀποχὴ τινος ἐκ τῶν μυστηρίων οὐδένα ἀνησχεῖ.

Οὕτως ἐφρόνει λοιπὸν ὁ ἐπιφανὴς Πάριος γόνος. Οὐδαμοῦ ἀναφέρει περὶ ὠ ρ ι σ μ ἔ ν ω ν ἡμερῶν ὑποχρεωτικῆς νηστείας διὰ τοὺς γενικῶς προσερχομένους, ἀ π α ι τ ῶ ν ὅμως τὴν «δυνατὴν κάθαρσιν» παρ' αὐτῶν, ὅπερ ἐστὶ ἐν καὶ τὸ αὐτὸ μὲ τὸ «κατὰ δύναμιν νηστείαν» τὴν ὁποίαν καὶ ἡμεῖς ἀσμένως ἐδέχθημεν ὡς δυναμένην νὰ λάβῃ μορφήν ἀποχῆς ἐνελαίου διαίτης ὠ ρ ι σ μ ἔ ν ω ν ἡ μ ε ρ ῶ ν, ἀναλόγως τῆς συχνότητος προσελεύσεως καὶ τῆς ἀντοχῆς τοῦ μεταλαμβάνοντος. Διατί γράφει ὁ πολὺς Ἀθανάσιος ὅτι καλῶς πράττει ὁ καὶ καθημερινῶς κοινωνῶν; ἐρωτῶμεν, εἶναι δυνατόν νὰ ἡγνῶει ἢ νὰ ἐπεζῆται νηστείαν καθημερινὴν ὑπ' αὐτοῦ; Ἀσφαλῶς ὄχι, ὡς πράγματος ἀδυνάτου. Συνεπῶς πρὸς τί αἱ πολυλογίαι; Ἐὰν ὅμως παρὰ ταῦτα ἡ Ἱ. Κοινότης καὶ οἰοσδήποτε σύμβουλος αὐτῆς ἀπαιτήσῃ ὅπως τοῦτο ἀποτελεῖ ὄρον ἀ π α ρ ά β α τ ο ν καὶ διὰ τ ο ὺ ς σ υ ν ε χ ῶ ς κ ο ι ν ω ν ο ὦ ν τ α ς, τότε διατί οἱ ἐνταῦθα ἱερεῖς, καθηγούμενοι καὶ πάντες οἱ τοῦ ἱεροῦ κλήρου μετέχοντες δὲν τηροῦν τὰς ἀνωτέρω ὑποχρεωτικὰς διὰ πάντας τοὺς λοιποὺς ὑποχρεώσεις, ἀρκούμενοι εἰς τὴν «δι' ἐγκρατείας» προσέλευσιν; Οὐχὶ διότι τοῦτο ἐπιζητεῖ ἀπ' αὐτοὺς ἡ Ἐκκλησία, ἡ τῶν ἁγίων πατέρων διδαχὴ, ὁ ὀρθὸς καὶ τῆς εὐσεβείας ἐχόμενος λόγος;

Συνεπῶς διατί διὰ τοὺς μοναχοὺς ν' ἀποτελῆ ἁμαρτίαν καὶ «Μακρακισμὸν» ὅ,τι διὰ τοὺς ἱερεῖς τυγχάνει ἀθῶον, ἀκατηγόρητον, μηδεμίαν προκαλοῦν δυσφορίαν ἢ ἀντίδρασιν; Ἐφ' ὅσον ὑπάρχει ἕνας μέγας ἀριθμὸς ἀνηκόντων εἰς τὴν τάξιν τῶν ἀδιορίστως προσερχομένων, οἵτινες διὰ πολλαπλῶν ἀγῶνων διατηροῦνται εἰς τὴν ἀνωτέρω κατάστασιν, διατί ἐρωτῶμεν, διατί νὰ ὑποβάλλωνται εἰς ὑποχρεωτικὸν πνευματικὸν λιμὸν, ψάλλοντες καὶ ἄδοντες καθημερινῶς ἐν ἐκάστη λειτουργίᾳ, πλην τοῦ Ποτηρίου μὴ μετέχοντας ἀλλὰ δι' ὀράσεως μόνον «παρηγορούμενοι» ἐπὶ τῷ μοναδικῷ λόγῳ ὅτι τυγχάνουν μοναχοὶ καὶ οὐχὶ ἱερεῖς; Ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει διατί νὰ «σ υ μ π ρ ο σ φ ἔ ρ ο υ ν» μετὰ τοῦ ἱερέως τὴν ἀναίμακτον προσφορὰν, ἐφ' ὅσον μόνον ἐκεῖνος θ' ἀπολαύσῃ τοῦ Δείπνου, καὶ δίκην «ἐπιτραπεζίων ψυχίων» θὰ προσφέρῃ πᾶσι τοῖς λοιποῖς, ὡς μίσθωμα γλίσχρον τῆς σ υ ν ι ε ρ ο υ ρ γ ί α ς τὸ κατὰξῆρον καὶ πτωχὸν ἀντίδωρον; Ἡ λοιπὸν, ἵνα ἐπαναλάβωμεν καὶ ἡμεῖς πρὸς τοὺς ἐνταῦθα καὶ ἀλλαχοῦ ὁμοτρόπους ἱερεῖς, τὸν τοῦ μεγάλου Νεοφύτου λόγον «οὐδὲ ὑμῖν μεταληπτέον, ἢ καὶ τῶν ὁμοιοπαθῶν “ἁγίων” τοῖς ἀδελφοῖς σας πᾶσι μοναχοῖς, μεταδοτέον»!...

Ἴδου τὰ βάθη τῶν ἀντιφάσεων εἰς τὰ ὁποῖα ἐμπύπτουν πάντες οἱ μὴ βουλόμενοι νὰ ὑπακούσουν εἰς τὸ καθαρὸν καὶ ἀπλοῦν τῆς τῶν ἱερῶν κανόνων φωνῆς, ἀλλὰ πάσῃ θυσίᾳ πειρώμενοι νὰ ὑποστηρίξουν τὸν ἤδη ἐκ θεμελίων καταρρεύσαντα πύργον τοῦ τριημέρου καὶ τῆς ὑποχρεωτικῆς ἀνελαίου διαίτης, εἰς δὲ πύργον ἐπαθυμοῦν νὰ «ἐγκλείσουν» πάντας τοὺς ἀδιορίστους ἐπιθυμοῦντας καὶ δυναμένους μεταλαβεῖν...

Καιρὸς ὅμως νὰ γνωρίσωμεν καὶ τὰ μνημονευθέντα Πατριαρχικὰ Σιγγί-

λια τὰ ὁποῖα «ἀνοήτως» κατὰ τοὺς κ. Εἰσηγητὰς ἐπικαλούμεθα ὑπὲρ ἡμῶν. Τὸ τοῦ ἔτους 1800, ἀπευθυνόμενον πρὸς τὴν ἱ. Μονὴν Κωσταμονίτου ἐν Ἀγίῳ Ὁρει, ἐπὶ τῇ μετατροπῇ αὐτῆς εἰς Κοινόβιον ἐξ ἰδιορρύθμου, ἀναφέρει μεταξὺ τῶν ἄλλων καὶ τὰ ἐξῆς:

«Τὸν τῆς προσόδου καὶ κοινωνίας τῶν ἀκράντων μυστηρίων καιρὸν ἀδιόριστον εἶναι χρὴ ἐν τῷ μοναστηρίῳ καὶ μὴ ἐν ποσότητι ἡμερῶν περιορίζεσθαι, ὥστε ὁσάκις ἂν ἐθέλη τις τῶν ἀδελφῶν προσελθεῖν τοῖς θεοῖς μυστηρίοις, μετὰ καθαρῶ συνειδότος καὶ ἄδειαν καὶ κρίσιν τοῦ ἡγουμένου, μηδένα ἔχειεν τὸν κωλύοντα καὶ τὸν γογγύζοντα καὶ τὸν ἀντιλέγοντα περὶ τούτου, μήτε ἐντὸς τῆς ἀδελφότητος, μήτε ἐκτός· οὕτω γὰρ οἱ θεῖοι κανόνες διακελεύουσι, μάλιστα δὲ ὁ μέγας πατὴρ Χρυσόστομος λέγει, οὐ γὰρ ἐν ποσότητι ἡμερῶν, ἀλλ' ἐν τῇ καθαρότητι τοῦ συνειδότος ἢ ἀρίστη κρίνεται πρόσοδος. Ὅσοι δ' ἀντιλέγουσι περὶ τούτου καὶ διαταράσσουσι καὶ δύσφημα ἐπιλέγουσι τοῖς ἀδιόριστως καὶ συνεχῶς κοινωνουσιν ἀδελφοῖς ὀνόματα, τοῖς τῶν ἱερῶν κανόνων ἐπιτιμίαις πρὸς αὐτοὺς ὑποβάλλουσιν». Νεόφυτος Ζ' μηνὶ Σεπτεμβρίῳ, ἐπινεμήσεως τετάρτης.

Πρὸς τί τὰ σκόλια; Ἡ διαύγεια τοῦ κειμένου καὶ ἡ τοῦ ἱεροῦ Χρυσοστόμου ἐνυπάρχουσα καὶ τὸ ὅλον ἐπιρρωνύουσα γνώμη, οὐδεμίαν ἀμφιβολίαν ἐγκαταλείπει διὰ τὸ προσταττόμενον ΕΛΕΥΘΕΡΟΝ ΤΗΣ ΠΡΟΣΟΔΟΥ ΕΝ ΟΙΑΝΔΗΠΟΤΕ ΗΜΕΡΑ. Τὸ διατὶ ὅμως ἐπὶ πεντακόσια σχεδὸν ἔτη παραμένει ἀνεπίβητος ἢ πρὸς τὴν θεῖαν Μετάληψιν τῆς Κυριακῆς φέρουσα ὁδός, τίς θὰ ἐξηγήσῃ εἰς πάντας ἡμᾶς; Ἐὰν τὰ σιγγίλια ἐπιτρέπουν καὶ προτρέπουν οἱ δὲ ἱεροὶ κανόνες οὐδόλως ἐμποδίζουν, τίς ὁ κωλύων; Οὐχὶ τὸ πονηρὸν ἔθος τῆς προηγουμένης ἀνελαίου διαίτης πρὸ ἐκάστης θείας Μεταλήψεως καὶ ἀναφορικῶς διὰ τὴν Κυριακὴν, ἀπαιτοῦν τὴν καταπάτησιν τοῦ 64ου Ἀποστ. Κανόνος; Ἡ μήπως τὸ τελευταῖον ἐν προκειμένῳ ἐκδοθὲν σιγγίλιον ἐπὶ τοῦ ἐθνομάρτυρος Πατριάρχου Γρηγορίου τοῦ Ε' περιέχει τί τὸ κωλυτικὸν τῆς ἐλευθέρας προσόδου καὶ τὸ ἐπικρατοῦν ἔθος ἐνισχύων ἢ ἐπικροτῶν; Πᾶν τούναντίον! Παραθέτομεν εὐθὺς ἀμέσως τὴν ἐξ αὐτοῦ ἐνδιαφέρουσαν ἡμᾶς περικοπὴν²⁰⁰).

«Περὶ δὲ τῆς Θείας καὶ Ἱερᾶς Μεταλήψεως ἐστὲ βέβαιοι καὶ γινώσκετε ὅτι χρέος ἔχουσιν οἱ εὐσεβεῖς ἐν ἐκάστη ἱερᾷ μυσταγωγίᾳ νὰ προσέρχωνται, καὶ νὰ μεταλαμβάνωσι τοῦ ζωοποιοῦ Σώματος, διὰ τοῦτο καὶ προσκαλοῦνται παρὰ τοῦ ἱερέως ἐν τῷ «Μετὰ φόβου Θεοῦ, πίστεως καὶ ἀγάπης προσέλθετε» διὰ δὲ τὸ τοῦ ἀνθρώπου ὀλισθηρὸν καὶ ἀνίκανον πρὸς τὴν καθ' ἡμέραν μετάληψιν, ἀνέθετο ἡ Ἐκκλησία τὸ τοιοῦτο, καὶ ἐνετείλατο νὰ προσέρχεται ἕκαστος ἐν τῇ ἱερᾷ Μεταλήψει, ὅποταν ἐξομολογηθεῖς τῷ πνευματικῷ αὐτοῦ

200. Τὸ πλήρες κείμενον ὄρα εἰς τὸ ἔργον τοῦ Μοναχοῦ Θεοδοσίου Ἀγιοπαυλίτου «Ὁ ἀγνοημένος Θεσαυρὸς» σελ. 55 - 57.

πατρί, εὔρη ἑαυτὸν ἄξιον εἰς τὴν θείαν κοινωνίαν καὶ λάβῃ τὴν παρὰ τοῦ πνευματικοῦ πατρὸς του ἄδειαν...».

Ἐν μηνὶ αὐγούστῳ ἰνδικτιῶνος ζ'.

Συνεπῶς, π ο ὕ τὸ καθ' ἡμῶν σημεῖον τῶν ἀνωτέρω ἐγγράφων; «Ταράσσοντες» δὲ πάλιν ποῖοι τυγχάνουν; ἡμεῖς, ἢ οἱ τοὺς ἀδιορίστως μεταλαμβάνοντας διώκοντες καὶ «Μακρακιστὰς» καλοῦντες καὶ αἰρετικούς; Τῆς διαστρόφου ἐρμηνείας τῶν κ. Εἰσηγητῶν τίνας χρεῖα, ὅταν τὰ κείμενα εἶναι τοσοῦτον σαφῆ καὶ διαυγῆ, καὶ ἡ ἱερὰ τῆς Ἐκκλησίας παράδοσις δὲν ἐπιδέχεται οὐδεμίαν φαλκίδευσιν; Ὅταν τὸ σιγγίλιον τοῦ Πατριάρχου Νεοφύτου ἀναφερόμενον εἰς τὸν κοινωνοῦντα μοναχὸν μιᾶς μοναστικῆς ἀδελφότητος (ὡς συμβαίνει μὲ πάντας ἡμᾶς, ἀνήκοντας εἰς μικρὰς ἀδελφότητας ὑπὸ Γέροντά τινα), γράφει: «μηδένα ἔχειν τὸν κωλύοντα καὶ τὸν γογγύζοντα καὶ ἀντιλέγοντα περὶ τούτου, μήτε ἐντὸς τῆς ἀδελφότητος μήτε ἐκ τὸς», τίς εἶναι δυνατὸν νὰ ἐπιρρίπτῃ καθ' ἡμῶν τὴν κατηγορίαν τοῦ «ταράσσοντος» τὸν Τόπον, διὰ τὸν λόγον καὶ μόνον ὅτι διωκόμενοι διὰ μίαν κατὰ πάντα «κανονικὴν» πρᾶξιν, ἀπολογούμεθα; Ὅταν δὲ πάλιν τὸ ἕτερον σιγγίλλιον τοῦ Γρηγορίου τοῦ Ε' ἐπιτρῆσει μετὰ τὴν εἰς τὸν πνευματικὸν ἐξαγόρευσιν τὴν ἐλευθερίαν προσέλευσιν, διατί νὰ κατηγορούμεθα ἡμεῖς οἱ ὅποιοι πρὸ ἐκάστης θείας Μεταλήψεως —ἐφ' ὅσον ὑπάρχει τι τὸ ἐνοχλοῦν— ἐξαγορευόμεν τῷ πνευματικῷ ἡμῶν πατρὶ τὰ τῆς καρδίας κρυπτά; Ποία ἐν τῷ παρελθόντι διαστροφή λαβοῦσα χώραν ἐν τῷ πολιτικῷ ἢ ἐκκλησιαστικῷ θεάτρῳ παρουσίασεν τοιαύτην θρασύτητα ὅποια τῆς Ε.Ε., τὸ μέλαν λευκὸν ἀποκαλοῦσα καὶ τὸ σκότος φῶς, «συνάδελφος» ἀρίστη κατὰ τοῦτο γενομένη τῶν «ἐπιστολιμαίων διατριβῶν» τοῦ ἀρχιμανδρίτου Ἐπιφανίου Θεοδωροπούλου⁽²⁰¹⁾;

Ταπεινῶς φρονοῦμεν ὅτι ἡ ἀνωτέρω πρᾶξις τῆς Εἰσηγητικῆς δυάδος, μόνον διὰ ἰκανῆς καὶ πολυετοῦς μετανοίας εἶναι δυνατὸν νὰ ἐπανακαλέσῃ ἐπ' αὐτὴν τὴν θείαν παράκλησιν. Καὶ τοῦτο, διότι ἡ πρᾶξις τῶν αὐτῆ δὲν περιορίσθη εἰς ἐνέργειαν ἀτομικοῦ καὶ μόνον πλημμελήματος, ἀλλὰ συμπαρασύρασα καὶ τὴν προαμαρτήσασαν Μονὴν Μ. Λαύρας, ὥστε νὰ πιστεύσῃ καὶ αὕτη διὰ τῶν γραφομένων τῶν ὅτι καλῶς εἶχεν ἐνεργήσῃ διώξασα ἡμᾶς, καὶ αὐτὴν εἰσέτι τὴν Ἱ. Κοινότητα, ἐπικροτήσασα καλῆ τῇ πίστει τὰς ὑψηλῆς αὐτῶν, ἐγένετο αἰτία πανελληνίου πνευματικοῦ διασυρμοῦ τοῦ Ἱ. Τόπου, τοῖς πᾶσι πλέον ἐμφανισθεῖς ὡς ἐπικροτῶν τὰ τῆς μοιραίας Εἰσ. Ἐκθέσεως ρήματα, τὰ ἐν τῇ ἀποφράδι ἡμέρα τῆς 20ῆς Φεβρουαρίου 1970 λαβόντα πέρας... Δὲν τελευτᾷ ὅμως ἐνταῦθα ἡ τῶν ὑπευθύνων εὐθύνη! Ὑπάρχει καὶ τις σοβαρώτερος λόγος ὅστις ἀποδεικνύει ἐν παραβάσει ἀμφοτέρας τὰς πνευματικὰς ἡμῶν ἀρχάς, Ἱ. Μονὴν τε καὶ Κοινότητα. Ποῖος; Ἡ καταστρατήγησις τῆς Πατριαρχικῆς ἀποφάσεως τοῦ 1819, δι' ἧς ἅπαξ καὶ διὰ παντὸς ὠρίζετο καὶ ἐπετρέπετο τὸ ἐλεύθερον ἐν τῇ προσόδῳ τῶν ἀγιασμάτων, διὰ βαρυτάτων ἀπειλῶν ἀπειλοῦσα πάντα κατήγορον τῶν ἀδιορίστως μεταλαμβανόντων.

Συνεπῶς τίνι δικαίωματι ἡ Ἱ. Κοινότης ἐπελήφθη καὶ πάλιν τοῦ ἤδη

201. Ἴδὲ τὰ ἐν τῇ σημειώσει 83 ἀναφερόμενα.

τακτοποιηθέντος διὰ ἀποφάσεως τῆς Μεγάλης Ἐκκλησίας θέματος, καὶ ἀντὶ νὰ σεβασθῆ τὰς ἐν προκειμένῳ ὑπαρχούσας φωνὰς τῆς Ἱ. Παραδόσεως καὶ τοῦ Πατριαρχείου, ἐπανεξεδίκασε ἐξ ὑπαρχῆς τὸ θέμα τοῦ συνεχῶς ἢ μὴ μεταλαμβάνειν, βασισθεῖσα μάλιστα εἰς τὰς πρὸς τοῦτο ἀποφάσεις τῆς εἰς τὴν Εἰσηγητικὴν Ἐκθεσιν δύο ἀπλῶν μοναχῶν; (202) Δὲν ἦτο ἀρκετὸν εἰς Αὐτὴν νὰ σ υ γ κ ρ ί ν η τὸ ἔργον ἡμῶν πρὸς τὰς ἀνωτέρω ὑπαρχούσας ἐπισήμους τῆς Ἐκκλησίας ἀποφάσεις, ὥστε νὰ διαγνώσῃ τίς ὁ ὑπεύθυνος τοῦ δημιουργηθέντος σάλου; Ἐνεργοῦντες ἡμεῖς συμφώνως πρὸς τὸ πνεῦμα τε καὶ γράμμα τῶν ἱερῶν κανόνων καὶ τῆς Ἱ. Παραδόσεως, δὲν εἴχομεν ἐξ ὑπαρχῆς καταστήσει φανεράν τὴν ἐνοχὴν τῆς Ἱ. Μονῆς, τὴν ὁποίαν, δυστυχῶς, ἔσπευσεν ἀκρίτως νὰ μιμηθῆ, υἰοθετήσασα, ἔστω καὶ ἀνεπισήμως, τὴν ἀτυχῆ Ε. Ἐκθεσιν τῆς διμελοῦς αὐτῆς ἐπιτροπῆς, ἐπὶ προφανεῖ καὶ μεγίστῳ ὑποβιβασμῷ τῆς εὐθυκρισίας αὐτῆς καὶ συνεπειάς;

Καὶ ἡμεῖς μὲν κατηγορούμενοι ὡς φιλόνοικοι καὶ αἰρετικὰ φρονοῦντες (203), διετρανώσαμεν διὰ μίαν εἰσέτι φορὰν τὴν τῶν ἱερῶν κανόνων καθολικὴν ἰσχὺν ὑπομνήσαντες εἰς τὰς πνευματικὰς ἡμῶν ἀρχάς, τὰ τῆς Ἐκκλησίας ἐν προκειμένῳ προστάγματα· αὐταὶ ὅμως τίνι θεμελίῳ ἐρειδόμενα καταδιώκουν τοὺς ὑπακούοντας εἰς τὴν ἱεράν τῆς Ἐκκλησίας φωνήν; Δὲν ἐξε-

202. Ἐξ ἄλλου, συμφώνως καὶ πρὸς αὐτὴν τὴν ἐπιτροπὴν κρίσεως τοῦ ἔργου: «Οὐράνιον Μάννα» τοῦ μοναχοῦ Θεοδοσίου Ἀγιοπαυλίτου, ἔργου διατρανοῦντος τὴν συνεχῆ θεϊὰν Μετάληψιν καὶ σφοδρῶς καταφερομένου περὶ τῆς ὑπάρξεως τοῦ τριημέρου, οἱ καθηγούμενοι Γαβριὴλ καὶ Βησσαρίων, οἱ τὴν ἀνωτέρω ἀποτελέσαντες ἐπιτροπὴν, ἐν τῇ πρὸς τὴν Ἱ. Κοινότητι Ἐκθέσει των δὲν ἔγραφον παρομοίως ἡμῖν, ἤτοι ὅτι ἡ κρίσις τοιούτων θεμάτων ἀνήκει εἰς τοὺς «ἐπαῖοντας» μόνον;... «Ἐφ' ᾧ καὶ εἴμεθα τῆς γνώμης, ὅτι ἡ Ἱερὰ Κοινότης πρέπει νὰ ἀπόσκη πάσης κριτικῆς ἐπὶ τοῦ βιβλίου τοῦτου, ἐπαφίοντα τὰς κρίσεις εἰς ἐπαῖοντας τῆς θεολογικῆς ἐπιστήμης». Παρὰ ταῦτα, ἐν προκειμένῳ, ἡ κρίσις ἐδόθη εἰς τοὺς ἀνωτέρω δύο μοναχοὺς καὶ ἡ Εἰσηγητικὴ των Ἐκθεσις, εἰ καὶ ἀνεπισήμως, ἐπεκροτήθη παρὰ τῆς Ἱ. Κοινότητος... Καὶ τοῦτο διὰ νὰ ἀποδειχθῆ διὰ μίαν εἰσέτι φορὰν ὅτι μόνον ἡ πρᾶξις καὶ συνέπεια... ἐρεθίζουν, καὶ οὐχὶ ἡ τῆς θεωρίας μόνον ἐμφάνισις! Παράβαλε πρὸς ἀπόδειξιν καὶ τοὺς ποικίλους κατὰ τοῦ Οἰκουμενικοῦ καὶ οἰκουμενισμοῦ διαμαρτυρομένους κληρικοὺς καὶ λαϊκοὺς καὶ παρὰ ταῦτα μὴ διακόποντας κοινωσίαν μετὰ τῶν ὡς ἄνω ἀντορθόδοξω φορέων... Τί κινδυνεύει νὰ συμβῆ; Ἀπλῶς, ἐὰν συνεχίσουν τὴν τακτικὴν των, νὰ καταντήσουν... «διαμαρτυρόμενοι»!...

203. Ἐτερον δεῖγμα ὅτι ὄντως ἡ «ἱστορία ἐπαναλαμβάνεται» ἔστω καὶ ἡ κατηγορία τῆς παρ' ἡμῖν οὔσης δῆθεν φιλονεϊκοῦ διαθέσεως, ἢ ὡς σημειοῖ τὸ Λαυρεωτικὸν ἔγγραφον: «καὶ ἐπειδὴ αὐτοανεκηρύχθητε ἀντάρται»..., ὅπερ ἀρίστως ὑπενθυμίζει τὰς κατὰ τοῦ λογίου Παρίου σχετικὰς κατηγορίας, δι' ἃς ἀπολογούμενος ὁ ἐπιφανὴς ἐκεῖνος Κολλυβάς, ἔγραφεν: «...ὅτι ἐγὼ φιλονεικίας αὐτόθι εἰς τὸ Ὄρος οὔτε πρότερον, οὔτε ὕστερον ἔκαμα, οὔτε δημοσίᾳ, οὔτε κατ' ἰδίαν, ἐξ ὧν ἔπειτα νὰ ἀκολουθήσουν δῆθεν μάχαι καὶ σκάνδαλα, εἰς τὸ ἐξῆς δέ, θέλω σοῦ ἀποκριθῶ καὶ κατὰ ἀντιπαράστασιν...». Ἐκ τῆς ἐπιστολῆς «πρὸς τὸν λογιώτατον Κυπριανὸν καὶ πρὸς πάντας ἀπλῶς τοὺς λέγοντας, ὅτι αὐτὸς ἐχρημάτισεν αἴτιος τῶν ἐν τῷ ὄρει τοῦ Ἄθω ταραχῶν καὶ σκανδάλων» ἀπολογητικῆ, τοῦτέστι δεικνύουσα ὅτι ψευδῶς καὶ πάντῃ ἀλόγως ταῦτα λέγονται κατ' αὐτοῦ». Ἐν κώδ. τῆς Ἐθνικῆς Βιβλιοθήκης 1344, φ. 10α, καὶ Μονῆς Παντελεήμονος 5716, 209, φ. 35α καὶ ἐξ.

τάζομεν ἐπίσης τὰς σκοπίμους καὶ διαστρόφους τεθείσας φράσεις τῆς Ε.Ε. «δὲν ὑπάρχει νηστεία», «ἀφορίζονται ὅσοι δὲν μεταλαμβάνουν ὄντες ἐν τῇ Λειτουργίᾳ» τὰς ὁποίας, ἀποδίδουσα εἰς ἡμᾶς, δεόντως ἀνηρέσαμεν ἐν τῇ Ζ΄ θέσει. Οὐδεὶς, τέλος, δὲν εὐρέθη ἐκ τῆς «ιεραῆς ἀμφικτυονίας» τῶν εἴκοσι ἀντιπροσώπων νὰ κρίνη καὶ «συγκρίνη» τὰ ρήματα τῆς ἀτυχεστάτης Ξυνωρίδος; Ἡ μήπως ἡ Ἱερὰ Κοινότης θεωρεῖ μικρὸν βάρος καὶ ἀμάρτημα τὸ νὰ ἐπιμύζεται εὐθύνας ἐτέρων τοσοῦτον βαναύσως κακοποιησάντων τὴν κανονικὴν τῆς Ἐκκλησίας εὐταξίαν ὁποῖαι τυγχάνουν αἱ ἡμαρτημένα ἐνέργειαι Μ. Λαύρας καὶ Εἰσηγητικῆς Ἐπιτροπῆς;

Βεβαίως ποτὲ δὲν εἶναι ἀργὰ προκειμένου νὰ διορθώσῃ τις πτώσεις καὶ ἀποτυχούσας ἐνεργείας του· πᾶσα πρᾶξις ὀδηγοῦσα εἰς τοῦτο, ἀποδεικνύει ταπείνωσιν καὶ ἔμπρακτον ἐφαρμογὴν τῆς εὐαγγελικῆς ἀρετῆς τῆς ἀγάπης, ἐνῶ συγχρόνως ζυγостаτεῖται ὁ βαθμὸς τῆς προϋπαρχούσης ἢ μὴ πνευματικῆς ὑπεροχῆς τοῦ πταίσαντος. Εὐχόμεθα καὶ ἀναμένομεν...

Σ Υ Μ Π Ε Ρ Α Σ Μ Α

Οὐ μόνον αἱ ἐξετασθεῖσαι Πατριαρχικαὶ ἐγκύκλιοι, ἀλλὰ πολὺ ζωηρότερον τούτων Ἀθανάσιος ὁ Πάριος, κηρύττουν μεγαλοφώνως τὸ «**χ ρ έ ο ς**» τῶν εὐσεβῶν ὅπως «μεταλαμβάνωσι ἐν ἐκάστη ἱερᾷ μυσταγωγίᾳ» τοῦ ζωοποιῦ Σώματος καὶ Αἵματος τοῦ Κυρίου καὶ Θεοῦ ἡμῶν!

ΕΠΙΛΕΓΟΜΕΝΑ

«Ἦκουσα καὶ οὐκ ἐτήρησα· οὐκ ἐτήρησας ; Κατέγνωσ σεαυτοῦ...
Ὁ γὰρ καταγνούς ἑαυτοῦ ἐπὶ τὸ μὴ τηρῆσαι, ἐπὶ τὸ τηρῆσαι
σπουδάζει».

Ἰ. Χρυσόστομος.

Ὁ μοναχὸς Θεόκλητος περὶ τὸ τέλος τῆς ἑαυτοῦ ἀνοικτῆς ἐπιστολῆς, ἀπευθυνόμενος πρὸς ἡμᾶς, γράφει:

«Μὴ νομίσητε ὅτι μιμεῖσθε τοὺς «Κολλυβάδες». Πλανᾶσθε. Ἦσαν πολὺ διάφοροι ὑμῶν καὶ ἠγωνίζοντο διὰ πολὺ διάφορους στόχους ἀπὸ τοὺς ἰδικούς σας. Διὸ καὶ εἶχον τὴν Ἱ. Κοινότητα, τὰς Μονὰς, τὸ Πατριαρχεῖον, πλήθη μοναχῶν μὲ τὸ μέρος των». Ε.Θ. σελ. 11.

Οὐδαμοῦ καὶ οὐδέποτε ὠμιλήσαμεν ὅτι «μιμούμεθα» τοὺς Κολλυβάδες. Ἀπλῶς, ὡς ἐμφαίνεται ἐκ τῶν κειμένων καὶ τῶν πραγμάτων, ὑφιστάμεθα μέρος μόνον τῶν διωγμῶν καὶ κατηγοριῶν αὐτῶν. Τὸ πρᾶγμα τυγχάνει «λογικὸν» καὶ «δίκαιον», καθόσον ἐκεῖνοι ἠγωνίζοντο διὰ περισσοτέρους «στόχους» λόγῳ τῆς «ἐπικρατοῦσης πλάνης» βελτιωθέντων σήμερον τῶν πραγμάτων, οἱ «στόχοι» ἐγένοντο στόχος, ἦτοι ὁ περὶ ἐλευθέρας προσόδου ἀγών. Ἐκ τῆς ἱστορίας ἐπίσης οὐδαμοῦ μαρτυρεῖται ὅτι οἱ Κολλυβάδες εἶχον τὴν Ἱ. Κοινότητα μὲ τὸ μέρος των· μία ἀπλή ἀνάγνωσις τοῦ κώδικος 5716.209, φ. 236 τῆς Ἱ. Μονῆς Παντελεήμονος, ὁμιλεῖ εὐγλώτως ἐπ' αὐτοῦ. Ὁ ἀντικολλυβάς θεολόγος κ. Χαρ. Τζώγας, ἀναφερόμενος ἐπὶ τοῦ εἰρημένου κώδικος, σχολιάζει: «Ὁ Πάριος στρέφεται καὶ κατὰ τῶν π ρ ο ε σ τ ὶ τ ω ν τ ο ὕ Ὅ ρ ο υ ς διότι οὗτοι δὲν ἠθέλησαν π ο τ ἔ νὰ φροντίσουν διὰ τὴν ἐσωτερικὴν κατάστασιν τοῦ Ὅρους καὶ νὰ ἀποκαταστήσουν τὴν ἐπιθυμητὴν εἰρήνην εἰς τὴν Ἐκκλησίαν τοῦ Θεοῦ»⁽²⁰⁴⁾.

Οὐδὲν ἐπίσης ἔγγραφον τῆς Ἱ. Κοινότητος ὑφίσταται ὑποστηρίζον τὰς ἑαυτῶν ἀπόψεις. Μόνον μία ἐπιστολὴ αὐτῆς διασώζεται⁽²⁰⁵⁾ ἐκδοθεῖσα δύο ἔτη πρὸ τῆς κοιμήσεως τοῦ ἁγίου Νικοδήμου κατόπιν ἐπιμόνου ἀπαιτήσεως τοῦ ἀνδρός, προκειμένου ν' ἀποδειχθῇ ἡ δημιουργηθεῖσα εἰς βάρος του σκευωρία διὰ τῆς νοθεύσεως προσωπικῆς του ἐπιστολῆς τὴν ὁποῖαν κακώτροποι τινὲς ἤνοιξαν καὶ ἠλλοίωσαν. Αὕτη ἡ μοναδικὴ ἀρωγὴ τῆς Κοινότητος καὶ μ ὅ ν ἐπὶ τοῦ μνημονευθέντος γεγονότος⁽²⁰⁶⁾.

Μήπως ὅμως ἔχομεν ἀποδείξεις ὅτι ἔστω καὶ μία ἐκ τῶν εἴκοσι μεγαλοπρεπῶν Μονῶν ἐστάθη παρὰ τῷ πλευρῷ των; Οὐδεμία! Ὑπάρχοντες ἅπαντες Σκητιῶται καὶ ἐρημίται, καταφεύγουν διωκόμενοι εἰς ἑτέρας Σκῆτας καὶ Κελλία, μὴ δυνάμενοι τὸ παράπαν νὰ προσεγγίσουν τὰς Ἱ. Μονὰς λόγῳ τῆς ἀκάμπτου ἐμμονῆς των εἰς τὴν «σκοτίον ἄγνοιαν» καὶ τὴν «καχέσπερον προκα-

204. «Ἡ περὶ μνημοσύνων ἔρις ἐν ἀγίῳ Ὅρει», σελ. 73.

205. Ὅρα τὸ κείμενον αὐτῆς εἰς τὴν «Ὁμολογία πίστεως» Νικοδήμου τοῦ Ἀγιορείτου, σελ. 86-9. ἐκδ. 1819.

206. Ὁ θεολόγος Χ. Τζώγας ἀναφερόμενος εἰς τὸ γεγονὸς τῆς ἐπιστολῆς τῆς Ἱ. Κοινότητος ἐν τῇ ὁποίᾳ ἐβεβαιούτο ἡ ἀθωότης τοῦ ἁγίου Νικοδήμου, παρατηρεῖ: «Κατόπιν τούτου τὴν 19ην Μαΐου 1807 ἡ Ἱερὰ Κοινότης, ἀναμχθεῖσα εἰς τὴν ἔριδα διὰ π ρ ὶ τ ἠ ν φ ο ρ ἄ ν κ α θ' ὄ λ ἠ ν τ ἠ ν δ ι ἄ ρ κ ε ι α ν α ὕ τ ἠ ς, ἐξέδωκε γράμμα ἐνοφράγιστον καὶ ἐνυπόγραφον...».

τάληψιν», διὰ νὰ χρησιμοποιήσωμεν τὰς ἰδίας ἐκφράσεις τοῦ μοναχοῦ Θεοκλήτου⁽²⁰⁷⁾.

Τὸ δὲ Πατριαρχεῖον, ὅπερ ὁ ἀνωτέρω Μοναχὸς παρουσιάζει ὡς εὐμενῶς προσκείμενον πρὸς τοὺς Κολλυβάδες, ἰδοὺ ἐν βραχύτητι πῶς συμπεριφέρθη πρὸς αὐτούς. Κυκλοφορήσαν τὸ κατ' ἀρχὴν εἰς τὸ χρονικὸν διάστημα 1772 - 4 τρία πατριαρχικὰ γράμματα σ υ μ β ι β α σ τ ι κ ο ὺ χαρακτῆρος, ἤρκετο μετὰ ταῦτα ἐν ἔτει 1776 διὰ τοῦ Πατριάρχου Σωφρονίου τοῦ Β' νὰ κ α θ α ι ρ ἔ σ η καὶ ἀ φ ο ρ ῖ σ η τούτους! Παραθέτομεν τμημα τοῦ σχετικοῦ κειμένου :

«Οἱ τοιοῦτοι ἀφωρισμένοι εἶησαν καὶ κατηραμένοι καὶ ἀσυγχώρητοι ὁμοῦ μετὰ τοῦ Χριστοφόρου καὶ τῶν συμφώνων αὐτοῖς καὶ μετὰ θάνατον ἄλυτοι καὶ πάσαις ταῖς πατρικαῖς καὶ συνοδικαῖς ἀραῖς ὑπεύθυνοι. Οἱ δὲ πρωταίτιοι καὶ ἀρχηγοὶ καὶ συνίστορες τῆς τοιαύτης δόξης, ὃ τε κακοθανάσιος Πάριος καὶ κακοϊάκωβος Πελοποννήσιος καὶ ὁ κακοαγάπιος Κύπριος, οἱ φατρίαν συστήσαντες τῇ πρὸς τοὺς ἀπλουστέρους καὶ ἀγοραίους καὶ ἀμαθεῖς ἀπάτη καὶ πλάνη καὶ πολλοὺς πρὸς τὴν ἑαυτῶν κ α κ ο δ ο ξ ί α ν καὶ κ α ι ν ο τ ο μ ί α ν ἐφελκύσαντες καὶ διαίρεσιν μετὰ τοῦ τῶν ὀρθοδόξων συστήματος ποιήσαντες, ὡς ταραξίαι καὶ τολμηταὶ καὶ σαπρὰ δοχεῖα τοῦ σατανᾶ καθηρημένοι ὑπάρχουσιν ἀπὸ Θεοῦ Κυρίου παντοκράτορος καὶ γεγυμνωμένοι πάσης θείας χάριτος καὶ ἱεροπραξίας, ἕκαστος τῇ κλήσει ψιλῇ καὶ τῷ ὀνόματι καλούμενοι καὶ ὡς ἰδιῶται λογιζόμενοι καὶ παρὰ πάντων ἀποστρεφόμενοι»⁽²⁰⁸⁾.

Τὰ περὶ γενικῆς ἀθώσεως τῶν Κολλυβάδων ὑπὸ τοῦ Πατριαρχείου, ὡς γράφει ὁ μοναχὸς Θεόκλητος, δὲν εὐσταθοῦν, δεδομένου ὅτι οὐδὲν τοιοῦτον ἐπίσημον ἔγγραφον διεσώθη, πλὴν τῆς ἀθώσεως Ἀθανασίου τοῦ Παρίου, κατόπιν αἰτήσεώς του⁽²⁰⁹⁾ καὶ τῆς ἐπιστολῆς Νεοφύτου τοῦ Ζ' πρὸς τὸν ἅγιον Μακάριον δι' ἧς ἐπετρέπετο καὶ πάλιν μετ' ἐπαίνων ἡ κυκλοφορία τοῦ «Περὶ συνεχοῦς Θ. Κοινωνίας» βιβλίου⁽²¹⁰⁾.

207. Ὁ ἅγιος Νικόδημος ὁ Ἀγιορείτης, σελ. 204.

208. Ph. Meyer «Athos die Haupturkunden» σελ. 240, ἐκδ. 1965.

209. Τὴν καθάρισιν τοῦ Παρίου, ὡς γνωστὸν, ἀνήρκεσεν ὁ Πατριάρχης Γαβριὴλ διὰ συνοδικῆς τοῦ ἐπιστολῆς πρὸς τὸν Μητροπολίτην Θεσσαλονίκης ἐν ἔτει 1781. Μεταξὺ τῶν ἄλλων ἐσημείου χαρακτηριστικῶς: «... Ἐπειδὴ τοιγαροῦν καὶ ὁ κύρ Ἀθανάσιος ὁ Πάριος, ἀνὴρ ὢν οὐ τῶν εὐκαταφρονήτων σοφίας τε μετεσχηκῶς τῆς θύραθεν καὶ τῆς καθ' ἡμᾶς καὶ καλῶς μεμνημένος τὰ θεῖα καὶ εὐπαιδευσία τῷ ὄντι τῇ καθηκούσῃ κεκοσμημένος ἔφθασε πρὸ χρόνων ἤδη τινῶν δ ι α β λ η θ ῆ ν α ι καὶ καθαιρέσει καθυποβληθῆναι διὰ τὰς ἀς ἐπέφερον τότε κ α τ η γ ο ρ ί α ς κατ' αὐτοῦ, δε δὴ οὐ φορητὸν τὸ πρᾶγμα ἠγούμενος καὶ δυσασχετῶν τοῖς ὄλοις καὶ δεινοπαθῶν διακειόμενος ἔγραψεν οὐκ ἄπαξ πρὸς τὴν ἐκκλησίαν προσαπολογούμενος... ἀποφαινόμεθα συνοδικῶς μετὰ τῶν περὶ ἡμᾶς ἱερωτάτων ἀρχιερέων καὶ ὑπερτίμων τῶν ἐν ἀγίῳ πνεύματι ἀγαπητῶν ἡμῶν ἀδελφῶν καὶ συλλειτουργῶν, ἵνα ὁ ρηθεὶς ὀσιώτατος καὶ ἐλλογιμώτατος ἐν ἱερομονάχοις κύρ Ἀθανάσιος Ὁ Πάριος ἀθῶος ὑπάρχει τῆς κατ' αὐτοῦ προεπενεχθείσης ἐκκλησιαστικῆς ποινῆς καὶ παιδείας, ἔχων καὶ τὸ ἐνεργοῦν τῆς ἱερωσύνης αὐτοῦ ἀκωλύτως... » Ph. Meyer, μνημ. ἔργ. σελ. 241-2.

Ὅρα καὶ Δ. Οἰκονομίδου, «Ἀθανάσιος Ὁ Πάριος» σελ. 9. Ἀθῆναι 1961.

210. «Ἱερώτατε Μητροπολίτα πρώην Κορίνθου, ἐν ἀγίῳ Πνεύματι ἀγαπητὲ καὶ συλ-

τάληψιν», διὰ νὰ χρησιμοποιήσωμεν τὰς ἰδίας ἐκφράσεις τοῦ μοναχοῦ Θεοκλήτου⁽²⁰⁷⁾.

Τὸ δὲ Πατριαρχεῖον, ὅπερ ὁ ἀνωτέρω Μοναχὸς παρουσιάζει ὡς εὐμενῶς προσκεῖμενον πρὸς τοὺς Κολλυβάδες, ἰδοὺ ἐν βραχύτητι πῶς συμπεριφέρθη πρὸς αὐτούς. Κυκλοφορῆσαν τὸ κατ' ἀρχὴν εἰς τὸ χρονικὸν διάστημα 1772 - 4 τρία πατριαρχικὰ γράμματα σ υ μ β ι β α σ τ ι κ ο ὺ χαρακτηῖρος, ἤρχετο μετὰ ταῦτα ἐν ἔτει 1776 διὰ τοῦ Πατριάρχου Σωφρονίου τοῦ Β' νὰ κ α θ α ι ρ ἔ σ η καὶ ἀ φ ο ρ ῖ σ η τούτους! Παραθέτομεν τμήμα τοῦ σχετικοῦ κειμένου :

«Οἱ τοιοῦτοι ἀφωρισμένοι εἶησαν καὶ κατηραμένοι καὶ ἀσυγχώρητοι ὁμοῦ μετὰ τοῦ Χριστοφόρου καὶ τῶν συμφώνων αὐτοῖς καὶ μετὰ θάνατον ἄλυτοι καὶ πάσαις ταῖς πατρικαῖς καὶ συνοδικαῖς ἀραῖς ὑπεύθυνοι. Οἱ δὲ πρωταῖτιοι καὶ ἀρχηγοὶ καὶ συνίστορες τῆς τοιαύτης δόξης, ὃ τε κακοαθανάσιος Πάριος καὶ κακοϊάκωβος Πελοποννήσιος καὶ ὁ κακοαγάπιος Κύπριος, οἱ φατρίαν συστήσαντες τῇ πρὸς τοὺς ἀπλουστέρους καὶ ἀγοραίους καὶ ἀμαθεῖς ἀπάτη καὶ πλάνη καὶ πολλοὺς πρὸς τὴν ἑαυτῶν κ α κ ο δ ο ξ ί α ν καὶ κ α ι ν ο τ ο μ ί α ν ἐφέλκυσαντες καὶ διαίρεσιν μεταξὺ τοῦ τῶν ὀρθοδόξων συστήματος ποιήσαντες, ὡς ταραξίαι καὶ τολμηταὶ καὶ σαπρὰ δοχεῖα τοῦ σατανᾶ καθηρημένοι ὑπάρχουσιν ἀπὸ Θεοῦ Κυρίου παντοκράτορος καὶ γεγυμνωμένοι πάσης θείας χάριτος καὶ ἱεροπραξίας, ἕκαστος τῇ κλήσει ψιλῇ καὶ τῷ ὀνόματι καλούμενοι καὶ ὡς ἰδιῶται λογιζόμενοι καὶ παρὰ πάντων ἀποστρεφόμενοι»⁽²⁰⁸⁾.

Τὰ περὶ γενικῆς ἀθώωσης τῶν Κολλυβάδων ὑπὸ τοῦ Πατριαρχείου, ὡς γράφει ὁ μοναχὸς Θεόκλητος, δὲν εὐσταθοῦν, δεδομένου ὅτι οὐδὲν τοιοῦτον ἐπίσημον ἔγγραφον διεσώθη, πλην τῆς ἀθώωσης Ἀθανασίου τοῦ Παρίου, κατόπιν αἰτήσεώς του⁽²⁰⁹⁾ καὶ τῆς ἐπιστολῆς Νεοφύτου τοῦ Ζ' πρὸς τὸν ἅγιον Μακάριον δι' ἧς ἐπετρέπετο καὶ πάλιν μετ' ἐπαίνων ἡ κυκλοφορία τοῦ «Περὶ συνεχοῦς Θ. Κοινωνίας» βιβλίου⁽²¹⁰⁾.

207. Ὁ ἅγιος Νικόδημος ὁ Ἀγιορείτης, σελ. 204.

208. Ph. Meyer «Athos die Haupturkunden» σελ. 240, ἐκδ. 1965.

209. Τὴν καθαίρεσιν τοῦ Παρίου, ὡς γνωστὸν, ἀνήρκεσεν ὁ Πατριάρχης Γαβριὴλ διὰ συνοδικῆς του ἐπιστολῆς πρὸς τὸν Μητροπολίτην Θεσσαλονίκης ἐν ἔτει 1781. Μεταξὺ τῶν ἄλλων ἐσημεῖοι χαρακτηριστικῶς: «... Ἐπειδὴ τοιγαροῦν καὶ ὁ κύρ Ἀθανάσιος ὁ Πάριος, ἀνὴρ ὢν οὐ τῶν εὐκαταφρονήτων σοφίας τε μετεσχηκῶς τῆς θύραθεν καὶ τῆς καθ' ἡμᾶς καὶ καλῶς μεμνημένος τὰ θεῖα καὶ εὐπαιδευσία τῷ ὄντι τῇ καθηκούσῃ κεκοσμημένος ἔφθασε πρὸ χρόνων ἤδη τινῶν δ ι α β λ η θ ῆ ν α ι καὶ καθαιρέσει καθυποβληθῆναι διὰ τὰς ἀς ἐπέφερον τότε κ α τ η γ ο ρ ί α ς κατ' αὐτοῦ, ὅς δὴ οὐ φορητὸν τὸ πρᾶγμα ἡγούμενος καὶ δυσασχετῶν τοῖς ὄλοις καὶ δεινοπαθῶν διακείμενος ἔγραψεν οὐκ ἅπαξ πρὸς τὴν ἐκκλησίαν προσαπολογούμενος... ἀποφαινόμεθα συνοδικῶς μετὰ τῶν περὶ ἡμᾶς ἱερωτάτων ἀρχιερέων καὶ ὑπερτίμων τῶν ἐν ἀγίῳ πνεύματι ἀγαπητῶν ἡμῶν ἀδελφῶν καὶ συλλειτουργῶν, ἵνα ὁ ρηθεὶς ὀσιώτατος καὶ ἔλλογιμώτατος ἐν ἱερομονάχοις κύρ Ἀθανάσιος Ὁ Πάριος ἀθῶος ὑπάρχει τῆς κατ' αὐτοῦ προεπενεχθείσης ἐκκλησιαστικῆς ποινῆς καὶ παιδείας, ἔχων καὶ τὸ ἐνεργοῦν τῆς ἱερωσύνης αὐτοῦ ἀκωλύτως...» Ph. Meyer, μνημ. ἔργ. σελ. 241 - 2.

Ἔορα καὶ Δ. Οἰκονομίδου, «Ἀθανάσιος Ὁ Πάριος» σελ. 9. Ἀθῆναι 1961.

210. «Ἱερώτατε Μητροπολίτα πρώην Κορίνθου, ἐν ἀγίῳ Πνεύματι ἀγαπητὲ καὶ συλ-

Ἄλλ' ὁ μοναχὸς Θεόκλητος εὐκόλως ἐντυπωσιαζόμενος ἐκ τῶν ἐξωτερικῶν φαινομένων καὶ ὀλιγώτερον συγκινούμενος ἐκ τῆς ἀληθείας, συνεχίζων τοὺς καθ' ἡμῶν μύδρους ἐν τῇ αὐτοῦ ἀνοικτῇ ἐπιστολῇ, συμπληροῖ: «Σεῖς πόσοι εἴσθε; Ὁκτώ! Καὶ δὲν σὰς τρομάζει; Καὶ ζητεῖτε δάφνας καὶ στεφάνους ἕνεκεν δικαιοσύνης». Καὶ ὑβρίζετε τὴν Ἱ. Κοινότητα... Καὶ γράφετε εἰς τὸν ἐπίλογον: «Εἰ τυφλοὶ ἦτε, οὐκ ἂν εἶχετε ἁμαρτίαν... Καὶ ποῦ τὸ ἀπευθύνετε; Εἰς τὴν ἀνωτάτην ἀρχὴν τοῦ Ἁγίου Ὁρους. Ποῖοι ἐσεῖς; Ἀσκηταί, ἐρημίται, ὑποτελεῖς τῇ Ἱ. Μονῇ Μ. Λαύρας». Ε.Θ. σελ. 11.

Τί σημασίαν εἶναι δυνατὸν νὰ ἔχουν οἱ ἀριθμοὶ ἐπὶ τοῦ προκειμένου; Ἦ μήπως διότι οἱ Προτεστάνται οἱ διπλάσιοι καὶ πλέον τῶν Ὁρθοδόξων, ἢ οἱ Παπικοί, οἱ τριπλάσιοι τούτων, ἀξιοσεβαστότεροι διὰ τὸ πλῆθος καὶ τῆς ἀληθείας ἐγγύτερον; Ἐὰν καὶ εἰς τὰ πνευματικὰ θέματα οἱ ἀριθμοὶ καὶ αἱ ποικίλαι στατιστικαὶ εἶχον βαρύτητα ἀνάλογον ἢ ὁποίαν καὶ εἰς τὰ λοιπὰ ζητήματα, ἀλλοίμονον τότε εἰς τὴν Ἀλήθειαν, καὶ πλέον ἀλλοίμονον εἰς τοὺς ὑπερασπιστὰς καὶ διακόνους αὐτῆς! Ἀγνοοῦν, ὡς φαίνεται, οἱ ἀγαθοὶ κ. Εἰσηγηταὶ ὅτι «εἰς καὶ ἡ ἀλήθεια θ' ἀποτελοῦν ἀείποτε τὴν π λ ε ι ο ψ η φ ί α ν»⁽²¹¹⁾. Καὶ εἰς τὸν ἅγιον Νικόδημον τὰ αὐτὰ ἀντέλεγον οἱ πολυπληθέστεροι ἀντίπαλοι αὐτοῦ καὶ τῆς «καχεσπέρου προλήψεως» ὀπαδοί, καυχώμενοι εἰς τὴν ἀριθμητικὴν των ὑπεροχὴν καὶ ἐπιζητοῦντες ὅπως οἱ ὀλίγοι ἀ-

λειουργεῖ τῆς ἡμῶν μετριότητος κύρ Μακάριε, χάρις εἴη τῇ ἀρχιερωσύνῃ σου καὶ εἰρήνῃ παρὰ Θεοῦ. Περὶ τοῦ πονήματος τῆς ἀρχιερωσύνης σου, τοῦ βιβλίου περὶ τῆς συνεχοῦς Ἱερᾶς Μεταλήψεως, ὅπερ ἐξέδωκας εἰς τύπον, δηλοποιοῦμεν σοι ὅτι ἐθεωρήθη συνοδικῶς καὶ ἐξητάσθη ἐσκεμμένως καὶ ἐνεκρίθη καὶ ἀπεδείχθη ἐκκλησιαστικῶς νόμιμον καὶ μ η δ ἐ ν ἔχον τὸ κ ω λ ὄ σ ο ν, διὰ τῆς μετανοίας ὅμως καὶ ἀληθοῦς ἐξομολογήσεως τῶν ἀξίως βουλομένων μεταλαμβάνειν συνεχῶς τὰ ἄκραντα καὶ φρικτὰ Μυστήρια... Ἐπειδὴ δὲ ἀνεφύη ὑπόνοια ὅτι ἐξεδόθη ἐκκλησιαστικὸς ἀφορισμὸς ἐπὶ τὸ καταργηθῆναι τὸ πόνημά σου καὶ ἐκεῖνοι οἱ εὐσεβεῖς χριστιανοὶ διευλαβούμενοι οὐκ ἀναγινώσκουσι, πρὸς διάλυσιν τῶν ἐκκλησιαστικῶν ἐκείνων δεσμῶν καὶ ἐπατιμίων, γράφομεν ἐν τῇ παρούσῃ ἡμῶν καὶ διὰ τοῦ Παναγίου καὶ τελεταρχικοῦ Πνεύματος ἀποφαινόμεθα ἵνα ὅσοι τῶν χριστιανῶν βουλόμενοι ἀναγνῶναι τὸ ἀνακριθὲν συνοδικῶς ποίημά σου ἐκεῖνο, τὸ περὶ τῆς Συνεχοῦς Μεταλήψεως βιβλίον, ὑπάρχωσι συγκεχωρημένοι καὶ εὐλογημένοι παρὰ Θεοῦ Κυρίου Παντοκράτορος... ἔχοντες καὶ τὰς ε ὑ χ ἄ ς καὶ ε ὑ λ ο γ ί α ς πάντων τῶν ἀπ' αἰῶνος ἀγίων καὶ ὁσίων καὶ θεοφόρων πατέρων τῆς Ἐκκλησίας... Τὸ ἀνωτέρω κείμενον ὄρα: Κανονικαὶ Διατάξεις Πατριαρχῶν, Τόμ. Α', σελ. 273, καὶ Συναξαριστῆς Βίκτωρος Μοναχοῦ, μὴν Ἀπρίλιος - ιζ', σελ. 307 - 8, ἔκδ. γ'. Παράβαλε σχετικῶς καὶ Χ. Τζώγα, μνημ. ἔργον, σελ. 166 - 7, καὶ Ἀθανασίου Παρίου, Ὁ Ἀντίπαπας, σελ. 187 - 190 ἔνθα πλήρης ἡ ἀνωτέρω ἐπιστολή.

211. Πρόσεχε οὖν ἀδελφέ, τί ὁ θεῖος Βασίλειος λέγει πρὸς τοὺς ἐν π λ ἦ θ ε ι κ ρ ί ν ο ν τ α ς τ ῆ ν ἀ λ ἦ θ ε ι α ν. Ὁ μὴ τολμῶν, φησι, δοῦναι λόγον τῆς προκειμένης ζητήσεως, μηδὲ εὐπορεῖν ἀποδείξεως καὶ διὰ τοῦτο καταφεύγων εἰς πλῆθος, ὁμολογεῖ τὴν ἡτταν ὡς οὐδὲν ἔχων παρρησίας ἐφόδιον. Δ ε ι ξ ἄ τ ω μ ο ι κ ἄ λ λ ο ς ἀ λ η θ ε ἰ ἄ ς κ ἂ ν ε ἴ ς, καὶ σ ὄ ν τ ο μ ο ς ε ὑ θ ὕ ς ἡ π ε ι θ ῶ. Πλῆθος δὲ χωρὶς ἀποδείξεως αὐθεντοῦν, φοβῆσαι μὲν ἱκανόν, πείσαι δὲ οὐδαμοῦ... Οὐκ ἠκούσαμεν τοῦ Κυρίου λέγοντος, πολλοὶ κλητοί, ὀλίγοι δὲ ἐκλεκτοί;... Τίς οὖν τῶν εὐφρονούντων οὐκ εὐχεται τῶν ὀλίγων εἶναι τῶν διὰ τῆς στενῆς εἰσιόντων εἰς σωτηρίαν, ἢ τῶν

κολουθήσουν τούς πολλούς πρὸς ἀποφυγὴν τῆς... δυσαρμονίας· ὁ δὲ διδάσκαλος ἀπεκρίνατο:

«...οὕτω καὶ τώρα πρέπει οἱ πολλοὶ νὰ κόψουν τὸ θέλημά των καὶ νὰ ἀκολουθήσουν τούς ὀλίγους εἰς τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ καὶ ὄχι ἐκεῖνοι ν' ἀφήσουν τὴν προσταγὴν τοῦ Θεοῦ, διότι εἶναι ὀλίγοι καὶ νὰ ἀκολουθήσουν εἰς τὴν παράβασιν τῆς ἐντολῆς τούς πολλούς. Διότι, ἐὰν οὕτως ἐγίνοντο τὰ πράγματα, ἔπρεπε καὶ ὁ προφήτης Ἡλίας καὶ οἱ Ἀπόστολοι καὶ τόσοι ἄλλοι πατέρες, ὅσοι ἠγωνίσθησαν ὑπὲρ τῆς ἀληθείας, νὰ σκεπάσουν τὴν ἀλήθειαν καὶ νὰ ἀκολουθήσουν τούς πολλούς, διότι ἦσαν αὐτοὶ ὀλίγοι... Εἰ δὲ καὶ λέγουσὶ τινες ὅτι μὴ δυνάμενοι νὰ τούς βλέπωσι μεταλαμβάνοντας, σκανδαλίζονται, ἅς ἐννοήσουν καὶ μόνοι των, ὅτι τοῦτο εἶναι ἀποτέλεσμα ἢ τοῦ φθόνου ἢ τῆς μισαδελφίας»⁽²¹²⁾.

«Δάφνας» οὐδέποτε ἐπεζητήσαμεν παρ' οὐδενός: δόξα τῷ Θεῷ, τὸ Ἀγιώνυμον γέμει τούτων καὶ ὅποτεδήποτε θελήσωμεν εὐκόλως δυνάμεθα νὰ πλέξωμεν τὸν σχετικὸν κόπινον... Ἀναφορικῶς δὲ μὲ τὸ χωρίον τοῦ Εὐαγγελιστοῦ τὸ ὁποῖον ἡ Εἰσηγητικὴ δυὰς ἐξέλαβεν ὡς ἀπευθυνόμενον κατὰ τῆς Ἰ. Κοινοῦτος μετὰ λύπης μας σημειοῦμεν ὅτι ἀπευθύνετο πρὸς αὐτὴν καὶ μόνον ὡς συγγραψαμένης τὴν γνωστὴν καὶ μοιραίαν Εἰσηγητικὴν Ἐκθεσιν, καὶ ὅτι τεθεῖσα ὡς ἐτέθη, ἦτοι ὡς ἀπλοῦς ὑπότιλος κάτωθι τῆς λέξεως «Ἐπίλογος», ἀπετέλει Γραφικὸν καὶ μόνον ὑπομνηματισμὸν τῆς ὅλης διαγωγῆς των, διότι πεισμόνως καὶ παρὰ πᾶσαν κανονικὴν τάξιν καὶ ἱερὰν Παράδοσιν, διέστρεψαν τὴν Ἀλήθειαν δοκοῦντες ὑπηρεσίαν προσφέρειν Θεῷ τε καὶ ἱερῷ Τόπῳ!...

Τὸ ὅτι εἴμεθα «ἐρμηῖται, ἀσκηταὶ καὶ ὑποτελεῖς», τοῦτο ἀποτελεῖ δι' ἡμᾶς τιμὴν καὶ οὐχὶ ταπεινώσεως αἴτιον. Ἡ μήπως φρονοῦν οἱ κ. Εἰσηγηταὶ ὅτι «χρῖσμα» τι ἰδιαίτερον κοσμεῖ τούς Μοναστηριακούς; Οὐχὶ ἐξ αὐτῶν καὶ δι' αὐτῶν ἡ τοῦ Τόπου σημερινὴ ἀποδιοργάνωσις καὶ ποικίλη ταπείνωσις ἐπὶ τῇ ἐνόχῳ συμβιβαστικῇ πολιτικῇ των ἔναντι τῆς Οἰκουμενικῆς παναιρέσεως; Οὐχὶ πάντες οἱ τῶν Κολλυβάδων ἔξαρχοι καὶ συνοδοιπόροι προήρχοντο ἐκ τῶν Σκητῶν καὶ Κελλίων, καὶ γενικῶς τῶν Μοναστηριακῶν ἐξαρτημάτων, «τσαρουχοφόροι» καὶ «φερέοικοι», πλὴν θερμοὶ ἐρασταὶ τῆς σωζούσης ἀληθείας καὶ μηδέποτε τρόφιμοι τῆς ἐφ' αὐτῆς πιθανολογίας; Οὐδὲ πάλιν ἡ ἔκφρασις «ὅλοι σχεδὸν οἱ καταγελλόμενοι μοναχοὶ εἶναι νεώτατοι τὴν ἡλικίαν» μετέχει τῆς ἀληθείας ἢ συνιστᾷ ἐπιλήψιμόν τι⁽²¹³⁾. Διὰ τὴν ἱστορίαν καὶ μόνον σημειοῦμεν, ὅτι οὐδεὶς ἐξ ἡμῶν εἶναι μικρότερος τῶν τριάκοντα ἐτῶν, οἱ δὲ ἡμίσεις ἔχουν ὑπὲρ τὴν δεκαπενταετίαν ἐν τῷ μοναχικῷ βίῳ. Ἄλλοῦ,

πολλῶν τῶν διὰ τῆς πλατείας εἰς ἀπώλειαν ὠθουμένων;» Θεοδώρου Στουδίτου : P.G. 99, 1081 - 4. Παράβαλε καὶ τὸ τοῦ οὐρανοφάντορος : «Ὀλίγοι δὲ ἐκ τῶν τοῦ λαοῦ εὐρίσκοντο (ἐπὶ τοῦ Κυρίου) οἱ γνησίως τὸν λόγον καταδεχόμενοι· καὶ οὐ τὸ πλῆθος ἐστὶ τὸ σωζόμενον, ἀλλ' οἱ ἐκλεκτοὶ τοῦ Θεοῦ». Ἐπιστ. 257.

212. «Περὶ τῆς συνεχοῦς Μεταλήψεως», σελ. 102.

213. Ὁ ἱερός Νικόδημος ἀναφερόμενος εἰς τὴν ἀπ' αἰῶνων τηρηθεῖσαν στάσιν καὶ διαγωγὴν τῶν νέων ἔναντι τῆς Εὐαγγελικῆς ἀληθείας, παρατηρεῖ :

«Ἄξιον δὲ εἶναι νὰ σημειώσωμεν ἐδῶ τὸ ἀκόλουθον ὡς ἐν παραρτήματι, ὅτι ἐκ τῶν

συνεπῶς, θὰ ἔδει νὰ στραφῆ ἡ προσοχὴ τῶν κ. Εἰσηγητῶν· ποῦ; εἰς τὴν πρεσβευομένην ὑφ' ἡμῶν ἀλήθειαν, τὴν ὑπ' αὐτῶν πολλακίς ὡς «πλάνη» χαρακτηρισθεῖσαν, μὴ φοβηθέντες τὸ τοῦ ἁγίου Μαξίμου τοῦ ὁμολογητοῦ λόγιον: «Πολλοὶ ἔσμεν οἱ λέγοντες, ὀλίγοι δὲ οἱ ποιοῦντες· ἀλλ' οὖν τὸν λόγον τοῦ Θεοῦ οὐδεὶς ὤφειλε ν ο θ ε ὑ ε ι ν διὰ τὴν ἰδίαν ἀμέλειαν, ἀλλ' ὁμολογεῖν μὲν τὴν ἑαυτοῦ ἀσθένειαν, μὴ ἀποκρύπτειν δὲ τὴν τοῦ Θεοῦ ἀλήθειαν, ἵνα μὴ ὑπόδικοι γενώμεθα, μετὰ τῆς τῶν ἐντολῶν παραβάσεως, καὶ τῆς τοῦ λόγου τοῦ Θεοῦ παρεξηγήσεως» (παρὰ τοῖς προλεγομένοις ἱεροῦ Πηδαλίου, σελ. κβ'). Ἡμεῖς παρὰ τὴν οἰκείαν ἀσθένειαν καὶ ἀδυναμίαν, φοβούμενοι ὅμως καὶ σεβόμενοι τὴν τῶν ἱερῶν κανόνων φωνὴν καὶ τὴν ἐκ τῶν κακοφῆμων καὶ αἰρετικῶν προσωνυμιῶν ἡμῶν σκανδαλισμὸν τῶν ἀπλουστέρων⁽²¹⁴⁾, ἠθελήσαμεν, ὅση ἡμῖν δύναμις, νὰ μὴ ὑποστείλωμεν τὸ τῆς Ἐκκλησίας περὶ συνεχοῦς θείας Μεταλήψεως φρόνημα, καίτοι ἐγνωρίζομεν ὅτι ἡ ἀνωτέρω ἀπολογητικὴ θέσις ἡμῶν ἀποτελεῖ ὄντως «σκάνδαλον» διὰ τὰ δεδομένα τοῦ συγχρόνου ἀνθρώπου ἀλλὰ καὶ τοῦ ἁγιορείτου μοναχοῦ εἰσέτι. Ἐξ

παλαιῶν χρόνων μέχρι τῶν ἐσχάτων τὰ παιδιά καὶ οἱ νέοι ἐφάνηκαν εὐσεβέστεροι τῶν γεροντοτέρων· καθὼς γὰρ ἐν τοῖς χρόνοις ὅπου ἦτον αἰχμάλωτοι οἱ Ἰουδαῖοι εἰς τὴν Βαβυλῶνα, οἱ τρεῖς νέοι παῖδες οὗτοι κατεφρόνησαν μὲν τὴν στήλην καὶ εἰκόνα τῆς ἀσεβείας, εὐλόγουν δὲ καὶ εὐφήμουν τὸν Θεόν, οἱ δὲ ἐν Βαβυλῶνι πρεσβύτεροι καὶ γεροντότεροι ἐπροσκύνησαν μὲν τὴν εἰκόνα τῆς ἀσεβείας, ἐβλασφήμησαν δὲ τὸν Θεόν, οὕτω καὶ ἐν τοῖς χρόνοις τοῦ Κυρίου, τὰ μὲν παιδιά καὶ οἱ νέοι εὐφήμουν καὶ ἐδόξαζον αὐτὸν θεοπρεπῶς, ὅταν εἰσῆλθεν εἰς τὴν πόλιν Ἱερουσαλήμ, καθήμενος ἐπὶ πώλου ὄνου· οἱ δὲ γραμματεῖς καὶ Φαρισαῖοι καὶ οἱ Ἱερεῖς καὶ οἱ Πρεσβύτεροι τοῦ λαοῦ ἐβλασφήμουν αὐτὸν ἐκ τοῦ ἐναντίου». (Ἑορτοδρόμιον ἁγίου Νικοδήμου, εἰρμὸς η' ὠδῆς εἰς τὸ τριώδιον τῆς Μ. Πέμπτης).

Ὁ δὲ ἱερὸς Χρυσόστομος παρατηρεῖ τὰ ἐξῆς ὡραιότατα ἀναφορικῶς πρὸς τὴν δυνατότητα ὑπάρξεως ἀρετῆς καὶ παρὰ νέων τὴν ἡλικίαν ἀνθρώπων : «Οὐ γὰρ τῆς ἡλικίας ὁ τρόπος, ἀλλὰ τῆς γνώμης τὸ κατόρθωμα· ἐπειδὴ καὶ Δανιὴλ δώδεκα ἐτῶν ἦν, καὶ ἔκρινεν· οἱ δὲ πρεσβύτεροι, παλαιοὶ ἐν ἡμέραις, καὶ δρᾶμα μοιχείας ἔπραξαν· καὶ οὔτε ἐκεῖνους ἡ πολιὰ ὠφέλησεν, οὔτε τοῦτον ἡ νεότης παρέβλαψε».

Λόγ. β' περὶ Μετανοίας, ἔκδ. Montf: Vol 2a σελ. 339a.

214. Μετὰ τοῦ ἁγίου Νικοδήμου συμφωνοῦντες, σημειοῦμεν τὰ κάτωθι ἐκ τῆς «Ὁμολογίας Πίστεως» τοῦ ὁσίου, λίαν δὲ ἀρμόδια διὰ τοὺς κατηγοροῦντας ἡμᾶς ἀδελφούς ὡς Μακρακιστὰς - αἰρετικούς κ.λ.π. καὶ σκανδαλίζοντας οὕτω τοὺς ἀπλοῦς ἐν Χριστῷ ἀδελφούς των ἐνῶ συγχρόνως θλάπτουν καὶ τὰς ψυχὰς των, τῆς ἀγάπης ἐκπίπτοντες ἥτις ἐστὶ καὶ «σύνδεσμος τῆς τελειότητος», κατὰ τὸν μακάριον Παῦλον.

«Ταῦτα παρεκινήθημεν νὰ γράψωμεν, ὄχι διὰ νὰ προξενήσωμεν σκάνδαλον εἰς τὴν Ἐκκλησίαν τοῦ Χριστοῦ· μὴ γένοιτο! ἀλλὰ πρῶτον μὲν καὶ κυρίως, διὰ νὰ δεῖξωμεν ἀθῶον τὸν ἑαυτὸν μας, ἀπὸ τὰς δυσφημίας καὶ κατηγορίας, ὅπου οἱ καλοὶ ἀδελφοὶ ἐπιφημιζοῦσι καθ' ἡμῶν, καὶ μάλιστα διὰ τί ὀνομάζουσιν ἡμᾶς αἰρετικούς καὶ κακοδόξους, καὶ φαρμασσόνους· οὐ γὰρ ἀνώτεροι εἴμεθα ἡμεῖς τοῦ Ὁσίου ἐκείνου ἁββᾶ Ἀγάθωνος, ὅστις κατηγορηθεὶς μὲν ὡς πόρνος, καὶ ὑπερήφανος καὶ φλύαρος, καὶ κατάλαλος, ἐδέχθη τὰς κατηγορίας αὐτὰς μετὰ εὐχαριστίας· ὅταν δὲ κατηγορήθη ὡς αἰρετικός, δὲν ὑπέμεινε τὴν δυσφημίαν, ἀλλὰ ἀπεκρίθη οὕτως: «οὐκ εἰμὶ αἰρετικός» καὶ ἀπολογηθεὶς ὑπὲρ τούτου εἶπε· τὰ μὲν πρῶτα (ἀμαρτήματα δηλαδὴ) ἑμαυτῷ ἐπαγράφω· ὄφελος γὰρ ἐστὶ τῆς ψυχῆς μου· τὸ δὲ αἰρετικός (ὄνομα δηλαδὴ) χωρισμός ἐστὶ ἀπὸ Θεοῦ»· καθὼς ταῦτα γέγραπται ἐν τῷ χειρογράφῳ παραδείσῳ τῶν πατέρων, τῷ ὑπὸ τοῦ Παλλαδίου ἐπισκόπου Ἐλε-

ἄλλου στερρῶς πιστεύομεν μετὰ τοῦ π. Θεοκλήτου, ὅτι ἡ διδασκαλία τοῦ Εὐαγγελίου καὶ γενικῶς τῆς Ἐκκλησίας πρέπει νὰ κηρύσσεται πάντοτε καὶ ἀνυποστόλως, ἀνεξαρτήτως τοῦ βαθμοῦ ἀποδοχῆς αὐτῆς παρὰ τῶν ἀνθρώπων.

Ὁ ἀνωτέρω μοναχός, σχολιάζων τὸ περὶ συνεχοῦς θείας Μεταλήψεως κήρυγμα τοῦ ἁγίου Νικοδήμου, ἔγραφεν ἐν ἔτει 1959. «Ἄλλ' ἐὰν εἶναι τόσον σπάνια αἱ ἅγια αὐταῖ ψυχαί, διὰ ποίους ὁ θεῖος πατὴρ κάμνει τὴν διδασκαλίαν του; Διὰ τοὺς πολλούς, φρονοῦμεν, ὅπως ἐξ αὐτῶν ἀναδειχθοῦν οἱ σπάνιοι. Ἡ διδασκαλία δέ οὐ νὰ κηρυχθῆ, ἀσκέτως ἀντὶ τὴν οἰκειωθοῦν μόνον ἐλάχιστοι. Πρὸς ὄλους ἀπευθύνεται ἡ διδασκαλία τοῦ Χριστοῦ περὶ τελειότητος, ἀλλ' οἱ τέλειοι ἦσαν πάντα οἱ ὀλίγοι. Τοῦτο δὲν ἠμπόδισε τὸν Κύριον νὰ ὁμιλήσῃ περὶ τελειότητος, ἥτις εἶναι μία ἔννοια ἀτέρμονος ἀγιότητος»⁽²¹⁵⁾.

Πλὴν τούτου, πιστεύομεν στερρῶς, ὅτι ὁ μοναχικὸς βίος ἐκλήθη ὡς ἐκ τῆς φύσεώς του ν' ἀποτελῆ «φῶς τοῖς κοσμικοῖς» καὶ ἰδία τοῖς εἰς αὐτὸν ἐκ τοῦ κόσμου προσερχομένοις. Πῶς ὅμως θὰ κατορθωθῆ τοῦτο, ὅταν ἐκουσίως ἐμποδίζωμεν τὴν προσέγγισιν τούτων πρὸς «τὸ φῶς τοῦ κόσμου» καὶ τὴν πηγὴν τῆς ζωῆς, τοῦλάχιστον τῶν ἐχόντων τὰς σχετικὰς προϋποθέσεις καὶ τὴν ἐπιθυμίαν; Ἐὰν δὲ ληφθοῦν ὑπ' ὄψει καὶ πᾶσαι αἱ ἀναπτυχθεῖσαι ἐν προκειμένῳ διατάξεις τῆς Ἐκκλησίας, ἀλλὰ καὶ ἡ ἡ τοῦ Μοναχικοῦ βίου σύνολος ὑγιᾶ παράδοσις, πῶς εἶναι δυνατὸν Ἱεραὶ Μοναὶ διαθέτουσαι τὴν εὐκαιρίαν ὑπάρξεως παρ' αὐταῖς ἱερέως καὶ δυνάμεναι οὕτω καθημερινῶς προσφέρειν τῷ Θεῷ τὴν «λογικὴν λατρείαν» αὐτῶν, πῶς εἶναι δυνατὸν ἐπαναλαμβάνομεν, οἱ Μοναχοὶ καὶ Μοναχαὶ αὐτῶν νὰ ἴστανται ἀδιαφόρως καὶ ἀμετόχως ἐνώπιον τοῦ προσφερομένου Δείπνου;

Δὲν θὰ ἦτο προτιμότερον καὶ κανονικώτερον ἅμα ἡ ἀραιότερα μὲν ἐπιτέλεισι τῆς θείας Εὐχαριστίας (οὐδεὶς κανὼν ἐπιβάλλει τὴν καθημερινὴν τοιαύτην), συνδυαζομένης ὅμως μετὰ σχετικῆς συμμετοχῆς τῶν δυναμένων, τοῦλάχιστον, προσελθεῖν; Πῶς εἶναι δυνατὸν καὶ ἀνεκτὸν τὰ κέντρα ταῦτα τῆς πνευματικῆς ζωῆς, δηλαδὴ αἱ ἱεραὶ Μοναί, νὰ παρουσιάζουν τοιαύτην στειρότητα ἐν τῷ εὐχαριστιακῷ αὐτῶν βίῳ, ἐπὶ τῇ ἰσχύει καὶ μόνον «διωρισμένης» προσόδου τῶν ἀδελφῶν, τῆς ἐλευθέρας τοιαύτης τελείως ἀπαγορευομένης;

Ἐὰν οἱ δημιουργοῦντες τὴν ἀνωτέρω ἀντιπνευματικὴν κατάστασιν τύποι καὶ Τυπικά, ἔθῃ καὶ ἔθιμα, γίνωνται ἐμπόδιον πρὸς ἐκπλήρωσιν τοῦ σκο-

νουπόλεως συναχθέντι. Ἡμεῖς ἀπὸ λόγου μας δὲν ἐκινήθημεν εἰς τοῦτο, πιστεύσατε ἡμῖν, ἀγαπητοί! ἀλλὰ τὸ κλειδί τῶν καλῶν ἀδελφῶν, ὁποῦ μᾶς κατηγοροῦν, αὐτὸ ἄνοιξε τὴν ἰδικὴν μας πόρταν, καὶ αἱ δυσφημίαι καὶ κατηγορίαι αὐτῶν, ἐγέννησαν τὴν Ὁμολογίαν καὶ Ἀπολογίαν ταύτην ἡμῶν.

Συνήθεια γὰρ ἐξ ἀρχαίων χρόνων ἐπακρτεῖ εἰς τὴν τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίαν, καὶ ὅποιος κατηγορεῖται εἰς τὰ τῆς Πίστεως, ἔχει κάθε ἄδειαν νὰ ποιῇ Ὁμολογίαν ἰδίαν τῆς εαυτοῦ Πίστεως, καὶ νὰ ἀπολογῆται εἰς ἃ κατηγορεῖται, πρὸς πληροφориαν μὲν, τῶν μὴ εἰδόντων· πρὸς διόρθωσιν δὲ τῶν ἐν γνώσει κατηγορούντων, καθὼς τὰ παραδείγματα τῶν ἰδίας Ὁμολογίας συγγραψάντων, πολλά... σώζονται ἐν ταῖς ἱεραῖς βίβλοις». Σελ. 90.

215. Ἁγιος Νικόδημος ὁ Ἀγιορείτης, Ἀθῆναι 1959, σελ. 314.

ποῦ τῆς θ. Λειτουργίας, τίνα ἰσχυροτέραν ἀπόδειξιν θέλομεν πρὸς διατρέψασιν τῆς κυριαρχίας ἐφ' ἡμῶν τῶν τ ὕ π ω ν καὶ οὐχὶ τῆς οὐσίας, τοῦ ἀποκτείνοντος γ ρ ά μ μ α τ ο ς καὶ οὐχὶ τοῦ ζωοποιούντος Πνεύματος;

Μὴ λησμονῶμεν ἐξ ἄλλου ὅτι ὡς ἡ παρθενικὴ ζωὴ ἐκπίπτει τῆς ὑψηλῆς αὐτῆς ἀποστολῆς, διὰ τῆς ποικίλης προσδέσεώς της εἰς φροντίδας βιοτικὰς καὶ ξένας πρὸς τὸν σκοπὸν της⁽²¹⁶⁾, οὕτω καὶ ἐνταῦθα, Ἱερὰ Μονὴ ἥτις θὰ περιέκοπτε τὸν λειτουργικὸν αὐτῆς χαρακτῆρα καὶ ρυθμὸν διὰ λόγους ἀλλοτρίους τοῦ κατ' ἐξοχὴν σκοποῦ αὐτῆς ἢ δευτερεύοντα, ἐκπίπτει τοῦ προορισμοῦ της, ἀλλάσσει τὴν παρὰ τῷ Κυρίῳ προσεδρεΐαν —τὸ κατ' ἐξοχὴν αὐτῆς ἔργον— μὲ δραστηριότητος ποικίλας καὶ φαινομενικῶς ἀγαθὰς, πλὴν ὅμως ἐστερημένας τῆς πνευματικοῦ χάριτος, δι' ἧς θὰ ἐστολίζοντο αὐταί, ἐὰν ἐνηργούντο ἀπὸ ψυχὰς ἀγνισθείσας καὶ πυρωθείσας ἐκ τῆς ἀναζητήσεως «τῶν μορφῶν τῆς δεσποτικῆς εἰκόνας»...

Καὶ ὅταν μὲ τὴν ἀνατολὴν τοῦ εἰκοστοῦ αἰῶνος οἱ κατ' ἐξοχὴν ἄνθρωποι τῆς δράσεως καὶ τῶν ἔργων, μετὰ νοσταλγίας κηρύττουν τὴν ἐπιστροφὴν εἰς τὸ ἀληθές πνεῦμα τῆς θείας Λειτουργίας, ἥτοι τὴν συμμετοχὴν τοῦ λαοῦ εἰς τὴν προσφερομένην ὑπὸ τῆς Ἐκκλησίας «οὐράνιον τροφήν»⁽²¹⁷⁾. Πῶς ἡμεῖς, καὶ δὴ οἱ τοῦ Μοναχικοῦ τάγματος τρόφιμοι, θὰ παριστάμεθα ἀμετόχως καὶ οἶονεὶ ἰταμῶς ἐνώπιον τῆς συγκλονιστικωτέρας στιγμῆς τῆς προσευχητικῆς ζωῆς τοῦ Μοναχοῦ, ἐπὶ τῇ μοναδικῇ αἰτίᾳ ὅτι δὲν ἐπιτρέπουν τοῦτο τὰ ἐπικρατοῦντα καὶ δίκην πολυτίμων θησαυρῶν φυλλασσόμενα ἔθνη; ;...

Ἡ πιστεύομεν ὅτι ἡ ἀνωτέρω περιγραφεῖσα λειτουργικὴ ἀντικανονικότης παραμένει ἀπαρατήρητος ὑπὸ τῶν πιστῶν; Πᾶν τὸ ἐναντίον. Ἡ ἀπόδειξις παρέχεται ὑπ' αὐτῶν τῶν ἰδίων. Ἐρωτῶμεν: Διατί ἐνταῦθα καὶ ἀλλαχοῦ αἱ μοναχικαὶ συνοδεΐαι αἱ ἐφαρμόζουσαι τὴν συνεχῆ καὶ ἐλευθέραν θεΐαν Μετάληψιν εἶναι πολυαριθμότεραι; Διατί ἐν τῷ «κόσμῳ», ὅσαι ἐνορίαὶ ἢ Μοναὶ διατηροῦν παρομοίαν τακτικὴν —καὶ εἰς τοῦτο συμβάλλει κατὰ κύριον λόγον ὁ λειτουργῶν ἐφημέριος ἢ Καθηγούμενος— σφύζουν πάντοτε ἐξ ἐκκλησια-

216. «Καὶ γὰρ ἡ παρθενία διὰ τοῦτο καλόν, ὅτι πᾶσαν ἐκκόπτει φροντίδος ὑπόθεσιν περιττῆς, καὶ πᾶσαν σχολὴν τοῖς κατὰ Θεὸν ἀνατίθειν ἔργοις· ὡς ἂν μὴ τοῦτο ἔχοι, πολὺ τοῦ γάμου πάλιν ἐλάττονα γίνεται, ἀκάνθας ἐν τῇ ψυχῇ περιφέρουσα, καὶ τὸν καθαρὸν καὶ οὐράνιον συμπνίγουσα σπόρον». Ἱ. Χρυσόστομου, ὁμιλ. περὶ Παρθενίας.

217. Ὁ ἱερεὺς L. Bouyer ἀνατέμνων τὴν ἀνωτέρω σημειωθεΐσαν λειτουργικὴν παρὰ τοῖς καθολικοῖς παρακμῆν, σημειοῖ :

«For there was a time — not so far from our own, and not yet entirely past — when it was taken for granted by many Catholics that the liturgy was sometimes to be performed, but that to undertake it was, at best, optional, never necessary or highly desirable, and occasionally considered even objectionable. That the liturgy was not anything in which the common people were to participate, of course went without saying.

Not only... but in many dioceses in Europe and elsewhere, the distribution of Communion before or after Mass was enforced as the normal practice, and Communion during Mass was more or less forbidden. It is quite in keeping with all this to describe the liturgy as «the official form for the external worship of the Church» — and nothing more».

Liturgical piety, p. 3 ed. «Notre Dame». Indiana 1957³.

σματος συχνῶς κοινωνούντων, πρᾶγμα τὸ ὁποῖον παρετήρησεν καὶ παπικὸς εἰσέτι θεολόγος, εἰδικῶς διὰ τὴν Ἱερὰν Μονὴν τοῦ Ἁγίου Κυπριανοῦ καὶ Ἰουστίνης (Ἀττικῆς), σημειώσας χαρακτηριστικῶς ὅτι ἡ τάξις αὕτη τῆς ἀνωτέρω ἱερᾶς Μονῆς τυγχάνει «ἐναντία εἰς τὰς ἀγιορειτικὰς συνηθείας»⁽²¹⁸⁾;

Ἄκριθῶς «αἱ συνήθειαι» αὗται, αἱ ἀντικανονικαὶ καὶ ἀπαράδεκτοι, ὑπὸ τῆς Ἐκκλησίας ἀπετέλεσαν καὶ τὸ ποιητικὸν αἴτιον τῆς παρούσης συγγραφῆς, οὐκ ἰσχυρῶς ἐκ διαθέσεως ἐριστικῆς ἢ ἐλεγκτικῆς τοιαύτης, ἀλλὰ πρὸς δημιουργίαν πνευματικοῦ καὶ ἐλευθέρου διαλόγου πρὸς διατράνωσιν τῆς ἀληθείας καὶ κατακολούθησιν αὐτῆς; ἐνῶ συγχρόνως συνιστᾷ καὶ τὴν τελευταίαν ἀπολογία ἡμῶν, ἐπὶ τοῦ ὅλου ἀναπτυχθέντος ἐν τῇ παρουσίᾳ, θέματος.

Πρὶν ἢ θέσωμεν τὴν τελευταίαν τῶν ἐπιλεγομένων λέξιν, ἐκφράζομεν μίαν διάπυρον εὐχὴν· τὴν τὸ δυνατὸν συντομώτερον ἐπιστροφὴν οὐ μόνον συνόλου τῆς ἀγιορειτικῆς Πολιτείας ἀλλὰ ἰδίᾳ καὶ τοῦ παραδοσιακοῦ καὶ ὀρθοδοξώτατου κόσμου τῶν Παλαιοημερολογιτῶν, εἰς τὸ λειτουργικὸν ἔθος τῆς Ἐκκλησίας, ἥτοι τὴν ἐλευθέραν καὶ συνεχῆ θεῖαν Μετάληψιν, ἡ ὁποία εἰδικῶς διὰ τοὺς Μοναχοὺς τοὺς βιοῦντας ἐν μέσῳ εἰκοστῷ αἰῶνι, αἰῶνι ἀπομακρύνσεως τοῦ ἀνθρώπου ἀπὸ πᾶν τὸ ἀληθές, εὐγενές καὶ ὠραῖον, θὰ ἱκανώσῃ τούτους πλήρως εἰς τὴν διακονίαν των, ἥτοι τοῦ νὰ μὴ φαίνωνται μόνον ἀλλὰ καὶ νὰ εἶναι «φῶς» καὶ «ἄλας» τῆς γῆς, παρὰ τὸ μελανὸν τοῦ ἐνδύματος καὶ τὸ γλυκὺ τοῦ ἐσταυρωμένου των βίου... Μόνον οὕτως θὰ δυνηθῶμεν νὰ καταντήσωμεν «εἰς ἄνδρα τέλειον τοῦ πληρώματος τοῦ Χριστοῦ», δυνάμενοι οὐ μόνον ἑαυτοὺς ἀλλὰ καὶ ἑτέρους ὠφελῆσαι, ἐνῶ παραλλήλως θὰ ἀποκτῶμεν «αἰσθητήρια γεγυμνασμένα πρὸς διάκρισιν καλοῦ τε καὶ κακοῦ», πρὸς διακονίαν ὀρθὴν τῆς παραπαιούσης εὐσεβείας καὶ τοῦ τῆς Ὀρθοδοξίας κηρύγματος, τοῦ βαλλομένου τὴν σήμερον ἀπὸ τοὺς ἰδίους αὐτοῦ φορεῖς καὶ ὑπουργούς...

Τέλος, μὴ λησμονῶμεν ποτέ, ὅτι ὁ ἄνθρωπος οἰασδῆποτε ἀρετῆς καὶ ἀντυχάνῃ, παραμένει «χοῦς» καὶ «σφᾶσμα ἐξαίρετον» κατὰ τὴν Αὐγουστίνειον ἔκφρασιν. Διὰ τοῦτο ἀναγκαῖα ἡ συνεχῆς ἀναμόρφωσις τῆς ἐν ἡμῖν «εἰκόνας τοῦ Θεοῦ», ἀλλοιουμένης ὑπὸ τῶν παθῶν καὶ τῆς τῆς «ὑλῆς φαυλότητος», κατὰ τὸν πολὺ Καβάσιλαν, ὡς ἐπίσης καὶ ἡ «διηνεκῆς ἀπόλαυσις τοῦ φαρμάκου» τῆς ἀθανασίας, ὥστε ν' ἀξιωθῶμεν οὐ μόνον τῆς ἐνταῦθα ἐν ἀρετῇ βιοτῆς, ἀλλὰ καὶ τῆς τοῦ Κυρίου «ἐκτυπώτερον μετασχεῖν» παρουσίας «ἐν τῇ ἀνεσπέρῳ ἡμέρᾳ τῆς Βασιλείας» του, ἐκέγγυον καὶ ἀρραβῶνα ἤδη ἀπὸ τοῦ παρόντος ἔχοντες τὴν τῶν θεῶν μυστηρίων Μετάληψιν, κατὰ τὸν ἀψευδῆ λόγον τοῦ Κυρίου: «Ὁ τρώγων μου τὴν σάρκα καὶ πίνων μου τὸ αἷμα ἔχει ζωὴν αἰώνιον καὶ ἐγὼ ἀναστήσω αὐτὸν ἐν τῇ ἐσχάτῃ ἡμέρᾳ».

Τοῦτο εὐχόμεθα ἐγκαρδίως καὶ ταπεινῶς, οὐ μόνον διὰ τοὺς τὸν ἱερὸν τοῦτον χῶρον οἰκοῦντας, ἀλλὰ καὶ πάντας τοὺς εὐσεβεῖς τοῦ παρόντος ἀναγνώστας, πρεσβεῖαις τῆς Κυρίας Θεοτόκου τῆς καὶ Ἐφόρου τοῦ Ἱεροῦ Ἁθωνος καὶ πάντων τῶν ἀγιορειτῶν Ὁσίων, Ἀμήν!

ΠΙΝΑΞ ΟΝΟΜΑΤΩΝ*

- Ἄβελ 17(1)
 Ἄβραμ 17(4)
 Ἀγάθων Ὅσιος 265(214)
 Ἀγάπιος (Κολλυβάς) 262
 Ἀγάπιος (Κρής) 33—35, 44, 136
 «Ἅγιος Σίμων» 186(138)
 «Ἀγιορειτικὴ Βιβλιοθήκη» 204
 Ἀγουρίδης Σάββας 63
 Ἄδὰμ 135
 Ἀζαήλ 121(91)
 Ἀθανάσιος ἅγιος 23(18)
 Ἀθανάσιος » Ἀντιοχείας 128
 Ἀθανάσιος » ὁ ἐν Ἀθῶν 27(25), 29, 30, 156(116)
 Ἀθανάσιος ὁ Πάριος 31(32), 34(35), 39 (39), 40, 41(41), (43), (51), 69, (53), 72, 181, 251, 253, 257, 262, (209), 263(210)
 Ἀθανάσιος Ἱερομ. Δανηλίδης 180(129)
 Ἀθανάσιος Προηγ. Λαυριώτης 53, 54, 69, 78
 Ἀθηναγόρας Θυατείρων 108(79), 111, 146
 Ἀθηναγόρας Κων/πόλεως 111(83), 146, 147(112), 195
 Ἀθωνιάς Σχολή 194(150)
 Ἀθως 27, 29, 31, 35, 38—40, 42, 44, 51, 127, 219
 Ἀκάκιος Ἱεροδιάκονος 54, 57, 64, 67, 73, 78
 Ἀλιβιζῆτος Ἀμίλκας 235(186)
 «Ἀλφαβηταλάβητος» 220(173)
 Ἀμβρόσιος Μεδιολάνων ἅγιος 23
 Ἀνδρούτσος Χρ. 123(93), 182(131), 235 (186)
 Ἀντώνιος Ἀνθύπατος 21(15)
 Ἀντώνιος Μουστάκας Καυσοκαλυβίτης 49(49), 96(69)
 Ἀντώνιος Μέγας, ἅγιος 226
 Ἀνώνυμος — Ἑρμηνευτὴς 94
 Ἀπολλῶ δσιος 26, 31, 191, 241
 Ἀριστηνὸς - ἐρμηνευτὴς 94, 154(114)
 Ἀριστοτέλης - φιλόσοφος 179(128)
 Ἀρσένιος - Κολλυβάς 39(39), 41, (42)
 Ἀρσένιος Κοπτεάς 41, (43)
 Ἀρτέμιος Μοναχὸς 57, 73, 78
 Αὐγείας 129
 «Ἀρχεῖον Ἐκκλ. καὶ Κανον. Δικαίου» 137(107)
 Afanassief 208(161)
 Βαλασαμῶν - ἐρμηνευτὴς 82—90(64), 92 —96(69), 97(70), 114(88), 133, 153, 154(114), 155, 231, 232
 Βαρθολομαῖος Ἀρχοντιῶνης 147
 Βαρσανούφιος ἅγιος 193(148)
 Βασίλειος Μέγας ἅγιος 23, 28, 31, 49, 59, 95, 96, 119, 143, 160(119), 169, 172, 186, (138), 190(143), 193, 207(159), 214(162), 215(166), 219, (172), 221, (174), 232, 233(180, 181, 183), 243 (192), 263(211)
 Βασίλειος Μοναχὸς 50, 63, 73, 78
 Βενεδικτῖνοι 209(161)
 Βερίτης Γ. 43(45)
 Βησσαρίων Καθηγούμενος 256(202)
 Βίκτωρ Μοναχὸς 263(210)
 Βλάσταρις Ματθαῖος 83, 94, 114(88), 153, 231
 Workman H. 221(175)
 Βοστρηνὸς Ἴω. 31
 Bouyer L. 267(217)
 Γαβριήλ Προηγ. Λαυριώτης 53, 54, 69, 78
 Γαβριήλ Κων/πόλεως 244(194), 262(209)
 Γαβριήλ Καθηγούμενος 256(202)
 Γαζῆς Θεόδωρος 34, (35)
 Γαλίτης Γ. 104(76)
 Γεράσιμος Ἱερομόναχος 45, (48), 47, 48, (49), (50), 52, 58, 68, 96(69), 193 (148)
 Γεργάσιος Παρασκευόπουλος 94(68), 103 (74), 113(85), 121, 123, (93), 125, 146(111), 147(112), 183, (134)
 Γιανναρᾶς Χρ. 37(37), 235, 236(186)
 Γρηγόριος Ἱερομόναχος 20, (13a), 42, 104(76), 192(147)
 Γρηγόριος Παλαμᾶς ἅγιος 30, (32), 226, 233
 Γρηγόριος Σιναΐτης 31, 180(128)
 Γρηγόριος Π. 37(37)
 Γρηγόριος Ε΄ Ἱερομάρτυς 41, 63, 244 (194), 251, 254
 Γρηγόριος Θεσ/νίκης 163(121)
 Γρηγόριος Θεολόγος ἅγιος 243
 Δανιὴλ Κατουνακιώτης 204
 Δαυὶδ Προφητάναξ 196, 242
 Δημόπουλος Γ. 180(129)
 Διάδοχος Φωτικῆς 174
 Dmitrlevskij A. 26, (23), 30(30)
 Δοσίθεος Ἱεροσολύμων 32, 134, 155, (115)
 Ἑβραῖοι 17, (3), 18, 19, (10), (11), 92 (67)
 Ἑλισσαῖος 121(91)
 «Ἐνορία» 111(83)
 Ἐπιφάνιος Θεοδωρόπουλος 111(83), 255
 Ἐπιφάνιος ἅγιος 161
 Εὐαγγελίδης Τρύφων 31, (33)
 Εὐγένιος Βούλγαρις 34, (35), 125(96)

* Οἱ ἀριθμοὶ σημαίνουν τὰς σελίδας.
 Οἱ δὲ ἐντὸς (...) τοιοῦτοι, τὰς ἐν αὐταῖς σημειώσεις.

- Εὐθύμιος Μοναχὸς 45
 Εὐθύμιος » Καρακαλλινὸς 74,
 76, 168
 Εὐσέβιος Ματθόπουλος 180(129)
 Εὐστράτιος Ἡγούμενος 29
 Εὐσέβιος Καισαρείας 25, (22)
- Ζακχαῖος Ἀρχιελῶνης 92, 93(67)
 Ζαχαρίας Ἱερομ. Μικραγιαννανίτης 27
 (25), 160(119)
 Ζηζιούλας Ἰ. 104(76)
 Ζωναρᾶς Ἰω. - ἐρμηνευτῆς 91—94, 97,
 153, 155.
- Ἡλίας — Κολλυβάς 39(39)
 Ἡλίας = Προφήτης 204
 Ἡσαΐας » 120(90)
 Θεόδωσιος Μοναχὸς 26, 29(27), 88(61),
 109(80), 163, (122), 180(129), 254
 (200), 256
 Θεόδωρος Στουδίτης ἅγιος 26, (25), 28,
 160(119), 233, 243(180), 264(211)
 Θεόδουλος Ἐλαίας 154(114)
 Θεοδώρητος Μοναχὸς 54, 66—68, 73, 78,
 111(83)
 Θεοδώρητος 184(135)
 «Θεοδώρητος - ψευδάδελφος» 186(138)
 Θεόκλητος Μοναχὸς 74, 76, 79, 80, 104,
 107, 121, 126, 128, 134, 136, 137(107),
 146, 147, 159, 160, 168, 185(138), 202
 147, 159, 160, 168, 185(138), 202—
 —204, 239, 261—263, 266
 «Θεολογία» 22(16)
 Θεόφιλος Ἀλεξανδρείας 28(26), 121(91),
 162(120)
 Θεοφύλακτος Βουλγαρίας 19(8), 184
 (135)
 Θεοδώρου Εὐάγγελος 23(18)
- Ἰάκωβος Ἀμερικῆς 111
 Ἰάκωβος Νεασκητιώτης 163(122)
 Ἰάκωβος Μοναχὸς 186(138)
 Ἰάκωβος Ἀδελφόθεος - Ἀπόστ. 215
 Ἰάκωβος (Κολλυβάς) 262
 Ἰγνάτιος ἅγιος 20(15), 35, 160(119)
 Ἱεροβοὰμ 121(91)
 Ἱερόθεος Λαυριώτης 53, 69
 Ἱερώνυμος ἅγιος 191
 Ἱερώνυμος Ἀθηνῶν 111(83), 217(170)
 Ἰησοῦς τοῦ Ναυῆ 243
 Ἰκαρία 42(45), 43
 Ἰννοκέντιος Μόσχας ἅγιος 245
 Ἰούδας - Ἰσκαριώτης 218, 241, (191)
 Ἰουστίνος ἅγιος 22
 «IRENIKON» 268(218)
 Ἰσαὰκ Σῦρος ἅγιος 190(143), 217(168)
 Ἰσίδωρος Πηλουσ. ἅγιος 19(8)
 Ἰσραὴλ - ἀρχαῖος 17, 20(13), 208(159)
 Ἰσραὴλ - νέος 19(13)
 Ἰωάννης Εὐαγγελιστῆς 18(8), 25, 92(66)
 Ἰωάννης Δαμασκ. ἅγιος 19(8), 25(21)
 27(24)
 Ἰωάννης Μέγας ρήτωρ 36
 Ἰωάννης Κίτρος 93
 Ἰωάννης Νηστευτῆς ἅγιος 113, 191(143)
 Ἰωάννης Πρόδρομος » 144(119), 204
- Ἰωάννης Εὐχαΐτων » 190(143)
 Ἰωάννης Μοναχὸς 233(181)
 Ἰωάννης Κροστάνδης ἅγιος 245
 Ἰωβ Ὁμολογητῆς ἅγιος 183(134)
 Ἰωσήφ Παροναξίας 36
 Ἰωσήφ Πάγκαλος 95
- Καθβάσιλας Δυρραχίου 101, 103(75), 241,
 268
 Κάϊν 17
 Καλλίνικος Μοναχὸς 54, 63, 66, 67, 68,
 73, 78
 Κάλλιστος Ξανθόπουλος 31, 155(115),
 158, 226
 Καλλίστρατος Λαυριώτης 54, 78
 Καλογεράς Νικ. 109, (80)
 Κανάκης Ρώσης 36
 Καρμίρη Ἰ. 134, (102), (103), (104),
 135, 137(107), 138, 140(108)
 «Κιβωτός» 21(25)
 22(15)
 208(161)
 Κλήμης Ἅγιος 23
 Κλήμης Γέρων Κατουνακιώτης 53, 68
 140(108)
 Κορέ 218
 Κυπριανὸς Καρχηδόنيος Ἱερομάρτυς 121,
 235
 Κυριακὸς Ἅγιος 23
 Κυριακοῦ Διομήδης 31(33)
 Κύριλλος Ἱεροδ. 19(8), 23
 Κύριλλος Ἀλεξ. 91, 92, 242(192)
 «Κυρίλλου» - Κῶδιξ 29
 Κύριλλος - Κολυβάς 39(39)
 Κημοϊακόν 208(161)
 Κων/νος Οἰκονόμος 42
 Κων/νος Προηγ. Λαυριώτης 78
 Κων/νος Καλλίνικος 112(84), 113(85),
 184(135), 244(194)
 Κων/νος Πορφυρογέννητος 217(169)
- Λαύρα Ἀγ. Ἀθανασίου 29(27), 35, 45,
 (51), 53—55, 57, 63, 64, 66, 67,
 69,
 71, 73, 75, (54), 76, 78, 79, 159, 163
 (122), 169, 188, 195, 198(154), 219,
 225, 227, 255, 257, 263
 Λαύρα Ἀγ. Σάββα 26, (23), 27(24)
 Λειψοὶ 43
 «Λόγος» 202, 203, 204, 208
 LOSSKY 108(79)
 Λουκάς Εὐαγγελιστῆς 138, 180(128)
- Μακάριος Ἅγιος 31
 Μακάριος Κορίνθου Ἅγιος 34(35), 39
 (39), 40, 41(41), 45, (51), 55, 56, 57,
 92, 105, 106, 128, 149, 162, 168, 186
 (138), 192, 195, 206, 216, 220, 243,
 244(194)* 263, (210)
 Μακράκης Ἀπόστολος 55, 58, 67, 201,
 202, 203, 204, 207, 208(161), 209, 239,
 244(194)
 Μακρῆς Σπῦρος 43(45)
 Μαλαχίας Προφήτης 120(90)
 Μανάφης Κ. 30(30), 233(180, 181)
 Μάξιμος Ὁμολογητῆς 19(8), 265

- Μάξιμος (Μοναχός) Ἱερομόναχος 45, 50, 52, 53, 54, 57, 63, 64, 67, 68, 73, 74, 78, 164(123), 172(126), 179, 187, 226
 Μαργούνιος 161
 Μαρκίων - Μαρκιωνισταὶ 161
 Μᾶρκος Ἀλέξανδρ. 84, 89
 Μᾶρκος Ἀπόστολος 18
 Μαστρογιαννόπουλος Ἡλίας 21(15), 30(31), 42(45), 180(129), 208(161), 246(196)
 Ματθαῖος Ἀπόστ. 18, 19, (9), 121, 265
 Μελέτιος Πηγᾶς 32
 Μελέτιος Συρίγος 135
 Μελέτιος ὁμολογητὴς 156
 Μεσσίας 20(13)
 MEYER ph. 28(25), 30(28), 156(116), 262(208)
 Μήλιας Σ. 155(115), 217(169)
 Μητροφάνης Κριτόπουλος 134
 Μοναὶ Ἀγ. Ὁρους 173
 Miklosich 30
 Μονὴ Στουδίου 28(15), 232
 Μονὴ Φιλοπρ. Σωτήρος 30
 Μονὴ Εὐεργέτιδος 30
 Μονὴ Καλῆς Ἐλπίδος 30
 Μονὴ Κοσμοσώτειρας 30
 Μονὴ Ἡλίου Βωμῶν 30
 Μονὴ Εὐαγγελισμοῦ 43
 Μονὴ Ξενοφῶντος 88(61)
 Μονὴ Πάτμου 108(79)
 Μονὴ Βατοπεδίου 163(122)
 Μονὴ Φιλοθέου 163(122)
 Μονὴ Ἀγ. Παύλου 163(122)
 Μονὴ Ἀγ. Κυπριανοῦ καὶ Ἰουστίνης 268
 Μουρατίδης Κων. 66, 108(79), 146, 157, 164(123), 232, 241
 Μουρούλης Ἰω. 180(129)
 Mohler j. 208(161)
 Μπαρόλας Ἀκάκιος 78
 Μπασπιᾶς Κ. 40—42
 Μπαπιστάτος Διον. 43(45)
 Μπεκατώρος Γ. 27(24)
 Μπιλάλης Σπυρίδων 137(107), 236(187)
 Μωραΐτης Δ. 88(62)
 Νεῖλος Ὁστος 26, 31
 Νεκτᾶριος Ἀγ. ἐν Αἰγίνῃ 24, 244(195)
 Νεόφυτος Καυσοκαλυβίτης 34, (35), 35, 41(41), 44, (51), 84, 87(61), 91(64), 92(67), 94, 97(70), 120, 121, 124(95), 138, 145, 181, 207(159), 242, 253
 Νεόφυτος Ζ΄ Κων/λεως 55, 67, 73, 244(194), 251, 254, 262
 Νεόφυτος Ἱερομ. Ἀγιαννανίτης 111(83)
 Νησιώτης 235(186)
 Νήφων Ἱερομόν. 42
 Νικήτας Στηθαῖος 28
 Νικηφόρος Κων/λεως 28(26)
 Νικηφόρος Καλογεράς πρ. Ἀρχ/πος Πατρῶν 88(61)
 Νικηφόρος Θεοτόκης 97(70), 125(96)
 Νικηφόρος Φωκᾶς 29
 Νικόδημος Νεασκησιώτης 30(28)
 Νικόδημος Ἀγ/της ἅγιος 32, 33, 34(35), 39(39), 40, 41(41), 42(45), (51), 55, (59), 79, 83, 90, 93, 104, 105, 106, 107, 108, 114(88), 121(91), 128, 143, 148, 149, 153, 154, 157, 160, 161, 162, (120), 163(121), 168, 169, 185, 186(138), 188, 194, 195, 197, 206, 215, 216, (168, 168), 221(174), 233(182), 235(185), 239, 243, (193), 261, (205), (206), 262(207), 263, 264(213), (214), 266
 Νικόλαος Κων/λεως 28(26)
 Νικόλαος Ἀλεξανδρείας 111
 Οἰκουμένιος 184(135)
 Ὀνούφριος Λαυριώτης 53, 54
 «Ὁρθόδοξος Τύπος» 195(152)
 Οὐσπένσκυ Πορφύριος 181(130), 252(199)
 Παλλάδιος Ἐλενουπόλεως 26, 265(214)
 Παναγιωτᾶκος Παν. 137(107)
 Παναγόπουλος Δ. 127(99), 180(129)
 Παντελεήμων Μοναχός 54, 57, 67, 73, 78
 Παντελεήμων Γέρων Καυσοκαλυβίτης 67
 Παπαδιαμάντης Ἀλ. 39(39), 41, (42), 43
 Παπαδόπουλος Χρυσ. 26(23)
 Παπαδόπουλος Στυλ. 108(78)
 Πάπας — Πάπας Πῖος ὁ Ι΄ 31, 139
 Παπουλίδης Κ. 43(45)
 Πάρος — Πάτριος 42(45), 43
 Παῦλος Λαυριώτης 29
 Παῦλος Ἀπόστολος 18, 89, 90(63), 104(76), 124, (95), 125, 144(110), 180(128), 196, 206, 241(191), 265(214)
 Παῦλος Μοναχός (Χοζεβίτης) 187(132)
 Παχώμιος Ἅγιος 25
 Petit L. 43
 Πετρακᾶκος Δ. 26
 Πέτρος Ἀπόστολος 92(67), 180(128), 196
 Πέτρος Μογίλας 134, 137(107), 140, (108), 155(115)
 Πέτρος Κανίσιος - Ἰησοῦιτης 135
 Πηνειὸς — ποταμὸς 129
 Πλάτων Ἅγιος 28(35)
 Ποιμὴν Ὁσιος 26
 Πολύκαρπος Λύωσης 217(170)
 Ποτλῆς 82, 88, 96(69)
 Προκόπιος Μεγ/λαιώτης 37(38)
 Προκόπιος Κων/λεως 244(194)
 Ράλλης 82, 88, 96(69)
 Ρωμανίδης Ἰωάν. 20, (14), 22, 124
 Σάββας Ἠγούμενος 26(23), 27(24)
 Σάββας Ἅγιος 163, 232
 Sallavilles 30
 «Σάλπιγξ Ὁρθοδοξίας» 43(45)
 Σαμουήλ Νεοκαισαρείας 36
 Σεραφεῖμ Σάρωφ Ἅγιος 245
 Σέργιος Ἅγιος 209(161), 235(136)
 Σίκιμα 193
 Σιλῶαμ 114
 Σιώτης Μᾶρκος 102(72)
 Σκήτη Ἀγίας Ἀννης 52, 54, 64, 67, 79
 Σκήτη Καυσοκαλυβίων 52, 54, 55, 67, 78
 Σκιᾶθος 40, 42, (45), 43
 Σμέμαν Ἀλέξ. 22(16), 103(75), 208(161), 245

- Σμυρνάκης Γεράσιμος 44
Συμεών Θεο/κης 27(24), 97(70), 101
Συμεών Ν. Θεολόγος 28, 208(160), 240
(189)
Σχοινᾶς Σ. 169, 186(138)
Σωκράτης φιλόσοφος 179(128)
Σωφρόνιος Ἱεροσολύμων 27(24)
Σωφρόνιος Β΄ Πατριάρχης 262
- Τερτυλλιανὸς 246(198)
Τζώγας Χαρ. 42, 43(45), 69, 53), 261,
(206) 263(210)
Τιμόθεος Ἅγιος 158(117)
Τρεμπέλας Παν. 17(2), 18(4), (6), 20
(13), 23, 95(68), 123(93), 139, 182
(131), 235(186), 246(198)
Τύχων Ἅγιος 245
- Ὑδρα 43
- Φαραὼ 243
Φιλάρετος Μόσχας 208(161)
Φιλάρετος Κιέβου 245
Φιλόθεος Ζερβάκος 41(42), 204
- Φίλων 179(128)
Φλαβιανὸς Ἡγούμενος 42
Φουντούλης Ἰω. 164(123), 172(126)
Φωκυλίδης Ἰ 26
Φώτιος Μέγας 94, 114(88), 231(177)
- Χίος 42(45), 43
Χριστόδουλος Ἅγιος Πάτμου 233(181)
«Χριστοθήθεια» 216(167, 168)
Χριστόφορος Προδρομίτης (51), 262
Χρύσανθος Ἱερομόναχος 54, 68, 73, 78
Χρυσόστομος Ἰωάννης Ἅγιος 17(4), 18
(7), 20(14), 31, 33, 34(34), 88(61),
91(64), 92(67), 94, 96, 97(70), 104
(77), 109(80), (81), 110, 119, 120, 124,
125, 127(99), 143, 144(110), 158(117),
160(119), 184(135), 186(138), 190
(142), 191(144), 192(147), 193(148),
201, 202, 205, 206, 207, (159)
Χρυσόστομος + πρ. Φλωρίνης 46, 48, 57
Χρυσόστομος Χίου 147(112), 235(185)
- Ἦρ Ὁσιος 26
Ἦσηὲ Προφήτης 192
-

ΠΙΝΑΞ ΘΕΜΑΤΩΝ

- «'Αγάπαι» 184, (135), 185
 'Αιαννίται 69(53)
 "Άγιον "Όρος 29—36, 39, 42(45), 44 (47), 54, 55, 65, 67, 70, 77, 111, 114, 158, 159, 163, 169, 201, 218, 221, 231, 233, 234, 263
 'Αγιορειτικής αντίληψεως μῶμος 63, 72
 'Αγιορεΐται 41(42), 49(55), 55, 113, 114, 158, 171(125), 187(138), 218, 220, 226
 'Αγίου Βασιλείου "Ερημος 45, 52, 57, 67, 68, 79
 "Άγνοια ἐπικρατοῦσα 55, 139
 'Αδιαφορία ἔναντι Λειτ. Συνάξεως 125
 'Αδιάφοροι πρὸ τοῦ Θεοῦ Δείπνου 266, 267
 'Αθωνίται 39
 Αἵρετικοί : Οἱ μυσαιτόμενοι τὴν Θ. Κ. 89, 90, 91
 Αἵρετικοί : Οἱ περικόπτοντες καὶ στρεβλοῦντες 95, 96
 «Αἰτία εὐλογος» 84, 85, 87(61), 88
 'Ακατάλυτος καὶ διαρκῆς ἡ ἰσχὺς τῶν 'Ι. Κανόνων 110(82), 111, 112, 140, 142, 160, 231, 256
 'Αληθείας συγκάλυψις = κόλασις αἰώνιος 220
 'Αληθείας ἄρνησις 226
 'Αμέτοχοι ἁγιασμοῦ : Οἱ δυνάμενοι καὶ μὴ προσερχόμενοι 124(94)
 'Αναγέννησις ἐν Χριστῷ 22
 'Ανάθεμα 90(63), 91, 217
 'Ανάκλησις Παραδοχῆς ἐσφαλμένης ἐρμηνείας Θ' 'Απ/κοῦ Κανόνος 96(69)
 'Αναξιότιτος συναίσθησις = 'Επιβεβλημένα 88(61)
 «'Ανάπλασις» 111(83)
 'Ανέλαιος δίαιτα 27(26)' 45, 49, 155, 157, 160, 162, 167, (124), 181, 184, 254
 'Ανθηνωτικοὶ 40(40)
 'Ανοικτὴ ἐπιστολὴ Θεοκλήτου (Ε.Θ.) 76, 79, 121, 126, 128, 138, 145, 148, 185(138), 261
 'Αντίφασις αὐταπόδεικτος ἰ 239, 240
 'Αντίδωρον 71, 83, 85, 88(61, 62), 94, (68), 97(70), 125, 126
 'Αντικανονικαὶ ἐνέργειαι 75, 136
 'Αντικανονικὴ διδασχὴ 136, 194, 221, 223
 'Αντικολλυβάδες 40, 41(41), 120, 136, 148, 216(168), 261
 'Αντιπαραδοσιακὴ ἔρευνα 69
 'Αντιπαραδοσιακὸν συμπέρασμα Ε.Ε. 108, 243
 'Αντορθόδοξοι διδασχὰι 145
 'Απαγόρευσις μεταδόσεως μόνον ἐπιτεμημένοις καὶ ἑτεροδόξοις 193, (148)
 «'Αξιοὶ» καὶ «'Αγιοὶ» = Οἱ μὴ ἐπιτεμημένοι 89, 207, (159), 208(160), 240
 'Αξίων μὴ προσέλευσις = 'Αφορισμὸς — Κανόνος ἀγανάκτησις — 89, 112
 'Απελάσεως ποινὴ 73, 76, 78, 79
 'Απευλογία = Στέρησις ἀντιδώρου 28(26)
 'Αποδοχὴ ἐν κλειστῷ χώρῳ ! 226
 'Απόκρυψις Συνοδικῆς 'Εγκυκλίου πρὸς Ζηλωτὰς 48, 61
 'Απολογητικὴ ἀπάντησις Καυσοκαλυβιτῶν 55—57
 'Απολογητικὴ ἀπάντησις 'Αγιοβασιλειαιτῶν 57—63
 'Απολογητικὴ ἀπάντησις 'Αγιαννανιτῶν 64—66
 'Απολογία Γερασίμου 'Ιερομονάχου 46, 58, 60
 'Απολογία 'Αγίου Νικοδήμου 216(167), 265(214)
 «'Απολογία — 'Αναίρεσις» ἡμῶν 70—188
 ΑΠΟΛΟΓΙΑ ΤΕΛΙΚΗ : Τὸ παρὸν σύγγραμμα 268
 'Απολυτήρια ἀπαράδεκτα 79
 'Απολυτηρίων ἔκδοσις 227
 'Αποστολικάι Διαταγαὶ 121
 'Αποστροφή = 'Η δι' εὐλάβειαν... ἀποχὴ 56, (61), 85, 88(61—δ'), 89, 91(65), 96, 112, 125
 'Αποχὴ ἔνεκα ἐπιτιμίου 88(61—γ'), 85
 'Αποχὴ λόγῳ μὴ νηστείας Σαββάτου 158
 'Απόφασις Μονῆς Λαύρας μὴ ἐκτελεστὴ 79
 'Αριστίνδην Σύνοδος 217(170)
 "Αρνησις διαρκοῦς ἰσχὺς 'Ι. Κανόνων ὑπὸ Ε.Ε. 107, 133, 137, 138, 140, 143, 145, 146
 "Αρνησις διδασχῆς 'Εκκλησίας 226
 "Αρνησις Πασχαλίου χαρακτῆρος Κυριακῆς 172(126)
 "Αρτος ἐπουσίος 18(8), 23, 109, 138
 'Ασκητικοπνευματικὰ κριτήρια... ἀντιπαραδοσιακά ! 195, 196
 'Ασυνέπεια λειτουργοῦ «σκηρικῶς» ἐνεργουῦντος 126, 127(99)
 'Αταξία «εὐλογίας» καὶ διανομῆς ἀντιδώρου 95(68)
 Αὐτοαφορισμὸς 114, 138, 139
 "Αφεις ἁμαρτιῶν 128
 'Αφορισμὸς 22(17), 23(18), 28, 29, (50), 56, 83, 86, 89, 93, 94, 97, 98(71), 105, 112, 116, 121, 125, 126, 133, 143, 145
 'Αφορισμοῦ ἔνοχοι 106, 116, 153, 154, 179
 'Αφορισμοῦ εἶδη (μορφαί) καὶ ἔννοια 89, 90(63)
 'Αφοριστέοι οἱ... τὸν λαὸν «τὴν εὐσέβειαν μὴ παιδεύοντες» 126(97)
 'Αφορισμὸς «ἀπάνθρωπος» = Αἰτία ταραχῶν καὶ σκανδάλων 69(53)
 'Αφορισμὸς ἄδικος 114(88), 262
 Βάπτισμα 19(13), 21, (15)
 «Βάσανος συνειδήσεως» 84, 88(61), 138
 Βασιλεία Θεοῦ 19(9), 20(14)

- Βιβλίον «Περὶ Συνεχοῦς Θείας Μεταλήψεως» 149, 168, 186(138), 221(174, 243, 244(194)), 251, 263, 264(212)
- Γονυκλισία 32
- Γνωματεύσεις Θεολογικαὶ 59, 73, 164 (123), 172(126), 234, 241
- Δεῖπνον Θεῖον — Μυστικὸν 21(15), 123, 124, 139, 201
- Δεῖπνον Πασχάλιον 172(126)
- Δευτέρα Παρουσία 18(7)
- Διακαινήσιμος Ἑβδομάς 56, 93, 110(82), 157, 158, 164(123), 169, 183
- Διακοπή Συνεχοῦς Μεταλήψεως 32, 33
- Διακοπή Ἐκκλησιαστικῆς κοινωνίας εἰς συνεχῶς κοινωνοῦντας! 47, 48, 49, 61, 193(148)
- Διαμαρτυρία ἀνακλήσεως κατηγοριῶν 70, 71.
- «Διαμαρτυρόμενοι» 134(103), 140(108)
- Διαστροφή ἐννοίας θέματος ἀφορισμοῦ 106
- Διαχωρισμὸς ἀφθάρτετος καὶ δογματικῶς ἀπαράδεκτος 101, 104
- Διαχωρισμὸς Δείπνων καὶ Θείας Εὐχαριστίας 109(80)
- Διγνώμια Εἰσηγητοῦ Μ.Θ. 136
- Διευκρίνησις πρὸς Ἱερο - Κοινот. Ἐπιτροπὴν 74, 173, 179
- Δοκησιόσοφος ἔνστασις — πρόφασις 127, 128
- «Δουλείας» ἀπαλλαγὴ 18(5)
- Διοίκησις Ἁγίου Ὁρους 79
- Ἐγκράτεια συνεχῆς 181, 185, 186, 197, 198
- Ἐγκράτεια Προσήκουσα 27(25), 33, 45, (48), 74, 75, 162, 180(128)
- Ἐγκρατείας ἀληθῆς ἔννοια 49, 179(127, 128), 180, (128), 189(140), 190, (141), (143)
- Ἐγκρατείας ὄρου διαστροφή 48(49), 179
- Ἐθιμικὸν δίκαιον 140
- Ἐθιμον ἐκκλησιαστικὸν κανονικοῦ κύρους ποῖον θεωρεῖται 232
- Ἐθιμον ἄνευ ἀληθείας = «ἡ ἀρχαιότης τῆς πλάνης» 236
- Ἐθος - Ἡθῆ - Ἐθιμα 49, 59, 68, 80, 107, 113, 114(88), 122(92), 127, 136, 140, 149, 159, 163(121), 167, 194, 202, 218, 221, 226, 231, 236, 267
- Εἰσηγητικὴ Ἐκθεσις (Ε.Ε) 75, 78, 80, 82, 85, 89, 93, 96(69), 97, 101, 105—111, 119—121, 133, 136, 138, 145 — 147, 153 — 155, 163, 164, 167 — 171, 173, 174, 179, 183, 184, 187 — 189, 191, 195, 197, 201 — 204, 217, 218, 220, 221, 226, 227, 231, 234, 243, 255 — 257, 264
- Εἰσηγητικῆς ἐκθέσεως ἄτοκος παραδειγματισμὸς 173
- Ἐκκλησία τῆς Ἑλλάδος 56, 111(83), 202, 203, 217(170)
- Ἐκκλησία Ρωσικῆς Διασπορᾶς 62
- Ἐκκλησία Κων/πόλεως 40, 56, 57, 62
- Ἐκκλησία Γ.Ο.Χ. Ἑλλάδος 47, 49(49), 54, 60, 62, 63, 114(87), 171(125)
- Ἐκνομος ἐμμονὴ Μονῆς Λαύρας 79
- Ἐκτὸς Ἐκκλησίας» 137(107)
- Ἐλεγχος ἀμελοῦς προσελεύσεως 27
- Ἐνδελεχισμὸς ἀναμνήσεως Σταυρικῆς θυσίας — «Ἐξατομίκευσις» καρπῶν 123 (93)
- Ἐνέργεια ἀντευαγγελικὴ 77
- Ἐνωρία» 111(83)
- Ἐνότης ποτῶν καὶ Ἐκκλησίας 103(76)
- Ἐντολῆς Θεοῦ ἐκπλήρωσις=Πέτρα σκανδάλου 213, 214, 216, (168)
- Ἐντολὴ Δεσποτικὴ ἢ συκνή Θ. Μετάληψις 216(167)
- Ἐντολῶν κεφάλαιον 244
- Ἐξιλαστήριος θυσία διὰ ποίους εἶναι ματαία 120—125
- «Ἐπικρατοῦσα πλάνη» 136, 170, 187, 195, 233, 251, 261
- Ἐπικύρωσις βιβλίου περὶ Σ.Θ. Μεταλήψεως 56, 57, 263
- Ἐπιτίμα Πατριαρχικὰ 41(41)
- Ἐπιτίμα μὴ προσερχομένων 28
- Ἐπιτίμα Ἱερῶν Κανόνων 73 («τοῖς ἀντιλέγουσιν»), 86, 70(63)
- Ἐπιτίμον ἄλογον 51(51), 90(63), 114 (88)
- Ἐπιτίμον ἄδικον = ἁγιασμὸς 40(44), 69
- Ἐπιτιμίου ἀπαλλαγὴ 87(61), 88
- «Ἐρημίται, ἀσκηταί, ὑποτελεῖς!» 264
- Ἐριδος ἀφορμὴ 40, 42(44), 52
- «Ἐρμηνεῖαι ἔγγραφοι» 133
- Ἐρμηνεῖα ἀναληθῆς καὶ ἐσφαλμένη τοῦ ὄρου: «Νηστεία κατὰ δύναμιν» 183—185(138)
- Ἐτομιασία ἢ κυρίως καὶ ἀληθῆς 30(32), 33, 49, (50)
- Εὐθύνη προσωπικὴ 58, 70, 73, 114, (88), 160, 220, 255—257
- Εὐχαριστία Θεῖα = Ἀναπαράστασις τῆς Σταυρικῆς Θυσίας ὅρα δὲ καὶ πραγματικὴ, ἀλλ' ἀναίμακτος 123(93)
- Εὐχαριστία Θεῖα: 17(4), 18, 20, 21, (15), 60, 120, 164(124), 182(131)
- Εὐχαριστιακὴ Σύναξις = «Ἐκκλησία τοῦ Θεοῦ» 104(76)
- Εὐχὴ συμμορφώσεως Ζηλωτῶν 51
- Εὐχὴ ἐπανορθώσεως σφάλματος 257
- Εὐχὴ ἐπιστροφῆς εἰς λειτουργικὴν τάξιν Ἐκκλησίας 268
- Ζηλωταὶ — Ἁγιορεῖται 47, 48, 57, 61, 158(117), 189
- Ζηλωτῶν διαφώτισις 48, 61
- Ζηλωτῶν ἀπειθεια 48(49), 49, 50(50)
- Ζηλωτῶν ἀπάντησις ἀρνητικὴ 49(50)
- Ζηλωτῶν ἀπάντησις ἀντικανονικὴ 50(50)
- Ζηλωτῶν οὐσία 50(50), 61
- Ζηλωτῶν «ἀπολογία» (Μονομερῆς δικαίωσις Κολλυθάδων) 51(51)
- Ζηλωτῶν ἀπάντησις πρὸς Ἐκκλησίαν Γ.Ο.Χ. 61, 62
- Ζωηρὰ Λόγια τοῦ Κυρίου 228

- Ζωῆς αἰωνίου ἐφόδιον — στέρησις 27,
(24), 91, 103(74), 123
- Ἡμερολογιακὴ καινοτομία 137(107)
- Θεῖα Δῶρα 245
- Θείας Προνοίας σχέδιον 18(4)
- Θέλημα Θεοῦ 143(110), 219, 221
- Θελήματος ἐκκοπή (!!) 49(50), 264
- Θεωρία περὶ τελείων (E.E.) 241
- Θρασύτης — Διαστροφή E.E. 255, 257
- Θυσία — Ἐξιλαστήριος 17, 125
- Θυσίας (καὶ Μυστηρίου) προτυπώσεις
καὶ εἰκονίσεις 17
- Θυσία μοναδικὴ 17(4)
- Θυσία καινὴ 18, 19(10)
- Θυσία ἀναίμακτος — τελειωτάτη 19(13)
- Θυσίας ἀναπαράστασις 20(13)
- Θυσιασθέντες Ἅγιοι ὑπὲρ κανονικῶν θε-
σμῶν 215
- Θυσιαστήριον Ἰουδαϊκὸν 20(13)
- Ἰασίου Σύνοδος 134—136, 241(191)
- Ἰδιορρυθμοῦ Μονῆς σύστημα 127(99),
170
- Ἰερὰ Κοινότης (Ἁγίου Ὄρους) 54, 70,
71, 73, 75(54), 76—78, 108, 110, 195,
203, 218, (171), 253, 255, 256(202),
257, 261, (206), 263, 264
- Ἰερεὺς = «Τύπος τοῖς πιστοῖς» 164
- Ἰερέως καὶ πιστοῦ κοινὸν τὸ δικαίωμα
συμμετοχῆς... 181, 182, (131), 183, 192,
(140)
- Ἰερέως καὶ πιστοῦ (συχνῶς προσερχο-
μένου) κοινὴ ἢ προετοιμασία συμμετο-
χῆς 181, 191, 192
- Ἰερέως καὶ πιστοῦ ποῖα ἢ διαφορὰ 181,
182, (131), 192(147)
- Ἰερέων ἐνοχὴ 192, 193
- Ἰερέως - Λειτουργοῦ ὑποχρέωσις καὶ κα-
θῆκον 194
- Ἰερέως, Πνευματικὸς καταρτισμὸς ἀπα-
ραίτητος 194
- Ἰερὸν Πηδάλιον 217(169), 226, 231,
(177)
- Ἰερωσύνη Λευίτικὴ 20(13)
- Ἰεροσπουδαστῶν Ἀθωνιάδος προσέλευσις
194(150)
- Ἰησοῦται 35, 36
- Καθαίρεσις 153, 154
- Κάθαρσις κατὰ δύναμιν 27
- Καθηγούμενοι Ἁγ. Ὄρους, Πνευματικοὶ
καὶ Ἰερεῖς 114, 184, 191, 220, 253
- Καθήκοντος ἐκπλήρωσις 50
- Καινοτομία 40(40)
- Καινοτομία — Νεωτερισμὸς ! 139
- Κακὴ ὁμόνοια — καλὴ διαφωνία 218
- Κακαδοξία Μακράκη 58, 61, 65, 67, 202,
204, 209
- Κακοδοξίας καὶ Κανονικότητος ταύτησις
= ἀσυγκώρητον ἁμάρτημα 209
- Καλθινικὴ προπαγάνδα καὶ κακοδοξία 133,
140(108)
- Κανόνες Ἱεροί : 22(17), 28, 32, 34(50),
51, 55, 56, 59, 82—95, 105, 107, 108,
112, 114, 126, 133, 143, 146, 149, 160,
164, 173, 180, 183, 186 (138), 190,
196, 216(168), 218, 254
- Κανόνες Ἱεροί... «οἰκονομηθέντες» ! 133,
136, 137(107), 138, 140
- Κανόνες... «ἐποχιακοί» ! 146, (111)
- Κανονικὴ ἐρμηνεῖα καὶ ἔννοια νηστείας
«δι' ἄσκησιν» 155
- Κανονικὸν Θέμα 50
- Κανονικότης Καὶ πλάνη 58
- Κανονικοὶ = οἱ Μοναχοὶ 149, 158(117),
187
- Κανονικαὶ διατάξεις (50), 59, 60, 62, 64,
75, 159, 196
- Κανονικὴ ἀκριβεία 60, 61
- «Κανονικῆς ἀκριβείας» ἐπικύρωσις 47, 48
- «Κανονικῆς ἀκριβείας» ἀνάκλησις 49, 57
- Κανονικὴ πῶσις 96(69)
- Κανονικὰ κωλύματα — Ποῖοι θεωροῦνται
κωλύμενοι 84, 85, 87(61), 113(85),
128, 191, 208(160), 240(189)
- Κανόνων Η' καὶ Θ' Ἀπ/κοῦ καὶ Β' Ἀν-
τιοχ. ἀληθῆς ἐρμηνεῖα 82—95
- Κανόνων (ἀνωτέρω) διεστραμμένη καὶ ἐ-
ξαπατῶσα ἐρμηνεῖα 96, 97(69)
- Κανόνων Ἱερῶν ἀποστροφή = ἡ «δι' εὐ-
λάβειαν»... ἀποχὴ τῆς Θ. Κοινωνίας
32, 34, 56, 71, 80, 85, 88(61 δ'), 89,
91(65), 96, 112, 125
- Κανόνων Ἱερῶν Παράβασις — ἀθέτησις
113, 216, 217
- Κανόνων Ἱερῶν κατάργησις ! 146, 163,
174
- Κανονισμὸς Ἱερᾶς Κοινότητος 71
- Καπουτζῖνοι 37
- Κατακόμβαι 20(15)
- Καταστάσεις δημιουργίας ἀποχῆς 87, 88
(61)
- Καταστατήγησις Πατριαρχικῆς ἀποφάσε-
ως 255
- Καταστατικὸς Χάρτης Ἁγίου Ὄρους 54,
67—69, 73, 76, 77, 225(176), 217,
(170), 227
- Καταστατικὸς Χάρτης τῆς Ἐκκλησίας τῆς
Ἑλλάδος 217(170)
- Καταστατικὸν Ἱ Συνδέσμου (Ζηλωτῶν)
96(69)
- Καταφρόνησις πρὸς Θεὸν 148
- Κατηγορίας ἀνακίνησις 52, 54, 55, 255,
256
- Κατηγορία ἐπὶ Μακρακισιῶ 45, 46, 52—
55, 58, 61, 64, 73, 78, 168, 184, 265
(214)
- Κατηγορία συκοφαντικὴ 48, 57, 187—189,
253
- Κατηγορίας ἀνυπόστατον 59
- Κατηγορία κατὰ Μακράκη 205(157)
- Κατηγορίας αἰτηθεῖσα ἄοσις 63, 66
- Κατηγορία «πλάνης» ! 75, 76
- Κατηγορία «ἐτεροδιδασκαλίας» ! 75, 76
- Κατηγορία «Προσηλυτισμοῦ — Προπαγάν-
δας» ! 54, 58, 60, 64, 72, 77, 78, 225
- Κεφαλῆς τῆς Ἐκκλησίας ἀποκοπὴ 217
(170)
- Κίνημα Ἡουχασμοῦ 41(42)

- Κλησικ Κυρίου 127(99)
 Κοινὸν Πάσχα 137(106)
 Κοινωνία Θεοῦ 17
 Κοινωνία Θεία 21(15)
 Κοινωνία συνεχῆ καὶ καθ' ἑκάστην 21
 (15), 22, 23, 26, 27, (24) 28, 29, 30
 —33, 37, 38(38), 56, 93, 101, 109, 158,
 186(138)
 Κοινωνία Κυριακῆς 21(15), 22, 23, 25—
 27, 29(27), 30, 71, 153, 156, 158(117),
 162(120), 163,(122), 164, (123), 169,
 254
 Κοινωνία Κυριακῆς εἰς δαιμονιζομένους
 158(117)
 Κοινωνία κατ' οἶκον 109, 201
 Κοινωνία προσερχομένων ἀραιῶς ἢ διο-
 ρισμένως 33, 35, 44, 71, 91, 133, 136,
 185(138), 206, 207
 Κοινωνία «ἐν πάσῃ Θεία Λειτουργία» 207
 «Κοινωνία ἄνευ κοινωνούντων» 244(194)
 Κοινωνοὶ αἰρέσεως οἰκουμενισμοῦ 111
 (83)
 Κολλυβάδες 34(35), 39(39), 40, 41(42),
 42(45), 43—45, 69, 120, 143, 170, 195,
 196, 206, 234, 252, 261, 262, 264
 Κολλύβων Θέμα 51(51)
 Κολουθιανοὶ 161
 Κορίνθιοι 144
 Κυριακὴ προσευχὴ 18(8)
 Κυριακὸν Δεῖπνον = Θεία Εὐχαριστία
 104(76), 135(105), 139
- Λατίνων ἔθῃ 32
 Λατίνων σχίσμα 32, 33
 Λατίνων ἐπιδράσεις ἐπὶ «Ὁρθοδόξων ὁ-
 μολογιῶν» 134(102—104), 135
 Λατρεία ἀρχαίου Ἰσραὴλ 17
 Λατρεία τῆς χάριτος 19(13)
 Λατρεία Χριστοκεντρικὴ — Τριαδικὴ 20
 (13α)
 Λατρεία τῶν ποτῶν 22,90(64)
 Λειτουργία Θεία 22, 122, 125
 Λειτουργίας Θείας οὐσία 24(20)
 Λειτουργικὴ ἀναγέννησις 208(161), 235,
 268
 Λειτουργικὴ παρακμὴ 172(126), 233, 267
 (217)
 Λουκάρως Καλβινικὴ ὁμολογία 134(102),
 140(108), 241(191)
- «Μάννα» 17(4)
 Μάννα οὐράνιον 194(149)
 Μασσονισμὸς 126
 Ματαία ἢ καθημερινὴ θυσία οὐδενὸς με-
 τέχοντος 120—125, 129
 Μέθοδος πονηροῦ «Ἀπόβλητος» 90
 Μεταλαμβάνοντων ἀνάλογος πνευματικὴ
 προσφορὰ 241
 Μετάνοια πολυετής, τρόπος ἐξιλεώσεως
 πλημμελησάντων 225
 Μνημόσυνα Κυριακῶν 39, 51(51)
 Μνημόσυνον αἰρετικοῦ Πατριάρχου (Ἄ-
 θηναγόρου) 111, 195, 218, 225
 Μυστηρίου παράδοσις 18
 Μυστηρίου σπουδαίτης 22
 Μυστηρίου τέλεισις 22
- Μυστηρίου συμμετοχὴ 22, 23, 25
 Μυστηρίων Θείων Μετάληψις, τοῖς ἀτε-
 λέσι μᾶλλον ἀναγκαῖα 242(192)
- Νέοι (οἱ) = εὐσεβέστεροι 265(213)
 Νηστεία νενομοθετημένη 49, 157, 181,
 184, 190, 198
 Νηστεία ἀπαραίτητος 75
 Νηστεία ἀδιόριστος 56, 157, 184, 188, 198
 Νηστεία «κατὰ δύναμιν» 56, 65, 74, 168,
 169, 179, 184, 185(138), 186, 188, 189,
 202, 207, 209, 251, 253
 Νηστεία ἐρημιτῶν - ἀγιορειτῶν 49
 Νηστείας Σαββάτου ἀπαγόρευσις 153, 154,
 159, 160, (119), 161, 162, (120), 164,
 (123)
 Νηστείας Κυριακῆς ἀπαγόρευσις 153, 154,
 160, (119), 161, 163
 Νηστεία Σαββάτου - Κυριακῆς «δι' ἄσκη-
 σιν» ἐπιτρεπομένη 153, 154, (114),
 155, 157
 Νηστείας ΛΥΣΙΣ = α) Λῦσις ἐννάτης ἢ
 ἀνέλαιος διψαγία, ἦτοι, οὐκὶ «μετρία»
 κατάλυσις. β) Πᾶσα περίπτωσις μὴ νη-
 στείας — ἀσιτείας, ἰσχύουσα μόνον διὰ
 τοὺς «ἐν ἀσκήσει» ἐξαιρουμένους, οὐ-
 δόλως δὲ ἀναφερομένη εἰς τὸ καθόλου
 νόημα τῶν περὶ μὴ νηστείας τοῦ Σαβ-
 βάτου καὶ Κυριακῆς Κανονικῶν Δια-
 τάξεων. 154, 157, 161, 162, (120)
 Νηστείας «ΜΕΤΡΙΑ» κατάλυσις = Ἐνέ-
 λαιος, δίαιτα. 154, 155, 156(115),
 (116), 157—159' 161, 126, (120)
 Νηστείας ΟΛΟΣΧΕΡΗΣ κατάλυσις = εἰς
 πάντα 154, 156, 157, 162
 Νηστείας κατάλυσις δι' ἐγκρατείας 162
 Νηστεία Θεοφανείων 162(120)
 Νηστεία ὑποσημ. (1) ΙΓ' Καν. τῆς Πεν-
 θέκτης ποίους ἀφορᾷ 185(138), 186,
 188
 Νηστεία ἡμερῶν 188, 253
 Νηστεία «εὐχαριστιακὴ» = καθορισμὸς
 χρονικῆς ἀποκῆς τροφῆς πρὸ τῆς Θ.
 Μετάληψις, ἀκαθορίστου εἴδους (κα-
 νὸν ΜΗ' Καρθ.) 164(123), 184, 185,
 (136, 137), 190
 Νηστείας — δῆθεν — κατάργησις! 181,
 188, 197, 198, 202, 251, 257
 Νηστεία «μέθης παρανομωτέρα»! 159
 (118)
 Νηστείας συνεχοῦς ἀπαίτησις; (!) 27(25),
 197
 Νηστεία εἰς «ἀτελεῖς» 203
 Νόμου καὶ Προφητῶν πλήρωμα = Σ.Θ.
 Μετάληψις καὶ πρὸς πλησίον ἀγάπη 241
- Οἰκουμενικὸς Θρόνος 39
 Οἰκουμενισμοῦ αἵρεσις 39(40), 136(106),
 218, 227, 235, (186), 256(202), 264
 «Ὁλεθρία μονομέρεια» 174
 Ὀλίγοι... καὶ οὐ τὸ πλῆθος ἐστὶ τὸ σω-
 ζόμενον 264(211)
 «Ὁμολογία πίστεως» 42(45), 181(130),
 261(205), 265(214)
 Ὁμολογία Μογίλα — Ἰασίου 133, 134,
 136, 139, 140

- Ὁρθοδοξία 40(40)
 «Ὁρθόδοξοι ὁμολογίαι» 133, (102, 103, 104), 134—136, 138, 143, 145, 147, 160
 Ὁρθόδοξοι Τοπικαὶ Σύνοδοι 133(102)
 Ὁρθόδοξος ὁμολογία 50
 Ὁρθόδοξος ἐκκλησιολογικὴ τοποθέτησις 103(76)
 Ὁρθόδοξος Παράδοσις 208
 Ὁρθόδοξου συνεπείας ἀπώλεια 235(186)
 Οὐνίται 36
 Οὐσία Θείας Εὐχαριστίας 104(76)
- «Παγκόσμιον σκάνδαλον» 137(107)
 Π. Διαθήκης τελετουργία 19(13)
 «Παλαιοημερολογίται» 40(40), 45, 111 (83), 113, 158, 219(171), 268
 «Πανδαισία» — «Ξεφάντωμα»(!) 49, 68, 191
 Παπικὴ καινοτομία 134
 Παπικοὶ 107, 108, 263
 Παπικοῦ θεολόγου κρίσις 268
 Παραδειγματικὴ (σύγχρονος) Μυστηριακὴ διαβίωσις 268
 Παράδοσις ἀληθῆς 24, 40, 51(51), 57, 59, 60, 65, 66, 172, 180, 184
 Παραδόσεις ἀνθρώπων 216(217), 233, (183)
 «Παραδόσεις» 27(24), 137(107), 216 (167)
 Παραδόσεως προσβολὴ 164(123), 218
 Παραδόσεως ἀθέτησις καὶ καινοτομία 172 (126)
 Παρακαταθήκη τιμῆ 50
 Παρανόησις σκοποῦ καὶ ὄρου Θείας Λειτουργίας 114(87), 126
 Παράνομος κατάργησις δικαιώματος προσόδου 192, 193(148)
 Παραποίησης ἐννοίας φρονήματος Ἁγίου Νικοδήμου 186(138)
 Παράστασις (θεατρικὴ) ἐστὶ ἡ ἐπιτέλεσις τοῦ Μυστηρίου τῆς Θ. Εὐχαριστίας; 182, 183(133)
 Παρηρησία «ἀνένδοτος» 219, 221
 Πασχάλιος ἄμνδος 17(4)
 «Πασχάλιος» χαρακτήρ Θ. Λειτουργίας 104
 Πατερικὴ διδασκαλία 49(50), 60, 62, 71, 75
 Πατριαρχεῖον Ἱεροσολύμων 171(125)
 Πατριαρχικὴ ἐγκύκλιος 1920 136(106)
 Πατριαρχικαὶ ἐγκύκλιοι - ἀποφάσεις (Σιγγίλια) 73, 172(126), 251, 264, 255, 257
 «Παύλειος — Πατερικὴ» δοκιμασία 87 (61), 138, 202, 251
 «Πειθαρχεῖν δεῖ Θεῷ...» 217(168)
 Περιτομὴ 19(13)
 Πίστεως προσδοκία 40(40)
 «Πλάνη καὶ σατανικὴ ἀπίθεια» καὶ αἵρεσις 252
 «Πλάνη καὶ αἵρεσις — ὄντως» 72
 Πλειωψηφία = «Εἰς καὶ ἡ ἀλήθεια» 263, (211)
 Πόθος ἱερὸς 20(15)
 Ποῖοι οἱ ὄντως «ταράσσοντες», «πλανῶν-
- τες», «γογγύζοντες», «ἀντιλέγοντες» καὶ οὕτω σκανδαλίζοντες 254, 255
 Πνευματικοῦ — Ἱερέως θέμα 50(50), 60, 65, 75, 172(126), 175, 188, 193 (149), 195, 254
 Πνευματικὸν ἔγκλημα 192
 Πνευματικὴ κατάπτωσης 70
 Πνευματικὴ ἐνηλικίωσις 181, 188, 193 (149)
 Πράξις τῆς Ἐκκλησίας ἢ Σ. Θ. Μετάληψις 239
 «Προαιρετικὴ ἢ Θεία Μετάληψις»!!! 186, 187(138)
 Προηγιασμένη Θεία Λειτουργία 156, 246
 Προσέλευσις παντὸς τοῦ Ἱερατείου καὶ «παντὸς τοῦ λαοῦ κατὰ τάξιν» 23
 Προσέλευσις ἐλευθέρᾳ καὶ ἀκώλυτος 28 (25), 30(32), 49, 52, 74, 75, 89, 104, 139, 180, 184, 188, 192, 252
 Προσελεύσεως χρόνος (καιρὸς) 33, (34), 104, 202
 Προσέλευσις «δυσάκις» βουλώμεθα 201, 202
 Προσέλευσις ἀδιόριστος 28, 73, 74, 75, 221, 226, 252, 254
 Προσέλευσις ἐν Σαββάτῳ 52, 114, 164 (123), 170, 171, 197
 Προσελεύσεως ἀποκλεισμὸς ἐκ «τεχνιῶν ἐμποδίων», ἤτοι ἀπαίτησις «διορισμένης» νηστείας 169, 193
 Προσελεύσεως ἀξιότης (ὡς κριτήριον) 242
 Προσέλευσις ἀτελῶν 243(192)
 Προσελεύσεως προετοιμασία 50(50), 65, 74, 128, 164, (123), 172(126), 175, 181, 186
 Προσελεύσεως Προετοιμασία ἀναγκαία καὶ ἀπαραίτητος πᾶσιν ἀνεξαιρέτως 186, 251
 Προσελεύσεως προετοιμασία Ἱερέων - Ἀγιορειτῶν 164, 253
 Προσελεύσεως προετοιμασία ἐν Κυριακῇ 164
 Προσελεύσεως προετοιμασία διάφορος 181, 185, 186(138)
 Προσηλυτισμὸν ἤσκουν οἱ ἅγιοι Πατέρες; (!) 225, 226
 Προσηλυτισμοῦ ὄρισμός 58, 225
 Προσκαλοῦντες, ἀποδιώκουν ψευδόμενοι! 193
 Προσφορὰ δώρων δεκτὴ μόνον παρὰ δυνάμεων κοινωνῆσαι 121
 Προσφυγὴ εἰς Ἱερὰν Κοινότητα 71—73
 Προσωποληψία 215
 Προτεστάνται 134—263
 Πρωτότον 36, 218
 Πρώτη Ἐκκλησία 20, 22, 23
 Πρῶτοι Χριστιανοὶ 20
 Πρωτοπλάστων ἐξορία 17
- Σάββατον Ἰουδαίων 20(13)
 Σκανδαλιζόμενοι 44, 45, (48), (50), 61, 65, 66, 110, 189 (140), 213, 214, 215, (167), 219, 220, 225, 226, 264
 «Σκανδαλίζουσα» ἀλήθεια 228
 Σκανδάλου ἔννοια καὶ χαρακτηρισμὸς 213

- Σκανδάλου ἀδιαφορία καὶ καταφρόνησις 216(168), 217, 218, (169), 221, 227
Σκανδάλου ἀποφυγή 217
Σκανδαλισμοῦ αἴτιοι 69(53), 54—56, 70, 91, 147, 189(140), 207, 218, 225, 255, 256
Σκοπὸς Θ. Λειτουργίας καὶ πλήρωσις αὐτοῦ 28(50), 56, 72, 75, 95(68) 96, 101 (72), (73), 103(74), 104, 108, 120, 122, 125, 183(134), 184, 267
Σταυρωτῶν ὄμοιος ὁ μὴ μετέχων... 125
Σταυρικὴ Θυσία τοῦ Κυρίου 123(93), 124
Στρατωνισμὸς προσελεύσεως κατὰ παράβασιν Ἱερῶν Κανόνων 44
Στυλὸς καὶ ἐδραῖωμα Ὁρθοδοξίας = Οἱ Ἱεροὶ Κανόνες 217
Συμπροσευχὴ μετ' ἑτεροδόξων 147(113)
Συμμετοχὴ Θείας Εὐχαριστίας 71, 72, 109
Συμβιβαστικὴ προσπάθεια Παπα-Γερασίμου 49, 50
Συμπέρασμα κακόπιστον Ε.Ε. 188, 189, 190
Συμπέρασμα ἀναληθὲς καὶ ἀνιστόρητον Ε.Ε. 209
Συνειδὸς καθαρὸν 202, 254
Συνέπειαι — Καρποί!, ἐπιβολῆς τριημέρου 169, 171, 172, 174
Συνεχὴς ἢ συκνή Θεία Κοινωνία 73, 86, 109, 133, 135(105), 137, 139, 143, 185 (138), 209, 216, 246, 252, 256, 266
Συνεχῶς προσερχομένων προετοιμασία 27(25), 197, 198
Συνήθεια κακὴ = ἀπόβλητος 235(185)
Συνήθεια κακίστη 39, 113, 148, 201
Συνήθεια καλὴ 56, 59
Συνήθεια βελτιωθεῖσα 44
Συνήθεια ἀντικανονικὴ 33, 34, 56, 59, 268
Συνήθεια ἀγία «κεχαριτωμένη» 26, 198
«Συνιερουργῶν» μετὰ τοῦ Ἱερέως... ὁ πιστὸς 125
Συνοδικὴ Ἐγκύκλιος 1878. 204, 205
Σύνοδος Κων/πόλεως 1642. 241(191)
«Σχισματικοί» 137(107)
Σῶμα Χριστοῦ = Ἡ Ἐκκλησία διὰ τοῦ Μυστηρίου 21, 22, 103(75)
Σωτήριος διδασκὴ τῆς Ἐκκλησίας 228
«Τὰ Ἅγια τοῖς Ἁγίοις» 207, 208, (159), 240, (189)
Τάξις «μὴ δυναμένων μεταλαβεῖν» 88
Τελειότης ἀδύνατος χωρὶς συνεχοῦς Θείας Μεταλήψεως 241
Τράπεζα Μυστικὴ — Θεία 17(4), 23, 129
Τράπεζα Βασιλικὴ 104(77)
«Τριήμερον» 35, 44, 45, 47, 56, 64—69, 71, 78, 107, 148, 167(124), 168—170, (125), 172, (126), 173, 174, 186(138), 194, 195, 197, 218, 231, 233
Τριούθητον 202, 207
Τροποποίησις Κανονικῶν Διατάξεων 147 (113)
Τυπικὰ διαφόρων Μονῶν 30
Τυπικὸν Μονῆς Στουδίου 28
Τυπικὸν » Ἁγίου Σάββα 162(120) 163, (122)
Τύπος θυσίας 17(4)
«Υποτύπωσις» Ἁγ. Ἀθανασίου ἐν Ἄθω 28(25), 30(28)
«Υποτύπωσις» Ἁγ. Θεοδώρου Στουδίτου 28(25)
Υποχρέωσις «πεπαιδευμένων» 221(174)
Φανάριον 146
Φαρισαισμὸς 182, 183, (133)
Φρόνημα Ἐκκλησίας, λησμονηθὲν — πολεμηθὲν! 139
Φυλακὴ καθαρότητος 27
«Χρέος» προσελεύσεως πιστῶν ὑπὸ Ἐκκλησίας προσκαλουμένων 254, 257
Ψευδοοικουμενικὴ Πανορθόδοξος Σύνοδος 136(106)
Ψευδοποιμένες 147(113)
Ψυχικὴ ἐλευθερία 139
«Ψυχοσάββατον — Ψυχοκυριακὴ»! 39 (39)
Ἐφέλεια κεκοιμημένων ψυχῶν 119
Ἐφέλεια παρισταμένων καὶ εὐλόγως μὴ μετεχόντων 119
Ἐφέλεια μνημονευομένων ἀπόντων 119

«Λάβετε φάγετε· τοῦτο ἐστὶ τὸ σῶμά μου· πίνετε ἐξ αὐτοῦ πάν-
τες· τοῦτο γάρ ἐστι τὸ αἷμά μου τὸ τῆς Καινῆς Διαθήκης τὸ περὶ
πολλῶν ἐκκυνόμενον εἰς ἄφεσιν ἁμαρτιῶν».

Ὁ τρώγων μου τὸ σῶμα καὶ πίνων μου τὸ αἷμα ἐν ἐμοὶ
μένει κάγῳ ἐν αὐτῷ.

«Οὗτός ἐστιν ὁ ἄρτος ὁ ἐκ τοῦ οὐρανοῦ καταβάς, οὐ καθὼς
ἔφαγον οἱ πατέρες ὑμῶν τὸ μάννα καὶ ἀπέθανον· ὁ τρώγων τοῦ-
τον τὸν ἄρτον ζήσεται εἰς τὸν αἰῶνα».

Ὁ Κύριος

«Ὅσάκις γὰρ ἂν ἐσθίητε τὸν ἄρτον τοῦτον καὶ τὸ ποτήριον
τοῦτο πίνητε, τὸν θάνατον τοῦ Κυρίου καταγγέλλετε, ἄχρις οὗ
ἂν ἔλθῃ».

Ἄπ. Παῦλος

«Πάντας τοὺς εἰσιόντας πιστοὺς καὶ τῶν Γραφῶν ἀκούοντας,
μὴ παραμένοντας δὲ τῇ προσευχῇ καὶ τῇ ἀγίᾳ μεταλήψει, ὡς ἀτα-
ξίαν ἐμποιοῦντας τῇ Ἐκκλησίᾳ, ἀφορίζεσθαι χρή».

Θ' Ἀποστ. Κανῶν

«Ὅσάκις δὲ εἰπὼν, κύριον ἐποίησε τὸν προσιόντα, πάσης
ἡμερῶν παρατηρήσεως ἀπαλλάξας αὐτόν».

«Τὸν οὐδὲν συνειδότα φαῦλον καθ' ἐκάστην δεῖ προσιέναι
τὴν ἡμέρα».

Ἰ. Χρυσόστομος

«Καὶ τὸ κοινωνεῖν καθ' ἐκάστην ἡμέραν καὶ μεταλαμβάνειν
τοῦ ἀγίου σώματος καὶ αἵματος τοῦ Χριστοῦ, καλὸν καὶ ἐπωφελές.
Ἡμεῖς μέντοι γε τέταρτον καθ' ἐκάστην ἑβδομάδα κοινωνοῦμεν,
ἐν τῇ Κυριακῇ, ἐν τῇ Τετράδι καὶ τῇ Παρασκευῇ καὶ τῷ Σαββάτῳ,
καὶ ἐν ταῖς ἄλλαις ἡμέραις, ἐὰν ἡ μνήμη ἀγίου πινός».

Μ. Βασίλειος

«Περὶ δὲ τῆς θείας καὶ ἱερᾶς Μεταλήψεως ἐστὲ βέβαιοι καὶ
γινώσκετε, ὅτι ΧΡΕΟΣ ἔχουσιν οἱ εὐσεβεῖς ἐν ἐκάστῃ ἱερᾷ μυστα-
γωγίᾳ νὰ προσέρχωνται καὶ νὰ μεταλαμβάνωσι τοῦ ζωοποιῦ Σώ-
ματος· διὰ τοῦτο καὶ προσκαλοῦνται παρὰ τοῦ ἱερέως ἐν τῷ "Μετὰ
φόβου, Θεοῦ, πίστεως καὶ ἀγάπης προσέλθετε"».

Πατριαρχικὴ ἐγκύκλιος Γρηγορίου τοῦ Ε'
πρὸς τοὺς Ἀγιορείτας πατέρας ἐν ἔτει 1819